УКРАЇНСЬКО-РУСЬКИЙ АРХИВ

ВИДАЄ

ІСТОРИЧНО-ФІЛЬОСОФІЧНА СЕКЦІЯ

НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНИ ШЕВЧЕНКА

Т. XIII—XIV.

МАТЕРІЯЛИ ДО ІСТОРІЇ КУЛЬТУРНОГО ЖИТЯ В ГАЛИЧИНІ

У ЛЬВОВІ, 1920.

З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка.

УКРАЇНСЬКО-РУСЬКИЙ АРХИВ

ТОМ XIII—XIV.

УКРАЇНСЬКО-РУСЬКИЙ АРХИВ

ВИДАЄ

ІСТОРИЧНО-ФІЛЬОСОФІЧНА СЕКЦІЯ

НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНИ ШЕВЧЕНКА

Т. XIII—XIV.

МАТЕРІЯЛИ ДО ІСТОРІЇ КУЛЬТУРНОГО ЖИТЯ В ГАЛИЧИНІ

У ЛЬВОВІ, 1920.

З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка.

МАТЕРІЯЛИ

ДО ІСТОРІЇ КУЛЬТУРНОГО ЖИТЯ В ГАЛИЧИНІ

в 1795—1857 рр.

ЗАМІТКИ Й ТЕКСТИ

ВИДАВ

Др. Кирило Студинський.

У ЛЬВОВІ, 1920.

Накладом Наукового Товариства ім. Шевченка.

Слідом матеріялів XIII і XIV томів „Укр. Архива".

I

(До історії роду Маркіяна Шашкевича).

До збірки актів, поміщених у сім подвійнім томі »Архива« подаю тільки загальні замітки, які можуть стати в пригоді дальшим дослідникам. Мої помічаня опираю не тільки на печатанім, але й на архивнім, незвіснім доси матеріялї. При сій нагоді відсвіжую в памяти української суспільности сильветки людий, яким належить ся згадка з огляду на їх житє, працю і заслуги.

На першім місци обговорюю завіщанє прадіда Маркіяна Шашкевича та подаю до історії його роду вязку помічань на основі родових та иньших актів, перехованих в »Національнім Музею« у Львові.

Завіщанє о. Івана Шашкевича вказує нам передовсім, що о. Іван був жонатий з Оленою з роду Ґаванських та що в хвилї, коли списувано його завіщанє (24. X. 1795 р.), він був квієскованим парохом Годова.

Мав о. Іван пятьох синів: Семена, Романа, Ілію, Григорія та Івана.

Найстарший син Семен уродив ся дня 23. I. 1759 року. В роцї 1782 скінчив він реторику в Золочеві, висвятив ся в р. 1784 і став парохом Городилова. Сеї парохії зрік ся він перед роком 1807, бо в свідоцтві моральности, виставленім йому дня 16. III. 1807 року о. Стефаном Кархутовичем, сотрудником волоської церкви у Львові в заступстві пароха, читаємо, що о. Семен Шашкевич »exparoch Horodyłowski« перемешкував від 13. II.—16. III. 1807 р. при церкві Ставропигії, »trzeźwo, pobożnie y spo-

koynie sprawował się, nabożeństwo świętobliwie odprawuiąc, jako to Mszę ś. tak spiewaną, jako i czytaną miewaiąc co dzień, spowiedzi s. słuchaiąc i Hebdomady w porządku trzymaiąc«. В р. 1810 зложив він конкурсовий іспит, а від 12. III. 1816 р. по рік 1828 був він завідателем »dusz starownikiem w Kapellanyi Jasienowieckiey i Zalesia w Państwie Lackim, cyrkule złoczowskim«. В тім самім році перейшов він у стан дефіцієнтів »gravi senectute oppressus et ob defectum virium physicarum«. Числив він тоді 69 літ життя. Умер о. Семен небавом опісля, бо в першім шематизмі львівської архієпархії, виданім 1831 року, його прізвища не находимо.

Син о. Семена, який при крестї дістав рівнож імя Семена, а про якого згадав о. Іван у своїм завіщаню, як про внука, числив в році 1795 десять літ. В шематизмі за рік 1832 читаємо про него: »natus 1785«, а в шематизмі за рік 1836: »mortuus 30. I. 1833« в 48 році життя[1]). Сей Семен був отцем Маркіяна Шашкевича[2]).

Із завіщаня прадіда Маркіяна довідуємо ся, що його третий син Ілія, якому він за життя відступив парохію Годів, був жонатий з Маріянною з роду Сабатовських. З актів, перехованих у »Національнім Музею« знаємо, що він мав сина Івана, який уродив ся в р. 1801, а після скінченя богословських наук оженив ся дня 6. X. 1826 року з Марією де Шумовська Мойсеович, дочкою залозецького декана і пароха в Мільнї, золочівського округа.

---

[1]) Schematismus Univ. Vener. Cleri Archidioeceseos Metr. gr. cath. Leop. 1832, стр. 205, і за рік 1836, стр. 337. Порівнай: И. Онишкевича Руска Библіотека III, передмова В Коцовського, стр. XIX.

[2]) Не від річи буде, коли при сій нагоді справлю помилку дра В. Коцовського, який писав („Руска бібл." III, стр. XIX), що брат Маркіяна Никола умер около 1838 р. З актів, перехованих в „Національнім Музею" довідуємо ся, що Никола Шашкевич, син Семена, колись пароха Княже, уродив ся 1813 р., скінчив богословє у Львові 1837 р. і оженив ся дня 13. XI. 1838 р. із дочкою покійного пароха Небилова, Николи Базилевича, Маріянною, в домі її опікуна, пароха Ходовиць Віктора Христоліменса. З часом був він парохом Лолина і умер трагічною смертию у Львові дня 11. XI. 1861 р. Він приїхав, щоби інституовати ся на нову парохію і замешкав у молдавськім готели („у Юдки"). Тут дістав він вохку комнату, в якій зачадив ся. Покійний лишив пятеро сиріт. (Слово 1864, ч. 87 і 88 і Schematismus Cleri gr. cath. Leopoliensis за рік 1865 в списї „defunctorum Presbyterorum").

В році 1832 був він завідателем Годова, а небавом опісля парохом[1]).

Впадає в очи, що прадід Маркіяна вважав умісним накликувати синів до згоди, до шанованя матери, на яку вкладав обовязок, щоби »wszelkie mniędzy niemi kłotnie i niesnaski przestrzegała«. Не було се стереотипне застереженє, яке стрічаємо у сучасних завіщанях. Відай перечувало батькове серце незгоду між синами, коли накликувало їх до згоди та єдности.

Дав привід до розладу в родині другий син Маркіянового прадіда унівський парох Роман, який допустив ся супротив свого наймолодшого брата Івана крайно поганого вчинку.

Роман був бездітним вдівцем. Дня 1. III. 1803 р. передав він на письмі цїле своє майно Іваннї (Агафії) Гологорській, дочщї унівських міщан Григорія та Евдокії і з нею оженив він свого наймолодшого брата Івана, який мав вести господарку на парохіяльнім обійстю. Та вже в перших днях після вінчаня о. Роман бив та поневіряв свого брата Івана, зневолював його до всякого рода перепросин жени, наганяв його опісля під зиму з хати, так що останний пошукав собі иньшого становища і став мандатарем в Боричівці під Теребовлею. Жінку Івана задержував о. Роман у себе, наслїдком чого доходило до грубих непорозумінь. Скривджений Іван вніс жалобу на о. Романа до суду, яка остаточно опинила ся у консисторії. В жалобі підозрівав Іван, що його жена була неправесною дитиною о. Романа, з якою він опісля удержував любовні зносини. Іван відкликував з часом свої замітн, але доперва тодї, коли над його братом, о. Романом зависла кара відобраня парохії. Якби тільки частина замітів Івана була правдива, то й вона кидала би на о. Романа дуже погане свїтло і як на брата і як на чоловіка. Побої і знущаня, яких зазнавав Іван від свого брата о. Романа, були чимсь так страшним, що краще всего того не переповідати. Наслїдком жалоби брата Івана, ствердженої деканом о. Йосифом Гілїчинським та на основі дослїдів мішаної комісії, відсуджено о. Романа від парохії і визначено йому крім сего кару рекольекцій на протяг одного місяця.

Акт відсудженя о. Романа від парохії звучить:

»Gubernium dtto 20. 9^{bris} 1807. N° 37.249. ordinat: ut 1° cum Parochus in Uniow Romanus Szaszkiewicz non

[1]) Тамже за рік 1832, стр. 230, за рік 1836, стр. 222 і за рік 1843, стр. 136.

obstantibus iteratis a Consistorio sibi intimatis mandatis, germani sui fratris uxorem in propriano dominio rursus suscipere fuerit ausus, juxta relationem Consistorii ob causatum scandalum a Parochia sua amoveatur; praeterea poenae spiritus recollectionum per quatuor hebdomadum intervallum absolvendarum subjiciatur; — attamen

2do cum idem Parochus nullius cujuspiam alius devictatis reus evaserit, imo idem, qua in coeteris probus Presbyter opinatur — in quantum nulla alia subversantur obstacula, post absolutam recollectionum poenam in aliqua alia Parochia pro Parocho instituatur.

De quo itaque Gubernium ad relationem hinc dtto 11. Augusti a. c. Nro 954. factam pro ulteriori directione et Parochi Szaszkiewicz informatione Consistorium informat«.

До акту відсудженя о. Романа від парохії додані також мотиви сеї тяжкої кари, з яких довідуємо ся, що вже дня 10. IX. 1790 року засудила його консисторія на двонедільні реколєкції »propter commonstratum contemptum et vilipensionem Jurisdictionis spiritualis ac transgressionis ordinationum consistorialium«; що дня 1. VI. 1805 року на основі розслїду мішаної комісії о Роман »occasione uxoris fratris sui penes se detinenda, ac nedum in domo propria, verum etiam aliis in locis nimis familiariter cum illa conversando sinistre de se opinandi aliis ansam praebuerit; praesertim cum poculis aliquoties oneratus fratrem suum ictibus exceperit«; що мимо упімнень її дальше у себе задержував; що усунув її вправдї на час суспензії, але опісля знов спровадив її до своєї хати; та що вкінци писав два листи до мандатаря Василя Янїшевського і через него хотїв видурити потрібну посвідку від громади, будьто би на обвиненю против него не було слівця правди.

За листи до Янїшевського підвисшено о. Романови кару реколєкцій з чотирох на вісїм неділь. Реколєкції почав о. Роман відбувати дня 5. II. 1808 року. Були вони дуже тяжкі, бо два дни в тижни мусїв о. Роман перебути тільки на хлїбі та водї. Адмінїстратором парохії Унева став о. Мих. Лопачинський.

Про дальше житє о. Романа не маємо нїяких вісток. На сїм кінчимо замітки, які вяжуть ся із завіщанем о. Івана Шашкевича, перехованим в музею Петрушевича між паперами Мих. Климертовича.

II

(Причинок до історії дїяльности Ант. Ангелловича).

Акти (II—VIII) стоять у тїсній звязи з працею двох великих людий, епископа, зглядно митрополита Антонія Ангелловича[1])

---

[1]) Ант. Ангеллович уродив ся 1756 року в Гриневі, бобрецького повіта, де його отець Яків був священиком. Учив ся зразу у львівській, єзуїтській академії, а опісля у Відни, де скінчив фільозофічні та богословські студії зі степенню доктора теольогії. Висвятив ся в р. 1783 а в три роки пізнїйше став ректором щойно основаної львівської дух. семинарії. З сего становища уступив рік пізнїйше під впливом інтриг Мих. Щавницького, який обняв ректорат семинарії. А що саме тоді основано у Львові університет, обняв Ангеллович на богословськім виділї виклади догматики. В р. 1787 усунув цїсар Йосиф II. Мих. Щавницького зі становища ректора і відкликав його номінацію на епископа велико-варадинського, а провід семинарії віддав знова др. Ангелловичеви, який дня 14. II. 1796 року приняв свячення на перемиського владику. В році 1804 обняв Ангеллович після смерти еп. Порфіра Важинського також управу холмської епархії, а коли дня 23. V. 1805 р. умер львівський епископ Никола Скородинський, перейшов ще й провід третої епархії в його руки. Його заходами піднесено львівське епископство до достоїнства митрополії, а цїсар Франц I. іменував Ангелловича рівночасно дня 11. IX. 1806 р. митрополитом. Одначе папські буллї наспіли що йно з Риму дня 17. IV. 1807 р., а дня 11. VIII. 1808 р. оповіщено цїсарським дипльом відновленя галицької митрополії. Величавий, торжественний вїзд Ангелловича на галицький митрополитальний престол відбув ся дня 25. IX. 1808 р. За свою вірність для Австрії Ангеллович витерпів чимало лиха в р. 1809 від польського війська, що заняло Львів а коли відносини стали нестерпимими, він враз з крил. др. Мих. Гарасевичем покинув тайком Львів. Одначе обох достойників увязнено в Сенечолї і перевезено під сторожию до Стрия. Саме того самого дня (22. VI. 1809 р.) наспіла вістка, що австрійські війська заняли Львів а тоді оба достойники опинили ся на волї. Ангеллович дістав від цїсаря великий крест ордеру Леопольда. Завдяки митр. Ангелловичеви, цїсар Франц I. відновив і управильнив собор львівських крилошан дипльомом з дня 25. II. 1813 р. Він дбав запопадливо про управильненє дотації галицької митрополії, про лад в духовній семинарії та про подвигненє духовенства і дяків, з яких останні сповняли обовязки учителїв. Митр. Ангеллович був чоловіком ученим, володів побіч нїмецької також французькою мовою. Окрім пастирських листів писав політичні брошури. Щира праця і розчарованя в житю підтяли його здоровлє. Він умер дня 9. IX. 1814, а в три дни пізнїйше похоронив його перемиський владика, др. Мих. Левицький. Латинське духовенство не взяло участи в його похоронах. Недбале, українське громадянство забуло про його могилу

і його щирого співробітника, дра Мих. Гарасевича[1]).

Коли в р. 1805 іменовано лат. священика Андрея Цайсля духовним референтом при ґубернії, еп. Ангеллович поробив заходи, щоби визначено другого референта для справ греко-католицького обряду з поміж нашого духовенства (II). А мав він до сего вповні оправдану причину. А. Цайсль відносив ся до нашого духовенства з легковажењем. Одні Василяни тішили ся його покровом. Він хотів конче висунути на перемиського владику тамошнього ґенерального вікарія, Василянина Юліяна Шпонрінґа, що походив з чеського роду і не мав ніякого привязаня до греко-католицької церкви. Еп. Ангеллович виступив зі всею рішучостию против іменованя Шпонрінґа, бо на епіскопськім престолї хотів бачити ученого архіпрезвітера, дра Мих. Гарасевича, якому стояла на перепонї до епіскопського престола головно ся обставина, що він був розведений з жінкою. Против дра Гарасевича, чоловіка світлого, піднято нагінку, якої примірів мало найдемо в історії. Др. Цайсль і його сторонники ужили всяких гидких

на городецькім цвинтарі у Львові і нині ніхто не знає місця, де спочив великий владика. (Иванъ Ем. Левицкій „Прикарпатская Русь“ Львів 1898, випуск I, стр 41—5).

[1]) Др Мих. Гарасевич уродив ся дня 23. V. 1763 в Яхторові, де його отець Григорій був священиком. Мати Михайла звала ся Анна і походила з роду Волковичів. Михайло ходив до школи в Золочеві, учив ся богословя у віденськім Barbareum, вернув опісля до львівської семинарії, а хоч не висвятив ся, став доктором богословя і обняв дві катедри на львівськім університеті. Оженив ся з Тересою Яблонською в р. 1793, але висвятив ся що йно в два роки пізнійше. З жінкою розвів ся. Мав сина Йосифа, який був офіциром австрийського війська і з часом пропав без вісти. Дочка бар. Михайла була замужна за Н. Якубчаком, піджупним в Калуши. На університеті був деканом і ректором, а як офіціял львівської капітули управляв нерав епархією. За вірність для Австрії наділено його в р. 1810 ордером Леопольда а в рік пізнійше надав йому цісар титул барона de Neustern. Окрім численних еляборатів у церковних справах лишив він знаменитий твір „Annales ecclesiae ruthenae“, який хотів видати Мих. Малиновський вскорі після смерти Мих. Гарасевича (умер 29. IV. 1836 р.), одначе з причин цензурних не міг вчинити сего скорше, як в р. 1862. Гляди: Мих. Тершаковець: Галицко-руске літературне відродженє. Львів 1908, стр. 113—122. Вістки п. Тершаківця я по части доповнив. Прегарна збірка листів дра Мих. Гарасевича до еп. Ангелловича переховує ся в „Нац. Музею“ у Львові. Хочу напечатати її в однім з дальших томів „Архива“, а дрібні виїмки подаю тут і в главі про дальматинську місію.

способів, щоби дра Гарасевича, мужа ученого і глубоко відданого церкві не допустити до епіскопського престола. В теках Гарасевича, перехованих в »Національнім Музею« найде будучий житеписець сего визначного мужа обильний матеріял до характеристики способів, якими його поборювано. Окрім Цайсля одним з його ворогів був ґубернїяльний совітник, Алексій Білецький, про якого др. Гарасевич писав дня 5. I. 1807 р. до еп. Ангелловича: »Dnia wczorayszego pożegnał się z tym swiatem I.P. Alexy Bielecki konsyliarz — po krotkiey bardzo prawie ieden dzień tylko trwaiącey chorobie Apoplexyi. — Banda straciła Naczelnika! niech mu P. Bog nie pamięta. — P. Pressen przyspieszył mu śmierci, nie kazawszy krwi puscić«. А в два дни пізнїйше писав знова др. Гарасевич до еп. Ангелловича: »Ongi była sp. Kons. Bieleckiego Exportacya, którąm czynił z klerem, a poiutrze dopiero będzie pogrzeb. Ciało leży w kaplicy w Cerkwie mieyskiey tymczasem«[1]).

Рішучі виступи еп. Ангелловича против Шпонрінґа (III—VII) заважили, без сумнїву, сильно на долї сеї кандидатури, яка небавом стала безпредметовою, бо Шпонрінґ закінчив житє дня 19. V. 1809 року, а на його місце став перем. ґен. вікарієм о. Теод. Фединкевич[2]). Річ певна, що митр. Ангеллович обстоював дальше кандидатуру дра Гарасевича на еп. престол в Перемишли, коли тимчасом у вересни 1810 р. наспіла вістка, що цїсар Франц I. іменував перемиським владикою військового священика о. Івана Костецького, який на се становище, хочби з огляду на розпустне житє, не надавав ся. Митр. Ангеллович, що любив свою церкву і нею дорожив, виступив також против епіскопа-номіната з всею рішучостию і після переведеня канонїчного процесу заявив, що не буде його святити. Не затревожили митр. Ангелловича анї розсївані поголоски, що цїсар іменує консекратора з поміж угорських владик, анї догана з цїсарської канцелярії. Він витривав на своїм становищи (VIII. 1—7), а хоч не успів перевести іменованя дра Гарасевича, то всеж таки до висвяченя епіскопа-номіната Костецького не допустив. Рішаючою у сїй справі була

[1]) Листи Гарасевича до еп. Ангелловича переховують ся в „Національнім Музею“ у Львові.

[2]) З акту Ангелловича до Landesstelle з дня 30. IX. 1810 р. (Тека Гарасевича) Крил. Фединкевич умер дня 24. IV. 1831 р. в Перемишли у 78 році житя (Schematismus Cleri orient. ritus dioeces. Premisliensis 1833, стр. 214).

канонічна перепона, що о. Костецький, хоча перебував як номінат у Відни, не брав участи у великім тижни в богослуженях у церкві св. Варвари, через що став irregularis. Цісарська канцелярія веліла остаточно Костецькому звернути декрет іменованя і визначила йому платню у висоті 800 зл. віденської валюти. Він старав ся опісля то о віденську парохію при церкві св. Варвари, то о перемиське єпіскопство, але ані одного, ані другого становища не дійняв. Костецький умер у Відни дня 28. IX. 1818 р., а похорони над ним відправив др. Михайло Гарасевич[1]).

Боротьба против Шпонрінґа і Костецького принесла митр. Ангелловичеви чимало тяжких хвиль і прикростий. Одначе він вийшов з неї побідно та дав докази, що умів відбивати ворожі удари, які загрожували церкві. Боротьба против єпіскопа-номіната Костецького піднята митр. Ангелловичем нагадує нам подібну подію з першої половини XVII віку, коли митр. Петро Могила не допустив до свячень рівнож на перемиське єпіскопство номіната Івана Попеля, тому що сей був двоженцем[2]). Обі сі події є ясними картинами з церковного житя українського народа, які про обох владик та про їх любов для церкви дають чи не найкраще свідоцтво.

Всі акти звязані з особою митр. Ангелловича, напечатані у нашій збірці, вийняли ми з теки Гарасевича.

III

(Замітки до переписки еп. Івана Снїгурського).

З переписки Івана Снїгурського[3]) вийшли до сеї збірки (стр. 26—98) тільки важнїйші листи, які в чім небудь доторкають ся нашого церковно-культурного, чи побутового житя.

---

[1]) Pelesch: Geschichte der Union II, стр. 948—50.

[2]) Архивъ юго-западной Россіи Часть I. Том IX. Кіев 1893, стр. 111—12 (передмова проф. С. Голубева).

[3]) Др. Іван Снїгурський уродив ся дня 6 (18) V. 1784 р. у селї Берестянах з вітця Івана, тамошнього пароха і матери Евфросинии з Вербицьких. В осмім роцї житя віддано його до нормальної школи в Самборі. Тут скінчив він також в р. 1800 ґімназію. Роком раньше (23. V.) стратив він отця і тому був зневолений заробляти лекціями на житє. Опісля переніс ся до Львова на фільозофію (VII і VIII ґімн. клясу), яку покінчив при помочи стипендії з релїґійного фонду і приватних лекцій, почім прийнято його на перший рік богословя. Дня 19. XI. 1804 р. вислано його до ц. к. віденського кон-

Одним з найвчасніїших листів, писаних до Снігурського ще за його віденських часів, є лист крилошанина, о. Івана Липницького (стр. 26—31) [1]), який має історичне значіне, бо

вікту, де він в р. 1807 скінчив третий рік богословя і одержав з рук еп. Ангелловича свячення на діякона враз зі своїми товаришами, Мартичом Барвінським і Павлом Шиманським. В р. 1808 став священиком а від дня 1. XI. сотрудником церкви св. Варвари. Дня 25. XI. 1811 промував ся на доктора богословя, а дня 1. V. 1812 р. зложив у Відни конкурсовий іспит. На горяче поручене пароха церкви св. Варвари, о. Івана Ольшавського, який відходив на становище крилошанина мукачівської епархії, став Снігурський віденським парохом і розвинув тут в тревожних часах широку, душпастирську діяльність в церкві і по шпиталях. Дня 5. X. 1816 року іменував його еп. др. Мих. Левицький членом „Societatis Presbyterorum". В р. 1817 був він деканом богословського виділу віденського університета і в тім самім році (19. XI.) іменував його цісар почетним крилошанином, а в кілька місяців пізнійше (30. III. 1818 р.) перемиським владикою, коли Снігурський числив що йно 34 рік життя. В Перемишли поклав він великі заслуги на поли церковнім і просвітнім, основав „Інститут дяко учителів" (1818 р.), печатню (18.9 р.), завів прегарний хор в церкві і подбав, що в р. 1845 отворено там четвертий рік дух. семинарії. В двірських кругах тішив ся він великим поважанєм. Цісар Франц I. переписував ся з ним та іменував його тайним радником. Біля Снігурського утворив ся гурток перемиських учених. Був се чоловік великої, духової культури. Умер дня 12 (24) IX. 1847 року. В завіщаню полишив значні записи на церкви, капітулу, шкільну молодіж і службу. Гляди: Юстинъ Желеховскій: „Іоаннъ Снѣгурскій, его жизнь и дѣятельность въ Галицкой Руси". Львів 1894 стр. 27—44, 138, 141—62, др. Василь Щурат: „На досвітку нової доби" в статийці: „Цісар Франц I і еп. Снігурський" стр. 79—82. Богато нового до характеристики Снігурського подав др. Василь Щурат в „Украинскім Архиві" Т. XII, у матеріялах: „Листи митр. М. Левицького до еп. І. Снігурського й офіціяльні документи їх спільної діяльности". Львів 1919 р. Порівнай також того самого автора: „Епископ Ф. Шумборський про польське повстанне з 1831 р.", в якім обговорив два листи Шумборського до еп. Снігурського (Др. В. Щурат: „На досвітку нової доби" стр. 74—8). Про „Societas Presbyterorum" гляди коротеньку, але ядерну статийку того самого ученого п. н. „Перша галицько-українська просвітна орґанізація" (Тамже, стр. 51—55). Про кружок перемиських учених написав дуже добру статю др. Осип Маковей: „Три галицькі граматики" (Записки Наук. Тов. ім. Шевченка Т. 51 і 54).

[1]) Іван Липницький уродив ся 1778 року в селі Рідка, Кам'янецько-подільської губернії. Учив ся зразу в Каменци подільськім, а викладів фільозофічних і богословських наук слухав у Львові. Ви-

побіч вісток про приватні орудки, подає він нам подрібні описи очивидця і учасника важних для церкви подій, як посвячення дра Мих. Левицького на перемиське єпископство (20. IX. 1813 р.), його візду до Перемишля (26. IX. 1813 р.) та інсталяції львівської капітули (3. X. 1813 р.).

На другім місци (стр. 31—6) напечатали ми невеличкі останки переписки Снігурського (його чотири листи) з бар. Мих. Гарасевичем (1 лист). Перші три листи Снігурського, писані ще тоді, коли він був парохом Відня, богаті у вістки на біжучі церковні, двірські та культурні теми, останний лист дотор-

---

святив ся 1805 р., а в два роки пізнійше став парохом Успенської церкви у Львові, при якій служив повних 50 літ. Рівночасно сповняв він обовязки крилошанина львівської капітули від р. 1813, коли тільки її введено в житє. З нагоди його смерти напечатано оповістки в мові німецькій, церковно-славянській і польській. Церковно-славянський текст звучить: „Всечестнѣйшій і Высокопреподобный Господинъ Іоаннъ Липницкій пралатъ и канцлеръ Крылоса Церкви Архіпрестолной Митрополітанской Львовской об. гр. кат. Св. В. М. Георгія, Совѣтникъ Консисторскій, Членъ комісіи Інстітута Вдовъ и сиротъ священническихъ и Института оубогихъ мѣста Львова, нарохъ Церкви пар. городской Оуспенія Пресв Богородицы, прожившій 79 лѣтъ вѣка, а 50 лѣтъ яко нарохъ тойже, пріявши св. Тайны, дня 13. студня 1857 преставился. Похоронъ отбудеся дня 16 с. м. о 8. годинѣ зъ рана въ Церкви пар городской, на который Крылосъ Митрополітаньскій Львовскій всѣхъ правовѣрныхъ Хрістіянъ запрашає. Львовъ дня 14. студня 1857 р." (Оповістка переховує ся в „Нац. Музею" у Львові). Митр. Мих. Левицький писав з нагоди смерти крил. Липницького до еп. Суфраґана Литвиновича дня 27. XII. 1857 р. з Унева: „Zmarły kanclerz Archikatedralny i kanonik Lipnicki wypłacił dług śmiertelności, a nam dźwigać go daley wypada, pokąd Najwyższy Pan życia i smierci pozwoli mozolić się nam na tym swiecie, zapewnie dla wiecznego naszego pożytku. Illustritati Vrae mam zawdzięczyć, żeś zastąpił miejsce moje w czasie pogrzebu, na ktorym, stawszy się kaleką, że chodzić nawet nie jestem zdolnym, znajdować się nie mogłem. Jego Excellencyi JW. Arcybiskupowi Baranieckiemu i Prałatom Obrządków łacińskiego i ormiańskiego proszę za zdybaniem się z niemi oznajmić uprzejmie moje podziękowanie, że na pogrzebowem Nabożeństwie znajdować się raczyli. Liczne zgromadzenie ludu towarzyszącego konduktowi aż na cmentarz dowodzi, że s. p. JX. Lipnicki posiadał publiczny szacunek. Pobożne legata, które w swoim Testamencie porobił, są ze wszech miar chwalebne i naśladowania godne. Niechaj Mu P. Bóg da niebo". (Нац. Муз. у Львові). Гляди: „Церковная Газета" за рік 1857, ч. 50, де є згадка про значні записи о. Липницького на церковні цїли і опис його похоронів.

кає також боротьби, яку латинський клир виповів у »Przyjacielu prawdy chrześciańskiej« українському духовенству, а яка найшла відгомін в жалобі нашого епіскопату до цісаря[1]).

Дуже інтересними є листи о. Павла Шиманського[2]) (стр. 36—43) до Ів. Снігурського. Оба були товаришами з богословських студій і жили тоді у сердечній дружбі. Шиманський дав вислів почуваням щирої приязни, оповідав про свої переживання в Холмі 1812 р., схарактеризував богословський виділ у Варшаві, писав про широке розповсюднене масонства серед російських, двірських і польських духовних кругів, подав вістки про ритуальні убийства, а вкінци про орґанізацію католицької церкви в польськім королівстві.

На четвертім місци поміщено у збірці шість листів Йордана Міцкевича[3]), василянського монаха і прокуратора в Римі (стр. 43—50). Міцкевич купував у Римі книжки для проф. дра Модеста Гриневецького і просив Снігурського, щоби він вислав їх з віденської комори у дальшу дорогу. Але при сій нагоді висловив незвичайно влучні погляди про легковаженє української

---

[1]) Др. В. Щурат: Архив XII, стр. 204—13.

[2]) Шиманський Павло ур. 1782 р. в місточку Орхівку в Холмщині, Ґімназію скінчив в Білій р. 1799 і вступив до монастиря Василян, одначе в два роки пізнійше покинув новіціят і поїхав до Замостя на фільозофію. З часом став він учителем станенської семинарії, та з відси вислано його на богословські студії у Відни, де він висвятив ся 1807 р. До рідного краю вернув він що йно 1809 та був до року 1817 професором в Холмі, доки не покликано його на професора варшавського університета. Після замкненя університета був він професором дух. академії. Умер в р. 1852. Шиманський був чоловіком ученим і впливовим. Видав кілька пригідних проповідий. (S. Orgelbranda: Encyklopedja powszechna. Warszawa 1903).

[3]) Йордан Міцкевич уродив ся 1745 р. в Негрибці під Перемишлем. По скінченю богословя вступив до монастиря Василян в р. 1774, а в р. 1780 висвятив ся і учив математики в Овручі й реторики в Шаргороді та Острозі і фільозофії у Вільні. Від р. 1786 був він ґенеральним прокуратором Василян в Римі і боронив їх інтересів, причім ставив перепони, щоби світські священики ставали галицькими владиками. Церкву любив і ставав у її обороні перед нападами ворогів. Умер в р. 1826. Порівнай др. Василь Щурат: „На досвітку нової доби" стр. 139, де зібрані дані з житя Міцкевича і Ф. И. Свистунъ: „Письма Іордана Мицкевича ген. прокур. базиліанъ въ Римѣ къ митр. М. Левицкому" (Вѣстникъ Нар. Дома 1906, ч. 8—12).

мови з боку австрийських властий, про положенє унїятської церкви, про дальматинську місію та її завданя і т. п.

На дальшім місци напечатаний лист Казимира Контрима[1]) (стр. 50—1), в якім він поручав крилош. Мих. Бобровського, що їхав на студії до Відня а самому Снїгурському радив, щоби перенїс ся до польського королївства, де мало учених священників а через те й промоція на висші становища легка.

Що Снїгурський був помічним у Відни ріжним людям при набуваню книжок, видно се з листу провінціяла Домінїканів, о. Мат. Козловського[2]) (стр. 51—2). Свідчить про се також ціла вязка листів львівського архіепископа лат. обр. Анквіча до Снїгурського, з якої на разї подаю тільки один невеличкий розділ в дальшій главі заміток.

Богаті змістом є листи дра Модеста Гриневецького[3]) до Ів. Снїгурського (стр. 52—9), хоча число їх невелике. Учений

[1]) Казимир Контрим, польський письменник ур. 1762 † 1836. Він був одним з основателїв „Towarzystwa szubrawców", веденого в дусї масонів. Редагував в рр. 1815—18 „Dziennik Wileński" та богато иньших видавництв. Гляди: Wielka Encyklopedya powszechna. Warszawa 1905, т. 38, стр. 796—9.

[2]) Матей Козловський ур. 1759 р. в Кракові † 1839 р. У чотирнайцятім воцї житя вступив до монастиря Домінїканів. В р. 1775 зложив монашї обіти, почім образував ся в Кракові та Римі і був професором в Люблинї та Кракові. Небавом після 1805 р. став він провінціялом. Одначе його покликано на краківський університет і відзначено титулом доктора, а тодї зрік ся він становища провінціяла. Учив на богословськім виділї протягом кількох лїт, почім вернув до монастиря. Був чоловіком світлим і лишив наукові працї.

[3]) Др. Модест Гриневецький уродив ся дня 9. XI. 1758 р. в місточку Лютовисках, де його отець Василь, шляхтич з роду, був священником. Мати звала ся Ева. При крестї дістав ім'я Михайла. Учив ся в Самборі, де скінчив граматикальні кляси і humaniora. Дня 8. XII. 1777 р. вступив до монастиря в Добромили і приняв ім'я Мелетія. В лютім 1779 р. вислано його до Спаського монастиря в Самбірськім, де учив ся красомовства. В Замостю кінчив фільозофію і тут визначив ся розправою „Assertiones philosophicae physicae". В лїтах 1781—3 був він магістром в Дрогобичи, а коли став повнолїтним, зложив монашї обіти дня 23. III. 1783, причім переміняв ім'я Мелетія на Модеста. Образував ся опісля на богословськім виділї у Львові, де став небавом професором догматики, хоча ще не був священником. В р. 1799 признано йому докторат богословя. Університетську катедру займав він протягом 35 лїт. В р. 1822 вибрано його протоігуменом. Умер дня 1. IV. 1823 року в 65 році житя. Іван Ем. Левицький: Житє і Слово. Львів 1895. Т. III, стр. 313—15. L. Finkel: Historya Uniw. Lwow-

професор Гриневецький радів з основаня першого галицького, просвітного товариства »Societas presbyterorum«, печалив ся потребою видання граматики, обіцював навіть свою поміч, хоча не удостоїв ся іменованя членом товариства, мабуть тому, що його патріотичне поведенє в р. 1809 не було льояльне супротив австрійського цісаря (Матеріяли стр. 16). Він відступив Снігурському деякі свої книжки, прислані йому з Риму, подав незвичайно важні вістки до історії переходу питомців на латинський обряд з поч. 19 віку[1]), згадав про знесенє масонства в Польщі і про утвореня у Варшаві найвисшого духовного трибуналу. З його листів пробиває ся стать ученого дослідника, дбалого професора, що цікавив ся дальшою долею своїх слухачів, чоловіка доброго і людяного, який радо просив за другими і помагав їм по своїм силам.

Переписка Снігурського з ґр. Йосифом Куропатницьким[2]) (стр. 59—61) свідчить про дружбу між сими обома визначними людьми. Снігурський звернув ся був до него з просьбою о пожичку 4000 зл., потрібних на видатки злучені з достоїнством епіскопа. Згадаю ще про три листи ґр. Куропатницького, які не війшли до збірки. В однім з них (11. I. 1820 р.) просив Куропатницький о зворот частини гроший, бо їх буде потребувати протягом трех тижнів. Еп. Снігурський відіслав зараз дві тисячі зл., а ґр. Куропатницький просив »na imię tey Przyiazni, którą mnie zaszczycasz, abyś więcej nie trudnił się przysłaniem, bo nie jezdem więcey potrzebnym y owszem, jeżeli by potrzeba była, to

skiego do roku 1869, стр. 93—4. На книжках, печатаних в XVI та XVII віці стрічав я у львівськім монастири Василян богато записок Мод. Гриневецького, які слідувало би зібрати в одну цілість, бо вони дають докази його глубокого образованя і великого начитаня.

[1]) Гляди про се мої дві статі в „Українськім Слові“ за рік 1916, ч. 324 п. н. „До історії зміни обряду серед питомців в XIX віці“ і за рік 1917, ч. 5 »Причинок до статі“ під що йно згаданим наголовком.

[2]) Куропатницький Йосиф, син Евариста Андрія і Катерини з Лентовських займав ся, подібно, як його родичі, літературою. Зібрав велику бібліотеку. Рукописну збірку подарував „Tow. Przyjaciół nauk“ в Познани, а після його смерти богато книжок дістала головна бібліотека у Варшаві. Ґр. Йосиф Куропатницький був галицьким депутатом в р. 1822, а в р. 1825 комісаром галицького сойму. Був дідичом Ліпніка коло Ясла. Умер 1832 р. безженним. Про його родичів окрім польських енциклопедій і гербарів гляди: Wurzbach: Biographisches Lexicon XIII, стр. 419.

w Maju mogłbym znowu udzielić« (1. II. 1820 р.). Одначе еп. Снігурський звернув небавом останок довгу, за що ґр. Куропатницький йому подякував, а при сій нагоді звернув лист Снігурського з посвідкою на пожичені гроші.

Лист о. Андр. Оберлїнтнера вказує, що еп. Снігурський живо цікавив ся своїм питомцем Як. Ґеровським і порученим йому в листї Контрима крил. Бобровським[1]).

Провінціял Василіян о. Арсенїй Радкевич (стр. 62—5)[2]) і о. Теофан Голдаєвич (стр. 89—90) дякували еп. Снігур-

---

[1]) Мих. Бобровський, унїятський священик і проповідник, маґістер фільозофії та богословя, берестейський крилошанин, син священика скінчив університет в р. 1817 у Вільні, почім поїхав за границю і образував ся у східних язиках та біблійній ексеґезї. В р. 1822 обняв катедру св. письма у Вільні. Помер ок. 1850 р. Він видав ряд наукових праць, проповідий і бібліоґрафічних творів. Інтересною є його статя „Podróż po Dalmacji“ (Dziennik Wileński 1822, стр. 429), в якій говорить про участь в комісії для реформи сербської правописи. Рівнож у тім самім видавництві помістив він статію про дальматинського поета Ґундуліча. Описав він також славянські рукописи ватиканської бібліотеки, а сею його працею покористував ся Angelo Mai в творі „Scriptorum veterum nova collectio“. Видав він рівнож „Wiadomość historyczną o uniwersytecie wileńskim“ та твір Jahna: Archeologia biblica в переробці Акермана. (Encyklopedja kościelna przez X. Mich. Nowodworskiego“ II, стр. 411).

[2]) Др. Арсенїй Радкевич уродив ся 1759 року у Волиці коморівській, жовківського округа, де його отець був парохом. Образував ся у Піярів у Варяжи, а коли став монахом, учив ся фільозофії в Замостю, звідки прибув до василіянського конвікту у св. Юра у Львові і слухав богословя на університеті. В р. 1796 став доктором богословя і був вже тоді не тільки професором герменевтики та східних язиків у руськім інституті, але також лєктором тих самих предметів на латинськім, богословськім виділї. Визначав ся великим образованєм і замилованєм до предмету. В р. 1797 іменовано його звичайним професором. Для подвигнення монастиря св. Онуфрія, куди Василіяни перенесли ся зі св. Юра, потрудив ся він багато. Тому вибирано його з часта провінціялом і тому похоронено його в огороді монастиря. Умер на удар серця дня 1. (13) VIII, 1821 р. в 62 році життя. Його життепись написав сердечний приятель др. Модест Гриневецький і помістив її в „Rozmaitościach“ за рік 1821, ч. 96. (Ludwik Finkel: Historya Uniw. Lwowskiego do r. 1869. Lwów 1894, стр. 90—91). З нагоди смерти о. Радкевича видано отсю посмертну оповістку: „IX. Arseni Radkiewicz Zakonu S. Bazylego W. Prowincyal, S. Theologii Doktor; Pisma S. Starego Zakonu w Akademii tuteyszey, i oraz Wschodnich Języków Nau-

ському за намір наділення їх архімандрією, якої не могли приняти, бо як читаємо в хроніці львівського монастиря »покидати живе, а шукати умерлого невидѣли потребы« (стр. 74), з причини евентуальних грошевих страт і тому ставили від себе иньших кандидатів. Перший з них боронив монастир Василіян перед крил. Могильницьким, обстоював василіянські права до поміщеня у св. Юрі і просив за відпусткою до львівської архіепархії для свого свояка, другий боронив крехівського монастиря, якому власти хотїли відібрати парохію. На сїм місци треба справити дату, дуже виразно написану в листї о. Голдаєвича з року 1840 на рік перед 1820, бо о. Голдаєвич, як довідую ся з хроніки монастиря оо. Василян (стр. 54—5), помер дня 1. IX. 1822 р. в 70 році життя.

В листах Григ. Гинилевича[1]) до еп. Снїгурського (стр. 66—74) маємо богатий причинок до життя питомців Українців у віденськім конвіктї в трийцятих роках XIX віку, які бороли ся против конспіраційних стремлїнь польської молодежи, що в слїдстві

---

czyciel publiczny ordynaryiny; po przepędzonym Wieku życia swego Lat 62 i Miesięcy 4, i po pracach Szkolnych przez Lat 34 w tuteyszym Wydziale Theologicznym podiętych, Dnia 1-go Sierpnia r. b. 1821 w swoim Klasztorze S. Onufrego po piątey godzinie ranney, Apoplexią rażony; około ósmey godziny Panu Bogu Ducha swego oddał. Zgromadzenie więc Zakonne w Wielkim smutku po Rządcy i Naczelniku swoim będąc pogrążone; iako też i Akademia po stracie w Wydziale Theologicznym szanownego Seniora; zapraszaią prześwietną Publiczność Lwowską na pogrzebowe Nabożeństwa, które się maią odprawiać w Cerkwi klasztorney S. Onufrego. Dnia 2. Sierpnia r. b. o godz. 4-tey, i exportacya do własney Cerkwi, nazaiutrz zaś po odprawionym Nabożeństwie pogrzebowym o godz. 10 exportacya na Cmentarz. Drukiem Józefa Schnaydera" (власність бібл. „Нар. Дому" у Львові). Як читаємо в хроніці монастиря оо. Василіян, провінціял о. Онуфрій Орест Хомчинський, (що умер дня 7. IX. 1855 р. у 81 році життя), велїв дня 16. XI. 1823 уставити два памятники на гробах о. Радкевича і Голдаєвича, а на гробі дра Мод. Гриневецького построїв третий памятник Рубчинський „обыватель земскій и другъ". В особах Радкевича, Голдаєвича і Гриневецького стратив монастир протягом двох лїт трех великих свїточів.

[1]) Др. Григорій Гинилевич уродив ся 5. II. 1809 р. в Яворові а умер на становищи крилошанина в Перемишли дня 18 (30) XI. 1871 р. Про сего визначного та глубоко образованого чоловіка і дїяча окрім посмертної згадки в „Слові" за рік 1871, ч. 92, гляди статю „Григорій Гинилевичъ (шкицъ біографическій)" (Слово за рік 1872, ч. 54—8). Небавом напечатаю нову розвідку про сего заслуженого, хоча крайно нещасливого чоловіка. Ще один лист Гинилевича до еп. Снїгурського напечатав др. В. Щурат в „Укр. Архиві" XII, стр. 213—15.

виговорювала з мести на український клир в Галичині, »najniedorzeczniejsze obelgi«.

Важним дня історії видання »Русалки Дньстрово-ї« є лист о. Спіріліона Литвиновича[1]) до еп. Снїгурського (стр. 74—6), вийнятий мною із трех зшитків, власности Національного Музея у Львові. У згаданих зшитках копіював Литвинович свої листи писані в молодших лїтах до ріжних людий.

З листів Снїгурського до митр. Левицького поталанило нам зібрати всего 14 листів (стр. 76—89), яких змістом печаливість про епархіяльні справи. Оба владики не могли погодити ся з посяганєм монахів о епіскопські достоїнства, з польською, конспіраційною пропаґандою між питомцями і духовенством, з перетяганєм питомців Українців на латинський обряд. Оба виступали против напастий »Przyjaciel-a prawdy chrzesciańskiej« на унїятське духовенство. Між обома замітна була як найдальше ідуча єдність. Хоча переписували ся між собою в польській мові, то

[1]) Др. Спірідіон Литвинович уродив ся 6. XII. 1810 р. Фільософічні студії покінчив у Львові, а богословє у Відни, де приняв свяченя в р. 1835 з рук митр. Мих. Левицького. На віденськім університеті зложив він також докторат богословя, почім був проповідником церкви св. Юра у Львові, опісля катехитом ґімназії в Чернівцях, а від р. 1848 парохом церкви св. Варвари у Відни. На бажанє митр. Мих. Левицького іменовано його епіскопом-суфраґаном в р. 1857 і на сім становищи бачимо його при двох митрополитах, Левицькім та Гр. Яхимовичеви. Після смерти Гр. Яхимовича став Сп. Литвинович митрополитом у Львові. При глубокій учености, енерґії, патріотизмі та політичній зручности, мав Литвинович ту слабу сторону, що жив над грошеві засоби виставно і черпав на житє з жерел, які його повагу підкопували і клир гіршили. Був чоловіком гордим і недоступним, через що духовенство його не любило. Задля виставного житя попав у цукрову недугу, яка приспішила йому смерть. Умер дня 4. VI. 1869 р. в 59 році житя. На похороні, що відбув ся 6. VI. 1869 р. явило ся дуже мало осіб з поміж сільського духовенства. (Слово за р. 1869, ч. 41., *B. з C.* „Згадки изъ семинарского житя у Львовѣ“, Дїло за рік 1888, ч. 225). Трема місяцями раньше, бо дня 5. (17.) III. 1869 р. помер його отець Ілія Литвинович, парох Мужилова, почетний крилошанин у 84 році житя. Митрополит не був на похороні свого отця з причини недуги. (Слово за рік 1869, ч. 20). Прегарна збірка листів Спір. Литвиновича до митр. Мих. Левицького з лїт 1848—57 на теми політичних, культурних і церковних заходів та подій збережена в „Національнім Музею“ у Львові. Листи Литвиновича до великого дїяча о. Мих. Куземського, пізнїйшого холмського епіскопа, переховані у „Народнім Домі“ у Львові.

одначе їх думки та заходи для добра церкви приносили їм честь і пошану.

Лист дїдича Ґлоґовського і відповідь еп. Снїгурського (стр. 90—1) подають нам не тільки сумний образок з життя священика, але й свідчать про залежність пароха від колятора.

Лист еп. Снїгурського до еп. Григ. Яхимовича (стр. 91—2) є немовби доповненєм листів перемиського владики до митр. Мих. Левицького.

Лист дра Онуфрія Криницького[1]) (стр. 92—3) доторкає справ іменованя Кубаєвича крилошанином і наданя адміністрації Зїбулок парохови в Жовтанцях.

о. Др. Іван Гарасевич[2]) просив еп. Снїгурського (стр. 93—6) о приміщенє його на становищи канцлера, ректора, духовника, одначе стрінув ся з відмовою.

На останнім місци (стр. 96—8) напечатаний лист пароха Рави руської, о. Гавриїла Паславського[3]), в якім дякував

[1]) Про дра Он. Криницького (ур. 12. VI. 1791 † 8. IV. 1867) згадав я ширше у моїй студії „Львівська духовна семинарія в часах Маркіяна Шашкевича 1829—1843 р.", стр. XXXIX—XLI.

[2]) Др. Іван Гарасевич, рідний брат барона Михайла уродив ся дня 17. IV. 1781 р. Крестив його Василянин, о. Матей Вельконольський. По скінченю богословських студій висвятив ся він безженним дня 26. IV. 1803 р., і став зразу префектом, опісля віцеректором львівської дух. семинарії а вкінци крилошанином львівської капітули і парохом св. Юра, звідки його усунено в р. 1832 в дисциплінарній дорозї. В р. 1835 переніс ся він до перемиської епархії. Вправдї в р. 1836 дозволив цїсар (17. V.) епископови Снїгурському надати др. Іванови Гарасевичеви відповідне становище, одначе його уживано протягом 17 лїт тільки до ріжних провізоричних занять, а навіть до научаня офіцирів і державних урядників у польській та українській мові Був се чоловік залізної працї, одначе непосидючий і невгомонний. В р. 1852 старав ся еп. Яхимович, щоби цїсар іменував його почетним крилошанином, бо др. Гарасевич переселив ся до Відня, щоби „als Mitglied des theologischen Doktoren Kollegiums an Berathungen dieser gelehrten Körperschaft theil zu nehmen". Др. Іван Гарасевич помер у Відни дня 25. IX. 1861 р. у 81 році життя. (Schematismus cleri orient. ritus dioec. premisl. з р. 1862). Родові та личні акти дра Г. переховані в „Нац. Музею" у Львові. На їх основі хочу подати окрему сильветку сего невгомонного, але для справ церкви заслуженого чоловіка. Деякі згадки про него гляди у дра Щурата (Укр. Архив, Т. XII), стр. 49—50, 65, 102.

[3]) о. Гавр. Паславський ур. 1806, висв. 1833, видав два томи проповідий п. н. „Науки парохіяльныя на всѣ недѣли цѣлого року",

еп. Снігурському за слова співчуття з нагоди убийства його брата, віденського пароха о. Петра, а при сій нагоді підніс жалі против перемиської консисторії, яка, без його відома, велїла переплести проповіди і наказала йому оплатити видатки. Вкінци заповів о. Паславський, що небавом викінчить будову церкви в Раві руській і буде просити владику о посвячене.

IV

(Замітки про дальматинську місію).

З черги припало у нашій збірці місце »Матеріялам до історії дальматинської місії (1816—1823 р.)«.

З історичних вісток про Дальмацію знаємо, що на основі мира в Карловицях (1699 р.) і в Пожаревац (1718 р.) перейшла вона з під власти Туреччини у нинїшних її границях під владу Венеції. Одначе в р. 1797 віддано її на мирі в Кампо-Формїо під володіне Австрії, яка при мировых переговорах в Прешбурзї (1805 р.) відступила венеціянську область Наполєонови, а сей утворив з Дальмації та із сусїдних країв, відданих йому в р. 1809 і 1810, так звані »ілїрійські провінції«. В роцї 1814 вернула Дальмація поновно під власть Австрії, а в рік пізнїйше дістала титул королївства.

Полїтичне і стратеґічне значіне Дальмації для Австрії було велике і на неї звернув бачне око цїсар Франц I. Він заняв ся її внутрїшними відносинами, а передовсїм релїґійними справами і тому забажав навернути сїмдесять тисяч православного населеня на унїю з римською церквою. Православні жителї Дальмації були, з виїмкою купців, бідними людьми. Сїльське духовенство не визначало ся образованєм. Верх між ними вели монахи. Ще за ча-

---

Перемишль 1842 і 1846. Івам Ем. Левицький у своїй „Библіографії“ I. ч. 256 пише, що автор користував ся рукописю свого брата Петра, пароха у Відни. Можна сумнївати ся, чи ся вістка правдива, бо проповіди вийшли за житя брата Петра. Впрочім у „Націон. Музею“ у Львові переховує ся збірка проповідий о. Петра Паславського, виголошених ним у Відни 1836 р. Збірка писана латинською азбукою. Можна би її порівнати з печатаними проповідями о. Гаврияла Паславського. Умер о. Гавр. Паславський, як мене інформує о. пралат Алекс. Зубрицький, дня 28. VIII. 1890 р. Про убийство його брата о. Петра гляди мої замітки: „З минувшини парохії та церкви св. Варвари у Відни“ в збірці п. н. „З пожовклих листків“, Львів 1917.

сів володіння Венеції забрали католики православні монастирі, бо не любили православних за те, що їх владики висвячували ся поза територією республики, у патріярха в Іпеку. Австрійський уряд хотів при помочи церковної унії злучити населенє свіжо набутого в р. 1797 краю, по змозі дуже сильно з монархією. В сій ціли передумовано вже при кінци 1804 р. у віденьких, двірських та урядових кругах над висилкою унїятських місіонарів до Дальмації з поміж галицьких, василянських монахів. Тому визначено на провідника місії звісного нам перемиського ґенерального вікарія, Юліяна Шпонрінґа. Про сю справу писав др. Мих. Гарасевич до еп. Ангелловича дня 15. I. 1805 року, »iż myśl jest Dworu w Bocca di Cattaro und der ganzen dortigen Gegend (womit sie dem kaiserlichen Scepter unterworfen sind) die Griechen zu unierten zu machen — a więc IX. Officyał (Sponring) jest na Apostoła obrany«.

В пишшім листї (з дня 2. IV. 1805 р.) писав др. Гарасевич до свого владики, що Шпонрінґови »kazano dać swoie zdanie o niektorych okolicznościach tey Missyi, gdzie nadmieniono i o wyższym charakterze do tego potrzebnym... Wymawiac się mu nie radzono od tey Missyi, bo by to źle przyjęto«.

Саме в тім часї був вже Шпонрінґ у Відни, де, очевидно, переговорював з урядовими кругами. З Відня писав Шпонрінґ перед днем 9. IV. 1805 р. до Гарасевича, »że się nie wszystkim tam podoba« та що »między innymi proiektami wysłania iego tyczącemi się, ...także wyższy charakter iest proiektowany, ale to wszystko Monarcha do Decyzyi sobie zostawił. Może też ieszcze z całey Missyi nic nie będzie, bo będący tam w Wiedniu Arcybiskup r. l. z Cortu powiedział, że on bardzo wątpi o dobrym skutku tych zabiegów«[1]).

Шпонрінґ здавав собі, очивидно, справу з трудностий і нерадо підіймав ся сеї місії. Як писав др. Мих. Гарасевич еп. Ангелловичеви дня 7. VIII. 1805 р. »IX. Sponring chciałby s a m być proponowany na Chełmską Mitrę, ale nie wiem, czyli to uydzie, znaczyło by się wszakże, że iuż nikogo niema, prócz niego. Odpisałem ia mu na list ostatni oświadczaiąc, że co ze mnie będzie, będę za nim robił i że nie wypada mu nie opuszczać tey okazyi«.

---

[1]) Виїмок з листу дра Мих. Гарасевича до еп. Ангелловича з дня 9. IV. 1805 р.

Ще дня 17. IX. 1805 р. доносив др. Мих. Гарасевич еп. Ангелловичеви, що Шпонрінґ лишає ся при своїй постанові та буде старати ся о холмське еписконство.

Одначе віденські урядові круги рішили ся вислати місію до Дальмації мимо сумнівів латинського архієпископа з Корфу в її успіхи. Матуть, при кінци вересня, або з початком жовтня 1805 р. візвано Шпонрінґа вдруге до Відня, куди він прибув з о. Ник. Березянським, священиком холмської епархії та з Лаврентієм Березинським, монахом чина св. Василія. Всї вони кінчили студії в Римі та знали італїйську мову, якої знанє для місіонарів у Дальмації було пожадане. Цїсар Франц I справив для них із власних фондів богаті ризи і церковні прилади за цїну поверх вісїм тисяч зл.

Після приїзду до столиці держави почав Шпонрінґ відправляти у церкві св. Варвари богослуженє, яке одначе вірним не подобало ся, бо він пєував грецький обряд і не тільки приклякав, але й »ad verba: pax vobis expansis brachiis ad populum usus fuerit«. Парохіяни (Українцї та Румуни) були сим огірчені »et scandalizati« та загрозили, що вдруге на лїтурґію Шпонрінґа до церкви не прийдуть[1]). Ся погроза дійшла, очивидно, до уший Шпонрінґа, коли він писав др. Мих. Гарасевичеви, »że się nie wszystkim tam podoba«.

Саме тодї, коли пороблено всї приготовленя до місії, а місіонарі ждали на приказ виїхати до Дальмації, вибухла війна між Австрією а Наполєоном. В днях 14—16. X. побідив Наполєон австрійські війська під Ульмом, а їх вождь Мак був зневолений дня 17. X. зложити оружє. Цїсар покинув враз з родиною, дружиною і урядами Відень, який здобув Мурат підступом.

Вибух війни спричинив також се, що вже дня 3. X. 1805 утїк Шпонрінґ із своїми товаришами пішки через Угорщину до Галичини[2]). Дорога не була легка, коли ще дня 3. XII. 1805 р. писав др. Гарасевич еп. Ангелловичеви, що дістав вістку від перемиського крилошанина Вітошинського, »że tam mają pewną wiadomość o wyjezdzie dnia 9. XI. naszych Missionarzow z Wiednia nastąpionym, ale ad 26. XI. IX. Officyał (Шпонрінґ) był nie powrocił do Przemysla«.

---

[1]) Литературный Сборникъ гал. русск. Матици 1897, ч. II (Дополненіе къ Сводной лѣтописи съ 1772 до 1813 г. А. С. Петрушевича, стр. 417.

[2]) Тамже стр. 418.

Як я вже згадав на початку глави, Австрія стратила у сій війні Дальмацію, а через те намір висланя місії став безпредметовим. Одначе Шпонрінґ старав ся вихіснувати довіре, яке покладав у нім цісар, коли ставив його на чолї місії, і дбав дальше запопадливо про холмське еписконство. Про сї заходи Шпонрінґа писав др. Мих. Гарасевич дня 22. II. 1806 р. еп. Ангелловичеви: »Był też tu w Lwowie IX. Sponring, stał u mnie, ktoremu dawałem potrzebne wygody i jeździł moiemi końmi, gdzie chciał, oświadczał się przedemną solennie, że on życzy sobie Chełma, konferował z Wielebnym (др. Цайслем) — i zdaie mi się, że ten czekał z robotą do przyiazdu iego. Byliśmy u JW. Gubernatora razem na obiedzie...« Розпущено навіть нарочно неправдиву поголоску, яка мала позір імовірности, що »ongi przyszedł także Handbillet Cessarski, gdzie mu (Шпонрінґови) daruie zakrystyę do Dalmacyi zrobioną«.

Годї сумнївати ся, що вибір Шпонрінґа на провідника місії не був щасливий. Своїм браком привязаня до церкви та її обряду він міг більше справі пошкодити, чим помочи. Компромітації місії під його проводом запобігло відорване Дальмації від Австрії на десять лїт.

Коли одначе в р. 1814 Дальмація вернула під власть Австрії, гадка висланя місії виринула на ново у двірських кругах. Почала ся урядова переписка між Віднем а львівським митрополитом, др. Мих. Левицьким. Бажанем цісаря було, щоби на чолї місії став Василянин (стр. 99), одначе митрополит відповів, що між монахами в Галичинї нема чоловіка з потрібними прикметами, який би крім сего володів італїйською мовою. Тому поручив митрополит від себе на провідника місії перемиського крилошанина Олексу Ступницького, або пароха церкви св. Варвари у Відни, Івана Снїгурського. Обом виставив він як найкраще свідоцтво під оглядом їх житя, чесноти і образованя. Цісар вибрав першого з них (стр. 100—2), бо Іван Снїгурський тїшив ся у двірських кругах великим поважанем[1]) і мав небавом заняти владичий престол в Перемишли.

---

[1]) Латинський архієпископ Анквіч писав дня 9. VIII. 1817 р. зі Львова до віденського пароха, Ів. Снїгурського: „Chwalił tu mocno IXa Kanonika Hr. Kuropatnicki, ale ieszcze i wyższą słyszałem pochwałę. Nayiasn. Pan w dyskursie o Xiężach Greckich powiedział, że ten, ktory iest w Wiedniu Parochem, sehr brav ist. Uszy moie to słyszały, a serce się cieszyło. Dodałem i ja

Визначений цісарем на провідника місії крил. Олекса Ступницький уродив ся 1781 р. з батька священика. Студії покінчив у Львові а два останні роки богословя у Відни, почім в р. 1807 висвятив ся безженним і став проповідником церкви св. Юра у Львові. В р. 1811 вислав його митр. Ангеллович в характері місіонаря на Буковину, де тоді основано перші унїятські парохії. Після конкурсового іспиту дістав він парохію в Гостові і був зразу товмацьким віцедеканом, а опісля деканом в Отинії. В грудни 1815 р. старав ся він о становище крилошанина і проповідника свіжо утвореної капітули в Перемишли, діпняв його при кінци цвітня 1816, але інституував ся що йно 13. V. 1817 р. (стр. 141—3).

Іменоване крилошанином завдячував Ступницький не тільки свому образованю, але й горячому попертю світоча нашої церкви бар. Мих. Гарасевича. В його теці переховав ся лист Ступницького, пис. з Крилоса дня 10. XII. 1817 р. В нім доносив Ступницький др. Гарасевичеви, що дня 30. XI. попращав Гостів, де служив шість лїт. Віддав парохію о. Федоровичеви »paroeho Hryniovіensi« »et inter teneras lacrimas et luctum separavi me a meis dilectissimis Parochianis«. А тепер просить о благословенє найбільше заслуженого мужа »gentis Archidioecesanae Ruthenae«, та складає подяку за всї добродїйства, яких в житю зазнав: »Tu enim, Illustrissime Domine ab annis 14. imprimis in sua Domo, post vero in diversis applicationis gradibus mihi hunc semitam, quam nunc ingredior, indicasti et exemplo suo et verbo commune suo proprio bono anteponere docuisti, per adplicationem ad munera Vicedecani Thumacensis et Decani Otyniensis ad ulteriora ecclesiae munera praeparare quaesivisti... Tu demum ipse meae modernae promotioni primus primum impulsum gratiosissime dedisti. Tradam ne oblivioni ea, quae pro conservanda vita mea anno 809. feciere sis dignatus. Cum anno hoc gravi decubuerim morbo, et ex pensione parca conciomnatoris tunc ad partem quintam nominalis valoris delapsa, mihi necessaria remedia suppeditare haud potuissem, Tu Illustrissime Domine fecisti, qui ex proprio medicum et remedia pro aegroto suppeditasti. Tu magna crimile lectum visitaturus saepius per decursum morbi adiisti, atque ita tam remediis, quam declusissima consolatione me ad hoc usque momentum vivere fe-

---

z mey strony przy tey okoliczności pochwał". (Листи Анквіча до Снїгурського переховують ся в капітульнім архіві в Перемишли).

cissi«. При кінци листу поручав Ступницький опіці бар. Гарасевича свого отця, який протягом 35 літ був взірцевим священиком а навіть завідував пістинським деканатом.

З цілого листу Ступницького пробивала ся сердечна вдячність для бар. Гарасевича, побіч щирої, синівської любови, для свого отця, якій вислів дав він також у численних місцях листів з Дальмації, висланих ним до митр. Мих. Левицького, або еп. Ів. Снігурського (стр. 156, 158, 167—9, 171, 181, 182, 187).

На становищи крилошанина в Перемишли Ступницький не міг розвинути ширшої діяльности, хочби тому, що треба було звивати господарство в Гостові та підготовлювати орудки, звязані з наміченою місією. Ще з Гостова виїздив він у другій половині 1817 р. до Житомира і Почаїва, щоби закупити церковні книжки, потрібні для ужитку в Дальмації. Свою подорож описав він дуже інтересно в листі до митр. Мих. Левицького (стр. 143—7). Перша половина 1818 р. зійшла йому рівнож на приготованях до місії і на пращаню з родиною. В серпни 1818 р. був вже крил. Ступницький у Відни з членами місії, о. Сабатієм Гарасевичем[1]) і префектом, о. Іваном Честинським[2]),

[1]) Сабатій Гарасевич, довголітний духовник львівської семинарії, чоловік дуже слабого здоровля, стрийний брат бар. Михайла і дра Івана Гарасевичів, похоронений у Львові 3 (15) XI. 1848 р. Зі свого майна завіщав він по двіста зл. на митропол. крилос і на фонд вдів та сиріт по священиках а 100 зл. на дяків. (Зоря галицка 1848, ч. 28).

[2]) о. Іван Честинський був від 25. XI. 1818 р. адміністратором, а від весни 1820 парохом церкви св. Пятниці у Львові, у якій є його памятник, а на ним напись: „Пресвѣтлому, Всечестнѣйшому Господину Іоанну Чистынскому, гр. каѳ. Митр. Консисторіи Крылошанину и Совѣтнику и пр. Настоятелю Церкве св. Параскевіи во Львовѣ. Проживши 62 лѣтъ, преставися дня 27. вересня 1850 року. Благодарніи Парохіяне и пріятели сей памятникъ положили". Опісля слідує вірш:

Pokoj swiety Ci na wieki	Память Тобѣ мужу чести
Przezacny kapłanie!	Вѣчна память и покой.
Ludzkość pomna Twej opieki,	Тобѣ памятникъ сей взнести
Czcić Cię nie przestanie.	Велѣлъ правый животъ Твой.

Часопись „Зоря Галицка" (1850, ч. 79) написала з нагоди похоронів о. Честинського: „Вопль и риданіе народа собраного увеличивало похôдъ; всякъ стрѣтившый присвѣдчився, же то преставился отецъ бѣдныхъ и сирôтъ, мужъ смиренный и добродѣтельный". Похоронено його побіч його друга і свояка, о. дра Як. Геровського. Їх мощі перевезено в р. 1868 з кладбища „Папарівка" на личаківський цвинтар з великими почестями. (Слово за рік 1868, ч. 22 і 34).

одначе на приказ цісаря з дня 25. VIII. 1818 р. вернули вони в вересни до Галичини (стр. 104, 106, 108)[1]).

Причиною такого розпорядку цісаря було передовсім те, що православний еніскоп в Дальмації, Венедикт Кралєвіч що йно дня 29. XI. 1818 р. дав у Відни письменно свою згоду на плян »зєдиненя православних в Дальмації, Альбанії та Істрії з римокатоликами«. Не виключена річ, що до здержаня місії причинив ся також великий розголос про неї у Відни, який їй успіху ворожити не міг (стр. 149).

Коли віденський уряд мав вже на письмі згоду Кралєвіча, справа місії віджила на ново. Ще Наполєон I. рішенем з дня 19. IX. 1808 р. заповів отворенє в Дальмації семинарії для кандидатів на православних священиків[2]). Кралєвіч зажадав тепер від австрійських властий, щоби вони основали в Шебенїку семинарію, а її провід віддали в руки образованих галицьких духовних, які би знали сербську мову. Православні ученики що покінчать з добрим виспідом науку в семинарії, могли би стати священиками з платнею 200 зл., замість дотеперішних 100 зл. Підвишену платню побирали би також ті священики, які би йшли на руку Кралєвічеви у його намірах.

Міністер внутрішних справ гр. Саврав повідомив еп. Кралєвіча письмом з дня 4. II. 1819 р., що цісар згодив ся на його предлогу і вишле з Галичини трех священиків, які обіймуть провід і науку в семинарії та що священики прихильні для унії з Римом дістануть, в міру їх заслуг, відповідне вивинованє[3]).

Кількanайцяти днями раньше іменував цісар провідником місії і директором семинарії в Шебенїку крил. Олексу Ступницьку

---

[1]) Як читаємо в протоколах віденської церкви св. Варвари: „Evocati per sacssimam suam Matrem prae attacti tres Galicienses Presbyteri 22-a Septembris rediverunt domum, ibi ulteriores circa se praestolatari ordines suae Matris. Curata vero ornamenta et Apparamenta Sacra, quemadmodum et Libros Liturgicos resignarunt pro conservatione Bohemico-Aulicae Cancellariae. (Discessus evocatorum 29-a Januarii ex Galicia trium Presbyterorum ad suam Patriam). Protocollum officiosiorum quoad Ecclesiam ad s. Barbaram Anno 1814—1845. Folium II, стр. 40. Сей і дальші виїмки з протоколів церкви св. Варвари завдячую о. сов. Алекс. Коренцеви, заслуженому впорядчикови архіва віденської парохії.

[2]) Л. В. Березинъ: „Хорватія, Славонія, Дальмація и Военная Граница“ СПБ. Том II, стр. 160.

[3]) Op. cit., стр. 152—8 і дальші.

кого (стр. 110). На місіонарів придано йому тепер иньших людий, а саме о. Якова Честинського[1]) (молодшого брата о. Івана) і Якова Ґеровського[2]). Колиж рівночасно зажадано з Відня, щоби митрополит визначив до місії ще одного чоловіка з поміж тривіяльних учителів, а між ними відповідно образованого не було, тому, на жадане митр. Мих. Левицького, іменовано четвертим членом місії катехита черновецької ґімназії о. Василя Терлецького[3]) (стр. 116, 122—3, 151—4).

Митрополит хотів улекшити Ступницькому підготованя до місії і тому просив цісаря, щоби іменував його парохом Відня. В сій цїли поклав його між кандидатами на перпім місци[4]). Одначе

---

[1]) о. Яков Честинський ур. 1790, умер на становищи пароха Городенки в 71 році житя дня 17. VIII 1861 року (Schematismus Cleri Arch. Metr. graeco-catholici Leopoliensis за рік 1862, стр. 222).

[2]) Др. Як. Ґеровський уродив ся дня 24. X. 1794 в Яжові, яворівського повіта, а умер на становищи проф. університета у Львові дня 5. IX. 1850 року. З актів, перехованих у „Національнім Музею" довідуємо ся, що коли орґанізовано дальматинську місію, Ґеровський кінчив дня 24. X. 1817 р. двайцять третий рік житя і як неповнолїтний не міг святити ся. Одначе митр. Мих. Левицький подбав для него не тільки про дїспенсу від малолїтности, але й звернув ся з Перемишля дня 15. VIII. 1817 р. до крижовацького епіскопа, Константина Stanich-a з просьбою, щоби него висвятив. Ґеровський приняв від згаданого епіскопа свячена на субдіякона і діякона в дни 19. X. 1817 р., а в тиждень пізнїйше (26. X.) на презвітера. Про Ґеровського як приятеля молодежи і свата подав я дані у моїй „Львівській дух. сем." стр. (CLXXXVI—VIII). Про його донос на польських конспіраторів-студентів глядя у моїй студії „Польські конспірації серед руських питомців і духовенства в роках 1831—46" (Записки Наук. Тов. ім. Шевченка т. 80 і 82 та окрема відбитка стр. 8—11). Вірш з нагоди його смерти „Стихъ печальный" поміщ. в „Зор-і Галицк-ій за рік 1850. ч. 76.

[3]) Василь Терлецький чоловік дуже слабого здоровля, після повороту з Дальмації, був тяжко недужий. З часом надано йому парохію в Острій, товмацького деканату, одначе задля недуги переніс ся він в стан дефіцієнтів і помер 30. IV. 1842 р. (Schematismus Cleri graeco-cath. Leop. за рік 1843).

[4]) Кандидатами на пароха церкви св. Варвари були на основі предложи львівського ординаріяту (з дня 5. XII. 1818 р.), перехованої у „Нац. Музею" окрім 1) Олекси Ступницького, 2) Іван Фоґарашій, 3) Simeon Chuchich, Weltpriester, der freyen Künste und der Philosophie Doktor und Professor, geb. in Kroatien, Chuchich als Lehrer der Philosophie supplirt die erledigte Lehrkanzel der

цїсар заявив в цвітни 1819 року, що Ступницький не повинен тратити часу на парохіяльні обовязки а зужити його виключно на підготовленє місійних праць (стр. 120).

Окрім подорожних видатків на їзду до Дальмації, мешканя і харчу а зглядно стравного гроша, визначив Франц І. крил. Ступницькому річну платню 1500 зл. конв. монети а його трем товаришам по 1000 зл. (стр. 120). Ще дня 10. III. 1818 р. застеріг був цїсар місіонарам їх дотеперішні становища, одначе еп. Снїгурський поручив дня 10. VI. 1819 р. капітулї, щоби розписала конкурс на місце крилошанина по Ступницькім[1], що в дійсности у чотири дни пізнїйше виконано.

---

griechischen Sprache seit sieben Jahren; führt provisorisch das Amt des g. k. Seminariums Rektor; supplirt in jedem Nothfalle die übrigen philosophischen Lehrer und hat ein philosophisches Werk „Philosophia critice elaborata" herausgegeben. Derselbe behauptet in seinem Gesuche die Seelsorge in Agram zu führen, weil er aber hierüber keine Urkunde beibringe, so kann weder die Kathegorie, noch die Jahre dieses Dienstes ausgewiesen werden". 4) Кирило Дембіцький, про якого читаємо в предлозї: „Derselbe vertrat den Spiritual bei dem Lemberger Seminarium seit dem 16-ten Januar bis 10. Oktober 1818, als der wirkliche Spiritual Sabbatius Harasiewicz im Gefolge des Domherrn Stupnicki zur Absendung nach Dalmazien bestimmt und nach Wien berufen wurde; führte seit dem 16. August 818 bis Ende 8-ber 819 das Amt eines provisorischen Vorstehers bei dem Correctionshause zu St. Georg mit aller Genauigkeit, weßwegen ihm auch das Wohlgefallen des Konsistoriums dtto 10-ten November 818. Zahl 3026 zu erkennen gegeben wurde". Парохом Відня іменував тоді цїсар Івана Фогарашія (Pelesch: „Geschichte der Union" II, стр. 646). Про Chuchich-a гляди наші матеріяли (стр. 161). В перемиській капітулї переховують ся його листи в латинській мові, писані до Ів. Снїгурського в лїтах 1815—17 в числї 25, а звязані тїсно з виданєм його фільозофічного твору. Про о. Кирила Дембіцького, пізн. віцеректора львівської семинарії і крилошанина капітули гляди у моїй студії „Львівська духовна семинарія" стр. XXII. Він умер дня 25. V. 1864 як священик „pensione deficientium provisus" у 73 році життя. (Schematismus Cleri Arch. Metr. gr. kath. Leop. за рік 1865, стр. 222).

[1]) Сей акт звучить: „Cum a Sua Excellentia Domino Metropolita medio nota dto 16-a Maji a. c. nobis insinuatum extiterit, D-um Alexium Stupnicki Canonicum gremialem Capituli Premisliensis et Concionnatorem cathedralem in fundamento Rescriptorum suae Excellentiae supremi Cancellarii et Ministri Internorum, a Sua Majestate aliam vocationem, cum officiis eidem de praesenti incumbentibus, incompatibilem obtinuisse, eo addito, quod

Крилошанин Ступницький прибув з місіонарями до Відня дня 25. VI. 1819 р. та замешкав з ними в готелі »Zum Weissen Hahn« при Kärtnerstrasse (стр. 154). Короткий час бавив він на лїченю в Баденї (стр. 157) а впрочім учив ся з місіонарями сербської та італїйської мови (стр. 154, 158 і 174), складав візити ріжним достойникам, між иньшим міністрови, ґр. Саврав (154) та був в кінци на послуханю у цїсаря Франца I дня 12. VIII. з місіонарями, а дня 23. VIII. сам один. Цїсар приняв їх »nayłaskawiey, naśmiał się do woli z brod naszych, a przytem zapewnił, że my wtedy żadney szkody nie poniesiemy, kiedy by się nam poselstwo nasze nie udało« (стр. 159).

Місіонарі готові були до виїзду вже дня 26. X. 1819 року, але в дійсности вибрали ся в дорогу з Відня що йно дня 6. XI. Чотири днї пізнїйше були вони в Ґрацу, де в однім з костелів застали унїятське богослуженє, яке відправляв квіесцований, військовий священик Левицький (стр. 159, 162—3). Дальша дорога йшла на Любляну і Фіюме, де місіонарі ждали 12 днїв на відповідний вітер. В Фіюме стрінули ся вони з професором тамошної ґімназії Галичанином Ключенком (стр. 163—4 і 178).

Дорога місіонарям не стелила ся. Поміж Loitsch-ом а Постойною (Adelsberg-ом) ударив у віддали кількох кроків від повозу ґрім та мало їх не убив, а при Veglii і напротив Zengg готовили ся місіонарі серед бурі на смерть, а не багато бракувало, що филя була би змела о. Честинського і одного зі служби о. Ступницького до моря. Остаточно прибули місіонарі до Задару (Зари) дня 7. XII. 1819 р. (стр. 164 і 178). Їх приїзд попередив небажаний розголос. Коли місіонарі висїдали з корабля, чули, як навіть прості люди говорили, в якій цїли вони сюди приїхали (стр. 164). До сего розголосу причинив ся не мало віденський уряд, який на паспортах місіонарів велїв зазначити, що вони є греко-католицькими священиками, хоч у Відни поручав

---

muneri ejus, quo hucusque Premisliae functus est, providendum veniat; nos in consequentiam horum praefatum D. Alexium Stupnicki a munere Canonici et Concionatoris Cathedralis Premisliensis liberavimus, ac ex stallo canonicali sub 20-a Maji a. c. dimisimus, relicto eidem titulo et honore Canonici Cathedralis Premisliensis. Quod venerabili Capitulo nostro pro notitia et ulteriori usu communicamus. Premisliae die 10-a Junii 819. Ioannes Episcopus Reverendissimo Capitulo nostro. (Акт є власностию архіва перемиської капітули).

їм задержати намір висланя місії у як найбільшій тайні (стр. 155 і 166), про яку мало не цілий Відень голосно говорив. Все те не віщувало місії успіху.

Епіскопа Кралєвіча повідомили про виїзд місіонарів з Відня дальматинські питомці цісарського конвікту і він, хоча дав згоду на унїятську пропаґанду у своїй епархії, виїхав негайно на візітацію до Каттаро і мимо налягань уряду не вернув до Шебеніка скорше, як по пяти місяцях (стр. 164 і 166).

Можна уявити собі становище місіонарів, які опинили ся на чужині серед крайно неприхильних обставин. Уряд в Дальмації був певний, що до основаня школ прийти мусить. А тимчасом, як писав крил. Ступницький митр. Левицькому, »my, iako obcy, ani z Grekami, którzy nam nie ufaią, ani z Łacinnikami, do których nam iść nie wypada, nie mamy konwersacyi, lecz w ustawiczney obawie, przymusie i naprężeniu prawdziwie smutne dnie prowadzimy« (стр. 164). Та всеж таки місіонарі в Задарі вживали ся у відносини, бо православні поводили ся з ними чемно головно тому, що їх священики діставали від крил. Ступницького стипендії на богослуженя, а сироти і бідні милостиню (стр. 166 і 190). Деякі Дальматинці-купці запрошували навіть місіонарів до себе на снїдання та радо прислухували ся їх співам у церкві (стр. 165—6).

Тимчасом Кралєвіч рішив ся остаточно вертати до Шебеніка. Йому на стрічу розпущено вістку, що він думає »inny system religii wprowadzić« (стр. 166). Ще в р. 1818, коли він зложив відому заяву в справі унії і вертав з Відня домів, православні в Трієстї »zadnych iemu honorow nie czynili, ani do domu przyiąć nie chcieli«, а тепер коли він з Каттаро прибув до Шебеніка, православні поставили йому перед дверми три крести, взяті з цвинтаря, в церкві завісили перед престолом таблицю: »се є грецька, а не унїятська церква«, а по цілій Дальмації розкинули сатири і пасквілї такого змісту, що він запродав православну віру (стр. 166—7). В самім Шебеніку почали ся розрухи, против яких ужито війська (стр. 168, 175, 182).

Сї невідрадні відносини, а головно розрухи опізнили виїзд місіонарів з Задару до Шебеніка. Одначе урядови залежало на тім, щоби крил. Ступницький і товариші поїхали до Шебеніка, бо полишенє їх в Задарі було би компромітацією для правительства. І тому виправлено їх туди на кораблї, заосмотренім у військо та армати (стр. 182).

Дня 19. VI. прибули до Шебенїка крил. Ступницький і Як. Ґеровський, а дня 22. VII. 1820 р. оо. Честинський і Терлецький (стр. 183). На новім місци застали місіонарі не в порівнаню гірші відносини, як у Задарі. Населенє горіло ненавистию против еп. Кралєвича. На Зелені Свята і на Успенє 1820 р. православні вийшли з церкви, коли Кралєвіч почав відправляти архієрейську службу Божу (стр. 183). Против ґубернатора Томашіча розкинено по Дальмації наєквілї. До о. Ступницького дійшла вістка ще в Задарі, що в Скурдонї пострілено священика, бо православнї думали, що він належав до дружини місіонарів (стр. 182). З боку еп. Кралєвіча зазнали також місіонарі прикростий і заводу.

Він прирік був раньше помістити місіонарів та школу у своїй палатї, одначе в рішаючій хвилї відмовив. Тому велїв уряд випорожнити для них одно крило касарнї та прилюдної вязниці, так що під ними містили ся арештанти, а побіч них військо. На реставрацію школи призначив цїсар 600 зл. а на меблї для місіонарів 1500 зл. (стр. 178, 180).

Православне населенє Шебенїка, в числї около 800 душ, почало місіонарів оминати, хоч вважало їх побожними людьми, тому що вони давали священикам богослужебні стипендії по 2 зл. а кождої суботи поверх сотцї жебраків по однім крейцарови (стр. 178 і 184). Називано місіонарів »майстрами«, а дехто навіть питав їх, »czy nie umieją sukni kraiać i szyć, będąc kalogerami« (стр. 184).

Остаточно основали місіонарі семинарію із сербською викладною мовою, до якої зголосило ся не багато учеників, з яких тільки шістьох, а опісля пятьох брало участь в науцї, але й тих розганяв слуга епископа побоями, зневагами і злим трактованєм. Їх жалоби не находили у еп. Кралєвіча послуху (стр. 175, 182 і 190). Нелюдяне поведенє з учениками підкопувало повагу семинарії та доводило до загальної ненависти против епископа, який був чоловіком легкодушним, »do przeciwległych decyzyi podług momentu i wrażenia skłonnym« та який безнастанно давав докази, що своїх вірних за нїчо мав« (стр. 183).

Серед таких обставин катастрофа була неминуча, а її жертвою упав крил. Ступницький. Дня 10. VI. 1821 року їхав він по обідї у еп. Кралєвіча у владичім повозї на прохід з комендантом площі Ґрімером. Епископ, що мав рівнож взяти участь в про-

ґульці, рішив ся в останній хвилї остати дома[1]). Се спасло йому житє, бо куля призначена для него, поцїлила крил. Ступницького у само серце. Ледви успів він сказати слова: »ich sterbe«, і зараз закінчив житє. Найблизшого дня похоронено крил. Ступницького в катедрі, призначеній для тамошних латинських крилошан серед великих почестий з боку духовенства, уряду і при не меньшім здвизї людий. Комендант Ґрімер мучив ся ще два місяцї і умер наслїдком ран дня 4. VIII. 1821 року (стр. 190 і 103). Його похоронено рівнож незвичайно величаво.

Страшна подія затревожила еп. Кралєвіча так сильно, що він утїк зразу до Задару, а що й тут не почував себе безпечним, до Вінценци а вкінци до Венеції, де дістав від австрийського уряду платню 3000 зл. і там 1. II. 1862 р. закінчив житє[2]).

Убийників не зловлено, а що головним, моральним виновником уважано протосінґеля православного монастиря Саввини в Дальмації Кирила Цвєтковіча, якого Кралєвіч предкладав раньше на ґенерального вікарія в Каттаро, тому поставлено його перед суд, засуджено на 20 лїт тяжких робіт, а коли він їх перебув, замкнено в монастири, де він в р. 1860 помер. Засуджено також ще иньших людий на кару вязниці та конфіскату майна, а дехто спас себе перед судом утечию в Туреччину[3]).

Місіонарі Честинський, Терлецький і Ґеровський дістали вправдї від уряду сторожу, яка берегла їх мешканя днем і ночию, але вони здавали собі справу з небезпеки, не виходили з хати, бо »któż może od potaiemney zdradzieckiey złości, osobliwie w tym kraiu być wolnym, gdzie Principia autochireae y Homocidii bardzo głęboko ukorzeniły się?« (стр. 192). Вони перебули в Дальмації ще два роки. Терлецького і Ґеровського звільнив цїсар з місії 30. IV. 1823 року (стр. 124), а Честинського 11. VI. тогож року в другу річницю похоронів крил. Ступницького (стр. 127). Всїм трем визначено платню дефіцієнтів по 500 зр. річно аж до приміщеня їх на иньшім становищи. Ґеровському дозволив цїсар складати у Відни останні два ригороза. Остаточно вже при кінци 1823 р. обняв він на львівськім університетї суплєнтуру біблійного студіюм нового завіта, а при

---

[1]) Л. В. Березинъ: „Хорватія, Славонія, Дальмація", II, стр. 184.

[2]) Тамже, II. стр. 185.

[3]) Тамже, II, стр. 186.

кінци 1824 р. піддав ся конкурсовому іспитови на професора (стр. 129—32). Терлецький був недужий вже в Дальмації, перебув опісля дві операції (стр. 128—9), і як вже зазначено вище, перейшов дуже вчасно у стан дефіцієнтів. Ніяких користий і »widoków na przyszłość«, обіцюваних йому митрополитом перед виїздом на місію (стр. 151), він не діждав ся. Честинський вернув на становище префекта львівської, духовної семинарії а згодом став парохом Городенки.

Місія крил. Ступницького не принесла для поширеня унії в Дальмації ніякого хісна, а противно викликала злиште подражненє против католіцизму серед православних. І за велика була жертва, бо жертва життя чоловіка, якого серце завсігди било для галицької землї (стр. 168) і який міг віддати своїй церкві і своему народови великі услуги. Еп. Снігурський висловив ся вправдї про крил. Ступницького в р. 1817, що він »magis quaerit, quae deorsum, quam quae sursum« (більше шукає сего, що на землї, як сего, що в небі), одначе він дав жертвою самопосвяти, праці і життя докази, що великий перемиський владика у своїм осудї помиляв ся.

Ступницький був чоловіком благородним і ніжним. Він умів оцінити добродійства, яких зазнав від других, але й сам старав ся бути добродієм і приятелем для тих, що разом з ним в Дальмації працювали (стр. 192). Не маємо в матеріялах, які були у нас під рукою, ані одного натяку на його користолюбивість, або на більшу дбалість про земні справи, чим про вручені йому духовні обовязки. Невелике майно, яке остало після него (2600 зл.) було цілим його доробком з проданого ґаздівства та заощадженого гроша, а воно хиба рівнож про його користолюбивість не свідчило. Він гордив ся тим, що його товариші учили даром німецької мови в школї і по »domach znakomitych« в Шебенїку (стр. 174), та що міг роздавати богослужебні стипендії, жертви бідним та приймати знатних гостий, військових і цивільних, щоби тільки для справи єднати прихильників (стр. 174).

Може не подобав ся крил. Ступницький митр. Мих. Левицькому та еп. Снігурському за критику боротьби, яку вони почали вести зі світочем церкви, Мих. бар. Гарасевичем, одначе й тут він йшов чесно і вітверто. Коли до него дійшла в Дальмації вістка, що оба владики на него уражені, він заявив, що сему не вірить, бо хоча є грішним чоловіком, не провинив ся ніколи нічим против князїв церкви, „chyba by komu się podobało, iak

za zwyczay bywa, w niebytności uszyć mi bucikі«. Він готов кождому станути до очий, а »żem radził zgodę z Harasiewiczem Baronem, czyniłem to z naylepszego serca i z chęci zgody i uniknienia zgryzot, ktore nastąpiły i nastąpić mogą, a oprócz tego, com w oczy JW. Panu (еп. Снігурському) i Excellencyi mowił, nic więcey ani pomyslałem« (стр. 181).

Хто уважно прочитає листи крил. Ступницького, сей тим краще оцінить його самопосвяту. Він і місіонарі опинили ся в Далмації серед нечувано тяжких відносин. Австрійський уряд слав крил. Ступницького на нехибну смерть. До місії не приміпено ніяких середників обережности, які дораджував еп. Снігурський (стр. 148—9). Деякі розпорядки видавано так необдумано, що компромітація місії була неминуча. Навіть в хвилі, коли в Шебеніку настали розруси против еп. Кралєвіча, уряд, замість здержати місію аж до хвилі успокоєня умів, післав її нарочно, щоби зберечи свій авторітет, хоч се було визовом православних до боротьби. Ступницький здавав собі справу, коли писав: »Odiazd moy do Sebeniku nastąpi przy końcu biegącego tygodnia, kto wie, może w teraznieyszym zaiątrzeniu Grekow, ta podróż będzie ostateczna... Zakrywać sobie tylko tego nie mogę, co się łatwo stać może i co się w podobnych okolicznościach prawie zawsze działo« (стр. 167).

Ми знаємо, що австрійський уряд і сам цісар Франц I. не жалували грошевих засобів на вивінованє місії, але годі не піднести, що про найважнійше, бо про власну церкву для місіонарів не подбали, хоча се з огляду на велику обильність в Шебеніку »cerkwi, kościołów, kosciołków, kaplic, kapliczek, kapliczat« (стр. 185), було дуже легкою річию. Крил. Ступницький писав ще із Задару дня 14. V. 1820 р.: »Naywiększy ambaràs doznaliśmy w wielki tydzień i w dnie wielkanocne, nie mogąc ani współcelebrować, ani kommunikować, iako od czasu wyiazdu naszego z Wiednia aniśmy sie spowiadali, ani komunikowali« (стр. 166). »Na nabożeństwo chodziemy do tuteyszey greckiey parafialney Cerkwi, w ktorey na żądanie parafian spiewamy po naszemu, co się tak dobrze wydaie, że nawet i Łacinnicy bywaią i od czasu przybycia naszego cerkiew zawsze zostaie w czasie nabożeństwa napełnioną« (стр. 165). Коли ж місіонарі прибули до Шебеніка, крил. Ступницький жалував ся: »Bardzo wielką przykrość cierpiemy, nie maiąc swoiey cerkwi. Już rok minął, iak nikt z nas na sobie Epitrachila nie miał« (стр. 175). Сам факт, що місіонарі

не відправляли богослуженя, викликував підозріня серед православних і поговори, що вони вправдї „po sławieńsku, lecz obrzędem łacinskim prawią nabożeństwo, a do tego in azymo“ (стр. 185).

Брак церкви, ненависть православних до ен. Кралєвіча, форсоване місії урядом були головними причинами її неповодженя. Серед таких відносин даремний був труд місіонарів, які зі свого боку дбали, щоби на їх морально-етичне житє ніхто з ворогів не смів кинути найменьшого підозріня. Крил. Ступницький був на се гордий, що православні не тільки не нарушили морального житя місіонарів, але навіть дали про них добре свідоцтво (стр. 167). Він сам контролював своє житє, коли писав до митр. Левицького: „Aż tu dopiero postrzegłem, że w wielu rzeczach byłem złym, a po naywiększey części nierozsądnym człowiekiem“ (стр. 168), а се признанє власних недостач є хиба найкрасшим свідоцтвом високої етичної вартости крил. Ступницького.

Терпіли місіонарі від непривітних обставин, від страшної спекоти, від скорпіонів і тарантул, що по стінах лазили і грозили смертю (стр. 184). Осолоджували їм тяжкі хвилї признанє цісаря (стр. 184), хоч воно не усувало безвихідности їх положеня та безуспішности їх праці.

Всї місіонарі були, без сумніву, інтелїґентними людьми. Крил. Ступницький знав мову українську, польську, нїмецьку, латинську, французьку, румунську (стр. 141), італійську та сербську, другі місіонарі не багато ріжнили ся у сім напрямі від свого провідника. Свою інтелїґенцію і цїле своє єство вложив крил. Ступницький у місіонарську працю, коли сам учив ся чужих мов і других до сего заохочував, коли писав пропамятні письма[1]), з яких не одно крає ся ще перед очима дослїдників по архівах.

Одначе цїла його праця і посвята, його культура ума і духа пішли на марне. Не згадали навіть про дальматинську місію заслужені історики нашої церкви: Гарасевич в „Annales ecclesiae ruthenae“, Мих. Малиновський в „Kirchen und Staatssatzungen“, Пелеш в „Geschichte der Union“. Очивидно, вони не хотїли, або

[1]) Ф. И. Свистунъ: Пропамятное письмо о. Алексѣя Ступницкаго, перемышльскаго каноника и директора греческой духовной семинаріи въ Шибеникѣ въ Далмаціи, о ввозѣ литургическихъ и каноническихъ книгъ изъ-за границы для греко-славянскихъ церквей въ Австріи, предложенное штатсъ-конференцъ-министру Францу др. Саврау въ 1820 г. Вѣстникъ „Народнаго Дома“ 1911, ч. 6—10.

не могли відсвіжувати події, яка скінчила ся компромітацією австрійського уряду, хоча певно здавали собі справу, що ані крил. Ступницького, ані місіонарів не міг стрінути ніякий „dishonor“ (стр. 170), бо вони про се своїм житєм і працею найкрасше дбали.

На увагу заслугує гадка, висловлена Яковом Головацьким в „Zustände der Russinen in Galizien“, в якій він вказував на неудачу дальматинської місії і на ненависть, яку викликало ширенє унії між православними та унїятами на Буковинї[1]).

Вістка про убийство крил. Ступницького викликала серед львівського духовенства пригноблююче вражінє. Митрополит Левицький візвав весь львівський клир, щоби дня 3. VII. 1821 р. явив ся у церкві на заупокійнім богослуженю[2]). Літурґію і парастас в церкві св. Варвари у Відни відправив бар. Мих. Гарасевич дня 29. VI. 1821 р.[3]). Без сумнїву, відбуло ся також бого-

---

[1]) Jordan: Jahrbücher für slavische Literatur, Kunst und Wissenschaft 1846, стр. 374—8. Головацький напечатав ще в „Славянск-омъ Ежегодник-ѣ“ за рік 1884, ч. VI, стр. 268—293 статю п. н. „Покушенія Австріи ввести въ Далмаціи унію съ Римомъ при содѣйствіи Галичанъ въ 20-хъ годахъ нынѣшняго столѣтія“, одначе вона наукової вартости не має.

[2]) Куренда митрополита звучить: „Nr. 66. Pro anima Alexii Stupnicki Canonici Capitularis Premisliensis et Consiliarii Consistorialis Leopoliensis die 10. mensis elapsi in Domino defuncti officium defunctorum cum Missae Sacrificio in Archicathedrali Nostra Ecclesia ad S. Georgium M. die crastina hora 10. matutina celebrabitur. Ordinamus itaque, ut huic funebrali Devotioni universus Noster Clerus Leopoliensis intersit“. Leopoli 2-da Julii 821“.

[3]) В протоколах церкви св. Варвари читаємо: „Postquam emissis, ad Dalmatiam fine propagandae s. Unionis anno 1819 quattuor Galicianis Graeco-Catholicis presbyteris primarius eorundem Rdssimus Dmnus Stupnicki Actualis Canonicus Premisliensis, ipsa prima die Pentecostis, quae erat stilo novo 10. Junii, a malevolis quibusdam insidiose, una cum sibi Commendantio Civitatis globo trajectus, certaque de eo huc fama perlata fuisset, pro praeclari huiusce, ac Zelosi Ecclesiastici requie aeterna, Illustrissimus Dominus R. Neustern de Harasiewicz 29-a praefati mensis die, quae erat Petri et Pauli Apostolorum pro ritu Latino, παρατασ cum s. Liturgia pro defuncto in praesentia Graeco-cath. alumnorum ex Convictu, et quorundam fidelium atque extraneorum dignabatur absolvisse; qua occasione ad desiderium praefati Illmi Domini, in Ambone ad unum tetrapodion expositum fuit Evange-

служенє за упокій душі пок. крил. Ступницького в перемиській катедральній церкві. Коли рік смерти крил. Ступницького затер ся вже був у памяти духовенства, благородна рука незвісного нам по імени чоловіка втягнула у »Метрику« перемиських крилошан вістки про убитого, деякі вірні, бо основані на актах, а про день і рік смерти дати невірні[1]).

В галицькім письменстві не було доси поважнійшої студії ані про місію, ані про крил. Ступницького, хоч саме в році 1919 минає століте, як місіонарі виїхали на місце призначеня. Богатий матеріял до оцінки місії подають сербські письменники[2]). Матеріяли, видані проф. Свистуном, акти і листи, напечатані у нашій

---

lium, Crux, Epitrachelion, signum distinctivum canonicale, et coliva cum accensis tribus candelis, penes quod παρεστάς et in fine Liturgia Panachida absoluta fuit". (Protocollum officiosorum.. стр. 78).

[1]) Записка „Метрики" про крил. Ступницького звучить (на стр. 143): „Perill. Rssmus D. Alexius Stupnicki hactenus parochus in.... Archidioecesis Leopoliensis, nominatus in secundum canonicum gremialem Capituli r. g. c. Premisliensis et Concionatorem cathedralem altissimo Suae C. R. Majestatis Francisci I Resoluto dtto Beluni 20. Aprilis 1816. medio Alti Aul. Cancell decreti dtto 29. Aprilis 1816. N. 7891 et Alti Guber. Intimati dtto 24. Maji 1816. N. 22194 ad hujatem Illustrissimum Ordinariatum devoluto. Canonice institutus et installatus per Excellentissimum Illstrssm. ac Rssm. D. Michaelem Lewicki Eppum Premisliensem, Samboriensem et Sanocensem nominatum Metropolitam Halicensem, Archieppum Leopoliensem, Eppum Kamenecensem, suae C. R. Majestatis actualem intimum Consiliarium de die 13. Maji 1817".

„In sequelam Altissimi Suae Majestatis mandati dtto... discessit ad Illiriam pro convertendis Disunitis ad Unionem cum Ecclesia romana, ibidemque die... in ipso festo Resurectionis Christi Domini per conductum siccarum, dum cum Commendante Civitatis Sebenico spaciatum proficisceretur, e sclopeto occisus interiit A. D. 1824. Вічная память!" Копію сеї записки завдячую о. пралатови Алекс. Зубрицькому, крилош. перемиської капітули.

[2]) Алексѣй Симич: Преписка о унии далматинскагъ епископа Венедикта Кралѣвича съ аустрійскимъ правительствомъ. У Београду, Државна књигопечатња, 1863. — Автобиографија протосинђела Кирила Цвјетковича и његово страданье за православлье, приредио Димитрије Руварац, протојереј (Српска краљевска академија. Београдъ Државна штампарија Краљевине Србије, 1898. — Замітку про оба твори подав еп. др. Йос. Боцян у статі „Замітки двох росийських професорів духовної Академії про наші церковні відносини" („Нива", Львів, 1905, ч. 6, стр. 135).

збірці та документи поки що сховані перед людським оком у віденськім архіві міністерства внутрішних справ і дальматинських архівах, державнім і судовім, можуть враз із дотеперішніми працями витворити образ всіх приготовань до місії, та участи в ній крил. Ступницького і його товаришів[1]).

V.

(Причинки до житєписи Мих. Левицького і Григ. Яхимовича).

На чолі галицької церкви стояли у першій половині XIX віку дійсно великі люди. Побіч Ангелловича і Снігурського незатертими в її річниках буквами записані прізвища владик Мих. Левицького і Григорія Яхимовича. Перший з них засідав на владичім престолі несповна 45 літ і хоча для церкви і народу, головно у молодших літах, поклав неоцінені заслуги, не зацікавив істориків та письменників в такій мірі, якби на се заслужив. Матеріяли до історії його діяльности розкинені в творах Михайла Гарасевича „Annales ecclesiae ruthenae“ і Малиновського „Kirchen und Staatssatzungen“, але в них містить ся тільки дрібна частина сего, що можна найти хочби тільки в однім архиві »Національного Музея« у Львові. Безліч рефератів, писаних його рукою, побіч великого числа начерків листів до ріжних людий у церковних і народних справах ждуть ще руки і ума совісного дослідника. Характеристику діяльности Мих. Левицького подав Пелеш[2]), одначе і тут багато черт його праці, з огляду на тісні рами книжки поминено. Не спромогли ся навіть галицькі письменники на точну житєпись великого владики, а одинока проба такої житєписи, вистачена його довголітним капеляном, Ант. Петрушевичем, остала в рукописи і нині для нас недоступна тому, бо її вивезено в р. 1915 враз із архивом »Народного Дому« у Росію. Наші замітки мають на ціли, звернути тільки увагу на важнійші моменти, ясні та темні у його житю, хоча другими не хочемо заслонювати його великих заслуг.

---

[1]) Про дальшу долю унії в Дальмації гляди В. Березина: Хорватія, Славонія, Дальмація II, стр. 186—9. Акти, що вяжуть ся з дальматинською місією, напечатані у нашій збірці є власностию „Національного Музея“ і архіва перем. капітули (листи до еп. Снігурського).

[2]) Pełesz: „Geschichte der Union“ II, стр. 899—930.

Мих. Левицький уродив ся 1774 р. в Ланчині, на Покутю. До ґімназії ходив в літах 1785—1790 в Станиславові а богословє скінчив зі степенію доктора у Відни. В р. 1797 став префектом львівської духовної семинарії, а вслїд за тим на львівськім університеті суплентом пасторального богословя „in lingua patria“[1]). За часів митр. Ангелловича покликано його на становище крилошанина львівської капітули (1808 р.), а коли номінатови епископови Костецькому не поталанило засїсти на перемиськім, владичім престолї, одним з перших кандидатів, на якого звернули увагу двірські круги (Матер. стр. 25), був Мих. Левицький. В дійсности його іменував небавом цїсар перемиським епископом. Свяченя прияв він дня 20. IX. 1813 р. а в кілька днїв пізнїйше обняв управу перемиської епархії. На сім становищи виявив він незвичайну запопадливість і розвинув широку діяльність. Він рішив ся приглянути ся основно недостачам у своїй епархії і тому з подиву гідною печаливостию візитував її протягом 1814—16 року, при чім не поминув анї одного сїльця, чи церкви поодиноких деканатів. Із сих візитацій зложив він цїсареви Франциови I. обємистий звіт, за який удостоїв ся окремого признания у відручнім, цїсарськім письмі з дня 6. IX. 1816 року. Цїсар дякував Мих. Левицькому за звіт із оглядин двайцяти трех деканатів, а вичікував ше звіту з візитації дальших 16 деканатів перемиської епархії, які він хотїв перевести, хоча вже був іменований львівським митрополитом[2]).

В часї оглядин епархії звертав він головну увагу на релїґійне, моральне та просвітне подвигненє свого духовного стада і в сїй цїли накликував до заснованя парохіяльних шкіл. Він відчував недостачу книжок для шкіл, підручників проповідий, відповідних для народу і тому основав в роцї 1816 перше галицьке просвітне товариство „Societas Presbyterorum“, яке мало йти на зустріч наміченій ним працї. В боротьбі о права нашої мови в галицькім шкільництві треба приписати Мих. Левицькому і заснованому ним товариству дуже великі заслуги. Його заходам треба завдячити, що в Перемишли основано дня 1. XI. 1817 року дяковчительський інститут, який мав на метї вибразувати дяків, що

---

[1]) Амвр. Андрохович: „Іван Лаврівський, один з піонірів українського відродженя в Галичині (1773—1820)“ в „Записках“ Наук. Тов. ім. Шевченка, т. 128, стр. 63.

[2]) Відручне письмо цїсаря переховане в „Нац. Музею“ у Львові.

могли би бути рівночасно учителями по сільських школах[1]). Нечалив ся він також про реституцію капітули в Перемишли і добив ся цісарського потвердженя дня 20. IV. 1816 року, так що перших, перемиських крилошан введено в урядованє дня 13. V. 1817 року.

Зі смертию митр. Ангелловича опорожнив ся владичий престол у Львові. Не підлягало сумнївови, що займе його Мих. Левицький. Цісар іменував його на се становище дипльомом, датованим з Парижа дня 17. VIII. 1815 року, а папа потвердив його іменованє дня 18. III. 1816 року. У вересни 1816 р. приїхав М. Левицький до Відня і дістав з рук віденського архієпископа дня 20. X. палїюм. В слїд за сим іменував його цісар тайним радником і відобрав від него дня 30. XII. 1816 р. присягу. Одначе Мих. Левицький обняв митрополичий престол що йно дня 31. V. 1818 р., коли управильнено дотацію львівської митрополії.

На новім становищи дбав він рівнож запопадливо про візитацію архієпархії, про шкільництво, про поліпшенє платнї клиру, про установленє катехитів по ґімназіях, про управильненє богословських студій, про улекшенє доступу світському клирови до висших церковних достоїнств, про основанє епіскопства в Станиславові, про утворенє посад військових священиків і т. п.

Діяльність митр. Левицького припадала на час великих переворотів в Галичинї. Австрійський уряд мав у нім льояльного сторонника і міг на него числити в кождій справі. Як вірний горожанин Австрії, він поборював всїми силами польські конспіраційні стремлїня серед питомців духовної семинарії та українського духовенства[2]). Але так само не умів він погодити ся зі стремлїнями до відродженя нашого письменства і коли маємо вірити Як. Головацькому, заподіяв нам у сім напрямі велику шкоду[3]).

У весні народів станув митрополит Левицький по сторонї галицьких Українців і напечатав навіть під адресою еп. Яхимо-

---

[1]) Ів. Ем. Левицький: „Погляд на розвій низшого і висшого шкільництва в Галичинї в рр. 1772—1800" у „Збірнику" історично фільозофічної секції Наук. Тов. ім. Шевченка. Львів, 1902, т. V, стр. 138—9 і 161—5.

[2]) Порівнай мої студії: „Польські конспірації серед руських питомців і духовенства в Галичинї в роках 1831—46". Львів, 1908 і „Львівська духовна семинарія в часах Маркіяна Шашкевича (1829—43)". Львів, 1916.

[3]) Jordan: Jahrbücher für sl. Lit. 1844, стр. 371—2.

вича дня 12. VII. 1848 р. в »Зор-і Галицкій« посланє в церковно-словянській мові, в якім пересилав благословенє для членів »Ради руської« (що уконституовала ся дня 2. V), словами: »да дасть имъ силу многу, воеже исполнити имъ предпринятое народополезное дѣло, да возрастить вся, яже къ воздвиженію народа руского насаждати будуть а въ конецъ да коемуждо отъ нихъ воздасть мзду по своему труду«. При кінци посланя висловив також митрополит благословенє епіскопови Яхимовичеви, на якого вложив обовязок, впливати на духовенство, щоби воно займало ся просвітою і містило статї в »Зор-і Галицкій[1]). Згадане посланє викликало серед духовенства велику радість і вдячність для митр. Мих. Левицького[2]).

На се ясне під національним оглядом становище митрополита вплинули не мало два люди, в першім ряді еп. Яхимович, в другім ґубернатор Галичини, ґраф Франц Стадіон, прихильний нашому народному розвиткови. Коли одначе Яхимович поїхав на сойм до Відня і Кромержа, а ґраф Стадіон дня 30. VII. 1848 року уступив зі свого становища[3]), митрополит Левицький захитав ся у своїх пересвідченях. Місце Стадіона заняв Вацлав Залєский. Поляки підняли знова голову. Зібрані у »Собор-і руськім« Поляки кинули підозрінє, що »Руська Рада головна« при помочи часописи »Зор-і Галицької« нарід »до розбоевъ и рѣзнѣ побуджувала«. Треба було сильного протесту, щоби наклеймити, що сей замітє »безвстыдною ложію«[4]). Одначе згаданий протест не переконав митрополита, який підляг впливови ґубернатора Залєського і видав дві куренди, що серед сучасного, свідомого громадянства викликали крайне негодованє. Сей самий чоловік, який на становищи епіскопа в Перемишли в р. 1816—17 з молодечим одушевленєм виступав в окремих письмах до цісаря против накиненя польської мови у народних школах в Галичині, взивав під конець 1848 року в курендї духовенство, щоби воно приняло до шкіл польську мову. Станув також митр. Левицький в суперечености зі своїм, що йно згаданим посланєм до »Ради руської«, коли в другій курендї посудив галицьке духовенство о підбурюванє народу до різнї і рабунку.

---

[1]) Зоря Галицка 1848, ч. 10.
[2]) Порівнай листи в нашій збірці ч. 101 і 102.
[3]) Зоря Галицка 1848, ч. 13.
[4]) Тамже 1848, ч. 24 в статї: „До народа Галицкого".

Вислів сему негодованю дав крил. Мих. Куземський в листї до еп. Яхимовича з дня 26. XII. 1848 р., якого частину нарочно подаємо:

»Чогомъ ся найгорше боявъ, то то зачинає наступати. Его Превосход. преосвящ. Метрополитъ черезъ ґубернатора Зал'еского подбуреный зачинає выдавати курренды. Тїи курренды дуже суть противни желанію народа — черезъ ныхъ ту у Львовѣ все дуже збурене, а щожъ буде ся дѣяло на провѣнціи. Една курренда по нѣмецке въ рѣчахъ школ'ныхъ, щобъ ся застосовати до декрету Доблгофа и приняти пол'скій языкъ — декретъ, противъ котрого цѣла Галичина ся збурила: — а друга по пол'ске, въ котрой посуджуе нашихъ священиковъ: що подбурають народъ до рѣзы и рабунку«.

»Нѣхто анѣ Нѣмцѣ, анѣ Русины не могутъ дойти того, що зповодовало Его Превосходител'ство нашимъ священникамъ такъ тяжкій и огидный закинути переступокъ. Богъ знае, якїй буде того конецъ: але доброго певне ничого. Найбольше голосовъ загаджае ся на тое съ той причини Залеского оскаржити и мѣнѣстеріумъ просити, щобы сы го взяло зъ вѣдси, бо цѣла тая махѣнація отъ него походитъ. — Голуховскій намъ сприяе такъ, якъ и перше сприялъ, а мѣнѣстеріум, еслибы го намъ дало на ґубернатора, не мало бы зъ Галиціовъ такого клопоту, якъ теперъ. Прошу Вашего Преосвященства при способности зъ гр. Стадіономъ повогорити«[1]).

Старець-митрополит, лишений знаменитого дорадника Яхимовича ступив був на дорогу, для українського народу в Галичинї крайно некорисну і небезпечну. Одначе, як чоловік інтелї-

---

[1]) Сей лист вийнятий з великої збірки листів та актів крил. Куземського, перехованих в архиві „Нар. Дому“ у Львові під заголовком: „Сборникъ актовъ, касающихся возрожденія Галицкой Руси, основанія и дальшого правленія „Народного Дома“ во Львовѣ, нашей гр. к. Церкви, русского языка въ школѣ, урядѣ и церкви, роздѣла Галичины на три части, за время отъ 1848 года по 1867 годъ“. Лист уміщений під ч. 24. Остаточно наше громадянство діждало ся іменованя намісником ґр. Аґ. Голуховського (в поч. 1849 р.). Коли останний вертав з Відня, крил. Куземський витав його словами: „Съ тоскою ожидалисьмо прибытія Вашого Высокопревосходительства, бо съ нимъ лучила ся надѣя лучшои долѣ и упорядкованье справъ краевыхъ“. Зоря Галицка 1850, ч. 82, стр. 496. Куземський і сучасні наші дїячі завели ся одначе вже раньше у своїх надіях на Голуховського.

ґентний, він зрозумів, що до проводу архієпархії він, старець, вже не надавав ся, що на се становище треба чоловіка молодшого. Колиж в липни 1849 р. навістив його мозковий удар, він вважав умісним дня 4. IV. 1850 р. внести на руки цісаря резиґнацію з митрополії. В письмі до цісаря покликував ся Мих. Левицький на свій вік (76 літ життя), на свою недавну недугу та на потребу митрополита здорового і сильного, який міг би бути помічним у великих реформах державних і церковних. На свого наслідника поручав митрополит еп. Яхимовича, а для себе просив о емеритуру по 36 літах єпископської служби у висоті 3000 зл.[1]).

Вістка про резиґнацію митрополита затревожила еп. Яхимовича. Він відніс ся негайно до віденського пароха, дра Спіридіона Литвиновича, щоби сей не допустив до принятя резиґнації в рішаючих, двірських та міністеріяльних кругах[2]), яким крок митрополита видавав ся тоді, з огляду на час, невказаним. Міністер просвіти, ґраф Тун відповів митрополитови дня 24. IV. 1850 р. в імени цісаря, що готов вправді вволити його просьбі, одначе бажанєм монарха є, щоби він своє зреченє з владичого престола відкликав. В останних часах, під впливом революції на Угорщині, приневолено значне число угорських та семигородських владик до уступленя і саме тому цісар не рад би, щоби між сими подіями а резиґнацією митрополита ставлено паралелю. Справи церковні домагають ся рівнож сего, щоби митрополичий престол був обсаджений, а ледви чи котрий єпископ міг би виказати ся таким досвідом, як митрополит. Іменованє двох нових крилошан та єпископа-суфраґана улекшать митрополитови його працю[3]).

Під вражінєм листу міністра Туна Мих. Левицький відкликав свою резиґнацію дня 8. V. 1850 р., що цісар приняв відтак до відома і велів висловити митрополитови своє вдоволенє[4]). В чотири місяці пізнійше іменував цісар еп. суфраґаном дра Івана Бохенського, 66-літного старця, який хочби з огляду на свій вік, великої помочи митрополитови дати не міг і умер ще за жити митр. Левицького дня 28. I. 1857 року. Духовенство еп. Бохен-

---

[1]) Акт резиґнації митр. Левицького перехований в „Нац. Музею“ у Львові.

[2]) Гляди лист Яхимовича до митр. Левицького, печ. у нашій збірці під ч 117.

[3]) Письмо ґр. Туна збережене в „Нац. Музею“ у Львові.

[4]) Начерк відповіди митрополита ґр. Тунови гляди в „Нац. Музею“ у Львові.

ським не одушевляло ся, а Іван Гушалевич писав з нагоди його смерти до Якова Головацького: »Смерть Г. Епископа нашихъ священниковъ не тронула, всѣ разсуждаютъ по русски: Онъ былъ Ляцкій Епископъ и Ляцкій Архибискупъ погребалъ его по своєму«[1]). Замітъ Гушалевича не був безосновний, що бачимо хочби з інтриґи, яку еп. Бохенський підняв в р. 1853 против еп. Яхимовича з нагоди висилки депутації до цісаря по приводу замаху на його житє. Наслідком сеї інтриґи, викликаної намісником Аґен. Ґолуховським, в адресі до цісаря була мова тільки про шляхту, а крім сего перемиська епархія не мала в делеґації свого відпоручника. Яхимович був зневолений в міністерстві внутрішних справ вияснювати за посередництвом Григорія Шашкевича інтриґу а перед митрополитом жалував ся з окрема на намісникову, яка висловила гадку, що по смерти митрополита стане його наслідником Бохенський, а на епіскопськім престолі в Станиславові засяде крил. Іжак[2]), підчас коли „X. Jachimowicz jeszcze bardzo będzie mógł Bogu dziękować, jeżli się ostanie przy swoim Biskupstwie Przemyskim“[3]).

Згадуємо нарочно про сю подію на доказ, що митр. Левицький зазнав після відкликаня своєї резиґнації чимало колючок

---

[1]) Гляди мою студію „Кореспонденція Якова Головацького в літах 1850—62“. Львів 1905, стр. 323. Коротку згадку про житє дра Ів. Бохенського помістив я в моїй праці: „Львівська дух. семинарія в часах Маркіяна Шашкевича (1829—43)“, стр. XXII.

[2]) Никита Іжак, пралат-кустос львівської капітули умер дня 19. I. 1869 р. в 70 році життя. Був се чоловік освічений і розумний. Заки став крилошанином львівської капітули, був парохом в Бродах. Про його смерть і похорони гляди Слово за рік 1869 ч. 3 і 4. Гляди також розвідку Ф. И. Свистуна: „Крыл. о. Никита Ижакъ яко цензоръ галицко-русскихъ изданій въ 1852—57 г.“ у „Вѣстник-у Нар. Дома“. Львів 1907, стр. 70—6, 90—4. — В р. 1880 дня 9 (21) IV перенесено мощі митр. Яхимовича, митр. Литвиновича, еп. Бохенського, крилошан Мартина Барвінського, Івана Лотоцького, Никити Іжака і Андрія Дуткевича з городецького на личаківський цвинтар при величезнім здвизі народа, в приявї університетських властий та при участи митр. Йосифа Сембратовича, еп. суфраґана Сильвестра Сембратовича і 60 священиків. Гляди: Дм. Вѣнцковскій: „Григорій Яхимовичъ и современное русское движеніе въ Галичинѣ“. Львовъ 1892, стр. 86—90.

[3]) Порівнай лист ч. 119, де є мова про посвячень Бохенського на еп. суфраґана і лист ч. 130 про інтриґу против еп. Яхимовича.

з боку краєвого уряду, хоч у віденських властий від молодих літ по конець життя тішив ся повним довірєм. Ще в р. 1817 (13. IV) признано йому з титулу іменованя митрополитом, місце і голос в провінціяльнім соймі у Львові. Цісар Фердинанд I. наділив його дня 6. VI. 1846 р. великим крестом ордеру Леопольда, а дня 17. VI. 1848 іменував його примасом Галичини. На склонї літ, дня 28. VIII. 1856 року вручив Мих. Левицькому латинський архієпіскоп і кардинал Праги Фр. Шварценберґ в Уневі кардинальський капелюх в приявї капітули і численного духовенства. Умер кардинал Мих. Левицький в Уневі дня 15. I. 1858 р. у 84 роцї життя і там його похоронено дня 21. сїчня. Значнїйшого майна він після себе не лишив, а з сего, що остало, завіщав він леґат на церкву св. Юра у Львові, на інститут дяків 1000 зл., на монастир Василянок в Словітї для сиріт 1195 срібних рублїв і тисяч золотих у срібних цванцїґерах, окрім тисячки золотих, скла і порцеляни для самого монастиря. Обдарував він також в завіщаню чотири добродійні, львівські інституції, нїмих, слїпих, дітий і бідних[1]).

Для характеристики митр. Мих. Левицького годить ся піднести ще одну черту, рідку навіть у дуже визначних людий. Він умів добирати для себе з поміж духовенства добрих дорадників і співробітників, та рідко коли на них помилив ся. Згадаємо хочби тільки знаменитого референта консисторії, о. Ів. Слимаковського[2]), незрівнаного політика та суспільного діяча, крилошанина, а з часом холмського епіскопа, Мих. Куземського[3]), а вкінци великого

---

[1]) Gazeta Lwowska 1858, ч. 19 (життєпись Мих. Левицького) і ч. 21 (опис похоронів). Lemberger Zeitung 1858, ч. 13 (життєпись) і 31 (похорони) та Wurzbach: „Biographisches Lexikon“ том 15, стр. 40—41.

[2]) Про о. Ів. Слимаковського гляди мою студію: „Львівська духовна семинарія в часах Марк. Шашкевича (1829—43), стр. XXVI—VIII. Багато його рефератів збережено в архиві львівської дух. семинарії.

[3]) Мих. Куземський уродив ся дня 8. (20.) XI. 1809 р. в Шибалинї коло Бережан, як син священика Евстахія і Анни з Домчевських. В сій місцевости проживала родина Куземських без перерви 400 літ. Парохія переходила все із сина на батька. Михайло був останним нащадком роду Куземських. Нормальні та ґімназіяльні школи кінчив він в Бережанах, фільозофічні і богословські у Львові. Митр. Мих. Левицький зацїкавив ся талановитим питомцем і взяв його в р. 1832 з собою на обїздку львівської архіепархії в характері секретаря. Очевидно, числив митрополит, що Куземський висвя-

владику, дра Григ. Яхимовича, якому з огляду на матеріял, який містимо у нашій збірці, належить ся ширша згадка.

Гр. Яхимович уродив ся дня 6. II. 1792 року в Підбірцях коло Львова, де його отець був священиком. Гімназію скінчив

тить ся безженним і тому задержав його у себе цілий рік. Одначе в р. 1833 просив Куземський митрополита о звільненє зі служби, почім оженив ся з Марією Січинською, дочкою пароха в Микулинцях, о. Петра. Після висвяченя став Куземський завідателем парохії в Залізцях, де в рік пізнійше повдовів. Тут основав він школу і займав ся живо долею громадян. В р. 1836 покликав його Мих. Левицький на сповідника до церкви св. Юра у Львові, в рік пізнійше іменував консисторським канцлером, а в р. 1842 виєднав для него становище пралата-схоліярха, хоча сему противив ся офіціял капітули, о. Мартин Барвінський (гляди листи ч. 2 і 7). Для шкільництва поклав Куземський неоцінені заслуги, бо основав протягом 15 літ поверх тисяч шкіл т. зв. дяківок, до яких нарід радше горнув ся, чим до польсько-німецьких, нормальних, чи тривіяльних. Завдяки йому числила львівська архієпархія вже в р. 1848 коло 300 шкіл. В р. 1848 і дальших розвинув Куземський незвичайно широку політичну і культурну діяльність, став заступником голови „Ради руської головної« з її численними філіями, скликав „собор ученых", основав „Матицю" і немало причинив ся до здвигненя „Народного Дому" у Львові. Безліч меморіялів і листів доступних нам свідчать про нечувану пильність і серіозність його роботи. Що найменше половину всіх меморіялів у справах політичних і культурних, які вислала галицька земля в літах 1848—67 до краєвого і віденського правительства виготовив Куземський. Визначають ся вони великою бистроумностию та рішучостию. Рівно заслуженого у сім напрямі чоловіка галицька земля не має. За дуже значну працю у львівській капітулі відзначено його в р. 1856 достоїнством пралата-кустоса. В р. 1865 обняв він становище архідіякона, а коли дня 3. IV. 1865 р. помер офіціял Мартин Барвінський у 81 році життя (Слово 1865, ч. 24), Куземський став ґенеральним вікарієм і офіціялом митр. Мих. Левицького. Після смерти єпископа суфраґана Бохенського та митр. Мих. Левицького управляв він львівською архієпархією і майном митрополії від р. 1858—1860, построїв великий капітульний будинок від сторони городецького передмістя, вибудував нову дзвінницю, основав дяківський інститут при церкві св. Юра і зложив капітульний огород. В р. 1859 поборював він з великим успіхом намір Голуховського в справі введеня латинської азбуки в галицьке письменство. Від р. 1861 був він соймовим послом. За заслуги на полі галицького шкільництва наділив його цісар командорським орденом Франц-Йосифа, а крім сего іменував „членом наукової Ради у Відни". Прізвище Куземського стало так голосне, що російський цар іменував його дня 28. V. 1868 року холмським єпископом, а папа потвердив його в сім характері дня 22. VI. 1868 р. Ще раньше надав

у Львові, а богословє зі степенію доктора богословя у Відни. Там висвятив його Мих. Левицький в безженнім станї дня 26. VIII. 1816 р. Від року 1819—1837 був він професором релїгії на львівськім університетї, а від р. 1825 викладав також педагогію. В р. 1836 одержав він степень доктора фільозофії. Вже давнїйше став він крилошанином львівської капітули, а дня 1. XI. 1837 року обняв обовязки ректора львівської дух. семинарії, які сповняв по день 1. XII. 1841 року. Кількома днями раньше (21. XI.) одержав він свячення на епіскопа-суфраґана. Завдяки своїм личним прикметам і попертю митр. Мих. Левицького, цїсар Фердинанд I. іменував його наслїдником Снїгурського на владичім престолї в Перемишли дня 12. IV. 1848 року, одначе він обняв управу епархії що йно дня 25. III. 1849 р. В десять лїт пізнїйше

йому цар ордер св. Анни II кляси. Відїзд еп. Куземського через Галичину до Холму дав нагоду до маніфестацїйного прощання у Львові на засіданю „Народного Дому“ і по дорозї з Жовкви до границї (Слово 1868, ч. 71, допись з Рави руської: „Дорога преосв. еп. Михаила изъ Жолквы до границъ“, де поміщений вірш Павла Леонтовича). Одначе з початком 1871 р. Куземський покинув свою епархію і переселив ся до Галичини, замешкав зразу у Львові, а опісля купив посїлість в Ляшках горішних і там умер дня 5. XII. 1879 року. Його місце в холмській епархії заняв Маркел Попель, який остаточно насильно перевів в Холмщинї православє і дня 18. II. 1875 підписав враз з иньшими галицькими священиками-апостатами просьбу до царя, щоби сей дозволив епархію прилучити до православної церкви (Слово, 1875, ч. 38). Пелеш виступив против еп. Куземського із замітами, за чиїм дозволом він покинув епархію і чому він не протестував против Попеля? При сїй нагодї завважав Пелеш, що цар Никола I. не поважив ся був йти насильством против унїятського архиепіскопа Йосафата Булгака († 1838), а певно й Куземського не стрінуло би заслане на Сибір, бо він був австрійським горожанином. О скільки нам відомо, еп. Куземський вивіз із Холму свій архив до Львова. Тут треба шукати розвязки питань і замітів та питань Пелеша (Geschichte der Union, II, стр. 861). Матеріяли до житєписи еп. Куземського находимо в „Словї“ за рік 1865, ч. 63, в брошурі „Мих. Куземскій, очеркъ его жизни и прощальное его слово, яко памятникъ его дѣятельности для блага галицкой Руси изданъ въ нарочитый день его консекраціи въ холмського епископа 11. (23.) Августа 1868 г.“. Львовъ 1868, в творі Пелеша (II. стр. 858—62) та в меморіялах і листах, обильно розкинених по львівських архивах. Еп. Куземський мав дочку Юлію, видану за пізнїйшим президентом апеляційного сенату у Відни, Вас. Ковальським, яка померла дня 12. (24.) IV. 1868 р. (Слово за рік 1868, ч. 29 і 30).

(5. IX. 1859 р.) іменував його цісар Франц Йосиф I. митрополитом. Се становище занив він дня 13. XI. 1860 року. Умер дня 17. (29.) IV. 1863 року.

У віденських, двірських кругах мав Яхимович велике довірє. Цісар відзначив його достоїнством тайного радника і командорським крестом ордеру Леопольда, наслїдком чого він дістав також титул барона. На львівськім, фільозофічнім виділї вибрано його в р. 1837 деканом, а вже коли був митрополитом, поіановано його вибором, з поза колеґії професорів, в р. 1861/2 на ректора університета. На сім становищи виклопотав він у Відни для університета нові інсиґнії, бо старі затратили ся в р. 1848 при бомбардованю Львова. Ново придбані інсиґнії посвятив він дня 9. V. 1862 р. в університетськім костелї св. Николая, почім відбуло ся свято передання їх сенатови в університетській авлї, на якім Яхимович промовив клясичною латинною. Вже після смерти Яхимовича завішено його портрет (10. VII. 1865 р.) в авлї університета поміж портретами инших ректорів-маґнїфіків[1]).

Одначе всї цісарські та університетські відзначенпя, хоч як вони були високі, не можна рівнати з тим необмеженим довірєм і популярностию, з якими відносив ся до него український нарід в Галичинї, головно від р. 1848. В раньших роках його погляди в національних, а спеціяльно культурних справах мало відбігали від пересвідчень митр. Левицького[2]). Він писав свої розвідки про календар в польській або нїмецькій мові[3]), та згідно з духом часу,

---

[1]) Одиноку спеціяльну моноґрафійку про житє великого, галицького владику подав Дм. Вѣнцковскій: „Григорій Яхимовичъ и современное русское движеніе въ Галичинѣ", Львів 1892. Багато даних до його житєписи і оцінки дїяльности находимо в Пелеша: „Geschichte der Union" II, стр. 931—9 і 964—8. Гляди також L. Finkel: Historya Uniwersytetu Lwowskiego do r. 1869. Lwów 1894, стр. 233—4. Оцінку дїяльности Яхимовича на становищи ректора семинарії написав я в моїй студії „Львівська духовна семинарія в часах Маркіяна Шашкевича (1828—1843)", стр. XXI—II і CXXXIV—CLVI.

[2]) Гляди: Як. Головацкій: „Литературный Сборникъ Галицко-русской Матицы" 1885, стр. 40—1 (в автобіоґрафії), порівнай також мою студію до „Кореспонденції Як. Головацького" (1835—49), стр. LXI, або й другу студію „Львівська дух. семинарія в часах Марк. Шашкевича" (1829—1843), стр. CLVI.

[3]) Яхимович видав розвідки: „Liczbowanie astronomiczne, tyczące się kalendarza", Lwów 1828 і „Abhandlungen über die

виголошував проповіди в костелї Єзуїтів рівнож по польськи[1]). Одначе й тоді дбав він щиро про повагу церкви[2]), а що митр. Мих. Левицький перебував з часта в Уневі, провід цїлої архієпархії спочивав майже виключно у його руках. Одначе ся праця, для ширшого світа мало звісна, не могла придбати для него розголосу. На ширший овид дїяльности виступив Яхимович доперва в р. 1848 і станув від разу на такім ясним, повнім достоїнства становищи, що потягнув за собою не тільки митрополита, але став також ідеалом владики для всїх верств українського народу в Галичинї. Як предсїдник »Головної Ради руської« підписав він першу політичну відозву, у якій підчеркнено самостійність та національну і культурну єдність цїлого українського народу[3]). Він брав живу участь у всїх політичних подіях тревожного 1848 року, коли галицькому ґубернаторови ґр. Стадіонови висувала ся вже власть з руки (лист ч. 78). На вість, що Поляки хотять окликати у Львові польську републику і мають зажадати від святоюрських крилошан згоди і підписів, Яхимович приказав, щоби нїхто з крилошан не важив ся підписати такої заяви, доки на се митрополит не дозволить. Знав Яхимович, що за відмову підпису йому грозить смерть, тому написав завіщанє, одначе своєю рішучою поставою успокоїв сильно затревожених крилошан (ч. 78 і 80). Рівнож вплпвав він на питомцїв львівської дух. семинарії, щоби не йшли на руку польським аґітаторам, які відкрито виступали і промови виголошували в семинарії та до підпису адрес накликували (ч. 78 і 80). Питомцям не дозволив еп. Яхимович висилати адреси до віденської молодежи (ч. 86). Відмовив також Яхимович своєї участи в польській „Rad-ї narodow-ій“, основаній дня 13. IV. 1848, яка при помочи двох членів-Українців, дра Онуфр.

Regeln, nach welchen die Slaven des griech. Ritus den Ostertag berechnen. Lemberg 1836 (за сю останну розвідку одержав Яхимович докторат фільозофії).

[1]) Kazania... d. 3. pazdziernika 1840 w kościele lwowsk. XX. Jezuitów, na uroczystość pamiątki kanonizacyi sw. Franciszka de Hieronimo kapł. tow. Jezus. Lwów 1840.

[2]) Порівнай листи ч. 5, 11, 12. Яхимович дбав, щоби при богослуженю у Єзуїтів не упосліджувано митрополита, щоби уставлено на відповіднім місци престол, та щоби три епископи відчитували в часї процесії тільки три евангелія, з виключенєм провінціяла Єзуїтів, який хотїв в сей спосіб виявити себе на зверх рівним, або й висшим від них.

[3]) Зоря Галицка 1848, ч. 1, „Одозва до руского народа“.

Криницького і Василянина Устияновича хотїла представити Галичину, як одноплеменну цїлість. Яхимович велїв провінціялови Василян усунути негайно Устияновича до монастиря в Гошові (ч. 80 і 84), а негодував на др. Криницького, що виїхав з польською депутацією до Відня (ч. 93). Перед днем 22. IV. 1848 явила ся у Яхимовича депутація польської „Gwardy i narodow-oї«, зложена з двох офіцирів і одного жовнїра та зажадала, щоби він подав духовенству вказівки, як воно має поступати, одначе Яхимович відповів з достоїнством, що не може мішати ся в права ґубернатора, який красві відносини добре знає і відповідні прикази видати може (ч. 84). На місце розвязаної ґр. Стадіоном „rad-u narodow-oї" (26. IV. 1848 р.) покликано дня 3. V. окрему прибічну раду (Beirat), у якій засїв Яхимович. Засїдання відбували ся кождого дня (ч. 90). Яхимович брав живу участь в нарадах а його дїяльність сильно не подобала ся Полякам, які вислали до него безіменний лист а в нїм взивали, щоби опамятав ся і „usunął się od zasiadania w radzie Ateusza (ґр. Стадіона), gdyż czas bardzo krótki mi pozostaie" (ч. 88). Одначе Яхимович не злякав ся погрози, приступив дня 2. V. до основаня »Ради головної руської«, причинив ся до видаваня часописи »Зорі галицької«, якої перше число вийшло дня 10. V., а в нїй напечатав згадану вже відозву про самостійність та єдність цїлого українського народу, яку в цїлім краю принято з великим одушевленєм. Сам Яхимович стверджував в листї до митрополита з дня 27. V., що одушевленє для української народности всюди виявляє ся і лучить ся із заявами привязаня для правительства, що одначе польській партії все те дуже не подобає ся і вона рїжними способами старає ся ставити перепони головно через розсїваня всяких брехонь у своїх дневниках (ч. 92). Але сам Яхимович дбав щиро про те, щоби одушевленє не зменьшало ся і радо взяв участь навіть в богослуженю в огороді Яблоновських для полку галицьких ґренадієрів, з якого 40 осіб, головно дяків учило ся співати »Христос воскрес«, щоби співом звеличити свято. Подія се на позір дрібна, одначе відомою було річию, що урядови і Українцям в р. 1848 залежало дуже на тім, щоби мати військо по своїй сторонї (ч. 92 і 102). Всї заходи Яхимовича одобрював митрополит, який, з причини недуги і старости, час революції 1848 р. перебував у своїй палатї в Уневі (ч. 79, 85, 86, 87).

Здаєсь, що не помилимо ся, коли почислимо також в заслугу еп. Яхимовичеви, що він умів приєднати на сторону галицьких

Українців ґубернатора, ґр. Франца Стадіона, завдяки своїй зрівноваженій політиці та льояльности супротив австрійського уряду. В початку липня 1847 року очікувано у Львові приїзду ґрафа Стадіона. Ґуберніяльні урядники були йому не раді, бо попередила його слава, що любить заходити zu ungelegener Zeit до бюра, що контролює урядників та за багато праці від них вимагає, а се було не на руку людям, яких рідко можна було застати в уряді (ч. 41). Небавом рознесла ся поголоска, що новий ґубернатор поїхав з Перемишля через Самбір, Стрий до Станиславова, а з відтам вибирає ся до Коломиї, Чернівців, Заліщик, Тернополя, та що доперва через Золочів, або Бережани прибуде до Львова. Говорено загально, що по дорозі завісив він в урядованю деяких комісарів-молодиків, а в перемиськім окрузї мандатаря, який поїхав на лови, а багато селян надармо його вичікувало (ч. 42 і 44). Остаточно прибув ґраф Стадіон до Львова в початку серпня 1847 р. і дня 3. VIII. привитав його еп. Яхимович в імени митрополита та галицького духовенства. Ґубернатор відповів різко, що духовенство, яке повинно нести крест, не відповідає вповні своєму покликаню і тому він бажав би, щоби воно помагало йому в піднесеню просвіти люду „dla uskutecznienia lepszego bytu i. t. d." „Po tey perorze skłonił się, a myśmy się oddalili" — кінчить Яхимович лист до митрополита, а в иньшім письмі висловлює вдоволене, що такої перори, яка очевидно з гори була уложена, не почув сам митрополит (ч. 43 і 44)[1]).

Те, що сказав Стадіон еп. Яхимовичеви з нагоди повитаня, підніс він при кінци 1847 року в окремім розпорядку, в якім чорними красками зобразив житє галицького простого люду, докоряв духовенству, що воно не займає ся парохіяльними школами і дораджував т. зв. Musterpredigten, які священики обовязані були би відчитувати в церкві (ч. 55). Відповідь на розпорядок Стадіона зладив сам митрополит, у якій застеріг ся против Musterpredigten, а рівночасно велів духовенству подати зміст згаданого розпорядку Стадіона до відома та поручив відбувати проповіди і катехизувати

[1]) Супротив духовенства був Стадіон упереджений, коли перед лат. каноніком Жмігродзким висказував ся про него так, що прикро було слухати, причім мав додати: „Ich werde von der Geistlichkeit gehetzt, wie ein Hirsch, aber ich werde doch meine Absichten durchsetzen". Яхимович догадував ся, що сі слова не могли відносити ся до українського духовенства, яке ніяких прикростий ґубернаторови не заподіяло (ч. 67).

молодіж. Митрополит догадував ся, що новий ґубернатор підійме ще нові проекти та що може прийти до конференції, як в р. 1816, на яку взивано його з Перемишля „kiedy zakrawano na to, aby język ruski z naszych szkołek był wykluczony“ (ч. 58). Здогад митрополита здійснив ся. Передовсім задумав ґр. Стадіон реформувати львівську духовну семинарію. Він зайшов з радником Кавріяні в часі обіду до семинарії (перед 10. II. 1848 р.), сам питомців еґзамінував і дивував ся, що питомці так багато часу тратять на непотрібні предмети. Коли побачив в бібліотеці старі книжки, радив їх спалити, а натомість поручав питомцям Шіллєра, Ґете, Вольтера. В семинарії застав Стадіон нечуваний бруд, несмачні страви а на відхіднім сказав, „że tylko córka traktyerki mu się podobała, bo sama traktyerka jest tak brudna, że ją tylko obcęgami wziąść by można“ (ч. 67). Своє негодованє на нелад в семинарії, якої ректором був тоді др. Боженський, висловив ґр. Стадіон в окремім письмі до консисторії[1]). Остаточно намірена Стадіоном реформа скінчила ся на нічім, бо ґрошей на неї не було, а митрополит та Яхимович недвозначно висловили гадку, що ґубернатор може перевести таку справу тільки в порозумінню з ними (ч. 69, 71). Заявив також ґубернатор, що небавом відвідає конвікт Єзуїтів і сам буде еґзамінувати поступи їх елєвів, хоча звірив ся, що латинської мови добре не знає (ч. 71).

Коли одначе в самій думці про реформу семинарії містили ся також точки, на які митрополит і Яхимович могли згодити ся, то друга справа діймила їх болюче. В поч. сїчня 1848 року доносив еп. Яхимович митрополитови, що ґуб. Стадіонови піддано гадку введеня латинської азбуки, як спеціяльний середник до поширеня просвіти між народом (ч. 59). Ще дня 4. II. 1848 р. писав еп. Яхимович, що Стадіон запитував його в часі обіду, „dlaczego nie zamieniamy cyryliyski alfabet na łaciński, który od innych narodów jest przyznany“. Еп. Яхимович мусїв доказувати Стадіонови в розмові, що латинська азбука до нашої мови не надає ся (ч. 65). Небавом надійшли події, які справу введеня латинської азбуки відсунули на дальший плян, хоча митрополит і Яхимович побоювали ся, щоби Стадіон її поновно не видвигав (ч. 64 і 67). Впрочім видно було, що ґр. Стадіон почав поволи клонити ся в сторону української справи, бо вже 3. II.

[1]) Гляди мою студію: „Львівська дух. семинарія в часах Марк. Шашкевича“ стр. LXI. Гляди також лист ч. 69.

1848 р. виявив свою згоду на видаванє української часописи для народу, причім одначе висловлював думку, що часопись не оплатить ся і треба би було, щоби хтось дав на неї зачет (ч. 65). Коли одначе Ставропигійський Інститут рішив ся в перших днях мая 1848 р. видавати »Зорю Галицку«, ґр. Стадіон заявив, що готов на рахунок правительства передплатити кількасот примірників, щоби їх розіслати безплатно біднійшим громадам (ч. 88, порівнай ч. 66—70). Поляки, що знали прихильність ґр. Стадіона до латинської азбуки, хотїли використати сю обставину і тому на соймі в Кромерижи запитав пос. Країнський, чи правительство не схотїло би подбати, щоби руський загал приняв латинську азбуку? Ґр. Стадіон, тоді вже міністер внутрішних справ відповів при кінци сїчня 1849 р. »якихъ тамъ буквъ Русины до свого языка ужпвають, въ тое міністерство не має права входити«[1]).

Льояльність українського народу в Галичинї і розважна політика Яхимовича настроювали прихильно ґуб. Стадіона для української справи та її керманича. В приявї Яхимовича приняв Стадіон на послуханю випущених польських політичних вязнїв, які дякували йому за свободу і домагали ся усуненя зі Львова полку швольєзерів (ч. 93). Велику пошану виявив ґр. Стадіон еп. Яхимовичеви, коли номінаційний декрет на перемиського владику приніс йому домів і лично передав (ч. 88). Колиж на руки Стадіона виніс український нарід адресу до цїсаря з датою 19. IV. 1848 р., у якій домагав ся введеня народної мови у низші та висші школи, оповіщуваня розпорядків в рідній мові, образованя духовенства в такий спосіб, щоби воно могло в народній мові виясняювати правди віри, рівноправненя всїх трех обрядів, допущеня Русинів до урядів, а з поміж инъших народностий тільки таких, які би знали руську мову, — ґраф Стадіон не тільки виєднав скору відповідь (9. V. 1848 р.) з центрального правительства, але й сам, під адресою Яхимовича, вислав сердечне письмо, в якім заявив, що доложить всїх заходів, щоби бажаня цїсаря Фердинанда I. перевести в дїло[2]. Яхимович умів зі своєї сторони оцїнити добру волю і прихильність Стадіона і коли тільки дізнав ся, що йому залежало би на тім, щоби його вибрано до віденського сойму, Яхимович вибір Стадіона перевів і мав у нім

---

[1]) Зоря Галицка за рік 1849, ч. 11 (26-те засіданє сойму).

[2]) Адресу, відповідь Стадіона і центр. правительства напечатано в р. 1848.

щирого помічника не тільки у Львові, але й у Відни, де оба зійшли ся в характері послів (ч. 97—9) і де небавом іменовано ґр. Стадіона (22. XI. 1848 р.) міністром внутрішних справ. За щиру поміч для галицької справи пошановано ґр. Стадіона глибоким довірєм за життя, вибрано вдруге послом в равськім окрузї дня 12. II. 1849 р. мимо завзятих, неприхильних заходів з боку Поляків[1]), а коли він небавом (дня 8. VI. 1853 р.) умер, наслїдком умової недуги, в молодім віцї, бо ледви у 47 році життя, Богдан Дїдицький звеличив його память сердечним віршом[2]), у якім читаємо:

Сумно надъ Днѣстромъ и надъ Дунаемъ,
Мутно протекаетъ Сянъ и Бугъ,
Улеглась печаль надъ нашимъ краемъ:
Ахъ бо Руси искреннѣйшій Другъ
Не живетъ уже — тамъ надъ Дунаемъ...

На еп. Яхимовича числив уряд у найприкрійших для себе хвилях і коли в липни 1848 р., з нагоди рекрутації, заносило ся у Львові на польське повстанє, військові круги запитували його, чи на льояльність українського населеня можна рахувати? В порозуминю з військом поручив Яхимович підльвівським громадам через священиків, щоби селяни, в разї потреби, явили ся зі збруєю, яка була у них під рукою, на рогатках Львова і перетяли комунїкацію (ч. 102).

Саме під той час (10. VIII. 1848 р.) почали ся засїдання віденського сойму, які тривали аж до хвилї бомбардованя Відня (12. XI. 1848 р.). Яхимович виїхав на засїдання доперва дня 28.

---

[1]) Зоря Галицка 1849 р., ч. 14. Завважаємо, що ґр. Стадіон в р. 1847 ставив перепони подїлови Галичини, коли одначе став міністром, не опирав ся йому, тільки ріжнив ся від проєкту Кузмського в способї переведеня. Dr. Bronisław Łoziński: „Agenor hr. Gołuchowski". Lwów 1901, стр. 140—1. 5, Ів. Кривецький: „Справа подїлу Галичини в рр. 1846—50" (Записки Наук. Тов. ім. Шевченка т. 94—7), де дуже точно зібрано не тільки меморіяли руської Ради, але й подано докладний огляд ворожих заходів з польського боку. З становища міністра внутрішних справ звільнено ґр. Стадіона при кінци липня 1849, а його наслїдником став Бах (Зоря Галицка 1849, ч. 61).

[2]) Зоря Галицка 1853, ч. 15 (вістка про смерть Стадіона) і ч. 16 вірш Дїдицького п. н. „Во память усопшого Франца С. Др. Стадіона, бывшаго намѣстника Галичины".

VII. 1848 р. і по дорозї бачив ся в Перемишли, коло почти, зі своїми крилошанами (ч. 104, гляди також ч. 103). В соймі вибрано еп. Яхимовича до комісії, яка мала уложити начерк конституції. В засіданях сойму і згаданої комісії, які тривали з малими перервами по цїлих днях, брав еп. Яхимович дуже живу участь, однак вдоволеня не находив, бо бесїдники виступали „z potrzebnemi i niepotrzebnemi poprawkami, byle by tylko coś powiedzieć". Найважнїйшою справою вважав еп. Яхимович подїл Галичини, рішений цїсарем Фердинандом I. вже роком раньше (27. II. 1848)[1]) і готовив ся до розправи з Поляками, які висловлювали гадку, що в Галичинї є тільки польська народність а рїжниця обрядів не становить народности. Жалував ся також Яхимович на галицьких послів селян, які не знали нїмецької мови і голосували з часта, під впливом підшептів, за некорисними для української справи внесками (ч. 105).

Окрім працї в соймі, поробив ще Яхимович чимало заходів по міністерствах у справах, за якими звертав ся до него крил. Куземський. Референтами в галицькій ґуберніі були Нїмцї, або Поляки. »Нѣмецъ, писав крил. Куземський до еп. Яхимовича, хоть здатный и може по части й сприяющій не мае вѣдомости о русынахъ правье жаднои — выдѣлисьмо тое на Каврїянѣмъ. Полякъ же для того, що Ляхъ, не може спрыяти Русынамъ«. Тому треба би віддати наш реферат в руки »Русына правдивого«, »абысмо мали хоть едного заступныка при губернїумъ«. Поляки мають референта при ґуберніі священика, випадало би, щоби »и нашъ рефератъ священикъ провадилъ«, одначе Куземський не був за тим, бо священик мусїв би що йно учити ся, тому треба вислати підготованого урядника, а »мое и насъ всѣхъ тутъ уважнѣйшихъ Русыновъ зданье есть, щобъ насъ йно еденъ секретаръ г. Хомѣнскїй въ теперѣшномъ часѣ въ Губернїюмъ годне заступити могълъ«. Застерігав ся крил. Куземський против »змысленныхъ Русиновъ«, Мартиновича, Мадуровича, а головно против Венковського[2]), »который, якъ чути, дуже ся о тое вбывае«.

---

[1]) Dr. Br. Łoziński: Agenor hrabia Gołuchowski w pierwszym okresie rządów swoich (1846—59). Lwów 1901, стр. 136. Порівнай лист ч. 27.

[2]) Куземський говорить тут про дра Кирила Вінковського, радника віденської фінансової прокураторії, який умер дня 2. II. 1865 р. по дводневій недузї в 56 роцї житя (Слово 1865, ч. 8). В р. 1848 ішов він рука в руку з Поляками, хоча вибрано його послом

В сім напрямі внесла »Рада головна руська« меморіял до цісаря і міністерства внутрішних справ[1]), а Яхимович, без сумніву, не відмовив свого поперття у мін. Добльгофа. Рівночасно поручив він на урядника в мін. справ внутрішних циркулярного комісаря Калитовського, який тоді бавив у Відни (ч. 106).

В иньшім листі з р. 1848 доносив Куземський еп. Яхимовичеви, що вислано коротке письмо до віденського сойму про поділ Галичини на дві провінції, польську і руську. До сего письма долучено на руки Яхимовича довше пропамятне письмо з просьбою, щоби він його рівнож соймови предложив, заки воно вийде печатию в 4000 тисячах примірників в цілі ширшого розповсюдненя[2]).

В письмі з дня 28. VIII. 1848 р. повідомив Куземський Яхимовича, що в Жовкві держать ся Русини добре, бо не тільки

до віденського сойму з Яворова. Був він членом „Рускаго Собора", який завязали Поляки дня 23 V. 1848, щоби паралїжувати діяльність „Ради головної руської". Колиж Поляки против „Зорі Галицкої" основали „Dnewnyk ruskij", що виходив під редакцією Івана Вагилевича, в 4 числі з дня 8. (20.) IX. 1848 р. помістив Kyryli Maxym Wienkowskij „oświdczenie", де розказав, що дістав анонім, в якім хтось хоче накинути йому чорно-жовті засади, але він почуває себе Русином і вважає великою помилкою, що Русини хочуть відривати ся від Поляків, бо тоді залле їх германізм, а сильними можуть стати тільки через злуку з Поляками. На се „oświdczenie" відповів прегарною статтею в „Зорі Галицкій" за рік 1848, ч. 22—4 о. Иосиф Левицький (граматик) п. н. „Отповѣдь на освѣдченье обывателя Кир. Макс. Винковского, посла галицкого на сеймъ конституційный во Вѣдни", у якій порушив багато справ, по нинїшний день актуальних і доси не переведених. „Oswidczenie" Винковського довело до негодованя австрійського уряду і до виключеня автора з членів Ставропігії, до якої одначе його з часом принято поновно а навіть вибрано заступником сенїора. (Порівнай мою статийку: „З історії русофільства в 50 тих роках XIX віку". Календар »Просвіти" на рік 1918, стр. 143—151). Винковський боронив міністра війни Лятура, якого віденські революціонери в р. 1848 убили і повісили на ліхтарні і мало що сам не погиб. Йому вложено вже також петлю на шию, а з рук товпи спас його Смолька, який заявив, що се Поляк, посол і демократ. (Д. Вѣнцковскій: „Григ. Яхимовичъ", стр. 53). Про заходи Винковського, щоби дістати концесію на часопись (як здає ся „Dnewnyk ruskij"), гляди лист ч. 67.

[1]) Гляди збірку листів та меморіялів Куземського п. н „Сборникъ актовъ" (лист ч. 5. з р. 1848, одначе без означеня дня і місяця).

[2]) „Сборникъ актовъ" лист, значений: „до ч, 231".

священики народними справами займають ся, але й міряни, між ними два скарбові урядники Віктор Дзерович і Август Май. Тому »Ляхи ся на тое усадили«, щоби їх обох з Жовкви перенести і вислали в сій справі просьбу до міністерства скарбу. Жовківська Рада руська запротестувала проти наміру перенесеня згаданих урядників у письмі до міністра, а львівська головна Рада звернула ся через Куземського до Яхимовича, щоби він їм не дав зробити кривди[1]).

З поручея митр. М. Левицького вислав також Куземський на руки Григорія Шашкевича для Яхимовича дня 5. X. 1848 р. уваги львівського ординаріяту на новий „Entwurf der Grundzüge des öffentlichen Unterrichtswesens“, щоби еп. Яхимович і Шашкевич »въ часѣ, якъ о училищахъ дебатовати будутъ згодне съ тими увагами и зъ становиска въ нихъ сказаного выходили«[2]).

Небавом дійшла до Львова вістка, що пос. Фістер поставив у соймі внесок, щоби знести всі монастирі. Тому писав крил. Куземський дня 17. IX. 1848 р. до Григ. Шашкевича: »Въ нашимъ обрядку ино еденъ естъ Монастыръ Ч. С. Василія великого, щобъ той затрымати, Русь цѣла ся рушитъ. Отожъ наша рада головна подала протестъ въ томъ взглядѣ до рейхстагу, той протестъ залучаю тутъ й прошу, щобысте его Его Преосвященству вручили, бо на его руки вже посланый въ томъ взглядѣ протестъ отъ нашего Преос. Г. Митрополіти. До того протесту рады головной есть также долучиный протестъ рады Жовковской й троха подписовъ«[3]).

Одначе не всі справи могли прийти на дневний порядок соймових нарад, бо в серпни 1848 р. почали ся вже кровані боротьби з рільниками, а у вересни приходило до уличних демонстрацій, звернених против католицькой церкви. Уладжено також похід з лучивами послови з Праги, книгареви Борошови, який на засіданю заявив, що конституційний сойм для видаваня законів не потребує цісарської санкції (ч. 107). В початку місяця жовтня прийшло у Відни до розрухів, серед яких убито міністра Латура і зрабовано арсенал. Почала ся домова війна. Цісар Фердинанд I. покинув замок в Шенбруні, а сойм зійшов ся на нараду, одначе про свобідну виміну гадок на засіданях не було бе-

[1]) Также лист ч. 7.
[2]) Также лист ч. 17.
[3]) Также лист ч. 12.

сїди. Заходила обава, щоби сойм не перемінив ся в революційний трибунал. Тому рішила часть послів виїхати з Відня до Берна і там вичікувати розвитку дальших подій. Дня 17. X. виїхав з Відня еп. Вержхлєйський, але його завернено з мосту над Дунаєм і він доперва дня 20. X. міг направити ся в дальшу дорогу. Дня 19-го виїхав еп. Яхимович і серед пригід по двох днях прибув до Берна (ч. 108). Остаточно сойм перенесено до Кромержа. Засїдання почали ся дня 22. XI. 1848 р. і тривали в деяких днях по 11 годин. Одначе Яхимович не надіяв ся багато навіть з конституції, „ułożonej od bezbożnych po większey rewolucyonistow, ktorych jedynym celem bydz się zdaie obalenie tronow i ołtarza pod pięknym pretekstem wolności i sumienia“ (ч. 109). У конституційній комісії сойму в Кромержі виголосив Яхимович дня 23. I. 1849 р. промову в справі поділу Галичини[1]). Кількома днями раньше відбув еп. Яхимович в Кромержи величавий йорданський похід над ріку, де серед великого одушевленя Мораван освятив воду. Крил. Куземський не лишив рівнож у спокою еп. Яхимовича в новім осїдку сойму і в листї з дня 11. XII. 1848 р. порушив шкільні справи, причім хотїв піддержати його на дусї, коли писав: »У насъ Славянъ отрожденіе отечества завше выходило отъ священниковъ; — такъ насъ учитъ давна исторія, тое саме выдимо и нинѣ у Юго-Славянъ. Патріархъ Раячичъ переводитъ народомъ сербскимъ, Ваше Преосвященство нашимъ руско-галицкимъ народомъ. На Ваше Преосв. упованіе покладаемъ, бо знаемъ Вашу ревность о справу народну, а хоть божое провидѣніе Вашему Преосвящен'ству опредѣлыло управляти церквою Его въ дїецезіи перемыской — ваше Высокопочитаніе и любовъ и тамъ Васъ достигне, бо роздѣлъ дїецезал'ный не дѣлитъ сердецъ руского народа. О поданяхъ вашихъ не чувати, що мѣнѣстерїумъ задецыдуе. Маю вѣдомости, що Сербы узыскали, о що просили; сподѣвати ся, що и мы не надаремне колотали. Чую, що Залескій[2]) досталъ зъ мѣнѣстерїумъ

---

[1]) Protokolle des Verfassungsausschusses im österreichischen Reichstage 1848—9, herausgegeben und eingeleitet von Anton Springer, стр. 24—5

[2]) Залєскій вніс просьбу о димісію зараз після бомбардованя Львова (2. XI. 1848 р.) і тільки ждав на визначенє наслїдника, яким став гр. Ґолуховський, зразу в характері першого віцепрезидента, доки не іменовано його ґубернатором. Залєскій виїхав до Відня і там умер небавом (24. II. 1849 р.) на серцеву недугу. (Dr.

де нещо касател'но нашой справы, але такъ ховае, що тяжко ся довѣдати, о що йде: зачувемъ ино, що мѣнѣстерїумъ зажадало отъ него актовъ въ справѣ школной. Бою ся, щобъ не пѣшлознову не ретел'не — щобъ не выбралъ ино таки акта, котры не шкодливи — бо ту всѣ мовятъ, що инакше голосятся розпоряджения ґазетою а инакши выходятъ указы зъ тѣль учител'скихъ. Надѣю ся, що мѣнѣстерїумъ намъ отповѣсти повынно — бо весь народъ дуже очикуе скутку посланництва«.

В дальшій частинї листу доносив Куземеський еп. Яхимовичеви, що Залєский, який обняв місце після Стадіона, сам багато робитъ для Поляків і через Фестенбурґа, якого жінка збирала по домах підписи против поділу Галичини і заявила, що робитъ се з порученя ґубернатора.

Відома річ, що після абдикації цїсаря Фердинанда I., вступив дня 2. XII. 1848 р. на престол Австрії Франц Йосиф I. Сойм в Кромержи вибрав депутацію, яка мала привитати нового монарха в Оломунци, а попрощати старого цїсаря в Празї. В склад сеї депутації входили з Галичини еп. Вержхлєйський, Смолька і еп. Яхимович. Одначе еп. Яхимовичеви доніс Куземський у щойно згаданім та ще другім листї, що до нового цїсаря вибирає ся зі Львова нова польська депутация дня 8. I. 1849 р., зложена з самої шляхти, яка вручитъ монарсї в Оломунци адресу, уложену ґр. Алекс. Стадницьким, де найдуть ся точки, звернені против домаганъ »Ради рускої«. Тому остання рішила выслати депутацію від руського народу в Галичинї і проситъ о провід еп. Яхимовича[1]). Депутация в числї 32 осіб, виїхала в дїйсности зі Львова до Оломунца дня 8. (20.) I. 1849 р., звідки окрема делеґація прибула до Кромержа, щоби упросити до проводу еп. Яхимовича. Новий цїсар приняв депутацію дня 28. I. 1849 р., а в три дни пізнїйше (31. I.) попрощала вона старого цїсаря, рівнож під проводом Яхимовича, в Празї[2]).

Сойм в Кромержи розвязано при участи війська дня 7. III.

Br. Łoziński: „Agenor hr. Gołuchowski", стр. 50 і 57). Зоря Галицка за рік 1849, ч. 7 (вістка про іменованє Ґолуховського ґубернатором", 14 (про повитанє з сторони „Ради Руської" і відповідь Ґолуховського в народнїй мові), 20 (про смерть Залєского).

[1]) „Сборникъ актовъ" ч. 20 і 27.

[2]) Зоря Галицка 1849, ч. 7 (спис членів депутації), 11, 14.

1849 року[1]). Про сю подію писав Григ. Шашкевич до крил. Куземського з Відня дня 16. III. 1849 року:

»Сеймъ Кромерижскій неборакъ — сконавъ якъ дуракъ, же го мінїстерство отправило до дому на рекол'л'екціи, то цѣлкомъ справедливо було, бо отъ него никто почтивый гаразду сподѣвати ся не мѣгъ. Лишь єдно при тѣмъ зле ся стало, а то єстъ, же розвязанье не наступило три дни борше. При тѣмъ и способъ, въ якій той сонмъ розвязано, доткнулъ болѣсно кождого, навѣтъ и такихъ, котрїи цѣлою душею були schwarzgelb. Можна було поступити собѣ делѣкатнѣйше. Но! стало ся. Дай Боже, абы лишь на добре тото выйшло. Ту въ Вѣдни розвязанье сон'ма зробило добре враженье, божъ то Вѣдень перейшолъ школу революціи и придивився зъ блиска, що то за Freiheit, котру Райхстагъ свого часу въ Вѣдны якійсь сотокъ разовъ на день въ своихъ крикливыхъ обрадахъ Австрїи обѣщялъ здобути. Минувшой недѣли бувъ Вѣдень цѣлый рѣсно освѣтленый, музыки войсковїи въ часѣ шанфенстрайху проходили вулици и безчисленне множество народа послѣдовало имъ въ найкрасшѣйшой тихости и порядку. Найменшого екцессу не зроблено. И абы и потому яке забуренье могло ту наступити, нема до того подобія, — борше може въ гдекотрыхъ провинціяхъ, а найборше въ Чехахъ, въ Празѣ и на провинціи; бо то розвязанье Сон'ма впало тамъ якъ гранатъ до порохôвни. Власне въ часѣ, коли чешскіи депутованіи въ цѣли, абы ставити мінѣстерству сильнѣйшу опозицію посредствомъ »славенскихъ линъ« спровадили до райхстагу, многочисленнїи адрессы завѣрености изъ всѣхъ округовъ Чехъ, и коли еще зажжена въ той цѣли аґитація не пригасла, мінѣстерство цѣлый той сеймъ, о котромъ адрессанти выражали ся, же вся надѣя до спасенія отечества лишь въ немъ спочиває, той сеймъ зложило мінѣстерство до актовъ и то якъ макулятуру. Повѣдаютъ, що тамъ уже наступили розрухи«[2]).

З сойму в Кромержи прибув еп. Яхимович до Перемишля, щоби остаточно обняти управу епархії (25. III. 1849 р.), яка ждала на него несповна рік від іменованя. „Moja promocya писав він до митрополита Левицького, w tak smutnych okolicznościach wypadła, że nawet w miejscu mego przeznaczenia publicznie pokazać sie nie mogłem“. За сей час зазнав еп. Яхимович

[1]) Также за рік 1849, ч. 21.

[2]) „Сборникъ актовъ“ (ненумер. лист).

багато розчарованя. Числив він, що сойм заведе лад, безпечність особи і майна, що скінчать ся, або бодай зменшать ся клевети, одначе надії були даремні, бо сойм складав ся з таких чинників, які нїчого доброго вдїяти не могли. Витривав одначе на соймі аж до його розвязаня, хоча кожде прилюдне засїданє і праця у конституційнім видїлї були prawdziwą męczarnią". В епархії застав розлад. Владичний дім був пустий, дощ перетїкав крізь крівлю, домашний економ надужив довіря, а в додатку управитель дібр не приїздив, хоча зближала ся весна і час було засївати рілю. Під вражінєм всїх тих подій жалував ся еп. Яхимович на терпіня душі (ч. 110). І ледви почав розглядати ся в епархіяльних справах, як дістав візванє від ґр. Стадіона, щоби приїздив до Відня і взяв участь в нарадах над уложенєм відносин католицької церкви. Крилошани просили еп. Яхимовича, щоби поїхав, бо можуть зайти ухвали некорисні і тому був він вже дня 24. IV. 1849 р. в дорозї до Відня (ч. 110—11). Куземський і сим разом переслав Яхимовичеви дня 1. V. 1849 р. пропамятне письмо, адресоване до австрійських владик, що прибули до Відня, у якім була мова про »желанія народа рускаго, касающія ся лично рускои справы«[1]). Рівночасно просив Куземський перемиського владику ще в иньшій справі. Саме в тім часї покликано з Галичини до Відня мужів довіря на наради над краєвими статутами. З польської сторони вислано Мавринкія Крайнського і Каз. ґр. Красїцкого, а з руської дра Кл. Рачинського[2]) і Мих. Тустановського. Куземський і »Рада руська« не були вдоволені з сего добору людий: »Наши Русины, писав він, ще дужи молоден'ки а именно Тустановскїй еще цѣлкомъ ся не признавъ, що Русинъ — а пол'ску петицію остатну подписавъ. Не много хосна Руснии зъ его заступства получатъ. Кобъ у ГГ. Баха и Пѣпеца выробити можна, щобъ тымъ двомъ доданый бувъ Хомѣн'скїй, то той певне не занедбав би нашу справу«[3]). Еп. Яхимович справи не заспав і піддав сю гадку у Відни, а ґр. Стадіон зажадав рід ґуберн. Ґолуховського, щоби Хомінського прислано до Відня. Одначе Ґолуховський

---

[1]) Порівнай: Зоря Галицка 1849, ч. 35 і 56

[2]) Др. Клим. Рачинський краєвий адвокат і властитель дібр умер у своїм селї Завалові дня 13. IV. 1871 р. (Слово 1871, ч. 27). Замітне, що в иньшім жереї читаємо про висилку до Відня не Рачинського, тільки Єроніма Лодинського (Dr. Br. Łoziński: „Agenor hr. Gołuchowski", стр. 113.

[3]) Сборникъ актовъ лист ч. 34.

використав обставину, що Хомінський находив ся в тім часі на Угорщині в характері цивільного комісаря при корпусі генерала Фоґля, а від себе додав, що загальна опінія краю є з причини подій 1846 року противна Хомінському і ледви, чи вислані мужі довіря хотіли би з ним засідати[1]). Остаточно Ґолуховський взяв верх у сій справі, а крил. Куземський обмежив ся на протесті до міністра судівництва Баха, у якім писав, що його бажанєм було, щоби в нарадах взяв участь Хомінський. „Es scheint aber, daß die hohe Regierung, um der polnischen Parthei gut zu thun, den Chomiński nicht berücksichtigen will aus dem Grunde, weil gegen Chomiński die öffentliche Meinung zu sehr eingenommen sein soll. Es ist klar, daß die hohe Regierung unter der öffentlichen Meinung die wühlerische Parthei der Polen verstehe und diese mehr beachte, als den Wunsch der Ruthenen. Wenn die Regierung diese so genannte öffentliche Meinung beachten und sich nach ihr richten wollte, so müßten nicht blos alle Räthe unseres Monarchen, sondern auch der geliebte Monarch selbst abtretten, weil dieselbe genannte öffentliche Meinung, welche gegen den Chomiński so sehr eingenommen sein soll, hier gegen die gesammte kaiserliche Regierung förmlich agitirt. Zum Belege dienen die jüngsten Versuche zur Verführung der russischen Soldaten“[2]).

Ми нарочно навели вимок з письма Куземського до мін. Баха, щоби дати доказ, які перепони ставлено українській справі та які прикрі форми приняла полеміка. Серед таких обставин усильні старання еп. Яхимовича не завсігди вінчали ся бажаним вислідом. А одначе годі замовчати про один значний успіх, який треба безумовно приписати перемиському владиці. Подібно, як митр. Левицький, умів також Яхимович добирати людий. На становище референта в міністерстві просвіти у Відни поручив він соймового посла о. Григ. Шашкевича, пароха в Угринові, одного з найсвітлійших сучасних дїячів, якого іменовано міністеріяльним

---

[1]) Dr. Br. Łoziński: Agenor hr. Gołuchowski, стр. 113—14.

[2]) Сборникъ актовъ лист ч. 37. „Зоря Галицка“ за рік 1849, ч. 41. писала: »Въ Краковѣ оденъ законникъ старався кôлькохъ воинôвъ зъ переходячого туда войска россійского до проневѣреня привести. Тоє му доведено и зôставъ на рôкъ арешту сказаный и до Голомунца ôдвезеный“.

совітником 12. XII. 1848 р.[1]). Зараз після розвязаня сойму в Кромерижи обняв о. Григ. Шашкевич свій новий уряд і забрав ся до праці з великою пильностію. Зразу не був він з неї вдоволений, коли писав до крил. Куземського (16. III. 1849 р.): »Я въ мой урядъ министеріал'ный вступилъ-емъ, але блуджу по актахъ и нормалахъ, якъ по лѣсѣ и мушу ся якъ школяръ оучити много, много. До того приходитъ вправляти ся въ мѣстке житье, робити етикеталніи визиты и тимъ подобніи лярифари, котрыхъ я въ моемъ житю не робилъ-емъ а прото и не умѣю робити. То ми дуже оуприкряє теперѣшне мое становиско. Не знаю, якъ далѣй буде, але межы тлумомъ мыслій, котріи въ моей головѣ гонятся, найголоснѣйше кричитъ єдна: »покинь, небоже все, плюнь на все и утѣкай до Оугрынова«. Найгорше мя непокоитъ жура о моихъ, котрыхъ оставилъемъ въ Галичинѣ, и то переконанье, що мати моя, котра цѣле житье свое жила на селѣ и забавляла ся господарствомъ селскимъ, котре для ей житя стало ся conditio, sine qua non, не буде могла жити долго въ мѣстѣ, а еще такомъ, якъ Вѣдень, где съ никимъ слова помовити не буде могла«[2]).

Одначе з часом Шашкевич привикав до свого занятя, підпорядкував свої домашні журби справам загалу і на становищи міністеріяльного совітника віддавав оборонї українського шкільництва, мови і славянської азбуки неоцінені прислуги. Ен. Яхимович іменував його, в інтересї справи, почетним крилошанином, а з часом став Шашкевич дійсним членом перемиської капітули, де перейшов всї степени до найвисшого і умер на становищи архіпрезвітера-офіціяла[3]). За його непохитність, за світлу оборону української справи Поляки його ненавиділи, а коли крил. Шашкевич станув в р. 1859 против введеня латинської азбуки і урядовий проєкт назвав замахом на самостійний розвиток руської народности в Галичинї«, а сей розвиток »запереченєм намірів воскресеня незалежної Польщі«, нам. гр. Голуховський напятнував дїяльність крил. Шашкевича як »недостойну особи високого державного урядника«[4]).

[1]) Зоря Галицка за рік 1849, ч. 9.

[2]) Сборникъ актовъ (лист ненумерованнй).

[3]) Григорій Шашкевич уродив ся 1809 р., а умер дня 6. (18.) VIII. 1888 р. у 80 році житя. Червоная Русь, Львів, 1888, ч. 91 (загадка про смерть) і 92 (опис похоронів). Иньші матеріяли до його житя і дїяльности подав я у моїй студії „Львівска духовна семинарія“ (1829—43). стр. CCXLIV—V.

[4]) Dr. Br. Loziński: „Agenor hr. Gołuchowski“, стр. 190.

Національна боротьба в Галичині приняла вже з поч. 1848 р. всї черти ненависти. Поляки, що були подавляючою меньшостию, хотїли захопити власть у свої руки і проголосити Польщу. Се викликало серед нашого загалу, головно між священиками, зрозуміле обурене. Митр. Левицький здавав собі справу з сего, що „patryoci polscy do tego dążą, aby Rusinom szkodzić, co pokazuje się ze wszystkich ich kroków". Одначе він вважав умісним остерегти власне духовенство, щоби воно завзятем і погрозами не пішло на руку польським емісарям. Тому писав він дня 25. VI. 1848 р. до еп. Яхимовича: „W klerze naszym niejednemu zbywa na potrzebney roztropności i nie jeden kompromituje siebie i resztę duchowieństwa". Митрополит покликував ся на те, що в бобрецькім деканатї на першім засіданю філії »Ради руської«, „niektorzy zaczęli się srożyć na Polaków, a naczelnik Dekanatu, miasto, aby ten niepotrzebny zapał zgasił, sam miał się groźno odzywać, z czego niektorzy wnosili, że dla tego, bo ma urazę na Polakow za brata swojego". Тому побоював ся митрополит, щоби не дійшло до кровавих колїзій, „do czego może sami Patryoci i ich emisaryusze dadzą powod", а опісля скинули би вину на руське духовенство (ч. 98).

Доки одначе боролн ся против нашої справи польські патріоти та їх емісарі, які в урядових кругах не мали впливу, їх виступи не уявляли собою небезпеки. Положене змінило ся, коли уступив прихильний Русинам ґубернатор Стадіон, а його місце заняли Поляки, Вацлав Залеский, а після него Аґенор Ґолуховський. Оба мали серед сучасних українських дїячів симпатії. Перший з них видав в р. 1833 під анонїмом Вацлава з Олеска збірник пісень, українських і польських, у якім висловив гадку, що „dumający Rusin, głębiej, trafniej bierze swoje obrazy, jak Polak"[1]). Другий уходив навіть за прихильника української, політичної справи, а своє іменоване першим віцепрезидентом ґубернії, з поминенем старших урядників, та видвигнене на становище ґубернатора завдячував у значній части попертю наших, сучасних політиків. Оба вони з хвилею, як власть опинила ся в їх руках, дбали про те, щоби її вихіснувати для польської справи, причім не перебирали в середниках, щоби українську справу компромітувати у віденських кругах. Залеский подбав між ин-

[1]) Wacław z Oleska: Pieśni polskie i ruskie ludu galicyjskiego. Lwów, 1833, стр. XLI.

шим о звісні куренди митр. Мих. Левицького, які підкопували повагу самого митрополита і його духовенства. На 26 засіданю сойму в Кромержижи поставив у сій справі пос. Країнський запит до міністра Стадіона, який відповів, що його »о тôмъ вѣсть не доходитъ, якобы духовеньство руске мало селянъ рускихъ до розбою и пôдпалюванія пôдбурювати... и не хоче вѣрити, абы рускій метрополитъ выдѣвся споводованымъ, духовеньство ôдъ того перестерѣгати, однако буде о тôмъ звѣдувати ся«[1]). Митрополит скинув небавом вину на фальшиві інформації Залеского[2]). Тоді виступила »Зоря Галицка« в оборонї Мих. Левицького[3]), а Антін Петрушевич писав, що »партизанты польскіи схватили окружное посланіе и по своєму обыкновенію перекрутили єго истинное содержаніе къ своєй лукавой цѣли сказивая, будьто бы тое пастырское посланіе было явнымъ доказательствомъ, що священики народъ рускій до востанія противъ Поляковъ поджигаютъ«[4]). Одначе всї ті оборони не могли заперечити анї факту видання куренди, анї ослабити некорисних для української справи наслїдків.

Ґолуховський пішов ще дальше від Залеского. Йому залежало на тім, щоби довести до розвязаня »Ради руської« і густої сїти її філій (в числї 32), яких дїяльність була Полякам не на руку. Ґолуховський вказував на те, що за Стадіона розвязано польську „Rad-y narodow-y“, яка хотїла захопити власть у свої руки і зробити уряд залежним від себе, а в такий самий блуд попадає »Рада руська«, яка іде у сім напрямі послїдовно, висуваючи, як головний мотив, запевненя найбільшої льояльности і вірности. Жалував ся Ґолуховський, що »Рада руська« не має строго означеної програми своєї дїяльности і хоча відносини в краю уложили ся спокійно, »Ради руські« все хотять над чимсь радити і під позором охорони національних інтересів втягають в гру всїлякі предмети, як знесенє патронату, управильненє платень дворських робітників, жалоби громад на мандатарів і т. п. Кінчив ґр. Ґолуховський свої реляції внеском на розвязанє »Рад руських«, а як каже його життєписець, »понавляв сей внесок майже що місяця при новій нагоді, одначе завсїгди без наслїдків супротив покрову всемогучого протектора ґенерала Гаммерштайна«[5]).

---

[1]) Зоря Галицка за рік 1849, ч. 11.
[2]) Dr. Br. Łoziński: „Agenor hr. Gołuchowski“, стр. 49.
[3]) Зоря Галицка за рік 1849, ч. 11.
[4]) Зоря Галицка за рік 1849, ч. 14.
[5]) Dr. Br. Łoziński, op. cit., стр. 155—7.

У одній, тайній реляції до Відня з дня 29. VII. 1849 р. втягнув Ґолуховський навіть особу еп. Яхимовича, який будьто би перед ним жалував ся на »Раду руську« „na jej obecny stan“, на те, що вона на однім з останніх засідань виступила в спосіб обидний для митрополита та що вона трактує неприлично справи, які відносять ся до церковної карности і взагалї до церковних уладжень[1]). Підкопував також Ґолуховський повагу визначних дїячів, як Шашкевича і Куземського, про якого писав до віденських властий: »В найвисшій степени амбітний, як католицький священик не заслугує на спеціяльне поручене; пристрастний у найвисшій степени; для низьких інтриґ дуже приступний«[2])

Щоби надати своїм реляціям до Відня більшої ваги, ґр. Ґолуховський звертав ся до еп. Яхимовича, жалував ся перед ним на дїяльність »Ради руської«, притворював себе приятелем української справи, який не рад би давати урядового упімненя »Радї руській«, щоби не підозрівано, що правительство справі противне і просив перемиського владику, щоби вплинув на Куземського, „by nadal radzie lepszy kierunek“ (ч. 112). Не подобала ся Ґолуховському навіть чисто полїтична акція »Ради руської« в справі поділу Галичини, коли ґр. Стадіон в розпорядку з дня 26. IV. 1849 р. велїв йому, як ґубернаторови, звернути ся до крил. Куземського із заявою, що »законні постанови про конституцію королївства Галичини і Льодомерії та про полїтичний поділ краю будуть видані після докладного розгляду окремих відносин, що одначе є річию некорисною для спокою краю та для інтересів людности, коли такі питаня, як що йно згадані, не в пору, передчасно, стануть предметом прилюдної дїскусії, а через те відозвуть ся жалоби, лишені позитивної основи, які розбуджують пристрасти, а для правительства приносять колїзії[3]).

Ґолуховський умів так зручно підривати заходи тодїшних, українських дїячів, що годї дивувати ся, коли Яхимович дня 19. VII. 1851 року писав до митр. Левицького, що „Minister oswiecenia[4]) rusinom nie sprzyja, a będąc uprzedzonym, nie przyimuje

---

[1]) Т а м ж е, стр. 155.
[2]) Т а м ж е, стр. 158.
[3]) Т а м ж е, стр. 145.
[4]) Міністром просвіти був тодї ґраф Лев Тун. Ще в р. 1847 був він ґуберніяльним совітником у Львові, а від р. 1849—60 міністром просвіти. Був він творцем конкордату з Римом і орґанізатором середнього шкільництва та університетів Австрії в дотеперішній

żadnych, chociażby nayprawdziwszych wyjasnień", почім звертав увагу, що як здає ся, і при виборі намісника небагато зважано на тутешні відносини, бо коли може бути в Празї Месери, на Угорщині Ґерінґер, в Венеції Тоґґенбурґ, в Трансильванії Шварценберґ, чомуж саме у нас мусить бути намісник з ряду польських маґнатів, який не може бути безстороннім, а як досвід учить, тайно, а часами також явно противить ся нашій справі?« (ч. 121).

Деякі польські виступи против українського, народного житя, о скільки вони були прилюдні, найшли прилюдну відповідь. Коли два польські дячі-священики, Скібінський і Кухарський почали містити в додатку до урядової часописи „Gazety Lwowskiej" статї против української мови і народности, капелян митр. Мих. Левицького о. Антін Петрушевич[1]) видав на кошт митрополита (ч. 91 і 96) знамениту на свій час брошуру „Słów kilka napisanych w obronie ruskiej narodowości". Lwów, Gród Rusi Austryjackiej" 1848. Його ровесник, о. Василь Подолинський відповів „Dziennik-owi narodow-omu" брошурою „Słowo przestrogi"[2]).

Иньші польські виступи стрінули ся з відповідною відправою у Відни. Про один такий виступ оповідає Яхимович в листї до митрополита з дня 18. XII. 1849 р.: »Наші вороги стараютъ ся намъ шкодити всякими способами, а тепер, щоби викликати у міністрів підозріне під релїґійним оглядом, прилучило ся у Відни кількох горожан, на яких чолї має бути н. Ясїнський з чортківського округа (чи радше з коломийського з Заболотова), а дуже дїяльно займає ся сим наміром близький свояк ґубернаторової, провінціял Єзуітів Баворовський. Ся лїґа уложила вже адресу і мала ї̀ подати через депутацію, одначе поталанило не допустити до сего, бо сказано їм, що з соромом будуть відправлені і тому справу залишено. Поміж иньшими доказами небезпеки для като-

---

формі. Умер він у Відни в половині грудня 1888 р. (Червоная Русь за рік 1888, ч. 143). Гляди також: „Сорокъ лѣтъ тому назадъ" (Изъ жизни на дняхъ упокоившого ся гр. Льва Туна Гогенштайна), Червоная Русь за рік 1888, ч. 146—7.

[1]) Антін Петрушевич ур. 18. I. 1821 в Добрянах, умер 23. IX. 1913 р. у Львові. Ближші дані гляди у моїй студії „Львівська дух. семинарія" (1829—43), стр. CCXLVII.

[2]) Др. В. Щурат: „На досвітку нової доби", стр. 134—178.

лицької віри, з причини переваги нашого духовенства, долучили вони також сей, що всї руські священики прикривають католицьким коляром »схизматицьку« бороду, запущену поки що на підбородку, щоби з часом її віделонити і стати цїлком подібними до »схизматиків«. Противна демонстрація Двора викликала корисне вражінє на мінїстрів, а ґраф Тун (мінїстер просвіти) є тепер дуже ввічливий. Одначе сї замахи на тепер відвернені, без сумнїву, в иньший спосіб поновлять ся, тому було би добре, якби клир свої жалоби з причини так несправедливого посудженя предложив консисторії. Жалоби, подані до цїсаря, може зуміли би замкнути уста брехливих клеветників« (ч. 113).

Годї нам займати ся всякими иньшими інтриґами против української справи, веденими з боку Поляків, а звернемо увагу ще на дві, які вяжуть ся з нашими матеріялами. Одна з них сягає кінця марта 1848 р. Ев. Яхимович, описуючи події дня, згадав, що в академичній ґімназії ученики-гуманїори не пустили до кляси свого префекта, а коли сей прийшов разом з директором, крил. Баранецким[1]), ученики випустили директора, але префекта замкнули в клясї, де, імовірно, мали охоту зневажити йєго не тільки словами, але й дїлом. „Odparł on wprawdzie, кінчить Яхимович, natarczywość swoją odwagą, lecz nie usmierzył zupełnie umysłów“ (ч. 93). Ся авантура, як здає ся, перейшла без дальших наслїдків. Одначе вона вказувала би, що молодіж академичної ґімназії, зложена з Українців, Поляків та Жидів була буйна і поводила ся невідповідно. В р. 1849 допустила ся вона нового проступку, про який хочемо розказати, бо хоча він не ріжнив ся нїчим від попереднього і був звичайною студентською пєстою, то одначе ґубернатор Ґолуховський старав ся надати йому полїтичний характер. Крил. Шашкевич писав про сю подію дня 12. XI. 1849 р. до крил. Куземського таке:

»Днесь покликалъ мя до себе министеръ, и тими повиталъ мя словами: Früher haben die Polen Dummheiten getrieben, jetzt

---

[1]) Лука Баранецкий ур. 1798 р. в Кабарівцях, золоч. округа, образував ся у львівськім університеті, висвятив ся 1822 р., був зразу катехитом в Жовкві, катедральним сотрудником у Львові, опісля став парохом в Годовиці, Журавні (1833 р.) і львівським каноніком (1836 р.). В р. 1849 іменував його цїсар латинським архієпископом у Львові і на сїм становищи виявив він велику печалливість про розвій латинської церкви. Умер в р. 1858. (Podręczna Encyklopedya kościelna. Warszawa 1904, том 3, стр. 102).

fangen die Ruthenen an dumme Streiche zu machen. Wir können das nicht brauchen. На моє пытанье, що то значитъ, казалъ принести писмо Голуховского, котрымъ доноситъ о ексцесѣ, которого ся допустили студенты русины академической гимназіи, противъ оучителеви нѣмецкой языкословесности, и оучителеви филологіи Черкавскому, домагаючи ся отъ нихъ преподаваня въ рускомъ языцѣ. Въ томъ донесѣ настручено домнѣнїе, же за тимъ выкрокомъ молодѣжи крые ся аґитація старшихъ, а слѣдственно мало выпливати зъ того, що и головна рада не єстъ въ той неприличности безъ оучастїя. Я заразъ впалъ ємъ на мысль, же то муситъ бути махїявелска штучка ворогôвъ и нашихъ и правителства, котри за надто оутративши въ свѣтѣ публичномъ довѣрїя, абы могли сами дѣйствително выступити, посредствомъ русиновъ дѣлати покушаются, а при томъ и тую другу може въ теперѣшной хвили для нихъ найважнѣйшу корысть получити сподѣются, що добрый стосунокъ, якїй теперъ межи правител'ствомъ а русинами существовалъ, зничити имъ удастся. То була моя мысль, чи радше домыслъ, але съ домыслами, котри позднѣйше могутъ оказатись нѣякомъ безсасадными, не могълъ-ємъ выступити смѣло, але дуже прагну того, абы ся справдила. Моимъ мнѣнїемъ єстъ, що конечна єстъ потреба, абы рада въ той справѣ выступила рѣшимо, и въ силнихъ выразахъ скартивши таке неприличне перекроченье молодѣжи противъ обовязку послушенства отсунула отъ себе подозрѣнье подущаня ей до такихъ объявôвъ легіонерскихъ. Молодѣжъ въ школахъ статскихъ повинна ся оучити того й такъ, що и якъ отъ стату єстъ приказано, а розказовати въ той мѣрѣ не до неи належитъ. Горе намъ єслибысмо въ добиваню ся о належнїи намъ права, опустили дорогу оумѣркованя, котрою єсмо доси съ такъ добримъ оуспѣхомъ поступали, а пайшли за примѣромъ безумныхъ бунтовничихъ объявôвъ, на котрй єсмо доси оуказовали палцемъ погордѣнїя«.

Лист крил. Шашкевича здивував крил. Куземського, який дав відповідь нарочно в німецькій мові, щоби евентуально міг її прочитати міністер просвіти ґраф Тун.

— Ваше письмо, писав крил. Куземський, мене порушило в глибині душі, бо я пересвідчив ся з него, що правительство нам в жаден спосіб не є так прихильне, як ми на се заслугуємо та що гарні слова, яких воно при кождій нагоді нам не щадило, не є нїчим иньшим, як пустими словами. Найменьше надіяв ся я сего, щоби міністер просвіти був так легко доступний для ін-

триґ і що він на їх основі, не пересвідчившись про правдивість, є склонний нас осудити. В дійсности лучила ся в академичній ґімназії подія, яка не повинна би повторити ся, але вона була так дрібна, що не тільки не звернула на себе уваги у Львові, але що навіть професори, як я про се мав нагоду пересвідчити ся, про неї не знали. Вже ся одна обставина, що таку дрібну подію вималювано до розмірів страховища, могла би вказати на дійсні наміри ґубернатора. Сама подія не дасть ся заперечити, хоча їй треба приписати иньше значінє. Ученики поводили ся „studentenmäßig", кричали і свистали так довго, доки професор не опустив школи. Про якусь відразу, або демонстрацію против нїмеччини з боку Русинів не було слїду. Як представив сю справу шеф краю, знаєте. Одначе доси не прослїджено, яка була причина сеї пєоти. Менї оповідано, що професор мав сам дати привід, бо він в лїцеальній клясї при відчитуваню катальоґу опускав придаток: „Herr". Се мало подражнити молодїж, а ще більше його заява, що воно є тільки ввічливостию з його боку, коли він до них говорить: „Herr". В академичній ґімназії є багато Русинів, але найде ся у нїй також дуже багато Поляків, Нїмців і Жидів. Вину скинено на Русинів тому, бо ґубернатор був пересвідчений, що нїхто не стане в їх оборонї. Зроблено се в імя евангельских слів: „возми, возми, разпни его!« Ученики зізнали в слїдстві, що між демонстрантами були також чужі люди і якби досліджено сей факт, без сумнїву вийшло би на яву, де було жерело інтриґи. Я не хочу нїкого обвиняти, але мушу завважати, що начальник краю надто поспішив ся, коли вину сеї незначної події скинув на Русинів. Сей поспіх дасть ся легко вияснити обставиною, що ґубернатор був подражнений против Русинів, бо вони виступили против іменованя Лїпінського ґімназіяльним інспектором і тому що вони против його внеску перевели передачу посзуїтського костела гр. кат. громаді в Станиславові. Єзуіти »приятелї« Русинів від основаня їх ордену, не занедбали також нагоди і розжарювали вогонь, бо „es war ein Raub an ihrem Eigenthum, wie es ihnen und ihren Freunden diesen Akt der Regierung zu nennen beliebt". Звертав ще Куземський увагу на те, що в домінїканській ґімназії, де є більшість польської молодежи, звершували ся частїйше подібні студентські промахи, а одначе їх нїколи нїхто не вихісновував для політичних цїлий[1]).

---

[1]) Сборникъ актовъ ч. 63 і 64 (в листї до Литвиновича).

Остаточно інтригу відслонено, але вона свідчить наглядно, якими дорогами йшов начальник краю против української справи в Галичині і хто ставав йому у сім ділі до помочи. Одначе, рівночасно підняв гр. Голуховський враз із Єзуїтами нову боротьбу против викладів догматики у рідній мові, які митрополит Мих. Левицький велів ввести в житє дня 7. X. 1849 р.[1]). Питомці, одушевлені розпорядком митрополита, подякували йому адресою, висланою дня 4. (16.) X. 1849 р. до Унева[2]), відправили богослужене на його інтенцію (20. X.)[3]) і удостоїли ся відповіди митрополита, у якій він висловлював надію, що міністерство не відкаже свого дозволу. Радість між духовенством була велика хочби й тому, що митрополит просив міністерство, щоби воно без огляду на рішене богословського виділу, який обставав за латинською мовою, удержало в силі його розпорядок[4]). Заохочені приміром Мих. Левицького, внесли питомці дня 18. XI. 1849 р. просьбу до ординаріяту, щоби він виєднав дозвіл на відбуване всіх богословських викладів у руській мові[5]). Одначе, немов грім з ясного неба, появив ся в десять днів пізнійше приказ митрополита, щоби здержати виклади догматики в руській мові[6]). Про сю подію помістила »Зоря Галицка« коротку вістку: »Власне довѣдуємся, же министерство преосвѣщенья справу предподаванія св. богословія для нашихъ рускихъ питомцѣвъ въ той способъ розрѣшило: же наука догматыки не по руски, але по латиньски має ся предподавати«[7]).

---

[1]) Протоколи льв. дух. семинарії за рік 1849, ч. 355.

[2]) Зоря Галицка за рік 1848, ч. 84.

[3]) Тамже за рік 1849, ч. 87.

[4]) Тамже за рік 1849 ч. 88.

[5]) Протоколи львівської дух. семинарії за рік 1849, ч. 436. Ев. Яхимович зазначив в письмі до митр. Левицького, що просьби питомців не міг вихіснувати, бо вони ужили слова „russische Sprache", вислову доси в урядових письмах не введеного, „co może być lepszem", але й „mogło by bydz wziętem za dowod nowo-wywołaney narodowości ruskiey, ktora jeszcze nie wie, jak się ma nazywać". Крім сего питомці говорять про ціле богословє, що противило би ся гадці міністерства, що бодай деякі предмети в латинській мові випадало би викладати (ч. 113).

[6]) Протоколи львівськ. дух. семин. за рік 1849, ч. 459 (акт з дня 28. XI.).

[7]) Зоря Галицка за рік 1849, ч. 96.

Заборона викладів, на приказ міністерства, викликала серед духовних кругів пригнобленє і подражненє. Вони дізнали ся скоро, хто спричинив заборону з листу крил. Шашкевича до крил. Куземського, в якім перший описав інтриґу Ґолуховського в справі студентської авантури в академичній ґімназії. У згаданім листі читаємо:

»Другїй предметъ, о котромъ министеръ мовилъ со мною, было желанїє Г. Митрополита, абы догматика для Русиновъ преподавана была въ языку рускомъ. Видно було, же немиле враженье, котре зробило на него писмо Ґолуховского и на той предметъ мало вліянїє: оказалбо ся неприхилнимъ тому желанїю, вынурилъ обаву, що то єстъ крокъ до одорваня церкви рускои отъ єдности съ римскою, котру то мысль, якъ ся домышляю, референтъ нашъ богословскїй а може й львовскїй лат: консистор єму пôддали й певне не мало клеветали. На мои оуваги, котрими я оусиловалъ ємъ збити тоє подозрѣнье и переконати єго о слушности желанїя Митрополита, закончилъ так: „Meinetwegen mag er durch seinen Präfekten, oder wenn er will und wie er will vorlesen lassen, aber Geld werde ich ihm nicht geben". Сами ся домыслите, що я ся тимчасомъ въ диспуту съ минѣстромъ вдавати не могълъ, а то тимъ менше, же самъ былъемъ дуже затрвоженый несподѣвано оуслышаною вѣстїю о овомъ выкроку русиновъ въ Львовѣ. Поспѣшаю Вамъ о томъ всѣмъ донести, съ просбою, абысте ласкави були мнѣ отповѣсти и объяснити, якъ ся рѣчъ має, и що замышляєте въ томъ дѣлати, абымъ могълъ при способности съ министромъ о томъ поговорити«[1]).

Коли крил. Шашкевич губив ся в здогадах, хто міг завинити неприхильний настрій міністра Туна в справі викладів догматики у рідній мові, крил. Куземський вказав на намісника Ґолуховського і його окруженє. Ґолуховський був жонатий з ґр. Баворовською а її рідний брат вступив був до ордену Єзуїтів і у згаданім часї був його провінціялом. Побіч провінціяла Баворовського визначили ся тоді між Єзуїтами Перковський, Антонєвич і Брови. Ще з поч. сїчня 1848 р. привіз був Перковський з Риму благословенє, підписане папою, для митрополита, еп. Яхимовича і для львівської капітули, що здивувало Мих. Левицького, який здогадував ся, що не хто иньший а він завіз до Риму жалобу, що в церквах св. Петра і Пятницї нема щоденного богослуженя,

[1]) Сборникъ актовъ (лист непумерований).

бо на початку жалоби були слова, уживані Єзуїтами: Laudetur Jesus Christus! Колиб навіть підозріне на Перковського не було влучне, то саму жалобу уложено під впливом Єзуїтів, бо парохіянам ледви прийшло би на гадку, звертати ся у сій справі до Риму (ч. 59—61). Антоневич звісний був як проповідник і не побояв ся виступити против правительства, коли на одній з проповідий у Львові говорив про різню з р. 1846 та про нещастя і жертви, які вона повела за собою, „dodając jeszcze, a za to drudzy krzyzyki otrzymali“. Коли поліція зарядила у него ревізію і зажадала рукописи проповіди, він відповів, що проповідий не пише, „że mogł cos obrazajacego powiedziec w zapale, na co sobie teraz przypomnąc nie może“. Остаточно вважав він умісним, виїхати до Відня під позором оборони конвікту Єзуїтів (ч. 20).

В сім кружку Єзуїтів, близкім до Голуховського, велів Куземський шукати виновників розпорядку міністра просвіти в справі викладів догматики. Вони кинули підозріне, що католицизм загрожений викладами у рідній мові та підкопували в сей спосіб повагу митрополита. Куземський звертав увагу Шашкевича, що відмова ремунерації на доцента догматики „geignet wäre die Ruthenen der Regierung abwendig zu machen“, бо хоча останні привикли до мачошиного трактованя з боку правительства, то всеж воно старало ся, бодай доси, здержувати ся від явної несправедливости. Тепер хоче уряд піти иньшою дорогою та відмовити ремунерації а рівночасно викидає тисячі для монахів латинського обряду на їх домашне студіюм[1]).

В оборонї митрополита і його розпорядку виступив еп. Яхимович, якого міністеріяльне рішене діймило дуже болючо. Він хотїв зразу їхати до цїсаря, одначе рішив ся вислати спротив на письмі, щоби оборонити слави митрополита, висловити почуваня, які викликав несправедливий розпорядок міністра та відперти підозріня о наклін до відірваня від католицької церкви« (ч. 113). Ремонстрація Яхимовича до цїсаря мала, очевидно, успіх, бо виклади обняв таки о. др. Яків Цїпановський[2]), префект дух. семи-

---

[1]) Сборникъ актовъ лист ч. 63.

[2]) Др. Яків Цїпановський був префектом семинарії від вересня 1845 р. На становищи суплєнта догматики уложив багату термінольогію. В р. 1857 став духовником семинарії. В рік пізнїйше ало-жив докторат богословя. В р. 1863 іменував його цїсар парохом

нарії, в характері суплєнта і відбував їх по рік 1858, коли плян богословських наук підляг основній зміні[1]). В перших днях січня 1850 року мав вже митрополит вістку, „że Minister żałował swojej rezolucyi o prelekcyach ruskich Dogmatyki", хоча побоювався, що „może remonstracya nasza urazi go i jeszcze co nieprzyjemnego wypadnie" (ч. 114). Можлива річ, що неприхильний розпорядок міністра в справі викладів догматики, яким понижено авторітет митрополита, був також одною зі спонук до резиґнації митрополита, про яку ми вже згадували. Одначе еп. Яхимович справи викладів у рідній мові не спускав з ока. В липни 1851 р. писав, що „odczyty z niektorych przedmiotow teologicznych w języku ruskim tylko prowizorycznie pozwolone" (ч. 121). Щоби остаточно покінчити справу, прибув еп. Яхимович дня 14. XI. 1851 р. до Відня, був у нунція, жалував ся, що митрополит по довголітнім і вірнім веденю архіпастирського уряду стрічає ся з недовірєм і непровиненими замітами. Нунцій обставав при тім, щоби догматику викладано в латинській мові, а противні арґументи еп. Яхимовича, мимо що були дуже влучні, не могли його переконати. Нунцій наставав на знесенє руських викладів догматики, бо в Німеччині, а головно в Бонн домагали ся професори, щоби догматику викладано в німецькій мові, тому й не хотів, щоби концесія в Галичині становила преюдикат, на який можна би було покликувати ся (ч. 128). Справа скінчила ся на тім, що нунцій пристав, щоби догми, виложені в латинській мові, „oraz także przyjętymi w księgach cerkiewnych wyrazami wykładane były", щоби тяжші розділи морального богословя окрім латинської вияснювано також в руській мові, щоби виклади пасторального богословя і катехитики відбували ся в рідній мові (ч. 125). Дуже мило вразила нунція обставина, що еп. Яхимович вставив ся за перемиським, латинським єпископом, Вержхлейським, якому грозило усунене

церкви св. Варвари у Відни. За заслуги для війська наділено його золотим крестом. В р. 1873 іменовано його почетним архідіяконом епископської курії в Льоґомі, а в рік пізнійше спенсіоновано на становищи пароха у Відни. Він умер в Перемишли дня 17. (29.) IX. 1888 р. в 70 році життя. Гляди про него: *B. z C.* „Згадки изъ семинарского житя у Львовѣ", Дѣло 1888, ч. 188, короткий некрольоґ в „Червоній Руси" за р. 1888, ч. 109 і Pelesz: Geschichte der Union II, стр. 995.

[1]) Dr. Ludwik Finkel: Historya uniwersytetu lwowskiego do r. 1869, стр. 306—7.

з престола, як се стало ся в р. 1850 з тарнівським епископом, Йос. Григ. Войтаровичем, бо вони кинули клятву на всіх, що в різні 1846 р. брали участь і на тих, що до різні і грабежи причинили ся[1]).

Побіч сих справ, які ми доси обговорили, займав ся еп. Яхимович дуже запопадливо від падолиста 1849 р. основанєм віденської духовної семинарії, доки не добив ся цісарського розпоряджку з дня 11. VIII. 1852 р., яким її введено в житє[2]). Враз з митр. Мих. Левицьким дбав еп. Яхимович, щоби довести до утвореня епископства в Станиславові. В сій цілі внесли оба владики дня 18. III. 1850 р. просьбу до цісаря, яку в принципі поладнано корисно цісарським відручним письмом з дня 8. V. 1850 р.[3]), хоча на переведенє сеї справи в діло треба було ждати по день 10. I. 1886 р., коли на новім владичім престолі засів високо заслужений історик унїятської церкви, др. Юлїян Пелеш.

Ми обмежили ся в причинках до житєписи еп. Яхимовича головно на тих даних, які вяжуть ся з його перепискою з митр. Мих. Левицьким. Можна в дійсности жалувати, що вона вже від р. 1852 чим раз зменьшає ся і обмежає ся головно на желаня свят, чи іменин, а тим самим уривають ся вістки про дальшу запопадливу працю перемиського владики в хвилї, коли старечий вік і недуга митрополита видвигали його при кождій нагоді на перше місце.

Дня 25. X. 1851 року витав він цісаря Франц-Йосифа I., коли приїхав покласти угольний камінь під »Народний Дім« у Львові[4]). Рівнож в імени митрополита і духовенства львівської

---

[1]) Вержхлєйський Франц Ксавери ур. 1803, † 22. IV. 1884, висвятив ся в р. 1826, в р. 1846 став епископом в Перемишли. Під натиском уряду він відкликав в р. 1852 свою клятву, кинену на ініціяторів і учасників різні з р. 1846 і тільки тому полишено його на епископськім престолї. В р. 1860 засів на архиепископськім престолї у Львові. Перед смертию каяв ся, що відкликав клятву і що не пішов слїдом тарнівського епископа, який волів зречи ся епископського уряду, чим піти за волею правительства. Вержхлєйський був знаменитим бесїдником і богословом. Про еп. Войтаровича гляди лист ч. 25.

[2]) Pełesz: Geschichte der Union II, стр. 992. Порівнай листи ч. 113, 128—9 і студію дра Ярослава Гординського „Віденська гр. кат. дух семинарія в рр. 1852—55. Львів 1913.

[3]) Pełesz II, стр. 926—7.

[4]) Тамже II, стр. 967.

тх перемиської епархії промовляв тоді еп. Яхимович до цісаря, коли він прибув до церкви св. Юра у Львові[1]).

При великій праці над проводом епархії звертав еп. Яхимович бачну увагу на народне шкільництво, у чім дуже помічним був йому крилошанин-схоліярх, др. Григ. Гинилевич. Старав ся також еп. Яхимович, хоча безуспішно, о утворенє повної, духовної семинарії в Перемишли. Він був прихильний розвиткови нашого письменства на народній основі, а коли лізнав ся, що деякі священики від сего напряму відступали, видав дня 13. XI. 1858 р. поручене, щоби проповіди виголошувано в чистій народній мові[2]). Про Яхимовича можна сказати, що стояв непохитно на сторожі церковних, народних, політичних і культурних справ та відбивав ворожі заходи з великою повагою і достоїнством. Тому й годі дивувати ся, що галицька суспільність відносила ся до него з глибокою пошаною. З нагоди іменованя Яхимовича галицьким митрополитом видали галицькі письменники в його честь »Зорю галицк-ую яко альбомъ на 1860 годъ«, у якім взяло участь поверх 50 авторів. Ще за житя зложено для него чимало панеґіриків, видавано його портрети, а навіть листовий папір прикрашувано його фотоґрафіями, бо шановано в нім великого громадянина і »отця народу«. Був се чоловік, який добивав ся становища і поважаня серед громадянства великою працею, сердечною запопадливостию, глибоким привязанем до церкви і рідної землі. У праці шукав він забутя прикростий, яких зазнавав з ворожого боку, нею хотів він добити ся добра для церкви і народу. Тільки на власну працю і труд своєї суспільности він числив та у її успіхи вірив, коли до него писав старенький митрополит, Мих. Левицький у повнім довірю: „Jesli niepomyslne wiadomosci o sentymentach w Rzymie sprawdzą się, to stanie się podług owego: »не надѣйте ся на князи« etc. (ч. 128).

Згадаємо, що ще за житя митр. Левицького видвигнено серед галицького духовенства питане про обрядовщину. Її духовим отцем був Володимир Терлецький, доктор медицини, хрещений в латинськім обряді, який еміґрував з Росії, слухав викладів богословя в Парижи, вступив опісля до монастиря оо. Василян в Га-

[1]) Слово еп. Григорія къ Его Величеству во время посѣщенія соборной церкви св. Георгія во Львовѣ... Вѣстникъ. Відень, 1851, ч. 125.

[2]) Pełesz: op. cit. II, стр. 968.

личині, а коли його звідси виселено, проживав якийсь час на Угорщині. Звідтам вернув у Росію а свої симпатії для обрядовщини закінчив переходом на православє. З одним російським князем відбув він подорож по Італії і умер в Одесі в місяци січни 1889 року, доживши 84 року життя[1]). Під його впливом почали галицькі священики вже в пядесятих роках, на власну руку, без дозволу владик, а навіть без порозуміня між собою очищувати обряди, усувати при богослуженю дзвінки, прикляканє і т. п. Про наукову основу реформи обрядів нїхто з реформаторів не думав, а наслїдок був такий, що витворив ся хаос. Митрополит Левицький заказав вводити які небудь зміни в обрядах, але забороною хаосови не запобіг. Обрядовщину ставлено в звязи з національним, польсько-українським спором і головно в початку шїдесятих років обговорювано її завзято в »Слові«. Польська сторона вихісновувала се питанє під оглядом політичним і релїґійним по часописях та в окремих доносах до Риму. Митрополит і еп. Яхимович поручили духовенству, щоби воно перестало вводити які небудь зміни і держало ся звичаїв, введених по катедральних церквах. Колиж і се поручене не доводило до цїли, митр. Яхимович рішив ся скликати провінціональний собор, щоби в сей спосіб покласти конець обрядовим спорам. Тому заказав він пастирським листом з дня 10. I. 1863 р., під грозою найтяжших кар, вводити які небудь зміни в обрядах і виготовив нове послане з дня 31. III. 1863 р., в якім заповідав намір скликаня собору. Ненадїйна смерть перебила його намір, а останне послане оповістив що йно еп. Литвинович під датою 28. V. 1863 р.[2]).

В обрядовій справі домагав ся митр. Яхимович від духовенства безумовного послуху. Коли один з найпопулярнїйших священиків та дїячів, о. Іван Наумович перевів деякі зміни в обрядах у своїй парохії і на час не виправдав ся, митр. Яхимович наложив на него дня 24. II. 1862 р. кару 14 днїв реколекцій »під сходками у св. Юра« за непослух, від яких одначе його звільнив[3]). Ся немила подія не перервала сердечних звязий Яхи-

---

[1]) Дѣло за рік 1889, ч. 6. Він видав 1861 р. в Перемишли в перекладї: „Думы та думки Іосыпа Богдана Залєского“, та був автором численних статий, описів подорожий, зібраних в I. і II. томі „Бібліографіи“ Ів. Ем. Левицького.

[2]) Pełesch: Geschichte der Union II, стр. 933—8.

[3]) Порівнай мою збірку статий п. н. „З пожовклих листків“, стр. 28—41.

мовича з галицькою суспільностию, якій він служив цілим своїм єством, під окликом: »не надѣйте ся на князи... тільки на власну працю«. День смерти Яхимовича прикрив галицьку землю глибоким жалем, болем і тревогою, а галицькі громадяни дали вислів великої пошани для сего незвичайного чоловіка величавими похоронами, у яких взяло участь около тисячі священників і поверх 20 тисяч народу.

— — — — — — — — — — — — — —

В дотеперішних наших замітках звернули ми увагу на цілий ряд подій, звязаних з житєм митр. Левицького і Яхимовича, про які була мова в їх переписці. Хочемо ще дати короткий перегляд иньших справ, про які є згадка в їх листах.

Річ ясна, що обох достойників цікавили найбільше питання, звязані з церковним житєм. Тому найдемо в переписці вістки про намірене управильненє деканатів (ч. 1), про духовну семинарію у Львові та відбуті у ній ревізії і намічені реформи (ч. 2, 6, 10—12, 69, 71—5, 99—100), про її віцеректорів Ільницького[1]) і Йосифа Левицького (ч. 32—3, 37—9), про презвітеріяльний дім, до якого (ще в р. 1847) „i tacy przyimowani bywają, którzy nawet dobrze czytać nie umieią“ (роз. церковних книг)[2]), про женитьбу питомців серед світських родин[3]), про обсаду шести місць військових куратів[4]), про інститут вдів та сиріт по священиках[5]). Немало клопотів спричиняли владикам обсади деяких парохій, як Накваші (ч. 24), Чабарівки (ч. 48), Городниці (ч. 25), суперечки між парохами обох обрядів в Камінці Струмиловій (ч. 35, 38), бо-

---

[1]) Гляди листи ч. 80, 82, 93—4. Порівнай мою студію „Львівська дух. семинарія (1829—43)“, де я подав ширші вістки про сего визначного чоловіка і про події, звязані з перепискою обох владик, стр. XXVIII—XXXI.

[2]) Більше про се можна найти в моїй студії про львівську дух. семинарію стр. CCXXXIII—CCXLI.

[3]) В р. 1847 зголосило ся на презвітерію 18 питомців, що оженили ся у світських родинах. Яхимович писав з сеї нагоди: „Smutne to doswiadczenie dla Xięży, maiących dorosłe córki, ktore nawet na instytut wdow niekorzystny wpływ mieć może“ (ч. 21).

[4]) Гляди листи ч. 16, 19, 25—6, 34, 36. Історію заходів владик в справі утворення військових капеляній подав Пелеш в „Geschichte der Union“ II, стр. 923—4.

[5]) Гляди листи ч. 3, 28—30, 32—3, 68 і Pełesz: Geschichte der Union II, стр. 1018—31.

ротьба домінії кн. Яблоновського в Жабю против о. Вишньовського (ч. 48, 50, 66). Одначе, чи не найбільше журби мали владики з обсадою одної з найкращих парохій у відпустовім місци, Зарваниці, де аж до найновійших часів підношено небезосновне підозріне против деяких кандидатів о сімонію. А що старали ся о неї найвизначнійші священики, тому тим більше болючою була ся справа для митрополита і його суфраґана (ч. 40—3, 47, 51, 56—7, 68—69, 74—5). Найдемо також в переписці обох владик інтересні причинки до характеристики еп. Снігурського (ч. 46—7), дра Венедикта Левицького[1]), дра Он. Криницького, дра Як. Ґеровського, дра Спір. Литвиновича, Юліяна Сембратовича[2]), Петра Паславського та иньших. Живо цікавили ся митр. Левицький та еп. Яхимович житем Василян, як прим. фундацією на ґімназію в Золочеві (ч. 36 і 60), домом поправи в Краснопущі (ч. 61—3, 65), монастирською карностию (ч. 75), розтратою майна, спричиненою монахом Терлецьким (ч. 55, 64, 66, 84, 85, 88), або й особою монаха-революціонера Устияновича (84—5, 88), причім підносили дбалість провінціяла Мих. Коссака[3]). Невеселі доходили до них вісти про поступи унії на Буковині (ч. 7), про приготованя до знесеня унії в Холмщині (ч. 4, 13). Болїло їх, що congregatio de propaganda fide зобовязувала римських питомців до писаня доносів (ч. 17—18, 20—1, 60). Не спускали вони з ока справи патронату (ч. 32, 40, 118), піклували ся запопадливо утвореном ґімназіяльних катехитур (ч. 119, 121—2, 125, 128)[4]), підвисшенем платнї духовенства і крилошан (ч. 16, 31, 115—118, 125)[5]), уладнанем обрядових відносин в Галичинї (ч. 131), заве-

---

[1]) Др. Венедикт Левицький ур. 17. (28.) III. 1783 †2. (14.) I. 1851 року. Про него гляди мою студію до „Кореспонденції Як. Головацького“ з літ 1835—49, стр. XXV—L і дальші.

[2]) Гляди листи ч. 91—2. о. Юліян Сембратович умер на становищи пароха в Чернівцях 4. III. 1884 р. (Дѣло 1884, ч. 22).

[3]) Мих. Коссак заслужив ся виданем „Шематизма провинціи св. Спасителя Чина св. Василія Великого въ Галиціи“. Львів, 1867, стр. 352+2. Його свояк Ем. Коссак був ігуменом монастиря в Крехові і лишив також після себе літературну спадщину, зібрану Ів. Ем. Левицьким в „Бібліографії“ (II), а умер дня 7. III. 1881 р. в 74 році житя і 51 священства. В завіщаню лишив він щедрі дари на галицькі бурси. (Дѣло за рік 1881, ч. 16—17).

[4]) Порівнай: Pelesz: Geschichte der Union II, стр. 912—14.

[5]) Тамже II, стр. 900—5.

денем тверезости між народом (ч. 40, 64, 74) і т. п. Мали оба владики клопіт з пит. Захарієм Мельницьким, який просив о відпустку, щоби вступити до ордену Єзуїтів (ч. 47), або Романовичем, що служив у монастирі Sacra-coeur, а для якого монахині виєднували причасте під одним видом (ч. 62—3, 67).

Не меньше інтересні вістки находимо в переписці обох владик про польських конспіраторів серед наших питомців і духовенства, Константиновича (ч. 3), о. Гординського, який „bardzo w złem swietle się okazał i przeciw rządowi nawet z Ambony mowił“[1]), Котовича[2]), Павла Грегоровича, доброго ритуаліста[3]), о. Кульчицького та Мінчакевича[4]), а вкінци про Дезидерія Гречанського, божевільного доносчика на своїх товаришів із семинарицьких часів[5]). В листах до митр. Левицького ілюстрував також еп. Яхимович тодішні настрої серед польської суспільности, згадував про польські конспірації між військом в Перемишли в р. 1840[6]), про увязненя ґр. Мартина Замойського, пань Хшонстовської і Ґрохольської (ч. 8—9), ґр. Дембінської і ґр. Бобровської (ч. 30), про урядові заборони богослужень „za poległych“, які одначе не все находили у латинського духовенства послух (ч. 23—4, 69), про засуди на смерть Капусцінського, Вісньовського і кс. Кметовича, про демонстрації з нагоди виконання присуду, або в найблизшу річницю (ч. 41, 44 і 104), про польські демонстрації на виставі „Barbary Radziwiłłówny“ і на вінчаню ґр. Карницького з ґрафянкою Чацкою (ч. 69), про засуд столяра Явоського (?) на 10 літ вязниці за те, що зняв плями з мешканя ґубернатора (ч. 25) та про засуди польських священиків в р. 1847 (ч. 23).

---

[1]) Ширшу сильветку про о. Ник. Гординського подав я у „Львівській дух. семинарії“ в розділі „Префект і питомець“ (стр. CLXXXI і далі). Порівнай лист ч. 6.

[2]) Лист ч. 26. Гляди моє студії „Польські конспірації“ стр. 58—9 і 61 та „Львівська дух. сем.“ стр. C, CXXXIII, CXLV.

[3]) Лист ч. 40. Порівнай: „Польські конспірації“ стр. 80.

[4]) Листи ч. 66, 83, 85, 96, 100 і моїй праці „Польські конспірації« стр. 35—47 і „Львівська дух. семин.“ стр. CLVI та дальші в главі: „Процес о. Дезидерія Гречанського і товаришів“.

[5]) Лист ч. 48. Гляди також попередний цитат.

[6]) Гляди лист ч. 3. Порівнай: J. Krajewski: „Tajne polskie związki w Galicyi od r. 1833—1841“, стр. 92 і мою студію: „Польські конспірації“ стр. 79.

Згадував рівнож еп. Яхимович у своїх листах про сенсаційні події, як про дідича Ставінського, що допустив ся рабунку на жидах (ч. 10), про розбої у Львові (ч. 12), про виконане засуду смерти на чотирох убийниках (ч. 3).

В переписці обох владик можна найти дані до характеристики вірменського епископа Самуїла Стефановича[1]) і латинських: Анквіча[2]), Піштека[3]) і Баранецкого. Стрічаємо тут чимало вісток про ґуберн. президента, бар. Кріґа, ґр. Лазанського та иньших ґубернїяльних і двірських достойників. Не поминав еп. Яхимович навіть подробиць, бо знав, що вони старенького митрополита живо цікавлять.

Мило вдаряє нас сердечний настрій листів. Митрополит цінив спосібности еп. Яхимовича і його працю, а останний виручав митр. Левицького в урядованю, підняв ся навіть рефератів (ч. 57 і 71), щоби тільки старцеви-митрополитови виявити глибоку вдячність. Не обійшло ся без інтриґ против еп. Яхимовича, які одначе скоро вияснили ся (ч. 127). Перемиський владика відносив ся до Мих. Левицького з незвичайною пошаною і старав ся о удержане його поваги всюди, а головно серед віденських духовних і двірських кругів (ч. 125). Мав у нім митрополит великого приятеля, на якого в кождій хвилї і справі міг числити і перед яким міг у всім звірити ся. Спільно думали вони над поширенем просвіти між народом в дорозї отвираня шкіл, виголошуваня проповідий. Запопадливо збирали вони підручники для

---

[1]) Архіеп. Сам. Стефанович умер дня 8. XII. 1858 р. в 107 році життя. Ряяди: *B.* з *C.*: Згадки изъ семинарского життя у Львовѣ" (Дѣло за рік 1888, ч. 179).

[2]) Андрій Мартин Анквіч ур. 1774 р. в Кракові, а умер 1838 р. на становищи архіеп. Праги. Він учив ся зразу в Кракові на виділї правничім, опім перейшов на богословє. Викладав в Оломунци, а в р. 1814 став львівським архіепископом і примасом Галичини. Не любив Поляків та Єзуїтів і виступав против їх місій, на які в своїй архіепархії дозволу в р. 1832 не дав. В рік пізнїйше покликано його на архіепископство в Празї. З сего титулу коронував він цісаря Фердинанда I. Видав молитвослов і кілька пастирських листів (Podręczna Encyklopedya kościelna. Варшава, стр. 218).

[3]) Архіеп. Франц Піштек ур. 6. IV. 1786 в Прчицях, на чеській земли, висв. 1808 р. став крилошанином в р. 1823 в Празї, в рік пізнїйше праським суфраґаном, в р. 1831 тарнівським, а в р. 1835 львівським архіепископом і примасом Галичини. Умер дня 1. II. 1846 р. Wurzbach: Biogr. Lexikon том 22, стр. 344—5.

шкіл та видання творів проповідників, щоби можна було виказати ся перед властями, що українське духовенство вже в перших хвилях відродженя рук не заложило та про шкільні підручники і проповідничу літературу щиро дбало[1]). У старця митрополита будила ся під впливом часу і еп. Яхимовича печаливість про школу і просвіту, під яку він клав підвалини у молодости в „Societas Presbyterorum", та в заходах біля орґанізації шкіл.

Колиж віденська академія хотїла заняти ся „dziejami ludu Ruskiego", а ґубернія звернула ся за жерелами і авторами до митрополита, він повідомив про се капітулу. Василян і сам від себе вказував, як на жерела, твір Гарасевича „Annales", Бродовича „Widok przemocy"[2]), діярі еп. Рилла і Важинського. Яхимович радїв, що саме у Відни вийде ся книжка, де нема такої цензури, як у Львові, а автори будуть могли характеризувати події в дїйсним світлї, „z ktorych okażą się trwające przez wieki przesladowania rusinow" (ч. 72—5).

Числив ся також митрополит з вістками, які нїс з собою дух часу, що в станиславівськім повітї пять громад не хотїло мати на дальше священиками тих, що вписали ся були до польської „Rad-и narodow-oї« (ч. 97). Колиж жовківська »Руська Рада« прислала в місяци вересни 1848 р. жалоби на кількана йцятьох сьвящеників, що польській справі сприяли а народній шкодили, Куземський просив митрополита, щоби приказав перемиській консисторії »дабы тихъ Священиковъ остро упомнула, и доки ся не покаютъ справу руску попирати не будутъ, до жадной промоції взятыми не были«. Митрополит згодив ся на се і відослав справу свіжо іменованому перемиському владиці, Яхимовичеви. Останний заявив, що буде знати, кого має святити. Декани дістали відтак поручене стежити за священиками, що »вяжутся с Ляхами«, словом світ перевертав ся, бо »перед нѣсколько годами — були не святили за рускоє, а нынѣ за противруское«[3]). І митрополит і Яхимович здавали собі справу з сего, що йти против народної справи значило би стільки, що плисти против струї.

---

[1]) Гляди листи ч. 30—31, 56—8, 78.

[2]) Твір Теодозія Бродовича „Widok przemocy" (про події з 1789 р.) видано у Львові 1861—2 р. в двох частях заходом Як. Головацького.

[3]) Порівнай мою студію: „Польські конспірації" стр. 90—2.

Може й тому хотїли польські патріоти уладити демонстрацію митрополитови в Уневі, а сей глузував собі з „grona kocich Muzykantów“, яким „Gromada tuteysza zastąpiłaby drogę“ і „nie tak łatwa była by przeprawa“ (ч. 96).

Вже з сего короткого огляду гадок в переписцї митр. Левицького з Яхимовичем бачимо, що вона подала нам багато матеріялу до оцїнки часу, подій, людий і спільної праці та взаємин між двома церковними достойниками. Можлива річ, що переписка неповна, бо за чотири роки (1842—5) нема у нїй анї одного листу. Була би велика шкода, якби з сеї прегарної листової мозаїки затратила ся хочби тільки найменьша частинка[1]).

VI.

(До характеристики Йос. Левицького і Льва Трещаківського).

Про два останні акти, поміщені у нашій збірцї матеріялів (стр. 381—400) скажемо не багато.

В першім з них звертав ся о. Йосиф Левицький (граматик), парох Скла[2]) до митр. Мих. Левицького в справі свого »Молитвослова«, виданого в Перемишли 1840 р. »для выгоды парафїянъ Школьскихъ«, який стрінув ся у львівських, консисторських кругах з некорисною оцїнкою задля деяких слів. Видавець боронив ужитого ним слова »истлѣніе«, критикував натомість слово: »благовѣйный діяконъ«, уміщене в ставленичій грамотї на священика (з р. 1838) і »крещеніе похотное« в »Катехизис-ї« крил. Ів. Могильницького (1833 р.). При сїй нагодї просив видавець митрополита о покров над молитвословом, якого

---

[1]) В переписцї Левицького з Яхимовичем, переховапій в „Нац. Музею“ у Львові, маємо з р. 1839 — 1 лист, з р. 1840 — 8 листів, з р. 1841 — 5 листів, з р. 1846 — 3, з р. 1847 — 37, в р. 1848 — 54 л., з р. 1849 — 5 л., в р. 1850 — 6 л., з р. 1851 — 5 л., в р. 1852 — 5 л., в р. 1853 — 2 л., а з лїт 1854—7 по одному.

[2]) Близші дані про Йосифа Левицького зібрав я у „Львівській удх. семинарії“ стр. XXXIV—VI і CCXLIX—CCL. Лист Йос. Левицького до митрополита збереженнй в „Націон. Музею“ у Львові.

200 примірників мають міщани Скла у своїх руках. Йос. Левицький дав тут також вислів своїй задирливости не тільки супротив митрополита, але й супротив людий, які не хотїли признати його авторітету в справі літературної мови. Можна підозрівати, що видавцеви »Молитвослова« розходило ся більше про те, щоби доскулити святоюрським критикам, чим про покров митрополита над книжкою.

Митрополит, як здаєсь, не вважав навіть умісним, відповідати на письмо Йос. Левицького. Коли одначе останний хотїв в р. 1845 видати другий наклад »Молитвослова«, львівська консисторія ставила йому трудности і посуджувала навіть видавця о єреси. Левицький Йосиф звернув ся тоді до віденської цензури, де оба цензори, духовний і світський станули в оборонї видавця, а цензор Мікльосїч зажадав зміни деяких слів, які йому видавали ся неумісними. Видавець не згодив ся на се і друге видане »Молитвослова« не вийшло[1]).

Останний акт »Записник Льва Трещаковського від 1, V. 1848 р. по 16. XII. 1850 р.«[2]) важний для характеристики звісного, популярного письменника і дїяча, його працї і дбалости про народну справу. »Записник« свідчить нам, скілько труду вложила одна освічена одиниця в тодішне народне житє. Трещаковський був автором меморіялів, оповідань, віршів і статий, розкинених обильно в »Зорі Галицкій«, віденськім »Вѣстнику« і в празькій „Union“. Подрібну аналїзу »Записника« лишаємо на боцї. Переховував ся він до недавна в парохіяльних актах села Рудна під Львовом, звідки скопіював його для мене о. Вол. Іванець. Нинї збережений »Записник« в »Національнім Музею« у Львові. Замічу, що в »Записнику« ведена нумерація тільки до числа 97 та що дальші числа я додав для лекшого перегляду.

— — — — — — — — — — — — —

[1]) Подрібну історію другого видання „Молитвослова“ гляди в студіях Мих. Тершаківця: „Український Архив“ том III, стр. 258—63 і в „Галицко-руск-ім літературнім відродженю“, Львів, 1908, стр. 104—7. Порівнай також мою студію до „Кореспонденції Як. Головацького“ (1835—49), стр. LXXVI—VII.

[2]) Про Льва Трещаковського гляди мою студію „Льв. дух. семин.“, стр. CCXLVI і *Ф, II, С*(вистунъ): „Левъ Трещаковскій“, Львів, 1910.

На сім кінчу мої замітки. Ціле видане книжки опізнило ся о пів року з причин від мене незалежних. Коли ж остаточно книжка виходить в світ, почуваю ся до обовязку, згадати на сім місци всіх, що матеріялом, чи радою менї у моїй працї ставали в пригоді, а саме пок. о. пралата архідіякона, Мірона Подолинського († 24. V. 1919 р.), о. прал. Алекс. Зубрицького, о. Ал. Коренця, о. Вол. Іванця, дра Ів. Свенціцького, дра Василя Щурата і дра Курівця, яким належить ся від мене щира подяка. З окрема дякую проф. др. Яросл. Гординському за мозольний труд над показчиком до матеріялів, в часї, коли непривітні обставини відсунули мене на протяг пяти місяців від наукової працї.

Львів, жовтень 1919 року.

Др. Кирило Студинський.

I.

Завіщане о. Івана Шашкевича, прадіда Марківна. (24. X. 1795 р.)

W Imię Oyca y Syna y Ducha Swiętego Amen.

Ia nizey wyrazony, wiedząc dobrze o nieodmiennych wyrokach Boskich, że kto się tylko rodzi, umirać koniecznie musi, a boiąc się, abym bez porządku tak co do duszy, iako y co do ciała nie zszedł z tego Swiata w zgrzybiałey moiey Starości, czynie ostatnią dyspozycyią moiego acz szczupłego maiątku w następuiący sposób:

1°. Parę konij po moiey Smierci leguię i Dysponuię wziąć Ianowi naymłodszemu Synowi memu, który zostaie we Lwowie w szkołach.

2°. Grzegorzowi Starszemu od Iana Synowi, dysponuię wziąć konia iednego Popielatego, y Delię z Futrem Wilczym.

3°. Resztę pozostałego maiątku zkładaiącego się z Owiec, Rogacizny, Nierogacizny y innych sprzętów, tak Domowych, iako y z narzędzia gospodarskiego, zostanie się przy X. Eliaszowi, który zostaie się na moim mieyscu w Hodowie na Parochyi, ktorom mu dobrowolnie Rezygnował; z tym obowiązkiem: ażeby X. Eliasz moią Zonę a Matkę swoią już w Starosci zostaiącą, trzymał przy sobie aż do Smierci, czyniąc Jey wszelke winne uszanowanie, y w słabosci pilny dozor, y wygodę, a to wraz z Zoną swoią Marianną a moią Synową, y wspieraiąc procz tego w potrzebach nieuchronnych Grzegorza y Jana Synow moich podług przemozenia, aż do obrania iakowego sobie Stanu.

4°. IMC X. Horodyłowski Szymon y IMc. X. Roman Uniowski Parochowie a moi starsi Synowie, nie maią się y nie powinni do tego pod zadnym pretextem interessować, iako odemnie juz zaspokoieni y oddzieleni.

5°. Maiątek moiey Zony Heleny z Gawańskich zostaie się całkiem przy Niey, y ma prawo zawsze własnym swoim maiątkem, według woli Swoiey, iak chcieć, tak zarządzić, a moi Sukcessorowie, w tym Jey (2) nigdy przeszkadzać nie powinni, pod

nieotrzymaniem w przeciwnym razie Łaski i Błogosławięstwa Boskiego y Oycowskiego.

6°. Co się tycze zabudowania na Groniu Parochialnym Hodowskim zostaiącego, to podług Taxy w czasie Installacyi IMC. X. Eliasza Szaszkiewicza Parocha tuteyszego urzędownie uczyniony, do tego równe Prawo wszyscy Pięć Synowi moi Szymon, Roman, Eliasz, Grzegorz y Jan naymłodszy, qua unius stirpis surculi mieć maią, nakazuię, z zaleceniem procz tego Zonie moiey nayukochanszey, ażeby ta, moie mieysce zastępuiąc: Synami Naszemi, zgodnie y przykładnie, podług przyzwoitosci wszelkiey az do Smierci swoiey zarządzała, y wszelke mniędzy niemi kłotnie i niesnaski przestrzegała: Ci zaś, ażeby Matkę swoią Staruszkę do zgonu życia, Jey winny Respekt y uszanowanie zawsze czynili, przykazuię; y rownie, aby Synowie moi, między sobą miłość Braterską znaiąc porządną, tak prawu Boskiemu, iak y Naturalnemu przyzwoitą Subordynacyią zachowywali, y w dalszych życia Ich momentach potrzebną Radę ieden od drugiego brali, Prawem Oycowskim obowiązuię. A na ostatek:

7°. Przepuszczaiąc Nayukochanszey Zonie moiey Helenie, wszelke u przeciągu życia całego naszego, wydarzone iakekolwiek bądź kiedy urazy, y prosząc Jey o wzaiemne dla mnie odpuszczenie y niepamiętanie uraz, y Ją wraz z Synami moiemi, Szymonem, Romanem, Eliaszem, Grzegorzem, y Janem naymłodszym, Marianną Synową moią z Sabatowskich Szaszkiewiczową, y Szymonem, wnuczkem moim po Naystarszym Synu, Szaszkiewiczem przy podniesieniu Ducha do Boga, na wszystkim Ich dobrym powodzeniu y wzrastaniu przed Majestatem Naywyższego Pana y Ludzmi, kładąc ręce moie własne na głowach Ich, czyniąc Krzyz Swięty ostatnim moim Błogosłowięstwem Błogosławię; y iako ta a nie inna Wola moia iest, y ażeby od wszystkich y wszelkiey Władzy tak duchowney iako y swieckiey w niczym (3) nienaruszona, y zachowaną akceptowana była przy uproszonych przyiacielach i Swiadkach, których Podpisy, ani Im, ani Ich Sukcesserom szkodzić nie maią, Ręką własną przy wycisnieniu Rodowitey Pieczęci podpisuię.

Działo się w Hodowie w Rezydencyi Parochialney Dnia 24. Pazdziernika 1795 Roku.

X. Ian Szaszkiewicz Ex P: Hodowsky

(Тут слїдує невеличка печатка на ляку).

Helena z Gawanskich Szaszkiewiczowa †

Simon Szaszkiewicz Par. Horodyłowski mp.

Roman Szaszkiewicz Paroch Uniowski mp.

Elias Szaszkiewicz Par: Hodowski mp.

Grzegorz Szaszkiewicz

Ioannes Szaszkiewicz mp.

Ninieyszy Testament Prezentowany w Jurysdykcyi Mandataryuszowskiey Pomorzańskiey jeszcze stante vita JMC. Xiędza

Jana Szaszkiewicza ninieyszemi zaświadcza się. Sigl. Pomorzany d. 27ma 8bris 795o A°. I. Uzdowski Mandatar mp.

Simon Stamirowski Knk. Kap. Chel.
Proboszcz Pom.
iako swiadek tego dzieła.

Тут слѣдуе печатка.

Proszony do podpisania tego Testamentu dobrowolnie nastąpionym Jako Swiadek podpisuię. Franciszek Bobowski

Vidit Petrus Bohaczewski D. Fer. Pomorz. mp.

Jako za zycia IMC. Xiędza Jana Szaszkiewicza ex Parocha Hodowskiego byłem proszony od tegosz Xiędza Jana Szaszkiewicza do podpisania tegosz Testamentu; na to reką własną podpisuię się. Datto w Hodowie D. 24. 8br 1795 Anno.

Antoni Dąbrowa Filipowski
Ekonom Hodowski.

(4) My nizey wyrazeni iakosmy byli przytomni tey ostatniey Dyspozycyi Wiel. IMC. Xa Jana Szaszkiewicza Ex Parocha Hodowskiego tak się na to podpisuiemy się nieumieiętni Pisma, znakem Krzyza Swiętego.

Agathia Danilewiczowa z Oleska †
Theodor Danilewicz item †
Piotr Ostrowski woyt Hodowski †
Jan Naiuk Pierwszy Prowizor Cerkwi †
Semion Matwiykow 2gi Prowizor †
Grzegorz Oberwaniuk — — †
Michał Swieczka obywatel †
Wszystcy Swiadkowie y obywatele Hodowscy.

Ostatnia Dyspozycyia
Przez
Wiel. IMC. Xiędza Jana Szaszkiewicza
Ex Parocha Hodowskiego
Dnia 24. Pazdziernika 1795o Roku
uczyniona
w Hodowie.

II.

Лист Бема до др. М. Гарасевича. (21. XII. 1803).

Wien den 21. Dezember 803.

Verehrungswürdigster Freund!

Ich habe nicht allein Ihre wertheste Zuschrift vom 26. Oktober, sondern auch gestern jene vom 12. d. erhalten. Gleich nach Empfang der ersten verfügte ich mich sowohl zu Hofrat

Dankesreither,[1]) als auch zu Konferenzrath Lorenz um wegen der geistlichen Referenten Stelle, die für den griech. Cath. ritus obwaltenden Gründe in Erinnerung zu bringen, nachdem eben damals der Vortrag wegen des künftigen gubernial status nach Hof abgegeben war; allein ich fand beyde diese Herrn voll Bedenklichkeiten, der eine fand das Anerbieten, diesen Referenten durch Beyträge der Bischöfe zu besolden, nicht annehmbar, weil alsdann dieser Referent als eine von den Bischöfen gedungene Kreatur glauben würde sich allen ihren Wünschen fügen zu müssen, welches ich aber damit ablehnte, daß die Bischöfe ihre dießfälligen Beyträge in das kais. Zohlamt zu entrichten, und der Referent, so wie jeder andere Rath seinen ordentlichen Gehalt von daher zu beziehen hätte, ohne (2) daß er eine Verminderung oder Vermehrung seines Genußes von Seite der Bischöfe jemals zu besorgen, oder zu hoffen hätte. Staatsrath Lorenz sagte mir gerade zu, er finde sogar bedenklich zwey geistliche Referenten bey einer Landesstelle anzustellen, und so wenig S^{e} May., dem hiesigen Hofreferenten, der offenbar überladen sey, einen geistlichen Gehilfen und zweiten Rath beizugeben jemals gestatten würden, eben so wenig würden Sie einwilligen zwey geistliche Referenten beym Gubernio zu bestellen. Hieraus ersehen Sie nun, Verehrter Freund, wie wenig man auf die Zusicherungen aller dieser Herrn bauen kann. Auch ist seitdem die Resolution über den Status herabgelangt. worin dem Gouverneur aufgetragen wird für die geistlichen Referenten Stelle den Vorschlag per Ternum zu machen, sich aber hierinn blos auf den galizischen Clerus (vielleicht besorgte man daß nicht etwa ein Hungar sich einschleiche) zu beschränken.

(3) Mit unserm H. Referenten, der an sich der verdienstvollste Mann ist, aber wenn er ein Engel wäre, diesem außerordentlichen Schwalle von Geschäften unmöglich Genüge leisten kann, ist es ein wahres Elend, es vergehen keine 14. Tage, daß ich nicht die hinter ihm befindlichen so häufigen Rückstände als die Kanzlerstelle, den recurs wegen der Pfarr ad S. Petrum, die Angelegenheit wegen der Metropolie, zu betreiben suche; nun hat zwar der H. O. Kanzler versprochen, ihm bis zum neuen Jahr eine Erleichterung durch Separirung verschiedener Gegenstände, welche an die politischen Referenten der Länder übertragen werden sollen, zu verschaffen, und ich werde einsweil die eingelangten beyden Bittschriften dazu benützen, um den Referenten neuerlich und auf das dringendste um baldige Erledigung anzugehen.

---

[1]) Josef Nep. Ritter von Dankesreither Doctor der Gottesgel. k. k. wirkl. Hofrath, Domprobst und Domherr des hohen Erz- und Domstiftes allhier, wie auch Kanzler der hiesigen Universität, в р. 1807 Rektor Magnificus від. университета (Hof- und Staats-Schematismus des österr. Kaiserthums" Wien 1807 стр. 656.). Пізнійше був він владикою.

Meine Frau empfiehlt sich Ihnen (4) ergebenst und danket für die gütig besorgte Kommission an ihren Sohn.

Sobald ich etwas Bestimmtes in Ihren Angelegenheiten erfahre, theile ich Ihnen solches gleich mit; empfehlen Sie mich dem hochwürdigsten Hn. Bischofe und glauben Sie, daß ich mit innigster Verehrung bin Ihr aufrichtigst ergebenster Freund und Diener *Böhm.*

III.

Лист еп. Ант. Ангеловича до о. Теод. Фединкевича. (19. VIII. 1806.

Straszewice 19. 1806.

Perill'ris Reu-me D e, Frater plurimum Colende!

Powrociwszy na to mieysce z gór, zkąd także odwiedziłem wodę kwaśną w Węgrzech w Użku, zastałem z aktami trzech Sessyów wyrazy pod 10. t. m. przesłane, na ktore przy powroceniu aktów odpowiadam.

Spodziewam się niezadługo bydź w Walawie na przeiezdnem do Białopola dla wybrania się ztamtąd, żebym łatwiey mogł się tu ognać od Sąsiedzkiey osobliwie Sozańskiego gorszego ieszcze od Oyca zmarlego napaści; do Walawy tedy łatwiey będzie przybydź alumnom do poswięcenia.

Ja także temi czasy nic z Wiednia nowego nie miałem, bardzo powolnym krokiem (2) wszystko tam idzie. Dzięki Bogu naywyższemu! że stanął pokoy między Francyą i Moskwą, bo teraz obiecywać sobie można zaspokoienie powszechne a tém samém prędszy pospiech w interessach potocznych i powrot uszczęśliwienia powszechnego od Kraiów po tylu klęskach tak mocno upragnionego.

Wiadomość od IP. Böhma doniesiona nie wiem: iakim sposobem bardzo się rozszerzyła wszędy, i to sprawiło mi nie mało przykrości; nawet Referent nasz gubernialny obrocił wszystkie swoie siły na to, żeby mię prześladował. Niech mu P. Bog niepamięta krzywd mnie dosyć licznie wyrządzonych.

IX. officyałowi Lwowskiemu udzieliłem wyrazów względem niego umieszczonych.

(3) Życząc pożądanych pomyślności iestem z prawdziwym szacunkiem Perillustrissimae Rever-mae D n. Vestrae addictissimus Frater *Angell....*

IV.

Митр. Ант. Ангеллович поручає кандидатів на єпископські престоли в Перемишли і Холмі (3. II. 1809 р.)

Hohes Landespräsidium!

Mittels hohen Auftrags vom 8. Julius v. J. Zahl 23.764 ist von mir in der Absicht um einen Besetzungsvorschlag für die

erledigten Bisthümer zu Przemysl und Chelm zu erstatten, – die Erklärung abgefordert worden, ob ich bei den unterm 28. 8ber 805. in Rücksicht auf die damals erledigten beiden Bisthümer von Lemberg und Chelm erstatteten Äußerungen zu beharren, oder in selben eine Änderung zu treffen finde.

Nachdem ich nun in meiner unterm 28. 8ber 805 vorgelegten Äußerung nur jener Candidaten, die ich für das damals erledigt gewesene Bisthum von Lemberg geeignet fand, nahmhaft machte, dermalen aber es sich um die Besetzung des Bisthums von Przemysl handelt, so finde ich meines Dienstes zu seyn, mich dießfalls folgendermassen in schuldiger Ehrenbiethung zu äußern.

1) Nach meinem unmaßgeblichen Erachten bei solcher Beförderung eine vorzügliche Rücksicht auf die Dienstkathegorie und somit auf jene Individuen zu nehmen wäre, welche vermöge ihres Amtes und ihrer geistlichen Würde sich an der Spitze des Clerus bei der Leitung der Konsistorialgeschäfte befinden und mit Domherrnwürden, so wie mit den dießfälligen Ehrenzeichen ausgezeichnet sind.

2) Die Priester des Basilianerordens aus dem Grunde hiezu nicht empfohlen werden können, weil die allerhöchste Vorschrift vom 29. April 802. § 10. die Klostergeistlichen überhaupt zu allen Secularpfründen für unfähig (2) erklärt, die höchste Vorschrift aber vom 15ten 8ber 803. den bereits bei den Secularpfründen angestellten Mönchen die Pflicht auferlegt von den Ordensgelübden eine Dispens zu erhalten.

3) In der Wahl eines Bischofs nebst den zu diesem Amte erforderlichen Eigenschaften auch die Gesinnungen des Clerus deßwegen in Betrachtung kommen, weil ein das Zutrauen des Clerus besitzende Bischof nützlicher für die Kirche und den Staat seinem Amte vorstehen kann.

4) In Ansehung des Bisthums von Przemysl daher zwar folgenden Individuen in Rücksicht ihrer Dienstkathegorie bei der Beförderung zur Bischofswürde der Vorzug vor anderen gebühren sollte, nämlich

I. dem Julian Sponring, Generalvikar,
II. Theodor Fedynkiewicz } Konsistorialräthen
III. Ignatz Witoszyński }

allein ich gewissenhaft bedauern müsse, daß meiner unmaßgeblichen Meinung nach keiner hiezu geeignet sey, weil ad I nämlich, was den Julian Sponring betrifft:

a) der Przemysler Dioecesanclerus wieder dessen Beförderung zur Bischofswürde bereits im Jahre 785. Vorstellungen machte, und hierauf die allerhöchste Entscheidung Sr Höchstseeligen Majestät Joseph II unter 17. May 785. dahin erlaß, daß derselbe zu dieser Bischofswürde nicht geeignet sey.

b) Eben dieser Clerus in den Jahren 787 und 788 aus Gelegenheit seiner Anstellung als Konsistorialrath und Generalvikar, dann in den Jahren 793., 794, 795. bei Gelegenheit seiner Competenz zum Bisthum von Przemysl verschiedene Beschwerden führte und bei meinem Antritte des Bisthums dringend ansuchte, momit ich mir ein anderes Individuum zum Generalvikar wählen möchte Endlich weil

c) diese Diffidenz des Clerus sich gegen den gedachten Generalvikar Sponring dadurch vermehrt hat, daß derselbe sich später vermöge der Originalurkunden A. B. vom päpstlichen (3) Stuhle vom griechischen zum lateinischen Ritus, zu welchen letzterem er ursprünglich gehörte, wieder übersetzen ließ und hiedurch eine Geringschätzung des griechischen Ritus am Tag gelegt hat.

Ad II. Theodor Fedynkiewicz wegen der Schwäche seiner Gesundheit und Augen sich sogar dem Amte eines Seminariumsrektor, wie dieses aktenmässig bekannt ist, entzogen hat.

Ad III. Ignatz Witoszyński, zwar in Rüchsicht seiner ausgezeichneten Eingenschaften, vorzüglicher Verdienste um die Dioeces, seines Diensteifers und seines biederen, untadelhaften moralischen Charakters besonders empfohlen zu werden verdiente, allein seine sehr geschwächte Gesundheit und die physichen Kräfte nicht im Stande sind die Bürde eines Bischofsamtes zu tragen.

So finde ich bei solcher Beschaffenheit der Umstände nach meiner festen Überzeugung nachstehende Individuen in Rücksicht ihrer Dienstkathegorie und des gehofften Nutzes für den Staat und die Kirche zum Bischofsamte von Przemysl vorzüglich geignet.

Erstens. Den Lemberger Generalvikar Dr. Michael Harasiewicz, weil er

1) In den Wissenschaften und Kenntnissen vor allen anderen einen Vorzug verdient, indem derselbe

a) Vermög der beiliegenden Urkunden C. D. sämmtliche philosophische und theologische Studien mit dem beßten Fortgange zurückgelegt,

b) aus den juridischen Wissenschaften sich den strengen Prüfungen unterzogen hat,

c) Doktor der Theologie ist,

2) Vermög der Beilagen E. F. G

a) während seines 13. jährig. Lehramtes an der hohen Schule in Lemberg, sich durch Fleiß, wissenschaftliche Kenntnisse und lobenswürdige Thätigkeit rühmlich ausgezeichnet und zur Bildung des galizischen Clerus wesentlich beigetragen hat.

(4) b) Bei der Verwaltung akademischer Würden als Dekan, Senior, Representant und Prorektor sich eines besonderen Vertrauens seiner Fakultät des ehemaligen Studienkonseßes

und einer hohen Landesstelle würdig gemacht und dießfalls Belobungen erhalten hat.

c) als erster Beisitzer des ehemaligen Studienkonseßes durch mehrere Jahre überzeigende Beweise seiner Thätigkeit, Geschäftskenntniß, Unpartheilichkeit und des Eifers für den allerhöchsten Dienst an den Tag gelegt hat.

3) Durch eine bereits 10-jährige Führung des Amtes eines Generalvikars und Konsistorialraths sich allgemeiner Achtung und Zutrauens des Klerus sowohl, als des Oberhirten erworben hat, wie dieses aus den Urkunden H. G. ersichtlich wird.

4. Jederzeit die beßten Sitten und einen untadelhaften Lebenswandel geäußert hat.

5) Vermöge der Beilage K. ein Domherr des Przemysler Bisthums ist.

6) Sein verheirateter Stand ihm zur Erhaltung der Bischofswürde nach der Disciplin der griechischen Kirche, wie ich mich bereits unterm 28. 8ber 805. äußerte um so weniger im Wege stehen kann, als

a) Seine Gattin von ihm bereits seit 10. Jahren gesetzmäßig mit beiderseitigen Einwilligung getrennt ist und

b) Vermöge L. verbindlich gemacht hat sich nie in dem Wohnorte ihres Gatten einzufinden, auch

c) in diesem Scheine eines blos kirchlichen Hindernisses ich als Metropolit nebst der Macht Bischöffe zu bestättigen und zu consecriren, zu erkennen habe, (5) und daher zu erklären finde, daß dieser Generalvikar auch in dieser Hinsicht zur Bischofswürde aus dem Grunde fähig sey, weil die Absicht der Kirche bei ihren dießfälligen Satzungen blos dahin geht, damit kein Bischof nach seiner Consecration in der Ehe leben dürfte und übrigens in diesem Falle ich mich bewogen fände zu dispensieren.

Zweitens: den Brester Generalvikar Kozakiewicz, weil er

1) In den Berufswissenschaften des geistlichen Standes gehörig bewandert ist,

2) die Würde eines Domerzpriesters und Domscholasters bekleidet,

3) das Amt eines Generalvikars von Brześć seit zehn Jahren mit allem Fleiße und Eifer versieht,

4) Die Seelsorge seit 40. Jahren rühmlich ausübet.

5) sein exemplarischer und biederer moralischer Carakter die beßte Empfehlung verdient.

Drittens: den Chelmer Domherrn und Generalvikar Bartholomeus Nazarewicz, weil er

1) Sämmtliche philosophische, theologische und juridische Wissenschaften mit gutem Erfolge zurückgelegt hat,

2) Die Seelsorge in Sosnowica gehörig ausgeübt hat,

3) durch 22. Jahre das Amts eines Konsistorialkanzlers in Chelm rühmlich bekleidet hat.

4) Seit 6. Jahren das Amt eines Generalvikars in Chelm mit allem Fleiße und Eifer versieht.

5) In Ansehung seines exemplarischen Lebenswandels beßtens empfohlen zu werden verdient.

(6) Viertens den Josaphat Mochnacki, Domherrn und dermahligen Dompfarrer in Przemysl, weil er,

1) Sämmtliche philosophische und theologische Wissenschaften im Generalseminarium mit dem beßten Fortgange zuzurückgelegt.

2) Für die thelogische Doktorswürde sich einer Concursprüfung mit gutem Erfolge unterzogen hat

3) Mittels höchsten Hofdekrets vom 16. 7ber 788 als Correpetitor der Dogmatik bestellt und das Amt eines Studienpräfekten durch drey Jahre, dann

4) Eines Diocesanexaminators durch 19 Jahre,

5) Eines Landdechant durch 12. Jahre lobenswürdig bekleidet und

6) die Seelsorge seit 19. Jahren gehörig ausübet, endlich

7) Alle Zeit einen untadelhaften Carakter und exemplarischen Lebenswandel geäußert hat.

In Ansehung des Bisthums von Chelm.

Was dieses erledigte Bisthum anbetrifft, finde ich bei meiner dießfalls unter dem 28. 8ber 805. vorgelegten Äußerung zu beharren. weil

1) In Ansehung des primo loco anempfohlenen Candidaten Generalvikars Julian Sponring die oben auseinander gesetzten Umstände beim Chelmär Bisthum nicht eintretten, in der hiesigen Dioeces nicht so, wie in der Przemysler bekanntseyn dürften.

2) Der erwähnte Generalvikar Sponring, obschon er als ein Basitianerpriester (7) bisher nicht förmlich secularisirt ist, in der Kathegorie als Domherr und Generalvikar seit 20 Jahren mehr zum Secularclerus, als der Klostergeistlichkeit gehört.

3) In der Chelmer Dioeces als gewesener theologischer Lehrer und Seminariumsrektor seine Verdienste hat.

4) Dieser verhältnißmässig kleineren Dioeces ungeachtet seiner geschwächten Gesundheitsumstände mit Nutzen vorstehen könnte.

Übrigens finde ich zu bemerken, daß in Ansehung der übrigen unter dem 28. 8ber 805. empfohlenen Individuen sich bisher keine Änderung zugetragen habe.

Lemberg am 3. Hornung 809.

An Ein Hochl. k. k. Landespräsidium ehrerbiethigste Äußerung des Metropoliten Angellowicz in Ansehung der Kandidaten für die erledigten Bisthümer zu Przemysl und Chelm zur Gubernialzahl 59.694.

V.

Письмо митр. А. Ангелловича до Цісаря Франца (20. III. 1809.)

Euere Majestät!

Von verehrungsvollesten Dankgefühle für Eurer Majestät gnädigstes Zutrauen durchdrungen, bestättige ich den Empfang des allerhöchsten Handschreibens vom 22. des o. M. wodurch mir aufgetragen wird: über die Denkart, die Gesinnungen, und die Moralität des mir untergeordneten Klerus zu wachen, und die dahin einschlagenden Vorschläge Eurer Majestät unmittelbar vorzulegen.

Die Treue, Anhänglichkeit und Ergebenheit gegen Eure Majestät haben stäts alle meine Schritte uud Bemühungen geleitet; ich bestrebe mich besonders der mir untergeordneten Geistlichkeit und dem Volke bei jeder Gelegenheit die beßten Gesinnungen gegen den Gnädigsten Landesfürsten und das Vaterland eiazuprägen und werde dieses Bestreben, so lange mir die göttliche Vorsehung das Leben schenkt, eifrig fortsetzen.

Ich lege hier in tiefster Ehrfurcht zu Eurer Majestät Füßen einen neuerlichen Beweis meiner dießfälligen Bemühungen bei, woraus zugleich Euere Majestät die Gesinnungen des mir untergeordneten Klerus allergnädigst zu ersehen geruhen werden.

Da ich indessen bereits ins fünfte Jahr über sämtliche galizische Diözesen des g. k. Ritus und über zwei Millionen Seelen die unmittelbare geistliche Obsorge führe, und meine körperlichen Kräfte und meine Gesundheit allmählich abnehmen,

so erdreiste ich mich Eurer Majestät allerunterthänigst vorzustellen:

1) Ob Eure Majestät Sich nicht geneigt finden möchten: die erledigten bischöflichen Stühle von Przemysl und Chelm baldmöglichst zu besetzen, und dabei auf diejenigen Individuen, die ich aufgefordert von der Landesstelle nach meiner innigsten Überzeugung nahmhaft gemacht habe, und von denen sich der beßte Nutzen für die Kirche und für den Staat erwarten läßt, die allergnädigste Rücksicht zu nehmen geruhen wollen. Damit

a) für die unmittelbare Leitung des Klerus und des Volks, besonders bei den dermaligen Zeitumständen nach den Lokalitäts individuellen Verhältnißen noch mehr gesorgt werde, und

b) ich in meiner geistlichen Oberleitung von denjenigen Männern als Oberhirten, welche das Zutrauen des Klerus und des Volks besässen, eine thätige Mitwirkung erhalten könnte.

Dann womit

2) Über die allerhöchsten Orts vorgelegte Angelegenheit der Regulierung des Domkapitels bei meiner Metropolitankirche in Lemberg die allergnädigste Entschließung gefasst, dadurch dem getreuen Diözesanklerus von Lemberg eine Aneiferung verschaft, und ich mit Männern versehen werden möchte, die mir in der Oberleitung so vieler geistlicher Angelegenheiten eine hilfreiche Hand leisten könnten. Lemberg den 20. März 1809.

VI.

Відручне письмо цїсаря Франца до митр. Ангелловича (12. IV. 1809 р.)

Lieber Metropolit Angellowicz!

Ich nehme die Relazion vom 20. März d. J. zur Nachricht und erwarte von Ihrer Wachsamkeit und Sorgfalt und Zuversicht, daß die in der Synode vom 26. 7ber v. J. dem Klerus ertheilten heilsamen Lehren und Ermahnungen auch genau befolgt werden; worüber Sie mir bei Gelegenheit des jährlich einzusendenden kanonischen Visitazionsberichts eine standhafte Auskunft mit der Anzeige zu erstatten haben, ob und welcher Verbesserung der Klerus in Absicht auf seine dermahlige Denkart, Gesinnungen und Moralität bedürfe und fähig sei.

Wegen Besetzung der Bisthümer Przemysl und Chelm und Regulierung des Metropolitankapitels wird meine Entschließung folgen.

Altheim den 12 April 1809.

höchsteigenhändige Unterschrift
Franz.

VII.

Відповідь митр. А. Ангелловича на письмо цїсаря Франца (23. IV. 1809 р.)

E. M.

Ich bestättige erfurchtsvollest den Empfang des allerhöchsten Handschreibens dtto 12. l. M., wodurch mir anbefohlen wird 1) bei Gelegenheit des einzusendenden Visitazionsberichts eine standhafte Auskunft zu erstatten: ob und welcher Verbesserung der Clerus in Absicht auf seine dermahlige Denkart, Gesinnungen und Moralität bedürfe und fähig sey....

2) bedeutet: daß wegen Besetzung der Bisthümer Przemysl und Chelm und der Regulierung des Metropolitankapitels die allergnädigste Entschließung E. M. folgen werde.

In dieser Rücksicht finde ich mich pflichtschuldigst verbunden ohnverzüglich folgende Umstände zur allerhöchsten Kenntniß E. M. ehrfurchtsvollest zu bringen.

Im Jahre 1806. wurden unter andern vom damahligen gegen den griechisch katholischen Ritus feindselig gesinnten nunmehr mit allerhöchsten Befehl E. M. von diesem Referate entfernten Gubernialrath Zeisl unter Anderen von mir weder nahmhaft gemachten, noch anempfohlenen folgende zwey Priester

Mathias Szankowski, simplex Pfarrer in Horodenka, Lemberger Dioezes und

Dorotheus Michalski, Basilianermönch und Prior des Klosters in Lemberg als geeignet zur Bischofswürde E. M. vorgeschlagen.

Es geschah ohne mich als unmittelbaren Vorsteher über das Betragen und Moralität derselben im geringsten zu befragen.

Da nun dieses auch dermahlen in Genußheit der Vorakten geschehen seyn dürfte, so finde ich mich für diesen Fall in meinem Gewissen verpflichtet E. M. erfurchtvollest zu berichten, daß

a) der Priester Szankowski wegen seines (2) Leichtsinnes und dem Priester nicht geziemmenden Lebenswandels, wofür er von der geistlichen Behörde bereits geahndet worden, bisher zu keinem höheren geistlichen Amte geeignet befunden und ihm sogar das Amt eines Landdechants weder von verstorbenen Lemberger Bischofe Skorodyński noch von mir habe anwertrauet werden können.

b) Der Basilianermönch Michalski aber, außer dem, daß ihm die allerhöchste Vorschrift E. M. vom 29. April 802. § 10. welche die Klostergeistlichen überhaupt zu allen Secularwürden für unfähig erklärt, im Wege steht, wegen seiner Gebrechlichkeit und Mangel an physischen und moralischen Kräften, dann an dem Zutrauen des Saecularclerus dem Bischofsamte nie mit Nutzen vorstehen könnte.

Hingegen das in Abschrift mitgehende Ministerialschreiben bewährt: daß der von mir vorzüglich anempfohlene Generalvikar Harasiewicz wegen seines, ausgezeichneten Patriotismus von E. M. selbst belobt worden und ich um so mehr wünschen müsse einen solchen Mann bei den jetzigen Zeitumständen zur thätigen Mitwirkung bei der Leitung des Clerus uud des Volks baldmöglichst zu erhalten, als meine Gesundheit und die körperlichen Kräfte allmählich abnehmen.

Lemberg am 23. April 809.

VIII.

Заходи митроп. Ангелловича против перемиського єпископа-номіната о. Івана Костецького.

1) Euere Majestät!

Bereits im Jahre 1805. habe ich der Aufforderung des Landespräsidiums A. diejenigen Individuen bekannt zu

machen, welche nach ihrer gegenwärtigen Würde und den übrigen Eingenschaften auf das damals erledigt gewesene Bisthum Lemberg einen Anspruch haben und zu dem Amte eines geistlichen Oberhirten vor anderen qualifizirt sind — mittels der Äußerung B. entsprochen.

Da aber von dem Gubernialreferenten Zeisl im Einverständniß mit meinem verstorbenen Generalvikar Sponring, wie die beigeschlossenen Originalbriefe des ersteren an den letzteren C. D. E. unwiderleglich beweisen, auf meine Äußerung keine Rücksicht genommen und statt der von mir empfohlenen Männer, andere und darunter auch der von Seite übler Sitten notirte Horodenker Pfarrer Szankowski ohne vorläufige Einvernehmung ihrer geistlichen Behörde über ihr Betragen zum Bischofsamte vorgeschlagen wurden; so bemüssigte mich die Besorgniß — damit durch die Zurücksetzung verdienter Männer bei dem Klerus der Eifer, sich um die nöthige Bildung zu bewerben und um das Wohl der Kirche und des Staats verdienstlich zu machen, nicht erstickt werde — vermöge F. aller unterthänigst anzusuchen, damit der erwähnte Vorschlag bei einer besonderen Gubernialkommission mit Beiziehung meiner erörtert werden möchte.

Indessen geruheten Euere Majestät das Lemberger Bisthum zur Metropolie zu erheben und mich von Przemyśl nach Lemberg als Metropoliten allergnädigst zu übersetzen.

Um demnach das hiedurch erledigte Bisthum Przemysl zu besetzen, erstatte ich auf die Aufforderung (2) des Guberniums — ob ich auf meiner obigen Äußerung A. beharre, oder in selber eine Änderung zu treffen finde? — meine Äußerung hierüber G. und weil ich ohne Grund besorgte, dass der Gubernialrath Zeisl dieser Angelegenheit wieder eine andere Wendung zu geben nicht unterlassen wird, so wandte ich mich mittels *H* an Eure Majestät mit der ehrfurchtsvollesten Bitte, um die allergnädigste Rücksichtsnehmung auf diejenigen Priester, die ich dem Gubernium nach meiner innigsten Überzeugung, daß selbe der Kirche und dem Staate nützlich sein werden zur Bischofwürde vorzüglich anempfohlen habe. Worauf ich mittels allergnädigsten Handbillets F der allerhöchsten Entschliessung Eurer Majestät verköstet wurde.

Eben erfahre ich, daß Euere Majestät geruhet haben dem in Olmütz als Feldkaplan angestellten Priester Johann Kostecki das Przemysler Bisthum zu verleihen.

Da ich nun als Metropolit die ernannten Bischöfe zu bestättigen, zu konsekriren und denselben die geistliche Jurisdikzion zu ertheilen habe, mein Gewissen aber mir schlechterdings verbiethet hiebei die kanonischen Gesetze zu verletzen, so bemüssigt mich sowohl die Eurer Majestät schuldige Treue, als mein geist-

liches Amt Allerhöchtdemselben folgendes zur allergnädigsten Beherzigung erfurchtsvollest vorzulegen.

Erstens. Ist mir dieser Priester noch als gewesener Seminariumsrektor von Seite seiner Unbescheidenheit, seines unruhigen Temperaments und seiner Eitelkeit genau bekannt.

Zweitens. Hat sich derselbe bei seiner Anstellung als Seelsorger hier in Lemberg unbescheiden (3) unklug und ärgerlich betragen. Zum Beweise lege ich hier nachstehende Aktenstücke bei:

a) K. eine Klage seines Pfarrkinds Namens Karaban wegen Verkürzung,

b) L. ein Gubernialdekret vom 24. 9ber 790 und Konsistorialakt zur Zahl 1691, woräus erhellet, daß dem erwähnten Priester sein unbescheidenes Benehmen verhoben, und Klugheit, Mässigung, und Vermeidung alles Ärgernißes eingebunden wurde,

c) M. eine Gubernialverordnung vom 9. Hornung 1791.. wo Kostecki wegen der ihm von einem Gutspächter namens Topolcsany zugefügt sein sollenden Injurien abgewiesen wird,

d) N. eine Note des Lemberger Kreisamts, wodurch ein geistlicher Mitkommisär zur Untersuchung der vom Priester Kostecki an einem Polizeysoldaten ausgeübten Misshandlung verlangt wird.

e) O. ein Gubernialdekret vom 28. August 1793. Zahl 23.217 worinn dem Konsistorium bedeutet wird, daß dem Strafnachsichtsgesuche des Pfarres Kostecki umsomehr gewillfahret werden könne, als selber wenn man streng vorgegangen wäre, nach dem 56 §. des Kriminalgesetzes zur kriminellen Behandlung geignet war.

Welch alles verbunden mit dem hier verbreiteten Gerüchte dass derselbe an dem Tode seiner Gattin schuld war, dem Ordinariate die Hofnung benahm, daß dieser Priester hierlandes bei der Seelsorge mit Nutzen und Beruhigung belassen werden könne und daher dasselbe veranlasste ihn nach Olmütz, wo er unbekannt war, als Feldkaplan zu senden.

Wesswegen sodann (4).

Drittens. Dessen spätere Gesuche um Anstellung
als Konsistorialrath in Przemysl,
„ Rektor im Generalseminarium,
„ Konsistorialrath in Lemberg
„ Konsistorialkanzler in Lemberg

und mehrere andere, die er schon als Feldkaplan bei verschiedenen Gelegenheiten aufs zudringlichste mit Beilegung mehrerer Empfehlungsschreiben einschickte, jeder Zeit zurückgewiesen wurden, wie dieses folgende Belege beweisen:

1) P. Das an mich als Bischof von Przemysl gelangte Schreiben dieses Priesters um Konsistorialrathsstelle und mein

hierauf ertheiltes Antwortschreiben L. worinn ich demselben offenherzig und väterlich seine Gebrechen vor Augen hielt und zur Besserung ermahnte.

2) R. ein Schreiben des verstorbenen Bischofs von Lemberg Bielański vom 6. 9ber 1796., worinn derselbe ebenfalls dem Priesterr Kostecki aus Gelegenheit seines zudringlichen Gesuchs um Beförderung zum Seminariumsrektor dessen Gebrechen unverhohlen mit der Bescheidung darstellt, dass er zum Rektorsamte keineswegs geeignet sei.

3) S. Das Konsistorialreferat vom 31. März 1797 zu den Zahlen 331, 332, 336, 337, 338, 340, worinn das Gutachten über das Gesuch des Priesters Kostecki — als Konsistorialrath in Lemberg angestellt zu werden — referente dem damaligen Generalvikar und nachherigen Bischofe Skorodyński dahin erstattet wird, daß er dazu gar nicht geeignet sei, weil es ihm an Klugheit, Bescheidenheit, Geduld und Leutseligkeit mangelt, und weil er als Pfarrer (5) in Lemberg ad S. Parasceven bei vielen Zwistigkeiten mit den Pfarrkindern, mit verschiedenen anderen Personen und selbst in seinem Hause Beweise der Unbescheidenheit und Bösartigkeit an den Tag gelegt hat.

4) T. den zur Besehung der Kanzlerstelle beim Lemberger Konsistorium vom verstorbenen Bischofe Skorodyński unter 7. März 1803. dahin erstatteten Vorschlag, daß derselbe den Priester Johann Kostecki desswegen nicht in Vorschlag zu bringen finde, weil das Temperament dieses Priesters, wie es hohenorts aus den Akten bekannt ist zur Leitung des Kanzleipersonale nicht geeignet ist.

5 U. Den Bericht des ebenerwähnten Bischofs Skorodyński vom 16. 9ber 1804., daß er den Kompetenten Johann Kostecki aus dem hohenorts, und bei der höchsten Behörde angebrachten Gründen auf keinen Fall bei seinem Konsistorium angestellt wünschen könne.

Viertens. Ist dieser Priester im Jahre 1806, wie es aus den Gubernialakten ersichtlich wird, wirklich um das Bisthum bittlich eingekommen, da doch die ausdrückliche mittels Verordnung vom 30. 7ber 1803. Gubernialzahl 26.427 kundgemachte Vorschrift Euerer Majestät W. besteht, daß gerade auf diejenigen, die sich selbst als Kompetenten zum Bisthume darstellen kein Bedacht werde genommen werden.

Fünftens. Hat sich derselbe im vorigen Jahre um die königliche Pfarre in Sambor in Kompetenz gesetzt, diese aber nicht erhalten, weil ihm nach dem Vorschlage des Konsistoriums von Przemysl von Eurer Majestät ein würdigerer (6) vorgezogen wurde.

Endlich

Sechstens. Wiewohl Kostecki sich seit dem Jahre 1795 in Olmütz, folglich entfernt von Galizien befindet; so hat sich dennoch seit einiger Zeit durch verabschiedete und beurlaubte Soldaten hierlands das Gerücht verbreitet, daß derselbe dem Trunke ergeben sei, einen skandalösen Lebenswandel mit Personen des anderen Geschlechts führe, eine Weibesperson in seinem Hause unterhalte und mit derselben mehrere Kinder, die am Leben sein sollen, gezeugt habe.

In wieweit dieses gegründet sei? — kann ich zwar gegenwärtig nicht mit Zuverlässigkeit behaupten, indessen spricht der bisher aktenmässig bekannte Lebenswandel dieses Priesters gar nicht zu seinem Vortheile, und der vorgeschriebene kanonische Process de vita et moribus ohne welchen die Konsekrierung nicht vorgenommen werden darf, müsste alles ans Tageslicht bringen.

Es hat daher die gedachte Beförderung dieses Priesters, der bisher kein höheres Amt bekleidete, nie etwas zu leiten hatte und von Seite seiner Moralität so nachtheilig bekannt ist, bei dem Klerus, welcher mehrere andere in höheren Würden stehende um die Religion und den Staat verdiente, und exemplarische Priester zählt, die größte Bestürzung hervorgebracht.

Das Konsistorium von Przemysl, welches diesen Priester zur Pfarre in Sambor nicht vorzuschlagen fand, ist hiedurch am meisten niedergeschlagen.

Und die Meinung des Klerus geht dahin, daß derselbe nur durch den Einfluß des Gubernialraths Zeisl Eurer Majestät zum Bischofsamte über eine so ausgedehnte und zahlreiche Diözes anempfohlen werden (7) konnte, mit welcher Meinung ich mich umsomehr vereinigen muß, als ich überzeugt bin, daß besagter Gubernialrath Zeisl allen meinen Bemühungen — um den griechisch katholischen Klerus nach Pflicht, Wissen und Gewissen zu bilden, und zu verbessern — entgegen arbeite, wie dieses auch aus dessen oben angeführten Originalbriefen C. D. E hinlänglich erhellet, da er als Referent mit dem verstorbenen Generalvikar Sponring (dessen Übertritt vom lateinischen zum griechischen Ritus und vorzügliches Streben durch 22. Jahre dahin gerichtet war, damit er zur Bischofswürde gelange,) in voraus alles verabredete.

Wie wenig aber Gubernialrath Zeisl die Menschen kannte, oder wenn er sie kannte, wie wenig das Beßte des Dienstes dabei beabsichtiget wurde, hat sich im vorigen Jahre bei dem feindlichen Überfalle vollkommen bewiesen, wo alle diejenigen, welche vom Gubernialrath Zeisl zur Bischofswürde anempfohlen wurden, nämlich: die beiden Basilianerpriester Michalski und Hryniewiecki, dann Sponring und Szankowski sich gegen Euere Majestät untreu benommen haben.

Hieraus läßt es sich demnach entnehmen, daß sosehr ich aus allen allerhöchsten Anordnungen, und vorzüglich aus dem allergnädigsten Handschreiben X. innigst überzeugt bin, daß die väterlichen Absichten Eurer Majestät auf die Verbesserung des griechisch katholischen Klerus in Hinsicht auf dessen Denkart, Gesinnungen und auf erbaulichen Lebenswandel abzielen; eben so wenig sich nach meiner Überzeugung erwarten laße, daß diesen heilsamsten Absichten Eurer Majestäi durch einen solchen Mann, wie Kostecki könne entsprochen werden. Lemberg, den 26. 7ber 1810.

2. Зміст листів Цайсля до Шпонрінґа.

C.

Originalschreiben des Gubernialraths und geistlichen Referenten Zeisl vom 14. 8ber 805 an den damals in Wien befindlich gewesenen Generalvikar Sponring worinn besagter Referent

a) die Schuld einer Kaballe anderen und warscheinlich jenen, die ihr Amt handelten, zumuthet, indem er selbst nicht nur

b) mit dem Generalvikar Sponring den ganzen Plan, nach welchem er denselben zum Bischofe, und sogar den Kirchensatzungen zuwider zum Metropoliten befördern will, in voraus verabredet, sondern auch

c) ihn versichert, daß beim Gubernium alle Gemüther bereits vorbereitet und hiezu die nöthigen Vorbereitungen gemacht worden sind. Endlich

d) denselben auffordert: Vorbereitungen bei der Hofstelle und dem Staatsrathe zu machen, dann seine Gesinnungen und Mittel zur Ausführung dieses Plans mitzutheilen.

D.

Originalschreiben des Gubernialraths Zeisl vom 24. Hornung 1806 an den Generalvikar Sponring nach Przemysl, wodurch Zeisl

1) dem Sponring die genaueste Nachricht von der geheimsten Rathssitzung vom 22. Hornung 1806. dahin ertheilt, daß bei derselben alles nach dem verabredeten Plane glücklich durchgesetzt, dem Sponring neue Verdienste zugesetzt, und die älteren durch neue Ansichten vergrössert worden sind; daß die verabredete Zurücksetzung des Generalvikars Harasiewicz gelungen sei; daß das Präsidium durch eigene Zusätze den Rathschluß bestärken werde und daß durch die Geheimhaltung alles dessen sogar die Möglichkeit werde beseitiget werden, die aufgestellten Gründe zu bestreiten.

Lauter Beweise gegen die Redlichkeit und Unpartheilichkeit des Referenten.

2) denselben auffordert, hiernach auch in Wien die nöthigen Anstalten zu treffen;

3) berichtet, daß die an das Präsidium gelangte Nachricht von den Kapellensachen, nämlich von der geschehenen Schenkung kostbarer Kirchenapparamenten an Sponring den gewünschten Erfolg hervorgebracht habe. Welches zur Aufklärung und zugleich zum Beweise dient, daß die eben damals allgemein verbreitete, und sogar ans Präsidium gelangte falsche Nachricht, als hätten Seine Majestät aus eigener Bewegung die kostbaren zum künftigen Gebrauche in Dalmazien angeschaften Kirchenapparamenten dem (2) Sponring geschenkt — nach dem zwischen Sponring und Zeisl verabredeten Plane erdichtet, ausgestreuet, bis ans Präsidium verbreitet wurde und sowohl zur Vorbereitung der Gemüther beim Gubernium beigetragen, als auch das Präsidium zu den oben erwähnten eigenen Zusätzen bestimmt habe.

4) den Sponring auf den einem gewißen Weber mündlich mitgetheilten Plan — den Generalvikar Harasiewicz zu verschwärzen — hinweist und dessen Meinung über die Ausführbarkeit desselben einholt.

Folglich Ränke besorgte, indem er selbst Ränke machte.

E.

Originalbrief des Gubernialraths Zeisl vom 3. April 1806. an den Generalvikar Sponring nach Przemysl, worinn Zeisl

1) den Sponring von den eingelangten Noten der päpstlichen Nuntiatur, dann von einer anonymischen wider den Generalvikar Harasiewicz bei Seiner Majestät eingereichten verläumderischen Schrift benachrichtiget, welches die Vermuthung giebt, daß sowohl gedachte Noten, als auch die verläumderische Schrift in dem verabredeten Plane enthalten gewesen sei mögen.

2) sich berathschlägt, ob er den Sponring auch von der Seite zum Bischofe anzuempfehlen habe, daß er ein Basilianermönch sei.

3) Відповідь губернії (14. III. 1811).

145.

Hochwürdigster Herr Metropolit!

Zufolge allerhöchster Entschließung vom 28ten v. M. soll ich Eurer Excellenz eröffnen, daß die wider den neu ernannten Przemisler Bischof Johann Kostecki in Euer Excellenz Vorstellung vom 26. Sept. 810. angeführten Thatsachen, — die ihn als einen hitzigen, unruhigen und uubescheidenen darstellen sollen — vormög der hierüber eingeholten mehreren genauen Erkundigungen, weder an und für sich, noch in ihren Folgen von der Art befunden worden seyn, daß dieselben in Loco Lemberg, und noch weniger in der entfernten Przemisler Diöces jemals ein, so

großes Aufsehen erregt, oder den mindesten üblen Nachklang hinterlaßen konnten.

In Absicht auf den unsittlichen Wandel, dessen derselbe während seiner 15-jährigen Feldkaplansdienste in Mähren beschuldiget und sich diesfalls auf das durch beurlaubte Soldaten in Galizien verbreitet worden seyn sollende Gerücht beruffen wird, sey nichts gründliches erhoben worden, und stehe im Widerspruch mit den über ihn von glaubwürdigen Männern aus Mähren erhaltenen Zeugnißen.

S^e^ Majestät finden daher von der Benennung des Johann Kostecki zum Bischof in Przemisel nicht abzugehen, es wäre denn, daß ihm ein allgemein anerkanntes, und standhaft erprobtes kanonisches Hinderniß in Wege stünde.

(2) Indem ich Eurer Excellenz bei Eröffnung dieser allerhöchsten Entschließung auf die Beilagen Ihrer Vorstellung von 26ten Sept. v. J. rückschließe, muß ich nur noch in Ansehung der zurückbehaltenen 3. Briefe des geistlichen Gubernialreferenten in Folge ausdrücklichen allerhöchsten Auftrags erinnern, daß S^e^ Majestät die von Euerer Excellenz geschehene Aufbewahrung dieser zur Masse gehörigen Briefe und noch mehr den davon nach längerer Zeit gemachten Gebrauch mit wahrem Mißfallen ergehen haben.

Ich verharre mit vorzüglichster Hochachtung Euerer Excellenz

Lemberg den 14. März 811. gehorsamster Diener

(підпис нечитний).

4. Дальші пояснення митр. Ангелловича (12. IV. 1812).

Aktenmäßige Darstellung

der duch den ernannten Bischof Kostecki unter dem Klerus veranlaßt werdenden Unordnungen.

1. Ließ der ernannte Bischof Kostecki einverständlich mit dem Professor an dem Lemberger Lyzeum Laurowski, welchen er zu seinem Generalvikar zu wählen versprach, mittels einiger übelgesitteten Priester in der Przemysler Diözes und vorzüglich mittels des Pfarrers in Dzikow Kmicikiewicz durch Versprechungen und Drohungen, Unterschriften des Kuratklerus über eine mit seinen Lobeserhebungen angefüllte Schrift, welche zugleich eine Vollmacht für den Lycealprofessor Füger sein sollte, deßwegen sammeln, um durch den erwähnten Füger im Namen des Diözesanklerus die höheren Stellen behelligen zu können.

Da nun dieses eine Gährung in der Diözes verursacht hatte; so ließ ich mittels des Konsistoriums den Klerus dießfalls aufmerksam machen, daß er ohne sich in irgend einige Unterschriften einzulassen. das Beßte der Kirche und der Diözes von der beßten Regierung und der Sorgfalt seiner Vorgesetzten abzuwarten habe.

2. Wurde der Emissair des ernannten Bischofs Kostecki und des Professors Laurowski Pfarrer Kmicikiewicz darüber zur Verantwortung gezogen. Dieser suchte die Sache durch verschiedene Ausflüchte zu verwickeln, wollte dießfalls seiner geistlichen Behörde keine Rede und Antwort geben, betrug sich dabei äußerst ungebührlich, beschimpfte und verhöhnte das Konsistorium und dessen Mitglieder, rekurirte an das Landespräsidium, von welchem er zwar später abgewiesen wurde, sich aber dennoch stützig zeigte und ein großes Ärgerniß unter dem Diözesanklerus verursachte. Die Beilagen (2) N. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. Wobei ins besondere aus der Beilage N. 9. erhellet, daß der besagte Priester sich dießfalls des Raths des Gubernialraths Zeisl bedient habe und auf dessen Unterstützung bei der Landesstelle, durch welche auch ohne den Bericht des Konsistoriums erhalten zu haben, Beilage 7. das Verfahren des Konsistoriums für auffallend streng erklärt worden war, gebaut habe

3. Trachtet der ernannte Bischof Kostecki das Ansehen des Konsistoriums bei dem untergeordneten Klerus auf verschiedene Art herabzuwürdigen und erklärt sich laut, daß er die gegenwärtigen Konsistorialglieder ihrer Ämter entsetzen wolle. Beil. N.° 13. und 14.

4. Ist aus dessen Veranlaßung der Rektor des Generalseminariums Mochnacki von einem Seminariumszögling angeklagt, und darauf

1) ohne vorher einvernommen worden zu sein und ohne Kenntniß der geistlichen Behörde vor das Kreisamt zitiret, und ihm im Namen der Landesstelle verhoben worden; daß er, oder seine Untergebenen über den ernannten Bischof Kostecki nachtheilige Reden geführt hätten.

2) ohne mir vorläufig die vorgekommene Klage mitgetheilt zu haben, hat die Landesstelle darüber eine eigene Gubernialkommission niedergesetzt, deren eben in der Verhandlung befindliches Resultat zum Beweise dient: wie wenig Grund zu einem solchen Verfahren vorhanden war, welches eine Herabwürdigung des Ansehens der geistlichen Behörde und der Seminariumsvorsteher in den Augen der Zöglinge nach sich zieht. Beil. N.° 15, 16, 17, 18, 19.

5. Eben dieses hat den von dem Amte eines Studienpräfekten im Seminarium zu vieler Ämter wegen entfernten und deswegen dem Ordinariate abgeneigt gewordenen Professor Laurowski veranlaßt: mit dem Direktor des theologischen Studiums Gubernialrath Zeisl die Seminariumszöglinge bei der Classification zu verkürzen und eine Gährung im Seminarium zu erregen, wodurch (3) man bemüßiget wurde: sich um Abhilfe an die höchste Behörde zu wenden. Beil. N.° 20, 21, 22, 23.

6) Da der ernannte Bischof Kostecki die Geringschätzung seines eigenen Ritus offenbar an den Tag legt, verschiedene vor-

zunehmende Reformazionen ankündigt, und mit dem Gubernialrath Zeisl, dessen feindselige Gesinnungen gegen den gr. cath. Ritus allgemein bekannt sind, im engsten Einverständniße steht, so hat derselbe aller Wahrscheinlichkeit nach zur Verbreitung des die Gemüter beunruhigenden allgemeinen Gerüchts: als ob der gr. cath. Ritus mit dem lateinischen auf allerhöchsten Befehl bald vereinigt werden sollte, die Veranlaßung gegeben, welchem Gerüchte nach der Anordnung des Landespräsidiums N° 24. hat widersprochen werden müßen.

7. Auch das im ganzen Lande allgemein, und mit einer außerordentlichen Schnelligkeit verbreitete, und von unpatriotischen Inwohnern, welche jeder mir begegnender Unfall ungemein freuet, mit mehreren zu meiner Kränkung gereichenden Zusätzen amplificirte Gerücht — daß der Fogaraser Bischof Rabb von Seiner Majestät beordnet sei: auf meine Unkosten nach Galizien zu reisen, um den ernannten Bischof zu konfirmiren, zu konsekriren und ihm die geistliche Jurisdiction zu ertheilen — kann Niemanden anderen, als eben den ernannten Bischof Kostecki zum Urheber haben, womit jedoch keine vortheilhaften Begriffe für ächte Katholiken verbunden sind.

Krylos den 12. April 1812

Anton Angellowicz Metropolit.

5. Канонічний процес против еп. номіната Костецького.

Quandoquidem S. Paulus Apostolus in Epistola ad Timotheum Cap. I. 1–7 et ad Titum 7–9 statuat: Oportere Episcopum esse irreprehensibilem, et sine crimine, sicut Dei Dispensatorem, unius uxoris virum, prudentem, ornatum, pudicum, non vinolentum, non iracundum, non percussorem, sed modestum, non litigiosum, non turpis lucri cupidum, sed suae domui bene praepositum, et testimonium habere bonum ab illis, qui foris sunt, ne in opprobrium incidat et lagneum Diaboli, oportere quoque eum esse benignum, justum, sanctum, continentem, amplectentem eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, ut potens sit exhortari in doctrina sana, et eos, qui contradicunt, arguere

Porro hisce effatis divinis insistens Ecclesia ab ipsis primordiis apostolorum innocentiam vitae et morum, bonamque famam in iis, qui ad regendam Ecclesiam vocantur, praeprimis requisiverit, illos autem, qui morum innocentia et bona fama non gaudent, ab assequendis dignitatibus ecclesiasticis excluserit, (prout id incipiendo a Canone Aposlolorum 16 et 17 Canone 4. Concili Nicaeni, Canone XII. Concilii Laodicaeni, omnibus subsequis canonibus conciliorum, Distinct. XXV, XXVI, XXXIII, XXXIV, XXXV, XXXVI, XXXVIII, XLIII, XLIV, XLV,

XLVI, XLVII, XLIX, L, LXXXI, LXXXVI, XC contentis elucescit), atque exegerit, ut ad Ecclesiae Principatum, seu Episcopalem dignitatem ii non nisi promoverentur, — qui plurimo tempore probantur et tam verbo fidei, quam rectae conversationis exemplo conspicui sunt quosque multo ante nota probabilisque vita commendat, infamibus autem portae non pateant dignitatum. In specie vero Canon Apostolum 16. ab omnibus Conciliis subsequentibus pro norma correptus expresse statuat: si quis post baptismum duobus conjugiis fuerit implicitus, vel habuerit concubinam, non potest esse Episcopus.

(2) Jam vero

I. Ex actis Consistorii Leopoliensis eruatur: quod de Joanne Kostecki, hucusque Olomucii Capellano Castrensi, atque ad praesens Nominato Episcopo Premisliensi, pro munere Consiliarii Consistorii Leopoliensis N° 1797 competente sub die 31. Martii 1797 ea fuerit deprompta sententia: quod prudentia, patientia et mansuetus animus in eodem desiderentur, nam Leopoli ad S. Praxedem existens saepiusque tum cum extraneis, tum cum Parochianis, tum etiam cum suis domesticis rixas fovens, imprudentiae et malitiae pleraque specimina dederit.

II Tum ex iisdem actis Consistorii, tum per processum Canonicum sit deductum: quod Idem.

1 Damna quaerulanti incolae in Zniesienie Karaban illata sub die 27. Julii 1790 resarcire fuerit jussus.

2. Cum Possessore bonorum Zboiska Topolcsany et communitate ejati diversa habuerit litigia, et quod inter haec etiam cum opprobrio status clericalis a praefato Topolcsany verberatus et ex domo ejusdem extrusus extiterit, quoque dein haec litigia post prolixas cum detrimento famae status Clericalis protractus perquisitiones per Decretum Regnorum Gubernii sub die 21. Novembris 1790. ea cum monitione Eidem data decisae fuerint: ut in posterum convenientius statui suo sese gerere studeat, neve talibus sese imiscere audeat, quae characterem illius laedere possunt.

3) Non obstante hac monitione anno sequenti 1792 inebriatus militem Policiei Leopoliensis nomine Planina in felonio constitutum vehementer percusserit, pro quo delicto post factas per Commissionem mixtam accuratas perquisitiones Decreto Regnorum Gubernii sub die 28. Augusti 1793 edito pro qualificato ad criminalem pertractationem juxta § 56. codicis criminalis agnitus fuerit.

4) Suam uxorem adeo male tractaverit, ut post hujus obitum publicus rumor hucusque perdurans ubivis percrebuerit, quod eadem praematura (3) morte ab eodem causata extincta extiterit.

5) Post obitum suae uxoris feminam nomine Mariannam Krolikowna apud se detinuerit, cum eademque nimiam fami-

liaritatem foverit, huic vestimenta suae uxoris donaverit, ab illa Olomuciam abeundo comitari se siverit et haec deinde cum brevi post illius abitum prolem spuriam in Jaryczow fuisset enixa — communem opinionem hucusque vigentem et nunc denuo renovatam causaverit.

III. Quantumvis sibi a suis Pastoribus datae fuissent paternae monitiones, quomodo sese gerere deberet, ut ad altiorem in Dioecesi gradum promoveri valeret, attamen Jdem Olomucii existens non tantum domos propinatorias ibidem continuo invisendo, crapulae in iisdem indulserit, verum etiam feminam juvenem Moravam Catharinam nomine in sua domo detinuerit, cum eademque aliquot proles spurias procreaverit, atque sese hac in re tam impudicum demonstraverit, ut anno 1808. curandi beneficii in Sambor causa in Galicia Dioecesi Premisliensi et nominatim in oppido Starasol circuli Samboriensis existens coram uxore Praefecti ponderationis Rubiszkowa promulgaverit: se tres spurias Olomucii habere proles, adeoque ipsemet ad malam famam quoad suam vitam et mores ubivis percrebescentem non parum contulerit.

Unde etiam

IV. evenerit, quod suae preces et conamina complura intuitu promotionis suae ad officium Rectoris Seminarii Generalis, Consiliarii Consistorii Premisliensis, Consistorii Leopoliensis, et Cancellarii Consistorii Leopoliensis apud pie functos Episcopos, quibus sua animi indoles, suaque vita et mores perbelle erant perspecti in castum abiverint.

V. Quantumvis sub die 22. Augusti 1796. pastoraliter et paterne fuerit commonitus, quod officia sacerdotis in recitandis precibus et devotionibus negligeret, tamen dum anteactis annis Viennam eundem invisere aliquoties contingeret, proprii ritus Ecclesiam ad S. Barbaram ibidem nunquam adiverit, imo etiam ad praesens (4) dum jam qua Nominatus Episcopus per intervallum 7. mensium Viennae commoraretur, non tantum solennioribus festis Nativitatis, Epiphaniae Domini, etc. Ecclesiam propprii ritus et altare nunquam accesit et nuspiam pro aedificatione fidelium S. Liturgiam peregerit, vero insuper die Paschalis, licet a Parocho loci expresse invitatus Liturgiam sacram celebrare renuerit, imo neque in die Coenae Domini iuxta strictissimum Praescriptum Ecclesiae, quod laicos negligentes ab ingressu in Ecclesiam excludi et sepultura ecclesiastica privari jubet. (Concil. Lateran. Cap. Omnia utriusque sexus) communicaverit, perindeque non tantum laicis Viennae Graecocatholicum ritum sequentibus, sed et juniori Clero Graeco Catholico Viennae in Caesareo Regio Convictu studiis operam navanti immensum scandalum praebuerit et censuram Ecclesiasticam incurrerit.

VI. Recentissime Vienna redux in sua publica et diversoriis coram simplicibus hominibus Dipploma Suae Sacratissimae Majestatis monstrando, familiaritatem cum Augustissimis Archi-

ducibus obtenendo, violacii Colori vestimenta induendo — levitatem animi commonstraverit.[1])

Quae omnia palam ostendunt Eundem reprehensibilem, crimini obnoxium, litigiosum, iracundum, percussorem, immmodestum, vinolentum, incontinentem, et malae famae esse; nec amplecti fidelem sermonem, nec posse exhortari in doctrina sana, perindeque Impedimentis S. Apostolum Paulum dictante Spiritu Sancto sancitis et ab Ecclesia universa nunquam non observatis esse irretitum.

Proinde perpensis et trutinatis omnibus hisce Deum et Ecclesiae bonum ac utilitatem unice prae oculis habentes, ne juxta Effatum Sacro-sancti Concilii Tridentini (Sess. XXIV. Cap. 1. de Reformat). Dominus Noster Jesus Christus Sanguinem ovilis Christi, periculo exponendi a nobis aliquando requirat, authoritate Sedi Nostrae Metropolitanae competenti super praefato perducto Processu Canonico de vita et moribus Nominati Episcopi Premisliensis Joannis Kostecki decernimus: ad consecrationem et confirmationem Nominati propter impedimenta Canonica supra recensita procedi non posse.

6. Відповідь цїсарської канцелярії (4. IX. 1812. p.)

Über die Berichte des H. Metropoliten von 16ten März und 12ten April d. J., welche den ernanten Bischof von Przemysl, Johann Kostecki betreffen, und deren Beilagen hierneben zurückfolgen, haben S. Majestät zu entschließen geruhet:

Da die wider den neu ernannten Przemisler Bischof Johann Kostecki bei dem diesfalls abgeführten kanonischen Processe vorgekommenen und schon überall lautbar gewordenen Beschuldigungen von der Art sind. daß er dadurch das nöthige Ansehen und Vertrauen beim Clerus und Volk nothwenig verlieren mußte, und sohin ihm die Leitung und Pastorirung der Przemisler Diözes niemmermehr mit vollkommenen Beruhigung anvertrauet werden kann, so gehe der allerhöchste Wille dahin, daß er das bereits erhaltene Nominationsdiplom sogleich zurückstelle, und ihm sodann bis zu seiner anderweitigen Anstellung eine jährliche Pension von acht hundert Gulden aus dem galizischen Religionsfond verabfolgt werden.

In Gemäßheit dieser allerhöchsten Entschließung ergehet unter einem die Weisung an den H. Gouverneur von Galizien zur weiteren Verfügung an den Priester Kostecki, und der H. Metropolit wird hiemit von dieser allerhöchsten Anordnung lediglich zur ämtlichen Wissenschaft verständiget.

---

[1]) Сей розділ VI. перечеркнений, однак ми вважаємо умісним. його на сім місци подати.

Zur Besetzung des Przemisler-Bisthums wird das Gubernium beauftraget einen neuen Vorschlag zu erstatten, und S. Majestät haben zur Vermeidung abermahligen Einwendungen (2) von Seite des Herrn Metropoliten gegen die Person des von allerhöchst denselben zu ernennen kommenden neuen Bischof zu befehlen geruhet, daß das Gubernium vorläufig über alle jene Individuen, die selber dazu in Vorschlag bringen zu können glaubet, den Hrrn Metropoliten zu hören habe, ob keinem derselben ein kanonisches Hinderniß dießfalls im Wege stehe. Der Herr Metropolit werden von dieser allerhöchsten Willensmeinung zu dem Ende in die Kenntniß gesetzt, um dem Gubernium über die von demselben in diesen Sachen zu stellenden Anfragen die erschöpfenden Erklärungen zu geben.

Wien den 4ten September 812. *Al. Gr. Ugarte.*

7. Письмо львівської губернії (2. X. 1812. р.)

35.156.

Nachdem in Folge des hohen Hofkanzley-Präsidial-Dekrets vom 4ten vor M. zur Besetzung des Przemysler Bißtums von Seite dieser Landesstelle ein neuer Vorschlag erstattet werden soll: so wollen der Herr Metropolit sich ehemöglichst anher äußern, ob Sie auf Ihrer Äußerung vom 3ten Hornung 809., worin mehrere zur Erlangung der Bischofswürde geigneten Kandidaten empfohlen wurden, auch noch gegenwärtig beharren, oder aber und was dabei dermal zu erinnern finden, dann ob keinem der damal erwähnten Individuen ein kanonisches Hinderniß im Wege stehe. Wobei man nur noch dem Herrn Metropoliten auf den dermaligen Generalvikar Fedinkiewicz, und auf den hiesigen Domherrn Lewicki, dann darauf aufmerksam zu machen findet, ob nicht etwa in andern k. k. Provinzen einige und welche würdige Männer vorhanden seyn, welche Seiner Majestät als Kandidaten für das Przemysler Bißtum vorgeschlagen werden könnten.

Da übrigens von der höchsten Behörde zugleich verordnet worden ist, dafür zu sorgen, daß durch eine gehörige Unterbringung des Kostecki dem Religionsfonde die diesem bis zu seiner anderweitigen Anstellung bewilligte Pension von jährl. 800 Fr. Wiener Währung in Ersparung gebracht werde: so wird dem Herrn Metropolit mitgegeben, auf diesen Gegenstand Bedacht zu nehmen, und sobald sich eine solche Gelegenheit zur gehörigen Unterbringung des Kostecki darbieten sollte, hierüber den Antrag anher zu machen. Lemberg am 2ten Oktober 1812. *Mosch* mp.

На четвертій сторонї адреса:

Vom k. k. gal. Landesgubernium

35156. An

Lemberger griechisch-katholischen Herrn Metropoliten Anton v. Angellowicz.

IX.

З переписки Ів. Снїгурського.

1. Лист о. Івана Липницького (23. X. 1813 р.)

Dnia 23go Października 1813 ze Lwowa.[1])

Perillustris ac Reverendissime Domine!

Przez odieżdżaiącego ztąd kupca, szwagra Hersza Weber pisałem w krotkości do WWM Pana Dobr. i posłałem Mu Dzieło kaznodzieyskie w języku słowieńskim z Biblioteki tuteyszey mieyscowey pod tutułem **Вѣнецъ Хтовъ** etc., na ktore raczysz mi WWMC. Pan Dobr. iako pod dozorem tylko moim zostaiące przysłać Rewersik z wyrażeniem, na jak długi czas go uzywać zechcesz. tudzież posłałem pierscień złoty z krwawnikiem; ale naypotrzebnieyszą prawie rzecz posłać zapomniałem, którą teraz w liście posyłam: to iest fontazik z napisem Josephus secund. od dystynktoryum JOX Biskupa, na którym temczasowo inny napis iest położony i któren mnie także do temczasowego użytku iest pozwolony. Podług tey samey miary chciey WWMIPan Dobr. kazać Emalierowi zrobić inny napis i oraz spytać go, na czym by umocnić można do dystynktoryum tak, żeby nie odlatywał, ten był na kicie umocowany, ale tak że Emalia pękała. Jeżelibym kiedy dla siebie kazał robić, sądził bym, czy nie lepiey by było littery szmelzowane na złocie matt dawać byłoby i mocniey y może piękniey; ale jeszcze sam nie wiem, co robić, bo to idzie o 300 fr. iak WWMCPan Dobr. piszesz a moja kanonia i Parochia razem z 500 fr. tylko składa się; iednakże ia prosiłem Herszka, ażeby mógł szwagier iego któren do Wiednia odiechał na ręce WWMI Pana Dobr. a conto moie wyliczyć ze 100 fr., które ieżeli wyliczy i na to Rewers wezmie, to zechcesz się WWMC Pan Dobr. umówić i zgodzić z Panem Maystrem na robienie dystynktorium złotego z Emailliami, dawszy Mu stosowny na tę robotę zadatek; niech on powoli, lecz fleißig und ordentlich robi (2) a ja tem czasem potrzebne zapasy z różnych stron sciągać będę, cóż robić, jak przysłowie powiada, albo Pan, albo kapucyn niech będzie; wszakże ieżeli uczciwie i z czegoś dobrego iak sam May-

[1]) Побіч дописка о. Ів. Снїгурського: empf. 31. Oktober 813.

ster zapewnia, będzie zrobiono, będzie znaczyło część maiatku; prawda, że JW Biskupa także złote iest i kosztuie, jak on powiada już w roku 1810 fr. 250 w Bankocettlach, lecz złoto mizerne i po bokach wszędzie szkiełka. Jabym sobie zyczył, żeby nie było zbyt wielkie, ani zbyt małe podług moiey osoby i nareszcie naymnieyszey godności, proszę uważać proporcyę od tamtych, które się robią i są miedziane, które pospolicie zwykły bywać większe iak złote, kolor w Emailliach pobocznych, tudzież w korónce czerwony powinien bydz zbyt żywy, i je dunkler, desto schöner, napis Josephus II czyli na Emalij, czyli, jakiem wyżey namienił na złocie byle kształtnie i mocno był zrobiony; piękniey się litery wydaią drukowane np. IOSEPHUS II. (NB. Napis do dyst. JW. Biskupa żeby mógł być iak nayprędzey przez powracaiącego żyda być przysłanym) zresztą WWMC. Pan Dobr. sam będziesz uważał, jakby naylepiey, ażeby i naytaniey, temby dlu mnie użyteczniey było. Uszka do których się stążka upina, powinny być tedy wielkości, żeby i łańcuch przelazł. Co się tyczy pierścienia w cenach oznaczonych przez złotników, byłby zbyt za wielki na moie palce, a zatem niech dorastaią, może być że z czasem i ceny się zmniejszą i palce, czyli raczey kieszenia moja ztłuścieie. — XX. kanonicy Mileniewicz i Dubowicki przy odebraniu ukłonow WWMC Pana Dobr. przezemnie oświadczonych, nawzaiem takowe zasyłaią, dowiaduiąc się się oraz, czyli JMC X. officyał na zapłacenie ich Dystynktoriów iakowy zapas pieniężny zostawił? Krzyż kapitulny już odebrany, iak słyszałem, nie byłem iednak ciekawy widzieć go, nie prętko podobnoś wydarzy się sposobność processionalnego z nim Aktu obchodzenia.

Żądasz WWMC Pan Dobr. wiedzieć szczegóły Ceremonij solennych Aktow Hierarchicznych poświęcenia Biskupa Przemyskiego i wprowadzenia nowo restytuowaney Kapituły Metropolitalney Lwowskiey, pierwszy na dniu 20 września, czyli na Рж҃ство Бцы҃, a drugie na dniu 3cim Pazdziernika, czyli въ н҃лю по воздвиженіи чн҃аго креста odprawił się. Chciał wprawdzie Excellentissimus wprzódy Kapitułę zainstytuować, lecz ubiory stosowne do tego nie były porobione. Porządek tedy następujący iest tych aktow. (3) Tak poświęcenie Biskupa, iako też i wprowadzenie kapituły tylko w dnie uroczyste z przepisu obrządku odprawiać się zwykły.

Robią się po srodku Cerkwi miasto Tronu Biskupiego 3 gradusy wysokosci i szerokosci ogromney, tak ażeby się na nich 4 Biskupow siedzących z caią swoią Assystencyą pomiescić mogły, przed temi gradusami naprzód ku ołtarzowi kładzie się orzeł malowany na płutnie w swoiey naturalney postaci z rozpostrzenionemi nogami i skrzydłami a to od instar simboli sublimitatis ingenii, authoritatis et potestatis Eppalis, po bokach tego Orła stoią ławki bogato ustrojone, ołtarz naywspanialey przybrany i całe Presbyterium assystuiące naywspanialey przybrane.

Zwyczaiem iest w obrządku naszym 2 Biskupow Consekratorow mieć, ale że JW. Biskup Przemyski rit. latini słaboscią się

wymawiał, więc tylko ieden był qua consecrans JW. Arcybiskup Ormiański, któren przed czasem aktu przybywszy i w obrzędowy swóy ubior przybrawszy się z zwykłą pontificalną assystencyą na krześle sobie przygotowanym zasiadł.

Prezbyteryum Assystuiące Excellmo Consecratori z zwyczaynemi insygniami udaie się w zwykłym Porzadku aż ku progu Cerkwi, reszta zaś Prezbyterow bez ubiorow i Klerycy formuią szpaler we dwa rzędy aż do pałacu pomiędzy ktorych krucifer z krzyżem, klerycy z mantyą, a kanonicy w stułach udaią się i z Pałacu w mantyę przybranego prowadzą Metropolitę, któren zwyczaynym sposobem iak na każdą pontyfikalną służbę Bożą ubiera się i w całym swoim pontyfikalnym ubiorze udaie się na rzeczone Gradusy i na średnim krześle między Conconsekratorami zasiada.

Dopiero znowu z Pałacu poprzedzaiącym 2 klerykom przybranym i 2 kanonikom w stułach idzie 6 nayznacznieyszych Magnatow, to iest IWW.: 2ter Praesident Rosetti, General Kienmajer Wicepraes. Oechsner, Hr. Zabielski, Hr. Kicki i Szambelan Nikorowicz, ktorzy niosą 2 Baryłki wina, 2 chleby i parę świc na ofiarę nowoświęcącemu się a za niemi już w sukniach fioletowych postępuie JW. Nominat przy Assystencyi swych kanonikow. Magnaci oddaią wino, chlib i swiece Consecratori i udaią się do Ławek po bokach orła stoiących, a Nominat Biskup idzie do pobocznego ołtarza i ubiera się sposobem zwyczaynym, iak każden Prezbyter na Mszą S., gdzie po cichu odprawia rownie jak i Consecrator także zwyczaynym sposobem prawi aż (4) do wchodu małego, po którym zasiadłszy znowu Consecrator z swoim Conconsecr. wprowadzaią kanonicy z niesionym naprzód Diplomatem JW. Nominatem, ktoren stawszy przed orłem pościelonym proizwodytsia czyli prezentuie się przez iednego z kanon., to iest WJMC. X. Fedynkiewicza suae Excelltiae Consecratori, ktorego Consekr. o Dyploma zapytuie i każe czytać; potem pyta się daley что вѣрѹеши? i mowi Nominat вѣрѹю въ единаго Бг҃а etc. stoiąc na ogonie orła, pyta potem pierwszy Consecrator simbolum fidei de ssma Trinitate et misteriis, ktore mowi Nnatus, stawszy na ski(z)ydłach Orła, po skonczonym tem zapytuie drugi Consecrator albo sam Consecrator simbolum fidei, de misterio incarnationis de ipostasibus, de omnibus dogmatibus fidei chtianae de subjectione Sme Papae Romano Excell-mo Metropolitae et Augustissimo Imperanti; ktore wyznanie postąpiwszy na głowę Orła fusissime wypowiedziawszy, powstaią Consekratorowie i nowoizbrannomu mnoholitstwuiut, co kler cały i lud powtarza многаꙗ лѣта i zaraz daie się JW. Nominatowi przez Consecratora Pastorał, z ktorym przyklęknąwszy przed nim kładnie rozłożone nad głową Jego Ewlią i wkłada na Niego Ręcy, czyta modlitwy potem Archidiakon Ektenią, po których ukończonych i złożeniu Ewangelij wkłada na niego Omofor, policę Mu daie, Rękawiczki, pierscień, krzyż i mitrę na głowę wkłada, powtarzaiąc częslo ἄξιος, ktorego Consekratores w twarz

całuią i razem z Nimi zasiada, tu spiewa Archidiakon многолѣтствіа Imperatoru Franciszku, Митрополитъ Антонію, Archiepiscopu Іωаннъ и новоизбранномъ Епископъ Міхаилъ, a po owych radośnych odpowiedziach многая лѣта.. kontynuie się daley służba Boża zwyczaynym sposobem, przy ktorey neoconsecratus concelebrat a na Бъди имя Гдне idzie przez środek Cerkwie z swoią właściwą Biskupią Assystencyą z Pastorałem i daie Ludowi błogosławieństwo ręką, powraca przed ołtarz razem z Consekratorami, rozbiera się, ktoremu ieszcze konsekrator wkłada Mantyę, krzyż na piersi i rothes Kappel na głowę. Znowu zasiadaią w Mantyach na krzesłach i tu bywaią zwyczayne Mowy (po Ewangelii było przewyborne kazanie od X. Kanonika i Professora Zacharyasiewicza) przy końcu mieli mowy w języku łacińskim WIMX. Mochnacki, kanonik Przemyski, X. Professor Ławrowski a naypiękniey y naystosowniey X. Prowincyał Hołdajewicz, potem waren große Tafel, Große Toasten ausgeleeret und große Freude etc. etc.... a (5) dnia 26go tegoż miesiąca nastąpił zaraz uroczysty wjazd do katedry Przemyskiey, ktoremu z kleru naszego JMX X. Popiel, Ławrowski i ja i niektórzy z obywateli Lwowskich mieli honor być przytomnemi. JW. Biskup szedł processionalnie od Cerkiewki przedmieyskiey o pół mili prawie od Przemysla odległey w Mitrze, Mantyi i z Pastorałem w Assystencyi licznego kleru, woyskowey Milicyi i mnostwa Ludu, w Miescie zaś przy Rogatkach przyięli Go wszystkie stany i Urzędy tameczne, jako to Cyrkuł, Magistrat i Generalicya pod ten czas tamże będąca, a w tem licznym i wesołym gronie przy odgłosie Dzwonow, bicia z Modzierzow i graniu Muzyki wszedł JW. Biskup do pożądaney katedry swoiey, gdzie pontyfikalnie pierwszą służbę Bożą odspiewał i Nabożeństwem za powodzenie się pomyślnie broni Nayiasnieyszego Monarchi i hymnem tryumfalnym Ambrożego Тебе Бга хвалимъ zakończył, po ktorym IMCX. Officyał Fedynkiewicz i X. Mogielnicki Examinator tuteyszy mowy mieli i tak ten akt uroczysty wspaniale zakończony został, po ktorym JW. Biskup całe Publikum w nowooznaczoney sobie rezydencyi traktował, a tak rząd swoiey Dyecezyi szczęśliwie rozpoczął, a my w smutnych i żałosnych uczuciach rozstawszy się z Nim, do naszych pustych siedlisk wkrótce potem udaliśmy się — Dnia 10go tego miesiąca został JW. Biskup do Dobr swoich już inhomittowany, ale jak pisze same pustki, niełady i nieporządek naywiększy wszędzie znalazł, a zatem wiele kłopotow i ambarassow mieć będzie, nim do iakiego porządku przyidzie, teraz ieszcze w Przemyslu zostaie, ale dla niedostatku drew i złego utrzymania domu chce wkrótce gdzieś na wieś na zimę udać się.

Wprowadzenie kapituły nie miałoby nic szczegolnego, postępuiąc podług formy przypisaney w Naszym obrządku, bo iest tylko akt nadaiący władzę rządzenia Duchowieństwem z woli Nayiasnieyszego Monarchi i zezwolenia Biskupiego.

Do aktu ninieyszego przyłączyły się tylko dodatkowe Ceremonie. Prezbyterium ubrane do assystencyi Pontyfikalney Exlltissimi Metropolitae. wychodzi ku Drzwiom Cerkiewnym zkąd nowoznaczeni kanonicy w stułach idą wraz z krucyfixem po Excellencyę i wprowadziwszy go do Cerkwi, gdy się zwyczaynym sposobem ubiera na służbę Bożą, Kanonicy idą do Zakrystyi i zdyimuią z siebie stuły; a gdy Excellmus ubrany siędzie już na tronie, wychodzi z zakrystyi 12. świszczenoscow, za niemi kleryk w stycharu z krzyżem kapitulnym, potem 2 klerykow niosą Dyploma, za ktorymi nowoznaczeni kanonicy, staią przed Jego Excellencyą, a że nie było Archidiakona ieszcze, więc sam Archiprezbyter **производитъ**, czyli prezentuie całe grono kapitulne i prosi o potrzebne błogosrawieństwo.

Excellentissimus odpowiada **Бг҃ꙋ благодареніе** — pyta się **о царскою Дїпломꙋ**, i każe ią czytać po przeczytaniu Diplomatu i statutow kapitulnych rozkazuie wykonać przysięgę Cerkwi S., Monarsze i Sobie po wykonaniu takowey oddaie krzyż kapitulny i władzę sprawowania swych urzędow, potem nayprzod na Archipresbytera wkłada ręcy, nadaiąc mu władzę duchowną wykonania własciwych obowiązkow stanu Jego, oraz wdziewaiąc na Niego Togę koloru fioletowego z Podszewką ponsową i takiemiż guzikami, ktora w kroiu iest podobną do Czamar, iakowe Piarowie w Wiedniu nosić zwykli, — tak przybranemu ukazuią mieysce przyzwoite czyli stallum, gdzie odprawiwszy preparatorium ad sacrum idzie do Zakrystyi i ubiera się na służbę Bożą co się powtarza z każdym z osobna z tą róznicą, że na kanonikow, ktorzy ieszcze nie mieli Distinctoria, wkładaią się takowe po wierzchu Togi a gdy kazden do swego stallum a ztamtąd do Zakrystyi uda się i na służbę Bożą ubierze się, daie Excellmus ieszcze Prałatom policę Biskupią, ktora do paska pod Apparat wpina się; i wtenczas zwyczaynym porządkiem służbę Bożą zaczyna, w ktorey wszystcy nowo installowani kanonicy concelebruią; po skończonym Nabożeństwie wszystcy kanonicy i niektorzy z Gubernialnych urzędnikow na obiad do Excellencyi byli zaproszeni a tem sposobem ukończyła się uroczysta Ceremonia wprowadzenia, czyli instytucyi kapituły naszey, ktora iednak dotychczas naymnieyszey funkcyi nie rozpoczyna, i kiedy rozpocznie, nikomu nie wiadomo, zwłaszcza, że Excellentissimus już na swoie zimowe mieszkanie ze Lwowa wyiechał; a Baron naybardziey familij swoey interessem zaymuie się. Poniewaz X. Janowi[1]) nie bardzo zezwalaią konkurować na Rekturę, dla tegoż bardzo o tem cicho; okazuie on chęć być Referentem w Konsystorzu Przemyskim, tylko dla Niego podobnoć nie okazuią przychilności. Na Prałatow Kapituły naszey zbywaiących uczyniona już Propozycya. X. Fredorowicz coś nam słaby coraz bardziey szkoda go była nie mała w tem czasie; ja cokolwiek

---

[1]) др. Ів. Гарасевичеви.

zdrow iestem, ktorego WWMC Panu Dobr. także życzę zostaiąc z przyzwoitym uszanowaniem Perillustris Rmae Dnaonis Vrae addictissimus servus

Joannes Lipnicki

XX. Bazyliani Prałata swego to iest Opata Zołkiewskiego w osobie IMCX. Zdziuszyńskiego także odebrali.

II. З переписки Ів. Снігурського з бар. Мих. Гарасевичем.

1.

Illustrissime ac Reverendissime D^ne^ Baro, Domine Collendissime!

Pod dniem 10. praet. miałem honor moie nayniższe uszanowanie Illustrissimo Domino listownie zasłać. Po Swiętach, to iest 17 praet. byłem u JW. Widm. z oddaniem listu; miałem ia szczęscie pierwszy raz mowić z tym konsyliarzem i w rzeczy samey iest bardzo grzeczny, lecz oświadczenia iego nie naylepiey mi się podobały: ich bin nicht Referent davon, diese Geschäfte haben einen andern Referenten — iak gdybyśmy o tém nie wiedzieli; ile z boku słyszałem, JW. Widm — ma bydź za zdaniem Gubernialnych przeciwnych; dla tego ponieważ Referent tezaźnieyszy Sekret. Nadw. P. Schwind bardzo dobrze temu interessowi sprzyia i na Uniow antragować chce, oczekuie pomyslnego momentu. (2) aby durchsetzen mógł, i iak mowi, z tego powodu nie brał go ieszcze do dziś dnia na sessyę i JW. Grub. także iest tego zdania, aby JW. Metr. był dotowany.

Seminarium Presbyterorum nowo zafundowaném bydź maiące, będzie w sobie zawierało 24. alumnow, ci muszą bydź absoluti theologi et Presbyteri, z Węgier 8, z drugich prowincyów po dwóch, a reszta z Italii; zamiar ma bydź, aby się sposobili na Referentow duchownych, szkolnych i przełożonych, pod dozorem i dyrekcyą JW. Frinta.

JX. Tarkovics Nominatus Eperiensis, iak słychać i on sam tu pisał, chce za Nominacyę podziękować z powodow: iż dotacya na Eperies dotychczas za mała (albowiem Biskup Munkacski musi na iego dotacyę płacić 5000 fr.), fundus instructus żaden, płacenie tak nieochybne, na co wszystko musiał by długami obciążyć się, a iuż człowiek w latach iest podeszły.

Cesarza JMsci spodziewamy około 15 przyszłego miesiąca; o podróży iego do Galicyi nic tu pewnego ieszcze nie słychać: Xiąże Würtemberg ma na iego przyiazd oczekiwać. Mówią, że JW. Hauer życzy sobie Galicyę (3) opuścić.

Kapituła Przemyska, to iest statuta i Individua na stalla Canonicorum proponowane potwierdzone są od Monarchi.

X. K.[1]) życie w nadziei zawsze; przyiaciele iego i in specle JP. Hof-Schwag. Jak. czynią mu wszelką nadzieię na Prze-

[1]) Еп. номінат Ів. Костецький.

myśl. Pod czas pogrzebu Cesarzowey dał przykład, iż ubrawszy się w Biret i komeszkę iako Cooperator szedł z Parochem von der Landstrasse w porządku mit der Klerisey

Racz Illmus Dnus załączony list WJP. Pfeifer odesłać kazać.

Poleciwszy mnie łaskawym względom, zostaię z nayglębszem uszanowaniem

Illustrissimi ac Reverendissimi Dni

Dnia 16. Maja 816. nayniższym sługą

Snig(urski).

WJX. Kanonikowi Harasiewiczowi łączę moy nayniższy ukłon.

P. S. Bullae confirmativae dla JW. Metropolity wychodzą ztąd w tych dniach do Gubernium.

2.

Illustrissime ac Reverendissime Domine Baro, Domine Collendissime!

Przy zasyłaniu mego należytego nayglębszego uszanowania Illustrissimo Domino, donoszę oraz, iż dnia wczorayszego nowa promocya obwieszczoną była. JW. Konsyliarz P. Debrois, tudzież JX. Lang konwiktu Direktor i P. Regierungsrath Türkheim zostali wirkliche Hofräthe; dzisiay JW. Debrois składa przysięgę.

JW. konsylarz Pinkas zabawiwszy tu kilka dni, wyjechał do Baden, gdzie ieszcze zostaie. Słychać, że w przyszłym miesiacu ma tu przybydź JW. Metropolita, bardzo by to dobrze było, gdyż do poparcia interesu o dotacyi Metropolii bytność Jego albo Illustrisstmi Domini koniecznie potrzebna iest; interes ten leży w Kancell. Nadw. nie referowany i dopóty odpoczywać będzie, dopóki okoliczności dla niego nie bęgą pomyślnieysze. Nayprzód agebatur de dotatione iakowegoś Biskupstwa w Illiryi, potem teraz nakazał N. Monarcha Biskup-(2)-stwo St. Pölten w dobrach dotować, co wszystko może bydź iako praeambulum do Metropolii; a co naywiększa patent teraźnieyszy finansowy był także powodem do odwlekania referatu o dotacyi, aby monetę stałą wziąść można pro basi in dotatione. Prócz tego, ponieważ interes ten tyle razy rozpoczęty bywał i od opinii kancell. Nadw. wiele razą tą zależeć będzie, potrzeba w teyże kancell. drogę tak uścielić, aby pomyślnego wypadku od niey spodziewać się można, zwłaszcza, że i tu zdaią się bydź opinie podzielone; dla tego bytność JW. Metropolity ante reassumptionem interessu tu potrzebna iest; a nareszcie gdy insi Biskupi w Państwach austryackich po nominacyi proszą N. Monarchę o polepszenie dotacyi cum conditione sine qua non, iak naprzykład JX. Ruzyczka, który w rzeczy samey coś utrzymał, może także i nasz JW. Arcy-Pasterz z Installacyą na Metropolię tak długo zatrzymać się, dopóki dotacya in bulla erectionis dla Metropolii od N. Monarchy

rezolwowana do porządku przyprowadzona nie będzie. — Prośba od JW. Metropolity o uwolnienie wypłaty ad fundum intercalarem pewney kwoty z roku 813. tu podana zwrócona iest do Gubernium um Äußerung z terminem bis 25. August, insi Biskupi pobieraią dochody a die Nominationis iak n. p. JWX. Gruber. — JX. Tarkovics Nominatus Eperiesiensis podał był rezygnacyę na Biskupstwo z powodu, że 60-letni a na instrukcyę nowo kreowanego Biskupstwa in paratis 6000 fr. dotowanego musiał by dług zaciągnąć; Monarcha odesłał iego rezygnacyę do Palatyna, aby od JX. Tarkovics właściwe przyczyny wyczerpnął, dla których rezygnować chce. — JX. Pòcsy Nominatus Munkacs (iensis), spodziewany iest tutay niezadługo, podał on także prośbę ad Majestatem o uwolnienie coroczney wypłaty 6000 fr. z Biskupstwa Munkacs (iensi) na dotacyę Eperiensis Eppatus.

JX. Gruber nie iest do tych czas konfirmowany, prowadzi referat w kanc. Nadw. i aż do konfirmacyi utrzymywać interessa będzie; nowy zaś konsyliarz JX. Jstl referuie bey der ital. Organisirungs-Coon.

Towarzystwo Xięży w dyecezyi Przemyskiey zaprowadzone i statuta onegoż od Monarchy potwierdzone są.

Akt ślubny Arcy-Xiężniczki Klementyny z Xięciem Neapolitańskim Leopoldem w przyszłą niedzielę celebrowany będzie w Szönbrun ganz privat, tylko Dwór przytomny będzie.

O wyieździe Monarchy do Czech nic z pewnością wiedzieć nie można, a tèm mniey o przyszley podróży do Galicyi; iedni mówią, że in Augusto N. Cesarz wyjeżdża do Czech, drudzy zaś z tego, że wszystkie interessa od AXięcia Raynera na siebie odebrał, wnoszą, że nie poiedzie.

Poleciwszy mię łaskawym względom, zostaję z naygłębszem uszanowaniem Illustrissimi ac Reverendissimi Domini nayniższym sługą

Snigurski.

Dnia 26ten Lipca 816.

WJX. Kanonikowi Harasiewiczowi, tudzież P. Baronowi Porucznikowi łączę móy uprzeymy ukłon.

Racz Illmus Dnus załączony list odesłać kazać.

3.

Illustrissime ac Reverendissime D-ne Baro, Domine Colendissime!

Obydwa łaskawe listy Illustrissimi Domini dto 1. et. 20. el. odebrałem i załączone pooddawałem.

Z okazyi Swiąt Narodzenia Chrystusa i nowego roku mam honor Illustrissimo Domino moie naypowinnieysze uszanowanie zasłać i wszelkich pomyślności powinszować, życząc oraz, by Opatrzność Boska w naypoźnieysze lata przy czerstwem zdrowiu

i nieprzerwanych pomyślnościach Osobę Obrządkowi naszemu arcy-drogą zachować raczyła.

Deputowani nasi wszyscy iuż z echawszy się oczekują na dzień Audyencyi, o którym ieszcze do tych czas nic nie słychać, albowiem podobno szkatułka nie wygotowana; spodziewaią się iednak około 29. t. m. audyencyę otrzymać.

JW. Gubernator Bar. Hauer ma w tym miesiącu z Żoną swoią ztąd do Lwowa wyiechać, bo i kwatera tylko do końca t. m. naięta; także i nasz Excellentissimus wkrótce (2) po Audyencyi wyiechać myśli.

JW. Konsyl. Debrois w wilię nowego roku zaziębiwszy się zachorował na Lungen-Entzündung; dzięki Bogu wyszedł z niebezpieczeństwa, iednakże z parę Niedziel w stancyi zostawać musi.

W przyszły czwartek t. iest 15 t. m. będzie X. Jachimowicz sam konkurs tutay odpisywać, o więcey konkurentach nie słychać, oprócz tych, którzy są we Lwowie; tuteysi są iemu bardzo przychylni.

JX. Tarkovics Nominatus Eperiesinensis przyiął nareszcie Episcopatum i pensya iego in 6000 fr. W. W. zrezolwowana mu a die primae nominationis, i na tym fundamencie zaczął myśleć teraz de processu canonico.

Polecaiąc mnie wysokim względom Illustrissimi Domini, zostaię z głębokiem uszanowaniem Illustrissimi ac Reverendissimi Domini nayniższym sługa

Snigurski.

Dnia 11^{go} Januarii 818.

Pan Jozef całuie stopy Illustrissimi Domini, od tygodnia leży w łóżku na katar.

4.

Illustrissime ac Reverendissime Domine Praesul! [1])

Powrociwszy właśnie z Perehińska zastałem tu szacowne wyrazy Illmi Domini dtto 17. p^{tti} przesłane.

Za łaskawą pamięć o moich imieninach i wyrażone życzliwe sentymenta nayczulsze Illustrissimo Domino zasyłam dzięki.

Byłem ia nieco teraz na wsi zapadł na zdrowiu, ale dzięki Opatrzności, że się bez Doktora, którego w owych stronach o mil dziesięć by szukać było potrzeba, obeszło i zwykłe moie domowe lekarstwa i prezerwatywy pomogły.

Rewers na 5. Kastrollow odebrałem.

Jeżeli by Massa sp. JE. Metropolity Antoniego wygrać miała mobilia w sądzie — per binas conformes w tym razie wypada-

---

[1]) На горі дописка еп. Снігурського: praes 14^{a} 10^{bris} 818.

łoby imieniem fondi instructi Biskupstwa Przemyskiego upomnieć się o defekta tegoż.

Podług nadeszłego dopiero Dekretu Nadwornego wszystkie pensye i dodatki do kongruy — a 1. 9bris maią bydź wypłacane w monecie konwencyiney — w czém i Illustrissimus Dominus zaraz zyskasz, bo swoy dodatek, iak mnie [2] właśnie JW. Konsyliarz Baroni mowił, w monecie konwencyiney odbierzesz. Zdało się teraz.

Syn moy Porucznik teraz na wsi gospodarstwem się trudni — za łaskawą o nim wzmiankę — winne składam podziękowanie — prosząc, abyś JW. WMP. Dobrodziey o moiey ku Sobie prawdziwey przyiazni i życzliwości był przekonany.

Zostaję z powinnem uszanowaniem Illustrissimi ac Revmi Dni addictissimus servus

L. Baro de Neustern.

Lwow dnia 12 Xbris 818.

5.

Illustrissime ac Reverendissime D-ne L. Baro!

Na szanowne wyrazy z d. 14go t. m. mam ukontentowanie odpisać.

Nadesłane z Wiednia Ergänzungsblätter zur öster. Zeitschrift 50. exemplarzy odebrałem. Zdaie się, że prenumerantom tego czasopisma nie będą dołączane, ia przynaymniey do tych czas nie otrzymałem do moiey prenumeraty; lecz dobrze, że i tym sposobem doydą do publiczney wiadomości, po iednemu exemplarzowi kazałem rozesłać do każdey biblioteki dekanalney; i proszę ieszcze Illustrissimum Dominum, abyś był łaskaw ilość exemplarzy iaka się zdawać będzie, dla naszego Lwowskiego Seminarium udzielić: w tym celu załączam tu 50 fr. K. M.

Załączone dziełko: Glagolita Clozianus od autora X. Józefowi Lewickiemu przeznaczone po przeyrzeniu onegoż bądź Illustrissimus Dnus łaskaw W-u Dyonizemu Zubrzyckiemu komunikować od którego potem X. Lewicki będąc we Lwowie sobie odbierze.

Autor Czasopisma Przyiaciel etc. odsądza nasze duchowieństwo od katolicyzmu; co nieprzyiemne wrażenie w dyecezyi uczyniło; wielu u mnie żaliło się a kilku podało na piśmie. Refutacyę tego artykułu od pewnego kapłana ułożoną załączam razem z prośbą do Rządu o pozwolenie drukowania tej Refutacyi; wszakże gdy iednej stronie pozwolono fałsze drukować, powinni by i drugiey nie bronić prawdę na swoią obronę powiedzieć. Same tylko i gołe zażalenie podawać sądziemy tutay za niedostateczne; gdyż taki samy skutek będzie, iak z podania dtto 1go Maja 835, o którém do tych czas wcale nic nie słychać. Proszę mi w tey mierze swoie zdanie otworzyć.

Dla JX-a Jana nie mamy teraz innego mieysca, iak tylko munus secundi Concionatoris Cathedralis, ktory tu urząd Mu prowizorycznie powierzony będzie, gdyż ieszcze nie iest sistemizowany i od Rządu aprobowany. Bliższe okoliczności opowie IX. Jan.

Dziełko JX. Kanonika Jachimowicza o naszym kalendarzu zasługuje ze wszech miar bydź wydrukowanym; po przeyrzeniu onego będę go prosić, aby pozwolił drukować.

Spodziewam się, że terazniejsza łagodna pora przyczyni się do odzyskania zdrowia, czego nayuprzeymiey życzę i polecaiąc mnie szanowney pamięci, zostaię z wysokim szacunkiem

Illustrissimi ac Reverendissimi Dni
obligatissimus

Snigurski.

W Przemyślu dnia 25go Marca 836.

III. Листи о. И. Шиманського до Ів. Снігурського.

1.

Chełm dnia 20. Grudnia 816 R.

Luby Przyiacielu!

Mimo odległość mieysca, i przerwę czasu upłynionych lat kilku, iak z sobą aniśmy się widzieli, ani obcowaliśmy pisemnie, nigdym nie zapomniał, iakiegom od Ciebie przywiązania kiedyś doświadczał.

Czy wezmę książkę do ręki, dar nayszacownieyszy niegdyś opatrznego Rządu, czy przepatruię moie szkolne pisma, czy działam z urzedu mego, czy odbieram zwierzchnicze nakazy, czy czytam przyiacielskie odezwy, we wszystkiem widzę cień bytności moiéy w Wiedniu, a ten przywodzi mi na pamięć, iak za drzwiami owey popielatéy szafy w Muzeum uczyliśmy się razem; iak w Twey stancyi gwarzyliśmy poufale, rospowiadali o swoich, układali proiekta, radzili się przed wyświęceniem, bankietowali po prymicyach; iak za konwiktem koło S. Barbary w Twém mieszkaniu bryndzę i syr szwaycarski zapiialiśmy piwkiem a czasem winkiem którego nam Pater Adam donosił; iak bywało przy Insulanerze nadstawialiśmy uszy na różne powieści, iakeśmy różne zwiedzali mieysca; iak gdy iuż wyieżdżałem, żegnałeś się ze mną, i w Konwikcie, i u Siebie, i na Poczcie, i nawet siedzącego w poiezdzie przeprowadzałeś piechotą, zadyszany przynosiłeś kupiony w oka mgnieniu ołówek, oddawałeś przez okno; iak iuż za rogatką przez toż okno całowałeś mię raz ostatni. Łzy, którem widział w Twych oczach, i któreś na moiey twarzy zostawił, tak mię poruszyły, iż z żalu ledwom odetchnął. Zdawało się że kamień, leżał w mych piersiach. Czułem początki gwałtownego osłabienia, i bladością zastanowiłem naybardziey

owego młodziutkiego officera mego Passażera. Niewiem, coby się stało, gdyby po ciężkiem westchnieniu, iuż za mostem długim, serdcu ściśnionemu ulga przer raptowne łzy nie nastąpiła. Czytaiąc z postawy oblicza Twego rozrzewnienie duszy, a nie chcąc ieszcze bardziey rozrzewniać, czyniłem gwałt czuciu własnemu, i témem sobie zaszkodził. Bywa nawet, że przez sen Twą postać, Twóy ruch, Twóy głos, Twóy uśmiech miewam sobie obecny. Raz nawet spiewałem (śmiéy się z mary nocnéy) ową piosenkę Iwan itd. ale tak niewdzięcznie, iżem się natychmiast obudził. Te (2) piszę drobnostki, nie iakoby one same przez się warte były wspomnienia, ale że mi słodko wspominać one, bo się do Ciebie odnoszą. O nie wątp. proszę, o mnie. Gdybyś mógł widzieć wnętrze moie, zaspokoiłbyś się zupełnie. Ja nigdy nie powątpiewam o Tobie, bo wiem naypewniéy. że zawsze dla mnie iesteś łaskawy. Stwierdziłeś to ostatnim listem pisanym 23 dnia Października r. b. a odebranym 18 Grudnia. Gdybyś nawet nie pisał, z ciebie wnosiłbym, że takim teraz iesteś, iakim byłeś dawniéy, szczerym i stałym. Kto raz do kogo przylgnie bez obłudy, nie łatwo się od niego odrywa; a choć milczy, przecież sam z sobą o nim rozmawia. Wyraziłeś, że o mnie częste innym osobóm wzmianki czyniłeś. Lepszy iesteś odemnie i szczęśliwszy. Ja bowiem milczę o Tobie, nie mam nawet komu bym co powiedział. Wiedeń teraz nikogo z tuteyszych nie interesuie, mnie iednego wyiąwszy. Pisałem dawniéy i do Fredorowicza, i do Oyca Stefana Parocha podobno Samborskiego, wywiaduiąc się o Tobie; ale gdy mi nic nie odpowiedzieli, przestałem dokuczać i innym. Ieżeli bowiem poufalsi, czy nie mogli, czy nie chcieli zaspokaiać mych życzeń; iak zaczepiać tych, do których nie miałem tyle śmiałości? Sam sobie więc zostawiony, szukam i znayduię Cię w mey wyobraźni. — Domyślasz się, że mi się dobrze powodzi. Domysł ten prawdziwy. Mieszkam w Chełmie. Trudnię się naukami. Czasami odwiedzam mego Oyca staruszka zgrzybiałego i Rodzeństwo. Czasami ich u siebie mam gośćmi. Jestem zdrów: przestaię na male, zupełnie spokoyny. — Cieszy mię że macie Metropolitę, a co więcéy czynnego i pod Rządem dobrze myślącym. Przemyśl nie będzie długo sierotą. Może się i druga Kapituła podźwignie. Choć nam źle będzie, gdy wam iednak będzie dobrze, zapomniemy choć na chwilę o biedzie domowéy. — Missyi Dalmackiey życzę nayobfitszego żniwa. — Iahna serdecznie żałuię. Wiele i szczerze pracował. Słyszałem, że oprocz dzieł dawnieyszych, ieszcze iakieś wydał. Szanownym Iego popiołóm wieczna pamięć! Czci godnym Mężom, Spendont, Langowi, Braygowi, Steindlowi, Darnaut, Dollinerowi, Schönbergerowi, ieżeli ieszcze mnie znaią, i nie pogardzą mym komplementem; także Reybergerowi, Reychenbergerowi, Mildemu, ieżeli się z niemi obaczysz, oświadcz, proszę, że Ich nigdy nie wspominam bez uczucia uszanowania i wdzięczności, że ich uwielbiać nigdy nie przestanę, bo wiem co Im winienem. — Coś mi nic nie na-

mieniłeś o Błahorodnych Ktytorach MWJJMC PP. Chidryczkowskim i Strzeleckim! Rad Jch sobie przypominam tych dobrych ludzi. A o sobie czemuś zamilczał? Może iuż mieszkasz na górze? możeś iuż Reverendissimus Parochus Viennensis? może Perillustris Canonicus Premisliensis? może co innego? A ia nic nie wiem! Nie tylko bym się Twych tytułów nie przestraszył, alebym ieszcze bardziey Cię kochał Wszak wiesz, błyskotki im sa świetnieysze, tem bardziéy zdobią osobę, i mocniéy do miłości zwabiaią.

Lecz czas zacząć tuteysze nowiny. Ostrzegam zawczasu, że może Cię żadna nie rozweseli. Uzbroy się więc męstwem pierwéy, nim one czytać zaczniesz W Roku ieszcze 812 dnia 12 Grudnia mieliśmy w Chełmie gości rodem od Donu, Krymu, Nahaiu, Syberyi, z pletniami, szablami, bułatami, kożuchowych, płaszczowych, iupkowych, burkowych, kurtkowych, w kołpakach, czapkach, furażerkach, krymkach, iarmurkach, maiących na nogach, kurpie, łapcie, czyżmy, buty, iak którego stało, całe, podarte; z oczami wypukłemi, wąziutkemi, białych, śniadych, czarniawych, brodatych i bezbrodych, nie więcey iak 40. Nawiedzili nayprzod Seminarium, a po grzecznych przywitaniach, napiwszy się dowolno winca i naiadłszy się, do czego im usługowałem potrawy nosząc, mięso kraiąc, mieszaiąc z rosołem, octem, chrzanem, kaszą, talerze odmieniaiąc, inni bowiem, nawet Rektor, tak się polękli, że właśnie przytomność umysłu stracili, zaczęli pytać o deńhy, a nie czekaiąc na odpowiedź, mnie nayprzód odarli z sukien tak, iż tylko w koszuli, gatkach i oboyczyku, boso bez czapki, w pół nagi zostałem; nawet o koszuli że była cienka i biała zamyślano, lecz ią ocaliłem. Rektorowi i dwóm klerykom zostawili buty na nogach. Powybiiali drzwi, potłukli pudełka, szkatułki. W przeciągu kwadransa zabrali wszystko, z takim łoskotem i krzykiem, iakby się świat zapadał. Gdy odeszli, Rektor rozmyślał nędzę ludzką, stoiąc koło pieca i powtarzaiąc z Ioba; nagosię człowiek urodził, nago poydzie do grobu. Ja bosy i w takiem odzieniu iak zostawili, wybiegłem (był śnieg i mróz tęgi) za furtę, prosząc o kaftan Rektorski, którego naybardziey żałował, bo w nim był zegarek złoty, kosztuiący R. 40, alem nic nie zyskał procz słów: „Mat' twoiu... chatu ymijesz, pry pieczki, nahrijesz sia, u mienia chaty niet". Papierów i książek ani tknęli. Po takiéy perepałce, gdyśmy się zebrali, naśmieliśmy się ieden z drugiego, obiad iedli smaczno, i poszli na prelekcye. Mieliśmy i drugą wizytę dnia 13 Stycznia 813, ale bez szkody: iednakowoż po szafkach, szufladkach, popod łożkami szukano Laszkow i Saxonow. Gdybym Ci opisał owoczesne strachy, spustoszenia, męczarnie, a nawet zaboystwa, włosyby powstały na głowie Bogu dzięki, że to wszystko minęło, ale ślady ieszcze widać. — Smigielski ma syna i drugiego wkrótce się spodziewa. Jest Parochem w Dobratyczach. Jego poprzednika rabuś w Cerkwi tak mocno kluczami uderzył, że krwią zlany we

dwa tygodnie umarł. — Na Professurę było wielu kandydatów, ale że żonaci, i o mil naymniey cztery, a ieden mil 10. Parochiię maiący; na moie przedstawienie JW. Biskup wezwał nieiakiego Zatkalika bezżennego i bezmiestnego od lat 20, kapłana wcale słusznego, i znaiącego przez własną pilność nasze Systema. Wielem za to cierpiał od strony przeciwney i gróźb i potwarzy; ale pierwszemi pogardziłem, drugie tak zbiłem pismami urzędowemi, iz X Bartłomiéy sam uznawszy, że zarzucał z domysłu, odebrał nakaz publicznego przeproszenia. Ono nie przyszło do tego, że i od Zwierzchników i Współuczniów moich wiedeńskich o świadectwa prosić miałem na udowodnienie, że w niczem mu nie przeszkadzałem, i ieżeli albo się nie święcił, albo nie ukończył doktoryzaty, albo od Krakowa do Lwowa i Chełma szedł piechotą, nie byłem przyczyną. O to bowiem mię ieden z Jego familii posądzał. Tak to niechęć, gdzie nic nie masz, tam coś złego upatruie. — Że mi coś namieniłeś o teologii Warszawskiey, życząc razem abym do niey był wezwany, muszę Cię o niéy oświecić: a gdy wyrozumiesz iey naturę, uznasz sam, że nawet Aniołowi z Nieba powołuiącemu bydź posłuszny nie powinienem. Trzeba zaś, abyś wiedział, iż u nas nie po Waszemu. U nas Teologia Katolicka czy to Scholastyczna czy Wiedeńska (o tey mowią, że bita na kopyto luterskie, heretyckie, wolno-wierskie) żadnego niema znaczenia i powagi. Uczą więc iey w Seminaryach prywatnych, iak Bóg dał komu, źle lub gorzéy ieszcze: gdyż ani iest ktoby dobrze uczył, ani iest kogo uczyć. U nas źle, lecz u łacinników ieszcze gorzey, bo których my zbrakuiemy, oni przyimuią. Eminentissimus w szkołach, iest w Seminarium asinus; po łacinie mało, katechyzmu ieszcze mniey, logiki nic. Biedziemy się iednak, iak możemy, ale to bez powagi i pochwały Rządowey. Lecz Teologia noworodna, publiczna, wcale inną grą rolę. Jey facultas mieszka w Warszawie i nazywa się □ : (to iest Wielką lożą;) a Magnificus ma imie W. M. (to iest Wielkiego Mistrza.) W każdym Mieście głownieyszym np. Lublinie, Siedlcach, iest przyszkołek, któremu prezyduie W.: (to iest Wielebny.) W całym kraiu pełno uczniów żwanych W:. B:. M:. (to iest Wolni Bracia Mularze, albo po prostu Massonowie). Kto do ich cechu nie należy, iest profan, i tacy my wszyscy. Czego tam uczą? wielki sekret w tey mierze! Czytałem niedawno Głos miany przy otwarciu przyszkołka Siedleckiego. Szumno po polsku Mowca perorował, iam go mało rozumiał. Prawił coś o W:. B:. S:. (zapewne Wielkim Budowniczym Swiata:), coś o Księdze natury z ktorey się czerpaią maxymy oświaty i szczęścia; coś o profanach i ich ciemnocie; coś o taiemnicach które nie są poznane iak od Synów Królewskich; coś o młotkach, cyrklach, kielniach itd. Chlubił się, że ich Zakon iest od wieków i rozsiany po całym świecie; że w tym kraiu dla przemocy był ukrytym, za wniesieniem zaś oświaty zaczyna się publicznie rozkrzewiać, i wiele innych rzeczy nagadał.

Z Magnatów ledwie naydziesz którego, coby do tego bractwa nie należał, lecz maią między sobą i podleyszych, iakoto muzykantów, i żydów. To dziwna, że się tam i duchowni znayduią, a iako wiem od JWJX Woronicza, teraz Biskupa Krakowskiego, nawet primi ordinis. Mniemanie publiczne wielu tam mieści Piiarowi i innych Zakonników, wielu świeckich Plebanów. Słowem, wyiąwszy prostotę, znaczna część wyższych iest nowością zarażona, szczególniey Urzędników. Jeżeli ich o religii zapytasz o Bogu, o Chrystusie, o Kościele Katolickim, wszyscy iednemi usty mówią, że to rzeczy szanowne i święte: ale ich czyny nie zgadzaią się z słowami. Prawa katolickie żadnego uszanowania nie maią. Biskupom ręce związane, duchowieństwo w ostatniey pogardzie. Iuż był dekret kassuiący wszystkich zakonników, i nie każący duchownym wypłacać pensyow, aż po zaspokoieniu swieckich, ieśli w kassie zostanie, lecz Król przeszły wstrzymał exekucyą: są więc zakonnicy, ale kongrui wiele przepada. Zabroniono przyimować do Nowicyatow, aby się próżniacy nie mnożyli, podług pryncypiów Rządu, do Seminarium bez poprzedniego examinu przed Prefektem, czy kandydat ma powołanie i czy zdolny. Duchownemu, bodayby i iak był skrzywdzony od świeckiego, nie wolno pozywać bez pozwolenia Panow Radcow Departamentowych. Seminarya i klasztory, wyrzuciwszy osoby, obracano na łazarety, Kościoły na magazyny, kuźnie, browary, staynie; ale żydowskiey szkoły, ale innego zabudowania lub pałacu i niemieszkalnego i dobrego nie tknięto. Wolno było osobom żyć bez szlubu kościelnego, a nawet nierządnie: rozwodzić się za obopolnem zezwoleniem: Zakonnikom i Kapłanóm żenić się. Autor Prawa Kościelnego w Szkole Warszawskiey przepisany Luter. Po innych Szkołach nauka katolicyzmu tak okrzesana iakby iey nie było: o Katechetach ani słychać. Swieccy modni ich mieysce trzymali: nawet w pewnem mieyscu Artykułow wiary publicznie zabroniono. Sam słyszałem iak nayswiętsze taiemnice głupstwem nazwano. Nowe Książki za religią wydane konfiskowano, ale gryzmoty bluźniercze wolno drukować. Kommunikacya z Rzymem nawet w rzeczach sumienia dawniey zakazana była, i teraz trwa. Plebani musieli utrzymywać Akta cywilne, przepisywać i rozsyłać rządowe nakazy, głosić z ambon o cielętach, prosiętach, królikach. Jeżeli który przeciwko irreligii i zgorszeniu odważył (5) się coś rzeknąć, prześladowano i skarżono iako infamisa. Nawet pewnego parocha chciano znaglić do poświęcenia bożnicy zydowskiey pod pretextem, że to wszystko iedno czy bożnica czy Kościół. Wolność zdań przez Ministerium dawniey opowiedziano po całym kraiu. Co rząd Pruski złego dla Katolików ustanowił, trwa ieszcze: co zaś dobrego, odmieniono lub zniesiono. Na Duchownych podatki i liverunki wkładano tak ciężkie, iak na nikogo: a nawet bez wiedzy Ministeryow, ale nie wolno pozywać, a co wydarto, przepadło Zdaie się, że nie chcą, aby Xięża nauczali ludzi o Bogu,

o Troycy, o Chrystusie itd. ale o prawach cywilnych, o nawozach, burakach, itd. A czyż to iuż bydź może? pomyślisz. Tak iest bydź może: gdyż nakazywano po bardzo wielu miéyscach dominikalne kurrendy ogłaszać, utrzymywać, pod wielką karą, dzienniki prawa, trzymać gazete wieyską, aby z niéy podręcznych oświecać, bo tak chciał minister. Nawet wzywano Plebanow kosztem Rządu do iechania za granicę, w obce kraie, w celu uczenia się, nie rzeczy duchownych, ale Ekonomiki. Za terazniéyszego krolewstwa iest nadzieia polepszenia: i w rzeczy saméy więcéy poprawy, iak za Xięstwa: iednakowoż co Konstytucya opiewa, co Namiestnik postanawia, tyle w exekucyi znayduie trudności Duchowieństwo, iż naywięcéy lepszości na samém papierze pozostaie. Słowem inna teraz u nas o Bogu nauka, inne zdania o Religii, o poczciwości, iak dawniey za Oyców bywało: nawet zdanie o Biblii iuż nie do Biskupów, ale do swieckich należy. Chcą ią poprawić, i nadać inne tłumaczenie. O będzież to wcale wygodnie! Nie będziem się więcey spowiadać, kommunikować, obawiać piekła, itd. bo to wymysł przemocy ciemnych profanów! Nie chcę bydź w Teologii takiey Doktorem: i choć mię iuż zapraszano, podziękowałem. — Opiszę Ci także iedną sprawę kryminalną, która się tego roku wytoczyła. Przed Wielkanocą Zydowską znaleziono czworo dzieci o iednym czasie zamordowanych, koło Międzyrzyca, Włodawy, Chełma i ieszcze gdzieś. We Włodawie, iak mówią; Zydzi się uniewinnili. Międzyrzycka i Chełmska sprawa ieszcze trwa. W Chełmie czyniono visum repertum od dwóch Fizyków, w przytomności Zydów chirurgów, wielu osób Sądowych i Powiatowych: dziecię nayszkaradniéy znaleziono popróte po wszystkich żyłkach i żyłach: examinowana Matka (wszystkie dzieci nierządne) wyznała statecznie po wiele razy, że ią zydzi upoiwszy dzięcię wzięli i zamęczyli. Wyznanie podobne było i od innych w Międzyrzycu i Włodawie. Pobrano więc i matki i Zydów i Zydówki do więzienia. Różne księgi Chrześciańskie, różne dekreta i kraiowe i zagraniczne dowodzące zbrodni Zydowskiey wywleczono z kątów: pochwytano korrespondencye z żydami zagranicznemi, a nawet Azyatyckiemi, z których dowiedziano się, że Rabin Lubelski iest głową Zydów całego swiata, i że w Polsce Zydzi nayreligiynieysi i naymędrsi: więc Wice rabina wzięto do kozy, Rabina politycznie aresztowano, bibliotekę iego i pisma zapieczętowano, razem z innemi prywatnemi podéyrzanemi. Między innemi, i mnie do tłumaczenia wzywano, alem się wymówił nieumieiętnością Będąc w Lublinie dowiedziałem się od Sędziów, że wielkie podobieństwo iest do prawdy, iż popełnili zbrodnię, ale ani z ich wyznań, ani z dzieł i pism nic (6) ieszcze dociec nie możono. Ciekawie oczekuiemy, co wypadnie? Zydzi zawsze twierdzą, „że to nie gardłowa, ale kieszeniowa sprawa". — Z lepszych wiadomości iest to: że Monarcha Prawem kardynalném zabespieczył fundusze Duchowne, i na wsparcie lichszych funduszów przeznaczył rocznie dwa miliony Złotych Polskich: że proiekt

urządzaiący Duchowieństwo Kraiowe iuż iest zrobiony i przez Ministeryum zatwierdzony, ale ieszcze przez Króla nie sankcyonowany. W tym proiekcie iest i to: przy każdéy katedrze powinna bydź Kapituła z 4 Prałatów i 8 Kanonikow złożona, i 6 wikaryuszow: Biskup każdy ma sufragana i swóy konsystorz. Oprocz Seminaryum Dyecezalnego, będzie iedno główne w kraiu: wyraża się razem i pensya na każdą osobę prawdziwie krolewska. Biskupów władza przyznana nie tylko nad Duchownemi, ale i nad swieckiemi w sprawach małżeńskich: przepisane instancye sądownicze duchowne. Przyznane do Rzymu odnoszenie się w pewnych przypadkach. Uchwalony Dom emerytów i kalików, ale też i Dom poprawy. Lecz Bog wie, kiedy? i czy przyidzie to wszystko do skutku? Jak układano, wiele było wrzawy od modnych; a nim przyięto, przez różne alembiki przechodził. Poruszano Niebo i Ziemię: i pewnieby spełzł, gdyby na ten dzień, którego z numeru miał bydź na Radzie Stanu rostrząsany, naygorliwsi nieprzyiaciele nie pochorowali. Bóg, który tak widocznie obstaie za nami, niech poruszy serce Monarchy, aby podpisu nie odmówił. — Jużbym dawno ten list przewlekły zakończył, gdybym nie do Ciebie pisał. Krótko pisząc, krócieybym myślał. Przewlokszy i ia pisząc Tobą, i Ty czytaiąc mną, dłużéy się zaprzątamy. Więc ieszcze, że i ochota i papier niedopisany iest potemu, dołączam zabawną anegdotę. U was nie masz tey mody, ale u nas iest, że kawalerowie przyszedłszy do Kościoła kokoszą czuby na głowach dla lepszego przypodobania się swym damóm. Jeden tedy gdy podczas mszy żołnierskiey podobne z czupryną zaczął czynił grymasy, postrzegł to Wielki Xiąże Konstantyn, i kazał mu głowę ogolić, daiąc przyczynę: „ieho woszy kusaiut! nada gołowu obrait' daby bolie ne kusali". I to smieszna. W Siedlcach pewen obywatel znaczny chciał bydź członkiem Massonów. Ich W: przyiął kandydata i nakazał doświadczenie mocnego ducha. Wśrzod tych, zawiązano mu oczy, kazano suknie złożyć, i położyć się w trunie: w tém dał się słyszeć szczęk broni, krzyk i wycia nayokropnieysze, a truna poleciała w przepaść z łoskotem. Nieborak tak się przestraszył, iż zostawiwszy w trunie wielki ślad boiaźni, zerwał się, i wpół nagi zaczął uciekać: zatrzymano go przecie z wielkiem śmiechem, i wolno puszczono z dodatkiem, że tak słabego ciała będąc, musi mieć ieszcze słabszego ducha. Tak ten Jegomość od loży aż do swego pomieszkania trzepał w iedney koszuli przez rynek. — Bądź zdrów moy Janie! Bądź zdrów moy kochany Janie! Całuię Cię nayserdeczniéy i proszę Boga, aby z Tobą był zawsze. O żebyśmy się kiedy choć raz obaczyli!

P. Szymański mp.

2.

Warszawa dnia 7. Listopada 1818 roku.

Jasnie Wielmożny Panie!

Rok blisko upływa, iak miałem szczęście oddać moie uszanowanie JWPanu. Nie wiem pewnie z iaką chęcią ninieysze pismo przyiąć raczysz: spodziewam się iednak, iż wyniesiony z łaski Nieba do tak wysokiego stopnia, nie zechcesz gminnym powodować się zdaniem, podług którego podobna opieszałość oboiętnością karana bydź zwykła, a iedyną tchnący dobrocią tém uprzeymiéy odczytasz, im widoczniéy postrzegać możesz, z iaką otwartością biorę pioro do ręki. Leniwiec. im bardziéy wolen obcego wpływu, i z własnego tylko co przedsiębierze namysłu, z tém [2] wiekszą zwykł to czynić szczerością. Z ufnością wiec przystępuię do wynurzenia mych uczuć. A idąc porządkiem rzeczy, naypokornieysze niosę podziękowanie za ów list z Wiednia, ieszcze w kwietniu razem z dziełkiem o Messyaszu, odebrany przezemnie. Ostatnią on iuż, a tém samém naydroższą, wiedeńskich stosunków pamiątką. Lecz dzięki niech będą Bogu! Odmiana ich iak iest naykorzystniéyszą, w hierarchicznym względzie, a pełną zaszczytu dla Waszéy Pastérskiey Mości; tak memu sercu naywiększą pociechę przynosi. Za naypierwszą o niéy wiadomością pobiegłem natychmiast do [3] Kochanego Falkowskiego, a przyiacielski uścisk dowiódł, iakie stąd czuliśmy udowolnienie. Nic nam teraz nie pozostaie, iak tylko prosić Naywyższego, aby iak naydłużéy zachował przedmiot radości naszey, oraz schylić głowy na przyięcie błogosławieństwa Pastérskiego, o którém zapewnieni iesteśmy, że nam wiele pomoże, bo od serca pochodzić będzie.

Jaśnie Wielmożnego Pana prawdziwy sługa

X. P. Szymański mp.

IV. Листи Йордана Міцкевича до Івана Снігурського.

1.

Die 1. Febr. 1817. Romae.

Perillustris et Adm. Rdc Dne, Patrone Colme!

Będąc zawiadomiony dawniey z korresponden yi cum Sua Excellentia Moderno Metropolitano Haliciensi Archiepiscopo Leoliensi Ritus Nostri Graeco-Ruthenici Lewicki o zastępowaniu Perillustris Dominaonis Vrae Mieysce Proboszcza Wiedenskiego ad S. Barbaram, a na nowo obligowany od Ixi Hryniewieckiego Profesora Uniwersytetu Cesarsko-Lwowskiego, aby przez Wiedeń pod opieką Jego przesłał mu skupione tu niektore xiązki, znayduię pożądaną okazyę poznania się listownie z WWMPanem Dobrodziejem w tameyszey stolicy. poruczenia się Jego przyiazni z upraszania, aby Kasseta tych Xiążek, ut patet sub Littera A.

a pod Marką, czyli znakiem, ut patet sub Littera B. na ktorey iest S. № A. Funt. 88. Littera S. Znaczy nazwisko P. Dominaonis Vrae Liczba pierwszą w transporcie kassettę, a trzeci znak Funty iak tylko nadeydzie z Tryestu [2] do Dogany Wiedeńskiey była wysłana do Lwowa dla wyrażonego Professora. — Expedyowana ta Kassetta z Rzymu Dnia 29. Januarii pod Transitem na Tryiest, więc opłata transportu będzie należała we Lwowie od Samego teyże Kassetty Właściciela a WWMPan Dr. uczynisz przysługę Publiczności Lwowskiey, gdy ią bezzwłocznie raczysz popchnoć z Wiednia do Lwowa i mnie pozostawisz obowiązek do wzaiemnych Swoich Kommissow wykonania, a oraz potwierdzenia tego, żem iest z powinnym szacunkiem Perillustris Rmae Dominationis Vrae Dni Collmi obsqsmus servus

Jordan Mickiewicz
Ordinis Basiliani Procurator Grlis, Ecclesiae et Collegii SS. M. M. Sergii et Bacchi in Urbe Petri mp.

На окремій картці:

Libri dispositi per Vienna
M. Sigr. Snigurski Praeposito Curato Viennae in Austria ad S. Barbaram.

Assemani Kalen. Eccl. Univer. in 4 Tomi b. Scuda 4.	
Allatii Leonis Graecia Orthodoxa in 4. Tom. 2. Scuda 4.	
Ejusdem de octava Synod: Photiana in 8. Tom. 1 . .	B. 60
Ejusdem Vinicliciae Synod. Ephesina in 8. T. 1. . . .	60
Ejusdem Hottingerus Confutatus in 8. T. 1.	70
Ejusdem Dissertationes 32 in 4to Tom. Scud. 1.	
Ejusdem de aetate et Jnterstitiis in 8o T. 1.	40
Carminii Falionij ad Capponianas Ruthenas Tabulas in Folio Tom 1.	70

In Summa Scuda 12.

Datum Romae Anno 1817. Die 29. Januarii.

2.

Die 21. Junii Anno 1817. Romae.

Perillustris et Adm. Rde Dnc, Patrone Colme! [1])

Za odebraniem tu Listu Perillustris Dnaonis Vrae de Data 24 Maji na dniu dziewiątem currentis mensis, mam za powinność oświadczyć Mu należyte podziękowanie tak za udzielenie mi z tameyszego Państwa rożnych wiadomościy, iako też i za doniesienie o doysciu do Wiednia i o wyprawieniu z Wiednia do Lwowa

[1]) На горі дописка Снігурського: Empf. 3. July 817.

wysłaney ztąd Kassetty z Xiążkami dla Jx^a Hryniewieckiego, bo od Tegoż aż do Dnia dzisieyszego może oprocz innych zabaw i dla przenosin Bazyliańskich do S. Onophrego, czyli dokąd inąd, nie miałem o tem wiadomości.

Naychętniey uczynię zadość żądaniu WWMPana Dobr. w przesłaniu Mu wzmiankowanych mi Xiążek, czyli o iedney Pakietcie, ktorą pózniey mam wysłać z Rzymu do Lwowa; czyli też w osobney do Wiednia, ale mi raczysz Perillustris Dnao V^ra wyszczegolnić oprocz Tomiku iednego Carminij Fallionij ad Capponianas Ruthenas Tabulas, iakowych Operów tam potrzeba tak z dzieła Leonis Allatii, iako tez i Assemani, bo tych autorow mamy tu Xiązki w rozmaitych Materyach przy wyższey i niższey Cenie. —

Aż do bytu w Wiedniu Excellmi, Metropolitani Nostri Ritus miałem tu ciągłe od Niego rozmaite Kommissa, iako też et ab Ejus Metropoliae Vicario Barone Harassiewicz, na ktore podług rożności zagadnienia odpowiedziawszy, [2] wyglądam codziennie nowey wiadomości i Rapportu o wiezdzie Jego uroczystem z Biskupstwa Przemyskiego do katedry Metropolitalno Lwowskiey, abym o tem, kiedy by takowy Akt w publiczney Gazecie nie był umieszczony, S-ae Congrni de Propaganda Fide cokolwiek mogł oznaymić dla honoru Ruskiego obrządku.

Mam szczegulnieysze ukontentowanie odbierać tu swieżą wiadomość o życiu, i zabawie przy Dykasteryach Dworu Wiedeńskiego godnego synowca S. P. Strzeleckiego[1]), IP-a Jozefa Strzeleckiego, ktoremu za pamięć o mnie ieszcze tu Tysięcnie serdecznie dziękuię, co raz wyzszych stopniów w urzędzie życzę a przy Honorach światowey okazałości i Oycowskiego od Boga we wszystkim Błogosławieństwa. — W tych Dniach przybył do Rzymu z Wiednia Xiąże Kawnicz za Pełnomocnika przy Stolicy Rzymsko Apostolskiey; otóż Galliciani będą mieli honor powitywać u Siebie Monarchę, a Rzymianie Jego Reprezentanta. — Przy takowey nowey z Rzymu wiadomości, mam honor ponowić moią attencyę i szacunek Perillustris Rmi Domini Patroni Mei Colendissimi obsqmus Servus

Jordan Mickiewicz mp.

3.

Die 3. Jan. 1818 Romae.

Perillustris et Adm Rde Dne, Patrone Colme!

Korzystaiąc z daney mi wiadomości o wybraniu naszego JW. Metropolity na Deputacyę do Dworu J. C. Mci i pewnie teraz znajdowaniu się w samem Wiedniu, upraszam WWMPana Dr. o wruczenie Mu ułączonego tu moiego Lisciku. — Wiele szkoduię

---

[1]) пароха церкви св. Варвари у Відни.

na tem, że dwa razy widząc się tu z Panem Anielskim, bo raz dla samego tylko Nabożeństwa przybył do Rzymu a drugi raz dla miania roboty kunsztowi swoiemu przynależney, a żadnych Exemplarzów ustanowionych tam statutow Towarzystwa zaprowadzonego przez JW. Arcy Pasterza Gallicyi Ruskiey nie odebrałem od Niego, i owszem ia przez Niegoż pewny Pakiet wydrukowaney w Rzymie Elegii dla JW. Woronicza Biskupa Krakowskiego wysłał do Krakowa, a o doyściu onegoż nię mam tu żadney wiadomości; Proszę bardzo za podaną okazyą o przysłanie mi Duplikaty sławnego Dzieła [2] a ja podług wyrazu Perillustris Dominationis Vrae przy wysłaniu ztąd Xiążek dla JXa Hryniewieckiego, postaram się nawzaiem przesłać to, co się tu wynaydzie do zagadnienia mi uczynionego. — Ależ nie wiem, dlaczego aż dotąd od JX. Hryniewieckiego nie mam tu odpisu nawet względem dawniey mu na Wiedeń przesłanych Xiążek, mam teraz na nowo znaczny Depozyt owych z wysłaniem Nowego Pakunku zatrzymuię się do Jego odezwy, aby za iednym razem mogł bydź z Rzymu do Wiednia a z Wiednia do Lwowa transport. — Kiedy Perillustrissimus Metropolitanus Noster znayduie się w Wiedniu przy Funkcyi publiczney Deputacyi i korzystney dla Cesarzowy Mu spodziewam się, że znaydzie względy u Dworu otrzymania tego wszystkiego od Monarchi, czego potrzebuie Hierarchya Ruska a przy tey i utworzona z Łaski Jego Metropolicza [3] godność. Względem zakwestyonowanego Języka Ruskiego potrzeba by dla Sprawiedliwości z Wielkiey Rossyi zaprosić na swiadectwo iakowy Tysiąc Zaporożcow, aby Niemcom okazali dawność, potrzebę i użytek pogardzanego od Nowatorow Sarmatyzmu. Przy zaczętym nowym Roku, aby wszelkie pomyślności stale posłużyły Rmae Dnaoni Vrae z serca życzę, zostaiąc Perillustris Rmi Dni Patroni Mei Colmi obsqmus servus

Iordan Mickiewicz
O. S. B. M. mp.

4.

Die 21. Martii 1818 Roku.

Perillustris Rme Dne, Patrone Colme!

Po dniu 3cim stycznia Roku ninieyszego, pod ktorego Datą pisałem ad Perillustrem Dnaonem Vram i przesłałem Listek moy ad Excellmum Metropolitanum Nostrum, mam honor drugi raz pisać do Wiednia i odpowiedzieć na wyraz Jego do mnie sub die 14. Grudnia, a przytem i upraszać, aby kassa z xiążkami przez Wiedeń do Lwowa zrządzona za łaską Jego, iak się stało dawniey, z Dogany Wiedenskiey do Lwowa była popchnięta dla IXa Hryniewieckiego Professora in Universitate Leop. Dla poznania tey kassy, ułączam tu Rewers spedyowania z Litterami, Liczbą i Wagą. — Co należy do pierwszego w tym Roku Listu moiego,

za okazyą pisania do Rzymu, upraszam o wiadomość gdzie się tam znayduie Excellmus Dnus Metropolita, czy doszedł Go moy Listek pod kopertą WWM. Pana Dobr. i w iakowym zebraniu pozostaie? Co zaś ściąga się do odpisu na odezwę Jego do mnie przez JPana Zabbellewicza przybyłego do Rzymu ultimi Januarii, w Rezydencyi tuteyszey dotąd ze Mną bawiącego, a zaraz po swiętach z Rzymu do Paryża wyieżdżaiącego, mam wdzięczność Rmae Dnaoni za Doniesienia mi [2] przyiacielskie o nowościach tameyszych. — Po przeyściu od dawnych czasow Rusi naszey Uniackiey Przednieyszych Familiey, za pożno iest dla podzwignienia Jey nowe zaczynać przez Missye Apostołowanie w Uniwersytetach rozerwaney Oyczyzny.

Protestowanie, a na koniec i do kraiow zagranicznych woiażowanie, bo względem Europy całey nic nie znaczemy, a względem Łacinnikow i Nieunitow tak mało, iakbyśmy za swora Policyi dyplomatyczney, a nie wewnątrz tey znaydowali się. Hierarchia Unitow na małości Kleru świeckiego i Regularnego dosyć słabego mało może figurować przed Wielkim Swiatem, a mnogość ograniczonego mieyscem prostego Ludu bez Swiatłey Representantow szlachetnych Familii prawdziwe wszędzie okazuie Poddaństwo. — Tem czasem nie należy nam Unitom ieszcze rozpaczać, ale ufać w podźwigaiącym słabość naszą Samemu Bogu przy upokorzeniu się i zgodzie tey małey Garstki naszego w Europie bytu. — Względem Zapytania JX^a^ Bobrowskiego, ktoremu proszę oświadczyć moią przyiacielską attencyę odpowiadam: kiedy On z mocy Rządu i ze swoiey wokacyi ma obowiązek nabywania ięzyków orientalnych [3] przy zwiedzeniu Państwa Włoskiego nie tylko w Rzymie, ale i po innych we Włoszech Akademiach znaydzie pewnie albo Profesorow, albo prywatnych w tych językach oyczystych Diletantów, z ktorych korzystać może, ile mu czas pozwoli. — Przy teraznieyszych Łacinnikow, a poznieyszych Greco-Ruskich Swiętach Zmartwychwstania Pańskiego życząc wszelkiey pomyślności WWMPanu Dobr. i oddaję mię Jego dobrey łasce Perillustris Rmi Domini Patroni Mei Colmi obsqmus servus

Jordan Mickiewicz OSBM. mp.

5.

Die 24. Aprilii 1818. Anno Romae.

Perillustris Rme Domine Patrone Colme!

Przedtygodniową pocztą odpisałem Excellmo Metropolitano Nostro z podziękowaniem za posiłek wiadomy do Rezydencyi tuteyszey z doniesieniem Mu, w iakowym kresie w Imperio Rossiaco Nomina JW. Bułhaka na Metropolię Rusi z Kościołem Rzymskim złączoney iest zatrzymana, bo tam mniey iest wolności dla naszych Unitow, niżeli pod panowaniem J. C. Mci Rzymsko Katolickiey;

a teraznieyszą znam za powinność oswiadczyć Perillistri Rnmae Dominationi V^rae^ tak za urączenie moiego wyrazu do Rąk przytomnego we Wiedniu Deputacyi Galiciańskiey Naczelnika, iako też i za przysłanie mi ofiarowaney od Niego kwoty przynależytą wdzięczność. — Zaczyna się tu mowić, że po odprawieniu Sejmu Warszawskiego większego znaczenia Monarchowie maią się ieszcze w iedno mieysce skolarzyć dla jakoweyś Faciendy Dyplomatyczney, a potem sam Rzym odwiedzić, ależ to abyśmy się nie zawiedli na mniemaniu Publicystow należy zostawić czasowemu sprawdzeniu. — Ponieważ przeznaczenie z Naszego obrządku trzech kapłanow do Dalmacyi, dla ktorych iuż i apparamenta cerkiewne wygotowuią się w Wiedniu naypewnieyszy ten koniec, iak mi się zdaie, maią w Policyi tamteyszego Dworu, aby Wierność poddanicza dla Monarchi iednowiernym Ludem była dobrze zagruntowana na potem naszym Missyonarzom przy takowym Policyi zamierzeniu przypada mieć na to baczność, aby iako unici z Łacinnikami nie Łacinnikow in Disciplina, bo ta dla Rusi iednoczącey się z Kościołem Rzymskim w Naysolennieyszym Sposobie na zawsze iest ostrzeżona, ale Greków, a z Grekami in Dogmate nie Greków, ale Łacinników nasladowali, bo zbliżenie się ze wszystkim z Łacinnikami, Nieunitow odraża [2] od Unii i ci nas w wielu Ceremoniach Cerkiewnych latynuzuiących maią za Łacinnikow, iakoby nieprzyiacioł Obrządku Greckiego, a przeto w Swoim uporze przy orthodoxyi szczecą się bydź in Fide Christiana pierwszemi, poprawy w niczem od nikogo nie potrzebuiącemi. — Wyraziłem punkt nadmienioney Materyi nie dla iakowey Spekulacyi prożney, ale maiąc doświadczenie przez mieszkanie moie między rożnością wyznania, co należy do Obrządku, rożney przeciwnosci w prawieniu Służby Bożey i innych Cerkiewnych zwyczaiow. Sądziłem zawsze i sądzę bydź potrzeba, aby my się do Prawideł nadanych nam od Oycow SS. stosowali, a nie dla przypodobania się Łacinnikom w Kommunij Ruskiey zamiast Wiruiu Hospody etc. używali Formy Polskiey: Pane Jezu Chryste, nie iestem ia hoden etc. a ten zwyczay w katedrze Ruskiey Wileńskiey, gdym z Alumnami naszemi Cleri secularis et Regularis ex Collegio Pontificio qua Professor znaydował się, był używany etc. etc. — Spodziewaiąc się, że moy List de Die 21. Martii cum Attestato Dni Francisci de Sanctis względem wysłanych ztąd do Lwowa Xiążek doszedł Rąk Perilustris Dnaonis V^rae^, w ktorym wzmiankowałem, że IX. Hryniewiecki maiąc Duplikaty niektorych operow, może ustąpić WWM. Panu Dobr., aczkolwiek za nadeysciem do Lwowa kassy zostawuię sobie okazyę na nowo zakupienia tu czego więcey dla Niego, a za przybyciem do Rzymu i z Rzymu powrotem do kraiu IX^a^ Bobrowskiego poda się sposob i odesłania tego do Wiednia, a tem czasem upraszam Smam Dnaonem o popchnięcie z Wiednia do Lwowa tego Ładunku, ktory iest wyrażony w zaswiadczeniu spedycionarza Rzymskiego. — IP. Zabellewicz Die 7 Currentis

z Rzymu na Tybrze imbarkował się do Genui, z tego mieysca, iako mi napisał, miał wyiachać Dnia 16. kwietnia do Paryża i Anglii, z ktorey powrociwszy [3] do Warszawy przed zimą przyrzekł mi dać znać o Sobie wiadomość. Za nowości mi na nowo ułączone z Monarchii tameyszey, uniżenie dziękuję, będę tu wyglądał z niecierpliwością opisu przyszłego do Metropolitańskiej katedry Ruskiey wiazdu Excellmi Domini Metropolitani Nostri, który pewnie podany do Gazety publiczney doydzie i do stolicy Rzymskiey. — Ze stanu kościelnego alias z Panowania Papieskiego nic szczegolnieyszego nie mamy, bo tu wszystkie Rzeczy po zakończoney Rewolucyi za przybyciem Piusa VII do Rzymu tak są zwrocone do dawney kluby i względem Interesów Duchownych i względem świeckich, iż znaku nie masz, że po wygnaniu Piusa VI Rzecz posp. Rzymska, a po wygnaniu Piusa VII Rządy Francuskie były zaprowadzone do Rzymu z naywiększemi Uroczystościami. —

Oddaię mię dobrey Łasce Jego, z wyznaniem mu wysokiego szacunku, bom iest na zawsze Perillustris et Adm Rdi Domini Patroni Mei Collendissimi Obsqsmus servus

Jordan Mickiewicz Bazylian mp.

6.

Die 5 Junii 1819 Anno Romae.

Illustrissime ac Reverendissime Dne Patrone Amplissime!

Po przeniesieniu się z katedry Przemyskiej i wiezdzie publicznym do Archidyecezyi Lwowskiey Metropolity Naszego Halickiego, Excellmi Dni Lewicki, od ktorego nie mialem tu zgłoszenia aż do Dnia dzisieyszego od Marca Roku upłynionego, chociaż pisałem do niego erga Recepisse sub die 11. Aprilis et 17 Octobris ejusdem Anni z moią powinną uniżonością. O wyniesieniu Illmi et Rmi Dni na stopień Biskupstwa Przemyslskiego ani z Przemysla, ani ze Lwowa, ani z Wiednia nie bywszy uwiadomiony, opoźniłem się z powinszowaniem Excellciae Vrae Pasterskiey godności i z prawdziwym życzeniem Panu przy długim życiu naypomyslniejszego we wszystkim ukontentowania.

I. X. Radlinski Definitor generalny XX. Bernardynów Galicyanskich utrzymuiąc przeze mnie z Swoim Generałem w Rzymie korrespondencyę, uwiadomił mię pierwszy w tem roku o nowey godności Pańskiey i podał okazyę polecenia mię Jego Pasterskim względom. — Za wolnością i całością Krolestwa Polskiego, w którym był ieden tylko Metropolita Ruski z tytułem Kijowskiego i Halickiego Metropolity, sam Metropolita po wykonsekrowaniu podług Przywilegiow Klemensa VIII Nowych Biskupów, uwiadomiał stolicę Rzym [2]ską o takowym urządzeniu w Swoiey Hierarchyi, za podzieleniem Polski rozdzieleniem Metropolii Ruskiey, zbywa dla nowości Praw cywilnych na takowey Wiadomości

Rzymowi potrzebny z tey naybardziey przyczyny, że w Rzymie co rok drukuie się kalendarz kościelno-polityczny a w niem całego Chrześciaństwa z Kościołem Rzymskim ziednoczonego wyrażaią się de nomine et cognomine Patryarchowie, Arcybiskupi, i Biskupi z dokładem Dnia i Roku urodzenia i Dyecezyi Neo-Consecratoris, żebym tę pierwszą moią przysługę z powinności moiey iako tu Prokurator Russiae unitae Excellae Vrae uczynił, raczysz mi Pan dla wpisania Siebie w wyrażony kalendarz nadesłać tu podobną wiadomość np. In Galicia Occidentali — Paulus Woronicz natus in Brodow, Dioeccesis Luceoriensis die 3 Julii 1757. factus episcopus Cracoviensis 18. Xbris Anno 1815. — Jakowaby zaś za życia tu moiego wypadła do Rzymu Excelliae Vrae potrzeba, pozostaie przy Panu wolność rozkazania, a powinność przysłudze wykonania dla winnego upoważania i wyznania mię na zawsze

Illustrissimi ac Revedsimi Dni Patroni Amplissimi pro humillimo et Obsqmo Servitore

Jordan Mickiewicz O. S. B. M. mp.

V. Лист Казим. Контрима до Ів. Снігурського.

5 (17) Sierpnia 1816. Wilno.

Wielmożny Mości Dobrodzieju!

Lubo niemam honoru zaszczycać się osobistą WWMC. Pana Dobrodzieja znajomością, nie mniey jednakże wysokiem przenikniony jestem dla niego poważaniem, odtąd jak przyjaciel moy pan professor Mianowski bawiący teraz w Paryżu, dał mi wiedzieć o Jego zacności i wielkiej nauce. Chciał pan Mianowski, ażebym mu przesłał programma Uniwersytetu tuteyszego do konkursu o katedrę pisma S., lecz ponieważ to było iuż po upłynionym terminie, a zatem osądziłem to za nieprzydatne, zaspokoić zaś można w tey mierze ciekawość z Dziennika Wileńskiego, w ktorym takowe programma umieściłem. a który utrzymuje w Wiedniu pan Hrabia Osoliński. Teraz śmiem rekomendować WWMC. Panu Dobrodziejowi oddawcę tego listu mojego przyjaciela IX. Michała Bobrowskiego kanonika Brzeskiego ritus Graeci Uniti, ktory w Uniwersytecie tuteyszym uczył pisma S. a teraz w przedmiocie exegetyki wysłany jest na wojaż. Spodziewam się, że bliżey poznany zjedna sobie WWMC. Pana Dobr. szacunek. Ma on tu w Uniwersytecie a bardziey jeszcze w duchowieństwie niemałą wziętość: i jeżelibyś WWMC Pan Dobrodziey życzył sobie przenieść się w nasze strony, mogłbyś od niego mieć naydostatecznieysze poinformowanie ze wskazaniem naypewnieyszey do tego drogi. U nas mało jest duchownych z gruntownieyszą nauką, a zatem i promocya łatwieysza. Bardzo bym się cieszył, żeby WWMC Panu Dobrodziejowi podobało się projekt jakowy do tego zrobić i bytnością [2] swoją strony nasze zaszczycić. Zda-

rzenie to nader byłoby miłe dla Pana Mianowskiego, którego powrotu z Paryża spodziewamy się około nowego roku.

Mam honor zostawać z powinnem uszanowaniem WWMC Pana Dobrodzieja najniższym sługą *Kazimierz Kontrym.*

На четвертій сторонѣ адреса: Herr Johann Snigurski Dr. der Theologie, griech. kath. Pfarrer zur h. Barbara in Wien.

VI. Лист провінціяла Домініканів, о. Мат. Козловського до Ів. Снігурського.

Kraków 22 Augusti 1817.

Wielmożny Mości Dobrodzieiu!

Powracaiący w roku przeszłym J. X. Falkowski z Wiednia przez Kraków, zapewnił mnie, że mnie W. W. Panu Dobrodzieiowi zalecił w interesie xiążek i że Pan Dobrodziey zezwoliłeś łaskawie, bym mógł się względem tegoż przedmiotu do Pana udawać.

Czynię wiec do Pana pierwszą moię odezwę, prosząc, abyś Pan raczył mi niektóre xiążki przesłać przez Wielm. I. P. Bantkie Dziekana wydziału Filozoficznego w Akad. krak. Professora Bibliografii i Bibliotekarza. Na przykład te następuiące, albo przynaymiey którą z nich, ieżeliby Pan mógł wynaleźć na prędce:

Historia Apostolica ex antiquis monumentis collecta ab Antonio Sandinio, in 8vo Patavii 1744.

Apologie de la Religion chretienne 2. vol. in 12mo par Mr. Bergier.

Deisme refuté par lui meme. 2. vol. in 12mo par Mr. Bergier.

Réfutation du systeme de la nature. 2 vol. in 12mo par Mr. Bergier.

Elemens primitifs des langves. 2. vol. in 12mo par Mr. Bergier.

Dictionaire théologique de la nouvelle encyclopedie 3. vol. in 4o par Mr. Bergier.

Discours sur le mariage de Protestans. 1787. par Mr. Bergier.

Discour sur le diverse. 1792. par Mr. Bergier.

Oeuvres pour la defense de la Religion contre les incredules et les Juifs. par le P. La Berthoni 1777. 3. vol. in 12mo

Syntagma Dissertationum ad Historiam Eccl. pertinentium. Jo. Laur Moshoimii. Tomi duo.

Lettres des qvelqves Juifs portugais, allemands et polonois u Mr. de Voltaire. 3. vol. gr. 12. Paris 1769.

Noris Henrici Card. Opera theologica..... Praefatione, perpetuis adnotationibus et vindiciis locupletissimi illustrata a P. Jo. Laur. Berti. Ord. 6. Aug. in fol. Tomi 3. 1769.

Sadoleti Card. Opera, quae extant, omnia. Tomi 4. in 4to Veronae.

Gdy które z tych xiążek Pan znalazłszy, oddasz Wielm. J. P. Bantkiemu, On przez dobroć swoią natychmiast należytość zwróci. Zaś względem dalszey korrespondencyi, racz mie Pan w swoim odpisie nauczyć: żeby korzystaiąc z Jego dobroci w dostarczeniu mi xiążek, mógł przyzwoicie znaleźć się w zawdzięczeniu i wypłaceniu się.

Zostaię z naypowinnieyszem uszanowaniem Wielm. W. Pana Dobrodzieia nayniższy sługa

X. *Mateusz Kozłowski* Prowincyał Dominikan, Hist. Kość. w Akad. Krak. Prof. mpp.

На четвертій сторонї адреса: Wielmożnemu Jego Mości Xiędzu Snigurskiemu Proboszczowi przy Kościele S. Barbary Panu i Dobrodziejowi w Wiedniu.

VII. Листи Модеста Гриневецького до Ів. Снігурського.

1.

Die 20. Martii 817. Lwów[1])

Perillustris ac Rme Dne Don. Patrone Colme!

Odebrałem ia list z Rzymu od Naszego Prokuratora JX. Jordana Mickiewicza, w ktorym doniosł mi, iż kupił dla mię niektore xiążeczki, y już wyexpedyował one przez Triest do Wiednia; które ważyły funtow 88. pod Marką litery G. № 1mo. Tudież, że oraz pisał ad Rmum Dnum, ażebyś raczył tę Cassetę z Wiednia popchnąć z komory, na Lwowską komorę do mię; więc y ia o tęż samą Łaskę Rmum Dnum iako nayuniżeniey upraszam, aby się ta kassetka do Lwowa dostać mogła, y ażebym ia mogł bydz o tym uwiadomionym, gdyż była by dla mię wielka szkoda, gdyby ona dokąd inąd mylnie poszła. Wydatki zaś, z naywiększym dziękczynieniem wszystkie powrocę [2] Przy tey zaś okoliczności wydarza mi się pora powinszować Zgromadzeniu Presbyterow od Oswiecenia Narodu Ruskiego; że in statutis ejusdem Societatis Presbyterorum wyczytuię razem y Imię WW. Pana Dobr. — bonum omen, że WW. Pan Dobr. będziesz się starać tak swoią oświatą do zamierzonego celu dązyć; iako też y drugim wspołkollegom subsidia dodawać; aby można ten tak swięty zamiar osiągnąć, zwłaszcza zostaiąc w stolicy tak ogromney monarchii, do ktorey ze wszystkich prawie słowianskich narodow, non solum in politicis, sed etiam ecclesiasticis negotia concentrantur. (3) A za tym raczysz WW Pan Dobr. o tym początkowym zgromadzeniu omni data occasione pamiętać, y coby tylko wy-

---

[1]) В горі дописка Снігурського: emf. 27. Martii 817.

szło w języku słowiańskim, czyli to Illyryckim, czyli Serbskim, czyli kroackim etc. tym wszystkim zasilać one tu potrzeba. Ja na początku Toż Zgromadzenie zasiliłem moimi xiążeczkami, użyczywszy onych: lecz nadal potrzebaby więcey posiłkow. --

A nayprzod potrzeba by Grammatyk, y wiadomo iest, że Melecyusza Smotrzyckiego Grammatyka stanowi cały fundament mowy i pisemni Słowiańsko-Ruskiey. Wydał tę Grammatykę Smotrzycki w Wilnie. Roku 1618. Po tem siła Razy ta Grammatyka iest przedrukowywana, tego i ia nie wiem; to tylko wiem, że w roku 1720. była taż sama Grammatyka przedrukowana w Moskwie; ale już tytuł opuszczony y autor Melecyusz Smotrzycki opuszczony, (4) zapewne dla tego, że on został był uniatem. Więc tytuł iey dany zwyczayny: Ѣо слaвѣ Ѣсемогущaгw Ѣга etc. напечата сѧ сїѧ кнїга грaммaтика etc. Po tym zaś ta sama Moskiewska edycya iest przedrukowana na Wołoszczyznie. Wo Jepyskopii Rymnyckoy. Roku 1755. I dawnieyszych czasow tę edycyę Rymnicką Myśmy dostawali od s. p. JX. Strzeleckiego. On to przez Budę sprowadzał do Wiednia y myśmy to otrzymywali. Więc czyli nie można by y teraz za staraniem Rmi Dni to pozyskać. Raczysz tam WW. Pan Dobr. zainformować się przez Klerykow Transylwańskich, lub Magno Waradyńskich, a może bydz, że ta Edycya Rymnicka iest teraz przedrukowana w Budzie, zwłaszcza, że y tam Słowiański Narod zrobił sobie Zgromadzenie od Oświecenia Narodu swego; a wszakże bez grammatyki oświecenia rozpoczynać nie można; a gdyby Nowa Edycya w Budzie była tey Grammatyki zrobiona, to byśmy od razu zapisali kilkadziesiąt Exemplarzow; tak to nam iest potrzebna rzecz. To przedłożywszy zostaię z winnym uszanowaniem Perilris Rmi Dni naynizszy sługa

X. Modest Hryniewiecki ZSBW.

(5) P. S. Odebrałem już ia z Łaski JW. Pana Dobr. tak 10. exemplarzow Mrazowicza Grammatyki Słowianskiey iako też y Dissertationes Du Pinii de Antiqua Ecclesiae disciplina, za ktorych wystaranie się naypowinnieysze zasełam dzięki, wydatki zaś za naypierwszą sposobnością przesłać do Wiednia nie omieszkam. Przy tym zaś iako nayuniżeniey przepraszam JW. Pana i Dobr., że teraz iestem przymuszouy ieszcze raz JW. Panu naprzykrzeć się. — To iest odebrałem ia z Rzymu list d. dt. 21. Marca r. b. od JX. Jordana Mickiewicza do mię prostowany, w ktorym doniosł mi, iż dużą Cassetę napakowaną Xiążkami dla Mię, a Ważącą Funtow Rzymskich 385. wyexpedyował do Wiednia pod imieniem JW. Pana Dobr.; więc iako naymocniey upraszam JW. Pana, abyś tę kassetę raczył skierować po Lwowa, ale nie przez Delżans, lecz przez Furmanow urzędowych, gdyż to już iest gruba sztuka.

W tymże liście swoim pisze do mię JX. Jordan Mickiewicz, że y JW. Pan Dobr. pisałeś poprzedniczo do niego; aby y dla

JW. Pana kupił takowe Xiążki, ktore się tyczą Naszego Obrządku; [6] y daley dodaie, że y ia z tych samych, ktore w tey Cassecie są zapakowane, mogę niektore odstąpić, ile znayduiące się w Dupplikatach: co też y ia bardzo chętnie gotow iestem uczynić dla przysługi JW. Pana Dobr. — A wszakże długo to ia szperałem przy 29 letniey Professurze moiey, poki napadłem na tych Authorow, ktorzy to fundamentalnie bronili ziednoczenia Kościoła Wschodniego z Zachodnim. A tacy są dway mężowie Petrus Arcudius et Leo Allatius; wszystkie dzieła Jch są ściągaiące się do tey Materii, pisali zaś częścią przeciwko Orientalnym Disunitom, a częścią przeciwko Protestantom, ktorzy temu ziednoczeniu przeszkody czynić usilnie starali się.

Z tych więc Xiążek, ktore się znayduią w tey Kassecie teraznieyszey ia Jllmo Dno odstąpić mogę następuiące dzieła:

1) Leonis Allatii in Roberti Creyghton etc. ad Historiam Concilii Florentini Exercitationum Pars 1ª. Romae 1665. Pisał On y przeciwko temu Anglikowi y razem przeciwko Sylwestrowi Syropulowi Greczynowi, ktory pisał Hist. Concilii Florentini, ale barzo opacznie, y otytułował ią Historia vera Unionis non verae. Y to dzieło na całą Galicyę tylko Ruska Katedra Przemyska posiada po nieboszczyku s. p. JX. Łapczynskim, ktory ią nabył od JX. Hołdaiewicza naszego Prowincyała, więc do niego iest potrzebny Allatius.

2ᵈᵃ. Aloisii Assemani Kalendaria Ecclae Universae Tomi 6 in 4ᵗᵒ. W tym dziele iest Historia Narodow Słowianskich, a szczegulniey Rusi, y oraz swięta ruskie dokładnie na cały Rok wyłożone.

3ᵗⁱᵃ. Beveregii Pandecte Canonum Ecclae Universae Tomi 2 in Folio. Tu się znayduie prawdziwe Jus Ecclesiasticum Graecum; a wszakże nasza Ruś, przyimuiąc Unię, warowała sobie disciplinares Canones Ecclae Graecae.

4ᵗᵃ. Commentarius a(d) Tabulas Ruthenas Caponianas Falconii Fol. Tom 1.

5ᵗᵒ. Papadopoli Praenotationes Mystagogicae in fol. Tom 1.

Te Xiążki możesz Illmus Dnus y w Wiedniu Sobie z Kassety dobyć kazać, jeżeli się tak będzie podobało; a jeżeli nie? To ia y ze Lwowa do Przemysla one przeszlę.

Zostaię nayniższym sługą

X. Modest Hryniewiecki ZS. Baz.

2.

Illustrissime ac Rdissime Domine Don. Protector Amplissime!

„List Illmi ac Rdissimi Dni w interessie JPana Wacława Zuchaiewicza do mię dt. 6. praesent A. Cur. prostowany, dnia wczorayszego oddany mi iest na drodze, gdyśmy iachali z wizytą ad Suam Excellentiam Illmum Metropolitam, ktory swieżo z Unio-

wa przybył do Lwowa: a gdyśmy u Tegoż przydłużey się zabawili, ia skierowałem discurs, y o J. Panu Zuchaiewiczu, że on swieżo z Rzymu odebrał negativam Resolutionem. Z tego powodu już o tym był obszerny discurs y trutynowano tę rzecz na wszystkie strony; lecz Conclusum wypadło, że Excellmus Metropolita oświadczył się, że tego nigdy by nie życzył; aby się prywatney drogi chwytać, gdyż zrobił był tak Excellmus Archieppus Primas Regni, że w pewney okoliczności, udał się był do Rzymu, y to przez Nunciaturę Wiedeńską [2], lecz mimo wiedzy Rządu; y otrzymał pomyślną rezolucyę, gdy zaś o tym Krajowy Rząd się dowiedział, to za to od Dworu otrzymał wielką Exprobracyę, y dla tego to on teraz y Naymniejszą rzecz zawsze via ordinaria kieruie przez subselia polityczne. Ani też można sobie obiecywać, że ten interes Pana Zuchaiewicza poydzie cicho, y Rząd krajowy o tym wiedzieć nie będzie, gdyż na to będą mieli pilne oko łacinnicy. A gdy by się przez to wydało in publicum, to by się trzeba spodziewać coś podobnego, iak otrzymał Excellmus Primas, a to wcale bez potrzeby, gdyż via ordinaria Illmus ac Rdissimus Dominus możesz to otrzymać bardzo łatwo, maiąc tak wielki Defekt Parochow in sua Dioecesi, więc na przyięcie Jego, który iest bez żadney Expensy całkiem wyedukowany, y ktory po swoim ożenieniu żadnym sposobem in Ritu Latino ad Clerum wzięty bydź nie może, Sedes Apostolica chętnie [3.] pozwoli, quia jam valida aderunt motiva etc".

Prawda to iest, ze ia dla JXiędza Pankracyusza Nagy Feld-Superiora, a votis Monasticis wyrobiłem priwatnie przez JXiędza Jordana Mickiewicza a Sede Apostolica Dispensę; lecz ta rzecz tak się miała. a) miał on Nadworny Dekret, którym mu dane było pozwolenie, że może się starać apud Sedem Apostolicam o sekularyzacyę, b) miał także drugi Dekret Nadworny; którym dla iego zasług zabespieczono mu ad vitae tempora Pensyi Flor. Rk. 800. w Konwencyiney Monecie. To więc przed oczyma maiąc, już można było dla niego prywatnie starać się o sekularizacyę; a wszelako, gdy to wyszło z Rzymu y na tym fundamencie podał się był JX. Pankracyusz Nagy do Jego Excellencyi Prymasa, aby go raczył do swoiey Archidiecezyi przyiąć y do kleru inkorporować, On tę prozbę odrzucił, z przyczyny, że ta dispensa prywatnie była wyrobioną, więc On ią akceptować nie może. A tu się sprawdziło owe przysłowie, że kto się na gorącym sparzy, ten y na zimnę wodę dmucha. Odrzucony zaś [4] Pankracyusz Nagy poradził sobie y podał się do Jego Excellencyi JW-go Gołaszewskiego, który go chętnie przyiął, y już iest tytularnym Kanonikiem Przemyskim. Ten więc przypadek do Interessu Pana Zuchaiewicza zgoła nie może bydź przystosowanym; gdyż tego nikt nie może ratować, tylko iedynie Illmus ac Rdissimus Dnus, a to via ordinaria przedłożywszy potrzebę Dioecezyi, że tyle Parochiy waknię, a oraz y to, że gdy tenże iuż iest ożeniony, więc ad clerum Latinum jam amplus assumi non potest. A oczywista

iest szkoda iego, gdyż iest całkiem wyedukowany na Xiędza. To więc przedłożywszy, zostaię z naypowinnieyszym uszanowaniem Illustrissimi ac Rdissimi Domini Don Protectoris amplissimi nayniższy sługa

X. Modest Hryniewiecki mp.
O. S. Basilii M. Dogmat. Prof. p. ord.

Leopoli die 12. X^{bris} 820.

[5] Dodatek.

„Moim zdaniem do wyperswadowania Suae Excellentiae Illmo Loci Ordinario Premisliensi r. l. aby raczył wydać dimissiorales dla Pana Zuchaiewicza ad Ritum Graeco Catolicum salva obtinenda a Summo Pontifice desuper Dispensatione; powinno by y to wiele znaczyć, że za naszych czasow tak wiele przeniosło się ex ritu Graeco ad Ritum Latinum, y są promowani ad Ordines Sacros et ad Beneficia.

Y tak In Dioecesi Premisliensi Sequentes:
1) Vincentius Gebułtowicz, Parochus in Rymanów.
2) Ignatius Moczarowski,
3) Ioannes Komarnicki, Parochus in Dubiecko,
4) Ioannes Szafrański, Parochus in Mościska,
5) Josephus Bielecki, Parochus in Czukiew,
6) Ortyński Thomas, Parochus in Turza,
7) Sylvester Wisłocki, Parochus in Domaradz,
8) Jacobus Borysiewicz, Capellanus in Kalinow.

[6.] A zaś w Archi-Diecezyi Lwoskiey więcey:
1) Constantinus Dutkiewicz Parochus in Jarycz,
2) Thomas Zastyrzec, Parochus in Złoczów,
3) Ignatius Biliński,
4) Theodorus Arłamowski, Parochus in Zubrza,
5) Paulus Stradański, Parochus in Manasterzyska,
6) Piotrowski Simon, Cooperator in Zołkiew,
7) Łotocki Antonius, Parochus in Koropiec,
8) Lucas Dorosz, Cooperator Stanislaop.
9) Łotocki Onuphrius, Cooperator Leopoli ad S. Magd(alenam),
10) Kumaniecki Nicolaus, Cooperator Tarnopol,
11) Vincentius Osciesławski, Coop. in Stryi,
12) Demetrius Goydan, qui nuper post susceptum Theologiae Doctoratum Viennae, redivit ad Archidioecesim; et missus est pro munere Cathechetae ad Brzeżany".

Tych to ia wybrałem z Moich Katalogow szkolnych, o których pewny iestem, że są ex Ritu Graeco; y chętnie byli przyięci ad Ritum Latinum; a ieżeli o ktorym czynili Ordinariatus Graeci iakowe trudności, to się mocno o to gniewano. A teraz, gdy im idzie o wypuszczenie Jednego, y to takiego, ktory już im,

ile ożeniony, zgoła ad Clerum przydać się nie może, to iuż niezmierne trudności czynią y nad to [7] ieszcze powiadaią, że to bydź nie może. Więc to iest oczywista niesprawiedliwość.

Jeżeli zas to się nie uda, y sua Excellentia nie wyda cum dicta clausula Dimissy — to iuż inszy sposob nie pozostaie się i tylko via ordinaria promovere hanc causam per Gubernium; lecz nie tak, azebys Illmus ac Rmus Dnus miał to z Swego ramienia czynić; gdyż to są odiosa, ale to będzie musiał sam robić IP. Zuchaiewicz y będzie musiał podawać, iak było to iest, że mu wydana negativa y to in fundamento cujusdam obtentae Resolutionis mediante Nunciatura; co gdy poydzie, to pewnie będą przykre korespondencye z Gubernium; gdyż ono ten krok będzie brało za zgwałcenie Placeti Regii etc. etc. Ta więc droga będzie daleko twardsza, a niezeli pierwsza, ktorą nastręczył IX. Prokurator zwłaszcza, gdy p Zuchajewicz wyliczy, siła to już przeszło ex ritu Graeco ad Latinum; et tamen per hoc [8] Ritui Graeco nihil de authoritate decepit. Więc e contra gdy Jego e Ritu Latino ad Graecum dimittent, tanto minus aliquid de Authoritate decedet Ritui Latino etc. etc.".

Przy tey zaś okoliczności powtarzam prozby moie za oddawcą tego Listu, JPanem Adamem Szeremeth, aby mogł bydź teraz przyiętym do Seminarium na mieysce zmarłego teraz Seminarzysty Błonskiego; bo ia pewny iestem, że iego Los tylko iakowyś nieszczęsliwy wyruszył z Seminarium et non extrema quaedam hebetudo animi. Procz tego ia mowiłem tu z JX. Benedyktem Lewickim, Professorem moralney Teologii, który zarządza teraz w Seminarium; to mi powiedział, że go zaraz przyimie, aby tylko ex Consistorio Premisliensi przyn ósł z Sobą rezolucyę, że się przyimuie. Przy tym zostaię z naypowinnieyszym uszanowaniem Illustrissimi ac Rmi Dni Don nayniższy sługa

X. Modest Hryniewiecki mp.

Z. S. B. W.

На окремій карточці:

„Mnie się zdaie, że można by Excellmo y to przedłożyć, że Zuchaiewicz już dawno był by, w tym swoim interesie via ordinaria per Gubernium poszedł; tylko że Illmus Dnus Jego wstrzymywałeś dotąd; a jeżeli to nie nastąpi; to pewnie on do tych kroków postąpi; kiedy nawet mnie mówił: że prawa nawet pozwalaią cessarskie przeyścia do Protestantow".

3.

Illustrissime ac Rdissime Domine Don. Protector Amplissime!

„Znany Illmo ac Rdissimo Domino interess J. Pana Zuchaiewicza y do tych czas ieszcze się ciągnie y Pan Bóg wie, kiedy z nim można będzie do końca trafić. — Podał on rekurs ad

Majestatem wprost; przyszła Hofremissa do Gubernium. Gubernium w tych okolicznościach, kiedy on się już ożenił, konkludowało, że onemuż dimissioriales litterae a Loci Ordinario powinny by bydź wydane; maiąc atoli przed oczyma negativam sententiam Illmi Loci Ordinarii, nie śmiało swoie Conclusum do Dworu posełać, lecz kommunikowało to wszystko Eidem Illmo Loci Ordinario z tym dodatkiem, że chociaż poprzednicza negativa mogła bydź słuszną, dlatego, że nie był ożenionym, a zatym była ieszcze nadzieia, że moze sie namyśli y zostanie xiędzem łacińskim; teraz iednak po ożenieniu, gdy ta nadzieia zupełnie spełzła, zmieniły się już całkiem okoliczności y nie masz słuszney przyczyny, dla którey by mu dimissioriales odmowione były. [2] Poszło to Przemyszla przed trzema tygodniami, a do tych czas żadney odpowiedzi nie masz. Więc czyli nie można by tam przynaymniey per aliquem tertium ten interes popchnąć. Wszakże, ia wiem to pewnie, że W. I. M. X. Faygiel, oficyał był za tym, aby mu Dimissa była wydana; a teraz tym bardziey będzie. A ieżeli tego pozyskać nie można będzie, to przynaymniey, żeby nie trzymano długo, bo prawdziwie ten iest człowiek biedny, a gdy wypadnie z Przemyśla negativa, to ieszcze musi raz poyść do Rzymu, a zatym zawlecze się in dies, menses et annos.

Pod bytność Illmi ac Rdissimi Dni w Lwowie in Octobri wnosiłem moie prozby za P. Porfyrym Podolińskim, aby był przyiętym do Seminarium, ktory pierwszy Rok Filozofii skonczył z pierwszemi klassami ze wszystkich Objektów, y przy tym zostawał na usługach u WJ. Pana Sadowskiego komornika, aby sobie na wikt y odzież zarobił. Prawda to iest, że on się pozno podał tam [3] do Konsystorza, bo podobnoś aż ultimis Octobris, lecz to się stało, że WJmci Pan Mauss Professor Historii Uniwersalney nie maiąc Formularzow pozno mu wydał attestata. Wszelakoż ia spodziewałem się, że gdy dla spoznienia suppliki swoiey nie iest umieszczony w Seminarium, tedy przynaymniey na stipendium przyięty będzie. Lecz gdy dotąd ani w Rektoracie Seminarzyckim, ani w Gubernium o nim żadney wzmianki nie masz, znakiem więc iest oczywistym, że iego suplika musi bydź w Konsystorzu zarzucona; a za tym dopraszam się łaski Illmi ac Rdissimi Domini jako naypokorniey, abyś rozkazać raczył tę supplikę wydobyć, y żeby był za kandydata na stipendium proponowany do Gubernium tak, iżby w randze 2di anni Philosophorum y podług klass, iakowe ma otrzymać w następuiącym Examinie Paschalnym był pomieszczonym.

[4] Z polskich Krajow doniosł mi X. Antoni moy Synowiec, że powrociwszy z Lwowa die 15. praesentis do siebie, zastał bardzo wiele Expedycyi Rządowych, a między temi iednę nayciekawszę: że naysurowszym Dekretem Bractwo Massonow iest skassowane, y przydaie daley, że pod rządem N. Alexandra ta kassacya naywięcey może bydz skuteczna, gdyż on ma nayzręcznieyszych od Donu Inkwizytorow. To zaś musi

bydz Illmo Dno już dawno wiadomo, że Nayiasnieyszy tenże Imperator ustanowił w Warszawie Naywyższy Trybunał Duchowny, w ktorym pod prezydencyą Primasa ma Dwóch Biskupów y czterech Kanonikow Referentow zasiadać y wytaczaiące się z Konsystorzow wszystkie sprawy finalnie decydować.

Następuiących Swiąt iako nayweselszych; a zaczynaiącego się Nowego Roku iako nayczérstwszego z całey Duszy y serca życząc, zostaię z nayglębszym uszanowaniem Jasnie Wielmożnego Pana Dobr. nayniższy sługa

X. Modest Hryniewiecki
Z. S. B. W. Professor Dogm.

Die 30. X^{bris} 1821. Lwow.

VIII. 3 переписки св. Снігурського з гр. Куропатницьким.

1.

Jasnie Wielmożny Mości Xięże Biskupie, Nominacie y Dobrodzieju moy!

Rozne okoliczności, przeszkodziły mi bydz w Wiedniu tey wiosny. Byłbym się miał za szczęśliwego y widzieć Pana, y osobiste złożyć mu powinszowanie. Cieszę się wszelako z Serca nadzieją prędkiego w kraju naszym powitania JWW. Pana Dobrodzieia. Cieszę się oraz, iż pamiętaiąc na moie do osoby swoiey przywiązanie zaszczycasz mnie zaufaniem y pozwalasz małą mi zrobić przysługę. Cztery tysiące Ryńskich, pod Dniem dzisieyszym wyprawiam na Dyliżans z Woynicza, posłał bym więcey, ale teraz nie mam. Proszę iednakże śmiało do mnie się udać, to y więcey będzie. Pan Gubernator oswiadczył mi Imieniem Cesarza, abym w Septembrze w czasie Seymu naszego przyiął mieysce Deputowanego w Stanach, będziemy zatym zbliżeni do siebie, a zatym jak bym potrzebował zwrotu pieniędzy, to na pare miesięcy wprzody uwiadomię. Nie rob sobie, Panie Moy trudności w prędkim oddawaniu. Jak Sławney Pamięci Biskup Ryło zaszczycał łaską i Przyiaznią Oyca mego, tak JW. W. Pan Dobrodziey chciey do mnie bydz Przychylnym y łaskawym, a ia szczycić się będę, że stałem się godnym względow y Dobroci Serca jego. Polecaiąc mnie y Parafię moią Rozdzielską Sercu Pasterskiemu, zostaię na zawsze JWW. Pana Dobrodzieia nayprzywiązańszym sługą

I. Kuropatnicki.

D. 26. Junii. 1818. Lipinki.

Jeżeli Pan na Pocztę z Wiednia pisać do mnie będziesz, day adress.

p. Tarnow — Dukla a Lipinki.

2.

Jaśnie Wielmożny Hrabio Dobrodzieiu!

Jeszcze w Wiedniu będąc otrzymałem Szacowny list JW. Hrabiego Dobrodzieia, i poźniey przysłane diliżansem 4000 fr. V. V. — Jakbym ia za tę łaskę wdzięczność moią wyrazić mógł, niewiem, zwłaszcza, że Pan Hrabia Dobrodziey nad moie spodzianie taką kwotę przysłałeś mi. Powinien byłem zaraz po odebraniu tey kwoty z Wiednia ieszcze, JW^{n} Hrabiemu podziękować, lecz dla różnych przeszkod wstrzymałem się aż do mego przeiazdu, gdzie moie powinne uszanowanie z naybliższey stacyi zasyłam, i za uczynioną mi wygodę przez nadesłanie wzmiankowaney kwoty nayserdecznieysze dzięki składam. Termin powrócenia kwoty pożyczoney nie wyrazam, wszelakoż iak nayprędzey wywdzięczyć się JW^{n} Hrabiemu, będzie staraniem moiem. Życząc zdrowia naylepszego i polecaiąc mnię szacownym (2) względom zostaię z głębokiem uszanowaniem

Jaśnie Wielmożnego Hrabiego

w Tarnowie — prawdziwy Sługa

dnia $\frac{23^{go}\ \text{Lipca}}{818.}$ — *Snigurski.*

[3] Jako ia od JW^{o} Hrabiego Józefa Kuropatnickiego pożyczone mi a dilizansem nadesłane 4000 fr. W. W. odebrałem. Która Kwota w przypadku śmierci moiey z dochodów Biskupstwa Przemyskiego wypłacona bydź powinna, ninieyszem stwierdzam. W Wiedniu dnia 6° Lipca 818.

Jan Snigurski

Nominowany Biskup Przemyski.

3.

21. X$^{br.}$ 1818 Lipinka.

Jaśnie Wielmożny Mosci Dobrodzieiu!

Nadchodzący Nowy Rok jest mi powodem oświadczenia JWW. Panu Dobrodziejowi nayszczerszych życzeń moich żyć szczęśliwie w pozne Lata dla uszczęśliwienia Owieczek swoich, y pociechy nas Przyiacioł, a to co wyrażam, przy tym zaczynać się mającym Roku, zawsze do śmierci, w każdym momencie czuć dla niego nie przestanę.

Poddani Mojiy Rozdzielscy obrządku Greckiego, złożyli w ręce moie Sponsię dobrowolną płacenia Plebanowi w Rożdzielu, jeżeli tamże ciągle mieszkać będzie Zł. Ryn. w Monecie 150. rachuiąc w to teraznieysze zbożne daniny. Ja zaś z moiey strony, chcąc rownie stać się Funduszu uczestnikiem, zabezpieczę w drugiey połowie podobne kwantum. Tak tedy y poddanych

Instrument y moy zapis za widzeniem się z JW. W. Panem Dobrodziejem w czasie przejazdu mego do Lwowa, będę mu miał honor komunikować, niektore dodatkowe desideria przedłożyć i umówić się względem sposobu takowey rzeczy do skutku doprowadzenia. Polecam mnie na zawsze łasce y dobroci serca JWW. Pana Dobrodzieia przywiązany y nayniższy sługa

I. Kuropatnicki.

IX. Лист о. Андр. Оберлінтера до еп. Снігурського.

Hochwürdigster Herr Bischof!

Gnädiger Herr![1])

Für die gütige Erinnerung an meinen so unbedeutenden Nahmenstag, so wie für die mir so schmeihelhafte Zustimmung in Hinsicht des Dekanats sage ich meinen verbindlichsten Dank, und wünsche nur, daß ein öfter erfolgendes, gnädiges Schreiben, jedoch mehr aus dem alten Ton. ohne unverdienten und gehäuften Complimenten mich beglücke.

Die von Euer bischöflichen Gnaden mir anempfohlenen 2. Convictisten, so wie den sich selbst, rühmlich (sich) empfehlenden Gierowsky werde ich, wie allezeit, nach Möglichkeit meiner schwachen Kräfte unterstützen und darin mein größtes Glück suchen, bei jeder Gelegenheit meine unbegränzte Hochachtung für Euer bischöflichen [2] Gnaden zu bethätigen. Gierowsky hat seine letzte Prüfung aus dem Arabischen und der Exegese vortrefflich gemacht, eben so sehe ich mit Zuversicht bey dem im Laufe des Dezemb. erfolgenden Rigorosum ex stud. bibl. seiner glänzenden Auszeichnung entgegen: er verdient wirklich alles Lob und jede Unterstützung.

Hr. Bobrowsky entschädigt mich trefflich für das geringe Opfer meiner Zeit durch seltenen Eifer und sehr gute Fortschritte in seinen schönen Bemühungen; er wird mir ewig unvergeßlich bleiben.

Daß sich Euer bischöflichen Gnaden die Menge der Geschäfte abgerechnet, übrigens sehr wohl und gesund befinden, habe ich mit größten Vergnügen gelesen: erlauben mir Euer bischöfl. [3] Gnaden beym nahen Schluße des Jahres meine frommen Wünsche für ein durch die ganze Lebensdauer fortgesetztes allseitiges Wohlbefinden mit der gehorsamsten Bitte anzuschließen, auch in jeder Ferne unter die innigsten Verehrer und Freunde gütig zu rechnen Euer bischöflichen Gnaden gehorsamster Diener

Andreas Oberlinter

Wien am 9. Dezember 818.

---

[1]) В горі дописка еп. Снігурського, 26^{a} 10^{bris} 818.

X. Листи провінціяла Василіян. о. Арсенія Радкевича до еп. Снігурського.

1.

Illustrissime ac Reverendissime Domine Archi-Praesul.

Protector Amplissime!

X. Jakób Radkiewicz, teraznieyszy kooperator w Mostach Cyrkułu Zołkiewskiego, a móy Synowiec, w Roku ieszcze przeszłym otrzymał z Konsystorza Metropolitalnego Lwowskiego, na podaną swoią prożbę o przyięcie do Archi Dyecezyi Lwowskiey, indorsalną rezolucyę, iż gdy okaże z Dyecezyi Przemyskiey Dymisse, do Lwowskiey Archi-Dyecesyi przyiętym zostanie. Ponieważ tenże zaś X Jakób Radkiewicz sam osobiście nóg Pasterskich w Przemyślu ucałować nie może, a to z przyczyny wielkiego swoiego ubóstwa tak dalece, iż ani czym, ani o czym, niema o czym wyiechać, gdyż z kooperatury swoiey w Mostach żadnych niema dochodów i nawet żadnego dotąd nie odebrał Dekretu na pobieranie z Funduszu Religii Kongrui dla kooperatorow przeznaczoney, przeto ia, będąc zaufany w dobroci serca Illmi ac Rmi Dni pokorną moią prożbę za nim wnoszę abyś Illmus ac Rmus Dnus żądaną od niego Dymissę z Dyecezyi swoiey Przemiskiey do Archi-Dyecezyi Lwowskiey łaskawie wydać rozkazać raczył, a to z powodu, iż on w Archi-Dyecezyi Lwowskiey poiął sobie żonę sierotę Rodzicow już nie maiąca [2] i tylko pod opieką swoiego Dziadunia Parocha we Wsi Berlin zwaney zostaiącą, ktory Paroch już przez starość swoią na siłach podupadły, mieć żąda za pomocnika pomienionego X^a^ Jakoba Radkiewicza w Parochii swoiey, owszem nawet i samey Parochii swoiej dla niego odstąpić przyrzeka. Jeżeli łaska Illmi ac Rmi Dni nastąpi w wydaniu żądaney Dymissy, odważam się i o drugą pokornie upraszać, to iest, abyś Illmus ac Rmus Dnus wydaną dla wyżey wzmiankowanego R a Jacoba Radkiewicza Dymisyę na moie ręce do Lwowa przez pocztę, lub innym iakowym pewnym sposobem przesłać nayłaskawiey raczył; za ktorą łaskę, nie tylko wyż pomieniony Kapłan, ale też i ia sam na znak winney wdzięczności błagać Majestat Boski obowiązanym będę, iako ten, który iestem z naywyższym szacunkiem i upoważeniem Illustrissimi ac Reverendissimi Domini Archi-Praesulis Clementissimi ac Protectoris Clementissimi nayniższym sługą

X. Arseni Radkiewicz mp. Z. S. B. W.

[3] P. S. Wielmożny Imc. X. Mogilnicki od czasu ktorego został referentem w Konsystorze Przemyskim i klasztorów naszych Dyecezyi Przemyskiej interessa do iego referatu są przyłączone, zawsze do tego dążył i dąży, aby mogł Zakon nasz poniżyć, a przynaymiey niepotrzebnemi i nieprzyiemnymi pismami

swoiemi pod imieniem Konsystorza wydanemi znękać, iako i teraz uczynił w lichey sprawie przyięcia iednego Laika do Zakonu, przez co stał mi się powodem do dania deklaracyi takowey, iakowey się zapewne Jaśnie Wielmożny Konsystorz odemnie niespodziewał. — Ja to z naywiększym umartwieniem serca moiego Illmo ac Rmo Dno wynurzyć muszę, gdyż w tey mierze to samo teraz stani(e) się ulgą, kiedy to co czuię, coram Illmo ac Rmo Dno Pastore Clementissimo wynurzam. — O gdyby to było przyzwoite zastanowienie na tym, co nam naywięcey iest zalecono: diliges proximum tuum, sicut te ipsum, i nadto gdyby ieszcze była uwaga na przestrogę S. Pawła, omnis potestas in aedificationem, et non in destructionem, tego by zapewne wszystkiego nie było. A zatym iak naypokorniey upraszam łaski Illmi ac Rmi Loci Ordinarii, abyś raczył wyż wspomnionego Referenta swego Konsystorza, Pasterską swoią Władzą albo na drogę Chrzesciańskiego [4] Zwierzchnika naprowadzić, albo li też od Referatu spraw Zakonnych uchylić, bo wszakże to wszystkim iest wiadomo, że Assessorowie Konsystorscy maią tylko votum informativum, a nie zaś decisivum. To gdy wyraziłem, z naywiększym uczuciem zniżam mnie do stóp Pasterskich i oraz zostaię z nayglębszym uszanowaniem Illustrissimi ac Reverendissimi Domini Archi-Praesulis Clementissimi ac Protectoris Amplissimi naynizszy sługa

X. Arseni Radkiewicz mp. Z. S. B. W. Prowincyał.

Lwow die 22. Lipca 1820. Roku.

2.

Illustrissime ac Reverendissime Domine Archi-Presul,

Benefactor, et Protector Amplissime!

Prelatura Opacka, na którą po uczynioney przez Jmc. X-a Hołdaiewicza rezygnacyi, mnie, a bez wątpienia i mego Kollegę Jmc. X a Modesta Hryniewieckiego, Illmus ac Rmus Dnus za Kandydatów powtornie proponować umysliłeś, iak z Listu Illmi ac Rmi Dni pod dniem 19 Listopada r. b. pisanego wyczytałem, potrzebuie znacznego zapasu pieniężnego tym Końcem, aby nominowany Opat mogł być w stanie nietylko opłacenia ogromnych Tax za swoią Nominacyę, częścią na 21. Ryń. 52. X^{row} w Monecie Konwencyonalney. a częścią na 379. Ryń. 13. X^{row} w Walucie Wiedeńskiey przez Buchalteryę wyrachowanych, iak się okazuie z dwóch Dokumentów tu pod lit. A. y B. załączonych; ale też aby miał czym zaspokoić potrzebne koniecznie wydatki, iako to na Akt publiczny swoiey na Opactwo Benedykcyi; na zwyczayne i stosowne do tey Godności Ubiory, i na inne z tą godnością nieodzownie połączone potrzeby. — Ia, i móy wyżrzeczony Kollega, nietylko znacznego, lecz nawet ani naymniey-

szego na to zapasu pieniężnego zgoła nie mamy. Wiadomo bowiem być może, iż my z Rodziców ubogich stanu Kapłańskiego zrodzeni, żadnego maiątku w Sukcessyi nie dostali; a cośmy na Urzędzie naszym publicznym Professorskim w przeciągu lat trzydziestu kilku zasłużywszy i zapracowawszy przez oszczędność naszą zebrali i zakonserwowali byli dla siebie, to wszystko (gdy przez natarczywą przemoc z odwiecznego siedliska naszego, to iest z Monasteru naszego Lwowskiego S. Jerzego, od lat 531. przez Bazylianów zamieszkałego i posiadanego, na mieysce inne nikczemne i całkiem opustoszone wygnańcami zostaliśmy) na wymurowanie nowego domu, w ktorymbyśmy głowy nasze choć na starość nieco wygodniey skłonić mogli, wyłożyć i wydać przymuszeni byliśmy.

Ani też potrzebnego na to zapasu pożyczonym od kogo sposobem spodziewać się (2) możemy, bo my ile Mnisi, żadney realności własney i osobistey nie mamy, na któreyby zaciągniony dług zabezpieczyć przynależało: na samą zaś obietnicę i na deklaracyę że nominowany Opat z prowentów Opactwa takowy dług zaspokoić i wypłacić za czasem usiłować będzie, nikt pewnie na pożyczkę swego grosza zezwolić nie zechce, a zwłaszcza ten, ktory wie dobrze iak iest szczupły fundusz tegoż Opactwa Bazyliańskiego w Żółkwi, który z funduszem Opactwa n. p. Benedyktynów, Cystersów w Austryi i w innych Krajach IEGo Cesarsko-Krolewskiey Mości znayduiących się, w naymnieysze porównanie póyść nie może — Gdy więc teraznieyszy stan obydwóch nas co do potrzebnego pieniędzy zapasu, z przyczyny wyżey okazaney, w na ywiększym niedostatku i ubóstwie znayduie się; przeto szczerze żądamy raczey przy naszych Urzędach Professorkich, dopoki siły służyć będą, zostawać, a niżeli na Prelaturę Opactwa Żołkiewskiego być promowowanemi przez takową bowiem promocyę stan nasz niebyłby polepszony, lecz bardziey poniżony: bo my teraz ile publiczni w Akademii Professorowie pobieramy każdy z osobna rocznie nasze Salaria po 1000. Ryń w Mon. Konw. nie rachuiąc Remuneracyi za Extra ordynaryine Prelekcye 150. Ryń. także w Konw. Mon. wynoszącey, a dla niżey podpisanego oznaczoney. Opat zaś Żołkiewski, razem z swoiemi zakonnikami, których naymniey trzech iako Kooperatorów in cura animarum koniecznie utrzymać powinien, ma tylko całkowitego dochodu rocznego tak z Opactwa, iako też i z Parochii do Klasztoru Opackiego inkorporowaney, 1516. Ryń. 52. X^{row} w Walucie Wiedeńskiey, iako się okazuie z Dokumentu pod Lit. B. załączonego.

Gdyby iednak podług wymiaru lat usługi naszey publiczney na Urzędzie Professorskim położoney, pensya dożywotna ex Fundo Studior. mogła być rezerwowana, a przytym ogromne owe Taxy za Nominacyę z Kalkulacyi Buchalterycznych wypadaiące gdyby także mogły być nayłaskawiey darowane; na ten czas czyli to ia niżey podpisany, czyli też moy Kollega Jmp. X. Modest

Hryniewiecki, ofiarowaną sobie Prelaturę Opactwa Zołkiewskiego z winną wdzięcznością przyiąłby. Inaczey zaś, ieżeliby te dwa warunki żadną miarą uskutecznione być nie mogły, tedy Illmus ac Rdimus Dnus nas obydwóch z liczby Kandydatów na pomienione Opactwo wyłączyć, a innych dwóch następuiących, którzy żadney słuszney przyczyny wymawiania się od przyięcia tey Prelatury mieć nie mogą, łaskawie proponować raczył; to iest nayprzód Jmc. X-a Marciana Tarnawskiego Superiora teraznieyszego Podhorzeckiego Klasztoru, którego zasługi w pismie moim ieszcze w Roku 1818. dnia 28. Listopada Illmo ac Rmo Dno podanym opisałem i wyszczególniłem; a potym Jmc. X. Juliana Dobryłowskiego teraznieyszego Rektora Buczackiego Klasztoru, którego znacznieysze zasługi są następuiące: a) Urząd Kaznodzieyski, do ktorego szczególnieyszą ma zdatność, prawie ciągiem od czasu swoiego na Prezbitera wyświęcenia, po wielu mieyscach, a nawet w Katedrze Lwowskiey S. Jerzego chwalebnie sprawował. b) W Brodach przy Kościele Rzymskiego Obrządku był Kooperatorem in cura animarum przez dwa lata, c) był także Superiorem nayprzod Klasztoru Uhernickiego i oraz Parochem, potym Podhorzeckiego przez lat kilka, a na koniec téraz od lat sześciu iest Rektorem Klasztoru i Szkół Buczackich.

Mogliby także być Kandydatami na tęż Prelaturę i inni dwa Prezbyterowie nasi, to iest Jmc X. Antonin Łotocki, teraznieyszy Prefekt Szkoł Buczackich, i Jmc X. Barlaam Kompaniewicz Krystynopolskiego Klasztoru Superior teraznieyszy; ale że ieszcze za młodzi, a naybardziey że na ich mieysce nie byłoby łatwo w teraźnieyszym Osób niedostatku, kogo innego z naszych Zakonników zadysponować; przeto od umieszczenia onych w liczbie Kandydatów na Opactwo Zołkiewskie tą razą ieszcze wstrzymać się wypada.

Takowa iest tedy względem przyięcia Prelatury Opactwa Zołkiewskiego nie tylko moia, ale też i moiego Kollegi Jmc. X-a Modesta Hryniewieckiego rzetelna deklaracya, ktorą do rąk Illmi ac Rmi Dni przesyłaiąc, i łaskawym względom nas obydwóch polecaiąc, zostaię z naywyższym szacunkiem i upoważeniem

Illustrissimi ac Reverendissimi Domini
Benefactoris ac Protectoris Amplissimi
nayniższym sługą

X. Arseni Radkiewicz mp.
Z. S. B. W. Prowincyał.

На кінци листу просить о. Радкевич, щоби й Лотоцького, чи Добриловського звільнено при іменованю від належної оплати.

XI. Листи Григ. Гинилевича до єп. Івана Снігурського.

I.

Jaśnie Wielmożny Panie, Nayprzewielebnieyszy Pasterzu!

Nieograniczona jedynie ufność w powszechnie wiadomą Dobroć y Łaskawość Jaśnie Wielmożnego Pana y Naymiłościwszego Pasterza ośmiela mnie, iako przed Nayłaskawszym Oycem, okoliczności wyłożyć, które przykre moje położenie zrządziły, razem zaś moją niewinność w tém względzie udowadniają; osnowa rzeczy następująca: Otrzymawszy za pośrednictwem direkcyi konwiktyckiej od Jaśnie Wielmożnego Pasterza nayłaskawiej mi udzielone pozwolenie przygotowania się do ostrego examinu z mów orientalnych, oznaczona mi była przez WX. Direktora osobna stancya dla ułatwienia w nauce, od którego razem jako podprefekt nad Teologami 3⁰ y 4⁰ roku ustanowiony byłem; lecz zaledwie miesiąc przeyszedł, gdy 31. z. m. [2] po powrocie z przechadzki z kameradą uwiadamiają mnie współkoledzy, iż służący moje rzeczy z stancyi wynieść chciał. Nie wiedząc przyczyny, udałem się natychmiast do W. X. Direktora z prośbą, by mi powod tego postępowania udzielił, lecz ten, nie uważając na moią prośbę, wypycha mnie w naywiększém umysłu rozjątrzeniu z swojego pokoju; gdy przeto moje zabiegi dowiedzenia się prawdziwego powodu, nimniey jak moje użalenie u innych przełożonych mianowicie u X. Spiritualnego nadaremne były, ułożyli sobie Teologowie 3⁰ y 4⁰ roku, złącznie udać się do W. X. Direktora y o przyczynę go prosić, który zaś wystawiwszy mnie jako naygorszego, nie wymieniwszy dokładney przyczyny, z tem oświadczeniem ich odprawił, iż mnie do Jaśnie Wielmożnego Pasterza oskarzy. W. X. Vice-Direktor mówił mi wprawdzie, iż pięciokrotny wychód po swiecku y jednokrotne spóźnienie się miało być przyczyną tego rozrządzenia z strony W. X. Direktora; [3] prawda, żem podczas zeszłego miesiąca pięć razy wychodził, lecz to się zawsze działo za wyraźnem pozwoleniem W. X. Direktora, y nie wychodziłem dla jakiey czczey zabawy, lecz na prośbę dawnego obywatela z Galicyi nazwiskiem Wiktora, u którego przez sześcioletni przeciąg czasu, jako instruktor synow jego we Lwowie zostawałem, a który przyjechawszy do Wiednia z temiż, niewiadomy będąc z mieyscowością, prosił mnie, czylibym nie mógł czasem do niego przyiść?; o tém gdym wspomniał W. X. Direktorowi bez wszelkiego zarzutu pozwolenie mi udzielił, zaś jednokrotne spoźnienie się nie mogłoby go do takiego kroku pobudzić; przeto nic mi nie pozostaje myślić, jak że od kogoś spotwarzony iestem, ile że się do naymniejszego błędu, nie mówię, wykroczenia przeciw jakimkolwiek ustawom nie poczuwam. — Gdy się to wszystko 31⁰ z. m. działo, przychodzi 3⁰ b. m. W. X. Vice-Direktor [4] do muzeum y oznay-

mia mi, abym się napowrót do dalszego rozporządzenia na dawne mieysce sprowadził. — Przerażony przeto oświadczeniem y groźbą WX. Direktora w obecności moich współkolegów, strapiony wyobrażeniem o nie sprzyiającem z tego powodu wyniknąć mogącem mieniu Jaśnie Wielmożnego Pasterza o mnie, a może o wszystkich tutay zostających kondiecezanach, które to dobre mienie nimniey jak sława Jaśnie Wielmożnego Naylepszego naszego Pasterza y Diecezyi jedyném bodźcem naszego postępowania y wszystkich naszych czynności jest, ośmielam się dla zapobieżenia jakichkolwiek wyniknąć mogących złych skutków, gdyby w istotnie WX. Direktor swoją groźbę chciał ziszczyć — ninieyszem naypokornieyszem pismem moje sprawowanie się usprawiedliwić, y gdyby tego potrzeba wymagała, zaświadczeniami WX. Vice-Direktora y [5] Prefekta, który jest naybliższym świadkiem moich działań, jako też świadectwem wszystkich Teologow 3ᵉ y 4ᵉ roku ztwierdzić: od czego się teraz jedynie z tey przyczyny wstrzymuję, iż WX. Vice-Direktor, gdym Mu moją obawę oświadczył, aby WX. Direktor w samey rzeczy z jakiego mnie nieznanego powodu w złem znaczeniu o mnie nie napisał, a przeto namieniłem, iż siebie przed Jaśnie Wielmożnym Pasterzem usprawiedliwić przedsiewziołem, — zaspokajał y od umyslonego przedsiewzięcia odradzał, twierdząc, iż to WX. Direktor tylko w chwilowem rozjątrzeniu umysłu tak się mógł wyrazić.

Całując nogi Jaśnie Wielmożnego Naymiłościwszego Pasterza, zostaję z nayglębszym uszanowaniem naypokornieyszym sługą

Ginilewicz Grzegorz.

[6] Ponieważ, co się dotycza prawdziwey przyczyny obchodzenia się ze mną w szczegulności, a z wszystkimi Rusinami osobliwie z strony X. Spiritualnego w ogulności, różne tylko domysły są, przeto racz nas Jaśnie Wielmożny Naymiłościwszy nasz Pasterzu nayłaskawiey wysłuchać y Swoiey Oycowskiey rady udzielić, gdy nasze (Rusinow) stosunki z Teologami łacinskiego obrządku wyłożyć ośmielamy się. — Będąc wiernymi zasadom prawdziwemu Chrześcianowi odpowiadającym, maiąc na pamięci napomnienia szanownych niegdyś naszych Przyłożonych w Seminarium we Lwowie, nakoniec przewidując szkodliwe skutki, jakieby mogły przy dalszem zamilczeniu nie tylko dla nas w instytucie zostających, ale może dla całego naszego narodu wyniknąć, nie możeby (sic) być obojętnémi na pełne szkodliwych zamysłów działania niektorych ł. o. Teologow.

[7] Ci bowiem uważając studia teologiczne jako podrzędnym celem ich pobytu w institucie, inne zaś umiętnosci li tylko jako środkiem swoich zgubnych zamysłów, głównie y prawie jedynie niektórzy tylko polityką się trudnią, lecz polityką nayniebezpiecznieyszą stoją w związkach z Swieckiemi, ktorzy przychodząc w tém celu do konwiktu rożne rozmowy przeciw rządu, przeciw

Monarsze, przeciw zwierzchności ogulnie prowadzą y rozmaite zakazane broszury znoszą, lecz nie dosyć na tem, jak się z pewnych źrodeł dowiadujemy, nawet z republikanami w innych prowincyach w związkach zostają, słowem francuzka propaganda główną swą siedzibę w konwikcie założyła, starali się oni y naszych pod różnemi pozorami do siebie przyłączyć, lecz my przewidując ich zamiar, gdysmy się temu opirali, powstała z ich strony potajemna nienawiść przeciw nam, a gdy ciż, nie będąc kontenci tajemnemi zamysłami, częstokroć nayohydnieyszych wyrazow przeciw [8] Monarsze y rządu używają, nasi zaś nie mogąc słuchać tak obrażających słów, ich napominają, przeto ztąd rozjątrzenie umysłów, rozdzielanie się na partyje, rozterki y t. p. widząc przeto nas tak stałemi w naszych zasadach y tak przywiązanemi do rządu, wyszukują rożnych powodów, by nas spotwarzać przed przełożonemi, a gdy Ci, osobliwie X. Spiritualny jakąś apatyę przeciw Rusinom, nie wiemy dla jakich przyczyn okazuje, który zaś u WX. Direktora wszystko może, więc bardzo do prawdy podobny domysł, iż ztąd to rozjątrzenie umysłu WX. Direktora, ile że te okoliczności po tey katastrofie się wydarzyły, gdy im się ich zamysł, nas na ich strony przeciągnąć nie udał. Wynurzamy więc jako pełni zaufania y nayposłusznieysi Synowie nasze umysły w tem celu przed Jaśnie Wielmoznym Pasterzem, aby, gdyby jakie śledztwo w konwikcie się wydarzyło, my (Rusini) będąc wolnymi od wszelkiego naymnieyszego podejrzenia w tém względzie nie tylko jako niewinni, lecz owszem przeciwni ich zgubą grożącym zamysłom byli uznani.

Prosząc z nayglębszą pokorą o Błogosławieństwo Pasterskie zostajemy nayposłusznieyszemi Synami —

W imieniu wszystkich Rusinow tutay zostających:

Wiedeń, dnia 3. listopada 834.

Ginilewicz Grzegorz m. p.
de *Horodyski Onuphrius* mp.
Gierowski Michaël mp.
Paszkiewicz Antonius mp.

Лист писаний на 8. стор. 4°. На першій сторонї число протоколу Ординаріяту: 202/pr. ex 834.

Наслїдком сего листу вислав еп. Снїгурський письмо до директора віденського конвікту, еп. Мих. Ваґнера (15. XI. 1834. p.),[1] яке на сім місци печатаємо в цїлости. Воно звучить:

ad N^rum^ 202/pr. ex 834.

Dem Hochwürdigsten, Hochwohlgeborenen Herrn Michael von Wagner, Bischof v. Belgrad und Semendria, Apostoli-

[1]) Сей акт скопіював я з бруліону, пис. незвісною рукою, з дописками еп. Ів. Ступницького.

schen Vikar der K. K. Heere, K. K. Hof und Burgpfarrer, Obervorsteher des höh. weltpr. Bildungs-Instituts, Doctor der Theologie, Rector Magnificus an der Wiener Hochschule etc. zu Wien.

Hochwürdigster Herr Bischof!

Die im k. k. Wiener-Stadt-Konvikte untergebrachten Zöglinge meiner Diözes haben mir unterm 3ten 2. l. M. angezeigt, daß einige galizischen Konviktszöglinge des lat. Ritus schädliche dem Staate und der Religion nachtheilige Bücher, welche ihnen durch die in Wien sich aufhaltenden Pohlen beigebracht werden, lesen, mit den in das Konviktsgebäude kommenden pohlnischen Civilisten öftere Zusammenkünfte halten, mit ihnen verschiedene revolutionäre Gespräche führen, ja sogar mit den auswärtigen Republikanern in sträflicher Verbindung stehen und auch die gr. kath. Konviktszöglinge der Przemysler und Lemberger Diözes in Ihr Interesse zu ziehen, wie wohl vergebens sich bemühet haben, wodurch unter Ihnen beiderseitige Reibungen entstanden sein sollen.

Obwohl Ich keine hinlängliche Überzeugung habe, daß ein solcher Unfug im besagten Konvikte (?) wirklich stattfinden sollte, und es auch wünsche, daß der angeführte Umstand sich nie bewähren möchte; jedoch da die dermahligen Zeitverhältniße es wahrscheinlich machen, daß böse Menschen, um ihre verkehrten Gesinnungen und schlechtesten Grundsätze in allen Wegen möglichst zu verbreiten auch die Geistlichen in ihr Interesse zu ziehen trachten und ich keinen sicheren Weg wußte, um ohne Kompromittirung meiner Konviktszöglinge im möglichem Falle des etwa eingeschlichenen Übels mein Gewissen zu beruhigen; so fand ich mich bewogen mir die Freyheit zu nehmen, Euerer bischöflichen Hochwürden oberwähnten Umstand im engsten Vertrauen zu berichten in der vollen Zuversicht, daß Hochdieselben davon den etwa nöthigen Gebrauch im geeigneten Wege zu machen wissen werden, womit das frägliche für die Bildung geistlicher Kandidaten höchst nothwendige Institut vor der Ansteckung mit verkehrten Grundsätzen verwahrt und die in demselben untergebrachten Zöglinge zu würdigen Priestern und treuen Unterthanen Seiner kk. Majestät gebildet werden möchten.

Empfangen Euer bischöflichen Hochwürden die Versicherung meiner ausgezeichnetesten Hochachtung, mit der ich die Ehre habe zu verbleiben Euer bischöflichen Hochwürden gehorsamster Diener.

Przemysl den 15ten November 834.

Mundiert et expediert 15en November 834.

На третій сторонї дописка еп. Снігурського: Eadem die 15a Novembris a. cur. datum responsum epistolariter Alumno C. R. Convictus Gregorio Ginilewicz cum congrua exhortatione et admo-

nitione, ne per suas frequentes excursiones ansam praebeat sinistrae de se opinionis. Insimul omnes Alumni admoniti, ut suis Superioribus debitam reverentiam et oboedientiam contestentur, atque si quid legibus adversi viderint, praevie suis Superioribus notificent. — Praeterea Ginilewicz ad continuanda examina rigorosa animatus extitit.

NB. Epistola haec inclusa litteris ad Cooperatorem Pasławski sub eadem die datis.

II

Jaśnie Wielmożny Pasterzu,
Naymiłościwszy Panie!

Pełniąc Wolę Jaśnie Wielmożnego Pasterza, zostając wiernym w swych zamysłach co do uskutecznienia raz wybranego celu, zrobiłem — za pomocą Boga — po półtrzecia miesięcznem przygotowaniu się, dnia 31-go stycznia, rigorosum z dialektów, pomyślnie dla siebie y z wszelkiem zadowoleniem P. P. Profesorow przy examinie udział mających; z tego względu mimowolnie przebija się uczucie najtkliwszey, naywyższey wdzięczności ku Naylepszemu naszemu Pasterzu, który nie zostając przy oycowskiey troskliwosci o dobro całey Diecezyi, niewypowiedzianą Łaskawością pojedynczych ogarnia. Oby Naywyższy jak naydłuższe y naypomyślnieysze lata, tak łaskawie y szczęśliwie nam przywodzącemu Pasterzowi udzielił! — o to — naywdzięcznieysi — codzien-[2] nie nie przestajemy Dawcę wszelkiego dobra błagać.

Mając na pamięci wyrzeczoną Wolą Naymiłościwszego Pasterza, rozważając okoliczności jakowąś styczność z przedmiotem mające, nakoniec uważając działania innych w tem względzie, udałem się do JW. Biskupa Wagnera, y oświadczyłem Mu życzenie Jaśnie Wielmożnego Pasterza, posłania na przyszły rok jednego z Diecezyi do wyższego institutu, y że ja zrobiwszy jedno rigorosum życzyłbym sobie to miejsce otrzymać, jeżeliby wybór Jaśnie Wielmożnego Pasterza na mnie wypadł; z czego JW. Biskup Wagner swoje ukontentowanie wyraził, iż Jaśnie Wielmożnego Pasterza Wola, jest posłać, i że może mieć gr. obrządku kandidata w instytucie, dodając razem [3] iż teraz wprawdzie wszystkie mieysca zapełnione są, lecz gdy się tylko jakowe otworzy, co się naydaley spodziewa do września, tedy zatrzyma dla Diecezyi Przemyskiey ob. gr., jeżeli Jaśnie Wielmożny Pasterz wyraźnie swoje życzenie w tém względzie oświadczy, zresztą dodał, abym Mu po ukończonem roku moie zaswiadczenia wręczył. Ponieważ wiec nie jestem pewny, czyli Nayłaskawszego Pasterza wolą będzie mnie posłać — ile że bezwarunkowo z uciechą poddaję się łaskawym rozrządzeniom Jaśnie Wielmożnego Pasterza, w jakiemkolwiek obrębie y do czegokolwiek podobać się będzie mnie, po ukończonych studiach użyć — przeto raczy Jaśnie Wielmożny Pasterz nayłaskawiey Swoją Wolę JW. Biskupowi

Wagner oświadczyć, by tem pewniey opruźnione mieysce zatrzymał, a ja kształcąc się według sił do stanu, do którego [4] dążę, nie przestannie starać się będę przez pełnienie obowiązków, na jakiemkolwiek stanowisku Naymiłościwszy Pasterz na mnie włożyć takowe za dobre uzna, stać się nieprzewyższenie posłusznym y okazaney Łaski godnym.

Całując Nogi Jaśnie Wielmożnego Pasterza proszę z naygłębszem uszanowaniem y w pokorze o pasterskie Błogosławieństwo.

Wiedeń, dnia 7. lutego 835.

Grzegorz Ginilewicz.

На першій сторонї число протоколу Ординаріяту 39/pr. ex 835.

III.

Jaśnie Wielmożny Panie, Naymiłościwszy Pasterzu!

Moje pojęcie nie jest w stanie ogarnąć szczęścia, które mie spotyka z Łaskawości, jaką mie Najłaskawszy Jaśnie Wielmożny Pasterz tak wspaniałomyślnie zaszczycić raczył, równie jak serce głębokiego uczucia naytkliwszey, naywyższey wdzieczności; — y czémże zdołam godnym uczynić się okazaney dobroci y Oycowskiey troskliwości! niepodzielney nieograniczoney ona wdzięczności całego życia wymaga; bo jeżeli powszechna szczyrość przyjaciela — pochodząca z wzajemney przychilności, — serce radością napawa, a miotane dolegliwościami koj(i), y ku niemu bezwzględnie całą siłą pociąga, tedy wyrazy Jaśnie Wielmożnego Pasterza Naylepszego Oyca, — do wewnętrza przenikające — zbytkiem radości moy umysł napełniły, ktory nie znaydując sposobności w sobie samym okazania wdzięczności, tą jedynie [2] myślą się zaspakaja, iż błagając Naywyższego Dawcę o błogie dary dla Wspaniałomyślnego Pasterza y Oyca, częścią przynaymniey — z głębokości serca wydobywającym się — uczuciom zadosyć uczyni.

Ujęty będąc nieporuwnaną uprzeymością y łagodnością z pierwszego przez Jaśnie Wielmożnego Pasterza łaskawie posłanego listu, gotów byłem naywiększe trudności pokonać w celu wypełnienia Woli tak chwalebnie y łaskawie nam przywodzącego Naymiłościwszego Pasterza: y zajste mimo wewnętrzney spokojności y uczucia własney niewinności w tem względzie pochodzącey, chwiać się poczynałem przy przeszkodach, jakie mi, jakby umyślnie — na drodze działań stawiano; — y tylko to z pociągającą łagodnością połączone ostrzygnienie, dodało mi siły do wytrwania, równie jak do zniesienia bez uporu przykrości, zrządzoney mi przez rozkaz WJX. Direktora, wyniesienia się z stancyi wkrótce przed oznaczonym do rigorosum terminem [3] a zatem

co do mojego położenia w naykrytycznieyszym czasie. — Byłoby nadużyciem wspaniałomyślności Nayłaskawszego Jaśnie Wielmożnego Pasterza z mojey strony, gdybym się, ośmielił prosić względem wdania się Jaśnie Wielmożnego Pasterza o zjednanie mi względów WJX. Direktora, tem bardziey, iż sądząc po sposobie przyjęcia mie przy okazyi, gdym mu o złożeniu examinu uwiadomił, swoje niesprzyjające mniemanie zmieyszył, lub zupełnie zmienił; — atoli pamięć na tak oycowską troskliwość za nadto głęboko utkwiła w mym umyśle, jak żeby miał czas takową zniszczyć. Racz przeto najszlachetnieyszy Jaśnie Wielmożny Pasterz(u) naytkliwsze me uczucia przyjąć, dopuki nie będę w stanie osobiście hołd wdzięczności u Nóg złożyć. — Co się dotycza robienia drugiego rigorosum w konwikcie, uważając wypełnienie Woli Jaśnie Wielmożnego Pasterza za święty obowiązek, bez wszelkiego wahania bym się do tego podjoł, gdybym nayprzód miał spokoyne mieysce, a gdyby po wtore, bezwględnym życzeniem Jaśnie Wielmożnego Pasterza było; będąc zas zaszczycony Łaskawością Jaśnie Wielmożnego Pasterza, posłania mie — przy otworzeniu się miejsca w Frintaneum, — do tegoż institutu; przeto, — poddając się pod ła-[4] skawe zarządzenie Jaśnie Wielmożnego Pasterza — po mojim z koncem szkolnego roku do Galicyj przybyciem — względem otrzymania Ordines S. co do czasu; będąc, mowię posłanym do Frintaneum, otrzymawszy S. Ordines, gotów jestem w naykrótszym czasie przy pomocy Boskiey porobić reszte trzy rigorosa, jeżeli taka Jaśnie Wielmożnego Pasterza Wola będzie.

Całując Nogi Najmiłościwszego Jaśnie Wielmożnego Pasterza proszę w pokorze w imieniu moich Współbraci z naygłębszym uszanowaniem o łaskawe zachowanie przychilności i udzielenie Pasterskiego Błogosławieństwa

Wiedeń
dnia 9° kwietnia
835.

Jaśnie Wielmożnego Pana
Naymiłościwszego Pasterza y Oyca
nayposłusznieyszy naywdzięcznieyszy
Grzegorz Ginilewicz.

Jaśnie Wielmożny Pasterz raczy mie nayłaskawiey względem spoznienia się w pisaniu ninieyszego listu uniewinić; różne szkolne zatrudnienia były przyczyną takowego.

На першій сторонї число протоколу Ординаріяту: 77/pr. ex 835.

IV.

Jaśnie Wielmożny Panie,
Nayprzewielebnieyszy Pastérzu!

Chciey mnie Jaśnie Wielmożny Pasterz nayłaskawiey uniewinnić, że dotychczas odciągnołem się z odpowiedzią na pismo, którém Nayłaskawszy Pasterz w początku bieżącego szkolnego

roku miłościwie mnie zaszczycić raczył; ile że chcąc razem z mojego pobycia w Instytucie rachunek złożyć, oczekiwałem chwili zrobienia examinu z Moralney i Pastoralney. Atoli złożony ciężką słabością, którey zaród długo przed tém bolem głowy w sobie czułem, — przeszkodzony byłem w uskutecznieniu zamysłu mego co do czasu zrobienia rigorosum.

Pospieszam przeto ninieyszém Jaśnie Wielmożnemu Pasterzowi nayuniżeniey donieść, żem na dniu 29go marca b. r. z zadowolnieniem przełożonych Institutu — z jednogłosném potwierdzeniem examinatorów — examin z pomienionych przedmiotów złożył; pozostaje mi zatem jeszcze kośc. historia z kan. prawem i dogmatika, które to dwa objecta, — gdy mi zdrowie posłuży — usiłując upłyniony czas w przygotowaniu tego ostatniego rigorosum uzupełnić, w krótkiey przestrzeni starać się będę ukończyć.

W mojm i konwiktorów imieniu składam naytkliwsze dzięki za niewyczerpaną [2] dobroć y oycowską troskliwość Nayprzewielebnieyszego naszego Pasterza.

We względzie nadmienionych, — w ostatnym do mnie liście — punktów, nic nie mogłem jeszcze od WJX naddirektora usłyszéć, chociaż kilka razy o przedmiotach mówiliśmy, z których mocą prawideł associacyi naturalnym torem na oweby mógł był zeyść; i pewnieby nie omieszkał był coś w owych przedmiotach namienić, gdyby mu takowe były zakomunikowane. Pewno jest, że tuteyszy kler z jakichś przesądów w ogule nam — Rusinom — i całey naszey hierarchii zupełnie nie sprzyja i bez wątpienia nie omieszka jakikolwiek sprzyjający nam i dla naszey hierarchii korzystny wniosek, ile by tylko w mocy jego było zniweczyć; że do potwierdzenia kleru tuteyszego wyzszego w tem niesłusznem — możnaby mówić nawet nieprzyjaznem powzięciu ku naszey hierarchii, obecne zdarzenie w konwikcie i skutek tegoż wiele się przyczyniło, to żadnemu nie podpada powątpiewaniu; ile że zkompromittowani konwiktyści — wyłącznie łacińskiego obrządku — nie zaniedbali żadney sposobności tak przy śledztwie, jako też u prywatnych osób, osobliwie z duchowieństwa, nasz kler spotwarzyć, nie wahając się nayniedorzecznieysze obelgi na nas miotać; li tylko aby — nie mogąc z polityczney — z inney jakiebądz strony [3] podeyrzanymi uczynić; jakoż z mowy WJX. Pletza samego nieco powziołem, co mi przynaymniey po części dało sposobność do wyjaśnienia rzeczy i usunięcia podłych zarzutow z strony namienionych konwiktorów nam fałszywie robionych. Aczkolwiek trudno wkorzeniony ów przesąd, nawet u takich, u których naymieybym się był spodziewał przeciw naszemu obrządkowi zupełnie uchilić.

Miłościwy Pasterz raczy z obfitości mojey smiałości pobłażyć, iż nie będąc nawet w stanie za tyle dotychczas wspaniałomyślnie przed innemi, mnie swiadczonych dobrodzieystw odwdzięczyć się, z nową prośbą się odważam; czynię atoli, jak posłusznemu i pełnemu dziecięcego zaufania synowi ku Naylepszemu Oycu działać

przystoi; wynurzywszy swoje pokorne życzenia, poddaję się zupełnie mądrym rozporządzeniom Nayłaskawszego Pasterza pełniąc święcie wysoką Wolę Jego, jakkolwiek takową wijawić Nayleпszemu Pastérzowi podoba się: Wiadomo jest Jaśnie Wielmożnemu Pasterzowi, żem po ukończonym pierwszym kursie teologicznym, pierwszy rok prawa frekwentował i examin tak z statistiki powszechney i austryjackiey, jako też z prawa natury prywatnego i publicznego z odpowiednym progressem zrobił; mniemając przeto, że w obecnym czasie żadna potrzeba mnie nie nagli do zapełnienia mieysca, na którembym diecezyi mógł być [4] użytecznym, — przyjowszy, jeżeli by Wolą Iasnie Wielmożnego Pasterza była, odwołania mnie z Wiednia, w którym to razie z naywiększym pospiechem kazdemu zarządzeniu i w każdym czasie poddaję się, myślałbym w Jnstitucie przy doktoracie z teologii także doktorat z kanonów zrobić Czyniąc to jedynie w tej myśli, że otrzymawszy te dwa stopnie, tém z większym skutkiem mojemu Miłościwemu Pastérzowi a przeto i diecezyi służyćbym mogłem; udaję się w nayglębszey pokorze do Nayprzewielebnieyszego Pasterza z nayuniżeńszą prośbą o nayłaskawsze zezwolenie y dopomożenie w tym pokornym zamysle mojm.

Poddając się bez wszelkiego wahania, jako nayposłusznieyszy syn jakimkolwiek rozporządzeniom, zawsze z mądrością działającego i niezmordowaną pieczołowitością o powszechne dobro powodującego się naszego Miłościwego Pasterza, y ukochanego Oyca, oczekuję w uczuciu naygorętszey miłości i dziecięcego zaufania łaskawego oświadczenia wysokiey woli

Iaśnie Wielmożnego Pana
Nayprzewielebnieyszego Pasterza
naypokornieyszy nayposłusznieyszy sługa
Grzegorz Ginilewicz

На першій сторонѣ число протоколу Ординаріяту: 49/pr. ex 837. Fasc. I., а на 4-тій Responsum datum die 24-a Aprilis 837.

XII. Лист о. Свящ. Литвиновича до ен. Снігурського (14. I. 1837).

Snigurski 14. Jän. 837.

Dzisiay rano dopiął mie przez tak zwaną „kleine Post" tuteyszą bilet szanowney ręki JEIP. z wyzwaniem, bym znaydującego się tu Drukowanego kalendarza Cerkiewnego kilka egzemplarzy JW-mu Panu przysłał. Udałem się natychmiast do wszystkich księgarzy tuteyszych, badałem nayprzod o ruskich, daley o innych w narzeczu sławiańskim kalendarzach, lecz nie znalazłem, co by kalendarzowi cerkiewnemu pod jakimkolwiek zbliżało się podobieństwem. Nie wypadało, jak tylko X. Malinowskiego, ktory JWP. o mniemanym kalendarzu doniósł, pytać o dokładnieysze wyjasnienie: jakoż okazało się, iż nayprzód maiący się drukować

kalendarz, jest tylko jednym z wielu idealnych utworow Malinowsk., przy tém zaś iż niezrozumiałem wysłowieniem się w ostatnim swoim liscie do JW. dał powod do mniemania, jakoby pomieniony kalendarz już wyszedł, lub w krótce wyiść miał z wytłóczni tuteyszey. Właściwym jego zamiarem — jak mi to sam dzisiay powiadał, było zawiadomić JW-o o namysle drukować się maiącego kalendarza cerkiewnego, by za zezwoleniem i wsparciem JWP. ow zamysł przyprowadzić do skutku. Rzecz zaś właściwie tak się ma: Porządkując ja z zlecenia direktora biblioteki naszego instytutu, znalazłem niektore ciekawe szczegóły co do dziejów i starożytności Ruskich, między innymi znayduie się tu dawny słownik encyklopedyczny w manuskripcie, obeimuiący w czterech jak nayogromnieyszych foliach alfabetycznie uporządkowane wszelkie wiadomości; tu więc pod napisem Rutheni znalazłem krotki rys początków Ruthenorum nie bardzo ciekawy, bo po większey części dla nas w Galicyi znajomy, lecz ku końcu znayduje się wyszczegolnienie wszystkich dzieł dawnych, z których by wiadomości historyczne co do dziejow naszych czerpać można, a to już jest szacownieysze odkrycie: bo maiąc imiona autorow i dzieł wyszczegolnienie można po znacznieyszych księgozbiorach śledzić w nich ciemne początki dziejów naszych. — Raz tedy w rozmowie, przy którey znaydował się ks. Malinowski, oświadczyłem, jakby dobrze było, gdybyśmy mieli jakowy w Galicyi czasopism oddzielny ruski — podobne odkrycia można by wtedy podać do powszechney wiadomości, a wyszłoby na jaw może nie jedno arcyważne dzieło z pyłu i prochow dawnych bibliotek. X. Mal. ze zwykłą mu namiętną skłonnością do drukowania co się tylko nawinie, naglił mie zaraz o ogłoszenie powyż-zych szczegołow drukiem, ja zaś wzbraniaiąc się tego, dodałem, iż gdybym słyszał o jakim na przykład w kształcie noworocz: lub histor. kalend: na wzór serbskich, podobne urywcze historyczne ciekawości zawierało, podałbym do umieszczenia na niem moich powyższych szczegołow. X. Malinowski z wielkim zapałem myśl tę pochwyciwszy, oświadczył się, piscie do Lwowa, gdzie pewny Marc. Szaszk. jakowyś noworocznik ruski ma mieć pod ręką: co gdyby się nie powiodło, on sam X. Malinowski ułożyć miał zwykły kalendarz cerkiewny, do ktorego więc i moje powyższe spostrzeżenia miały być dołączone i pod imieniem noworocznika miało to wszystko oglądać świat literacki. Ja ten projekt X. Malinowskiego za zwykłe zjawisko jego drukomanii — jak ją tu żartobliwie nazywają — przyjąwszy — nie myślałem, by tak daleko posunął swoią nieuwage o cudzych zamysłach tak zarozumiałe dawać zawiadomienia: i li tylko ubolewać mogę, iż niewinnym sposobem stałem się powodem do zatrudnienia JW-o tak mylnem X. M. doniesieniem.

Nie przeczę, iż skoro tylko ułatwię się z moimi egzaminami, będę mógł uzupełnić zdobytki do dziejow naszych ruskich z księgozbiorów tuteyszych, do czego przygotowawcze kroki już uczy-

niłem: nigdy jednak nie śmiałbym jakimkolwiek sposobem rozszerzać, a tym mniey drukiem ogłaszać, podobnych pismiennych ustępów, nie oddawszy je wprzod pod sąd i opiekę JWP., ile równie wielkiego znawcy w ocenieniu badań rusko-pismiennych, jak i uwielbianego powszechnie Mecen(as)a wszystkich, którzy słabemi siłami kuszą się dźwignąć upadłą swietność dawney literatury ruskiey. Jakoż uprzedzaiąc już teraz, upraszam łaski JWP. o zezwolenie przysłania mojego manuskryptu, skoro tylko uzupełniony zostanie, JW-mu z prośbą o użycie onego w sposob, jaki się tylko podobać będzie. Moim jednak zdaniem podobne urywcze wiadomości nie tak drukiem ogłaszać, jak zbierać należy, z czasem już pojawi się mąż umieiący z tych pojedynczych cząstek utworzyć swietną całość historyi naszey.

Tak jest więc stan rzeczy co do kalendarza, o którym doniósł X. Malinowski: nie mogąc więc uskutecnić roskazu IWP. przysłany kuponik IWP. Baronowi H. doręczyłem, który świadomszy życzeń IWP. a maiący bliższe jakby związki z sławnym Kopitarem będzie umiał spełnić wolę IWP. nabyciem szacownieyszych płodow pismiennictwa (w)narzeczach sławiańskich. — Naymiley i nayzaszczytniey mi jest i będzie zawsze ułatwiać zlecenia JWP., wszakże tym sposobem miał bym upragnioną porę ponawiania naypowinnieyszego hołdu i uszanowania z ktorym zostaje...

XIII. 3 листів єп. Снігурського до митр. Мих. Левицького.

1.

Excellentissime Illustrissime ac Reverendissime
Domine Archi-Praesul gratiosissime! [1])

Otrzymałem był od Rządu Intymat na dniu 2. Marca względem nastąpić maiącego Jubileuszu z uwiadomieniem, że Bulla do Dworu posłana w krótce kommunikowana będzie. Gdy do tych czas dalszego zarządzenia nie odebrałem, a czas się zbliża do zaczęcia tego nabożeństwa, które w nasze Swięta Wielkanocne rozpocząć zamyślam. przy złożeniu mego naygłębszego uszanowania udaię się z moią prośbą, abyś Excellentissimus Dnus raczył autoritate Metropolitana wydać w tey mierze potrzebne zarządzenie tyczące się tuteyszey dyecezyi, albowiem bydz może, że rządowa intymacya w tym przedmiocie do tuteyszego Konsystorza wypaśdź maiąca opóźni się. Nie wątpię, że porządek nabożeństwa iubileuszowego będzie przepisany i drukiem ogłoszony, proszę więc, ieżeli można, abyś Excellentissimus Dnus raczył potrzebną ilość takowych exem-

[1]) На горі дописка митр. Левицького „Resp. 9. Apr. 826“ Відповідь на сей лист поміщена у дра Щурата (Архив XII. стр. 22—3).

plarzow dla tuteyszey dyecezyi na móy koszt wydrukować kazać, gdyż (2) tutay drukarni ruskiey nie mamy, a osobno do Lwowa posyłać więcey by kosztowało, i czas za krótki iest. Wypadnie oprócz katedry więcey Cerkwiów w dyecezyi na iubileuszowe nabożenstwo wyznaczyć, i oprócz miast Cyrkułowych także po Dekanatach niektórych Stacye dla Jubileuszu dla chorych i niemogących dalszą podróż przedsiębrać, oznaczyć; racz także w tym względzie Excellencya Wasza Swego zarządzenia mnie udzielić, wiele takowych mieysc w Archidyecezyi naznaczono będzie, abym się umiał w stosunku tym co do moiey dyecezyi kierować. — Jeśliby okoliczności wymagały, posłałbym umyślnie kogo z tuteyszych Xięży, aby się ustnie o porządku nabożenstwa iubileuszowego zainformował, i ieżeli iakie przepisy z druku wyidą, z sobą przywiózł.

Zwrócone pod dniem 23. Febr. rozprawy JWX. Biskupa Zieglera razem z listem otrzymałem. Stosownie do tego załączam dokument dóbr Perehinska tyczący się, i ułomek Monasteru Kul: sprawy.

Polecaiąc mnie wysokiey łasce, mam honor z naypowinnieyszem uszanowaniem zostawać

Excellentissimi Domini Archi-Praesulis humillimus servus
Snigurski

Przemysl dnia 3-o kwietnia 826.

2.[1])

Excellentissime Illustrissime ac Reverendissime
Dne Archi Praesul Colme.

Wysokie wyrazy Excellentissimi Dni z dnia 9. t. m. razem z Bullami papiezkiemi o Jubileuszu otrzymałem, i naywiększe dzięki za udzieloną mi informacyę w tym przedmiocie wyrazam.

Myślę ia także w tym samym czasie nabożenstwo Iubileuszowe rozpocząć; o czém mamy z JWJX. Biskupem Potoczkim dnia iutrzeyszego rozmówić się. Komunikował mi tenże JWX. Biskup porządek we Lwowie pod czas Jubileuszu zachować się maiący, podług którego kazania Jubileuszowe po południu w niedziele i processye trzy w początku, we srodku i na końcu Jubileuszu także tylko w niedziele odprawiać się będą i sądzę iż te modalności ułożone są z porozumieniem się z Waszą Excellencyą, a zatem tym samym trybem w Archidyecezyi (2) kazania i processye przepisane będą i w takowym razie myslę się tego samego porządku trzymać tém bardziey, ile że teraz mało duchowienstwa mamy i do każdey celebry kler ze wsiów do assystencyi brać muszę.

---

[1]) На горі дописка митр. Левицького: „Resp. 12. Apr. 826.“ Відповідь на сей лист напечатав д-р Щурат (Архив XII) стр. 23.

Istotnie mało gdzie po Cerkwiach znaleść można porządek nabożenstwa Jubileuszowego w roku 1795. drukowany: gdy więc teraz na nowo przedrukowany zostanie, proszę ia także, abyś Excellmus Dnus raczył przy tey okazyi kazać dla tuteyszey dyecezyi Tysiąc exemplarzy wydrukować, a ia koszta druku w swoim czasie z naywiększą wdzięcznością odeszlę. Rownie przyda się książeczka o odpustach i Jubileuszu, i ieżeli dla Archidyecezyi drukowana będzie, racz Excellmus Dnus także dla mnie Siedmset exemplarzy przeznaczyć, aby po parafiach rozesłać.

Mam ieszcze o tę łaskę prosić, abyś Excellmus Dnus raczył Swoie Litteras Pastorales ad Clerum et populum mi komunikować i wszakże one mutatis mutandis można będzie do tuteyszey dyecezyi applikować.

Zostaię z nayglębszem uszanowaniem
Excellentissimi Domini Archi-Praesulis
humillimus servus
Snigurski

Przemysl dnia 11-o kwietnia 826.

3.[1])

Excellentissime Illme ac Rme Domine
Dne Archi-Praesul Colme!

Dnia wczorayszego mialem honor otrzymać łaskawe wyrazy Excellentissimi Domini dt. 12. cur. z załączonym in Copia listem pastoralnym; za co nayuniżeńsze dzięki składam, gdyż z gotowego łatwiey mutatis mutandis do tuteyszey dyecezyi zastosować będzie można. Bardzo stosownie byłoby Bullę Rzymską po parafiach publikować, i ia w tym celu zanoszę moią prośbę abyś Excellentissimus Dnus raczył drukuiąc dla Archidyecezyi, także dla moiey dyecezyi Siedmset exemplarzy obstallować kazać; wszakże konkomitacyę do tey Bulli mógłby każdy Loci ordinarius osobno dodać, gdyby ta Bulla osobno przedrukowaną została, albo drukarz mógłby na wstęp i koniec mieysca próżne zostawić, i te dla każdey dyecezyi osobném cisnieniem (2) dodane by bydź mogły. Gdy druk gotowy będzie, racz Excelentissimus Dnus o tem iakoteż o kosztach mnie łaskawie uwiadomić, a ia umyslnego do Lwowa w celu odebrania exemplarzy wyszlę

Nabożenstwo iubileuszowe zacznę ia także 30. t. m. mam tylko ieszcze iedną wątpliwość względem pierwszey i ostatniey processyi, którego dnia i czasie te odprawiać wypadnie: w sam dzień Пасхи z powodu zatrudnienia duchowieństwa i ludu rano czasu do processyi nie wystarczy, aż dopiero w czasie Nieszporów

---

[1]) На горі дописка митр. Левицького: „Resp. 15. Apr.“ Відповідь на сей лист помістив др. Щурат (Архив XII) стр. 23—4.

można by tę processyę odprawić dogodniey więc byłoby na poniedziałek Пасхи odłożyć, ieżeli istota Jubileuszu za sobą nie ciągnie, aby tenże z odprawieniem processyi zaprowadzony bywał; równie także przy konkluzyi 29. Pazdziernika wypadnie iednemu obrządkowi rano, a drugiemu po południu Processyą obchodzić. Racz Excellmus Dnus łaskawie udzielić mi informacyi ktorego dnia i w którym czasie pierwsza Processya z Katedry Metropolitalney po innych kosciołach prowadzona będzie. Polecaiąc mnie wysokiey łasce, mam honor z nayglębszém uszanowaniem zostawać

Excellentissimi Dni Archi-Praesulis humillimus servus

Snigurski

Przemysl dnia 14-o Kwietnia 826.

4.[1])

Przy złożeniu mego naypowinnieyszego uszanowania mam honor z powodu następuiącey Uroczystości Zmartwychwstania Pańskiego nayczulsze moie życzenia wyrazić, aby Opatrzność Boska Excellencyi Waszey dozwoliła, tę Uroczystość przy czerstwem zdrowiu i wszelkich pomyślnościach w naypoźnieysze lata obchodzić.

Łaskawe wyrazy Excellentissimi Domini dat. 21. el. otrzymałem, i komunikowane mi allegata po przepisaniu tychże mam honor zwrócić. Będę się starać podług możności myśli moie w tym przedmiocie pozbierać, i [2] suo tempore Excellencyi Waszey przedłożyć; nie mam ieszcze do tego potrzebnych subsidiow a mianowicie Collectionem Synodow i tak zwaną Книга кормчая czyli Номоканонъ. nie mogłem także z JX. Kustoszem Mogilnickim w tym celu pomówić, gdyż ón iuż od tygodnia w łóżku leży, ale teraz podnosi się. Że pierwiastkowo Zakonnicy byli od wszelkich godności exkludowani, nie podpada żadney wątpliwości; i zdaie się że dopiero po Synodzie Trullanskim zaczęli w Hierarchii mieć większe wpływy. Ze zaś ich częściey brano na Biskupstwa, ta tylko była przyczyna, że w klerze swieckim nie było zdatnych bezżennych; aby zaś w Cerkwi wschodniey a mianowicie Greckiey exystował Canon, samych tylko Zakonnikow na Biskupstwo promowować, tém bardziey nie mogę dopuścić, że nawet JW. Stratymirowicz takowy Canon nie cytuie, ani w Synodzie Zamoyskim na podobne postanowienia nie odwoływano się; sama tylko praxis iest, która ztąd wszczęła się, że Kler Swiecki nie posiadał nauk, i nie miał sposobności [3] do nabycia onych, przytém rzadkie zdarzenia Coelibatus między Klerem Swieckim, owszem przymuszenie do żenienia się, inaczey ad ordines nie był dopuszczony,

---

[1]) Сей лист є відповідню на письмо митр. Левицького, напеч. др. Шуратом в „Архив-і“ т. XII. стр. 26—7.

a naybardziey modus eligendi który do tych czas na Węgrach trwa, że JW. Metropolita z Biskupami na Synodzie nowego Biskupa obieraią; a zatem Zakonnicy raz dostąpiwszy Hierarchii nie zechcą z Kleru swieckiego obierać; tym sposobem ta praxis do tych czas obserwuie się między Nie-Unitami. Wszakze gdyby to postanowienie zasadzało się na kanonach Kościoła Greckiego, Unici na Węgrach, obrządek grecki między Nie-Unitami ścisle zachowuiący nawet brody golić nieodważaiący się, nie byliby od tych przepisów odstąpili, a przecież dawniey byli i teraz są wszyscy Biskupi z kleru swieckiego. JW. Stratymirowicz obawia się z odmiany teraznieyszey obserwancyi sehr nachtheilige Folgen; ieżeli myśli o Unii, ma racyę, gdyż przez tę odmianę prędzey by Unia na Węgrach rozszerzyła się: ieżeli zaś myśli iakie zamieszanie w narodzie, powtarza to samo, co nasi Bazylianie i w dyecezyi Munkacskiey dawniey rozsiewali.

Podobna iest argumentacya JW. Stratymirowicza do swego zamiaru [4] względem Archimandrytów. Nie można przeczyć, że Archimandryta iako Przełożony Klasztoru musi bydź Zakonnik, albowiem do tych czas po wielu Klasztorach są Archimandryci i Jgumeni, pierwsi maią do zarządzenia Disciplinam monasticam, a drudzy Oeconomiam; lecz aby Archimandryta przy konsystorzu, czyli po naszemu Vicarius Generalis nie mógł bydź z Kleru Swieckiego, niczem JW. Stratymirowicz nie probuie, odwołuie się tylko na Gebrauch, a ten Gebrauch nazywa Kirchen-Gesetze; ze wszystkiego widać iedną dążność JW. Stratymirowicza, oddalenie kleru swieckiego od naymnieyszego uczestnictwa rządu i distinkcyi.

Ponieważ u nas przez zapadłe Dekreta Maryi Teressy i Jozefa II. przedmiot ten zadecydowany został, sądziłbym w relacyi ninieyszey nie wspominać o Synodzie Zamoyskim, aby w teraźnieyszych czasach, gdzie dążność do dawnieyszych zwyczaiow okazuie się, nie dać powodu do nowych dubiow i zapytań; dosyć byłoby okazać ex institutione Monachorum, i ex Conciliis. że kler swiecki nie iest exkludowany, że byli Biskupi i teraz są ex Clero seculari, tudzież dla czego dawniey i teraz biorą ieszcze apud Non-Unitos ex Basilianis.

Polecaiąc mnie wysokim względom Arcy-Pasterskim, mam honor z nayglębszém uszanowaniem zostawać

Excellentissimi Domini Archi-Praesulis
obsequentissimus servus
Snigurski

Przemysl dnia 5-o kwietnia 828.

5.

Odebrałem łaskawe wyrazy z d. 21-o s. m. i załączone pisma trzy od JW. Baroni dla W. Pawlikowskiego. Ponieważ P. Pawlikowski przed tygodniem do Lwowa wyiechał, i ile tutay dowiedzić się mogłem, ieszcze nie powrócił, z oddaniem tychże pism

do iego powrotu wstrzymać się muszę; tym czasem racz Excellmus Dnus JW-o Baroni zapewnić, że komis ten uskuteczniony będzie.

Nayczulsze dzięki składam Excellencyi Waszey za pamięć łaskawą w liscie z d. 20. t. m. wyrażoną; Oby P. Bóg wzaiemne życzenia, któremi serce moie dla Waszev Excellencyi oddycha, wysłuchać raczył; naymilsza dla mnie [2] iest ze Lwowa wiadomość, gdy od osob z tamtąd przyiezdzaiących o dobrém i czerstwém zdrowiu Excellentissimi Domini słyszę; do nastąpić maiącey podróży kanonney życzę Excellencyi Waszey wszelkich pomyslności i szczęśliwego powrotu. W tych dniach wizytowałem Klasztor Dobromilski, gdzie wielki nieład a naybardziey marnotrawienie maiątku klasztornego zastałem.

Polecaiąc mnie łaskawym względom, mam honor z naypowinnieyszém uszanowaniem zostawać

Excellentissimi Dni Archi-Praesulis
humillimus servus
Snigurski

Przemysl dnia 22-o Maja 829.

JW-u Baroni łączę nayczulszy móy ukłon.

6.

Łaskawe wyrazy Excellencyi Waszey z d. 28. kwietnia z załączoną Bullą Papiezką odebrałem, i do Rządu o Placetum Regium wyexpedyowałem; po Swiętach Zielonych chciałbym Jubileusz zacząć, a potem w dyecezyę na wizytę Kanonną wyiechać.

Podług zlecenia w liście z d. 12. kwietnia wyrażonego wzywałem JX. Kanonika Ławrowskiego, aby względem Bulli Demandatum coelitus swoie zdanie napisał; lecz zdaie się że dotychczas tego nie uskutecznił; wspominał mi, że w tym przedmiocie posiada różne Manuskrypta. Mam ia odpowiedź s. p. JW. Angellowicza dat. 3. Decembris 1800. do s. p. JW. Gołaszewskiego, tudzież Apologię ad Consist. Vilnense R. L. pro Rit. Gr. Cath. adversus Informationem G. D. Mejer: ieżeliby te pisma w tamteyszych aktach nie znaydowały się, kazałbym ie odpisać; zdaie mi się, że ostatne, to iest Apologię wydrukowaną widziałem. W liście moim z d. 12-o kwietnia oświadczałem moie (2) zdanie, że nie można directe wyprobować, iakoby Bulla Demandatum coelitus miała wyraźne Placetum Regium; lecz podług niey do tych czas w obydwóch obrządkach postępywano; z aktów konsystorskich można wiele przykładów dowieść, gdzie konsystorze łacinskie nakazywały osobom od urodzenia w obrządku łacinskim zostaiącym nazad do ruskiego obrządku powracać; przed dwoma laty odebrałem ia z Seminarium Tarnowskiego dwóch alumnów pastoralistów ukończonych, braci Wisłockich do moiey dyecezyi,

w tym roku także o Alumna w konwikcie upominam się, który Pastoralnę ukończył; ciekawy iestem, co JWJX. Biskup Pistek odpowi. Dekret nadworny z d. 15. Februarii 1777. opiewa: ut intuitu transeuntium ad ritum latinum ratio habeatur decretalium a Summis Pontificibus eatenus editorum; do rzędu tych dekretaliow wzmiankowana Bulla Demandatum tém pewniey należy, ile że ten Dekret nadworny wypadł na remonstracyę s. p. JW. Metropolity Leona Szeptyckiego, który zapewne o tey Bulli nie przepomniał.

Za udzielenie Blachi na antimissy nayczulsze dzięki składam; wkrótce będzie na ręce JX. Gierowskiego do Lwowa odesłana, aby nazad tam oddał, dokąd należy.

Słychać u nas, że JW. Primas miał wezwanie, ażali przyimie Arcybiskupstwo Pragskie; na co miał się affirmative deklarować.

(3) Polecaiąc mnie wysokim względom arcypasterskim mam honor z nayglębszem uszanowaniem zostawać

Excellentissimi Domini Archi-Praesulis
obsequentissimus
Snigurski.

W Przemyslu dnia 16-o Maja 1833.

Załączam kopiię ztąd pisaney; iest ona wprawdzie otwarcie pisana, lecz iak się z pozostałych pism okazuie, nasi poprzednicy w podobnych przedmiotach smieley pisali.

7.[1])

Excellentissime Illustrissime ac Reverendissime
Domine Archi-Praesul Colendissime!

Wysokie wyrazy Excellencyi Waszey z d. 10. t. m. odebrałem, i mam zaszczyt przy oświadczeniu mego powinnego uszanowania odpisać.

Smutno iest, że takie nieprzyiemne zdarzenia w Seminarium praktykuią się; nie dosyć kłopotu z Alumnami, potrzeba ieszcze ambaras mieć z Przełożonymi; powinni by po teraźnieyszey lekcyi bydź ostrożnieysi i wszelkiey suspicyi wystrzegać się. W takim składzie rzeczy konieczna potrzeba iest, aby przyszły V. Rektor był kapłan rozsądny i doświadczony; o mniemanych dotąd konkurrentach X. Budzynowskim i X. Łotockim wątpię, ażali oni przy swoiém naylepszém sercu i chęciach będą posiadać zręczność do prowadzenia młodzieży Seminarzyskiey. (2) Znany będzie Waszey Excelencyi X. Zelechowski Paroch w Wyszatyczach blisko Walawy razem Dziekan Przemyski; moiém zdaniem mógłby się przy-

---

[1]) На горі дописка митр. Левицького: „Resp. 1. Januar 1836". Сей лист є відповідию на лист, поміщ. у дра Щурата (Архив XII) стр. 101—2. Митрополит відповів (Таиже) стр. 102—4.

dać na V. Rektora, iako powolny, rozsądny, bez żadnego nałogu i maiący doświadczenie; wreszcie ieżeliby nikt kogoby bespiecznie na aktualnego można proponować, nie zgłosił się, sądziłbym stosowniey ten Urząd iakiemu Jndividuum prowizorycznie na rok ieden powierzyć, aby w tym czasie go poznać można.

Do X. Ilnickiego, który życzył sobie mieysce Prefekta w Seminarium otrzymać, pisałem, aby niezwłocznie do Lwowa udał się i osobiście Waszey Excellencyi prezentował w celu zasiągnienia dalszych rozkazów. Paterek ten iest przykładny i ma chęć do czytania i zdawania Rigorozów.

JX. Baro pisząc do mnie o swoim bracie wspominał także o denuncyacyach w Seminarium, i dodał: że X. Hordynski iest w podeyrzeniu złych sentymentów, i że on ma bydz w związku z Łozinskim, Sieleckim i podobnemi, radzi także aby go usunąc z Seminarium, gdyż lepiey żeby żadnego (3) nie było, iak taki. — W czasie moiey bytności we Lwowie kazałem X-u Hordynskiemu konkurs na beneficium odpisywać, gdyż ón w Seminarium gdzie o Rigorozach ani pomyślał, długo zostawać nie może; prosił się ieszcze do końca tego roku szkolnego z powodu, że brata przy sobie utrzymuie; ieżeli zaś w samey rzeczy ón iest złych sentymentów, wypadałoby go nie zwłocznie z Seminarium odwołać; i właśnie teraz byłaby dobra pora, posłać go na administracyę do Biliny na mieysce X-a Ilnickiego, ieżeli ten Stallum Prefecta w Seminarium otrzyma.

Polecaiąc mnie łaskawym względom mam honor z naypowinnieyszém uszanowaniem zostawać

Excellentissimi Domini Archi-Praesulis
obsequentissimus servus
Snigurski

W Przemyslu dnia 21-o grudnia 1835.

8.

Z powodu następuiącey Uroczystości Zmartwychwstania Chrystusa Pana poczytuię sobie za naymilszy obowiązek moie głębokie uszanowanie i nayczulsze życzenia Excellencyi Waszey wyrazić, by Opatrzność Boska pozwolić raczyła tę uroczystość nie tylko w teraznieyszym roku, lecz także w przeciągu naydłuższych lat przy czérstwem zdrowiu, siłach i wszelkiey wesołości obchodzić.

Naprzeciw Autora Czasopisma: Przyiaciel prawdy chrześciańskiey przychodzą z Dekanatów coraz więcey zażaleń z powodu artykułu o Małżeństwie kapłanów; podobnoś będę zmuszony podług Entwurf, który w ostatnim liście razem z Refutacyą Waszey Excellencyi kommunikowałem, za duchowieństwem do Rządu wstawić się, albowiem ieżeli łacinnicy zechcą daley kler nasz ohydzić i powagę uymować, zaiątrzenie bardziey zwrastać i niespokóy między duchowieństwem szérzyć się będzie.

Polecaiąc mnie łaskawym względom Arcy-Pasterskim, mam honor z naypowinnieyszém uszanowaniem zostawać Excelentissimi Dni Archi-Praesulis obligatissimus servus

Snigurski

w Przemyslu dnia 8-o kwietnia 836.

9.

Przy nadchodzącey Uroczystości wysokich Imienin Waszey Excellencyi poczytuię sobie za naymilszy obowiązek moie powinne uszanowanie i nayczulsze życzenia wyrazić, aby Opatrzność Boska za pośrednictwem S. Patrona dostoyną Osobę Excellencyi Waszey przy czérstwém zdrowiu i wszelkich pomyślnościach dla dobra i zaszczytu naszey Hierarchii w naydłuższe lata zachować raczyła; o co modły do niebios zasyłać nie przestaię.

X. Aithal Witoszyński miał przed tygodniem do Lwowa wyiechać; spodziewam się, że swoie urzędowanie iuż obiął. Po powrocie moim ze Lwowa odzywał się tuteyszy kanclerz X. Pietrasiewicz po kilka razy ze swoią myślą, że na urząd Rektora podawać się chce, odradzałem mu z powodu, że w Archidyecezyi będą mocnieysi kandydaci; teraz Rekwizycya tamteyszego konsystorza względem publikacyi nowego konkursu na nowo zachęciła go, i chce szczęścia probować. — Ponieważ iuż tyle Indiwiduów na tym urzędzie oczekiwaniu nie odpowiedziało, zdaniem mojém wypadało by kandydata, zakim na aktualnego proponowany będzie, przynaymniey przez przeciąg roku prowizorycznie na Urzędzie Rektora wyprobować.

Przy tey sposobności polecaiąc mnie wysokim względom Arcypasterskim, mam honor z naypowinnieyszém uszanowaniem zostawać Excellentissimi Domini Archi-Praesulis obligatissimus servus

Snigurski

w Przemyslu dnia 19-o Listopada 836.

10.

Przybył tu Filaret Romanowicz w celu proszenia o przyięcie do tuteyszey dyecezyi, i przywiózł mi list rekomendacyiny od JWJX. Arcybiskupa Ormiańskiego, który per longum et latum za nim wstawia się. Chociaż o tém Indywiduum w czasie moiey bytności we Lwowie niektóre okoliczności słyszałem, iednakże z powodu, że wiele osób za nim interessuie się, nie byłbym iego przyięciu przeciwny; lecz wystawiłem mu dłuższą pertraktacyę, i położyłem kondycyę sine qua non, aby Dogmatykę i Pastoralną repetował. Pokalkulowawszy ón swóy interes, zdecydował się wrocić do Lwowa i poddać się wszelkim kondycyom dla brata iego przepisanym, prosząc mnie usilnie o wstawienie się za nim do Waszey Excellencyi, aby mógł pozostać w Archidyecezyi, gdzie

wszelkim rozkazom Waszey Excellencyi powodować się chce. Nie mogąc prośbie iego odmówić, zasyłam ninieyszą moią prośbę, abyś Excellentissimus Dnus raczył go nazad przyiąć do swoich względow, zwłaszcza że także JWJX. Primas miał się za nim interessować. — Na przyszłość powinienby JX. Dziekan Maxymowicz bydź ostrożnieyszy, aby podobnych interessów więcey nie narobił.

Przy tey sposobności łączę wyrazy głębokiego uszanowania, z ktorem mam honor zawsze zostawać Excellentissimi Domini Archi-Praesulis obligatissimus servus

Snigurski.

w Przemyslu dnia 22-o grudnia 836.

List od JWJX-a Arcybiskupa Ormiańskiego załączam.[1])

---

[1]) Долученний лист архиеп. Самійла Стефановича звучить: Illustrissime, Reverendissime et Amabilissime Pater! Oddawca tego listu iest Philaret Romanowicz Bukowinczyk klerik edukowany w Seminarium Czerniowieckim, ktory poznawszy błędy disunitow, wyrzekł się ich, zrobił wyznanie wiary katolickiey w Cerkwi Czerniowieckiey w obliczu ołtarza y Xiędza Dziekana Maxymowicza a tamteyszego Proboszcza y powrocił na łono kościoła katolickego wraz z bratem swoim. Po tey uroczystości przyiechali do Lwowa obydwa, zostali przyięci y umieszczeni w klasztorze S. Onufrego u XX. Bazylianow, bądź oni pokończyli byli studia theologica, y tylko im została pastoralna, z ktorey mieli zdawać examen. JMCX. Metropolita dla ugruntowania ich w wierze katolickiey rozporządził, aby tu przez dwa lata ieszcze słuchali theologii, ieden z nich deklarował się, że za wolą JX. Metropolity, a ten Philaret żal mu było tracić tu dwa lata, y deklarował się, że dla matki ubogiey, ktora potrzebuie iego pomocy, przeciwnie deklarował się. Kazał więc JX. Metropolita mu z klasztoru ustąpić; postrzegł się Philaret, że grubo zbłądził, przepraszał JX. Metropolitę, y prosił aby mu wolno pozostać w klasztorze, y kontinuować nauki, ale nie zdało się JX. Metropolicie cofnąć swoy wyrok, y dał mu pozwolenie przeyść do inney Diecezyi. Z tym pozwoleniem udaię się do Jasnie Wielnożnego Pana. Znaiąc obydwoch prozelitow dobrze, bo naypierwiey mnie dali się poznać y bywali u mnie, doswiadczałem ich y poznałem ich dobre skłonności, y obydwa mogą być pożytecznie użyci w diecezyi, polecam tedy Philareta łasce JW. Pana, okaż mu łaskawość Oycowską, dobroć JW. Pana będzie powodem y pobudką do nawrocenia seminaristom czerniowieckim, a JW. Pan pomnożysz swoie zasługi, ktore bądź gotuią dla Niego piękny wieniec sprawiedliwości po długim życiu, przyozdobisz go ieszcze pięknym bukietym, który będzie uwity z łaskawego przyięcia Philareta.

Racz przyiąć Jasnie Wielmożny Pan uczucia wysokiego szacunku y rzetelney przyiazni, ktoremi iestem przenikniony ku Jego

11.

Na łaskawe wyrazy Excellencyi Waszey z d. 6. i 8. t. m. mam honor przy oświadczeniu mego naypowinnieyszego uszanowania odpisać.

Dnia wczorayszego otrzymałem list z d. 5. t. m. w Eperies datowany od JW. Nominata Munkacsowskiego, w którym mnie na akt konsekracyi na dzień 18. wzywa; powoduiąc się więc także woli Waszey Excellencyi tem chętniey do Lwowa podróż odprawię, ile że przy tey sposobności będę mieć ukontentowanie Excellentissimo Domino moie głębokie uszanowanie osobiście złożyć. JW. Nominat w liście swoim (2) nie wyraził, którego dnia myśli wyiechać, i czyli przez Przemysl poiedzie; dla tego będę do przyszłego czwartku na Niego tutay oczekiwać; w przypadku gdyby Go we Czwartek do południa w Przemyslu nie było, myślę we Czwartek wyiechać na nocleg do Moscisk, a w Piątek z tamtąd we Lwowie wieczorem stanąć.

Mam honor z naypowinnieyszém uszanowaniem zostawać
Excellentissimi Domini Archi-Praesulis
obsequentissimus
Snigurski.

Przemysl dnia 12-o Marca 838.

P. S. Jeżeliby JW. Nominat prędzey przyiechał do Przemysla, ia także z Nim prędzey do Lwowa wyiechać myślę.

12.

Dnia iutrzeyszego myślę wyiechać na parę dni do Straszewic, a ztamtąd przez Sambor do Lwowa na Seym udać się. Doświadczywszy od Waszey Excellencyi tylekroć łaskawych względów, zanoszę moią prośbę, abyś Excellentissimus Dnus raczył mnie w Swoim pałacu przez czas Seymu pomieścić, i ufny w wysokie względy Waszey Excellencyi w przyszłą Sobotę t. i. dnia 30. t. m. wieczorem do pałacu zaiadę.

Zakim będę mógł osobiście złożyć Waszey Excellencyi moią attencyę, proszę przyiąć wyraz naypowinnieyszego uszanowania, z ktorém zawsze iestem Excellentissimi Domini Archi-Praesulis obsequentissimus

Snigurski.

w Przemyslu dnia 24-o Września 838.

Osobie y iesteś mi Pater amabilissimus. Uwielbiam Go y czule kocham, te uczucia nie zgasną y nie zwiedną, trwać będą w całey żywości do końca. Jasnie Wielmożnego Pana et Amabilissimi Patris nayniższy sługa

Samuel Stefanowicz.

13.

Wysokie wyrazy Waszey Excellencyi z d. 24. t. m. odebrałem, i przy oświadczeniu mego naypowinnieyszego uszanowania mam honor przy zwróceniu kommunikowanych mi Papierów odpisać. — Projekt odpowiedzi na propozycyę JW-o Arcy-Biskupa Pisztek odczytałem, i podług mego zdania nie opatruię nic do wypuszczenia, owszem wyznać muszę, że wykład tego przedmiotu bardzo mi się podobał, i data znalazłem, o których w tuteyszych aktach nie ma wzmianki; dla tego kazałem sobie ten projekt odpisać. Rozszerzenie odpowiedzi iest stosowne dla oswiecenia w tey materyi JW-o Arcybiskupa i Sociów, (2) którzy dawnieyszych pertraktacyi nie czytali i czytać nie będą; a z tey odpowiedzi oświecą się o stanie tego interessu od początku, i spodziewać się, że od swoiey uroioney kurrendy przynaymniey na teraz odstąpią. — Co się tyczé Rezolucyów od kongregacyi de propaganda fide z roku 803. do s. p. JW-o Angellowicza i z roku 815. do s. p. JX-a Neustern, sądzę, iż te w odpowiedzi do JW-a Arcybiskupa pozostać mogą, albowiem dowodzą, iak ciągle nawet w tych czasach Stolica Apostolska przy dawnieyszych Swoich dekretach przeyście z naszego obrządku na łacinski bez zezwolenia Rzymu zabraniaiących obstaie, dla tego dobrze także będzie odwołać się na ostatnią Rezolucyę z Rzymu względem nieiakiego Baczyńskiego do Jezuitów wstąpić żądaiącego, w którey Oyciec S. w przypadku potrzeby zezwala dimittować go autoritate apostolica. — Ze zaś powyższe Rezolucye z 803. i 815. (3) nie maią Placetum, nie może żadnych skutków nieprzyiemnych za sobą pociągnąć, gdyż one nie były w Dyecezyi publikowane, a narescie których by do odpowiedzi pociągać mogli, są nieboszczykami, i w tuteyszym konsystorzu ile razy były podobne pertraktacye, odwoływano się na Rezolucyę z 803. która także w dziele JX-a Basilovits de Fundatione Koriatovics przy końcu iest przedrukowana; mniemam więc, że cytacye obydwóch powyższych Rezolucyów z 803. i 815. bezpiecznie pozostać mogą.

Wzięto także z tuteyszey dyecezyi trzech półgłowków do inkwizycyi kryminalney; powód i przyczyna ta sama co i z tamteyszymi; wszyscy ci trzy wyiszli z Seminarium w roku 835. — Aby na przyszłość nie mieć podobnych wypadków, naylepiey będzie takowych od stanu duchownego oddalać; albowiem upomnieni potrafią swoie sentymenta ukrywać; skoro tylko o Bujarskim odbiorę doniesienie, natychmiast każę mu Certifikat odwołać, gdyż upomnie-(4)-nia i przedstawienia nie wiele takowym pomagaią. Słyszałem prywatnie, że Bazylemu Hrab titulus mensa denegowany lub zasuspendowany; dobrze by było, aby dla postrachu także drugich titulus mensae został mu odmówiony.

Łącząc moie nayglębsze uszanowanie, mam honor z wysokiém poważaniem zostawać

Excellentissimi Dni Archipraesulis
obsequentissimus
Snigurski.

w Przemyslu dnia 27-o Pazdziernika 838.

P. S. Ponieważ JW. Arcybiskup Pisztek w tym kraju iest peregrinus, i nie wie tuteyszey historyi i stosunków, wpada mi, że może nie byłoby od rzeczy w odpowiedzi do niego, dodać ieszcze dekreta monarchiczne iako to: Maryi Teresy, Jozefa II, i Leopolda II. de coaequatione Rituum w Galicyi.

Moie duchowieństwo iest tego zdania, że zatargom i napasciom duchowieństwa r. l. inaczey nie może się oprzeć iak tylko tym sposobem, gdy po wsiach zacznie osoby r. l. tak iak po miastach Kapłani r. l. czynią, do obrządku swego przyimować, a na ten czas kapłani r. l. u naszych kapłanów prosić będą; o czém iuż mam dowody w moiey dyecezyi.

14.[1])

Z powodu odebraney wiadomości, że Excellmus Dnus do Lwowa powróciłeś w celu zasiągnienia rady lekarskiey względem Swego zdrowia, byłem zatrwożony, ażali w tey słabości niema iakiego niebespieczeństwa; odebrawszy zaś pocieszniejsze doniesienie od JWJX. Sufragana teraz spokoynieyszy iestem, i mam w Bogu nadzieię, że Excellencyę Waszą do zupełnego zdrowia przywrócić raczy.

Przy zbliżaiącey sie Uroczystości Bożego Narodzenia i Nowego Roku łączę oraz moie nayczulsze życzenia, aby Opatrzność Boska dozwoliła Excellencyi Waszey tę Uroczystość przy zupełném zdrowiu i czerstwych siłach w naypóźnieysze lata obchodzić.

Na ręce JWJX-a Sufragana odsyłam myśli moie względem odpowiedzi konsystorzowi wiedeńskiemu udzielić się maiącey. Nie mogę poiąć, co do takiey Rezolucyi konsystorz wiedeń-(2)-ski spowodowało; pod pozorną przyczyną musi bydź iakaś inna; ostatny kooperator X. Molnar miewał Mszę S. o godz. 12. w Niedziele i Swięta, na którą wiele uczęszczało, może konsystorz niechce, aby wiedenczycy przyzwyczaiali się do Ruskiey Mszy, którą, że iest dłuższa i z benedykcyą, chętnie słuchaią. — Może bydź i inny plan, aby z S. Barbarą tak zrobić, iak uczyniono z kapellanami woyskowymi r. g. c. w Styryi, Czechach, Morawie; dla tego powoli coraz bardziey ograniczaią; wszakże konsystorz wiedenski musi wiedzić, że poprzednicy kooperatorowie ad S. Bar-

---

[1]) На горі дописка митр. Левицького: „Resp. 4. Januar. 844.“

baram czytywali Mszy S. w kościołach łacinskich. — Zamiaru srożenia się JWJX. Biskupa Popowicza nie mogę odgadnąć; musiał bydź nie kontent in Comitiis, albo postawił się iako Magnas Hungariae — odpowiedź była nayroztropnieysza, bowiem inutilis quaestio silentio solvitur.

Poleciwszy mnie wysokim względom Arcy-Pasterskim, mam honor z naypowinnieyszém uszanowaniem zostawać

Excellentissimi Domini Archi-Praesulis
obsequentissimus

Przemysl dnia 1-o Stycznia 844. *Snigurski*

XIV. Лист о. Теоф. Голдаевича до еп. Снігурського.

D. 3. Grudnia 840 z Krechowa.

Jasnie Wielmozny i Nayprzewielebnieyszy Pasterzu,
Panie i Dobrodzieiu Nayłaskawszy!

Adres Waszey Pasterskiey Mości dt. 17. 9-bris a. c. pod kopertą IX. Prowincyała do mnie prostowany, dopiero dnia onegdayszego odebrałem, i spostrzegłszy w nim Pasterską rękę, w dowod naypowinnieyszego uszanowania ucałowałem ią raz i drugi.

Za oświadczoną około wszystkich nas ogołem Oycowską opiekę nayczulsze; a za łaskawą pamięć o mnie w szczegolności, więcey ieszcze, iak nayczulsze, składam Waszey Pasterskiey Mości dzięki. Ale ia iak nigdy dawniey o żadney promocyi nie myślałem, owszem gdy mnie ta spotykała, uchylałem się od niey; tak tem bardziey teraz, kiedy połowę 7-go iuż dziesiątka wieku przeżyłem, i coraz bardziey do grobu zbliżam się, nie myślę, zwłaszcza, że iak przezornie Wasza Pastérska Mość postrzegasz, dotacya wakuiącego Opactwa zaledwie by się pogodzić mogła z moią pensyą. W samey istocie bowiem wypaśdź by to mogło, że ułakomiwszy się na dotacyą Opacką (2), ktora 250. tylko Ren. w tém naymizernieyszém Opactwie wynosi, i z ktorey corocznie Buchhalteryi rachować się potrzeba, mogłbym postradać moie osobiste 400 Ren., z ktorych nikomu rachunkow zdawać nie iestem obowiązany.

Niech tedy raczy Wasza Pasterska Mość inszych kandydatow rownie, albo i bardziey ieszcze zasłużonych na tę Prelaturę proponować, a mnie na niebespieczenstwo utraty moiey pensyi nie narażać. Dosyć dla mnie tego zaszczytu, że o mnie Wasza Pasterska Mość nayłaskawiey pamiętasz, i że mi pozwalasz chlubić się tym, droższym u mnie nad wszystkie insze tytuły, że iestem Waszey Pasterskiey Mości nayniższym sługą i bogomodlcą

Teofan Hołdaiewicz mp.
Z. SBW. Ex-Prowincyał.

(3) P. S. IX. Tarnawski wyiechał iuz ztąd w Cyrkuł Złoczowski na Superiorstwo Podhoreckie; list więc do niego adressowany przeszlę do Podhorzec przez następuiącą Pocztę.

Z powodu, że Urząd Cyrkul. Zołkiewski opacznie od kogoś o klasztorze tuteyszym zainformowany, w Lipcu r. b. uczynił relacyę do Wys. Rządow Kraiowych, że klasztor ten nie tylko nie iest dla Publicznosci uzyteczny, ale też ani może bydź użyteczny, przeto że od Krechowa nieco iest odległy; a zatém ani Parafiia nie może bydz do niego przyłączona, ani szkołka Parafialna przy nim utworzona, etc., podałem ia ieszcze pod dniem 20. sierpnia Remonstracyę do Wys. Rządow kraiowych, dowodząc niezaprzecznemi Dokumentami, że Parafia Krechowska z 10. Przysiołkow składa się, ktore klasztor na około tak otaczaią, że Cerkiew klasztorna w samym prawie środku tey Parafii leży; a za tém, że cura animarum tey Parafii nie tylko mogła by, ale też i powinna by swego czasu do klasztora bydz przyłączona, a to dla wielorakich pożytkow w teyże Remonstracyi wyszczegolnionych.

Mniemam, że Remonstracya ta iest iuż, albo nie (4) za długo będzie kommunikowana Konsystorzowi Illmi ac Revdmi Domini dla urzędowego uzytku. Nie wątpię ia bynaymniey o łaskawych względach Konsystorza na ten, przez złość ludzką zagrozony niebespieczeństwem klasztor; naywiększą iednak ufność pokładam w Prezydyalney Protekcyi Illmi ac Rndmi Domini, i przeto tey go iak nayuniżeniey polecam.

XV. Лист дїдича Боянця Івана Ґлоґовського до еп. Снїгурського (1. VIII. 1842 р.)

Jasnie Wielmozny Pasterzu Dobr.!

Jest to moim obowiązkiem przesłać JW. Panu Dobr. jak nayczulsze podziękowania za tak spieszne i energiczne kroki, ktore względem nieprzykładnego Proboszcza Bojanieckiego poczynić zleciłeś. — Komissya w tym celu nakazana już się odbyła; protokoł przez komissyą uczyniony już może teraz zostaje w ręku JW. Pana Dobr. Z treści onego raczysz się JW. Pan przekonać, że słowa moje tylko czyste zawierały prawdy i że nadto, co powiedziałem, wiele innych dostatecznie udowodnionych ukazało się szczegołow (2) ktore jasno okazują, jak wielce Proboszcz zaniedbuje obowiązki tyle swięte stanu swego. Ufny w gorliwości JW. Pana Dobr. dla sprawy koscioła, nie wątpię, że JW. Pan Dobr. dokonczysz usunięciem tego Xiędza – dzieło tak ważne dla dobra moralnego gromady moiey, które już i tak za nadto przez tyloletnie hanbiące postępowanie Proboszcza podkopanem zostało. Z głębokiem uszanowaniem zostaję Jasnie Wielmoznego Pasterza naynizszym sługą *Jan Głogowski*

Bojaniec dnia 1-o Sierpnia 842.

На третій сторонї написав еп. Снїгурський таку відповідь:

Wielmożny Mości Dobrodzieju!

Daruiesz WWMC. Pan Dobrodziey, że na list d. 1-o sierpnia r. b. dopiero teraz odpisuię.

Protokoł komissyi z X. Telesnickim, Parochem Bojańca został zdecydowany i on za swoie uchybienia we Lwowie w domie poprawy odsiedzić musiał. Wychodząc z tamtąd swięcie obiecywał od trunku wstrzymać się i postępowanie swoie poprawić; na odchodzie ze Lwowa upominałem go, że ieżeli się ieszcze do swego nałogu wroci, iuż nie komissya dziekanska, lecz fori mixti nastąpi i on nie tylko koszta kommissyi zapłaci i do Lwowa na Rekollekcye wzięty, ale ieszcze od Parafii odsądzony i iako kooperator pod dozor scisłego parocha na czas swego życia oddany zostanie. Proszę więc X-u Telesnickiemu los iego przyszły z Zoną i z dziecmi przy naymnieyszém uchybieniu wystawić, a ieżeli pomimo to na siebie Zonę i dzieci sam nieczuły będzie, WWMC. Pana Dobrodzieja iako kollatora dla dobra religiynego i moralnego swoich (4) poddanych obowiązkiem będzie, swemu Mandataryuszowi zalecić, aby imieniem gromady skargę wprost do Urzędu Cyrkularnego podał i o komissyę mixtę prosił; którey skutki X. Telesnicki sam sobie przypisze. Łącząc wyraz wysokiego szacunku, zostaię WWMC. Pana Dobrodzieja prawdziwym sługą

w Przemyslu, dnia 24-o Pazdziernika 842.

Wielmożnemu JMCJ Panu Janowi Głogowskiemu, Dziedzicowi dóbr Bojaniec etc. WWMC. Panu i Dobrodziejowi w Bojańcu per Lwow, Żołkiew.

XVI. Лист єп. Снігурського до єп. Гр. Яхимовича (1. I. 1844 р.)

Illustrissime ac Reverendissime Domine!

Za udzieloną mnie pociesznieyszą wiadomość o stanie słabości Jego Excelencyi JWJX. Metropolity serdeczne dzięki Illustrissimo Domino zasyłam; mam w Bogu nadzieię, że ta słabość nie długo potrwa.

Załączam moie myśli do odpowiedzi Konsystorzowi Wiedeńskiemu. Nie można supponować, aby konsystorz nie wiedział, że poprzednicy kooperatorowie u S. Barbary a mianowicie ostatny X. Molnar Mszy S. w kościele łacińskim czytali; zdaie się, że pod pozorną przyczyną iakaś inna do tey Rezolucyi powodem iest. Ustały stacye naszych kapłanów woyskowych w Styryi, Czechach, Morawie, może do tego dążą, aby i w Wiedniu ustała, i dlatego tak ograniczaią. X. Molnar czytywał mszę S. o god. 12. tak zwaną Galant-Messe, na ktorą wiele uczęszczało, gdyż Msza nasza dlatego że dłuższa i z benedykcyą, tam się podoba: co mogło dać powód do przeszkadzania, aby Wiedeńczycy do naszey Mszy nie przyzwyczaiali się.

Nie mogę poiąć, w iakim zamiarze JWJX. Popowicz w Nocie swoiey tak ostro wyraził się; musiał in Comitiis Posoniensibus złego humoru dostać, albo postawił się iako Magnas Hungariae. — Inutilis quaestio silentio solvitur.

Z powodu nadchodzących Swiąt łączę nayczulsze moie życzenia, aby Bóg Wszechmogący pozwolił tę uroczystość przy czerstwem zdrowiu i wszelkich pomyślnościach w naydłuższe lata odprawiać; oraz proszę przyiąc wyraz wysokiego szacunku, z którym zawsze zostaię.

JWWMC Pana Dobrodzieja prawdziwym sługą

Snigurski

Przemyśl dnia 1-go stycznia 844.

XVII. Лист др. Он. Криницького до ен. Снігурського (23. III. 1844 р.)

34/pr ex 844. Fasc. II.

Excellentissime Domine!

W interesie nadania kanonikatu JX. Kubajewiczowi mówiłem i z względnym referentem i z drugimi pp. konsyliarzami. Wszyscy uznają potrzebę takowego projektu, j tego są przekonania, że Wasza Excellencyia naychwalebnieysze masz zamiary, że projekt wspomniany już przy pierwszym razie wspierali, że by byli i powtórnym razem to samo zrobili, gdyby był referent nie puscił go cursorie, że i teraz sami sobie sprzeciwiać się nie będą, i nie omieszkają do życzeń przez Waszą Excellencyję wyrażonych zastosować się. Podług uwagi P. Ettmayera, nadworna kancelaryja ten może tajemny miała powod do zwrócenia propozyj pierwszej, że z tem stallum nie jest połączone utrzymanie, j że konkurs ogłoszony nie był, co w porządku na kanonie gremialne, a tém więcey prelatury zachowuie się.

Pozwolisz mi Wasza Excellencyja z tej materyj przejscie zrobić do smutnych naszych familijnych okoliczności. Rzecz jest następująca: brat nasz stryjeczny Jan Krynicki pleban w Dzibułkach pomarł dnia 18-go b. r. (2) po krotkiej kilkodniowej słabości, na zapalenie pluc, pogrzebany 21-o b. m. W wypadku tém to jest najboleśniejsze, że pięcioro bez majątku małoletnich pozostało dzieci, z ktorych syn najstarszy jest dopiero teraz na pierwszym roku filozofii, drugi w czwartej gramatyce, trzeci zaś w trzeciej klasie normalney, dwie dziewcząt zostają teraz w Żołtańcach. Cała pozostałość składa się z bydła, sprzętow gospodarskich j domowych, j zboża w większej części niemłoconego. Obowiązkiem naszym jest zająć się pozostałemi sierotami, i starać się o ich przyszłość; procz nas nie mają one tu nikogo. Oto atoli, razem z niemi, pokornie prosimy, aby, na jakiś czas, administracyja parafij Dzibułek, parochowi w Żołtańcach nadana być mogła, ile że jego bezpośredniego nadzoru w Dzibułkach wymaga wyżej wspomniona pozostałość, tak długo, dopóki nie będzie obligitowana, konsignowana i zlicytowana; samowolnie bowiem sprzedać nic nie możemy, chociażby to może dla masy korzystniej było — a nim się to legalnie zrobi, kilka tygodni upłynie. Na długi

czas o administracyje te nie prosimy, (3) owszem sami wkrotce proźbę podamy o wystawienie tej parafii na konkurs. Sądzę że takowa łaskawa koncessyja szkody nikomu nie przyniesie, sierotom zaś wiele dopomoże; my przytém nie zajdziemy w żadne nieprzyjemnosci z obcym administratorem, bo nie będzie żadnych przyczyn do nieporozumień, jedną lub drugą stronę, a czasem nawet i obydwie krzywdzących.

Potrzeby duchowne ludu załatwią się najsumienniej; jedna i druga parafia bliska; będę też i ja, co zmogę dopomagać — wszakże to w czasach dłuższych, wolnych od zatrudnień szkolnych, jestem wikaryuszem Cerkwi Zołtanieckiej.

Każdego czasu, i przy każdej sposobności doznaliśmy dowodow względnej dobroci j łaskawości Waszej Excellencyj; z pokorą j teraz o ujszczenie prośby tey dla sierot błagamy.

Przyjm Excellentissime oświadczenie najczulszey naszej wdzięcznosci z tem zapewnieniem, że modły nasze za Tobą z kresem tylko zycia ziemskiego się zakończą. My i sieroty upadamy Ci Excellencyjo do nóg, i upraszamy o błogosławienstwo.

Waszej Excellencyj sługa najniższy

Krynicki

we Lwowie 23-o Marca 844.

XVIII. Лист дра Івана Гарасевича до еп. Снїгурського (20. IV. 1845).

Excellentissime Illustrissime ac Reverendissime Domine!
Archipraesul dignissime!

Powrociwszy z Przemysla 1-mi aprilis zachorowałem, przeziębiłem się w drodze, dostałem febrę katarową, ktora się potym w zimną zamieniła — przyszedłszy nieco do siebie, wyiasniam listownie moie desideria, o ktorych przy ucałowaniu Rąk pasterskich przy pożegnaniu namieniłem. — Unikaiąc i wydatkow stęplowych i może iakowego skompromittowania — tym czasem temi wyrazami treściwie oswiadczam.... Iuż w Roku 837. było myslą Waszey Excellencyi mnie posadę kanclerza kapitulnego przy katedrze przemyskiey nadać — tylko funduszu nie było — i ia zatym nie pociągałem, bo nie było de tempore — teraz kiedy scholasterya wkrotce obsadzoną będzie — wypadało by, aby i te stallum było choć prowizorycznie i to przez Individuum niczym więcey niezaiętym zaopatrzone.

Ia z moiey strony proponuie:

a) przy utrzymaniu moim owczesnym 400 fr. CM. i mieszkaniem w domie kapitulnym, lub innych budynkach funduszowych — obowiązki kanclerza kapituł tak przyiołbym, iż bez regressii o dalszą remuneracyę — a prowadziłbym Referat disciplinarium w całosci — nie tak iak teraz iest podzielony — dla ulgi względnemu Referentowi.

b) wszystkie processa i causalia — tudzież obronę funduszow kapituły na siebie do uzrobienia przyimuie — podpisywania wszelkich dokumentów, indorsatow, trzymania pieczęci wielkiej kapitulnej —

c) ponieważ część Seminarium generalnego — czyli 4 Roku audytorowie (Pastoralisci) maią iuż a 1-ma 8-br. 845 w Przemyskich gmachach umieszczeni — i tamże kollegia frekwentować — wziołbym na siebie obowiązek tymczasowego Rektora, aby Seminarium te cząstkowe stosownie do istnieiących przepisow (Einrichtung der Seminarien nach dem Zeppe) zaprowadzić, i tak in disciplinaribus, iako in oeconomicis urządzić. —

To się zdaie tym Panom Kapitulnym — ktorzy tego chleba nieprobowali niczym — ale antiquus papier inne ma o początkach zaprowadzenia tego Instytutu zdanie — wypadnie Regulas directivas przepisać i z Rządem o resolwowanie naymnieyszey [2] ekonomiczney potrzeby w nieprzerwaney i ciągłey bydz korrespondencyi — aż z Konsystorzem i Direktoratem Szkoł theologicznych — w rowney pisemney stać konceptacyi — Individuum niedoswiadczone do tego zawodu odstawione i samo siebie by mozoliło — a ordynaryat miałby kłopot i albo przez się — lub przez oddzielnego Referenta musiał by to załatwiać — tak iak się teraz w Lwowskim Konsystorzu dzieie — gdzie każdy Antrag Prezes Konsystorza przerabia.

Experto credendum Roberto. Kiedy w Roku 809. Eigene Regie w Seminarium Lwowskim za s. p. Excell. Angełłowicza zaprowadzono — podobnoś owczesny Rektor Mochnacki był by zmuszonym Seminarium rozpuscić, — gdyby nie moie palce ten ciężar były dźwigały. — IX. Archydyakon Ławroski jako Coaevus może zaswiadczyć — a IX. Kanonik Witoszyński reguluiąc iako VRektor Registraturę Seminarzycką — Volumina te prac nadszczegolnych miał sposobność widzenia. — Nie chcę bydź Cicero pro domo mea — to Rozwadze Wysokiey Waszey Excellencyi zostawiam. —

W tey powyższey hypothezie — ieszczeby ieden Spirytualny i Prefekt Nauk był potrzebny — a zresztą i sam bym Spiritualnego zastąpił, w tym zaokrągleniu, abym Remuneracye 900 f. i wikt miał — wszakże to 4-ta pars salarii, co Rektor Lwowski ma. —

To iest moia szczera i dobru powszechnemu przychylna Enukleacya — pewnie drugi dobro powszechne mniey na oku maiący i gorliwością do pracy rdzennie nie zdięty, takowey by nie uczynił — tym bardziey będąc w moiey sytuacyi — że moie Bezûge są więcey osobiste, i że iuż 40. Lat służby skączyłem, — ale to Waszey Excellencyi iako rownie o wzrost Dobra Cerkiewnego gorliwemu przedkładam — w tym uniesieniu: że wszystkie czyli sukcessa, lub defekta — do Waszey Excellencyi

iako Chefa tak wielkiey korporacyi się odnoszę — i udoskonalenie dzieła Jemu wieniec przyniesie.

To iest moia ostatnia odezwa — racz Wasza Excellencya wziąć pod rozwagę swoię Wysoką, moiey rady IX Siel. szukaiąc — i mnie przez IX. Kanonika Witoszyńskiego primis Maji ac solita posta quocunque modo uwiadomić kazać — ile że ia dla tego projektu dotąd do Rządu nie podawałem, aby moie Bezüge były mnie w Lwowskim Hauptzahlamte assygnowane i z innemi moiemi projektami się wstrzymałem. O rezultacie powyższych Antragow sive positive sive negative uwiadomiony coś daley o sobie mysleć muszę — ile że Bogu bym Rachunek oddał — żebym moie zdolnosci i ukształcenie zakopywał, a zresztą może i iaka szczęsliwa Dusza w Rządzie będzie, ktora się nad tymi Uwagami zastanowi — i względnie, dlaczego Individua wyzsze ukształcenie (Doktorat) odbieraiące się odstręczaią. Polecam mnie Wysokiey Protekcyi Waszey Excellencyi iestem z winnym uszanowaniem, przy ucałowaniu stop Arcypasterskich addictissimus ac obsequentissimus

Dr. Harasiewicz

Dnia 20 Apr. 845.

P. S. Dotacya tymczasowa kapitulnego w 400 f. CM. nie może bydz do odrzucenia, wszakże Lwowski kanclerz kapitulny IX. Lipnicki – ma iako paroch 400 f. CM., ktore pobiera częścią z kapituły, częścią z kassy prowizorow Stauropigii a iako kanclerz nic nie ma a Rząd na to nie obmovował — tym bardziey tutay, gdzie iedno i oddzielne Individuum z dotacyą tę posadę odbiera. Rząd będzie zatym przy zniżanie stosunkow iak teraz stoię — wszakże Rządowi na tym zależy: aby o ile możnosci i fundusz Religii menażować i obowiązki, ktore z Dyplomatu są dopełnienia, były przez oddzielne Individua dokonane.

Jeżeliby Wasza Excellencya powyższym propozycyom dałeś łaskawe przyzwolenie, ile mnie przez IX. Kanonika Witoszyńskiego zakomunikować raczył, powyższe optata na stęplu bym wypracował, aby te Rządowi do zatwierdzenia mogły bydź przedłożone. Rozumie się, że całe te obsadzenie miało by bydz provisorie a w przeciągu Roku mogło by obsadzenie aktualnie nastąpić. —

Głosno słychać, że Cesarz Jegomość z Cesarzową JMoscią w assystencyi Arcyksięcia Gubernatora iuż koło ostatka maja 845. mają Galicyę zwiedzać.

[4] Відповідь еп. Снігурського.

Illustris admodum Reverende ac Clarissime Domine!

Na list z dnia 20-o kwietnia r. b. mam ukontentowanie odpisać i oraz muszę oświadczyć, że w pozycyi nie znayduią się

pożądane kroki teraz przedsiębrać, gdyż te były by za wczesne; owszem widzę potrzebę ten interes na czas poźnieyszy odłożyć i dalszy bieg Opatrzności zostawić, która naylepiey potrafi okolicznościami zakierować. Wszakże poprzedniczo wypadało by zdanie osób w Rządzie wpływ maiących wyrozumieć.

Ponieważ więc sam ieszcze nie wiem, ażali, kiedy i iak ten interes do pertraktacyi będzie mogł wzięty, sądzę, że się o to starać można, aby pobierane do Lwowskiego Hauptzahlamt przeniesione zostały.

Z wszelką życzliwością i należytym szacunkiem zostaię

Przemysl dnia 3-o Maja 845.

An S-e Hochwürden den Hochgelehrten Herrn Johann Harasiewicz, Doktor der Theologie, Mitglied der theologischen Fakultät etc. in Mokrotyn per Żołkiew. Mundirt et expedirt.

XIX. Лист о. Гавр. Наславського до єп. Снігурського (15. VIII. 1847 р.)

Excellentissime Domine!

Słowa współczucia, kilka słów najłaskawszą Excellentissimi Domini! ręką pisanych, przyniosły niejaką ulgę nad przepaść rospaczy przyciągniętemu, Jego niegodnemu słudze! —

O dla czego tak okropną śmiercią zginąć musiał najlepszy z ludzi — pocieszyciel strapionych, wybawiciel ginących — najwierniejszy sługa Pański, prawdziwy kapłan Zbawiciela!! Nikt nie jest wstanie pojąć, co ja utraciłem, co utracili w Wiedniu i w Galicyi ubodzy, studenci, utrapieni. Przy tylu moich utrapieniach, Bóg w wyrokach swoich niedocieczony, włożył na słabe ramie moje ten tak wielki krzyż. — lecz niech się stanie wola Jego święta!.. Teraz doświadczyłem, co Chrystus pan powiedział: ‚ze droga do zbawienia ciasna jest i przykra, ach! nader przykra! — a jednak nie chce jej porzucić, i przysięgam nanowo, iż wytrwać chcę przy Mistrzu boskim, jeśli mi sił i łaski swej dodać raczy... Niesczęsny — najukochańszy brat wolał paść ofiarą, niż na krok odstąpić z drogi swego świętego powołania, na chwilę zapomnieć swych obowiązków — tak i ja chcę wytrwać przy Bogu moim. Padł on nieszczęśliwy krwawą ofiarą swych dobrodziejstw, swej goriwości (2) błogo mu — on teraz ma nagrodę od sprawiedliwego Boga. Jego praca już ukończona — ale kiedy się moja ukończy? Kiedy ja odpocznę — kiedy moje zgryzoty i zmartwienia ustaną? Bóg wie, i Wasza Excellencja może mię pocieszyć, i być mi aniołem opiekuńczym.

W roku jescze 842 wskutek kanonnej Wizyty raczyłeś Excellentissimus! własnoręcznie udzielić mi napisane, swe wysokie

Zadowolnienie, uznać moją gorliwość i odpowiedną niezmordowaność w winnicy Chrystusowej... Ach! Jaśnie Panie! a jednak do moich niewysłowionych nieszczęść otrzymuję z JW. Konsystorza rozkaz, abym natychmiast (indilate) zaspokoił Introligatora, jakiegos Maulberga Wolf, który mi miał oprawić moje kazania, nieszczęsne. Bez zapytania, czy ja oprawiać kazał? i za jaką cenę? Ksiądz Hanasiewicz tak kazał oprawić Tom II. jak X. Doktor Ginilewicz pierwszy bez mej wiedzy, exemplarzy 1000 po 1. Xr. CM. za to mu X. Doktor sam wypłacał, i dla czegoz wszystkiego mu nie wypłacił?... dla czego z 6 fr. CM. w restancji został, wszakże miał do 600 fr. CM. z prenumeraty, bo tylko z JWKonsystorza Lwowskiego wziął 260 fr. z naszej zaś Dioecezyi zebrał na Tom I. 250 fr. a oprócz tego złożyło wiele Dekanatów naprzod na drugi, i na trzeci odrazu, — ja ani grosza nie widział. (3) On sam prenumeratę zbierał, kwity drukowane i pisane rozdawał, do rejestru nie wciągał, i wszystko... przepadło. — Na II. Tom. X. Derzko akuratnie rejestra prowadził, 90 fr. zebrawszy kupił 4 balii papieru a za resztę na łaskawy Waszey Excellencji rozkaz drukował; dwie balii zostało, które, jak dotychczas twierdzi, na ostalny Tom trzeci zostawił. W drukarni wyexpensowano potém mój papier na co innego, a mnie wyrachowano jakoby wszystko na tom II. wyszło; i dla tego deces 70 fr. CM, które równie mam do typografii indilate złożyć! Skąd ach! skądżę ja nieszczęśliwy wezmę, aby zaspokoić wszystkie te żądania?.. Na cóż było do druku pierwszy tom przypuszczać, na cóż mi było tak radzić, wszystkich WX. Kanoników prosiłem i zasięgał rady, zdałem się na honor kapłański, i cóż mam z tego? zgryzoty, umartwienia: a jak któremu się chcę tłómaczyć, niechce mię wysłuchać, nigdy nie ma czasu — tylko zapłać..., kto co na mnie naplecie, to chętnie wierzą, a co dobrego zdziałam, tego nikt niechce wiedzieć. O wielez to jest kapłanów leniwych, występnych, ale umieją pokrywać, pochlebiać, wiele mówić, i dobrze im z tém. Ale ja nic złego nie popełniwszy, me powinności ściśle wykonawszy, a czémże obraziłem JWKonsystorz czemże zawiniłem, że tak potępiony zostaję?.. ach! racz Wasza Excellencja! (4) niewypuszczać mię na klęczkach błagam, z swojej wysokiej protekcji i łaski, której godnym być zawsze do skonu mego największém będzie mém usiłowaniem. Nieraz ze łzą w oku, z sercem zciśnionem z zalu, proszę, błagam, zdrowie poświęcam, aby zaczęte dzieło w Rawie chwalebnie dokończyć, aby imie ruskiego obrządku nie było wzgardzone, lecz poważane, i jeżeli kollator P. Jabłonowski swej prośby niezapomniał, i Wasza Excellencja zaszczycić raczy i poświęcić nową Cerkiew, roku tego ukończyć się mającą, przekonasz się znowu, ile podjąłem trudów, i usiłowań, aby wymódz dokończenie Swiątyni (tak jaką będzie) wspaniałej, na Panu, który bez ogródki się oświadcza, że tylko s przymusu robi; na pani, co przy najlepszych chęciach, nie ma środków; na ludziach parochianach,

co odwykłszy od swego nabożeństwa, żadnej ochoty nie mają; nakoniec na ludziach rzymskiego obr. co wszystkiemi siłami przeszkadzają... Takie Excellentissime! jest moje stanowisko! Inny Paroch w podobnych okolicznościach ma choć jeden żywioł za sobą, a tu, gdyby nie protekcja, i ważne przyczynienie się starosty Zołkiewskiego Pana Martinowicza, i wszechmocna łaska Boża, nicby nie potrafił, Waszej Excellencji najuniżeńszy i najpokorniejszy sługa, i najnieszczęśliwszy kapłan.

Xiądz Gabryel Pasławski
Paroch Rawski.

(15. Aug. 847.)

X.

Матеріяли до історії дальматинської місії (1816—1823 р.)

I. Урядова переписка.

1.

Письмо губерн. президента барона Гавера до митр. Левицького (24. VI. 1816 р.)

S-e Majestät haben, wie mir von der Hofkanzley Präsidium im engsten Dienstvertrauen bedeutet wurde, beschlossen, einen griechisch katholischen Geistlichen höheren Standes nach Dalmazien zu senden, so wie Höchstdieselben im Jahre 1804 den General Vikar Sponring zu einer ähnlichen Sendung bestimmt, und nach Wien beruffen haben.

Die Sendung fordert einen gehörig ausgebildeten, mit vorzüglicher Klugheit versehenen, in seinem Wandel exemplarischen, Liebe mit Ansehen verbindenden, der italienischen und illirischen Sprache kundigen Mann.

Wenn er aus dem Basilianer Orden wäre, würde dieser Umstand nicht ohne Gewicht seyn. Er soll aber aus den höheren Kathegorien der Hierarchie seyn.

Der Herr Metropolit wollen daher so schleunig als möglich und mit Beobachtung des strengsten Geheimnisses Auskunft an mich erstatten, was für Männer hierlandes vorhanden seyn dürften, welche die geschilderten Eigenschaften besitzen, und zu erwähnter Sendung Seiner Majestät vorgeschlagen werden könnten.

Die hier nach zu erstattende Äußerung belieben der Herr Metropolit, unter meiner Adresse dem Lemberg H. Kreisshauptmann zu übergeben, der sie mir zu übersenden beauftragt ist. Biala am 24. Juny 1816.

Hauer.

2.

Письмо перемиського старости Вінклера до митр. Мих. Левицького (29. VI. 1816 р.)

Hochwürdigster Erzbischof! Hochzuverehrendster Herr!

Seine des Herrn Gubernial-Präsidenten Freyherrn von Hauer Exzellenz haben mir das beyliegende Dienstschreiben mit dem

Auftrag zugesendet, dasselbe mit möglichster Beschleunigung Eurer Erzbischöflichen Hochwürden zukommen zu machen, die von Hochdenenselben hierüber zu erstattende Äußerung zu übernehmen und sellbe S-r Exzellenz noch während der Landesbereisung zuzusenden.

Indem ich mir nun erlaube Eure Erzbischöfliche Hochwürden zu bitten, nun diese Äußerung wo möglich (2) durch den Überbringer dieses Schreibens zur weiteren Beförderung an S-e Exzellenz überschicken zu wollen, habe ich die Ehre mit unbegränzten Verehrung zu verharren Eurer Erzbischöflichen Hochwürden unterthänigster Diener

Winkler.

Przemysl am 29. Junius 816.

3.

(Відповідь Мих. Левицького бар. Гаверови (1. VII. 1816 р.)

Euere Exzellenz!

In Befolgung des hoch verehrten Auftrags vom 29-ten Junius d. J. welcher mir heute zugekommen ist, äußere ich mich ehrerbietigst dahin, daß bei dem Basilianerorden in Galizien dermahlen kein solches Individuum zu finden ist, welches mit den zur Absendung nach Dalmazien erforderlichen Eigenschaften auch die Kenntniß der italienischen Sprache vereinigte. Unter dem Secularklerus finde ich zwey Priester, welche dazu verwendet werden könnten: den neulich unterm 20-ten April d. J. aus Belluno von S. Majestät zum Przemysler Domprediger und Domherr an dem in Przemysl neu errichteten Domkapitel ernannten Alexius Stupnicki und den Pfarrer in Wien ad S. Barbaram, Johann Snigurski. Der erstere ist von exemplarischen Wandel, kennt die italienische Sprache, und weil die illirische mit der hierlandes bei dem Gottesdienste üblichen slavischen Sprache anverwandt ist, so wird er auch das Illirische leicht verstehen und dieselbe ohne große Mühe sich ganz eigen machen können. Seiner Klugheit und Liebe hat er ausgezeichnete Beweise in Bukowina gegeben, als er dahin vom verstorbenen Metropoliten Angellowicz zu den unter den Nichtunierten zerstreuten Katholiken des griechischen Ritus abgesendet wurde. Durch die ordentliche Abhaltung des Gottesdienstes nach den Vorschriften der griechischen Kirche, durch seine Predigten, und durch sein kluges Benehmen hat er daselbst guten Eindruck auch auf die Nichtunierten gemacht. Die ihm nunmehr ertheilte Würde eines Kapitulardomherrn verschafft ihm das nöthige Ansehen.

Johann Snigurski zeichnet sich auch durch alle zur Sendung nach Dalmazien erforderlichen Eigenschaften sehr vortheilhaft aus. Über seinen exemplarischen Wandel (2), seine Genauigkeit in den pfarrlichen Obligenheiten, und seine seelsorgerlichen Dienste, welche er im allgemeinen Krankenhause zu Wien mit

aller Bereitwilligkeit und Liebe bis nunzu leistet, und bei den Kriegszeiten, sowohl in diesem Krankenhause, als auch in verschiedenen anderen Militär-Spitälern mit Aufopferung seiner Gesundheit und seines Lebens den Glaubensgenossen verschiedener Nazionen geleistet hat, finde ich in den Ordinariatsakten mehrere rühmliche Zeugnisse des k. k. Wiener Konviktes-Direktorates, des Wiener Erzbischöflichen Konsistoriums und der k. k. Hofkriegsbehörden; weßwegen ich ihn unterm 19-ten Januar l. J. zu einer Titular Domherrnstelle verbunden mit dem Ehrenzeichen S-er Majestät vorgeschlagen hatte. Er ist mit der Würde des Doktors der Theologie bekleidet, und wenn S. Majestät geruheten, ihn als Titulardomherrn zu bestätigen, so würde ihm diese Auszeichnung das nöthige Ansehen verschaffen. Ich vermuthe, daß Johann Snigurski die Kenntniß der italienischen Sprache besitze, da er im k. k. Wiener Konvikte erzogen wurde, wo auch diese Sprache gelehrt wird. Das Illirische wird ihm wegen Verwandschaft mit der slavischen Sprache verständlich seyn.

Przemysl den 1-ten Julius 816.

An S. Exzellenz den Geheimen Rath, Ritter des St. Stephan-Ordens, Gubernial Präsidenten von Galizien Freyherrn von Hauer.

4.

(Відповідь митр. Мих. Левицького старості Вінклерові)
(2. VII. 1816 р.)

Hochwohlgeborener Herr Gubernialrath und Kreishauptmann, Verehrungswürdigster Herr!

Das hohe Schreiben S-er Exzellenz des H. Gubernial-Präsidenten Freyherrn von Hauer habe ich gestern Abends erhalten, und ich übersende heute meine Antwort mit dem ehrerbietigsten Ersuchen, geruhen Euer Hochwohlgeboren solche an S-e Exzellenz zu befördern.

Es gereiht mir zur Ehre schreiben zu können, daß ich mit ausgezeichneter Achtung ung Verehrung beharre Euerer Hochwohlgeboren gehorsamster Diener

Straszewice den 2. Julius 816.

An den k. k. Gubernialrath und Przemysler Kreishauptmann H. von Winkler

expeditur 2. Julii per missionem officii circularis Premisliensis.

5.

(Центральна, організаційна придворна комісія до митр. Левицького)
(8. X. 1816 р.)

36533/4179. An den Herrn Michael Lewicki

Seine k. k. Majestät haben über den Vorschlag des Herrn Metropoliten vom 1-ten Juli d. J. den Domherrn von Przemysl,

Alexius Stupnicki zu der bekannten Reise nach Dalmazien zu bestimmen geruhet.

Man erwartet daher sogleich die Äußerung des Herrn Metropoliten, unter welchen Bedingungen dieser Domherr zu dieser Mission nach Dalmazien abgesendet werden könne, wobey

a) das ihm etwa beizugebende nothwendige Personale,

b) die für ihn etwa nothwendig anzuschaffenden Paramenten,

c) die ihm zu bewilligenden Diäten nebst Fuhrkosten in Überlegung zu nehmen seyn werden.

Man gedenket denselben sogleich hieher zu berufen, als der Herr Metropolit den ihm zur Hieherreise nöthigen Vorschuß in Vorschlag gebracht haben wird, welchen man ehestens abgesondert gewärtiget.

Wien, am 8-ten October 1816.

P. Gr. Lazansky

На четвертій стор. k. k. Cent: Org. HofCoon Wien. An den Herrn Metropoliten des griechisch-katholischen Ritus in Galizien, Michael Lewicki

6.

(Відповідь Митр. Левицького з дня 31. X. 816.)

№ 167.

Hochlöbliche k. k. Zentral Organisirungs Hofkommission!

In Erledigung des hohen Auftrags vom 8 ten l. M. Zahl 36533/4179 finde ich Eine Hochlöbliche Zentral-Organisirungs-Hofkommision in Ehrerbietung zu bitten, womit mir gestattet werden möchte, meine Äußerung über die Bedingungen der Reise des Domherrn Alexius Stupnicki nach Dalmatien erst dann vorzulegen, nachdem ich nach Galizien zurückgekehrt, den Domherrn Stupnicki, sowohl über dessen bevorstehende Absendung nach Dalmazien, als auch über die Absicht dieser Absendung verständigt und mit ihm vorläufig über das ihm etwa beizugebende Personale, nicht minder auch über die Anschaffung der erforderlichen Paramenten und über die ihm zu bewilligenden Diäten nebst Fuhrkosten überlegt haben werde.

Übrigens erkläre ich mich, daß ich nach meiner Rückreise in Galizien diesen Gegenstand alsogleich in Überlegung nehmen, und meine Äußerung ehemöglichst vorlegen werde.

Wien den 31. 8-ber 816.

An Eine Hochlöbliche k. k. Zentral Organisirungs Hofkommision Michael Lewicki, gr. kath. Metropolit von Galizien bittet zu gestatten, daß er seine Äußerung über die Absendung des Domherrn Stupnicki nach Dalmatien erst nach seiner Rückkehr in Galizien erstatten möge.

7.

(Друга відповідь митр. М. Левицького з дня 29. I. 1817 р.)

№ 9.

Hochlöbliche k. k. Zentral Organisirungs Hofkommission!

Um der hohen Schlußfassung vom 8-ten 8-ber v. J. Zahl 36533/4179. schuldige Folge zu leisten, habe ich in Gemäßheit meiner Einer Hochlöblichen k. k. Zentral-Organisirung-Hofkommission unterm 31-ten 8-ber v. J. Zahl 167. vorgelegten Äußerung den Przemysler Domherrn und Dompredigter Alexius Stupnicki von dessen bevorstehenden Absendung nach Dalmazien in Kenntniß gesetzt und von ihm ein Gutachten

a) über das ihm etwa beizugebende Personale,

b) über die ihm etwa nothwendig anzuschaffenden Paramenten,

c) über die ihm zu bewilligenden Diäten nebst Fuhrkosten, und

d) über den ihm zur Abreise nach Wien abzuweisenden Vorschuß, abverlangt.

Ich lege nunmehr das ihm schriftlich erstattete Gutachten, mit der vorläufigen Äußerung ehrerbietigst vor, daß bei der Mission des Domherrn Stupnicki nach Dalmazien alle jene Bedingungen zum Grunde zu nehmen seyen, unter welchen der ehemalige Przemysler Generalvikar Julian Sponring zu dergleichen Mission im Jahre 1805 bestimmt wurde.

Rücksichtlich des dem Domherrn Stupnicki beizugebenden Personale äußert sich derselbe dahin, daß sein Gefolg aus zwey Geistlichen, einem Sendungsaktuar, vier Kirchensängern, unter welchem der erste zugleich Sakristeyaufwärter; ferner zwey Bedienten, einem Koch und einem Kutscher zu bestehen hätte.

Auch für den Generalvikar Sponring wurde (2) dergleichen Personale im Jahre 805. bewilligt, nur erhielt derselbe keine Kirchensänger, weil er damahls vorausgesetzt hatte, daß unter dem Militär in Dalmazien solche Individuen vorfindig seyn würden, welche in dem gr. kath. Kirchengesange hinlänglich bewandert wären und zu dem Kirchensängerdienst gezogen werden könnten.

Weil man aber aus der Erfahrung weiß, daß die zum Militärdienste ausgehobenen Kirchensänger schon deßwegen, weil sie sich während ihres Militärdienstes im Kirchengesange zu üben, keine Gelegenheit haben, zur ordentlichen Verrichtung dieses Dienstes nicht immer geeignet sind; weil man ferner nicht versichert seyn kann, auch solche minder geschickte Kirchensänger, gerade jetzt, unter dem Militär Dalmaziens zu finden, weil endlich die im Militärdienste stehenden Individuen, wenn selbe auch in dem Kirchengesange geübt, und vorhanden wären, dazu wegen

ihrer anderweitigen Dienstleistungen beim Militär, nicht füglich, zu jeder Zeit und an jedem Orte verwendet werden können: so bin ich des unmaßgeblichen Erachtens, daß für den Domherrn Stupnicki die vorgeschlagenen Kirchensänger umso mehr zu bewilligen wären, als einerseits der gr. kath. Gottesdienst ohne Kirchensänger keineswegs ordentlich abgehalten werden kann; anderseits aber für den Domherrn Stupnicki zu einer unumgänglichen Bedingung festgesetzt werden muß, die Vorschriften der griechischen Kirche genau zu beobachten, und den öffentlichen Gottesdienst auf die in dieser Kirche übliche Art und Weise stets zu verrichten, um auf die Gemüther der nicht unirten Dalmazier desto sicherer zu wirken, selbe dadurch zur Union mit der katholischen Kirche vorzubereiten und auf (3) diese Art die Absicht der Mission zu befördern.

In Rücksicht des dem Domherrn Stupnicki beizugebenden Personale trete ich daher dem Gutachten desselben gänzlich bei. Auf den ferneren Vorschlag des Domherrn Stupnicki, womit zu den zwey geistlichen Stellen seines Gefolges, der Spiritual des Lemberger gr. kath. General-Seminariums Sabbatius Harasiewicz, dann der Studienpräfekt daselbst, Priester Johann Czvstynski bestimmt werden möchte, finde ich zu unterstützen. Beide diese Priester sind von lobenswürdigen Sitten und guter Verwendung, beide sind der lateinischen, deutschen, pohlnischen und ruthenischen Sprache, welche mit der illirischen viel Ähnlichkeit hat, kundig, und in der Folge können sich beide auch die italienische Sprache eigen machen.

Was den Sendungsaktuar und das übrige Gefolgspersonale betrifft, habe ich dem Domherrn Stupnicki mitgegeben, sich um die dazu geeigneten Individuen bei Zeiten umzusehen, und selbe ehe noch die weiteren Befehle einer Hochlöblichen Zentral-Organisirungs-Hofkommission her abgelangt sein werden, bei der Hand zu haben.

Über die zu der bevorstehenden Mission anzusehenden Paramenten finde ich mich mit dem Domherrn Stupnicki einstimmig zu äußern, daß er mit allen jenen Meßapparaten und Kirchenbüchern versehen werden müsse, welche für den Generalvikar Sponring im Jahre 1805, laut der höchstenorts vorfindigen Inventarien, bewilligt und angeschafft waren. Die Kosten für die Anschaffung dieser benöthigten Meßapparaten können hier nicht bestimmt werden; ich finde daher anzutragen, womit hierüber erst nach Anlangung des Domherrn Stupnicki in Wien, entschieden, und ihm auch daselbst die Sorge für die Anschaffung (4) selbst aufgetragen werden möchte.

Rücksichtlich der benöthigten Kirchenbücher geht das Gutachten des Domherrn Stupnicki dahin, daß anstatt zwey für den Generalvikar Sponring angeschäft gewesenen Exemplarien von Trifologion, eben so viele Exemplarien von Minea, dann zwei Exemplarien von Euchologion, wovon besagter Generalvikar nur

ein Exemplar erhielt, endlich auch ein Exemplar von Diaconicum, welches in dem Inventarium vom Jahre 805. vorkommt, anzuschaffen wäre.

In Erwägung:

daß a) Trifologion ein Breviarium von Minea ist, und man sich mit demselben dort nur abhilft, wo man außer Stande ist die Kosten der Anschaffung von Minea zu bestreiten;

daß b) Minea zur ordentlichen und genauen Abhaltung des öffentlichen Gottesdienstes allerdings nöthig ist,

daß c) die Nichtunirten sich dieses Buches bei den Kirchenandachten stets bedienen, es daher für die Absicht der bevorstehenden Mission ersprießlich wäre, auch den Domherrn Stupnicki mit diesem Buche zu versehen;

daß d) die Fälle sich ereignen können, wo die seelsorgerlichen Funkzionen, besonders bei dem Besuche der Kranken, an mehrerer Orten, zu gleicher Zeit, vom Domherrn Stupnicki und den ihm beigegebenen Geistlichen nach dem Leitfaden des Euchologion zu verrichten seyn werden; daß

endlich e) der öffentliche Gottesdienst, besonders an höheren Festtagen, in Assistenz der Diakonen abgehalten werden muß und deßwegen wenigstens ein Exemplar von Diaconicum erforderlich ist; finde ich den Antrag des Domherrn Stupnicki um Bewilligung zur Anschaffung der zwey Exemplarien von Minea und von Euchologion, dann eines Exemplars von Diaconicum (5) fürwortlich zu unterstützen.

Alle diese benöthigten Bücher wurden im Jahre 805. aus der zu Poczaiow, im russischen Pohlen an der Gränze Galiziens bestehenden Buchdruckerey um einen Betrag von 216 fl. 6 kr. genommen, auch dießmahl können selbe nur aus dieser Buchdruckerei erhalten werden. Den vom Domherrn Stupnicki angesetzten Anschaffungsbetrag vom 600 fl. in Convenzionsmüntze finde ich deßwegen nicht überspannt, weil die Preise der Poczajower Bücher seit dem Jahre 805 wirklich um ein Beträchtliches gestiegen sind, und weil, falls die allerhöchste Bewilligung zur Anschaffung der zwey Exemplarien von Minea und von Euchologion, dann eines Exemplars von Diaconicum erfolgen wird, der Anschaffungsbetrag gesammter Bücher jene 216 fl. vom Jahre 805. bei weitem übersteigen wird. Ich finde daher in Ehrerbiethung zum Ankaufe der Bücher aus der Poczajower Buchdruckerei ertheilt, und in dieser Absicht 600 fl. in gutem Gelde zu Händen des Domherrn Stupnicki mit dem Auftrage angewiesen werden möchten, die benöthigten Bücher vor seiner Hinreise anzuschaffen, und sich hierüber mit einer dokumentirten Rechnung auszuweisen.

An Diäten und Fuhrkosten setzt der Domherr Stupnicki folgenden Betrag in der Convenzionsmüntze:

An Diäten und Fuhrkosten setzt der Domherr Stupnicki folgenden monatlichen Betrag in der Convenzionmüntze:

1-tens	für seine Person	500 fl.
2-tens	für unvorgesehenen Fälle seines ganzen Gefolges	150 f.
3-tens	für zwey ihm beizugebenden Geistlichen	300 f.
4-tens	für den Sendungsaktuar . . .	100 f.
5-tens	für den ersten Kirchensänger und zugleich Sakristeiaufwärter	100 f.
6-tens	für drey übrige Kirchensänger, jedem zu 80 fl. monatlich	240 f.
	Fürtrag	1390 f.
(6) 7-tens	für zwey Bediente und einen Koch, jedem zu 35 fl. monatlich . . .	105
8-tens	für den Kutscher und 4. Pferde . .	250
	zusammen monatlich	1745 fl.

In Erwägung, daß in Dalmazien bloß das Conventionsgeld im Umlauf ist, und daß gegenwärtig der Preis der Lebensmittel überall hoch gestiegen ist, glaube ich, daß diese Diäten und Fuhrkosten nicht überspannt seyen, und in der ferneren Erwägung, daß der Domherr Stupnicki um seine Mission mit Würde und Anstand zu verrichten, die Gemüther der Dalmazier für sich einzunehmen, und auf diese Art die Absicht seiner Mission zu erreichen, sich manchmahl wohltätig zeigen, und Gastfreundschaft ausüben soll, finde ich auch, dessen Gesuch um ein angemessenes Tafelgeld fürwortlich zu unterstützen.

Zu der Reise aus Galizien nach Wien verlangt der Domherr Stupnicki einen Vorschuß von 2500 fl. W. W. und ich glaube darauf aus der Rücksicht antragen zu können, weil auch dem Generalvikar Spornring im Jahre 805. ein ähnlicher Reisevorschuß bewilliget wurde.

Belangend der Locale zur Ausübung der gottesdienstlichen Funkzionen in Dalmazien und der Kirchenauslagen, stimme ich dem Gutachten des Domherrn Stupnicki bei, daß dieses erst in Dalmazien in Überlegung genommen und daselbst nach den Localumständen bestimmt werden müße.

Am Schluße seiner Äußerungen bittet der Domherr Stupnicki, womit ihm

a) über dessen Wirkungskreis, während der Mission, eine erschöpfende Instruction nicht minder auch

b) die erforderliche, geistliche Jurisdiction ad (7) instituendam Missionem cum necessariis facultatibus ertheilt, und dabei auch

c) die Leitung des zur Mission zu bestimmenden Personale übertragen werden möchte.

Ad a) habe ich dem Domherrn Stupnicki bedeutet, daß er die verlangte Instruction von höchsten Orten zu gewärtigen

habe, und solche nach seinem Anlangen in Wien gewiß erhalten werde,

ad b) und c) werde ich keinen Anstand nehmen, ihn mit der erforderlichen geistlichen Jurisdiction und den nöthigen Fakultäten gehörig zu versehen, wie nicht minder auch ihm die geistliche Leitung der ihm beizugebenden Geistlichen zu übertragen.

Schlüßlich finde ich anzutragen, womit sowohl der Domherr Stupnicki, als auch bei ihm beyzugebenden zwey Geistlichen, Sabbatius Harasiewicz und Johann Czestyński, während der Mission, bei ihren dermahligen Stelle, der erstere bei dem Przemysler Domkapitel und die zwey letzteren beym General-Seminarium belassen, mithin blos die Vertretung derselben, während ihrer Abwesendheit angeordnet werden möchte.

Przemysl den 29-ten Jänner 1817.

8.

Письмо митр. Мих. Левицького до цісаря Франца I. (18. VII. 1817 p.)

Nr. 48.

E. M.[1])

Auf Allerhöchsten bei der mir allergnädigst am 15. l. M. ertheilten Audienz ertheilten Befehl Euerer M. lege ich im Anschlusse die von mir unterm 29. Jänner l. J. Zahl 9. Der Central Organiesierungs-Hof Comission über die Absendung des Przemysler Domherrn Stupnicki mit zwei Priestern nach Dalmazien überreichte Äußerung in Abschrift mit der ehrerbiethigsten Bemerkung vor, daß da der Domherr Stupnicki nach der allerhöchsten Willensmeinung E. M. mit Ende October l. J. in Wien einzutreffen hätte, vorläufig

a) die Anschaffung der zur Mission erforderlichen in dem beiliegenden Verzeichnisse ausgewiesenen Lyturgischen Bücher aus Poczaiow in Rußland zu veranstalten; und

b) der gedachte Domherr Stupnicki mit dem nöthigen Vorschuße für die Bücher und für die Reise nach Wien zu versehen wäre.

Geruhen daher E. M. allergnädigst anzubefehlen: womit für den Domherrn Stupnicki

I. Ein Vorschuß zur Anschaffung der Bücher zu 600 fr. in Convenzions-Münze

II. Ein Reise Vorschuß für den Domherrn Stupnicki und zwey Priester im Betrage von 2500 fr. angewiesen und

---

[1]) Начерк сеї просьби писаний рукою бар. Мих. Гарасевича

III: das nöthige dießfalls durch das hiesige Gubernial-Praesidium eingeleitet werden möchte.

Lemberg am 18. Julius 817.

An S-e k. k. Apostolische Majestät.

Michael Lewicki Metropolit der gr. K. von Galizien überreicht die Äußerung in Hinsicht der Mission nach Dalmazien und bittet nur die hiezu nöthige Allerhöchste Anordnung.

9.

Письмо губернії до митр. М. Левицького (7. IX. 1818 р.)

Nr. 3747.

Hochwürdiger Herr Metropolit![1])

Ich eröffne Euerer Excellenz in Folge eines Hofkanzleidekrets vom 25-en v. M. Z. 146., daß Seine Majestät eine Mission nach Dalmazien für dermal aufgegeben und angeordnet haben, daß der Domherr Stupnicki mit seinem Gefolge in seine Diözese zurückkehre.

Seine Majestät haben diesem Domherrn übrigens über seine Bereitwilligkeit allerhöchst Ihre Zufriedenheit mit dem Beisatze zu eröffnen geruhet, daß allerhöchst — Sie Sich seine weitere Verwendung bei sich anbiethender Gelegenheit vorbehalten.

Empfangen Euere Excellenz den Ausdruck der ausgezeichnetsten Hochachtung, mit welcher ich verharre

Euerer Excellenz gehorsamster Diener

Krieg

Lemberg am 7-ten September 1818.

An Seine des gr. kath. Herrn Metropoliten v. Lewicki Excellenz.

10.

Письмо мін. графа Саврава до митр. Мих. Левицького (16. I. 1819 р.)

Hochwärdigster Herr Metropolit![2])

Euerer Excellenz sind die Verhandlungen noch erinnerlich, die zur Erwirkung der Unirung der Griechen in Dalmatien, mit

---

[1]) На горі дописка митрополита: praes. 20. 7-br. 818. Nr. 34.

[2]) На горі дописка митр. Мих. Левицького: praes. 27. Jan. 819. Nr. 7. F. IV.

der lateinischen Kirche mit Beybehaltung ihres eigenthümlichen Ritus noch im verflossenen Jahre gepflogen worden sind. Diese Verhandlungen wurden damals abgebrochen, und der im Verlaufe derselben hieher beruffene Domherrn Stupnitzki wieder in seine Diözese zurückgesendet. Jetzt werden diese Verhandlungen wieder, aber in einer anderen Form, aufgenommen.

Ich habe die Ehre Euer Excellenz hierüber, mit dem Ersuchen dem Al. h. Befehle S-er Majestät gemäß, diese Angelegenheit ganz geheim zu halten, folgende Eröffnungen zu machen.

Der griechische Bischof in Dalmatien, Benedikt Kraglievich ist bereit, sich mit allen seinen Dioezesanen zur katholischen Kirche zu erklären, und es kommt darauf an, daß der Klerus und das Volk seiner Dioezes gehörig vorbereitet wurde, damit diese Erklärung von einem eben so sicheren, als gedeihlichen Erfolge seyn kann.

Es handelt sich vor Allem um den Unterricht seines Klerus, nicht blos desjenigen, welcher sich etwa im Laufe der Studien befindet, oder in selbe eintritt, dessen Bildung nicht anders, als spätt an sich gehen kann, sondern auch desjenigen, welcher bereits die höheren Weihen empfangen hat, und in dieser Beziehung geeignet wäre, sogleich ange-(2)-stellt zu werden, wenigstens derjenigen in diesem Klerus, welche eines beßeren Unterrichtes in der Wissenschaft ihres Standes und Berufes empfänglich sind. Der Bischof ist Willens, alle diese Individuen nach Sebenico einzuberufen, und sie im dortigen Seminar unter seinen Augen, in der Theologie so gut als möglich, und zwar durch griechisch katholische Priester, aus den Diözesen Galiziens, unterrichten zu lassen. S-e Majestät sind gnädigst bereit, die Kosten dieses Unterrichtes zu tragen. Es handelt sich also dermal darum, 3 griechisch unirte Priester zu erhalten, die vermög ihrer Kenntiße, Sittlichkeit und Bescheidenheit ganz geeignet sind, nach Sebenico gesendet zu werden, um dort den erwähnten Unterricht, und zwar einen für das Bibelstudium, insofern dieser ohne Kenntnis der alten Sprachen statt finden kann, und für Dogmatik, ein zweyter für Kirchengeschichte und Kirchenrecht, ein dritter für Moral und Pastoraltheologie ertheilen zu können.

Der Unterricht muß, weil die griechischen Geistlichen in Dalmatien weder der lateinischen, noch, wenigstens viele unter ihnen, der italienischen Sprache kundig sind, in illyrischer Sprache gegeben werden. Es müssen daher die nach Sebenico zu sendenden Lehrer entweder die illyrische Sprache schon besitzen oder sich dieselbe eigen machen. Die Galizier, welche der pohlnischen Sprache mächtig sind, kann diese Erlernung wohl weder zu viele Mühe, noch zu viel Zeit fordern.

Diese Priester und Lehrer sind nebstbey dazu beruffen, dem Bischofe bey der allmählichen Vorbereitung zur Union so-

bald sie, was ihr vorzügliches Geschäft seyn muß, das Vertrauen des Klerus und Volkes (3) gewonnen haben, auf jede mögliche Art die Hände zu biethen.

Es kommt nun darauf an, daß, nachdem es in dem Klerus, der Euerer Excellenz Leitung unterstehenden Metropolie unstreitig mehrere zu der beabsichtigten Bestimmung taugliche Subjekte giebt, aus denselben für den Antritt dieser Bestimmung diejenigen für gewählt bezeichnet werden, welche hiezu, ihre Neigungen mitberücksichtigt, die tauglichsten sind, und daß Euere Excellenz die Bedingungen und Emolumente in Berathung ziehen, gegen welche diese Priester nach Dalmatien gesendet werden können.

Ich ersuche Euer Excellenz diesen Gegenstand in sorgfältige Überlegung zu nehmen und mir Hochderselben Vorschläge hierüber sobald als möglich zu kommen zu machen, um sie der allerhöchsten Entscheidung unterziehen zu können. Es haben S-e Majestät ferner befohlen, in Berathung zu nehmen, ob Domherr Stupnitzki, nicht als unmittelbarer Vorsteher des zu Sebenico zu errichtenden Seminars ernannt werden könnte.

Ich werde über die Aufsführbarkeit dieser Ideen die weiteren Auskünfte einholen, sollte sich aber diese Idee ausführbar und zweckmässig zeigen, Euere Exzellenz für diesen Fall im Voraus um die Eröffnung ersuchen, gegen welche Bedingungen und Emolumente Stupnitzki dahin gesendet werden, und ob er nebst der Direktion nicht eines der erwähnten Lehrämter übernehmen könnte.

S-e Majestät wollen endlich, daß auch fürgedacht werde, wie unirte Griechen als Trivialschullehrer für Dalmatien zu erhalten seyen auch diese, in wieferne sie nicht im Lande selbst gebildet werden könnten, (4) wohl nur aus Galizien genommen werden, und da kommt es nun darauf an, ob es deren giebt, und ob sie für Dalmatien und unter welcher Bedingung disponirt sind.

Ich sehe über die erwähnten Punkte Euerer Excellenz gefälligen Beäußerungen entgegen, und habe die Ehre mit vollkommenster Hochachtung zu geharren

Euerer Excellenz gehorsamer Diener

Saurau.

Wien, am 16. Jänner 1819.

11.

Hochwürdigster Herr Metropolit![1])

Ich habe unterm 16 ten v. M. die Ehre gehabt, Euer Excellenz von den Maaßregeln in Kenntnis zu setzen, durch

---

[1]) На гори дописка митрополита: „praesentt. 15. Febr. 819. N. 19. F. IV."

welche S-e Majestät die Griechen in Dalmatien zur Union zurückzuführen Willens sind.

S-e Majestät haben mit der Allerhöchst ihnen eigener Sorgfalt für das Gedeihen dieser Unternehmung bemerkt, daß die zum Unterrichte in Dalmatien abzusendenden Priester, das Mißtrauen der Dalmatiner Griechen gegen sich erregen würden, wenn sie ohne Bart dahin kämmen.

Ich ersuche daher Euere Excellenz auf allerhöchsten Befehl die Verfügung zu treffen, daß die Priester, welche Dieselben zufolge meiner Einladung vom 16 ten v. M. nach Dalmatien zu senden gedenken, sich sogleich die Bärte wachsen lassen.

Ich habe die Ehre mit vollkommenster Hochachtung zu geharren Euerer Excellenz gehorsamster Diener

Saurau.

Wien, am 8-ten Febr. 819.

12.

Відповідь митр. Мих. Левицького гр. Савравови (22. II. 1819 р.)

№ 24.

Euere Excellenz!

Um Hochdero hohem Befehle von 16. empfangen am 27. Jänner d. J. grundhaltig zu entsprechen, habe ich die von Euerer Excellenz mir gütigst eröffnete Willensmeinung S-r Majestät den bereits ausgeweihten nicht unirten Priestern Dalmatiens den benöthigten Unterricht in dem Seminarium zu Sebenico durch gr. kath. Priester aus Galizien zu ertheilen, und dadurch, sowohl den Klerus, als auch das nicht unirte Volk Dalmatiens zur Union mit der katholischen Kirche vorzubereiten in reife Überlegung nehmen, und da es sich um Auswahl geschickter und zur Ausführung beabsichtigten Zweckes ganz geeigneter Individuen aus dem gesammten gr. kath. Klerus Galiziens handelt, hierüber das Gutachten des Przemysler H. Bischofs Snigurski vorläufig einhollen müssen. Dieß ist der Grund warum ich die Befehle Euerer Excellenz erst jetzt befolge. Geruhen Hochdieselben, diese meine Zögerung gütigst zu entschuldigen.

Folgende sind Hauptgegenstände, über die ich mein Gutachten Euerer Excellenz zu erstatten habe.

I. Die Wahl solcher Subjekte aus dem gr. katholischen Klerus Galiziens, welche ihre Neigungen mitberücksichtigt, zur Absendung in oberwähnten Absicht nach Sebenico die tauglichsten sind.

II. Die Bedingungen und Emolumente, gegen welche solche Subjekte nach Dalmatien gesendet werden können.

III. Ob Domherr Stupnicki, nicht als unmittelbahrer Vorsteher des zu Sebenico zu errichtenden Seminariums ernannt,

gegen welche Bedingungen er dahin gesendet, und ob er nebst Direktion nicht eines der Lehrämter im besagten Seminarium übernehmen könnte.

IV. (2) Ob es in Galizien gr. kath. Trivialschullehrer gibt, und ob sie für Dalmatien und unter welchen Bedingungen disponibl sind?

Ad I. Folgende Subjekte wären, nach meinem Erachten die tauglichsten zur Absendung nach Sebenico: 1) Domherr Stupnicki, der schon früher nach Dalmatien bestimmt war, 2 tens der im Wiener k. k. Convicte ausgebildete, nunmehr bei dem Lemberger gr. kath. General Seminarium als Studienpräfekt angestellte Jakob Czestyński; 3-tens der ebenfalls im k. k. Convicte zu Wien ausgebildete und sich daselbst noch aufhaltende Priester Jakob Gierowski.

Alle drey haben die theologischen Wissenschaften nach dem neuen Systeme, und zwar, Domherr Stupnicki an der ehemahligen Josephinischen Universität in Lemberg, die zwey letzteren an der Wiener hohen Schule mit erwünschtem Erfolge studirt. Stupnicki besitzt schon die italienische Sprache, die zwey letzteren können dieselbe leicht erlernen. Alle drey kennen die ruthenische mit der illyrischen verwandte Sprache und sind eben deswegen im Stande, sich auch den illyrischen Dialekt ohne große Mühe, eigen zu machen.

Stupnicki hat schon mehrere Jahre bei der Seelsorge gedient und wurde vom verstorbenen Metropoliten Angellowicz in die Bukowina zu den unter dortigen nicht unirten Griechen befindlichen Katholiken des gr. kath. Ritus gesendet. Die Erfahrungen, die er sich bereits gesammelt hat, verschaffen ihm eine überwiegende Eigenschaft, um zu einer ähnlichen Absendung nach Dalmatien verwendet zu werden.

Czystyński, als Studienpräfekt bei dem General Seminarium arbeitet, mit dem übrigen Seminariums Rektorats-Personale, an der moralischen und szientifischen Bildung der künftigen Seelsorger des gr. kath. Ritus. Gierowski bewirbt sich nach geendigten theologischen Studien im k. k. Konvicte zu Wien um die theologische Doktorswürde, ist ein hoffnugsvoller, junger Priester, ebenso wie Czystyński geeignet, um zur Instruktion der nicht unirten Priester Dalmatiens im Seminarium zu Sebenico verwendet zu werden.

Ich habe gegenwärtig die Neigung dieser drey Subjekte, um nach Sebenico zu gehen, persönlich nicht erforscht, weil Eure Excellenz mir die Weisung zu ertheilen geruheten, diese Angelegenheit dem allerhöchsten Befehle S r Majestät gemäß, ganz geheim zu halten. Allein Domherr Stupnicki wurde nach Aufgebung der früheren Mission, mit dem Bedeuten, laut höchsten Hofkanzleydekrets von 25. August 8118. Zahl 146. in die Diözes zurückgeschikt, daß S Majestät sich seine weitere Verwendung, bei sich ergebender Gelegenheit vorbehalten, und er ist jeder

Zeit bereit den allerhöchsten Befehlen nachzukommen. Auch Czystyński und Gierowski werden gewiß die Gelegenheit willig ergreifen, der allerhöchsten Willensmeinung seiner Majestät zu entsprechen, aus Dankbarkeit für die im Wiener k. k. Konvicte erhaltene Bildung.

Ad II.

Die nach Sebenico zu sendenden Subjecte sind bestimmt, die nicht unirten Priester Dalmatiens in dem Bibelstudium, in so weit dieses ohne Kenntniß der alten Sprachen statt finden kann, und der Dogmatik; in der Kirchengeschichte und dem Kirchenrechte; endlich in der Pastoral und Moraltheologie zu unterrichten. Da besagte Priester weder der lateinischen, noch wenigstens viele unter ihnen der italienischen Sprache kundig sind, so muß denselben der Unterricht in der illyrischen (4) Sprache gegeben werden. Als eine Hauptbedingniß der Absendung der oben vorgeschlagenen Subjecte wäre daher festzusetzen, daß selbe, bevor sie nach Sebenico gehen, sich die illyrische Sprache dergestalt eigen machen sollen, um sich über die ihnen zuzuweisenden Lehrgegenstände verständlich ausdrücken zu können. Es würde auf die nichtunirten Priester widrigen Einfluß machen, wenn die ihnen gegebenen Lehrer ihre Sprache fehlerhaft sprächen und schwer zu verstehen wären. — Die Gelegenheit, das Illyrische zu lernen, kann in Galizien schwerlich gefunden werden; selbe muß daher den vorgeschlagenen Subjekten in Wien verschafft werden. Ich habe den Domherrn Stupnicki zu der Wiener Pfarre ad St. Barbaram bei der galizischen Landesstelle unterm 4. X-ber 818. Zahl 3350, vorgeschlagen, und da er die übrigen Mitkompetenten übertrifft, so hoffe ich, Seine Majestät werden allergnädigst geruhen, besagte Pfarre an ihn zu vergeben. Stupnicki könnte also inzwischen das Pfarramt in Wien ad S. Barbaram antreten, und daselbst die illyrische Sprache lernen. Jakob Gierowski hält sich gegenwärtig im Wiener k. k. Konvicte auf; ihm könnte daselbst die Gelegenheit gleich verschaft werden, das Illyrische zu studieren. Jakob Czystynski, dermahlen Studienpräfekt in dem Lemberger gr. kath. General Seminarium müßte gleich nach Wien einberufen, und entweder in dem Convicte untergebracht werden, um sich daselbst mit dem Gierowski auf das Studium der illyrischen Sprache zu verlegen, beide könnten auch von ihrer Abreise nach Sebenico in der italienischen Sprache unterrichtet werden. Die illyrische Sprache ist ruthenischer ähnlich; Stupnicki, Gierowski und Czystynski sind von Talenten und fleißig; in kurzer Zeit werden selbe die benöthigten Fortschritte in dem Studium besagter Sprache machen, und sodann in Sebenico als Lehrer der nicht unirten Priester aufzutreten.

Da diese Priester keine vorläufigen Gymnasial- (5) und philosophischen Studien haben und es nicht in der Absicht liege, selbe zu gelehrten Theologen zu bilden, so wäre für die

nach Sebenico zu sendenden gr. kath. Priester als zweyte Hauptbedingniß vorzuschreiben sich in ihrem Vortrage von allen szientifischen und nahmentlich pohlnischen Abhandlungen der Lehrgegenstände zu enthalten; diesen Vortrag bloß populär einzuleiten und sich auf jene positive Sätze zu beschränken, welche den nächsten Einfluß auf die Seelsorge haben, und die Gemüther der Nichtunirten zur Union mit der katholischer Kirche bestimmen können. Um dieses zu erreichen, wäre es, nach meinem unmaßgeblichen Erachten, sehr zweckmäßig, zum Leitfaden des Unterrichts der nichtunirten Priester Dalmatiens, Lehrbücher über das Bibelstudium und die Dogmatik, über die Kirchengeschichte und das Kirchenrecht, endlich über die Moral- und Pastoral Theologie mit Berücksichtigung des Zweckes, und der Beschaffenheit der zu unterrichtenden Priester, durch die Lehrer der Theologie an der hohen Wiener Schule verfassen, in die illyrische Sprache übersetzen, und mittels des Bischofs in Dalmatien Benedikt Kraglevich unter die in das Seminarium zu Sebenico einzuberufenden dortigen Priester verteilen zu lassen, bevor noch die galizischen gr. kath. Priester dahin gehen. Solche Lehrbücher könnten sodann diesen Priestern zum Leitfaden dienen, und die Nichtunirten würden sich für den Unterricht um so empfänglicher zeigen, als man ihnen denselben nach den Büchern ertheilen würde, die sie von ihrem Bischofe früher schon erhalten haben.

Weil endlich der griechische Bischof in Dalmatien Benedikt Kraglevich seine Bereitwilligkeit zum Übergange zu der katholischen Kirche bereits an den Tag gelegt hat (in welcher Hinsicht er schon als katholisch in spiritu betrachtet werden kann) seine Priester in das Seminarium zu Sebenico einzuberufen, und durch gr. kath. Priester aus Galizien unter seinen Augen (6) zu unterrichten wünscht: so wäre es als die dritte Hauptbedingniß der Absendung der galizischen gr. kath. Priester nach Sebenico festzusetzen, daß sie dem Bischof Kraglevich untergeordnet seyn, ihm in allen auf Bewirkung der allgemeinen Union Bezug habenden Angelegenheiten an die Hand gehen, und dießfalls ohne sein Vorwissen und ohne seinen Einfluß nichts vornehmen sollen.

Belangend die Emolumente, welche den nach Sebenico abzusendenden Individuen, zu verschaffen wären, glaube ich unmaßgeblich, daß denselben vor allem Reisekösten bewilligt werden müssen. Jakob Gierowski befindet sich in Wien; Domherr Stupnicki und der Studienpräfekt Jakob Czystyński müssen sich erst dahin begeben. Im Jahre 1817. wurde dem Domherr Stupnicki und seinen zwey Begleitern auf die Reise von Lemberg nach Wien ein Vorschuß von 2500 fl. W. W. bewilligt; ich glaube, daß gegenwärtig für den Stupnicki und für den Jakob Czystyński ein Reisevorschuß von 1600 fl. W. W. gegen zu legende Rechnung anzuweisen wären. Die Reisekosten von Wien nach Sebenico kann ich nicht bestimmen, weil wir die näheren Umstände des

Weges und der Ortschaften, über welche passiert werden muß, nicht bekannt sind. Ich glaube aber, daß die Bestimmungen, welche bei der im Jahre 817. vorgehabten ähnlichen Absendung höchstenorts festgesetzt waren, auch gegenwärtig angewendet werden könnten.

Zu Sebenico wäre jedem der abzusendenden Subjekte, als Lehrern der nichtunirten Priester, nebst freyer Kost und Wohnung in dem dortigen Seminarium, jener Gehalt zu verabreichen, welcher für die theologischen Lehrer erster Klasse an der Lemberger Universität fixirt ist; dieser besteht in 1000 f. Kon. Münze jährlich. In Erwägung, daß besagte Subjekte (7) während ihres Aufenthaltes in Dalmatien von ihren Anverwandten und Freunden so weit entfernt zu bleiben, das an sich mühevolle Geschäft des Unterrichtes der Nichtunirten zu führen, manche von ihrem Berufe unzertrennliche Unannehmlichkeiten zu erfahren und mit aller Geduld zu ertragen haben werden, glaube ich, daß mein unmaßgeblicher Vorschlag über die ihnen zu bewilligenden Emolumente und Gehalte keineswegs überspannt seyn. —

Ad. III.

Der Domherr Stupnicki könnte allerdings zum unmittelbaren Vorsteher des Seminariums zu Sebenico, allein gegen die Bedingniß, ernannt werden, daß ihm die Leitung besagten Seminariums der Bischof Kraglevich selbst übergebe, und er in allen seinen dießfälligen Verrichtungen, sich an den Bischof referire, und selbst unter Leitung dieses Bischofs stehe. Vielleicht wäre es zweckmäßig und ich stelle es der hohen Weisheit Euerer Exzellenz anheim, daß Domherr Stupnicki, sobald er sich in Wien die nöthige Kentniß der illyrischen Sprache erworben haben wird, nach Sebenico allererst allein gehe, um mit dem Bischof Kraglevich und der den Bischof umgebenden Geistlichkeit Bekanntschaften anzuknüpfen, dieselben für sich zu gewinnen, und sich vorläufige Kenntniß der Denkungsart der Dalmatiner zu verschaffen, welche künftighin ihm sowohl, als auch seinen zwey Collegen zur allenfälligen Richtschnur dienen könnte, diese zwey würden ihm alsdann folgen, und alle drey ihren Beruf antreten. Domherr Stupnicki kann auch füglich neben der Direkzion des Seminariums, eines der drei Lehrämter und zwar jenes der Moral- und Pastoral Theologie, übernehmen. Seine Studien, und die praktischen Kenntniße, die er sich bei dem mehrjährigen Seelsorgerdienste bereits gesammelt hat, machen ihn zu diesem Fache ganz geeignet. Für das biblische Studium mit der Dogmatik wäre sodann Jakob Gierowski, für die Kirchengeschichte mit dem Kirchenrechte Jakob Czystyński zu verwenden. In diesem Falle jedoch, wäre der Gehalt des Domherrn Stupnicki, aus Rücksicht auf dessen doppelte Beschäftigung, zu erhöhen, und zwar, wie ich unmaßgeblich erachte auf 1500 fr. Kon. Münze jährlich.

Ad IV.

Bei dem Umstande, daß in Galizien tüchtige Trivialschullehrer überhaupt, und insbesondere solche, mit welchen die gr. kath. Pfarrschulen besetzt werden könnten, mangeln, und man muß auf deren Bildung in dem während meiner Leitung der Przemysler gr. kath. Diözes bei der Katedralkirche in Przemysl eingeführten Institute, welches ich auch für die Lemberger Diözes anzuwenden gedenke, begriffen ist: sind hierlandes gegenwärtig keine Trivial-Schullehrer vorhanden, um selbe nach Dalmatien disponiren zu können. Ich bin auch des unmaßgeblichen Dafürhaltens, daß die galizischen Subjekte dem beabsichtigten Zwecke mich füglich entsprechen würden; theils, weil sie sich die illyrische Volksprache eigen machen, und nebstdem auch die Gewohnheiten und die Denkungsart des gemeinen Volkes in Dalmatien kennen lernen müßten, welche beide Eigenschaften bei den Trivial-Schullehrern, die gewöhnlich von eingeschränkter Bildung sind, schwerlich erzielt werden könnten; theils, weil die galizischen Trivial-Schullehrer, wenn auch bei selben die obigen zwei Eigenschaften zu finden wären, doch immer dem dalmatinischen, noch nicht unirten Volke, als fremde Menschen vorkommen, eben deßwegen zu den Gemüthern desselben den rechten Eingang nicht finden, allenfalls auch sich leicht bei ihren eigenen, geschränkten Kenntnissen, gegen die Hauptabsicht, das dalmatinische Volk zur Union mit (9) der katholischen Kirche vorzubereiten, benehmen, und am Ende der allerhöchsten Willensmeinung S-r Majestät, ohne ihr eigenes Wissen und Wollen, hinderlich seyn würden. Gleich wie nun den dalmatischen Griechen ihre eigene Seelsorger belassen, und selbe nur in dem Seminarium zu Sebenico, so viel möglich, unterrichtet werden: ebenso wären auch unter den Eingeborenen Subjekte aufzusuchen und zu Trivial Schullehrern auszubilden. daß könnte füglich ausgeführt werden, wenn bei dem Seminarium zu Sebenico auch ein Institut zur Bildung künftiger Volkslehrer eingeführt werden möchte. Die dahin zu sendenden galizischen gr. kath. Priester könnten auch den Unterricht der dazu gewählten Subjekte übernehmen; oder um diese Priester mit doppelter Beschäftigung nicht zu überhäufen, so könnte ein vierter Priester von hieraus gesendet werden, um das Geschäft der Bildung künftiger Schullehrer in Sebenico zu besorgen. Ich gewärtige in schuldigster Ehrfurcht, die weiteren hohen Befehle Euerer Exzellenz, um falls diese meine Idee Hochdero Genehmigung erhalten würde, einen vierten Priester unter dem galizischen Klerus fürzuwählen, und Euerer Exzellenz nahmhaft zu machen.

Während ich auf Überlegung der Gegenstände, über die ich mich bisher geäußert habe, begriffen war, ist mir das hochgeehrte Schreiben Euerer Exzellenz vom 8-ten l M zugekommen.

Ich habe mich einstweilen enthalten, den zur Sendung nach Dalmatien vorgeschlagenen Priestern zu bedeuten, daß sie sich sogleich die Bärte wachsen lassen sollen; theils, weil Eure Exzel-

lenz mir unterm 16. Jänner l. J. befohlen haben, die Angelegenheit der bevorstehenden Sendung nach Dalmatien ganz geheim zuh alten, weßwegen ich auch den dazu bestimmten Priestern noch nichts eröffnet habe, um nicht die allgemeine Vorbereitung des Gegenstandes zu veranlassen; theils um die schwachen Gemüther in Galizien (10) zu schonen, welche beym Anblick der Bärte jener Priester, um so leichter auf schiefe Zumuthungen kommen könnten, a's ihnen die eigentliche Absicht dieser Veranlassung nicht bekannt wäre. — Alle gr. kath. Priester Galiziens trugen vor Zeiten Bärte; ihre Union mit der katholischen Kirche wurde aber deßwegen vom lateinischen Klerus in Verdacht gehalten, weil auch die nichtunirten Priester sich die Bärte wachsen lassen; welche bis nun zu, als ein unterscheidendes Kennzeichen derselben angesehen wird. Um sich diesem Verdachte zu entziehen, sind die gr. kath. Priester Galiziens von der Gewohnheit, Bärte zu tragen, nach und nach gänzlich abgekommen.

Seit dem ich auf genaue Beobachtung der Vorschriften des griechischen Ritus bei meiner Geistlichkeit zu bestehen angefangen habe, fing man gleich an, mir eine Neigung für die nichtunirte Kirche zuzumuthen, weil auch diese Kirche die Vorschriften des griechischen Ritus genau befolgt. Ein Anonym aus dem Zolkiewer Kreise, hat mir hierüber unterm 14. März 1816. mit Bezug auf das Erachten des sämmtlichen dortkreisigen Adels, Vorwürfe gemacht. Als ich mich ferner bei Gelegenheit der Einführung der gr. kath. Pfarrschulen geäußert habe, daß der Religionsunterricht in diesen Schulen der gr. kath. Pfarrjugend in der ruthenischen Volkssprache ertheilt werden müsse, worüber auch höchstenorts positiv entschieden wurde, hat man gleich zu behaupten angefangen, daß ich mein Diözesanvolk den benachbarten Russen anzunähern trachte. Diese Behauptung hat auch bei jenen in Galizien Eingang gefunden, denen es nicht unbekannt ist, daß die ruthenische Sprache von der russischen, ebenso wie von der pohlnischen sich gar unterscheide und daß eben dieser Unterschied eine Scheidewand zwischen dem gr. kath. Volke Galiziens einer, dann Russen und Pohlen anderer Seits ausmache. Man hat sogar behauptet, daß ich mit dem russischen Kaiser im Einverständniße stehe, worüber im letztverflossenen Sommer ein allgemeines Gerücht in Lemberg gieng. — Wann nun die nach Dalmazien abzusendenden Priester sich sogleich die Bärte wachsen lassen sollten: so würde man wiederum auf dergleichen Zumuthungen verfallen; selbst (11) dem gr. kath. *Klerus könnte dieses als sonderbar vorkommen, da bei demselben die Bärte seit langer Zeit außer Gewohnheit sind, und ihm die* eigentliche Ursache dieser Veranlaßung nicht bekannt wäre.

Ich habe unmaßgeblich angetragen, daß die nach Dalmatien zu sendenden Priester nach Wien einberufen, und dort vorläufig in der illyrischen Sprache unterrichtet werden möchten. Wird nun mein Antrag die höchste Genehmigung erhalten, so wer-

den besagte Priester in Wien die nöthige Zet gewinnen. um ihre Bärte wachsen zu lassen, und sodann in Dalmatien gehörig zu erscheinen. Ich bitte Euere Exzellenz um die weiteren hohen Befehle hierüber.

Den wohlwollenden Absichten S-r Majestät, die nichtunirten Griechen Dalmatiens zur Union mit der katholischen Kirche zu bringen, ihnen dazu Gelegenheit zu verschaffen, und keine damit verbundenen Auslagen zu sparen, gebührt allgemeine Bewunderung, Ehrfurcht und Dankbarkeit. Von diesen Gefühlen durchdrungen, bitte ich Gott den Allmächtigen, Er möge die Bemühungen S r Majestät um Verbreitung des katholischen Glaubens und um die Sicherstellung der geistigen sowohl, als auch der ewigen Glückseligkeit Höchstdero Völker segnen, und mit erwünschtem Erfolge krönen; den hiezu berufenen Priestern aber meines Klerus die Gnade ertheilen, auf daß sie den väterlichen Absichten S r Majestät bestmöglichst entsprechen mögen.

Mein aufrichtiger Wunsch, zur Vollziehung und Befestigung der Union in Dalmatien, so viel es nur in meinen Kräften steht, beizutragen, bestimmt mich folgende Ansichten der hohen Beherzigung Euerer Exzellenz in Ehrfurcht vorzulegen. Finden Hochdieselben diese meine Ansichten nicht zweckmäßig, so bitte ich um Nachsicht aus gnädiger Rücksicht, daß ich es doch wohl gemeint zu haben glaubte. (12) Den nichtunirten Griechen Dalmatiens steht gegenwärtig jenes Glück bevor, dessen meine Glaubensgenossen um das Jahr 1595 theilhaftig wurden, als sie aus besonderer Gnade Gottes, ihre Oberhirten und Seelsorgen an der Spitze, zur Union mit der katholischen Kirche übergiengen.

Der damahlige Metropolit von Kiew und Halicz Michael Rahoza und alle ihm untergeordneten Bischöfe begehrten bei der Union die Aufrechthaltung aller ihrer Gerechtsame und ihres ganzen Ritus. Dieß wurde ihnen auf immer feyerlich zugesprochenen und hierüber päpstliche Bullen ertheilt. Dem ungeachtet wurde sich in der Folge gegen den griechischen, nun katholisch gewordenen Ritus ganz anders benommen. Man hat getrachtet, diesen Ritus der Verachtung Preis zu geben; die Folge davon war, daß der höhere Adel denselben eigenmächtig verließ, und zu dem lateinischen übergieng — die päpstliche Bulle Etsi Pastoralis, eigentlich für die Italo-Griechen, die keine eigenen Ordinariate hatten, und deßwegen den lateinischen Ordinariaten unterstanden, verfaßt, wurde auf das hiesige Volk der gr. kath. Kirche, gegen den ausdrücklichen Wortlaut dieser Bulle selbst angewendet, und auf diese Art dem willkürlichen Übertritte besagten Volkes zum lateinischen Ritus offene Thore gelassen.

Es vereinigten sich endlich unsere Kräfte, um die ursprünglichen Zeremonien und Vorschriften des griechischen Ritus zu beseitigen, dafür andere, jenen des lateinischen ähnliche

einzuführen, und dadurch dem griechischen Ritus allmählig seinen gänzlichen Untergang zu zuführen. Dieß Vorhaben gieng um desto leichter von statten, da der gr. kath. Klerus die benöttigte Bildung lange Zeit vermißte, und sich bei seinen Gerechtsamen und bei sinem Ritus nicht erhalten konnte. Erst seitdem Galizien unter das miede Szepter des österreichischen Kaiserhauses gekommen ist, erhielt die Geistlichkeit des gr. kath. Ritus die benöthigte Bildung, dieser Ritus wurde dem lateinischen gleichgestellt, und die Aufrechthaltung desselben mit vielfaltigen (13) Vorschriften festgesetzt. Selbst die letztverflossene allerhöchste Schlußfassung vom 25-ten Jänner 818, wurde in der Absicht geschöpft, um der häufigen Proselitenmacherei des lateinischen Klerus Einhalt zu thun, und die häufigen Klagen dawider der gr. katb. Geistlichkeit zu beseitigen. Allein der lateinische Klerus in Galizien glaubt, selbst in dieser allerhöchsten Schlußfassung noch immer die Anwendung der Bulle Etsi Pastoralis zu finden; und daher kommen die häufigen Forderungen des Lemberger lateinischen Konsistoriums um Entlassung mehrerer Individuen des gemeinen Volkes zum lateinischen Ritus Ohnlängst sind auf diese Art 60. Individuen des gr. kath. Ritus vom besagten Konsistorium in Anspruch genommen worden; und ich sehe dem Falle entgegen, daß man in der Folge auf Entlassung ganzer Gemeinden meines Ritus zum lateinischen bestehen wird.

Daß die Beeinträchtigung des gr. kath. Ritus auf die Nichtunirten, deren zahlreiche Diözesen in den k. k. Staaten bestehen, einen widrigen Eindruck macht, hat man seit jeher bemerkt, daß dadurch die Verbreitung der Union in Bukowina erschwert wird, weiß ich aus der Erfahrung. — Ich enthalte mich von der weiteren Auseinandersetzung dieses Gegenstandes; würde aber Euerer Exzellenz unendlichen Dank wissen, wenn mir gestattet werden möchte, mich hierüber seine Zeit umständlich äußern zu dürfen. Gegenwärtig erlaube ich mir nur die Bemerkung, daß der gr. kath. Ritus nicht nur wegen seines ehrwürdigen Alterthums, und seiner auf Erbauung der Glaubensgenossen abzielenden Institutionen, sondern auch deßwegen verdient aufrecht erhalten, und gegen jede Beeinträchtigung geschützt zu werden, weil er für die zahlreichen Nichtunirten ein Anhaltspunkt ist, welcher dieselben zur Union mit der katholischen Kirche allein führen kann. Hierauf (14) gründet sich auch mein folgendes, unmaßgebliches Erachten rücksichtlich der Griechen in Dalmatien, daß nähmlich denselben bei der Union mit der katholischen Kirche ihr Ritus mit allen seinen Institutionen sicher zu stellen, gegen alle Beeinträchtigung aufrecht zu erhalten und in dieser Beziehung den nach Dalmatien abzusendenden gr. kath. Priestern eine angemäßene Instruktion zu ertheilen wäre.

Genehmigen Euere Exzellenz gütigst den Ausdruck der schuldigsten Ehrfurcht und Ergebenheit, mit der ich verharre Euerer Exzellenz gehorsamster Diener

Lemberg den 22-ten Febr. 819.

13.

Hochwürdigster Herr Metropolit![1])

Über die mir von Euerer Excellenz unterm 22. Febr. d. J. gemachten Anträge zur Mitwirkung zur Union der Griechen in Dalmatien, haben S-e Majestät unterm 29-ten d. M. Ihre Entschliessung an mich gelangen lassen. In Folge derselben habe ich die Ehre Euerer Excellenz zu eröffnen:

I. 1) S-e Majestät genehmigen, daß Domherr Stupnitzki als Lehrer der Moral und Pastoraltheologie, und als Direktor des Seminars zu Sebenico; daß Jakob Czystinski als Lehrer der Kirchengeschichte und des Kirchenrechtes, dann Jakob Girowski als Lehrer des Bibelstudiums und der Dogmatik nach Sebenico gesandt werden, endlich daß noch ein vierter Priester ausgewählt und angezeigt werde, welcher die Schullehre in Dalmatien zu bilden, den anderen 3 Priestern in ihren Verrichtungen nach Bedarf beizustehen, und sie im Erkrankungsfalle zu supplieren haben wird.

2) S-e Majestät bewilligen diesen Priestern nebst Wohnung und Kost im Seminar an Gehalt in Conventionsmünze dem Domherrn Stupnitzki Tausend fünf hundert Gulden, jedem der 3 anderen Priester Tausend Gulden.

3) Die Fuhrkosten von ihrem Aufenhaltsorte bis Sebenico werden ihnen vergütet, und es werden ihnen insbesondere während ihres Aufenthaltes in den ältösterreichischen Provinzen an Diäten bewilligt dem Domherrn Stupnitzki 15 f. jedem der (2) anderen Priester 6 f. in Einlösscheinen.

4) S. Majestät wollen, daß mit Ausnahme des ohnehin in Wien befindlichen Girowski die übrigen Priester sich sobald als möglich nach Wien begeben, um sich hier die Bärte wachsen zu lassen, und die Kenntnis der illyrischen und italienischen Sprache beizulegen und sonach ihr Amt in Dalmatien, mit entsprechendem Erfolge führen zu können.

5) S. Majestät wollen nicht, daß Domherr Stupnitzki in dieser Zwischenzeit als Pfarrer ad S. Barbaram angestellt werde, damit er alle seine Zeit auf die Vorbereitung zu der sobald als möglich anzutrettenden Reise nach Dalmatien verwende und als ein Priester, welcher sich den Bart wachsen läßt, auch

---

[1]) На ropi дописка митр. Левицького: praes. 23. Apr. 819. Nr. 57. F. IV.

bei den hiesigen unirten, sowohl als nicht unirten Griechen kein Aufsehen errege.

6) S. Majestät finden, daß das Unionsgeschäft zu weit hinausgeschoben würde, wenn damit gewartet werden wollte, bis die dazu zu beauftragenden Profeßoren der Theologie an der Universität zu Wien brauchbare populäre Lehrbücher verfaßt haben, bis diese Lehrbücher in das Illyrische übersetzt und vorhinein nach Dalmatien gesandt seyn würden. S-e Majestät haben angeordnet, daß Hofrath Jüstel, sobald die nach Sebenico bestimmten Profeßoren in Wien angelangt seyn werden, mit ihnen in Berathung nehmen, wie dieser Zweck auf dem kürzesten Wege erreicht werden kann.

7) Diese Profeßoren sollen allerdings dem im Geiste unirten Bischofe Kraglievich untergeordnet seyn. Da dieser Bischof aber dem äußerlichen Bekenntniße nach noch ein Schismatiker ist, so stellen es S-e Majestät der Überlegung und Verfügung Euerer Excellenz heim, ob Hochdieselben diese Priester nicht cum jurisdictione als pro missione zu versehen für gut finden.

Zur Vollziehung dieser a: h: Weisungen ersuche ich Euere Excellenz das Nöthige an die betreffenden Priester zu verfügen, damit Stupnitzki und Czystinski, und der 3-te, welchen Euere Excellenz für den Unterricht der Schullehrer bestimmen werden, sogleich hieher reisen können, wenn ich die zur Reise nöthige Summe werde angewiesen haben, was in wenigen Tagen (3) zu verfügen in der Lage seyn werde. Bei dieser Anweisung werde ich auch den H. Gouverneur von Galizien an die Verwendung der gedachten 3. Priester außer ihrem dermaligen Amte verständigen, damit Eure Excellenz sowohl bei der Absendung dieser Priester, als bei der Disposition über ihre dermalige Ämter keine Schwierigkeiten finden.

Den Pr. Girowski werde ich vorläufig von seiner Bestimmung in Kenntis setzen lassen.

In wieferne Eure Excellenz in Ihrem schätzbaren Schreiben vom 22-ten Fbr d J. unangenehmer, für die Vermehrung der unirten Griechen in der Bukowina nachtheiliger Verhältniße erwähnen, dürfen Hochdieselben versichert seyn, daß ich eine abgesonderte genaue Darstellung derselben mit der Aufmerksamkeit und dem Nachdrucke würdigen werde, welche eine Sache an dieser Wichtigkeit verdient.

Ich habe die Ehre mit der vorzüglichsten Hochachtung zu verharren Euerer Excellenz gehorsamster Diener

Saurau.

Wien am 16-ten April 819.

14.

Гр. Саврав до митр. Мих. Левицького.

Hochwürdigster Herr Metropolit!

Mit Beziehung auf mein Schreiben vom 16. d. Mts. gebe ich mir die Ehre Euerer Exzellenz zu eröffnen: daß ich den Herrn Gouverneur von Galizien unter Einem bei der auf allerhöchsten Befehl zu geschehenen Verwendung des Domherrn Stupnicki und des Studienpräfekten Czystinsky außer ihren dermaligen Dienstleistung in Kenntniß setze und denselben 1800 fr. Einlöspapiere mit dem Ersuchen zusende, sie Eurer Exzellenz zur gefälligen Einhändigung an die genannten zwey, und allenfalls auch dem hieher zu bestimmenden dritten Priester zu übergeben. Eure Exzellenz belieben die erwähnten Priester zur Hieherweise mit der Weisung zu bestimmen, daß sie den erwähnten Reiseanschluß bey ihrer Anherankunft an mich..... sollen. Ich habe die Ehre mit vollkommender Hochachtung zu seyn

Eurer Exzellenz gehorsamer Diener

Saurau.

15.

Відповідь митр. Мих. Левицького мін. гр. Саврав-ови (16. V. 1819.)

Euere Exzellenz!

Ich gebe mir die Ehre Hochdenselben pflichtschuldigst anzuzeigen, daß ich die hohen Zuschriften Euerer Exzellenz vom 16-ten und vom 26. April d. J. richtig erhalten habe. Auch sind mir 1800 fl. WW. als Reisevorschuß für die nach Dalmatien bestimmten Priester, an den Hl. Landesgouverneur Baron Hauer übermittelt worden.

Der Domherr Stupnicki und der Studienpräfekt Jakob Czystynski schicken sich schon zur Abreise nach Wien an. Stupnicki geht aber noch auf kurze Zeit zu seinem alten Vater im Stanislavover Kreise, um sich bei ihm zu beurlauben. Sobald er zurückkommt, werden beide Stupnicki und Czystyński die Reise antreten. Zur Bildung der Schullehrer in Dalmatien gedenke ich den Katecheten an dem Gymnasium zu Czernowitz in Bukowina aus der Rücksicht vorzuschlagen, weil er im Wiener k. k. Konvikte mit gutem Fortgange studirt, als Katechet die nöthigen Kenntnisse in Schulsachen sich erworben, und während seines mehrjährigen Aufenhaltes in Bukowina, die Denkungsart, die Gewohnheiten und die Grundsätze der dortigen Nichtunirten, deren Verhältnisse jenen in Dalmatien gewissen-

massen ähnlich sind, kennen gelernt hat, und sich daher in seinen gegenwärtigen Beruf schicken würde. Ich gewärtige jedoch noch nähere Auskünfte über das moralische Betragen des Katecheten Terlecki, und sobald diese zu dessen Empfehlung gereichen, werde ich denselben zur unverzüglichen Abreise nach Wien anweisen, und hierüber Euerer Exzellenz ehrerbiethigst anzeigen; da ich mit der schuldigsten Ehrfurcht und Ergebenheit verharre

Euerer Exzellenz

Lemberg den 16. May 819.

16.

Урядове письмо митр. Левицького до еп. Снігурського (16. V. 1819.)

Nr. 61.

Illme ac Reume Dne, Patrone collendissime!

Ex adnexis Suae Excellentiae supremi Cancellarii et Ministri Internorum Rescriptis placebit Illmo ac Reumo, Dno Episcopo perspicere, quod Dnus Alexius Stupnicki gremialis Capituli Premisliensis Canonicus et simul Cathedralis Concionator a Sua Majestate in Directorem Seminarii pro non unitis Dalmatiae presbyteris Sebenici erigendi et simul in Professorem Theologiae Moralis et Pastoralis nominatus sit, quod cum reliquis Professoribus ad Seminarium Sebenicense e clero nostri Ritus Galiciensi selectis irremore Viennam, inde autem in Dalmatiam se conferre debeat, quodve muneri ejus, quo hucusque Premisliae functus est ex parte Illmi ac Reumi Dni Episcopi providendum veniat.

Ut itaque Dnus Canonicus Stupnicki itineri Viennam se accingere queat, velit Illmus ac Reumus Dnus Episcopus eundem ab officio Canonici gremialis et cathedralis concionatoris liberare, et post ejus abitum stallo, quod occupabat, pro sua ordinaria jurisdictione providere.

Testor Illmo ac Reumo Dno Episcopo promptitudinem obsequiorum meorum et cum intima propensione persevero Illmi ac Reumi Dni Patroni Collmi obligatissimus

M. L(ewicki).

Leopoli 16. Maji 819.

Illmo ac Reumo Dno Joanni Snigurski Episcopo Premisliensi, Samboriensi et Sanocensi

mundavit *Can. Stupnicki.*

17.

Письмо мін. зр. Саврава до митр. М. Левицького (29. VII. 1819 р.)

194/g. mp. praesent. 8. Aug. 819. Nr. 86. F. IV.

Hochwürdigster Herr Metropolit!

Ich gebe mir die Ehre Euerer Excellenz zu eröffnen, daß Seine Majestät durch allehöchste Entschließung aus Florenz unter dem 17. d. M. zu genehmigen geruhet haben, daß der Katechet Terlecky den nach Dalmatien abzusendenden Priestern beygegeben, und daß diesen Priestern auch die von Euerer Excellenz im Entwurfe vorgelegte Jurisdiction in der alten servischen (sic) Kirchensprache ausgefertigt werde.

Ich ersuche Euere Excellenz das dem Gemäße ehestens zu verfügen, da es der Wunsch Seiner Majestät ist, daß dieser Priester sobald als möglich an ihre Bestimmung abgehen.

Ich habe die Ehre mit vollkommener Hochachtung zu verharren Euerer Excellenz gehorsamster Diener

Wien am 29. July 819.

Saurau.

An Seine des Herrn Metropoliten von Lemberg Lewicky's Excellenz.

Переписка в справі відкликаних з місії священиків (3. V. 1823 р.)

1.

Nr. 461.

Hochwürdigster Metropolit![1])

Die beyden für die Mission in Dalmatien bestimmt gewesenen Priester Terlecky und Gierowsky haben bereits vor einiger Zeit von Seiner Majestät die Erlaubniß sich nach Wien zu begeben erhalten; durch eine allerhöchste Entschließung vom 30. v. M. sind sie von einer weiteren Verwendung in Dalmatien in Gnaden enthoben, es ist ihnen bis zu ihrer Wiederanstellung ein Quiescentengehalt mit 500 fr. ab aerario allergnädigst bewilligt und mir ins besondere aufgetragen worden, mit Euerer Excellenz Rücksprache zu pflegen, damit diese beyden Priester möglichst bald, in so weit es ohne Zurücksetzung anderer Individuen, die es mehr verdienen, geschehen kann, eine ihren Fähigkeiten und Eigenschaften angemessene Stellung erhalten, wornach ihnen auch die zum Antritte ihres Amtes etwa gebührende Reisevergütung geleistet werden wird.

---

[1]) На горі дописка митр. М. Левицького: praes. 11. Maji 823. Nr. 39.

Ich gebe mir die Ehre Euerer Excellenz diese allerhöchste Willensmeinung mit dem Ersuchen, auf eine zweckmäßige Anstellung dieser beyden Priester fürzudenken, und mich von den dießfälligen Einleitungen gefällig in Kenntniß zu setzen, und mit dem Beysatze zu eröffnen, daß der Priester Czestinsky dem allerhöchsten Befehle gemäß einstweilen noch in Dalmatien zu belassen sey.

Ich habe die Ehre mit vollkommener Hochachtung zu geharren Euerer Excellenz gehorsamer Diener

Wien am 3. May 823.

Saurau.

An des Herrn Metropoliten v. Lewicky Excellenz.

2.

Відповідь митр. М. Левицького (15. V. 1823 р.)

Nr. 39

Hochgeborener Graf, Euere Exzellenz!

Mittels hohen Erlasses Euerer Exzellenz vom 3 ten l. M. Zahl 461. bin ich beauftragt worden, auf eine zweckmäßige Anstellung der beyden von einer weiteren Verwendung in Dalmatien enthobenen Priester Terlecki und Gierowski fürzudenken, und hierüber Euerer Exzellenz zu berichten.

Da ich in Kenntniß gesetzt worden bin, daß der Priester Terlecki sich in einem zerrütteten Gesundheitszustande befinde, und die ganze Zeit seit seiner Rückkehr aus Dalmatien unter einer ärztlichen Behandlung in Wien stehe; so glaube ich unmaßgeblich, daß er bis zur Herstellung seiner Gesundheit als Quieszent zu belassen, zugleich aber anzuweisen wäre sich zu äußern, ob er nach beendigter Kur eine Domvikarsstelle, deren einige, nahmentlich aber die zweyte Dompredigersstelle und die Stelle eines Dompänitenziars, hier in Lemberg seit mehreren Jahren leer stehen, (2) zu erhalten, oder aber, wenn er vielleicht aus Rücksicht seiner geschwächten Kräfte das Landleben vorziehen wollte, alt Seelsorger auf dem Lande angestellt zu werden wünschte. In diesem letzteren Falle wird es dem Terlecki frey stehen, unter so vielen Pfarrereyen des Königlichen, sowohl auch des Privat-Patronats, welche gegenwärtig in allen Gegenden der Diözes vaziren, jene Pfarrerey noch Belieben zu wählen, welche er seinen Kräften und seinen Gesundheitsumständen am angemeßensten finden wird.

In Rücksicht des Priesters Gierowski finde ich ehrfurchtsvoll zu bemerken, daß er Fähigkeiten und Anlagen zum theologischen Lehrfache besitze und daß ihm schon früher aus allerhöchsten Gnaden S-er Majestät gestattet wurde, nach vollen-

deten theologischen Studien im Wiener k. k. Konvikte weiter zu bleiben und sich den strengen Prüfungen aus der Theologie zu unterziehen. Er hatte schon zwey solche Prüfungen im besagten Konvikte bereits mit gutem Erfolge absolviert, als er im Jahre 819. nach Dalmatien berufen, und hiedurch in der Fortsetzung (3) seiner Prüfungen unterbrochen wurde. Er wünscht aber nunmehr das Versäumte nachzutragen, und wird nächstens die dritte strenge Prüfung bestehen.

Wiewohl nun Gierowski, wenn er schon jetzt nach Gallizien zurückkehren sollte, seine Anstellung gleich finden würde, und zwar entweder in dem hierortigen Generalseminarium, wo zwey Studienpräfekten-Stellen vaziren, oder auch in der Przemysler-Diözes, zu welcher er gehört, und wo ihm der H. Bischof Snigurski nöthigenfalls einen Platz bestimmen würde: so nehme ich nur doch die Freyheit Euere Exzellenz um Hochdero gütigste Fürsprache bei S-er Majestät ehrfurchtsvoll zu bitten, womit es dem Priester Gierowski gestattet werden möchte, eine kurze Zeit die er noch zur Vollendung seiner strengen Prüfungen und zur Erlangung der theologischen Doktorswürde braucht, in Wien zu verweilen, und bis dahin den ihm von S-er Majestät huldreichst bewilligten Quieszentengehalt von 500 f. zu genießen. Ich verharre mit der schuldigsten Ehrerbiethung und Ergebenheit Euerer Exzellenz

Lemberg den 15. May 823.

3.

praes. 20. Junii 823. Nr. 53.

468
gm. p.

Hochwürdigster Metropolit!

Über Euerer Excellenz schätzbares Schreiben vom 15. v. M. habe ich den Priester Gierowsky vernommen[1]), wie viele Zeit er wohl noch brauchen dürfte um alles zur Erlangung der theologischen Doktorswürde Erforderliche zu vollenden.

Ich gebe mir die Ehre Euerer Excellenz die Erklärung desselben mitzutheilen.

---

[1]) Між актами находить ся письмо Як. Ґеровського до мін. Саврава, в якім він доносить, що цїсар дозволив йому 16. сїчня 1823. Ч. 448. в письмі, висланім до президії краю в Дальмації, щоби він у Відни піддав ся строгим іспитам з богословя. Тому надіє ся він, що в червни зложить риґоразум з догматики, а на початку падолиста з церковної історії та церк. права. Опісля буде писати приписану дісертацію, щоби міг в цвітни 1824 р. відбути прилюдну диспуту. Письмо Ґеровського має дату 28. V. 1823 р.

Ich finde es, obwohl nicht durchaus nothwendig, doch sehr zukömlich, daß er die strengen Prüfungen an der Wiener Universität, an welcher er studiert hat, vollende. Es ist aber ziemlich gleichgültig, wo er seine Dissertation schreibe, und die öffentliche Disputazion mache, was auch ganz wohl in Lemberg geschehen kann.

Wenn ich daher gleich nicht dagegen bin, daß Gierowsky bis November d. Js. in Quieszentenstand, als bis zu dem Zeitpunkte der Zurücklegung seiner strengen Prüfungen bleiben, so glaube ich doch wünschen zu sollen, daß er alsdann aus dem Quieszentenstand in eine wirkliche Verwendung, nach welcher auch er sich sehnt, eintrete.

Ich ersuche Euere Excellenz dem gemäß das Nöthige, auch allenfalls an den Herrn Bischof von Przemisl zu verfügen, daß ich den Priester Gierowsky unter Einem davon in Kenntniß setze.

Über den noch immer bedeutend kranken Priester Terle(c)ky kann wohl eher, als seine Gesundheit hergestellt ist, nichts verfüget werden. Ich beauftrage ihn unter Einem sich über den Stand seiner Gesundheit mit Ende September d. Js. an mich auszuweisen.

Ich habe die Ehre mit der vorzüglichsten Hochachtung zu seyn Euerer Excellenz gehorsamster Diener

Wien 5-ten Juni 1823.

Saurau.

4.

473/gm. p. praes. 20. Junii 823. Nr. 53.

Hochwürdigster Metropolit!

Seine Majestät haben mit allerhöchstem Kabinettsschreiben vom 11. d. Ms. den griechischen Priester Jacob Czestinsky von seiner bisherigen Bestimmung in Dalmazien allergnädigst zu entheben, und zu befehlen geruht, daß derselbe gleich seinen Gefährten, den Priestern Gierowsky und Terlecky, von dort zurückkehre, um in Galizien, oder wozu er geeignet ist, verwendet zu werden.

Derselbe hat demnach, so wie es den beiden obengenannten Priestern allergnädigst zugestanden worden ist, bis zum Tage dieser allerhöchsten Entschließung den Gehalt mit 1000 fr. nebst dem Kostgelde täglicher zwei Gulden zu genießen, vom Tage der allerhöchsten Entschließung aber einen Quieszentengehalt mit jährlichen fünfhundert Gulden Conv. Münze bis zu seiner Wiederaufstellung zu beziehen.

Indem ich unter Einem an den Herrn Militär und Zivilgouverneur in Dalmazien, Baron Tommassich das Nöthige erlasse, damit Czestynski zu seiner ungesäumten Hieherreise angewiesen

werde, gebe ich mir die Ehre, Euere Excellenz zu ersuchen, auf die möglichst baldige (2) angemessene Anstellung dieses Priesters der allerhöchsten Willensmeinung Seiner Majestät gemäß, den geeigneten Bedacht zu nehmen und mich von der Einleitung, welche Sie dießfals zu treffen finden, gefälligst in die Kenntniß zu setzen. Ich habe die Ehre mit vorzüglicher Hochachtung zu geharren

Euerer Excellenz gehorsamster Diener

Saurau.

Wien am 13. Juny 823.

5.

Відповідь митр. Мих. Левицького (21. VI. 1823. р.).

Nr. 53.

Hochgeborener Graf, Euere Exzellenz!

Nachdem S. Majestät mit allerhöchstem Kabinettsschreiben von 11. d. M. den Priester Jakob Czestynski von seiner bisherigen Bestimmung in Dalmazien allergnädigst zu entheben geruhet haben; und da die Studienpräfektenstelle bei dem hierortigen gr. kath. General Seminarium, welche Czestynski vor seiner Abreise nach Dalmazien bekleidete, bis nunzu aus Mangel benöthigter Subjekte nicht besetzt werden konnte: so zeige ich hiemit Euere Exzellenz, in Folge des hochgeehrten Auftrags vom 13-ten l. M. Zahl 473. ehrerbiettigst an, daß Jakob Czystynski nach seiner Rückkehr wiederum als Studienpräfekt bei dem General-Seminarium angestellt werden wird.

Ich verharre mit der schuldigsten Ehrfurcht und Ergebenheit. Lembergden 21-ten Juny 823.

6.

500/gmp. praes. 6. 8-bris 823. N. 91. F. IV.

Hochwürdigster Metropolit!

Aus meinem Schreiben vom 5-ten Juni d. Js. Zahl 468/g. ist es Euerer Exzellenz gefälligst erinnerlich, daß ich den in Wien anwesenden Priester Basil Terlecki angewiesen habe, über den Stand seiner Gesundheit mit Ende September d. Js. an mich die Anzeige zu erstatten.

Terlecki stellet nun kläglich vor, daß er noch nicht hergestellet sey, und daß er, laut des gleichzeitig beigebrachten ärztlichen Zeugnißes, zur gänzlichen Hebung seiner Drüsenkrankheit sich nächstens einer zweiten Operation wird unterziehen müssen, wovon sich jedoch die Ärzte den glücklichsten Erfolg, und sofort seine gänzliche Genesung versprechen.

Bey solchen Umständen bin ich in der Lage versetzt, dem Terlecky einen weiteren Termin bis Ende Dezember d. Js. zur gehörigen Ausweisung seines Gesundheitszustandes zu gönnen; wo ich sodann die Ehre haben werde Eu. Excellenz von dem dießfälligen Erfolge in die dienstfreundschaftliche Kenntniß zu setzen; der ich übrigens mit vollkommenster Hochachtung geharre Euerer Excellenz gehorsamster Diener

Saurau.

Wien am 29. September 823.

An des Herrn Metropoliten von Lewicky Excellenz.

7.

505/*g.* m. p. praes. 11. 9-br 823. Nr. 96.

Hochwürdigster Metropolit!

Der Priester Jacob Gierowsky hat in dem Anbuge gebethen, seinen ihm zur Ablegung der strengen Prüfungen aus der Theologie bewilligten Termin auf 3. Monate verlängern zu dürfen, weil er durch eine ihm zugestossene Krankheit in der erforderlichen Vorbereitung zur strengen Prüfung zurückgesetzt worden ist. — Ich wünsche vor einer weiteren Verfügung die schätzbare Wohlmeinung Euerer Excellenz über diese Bitte zu erfahren; gebe mir daher die Ehre Hochdieselben darum zu ersuchen und mit der vollkommensten Hochachtung zu geharren Euerer Excellenz

gehorsamer Diener

Saurau.

Wien am 5-ten Novbr. 823.

8.

Відповідь митр. Мих. Левицького (19. XI. 1823 р.).

Nr. 96.

Hochgeborener Graf!

Mittels hochverehrten Erlasses Euerer Excellenz vom 5-ten Juny d. J. Zahl 468 in die Kenntniß gesetzt, daß der Priester Jacob Gierowski bis November d. J. als bis zu dem Zeitpunkte der Zurücklegung seiner strengen Prüfungen, in Wien bleiben dürfe, daß es aber der hohe Wille Euerer Excellenz sey, daß er alsdann aus dem Quieszentenstand in eine wirkliche Verwendung eintrete, habe ich meine Aufmerksamkeit dahin gerichtet, um ihm nach seinem Hiereintreffen eine zweckmäßige Anstellung zu verschaffen. Es hat sich auch gegenwärtig die erwünschte Gelegenheit dazu ergeben. Der Professor des biblischen Studiums

neuen Bundes an der hierortigen Universität Martin Barwinski wird nehmlich zum Domscholaster befördert, und ich habe das theologische Directorat geneigt gefunden, den Priester Gierowski zum Supplenten der Lehrkanzel zu verwenden, wenn er nur hier zugegen wäre.

Daher aüßere ich mich, in Folge hohen Erlasses vom 5-ten l. M. Zahl 505. dessen Beilagen ich hiemit ehrerbietigst zurücksende, dahin, daß Gierowski seine ihm noch erübrigende strenge Prüfung aus der Theologie, in Lemberg füglich nachtragen (2) könnte, und daher insofern nur die ihm zugestossene Krankheit seiner Abreise von Wien nicht im Wege stünde, derselbe anzuweisen wäre, die hier zu seiner Anstellung vorhandene Gelegenheit nicht zu versäumen, sondern sich am ehesten nach Lemberg zu begeben.

Ich verharre mit der schuldigsten Ehrfurcht und Ergebenheit Euerer Excellenz.

Lemberg den 19-ten 9-ber 823.

9.

511. gmp. praes. 8. X-br. 823. Nr. 109. F. IV.

Hochwürdigster Metropolit!

Es ist mir angenehm Euerer Excellenz in Beantwortung Ihres schätzbaren Schreibens vom 19. v. Ms. eröffnen zu können, daß der Priester Jacob Gierowsky sich gegen mich erklärt hat, daß er, um den gütigen Absichten Euerer Excellenz zu entsprechen, sich unverzüglich nach Lemberg begeben, und das Amt eines Supplenten der Lehrkanzel des Bibelstudiums neuen Testaments bereitwilligst annehmen wird.

Ich habe die Ehre mit vollkommenster Hochachtung zu geharren

Euerer Excellenz gehorsamster Diener

Saurau.

Wien am 2. Dzbr. 1823.

10.

Hochwürdigster Herr Metropolit!

Der gr. kath. Priester Jakob Gierowski, welcher auf a. h. Befehl Seiner Majestät durch einige Zeit in Dalmazien verwendet worden ist, und sich gut betragen hat, kehrt über die Aufforderung Euerer Excellenz nach Lemberg in der Hoffnung zurück, daß er beim Lehramte werde angestellt werden.

Da der Herr Minister des Inneren denselben unterm 2-ten d. M. Z. 511. zur Berücksichtigung empfohlen hat, so lade ich Euere Excellenz ein, diesen Priester bei seinem Einlangen anzu-

weisen, daß er sich in vorkommenden Erledigungsfällen um das Lehramt, zu welchem er die nöthigen Eigeschaften besitzt, in Kompetenz zu setzen habe.

Sollte derselbe jedoch zum Lehramte nicht so ausgezeichnet qualificirt seyn, um fähigeren Mitkompetenten vorgezogen zu werden, so wäre zur Ersparung des ihm dermahl bewilligten bedeutenden Quieszentengehaltes jährlicher 500 fr. auf dessen anderweite Unterbringung in der Seelsorge vorzudenken.

Lemberg am 9-ten December 823.

Taafe.

An S-e des k. k. wirkl. geheimen Rathes, und gr. kath. Herrn Metropoliten von Lewicki Excellenz.

11.

Nr. 111.

Ad Illmum Reum Dnum Joannem Snigurski Episcopum Premisliensem, Samboriensem et Sanocensem.

Illme ac Reume Dne!

Intimationis de reditu presbyteri Dioecesani Premisliensis Jacobi Gierowski ab Excelso CR. Praesidio Guberniali dt. 9. m. c. Nr. 10319. acceptae Copiam Illmo ac Reumo Dno Episcopo pro officioso usu et notitia in adnexo communico.

Cum autem spes sit, ut presbyter Jacobus Gierowski proxime ad supplendam cathedram studii biblici N. T. in Universitate Leopoliensi adhibeatur; proinde postquam Premisliae comparuerit, velit Illmus ac Reumus Dnus Episcopus eum informare, quod CR. Directoratui studii theologii Leopoliensi insinuare se debeat.

Leopoli 13. X br. 823.

M. Lewicki.

12.

9653. praes. 5. X-br. 824. Nr. 135.

Hochwürdigster Herr Metropolit.

Der griechisch katholische Weltpriester und Supplent der an der hiesigen Universität erledigten Lehrkanzel des Bibelstudiums d. N. B. Jakob Gierowski, hat sich der Konkursprüfung für diese Lehrerstelle in Lemberg unterzogen.

Ich ersuche Euere Excellenz Sich bestimmte und sichere Notizen verschaffen zu wollen wie *a)* die religiösen *b* die politischen Grundsätze, *c* der Lebenswandel, *d* der Ruf dieses Competenten beschaffen seien, vorzüglich aber, ob derselbe in einer geheimen Gesellschaft sich befinde, oder jemals zu solchen gehört habe.

Von dem Resultate belieben mich Euere Excellenz mit thunlichster Beschleunigung in die Kentniß zu setzen.

Empfangen Hochdieselben den erneuerten Ausdruck meiner ausgezeichneten Hochachtung.

Taaffe.

Lemberg am 1-ten December 1824.

13.

Відповідь митр. М. Левицького (6. XII. 1824.)

Nr. 135. F. IV.

Euere Excellenz.

So wie der gr. kath. Priester Jakob Gierowski, schon als Zögling des Wiener h. h. Konvikts, in Rücksicht seiner Frömmigkeit, seiner Sitten und seiner fleißigen Verwendung auf die Studien von dem Konviktsdirektorate stets belobt wurde und nach vollendeten Studien auf a. h. Befehl S-er Majestät durch einige Zeit in Dalmazien verwendet, in Erwägung seines guten Betragens von S-r Excellenz dem H. Minister des Inneren, laut hoher Präsidial-Eröffnung von 9-ten X-ber 823, Zahl. 10.319. zur Berücksichtigung empfohlen zu werden verdiente; ebenso verdient dieser Priester auch gegenwärtig, seit dem er die an der hiesigen Universität erledigte Lehrkanzel des Bibelstudiums des N. B. supplirt, in jeder Hinsicht empfohlen zu werden und daher finde ich es meines Dienstes zu seyn, in Erledigung des hohen Erlasses Euerer Excellenz (2) vom 1-ten empfangen am 5-ten d. M. Zahl 9653. zu bestättigen, daß sowohl *a* die religiösen, als auch *b* die politischen Grundsätze, dann *c* der moralische Lebenswandel und *d* der Ruf des Priesters Jakob Gierowski gut seyn, endlich auch, daß er weder in einer geheimen Gesellschaft sich befinde, noch jemahls zu einer solchen gehört habe.

Genehmigen Hochdieselben den Ausdruck der schuldigsten Verehrung, mit der ich verharre Euerer Excellenz

Lemberg den 6-ten X-br. 824.

II. Грамоти митр. Мих. Левицького для крил. Ступницького.

1.[1])

Michael Lewicki

Metropolita etc.

Dilectissimo in Jesu Christo Filio, Reverendissimo Alexio Stupnicki, Canonico gremiali Ecclesiae cathedralis graeco-cathol.

---

[1]) Ся грамота писс. рукою ен. Снігурського. Отсю і слідуючу грамоту написано для ужитку місії дня 1. IV. 1818 року, як се

Premisliensis, salutem in Domino et Archi-praesuleam Benedictionem.

Potentissimus a Deo custoditus Imperator Franciscus I., fidelis et prudens dispensator, quem Dominus constituit supra famulitio suo (Luc. 12. 42.), ut super eo vigilaret et sollicito curaret, tanquam Vicarius Dei in terris, cujus primaria et magna obligatio est, omnibus viribus Regnum Dei in ditionibus sibi subjectis propagare, atque fidem catholicam, sine qua impossibile placere Deo (Hebr. 11. 6) in puritate et integritate conservare, qualis ab ipso Christo Domino salutis nostrae causa incarnata, plantata, a S. Apostolis in virtute signorum et miraculorum vi Spiritus Dei in terra annunciata et propagata ac Martyrum sanguine confirmata. (Existente primogenito Filio), super aedificato fundamento Apostolorum et Prophetarum ipso summo angulari lapide Jesu Christo, in templum sanctum in Domino (Ephes. 2. 20.) potenti hac dextra sua conservare, adjuvare, extollere, contra omnes insidias fortiter protegere ac ad illam veram arcam Novi Foederis ducere, extra quam salus non est.

(2) Hic igitur pius ed Deo dilectus potentissimus Imperator Franciscus I. prospiciendo saluti et felicitati suorum subditorum dignatus est nostrae humilitati suam piam et sinceram intactionem manifestare, ut ex Archi-Dioecesi Nostra Metropolitana eligeretur Presbyter plenus Spiritu Apostolico, zelo sacerdotii et sollicitudine salutis animorum humanorum, qui Presbyter in Dalmatiam cum potentissimo Imperio Austriaco neo-conjunctam provinciam iret, ac incolas ejates graecum ritum profitentes, sed cum Ecclesia catholica communionem non habentes, in sinum sanctae catholicae apostolicae Ecclesiae reduceret, ministerium ecclesiasticum secundum diversos ordinum gradus ad administrationem sanctorum et divinorum mysteriorum et ad regimen ecclesiasticum ordinaret et confirmaret, incolas ejates expertis animarum curatoribus; determinata iisdem sustentatione custodiret; scholas pro institutione juventutis ordinaret, atque omni conatu curaret et efficeret, ut incolae Dalmatiae amplius non sint fluctuantes et circumferantur omni vento doctrinae in nequitia hominum, sed ut crescant veritatem facientes in caritate, per omnia, qui est caput Christus, donec occurramus omnes in unitatem

---

видно з окремої записки еп. Снігурського: „N. 29. Perillustri Adm. Rdo Alexio Stupnicki, Canonico Gremiali Capituli Cathedralis Ritus Graeco-catholici Premisliensis, Nobis in Christo Dilecto: Ut exoptatus finis etc. Dabamus Premisliae die 1-a Aprilis 1818". — Дальше йдуть дописки переписчиків: mundavit: Marszałkiewicz, Dupplicatum mundavit Sosnowski 8. Junii 818. Leopoli".

fidei et agnitionem filii Dei, in virum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis Christi (Ephes. 4 13—15.) Provocatio haec potentissimi Imperatoris benignissime ad nos exmissa, eo majori gaudio spirituali et laetitia replevit cor nostrum, quo Dei gratia super candelabro Ecclesiae Christi constituti, magis et sincerime optamus, ut (3) luceat lux fidei orthodoxae omnibus in tenebris incredulitatis aut erroris sedentibus (Luc. 1 19.), ut occurrant omnes in unitatem fidei etagnitionis filii Dei (Ephes. 4. 13), ut compleatur oratio Dei Salvatoris, qui consumata ultima cum discipulis Apostolis suis mysteriosa coena, sublatis ad coelos oculis, dixit: Sancte Pater, serva illos in nomine tuo, quos dedisti mihi, ut sint unum, sicut et nos: (Joan. 17. 1—11) ut impleatur dictum ab illo: alias oves habeo, quae non sunt ex ovili hoc, et illas nos oportet adducere et vocem meam audient et fiat unum ovile et unus pastor. (Joan. 10. 16). — Huic igitur mandato gratiossimi Patris Patriae intimo cum gaudio pro viribus nostris satisfacientes, — Te dilecte in Christo Fili Alexie Stupnicki, cujus prudentia, zelus pro obligationibus ordinis ac puritas morum Nobis abunde nota sunt, ex Clero saeculari Hierarchiae Nostrae Metropolitanae elegimus et vi harum Litterarum pro s. missione et praedicatione in provinciam Dalmatiae ad incolas graeci Ritus destinavimus et distinamus; rogantes et mandantes Tibi in Domino, ut verum lumen fidei in illis partibus Regni Illyrici iterum resuscites, in quibus illud ab initio Magnus Gentium Doctor et praedicator Evangelii S. Apostolus Paulus accendit, qui ab Jerusalem et circum, usque ad Illyricum implevit Evangelium Christi. — Rogamus Te in Domino, ut ad exemplum Sanctorum Apostolorum et virorum apostolicorum vitam agas, in omnibus exhibens se sicut ministrum Dei in patientia multa, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis, in laboribus, in vigiliis, in prudentia, in longanimitate, in bonitate, in Spiritu sancto, in caritate non ficta (2. Corinth. 6. 4—6), ut homines, inter quos versaberis, et videant et persvadeantur, quod unicum Tuum studium sit, saluti aeternae animarum ipsorum commune auxilium adferre. — Oramus igitur sincere Patrem luminum, a quo omne datum bonum, et omne donum perfectum desuper est. (Jacob. 1. 17), ut requiescat in Te Spiritus Dei, Spiritus sapientie et intellectus, Spiritus consilii et fortitudinis, Spiritus scientiae et pietatis (Isaiae 11. 2) et secundum magnam suam misericordiam efficiat, ut semen Verbi Dei per Te anuntiati, cadat in terram bonam, et prodiens ferat fructum centuplum (Luc. 8. 8.)

Ad hoc salutare propositum et consecutionem multiplicium fructuum hujus sanctae missionis, comittimus Tibi necessarias

ad hoc ministerium sacrum potestates, pro quibus speciale Instrumentum Tibi extraderimus.

Praeterea Tibi et universo populo Dalmatiae impertimur Nostram Archi-praesuleam benedictionem. Pax fratribus et caritas cum fide a Deo Patre et Domino nostro Jesu Christo, gratia cum omnibus diligentibus Dominum Jesum Christum in incorruptione. Amen.

II[1]).

Michael Lewicki, divina Miseratione Metropolita Haliciensis, Archiepiscopus Leopoliensis, Eppus Camenecensis, Premisliensis, Samboriensis et Sanocensis, S. C. R. et Apostolicae Majestatis actualis intimus status Consiliarius dilecto Nobis in Christo Domino Filio Reverendissimo Alexio Stupnicki, Canonico gremiali Ecclesiae Cathedralis ritus graeco-catholicae Premisliensis Salutem in Domino, Nostramque Archipraesuleam Benedictionem.

Ut exoptatus finis missionis sacrae ad inclytum Regnum Dalmatiae, ad quam dilectionem tuam per speciale Instrumentum designavimus eo certius auxiliante Divina gratia obtineri, atque Sancta catholica et apostolica Ecclesia filiis et filiabus, post liminio ad eam venientibus, in occursum exire, eosdem affectu materno complecti, et super reditu eorum earumve cum omnibus in fide fortiter stantibus laetari queat, necessarium in Domino iudicavimus conferre dilectioni tuae ad preces Tuas nobis sub 24. Januari 817 humillime exhibitas, omnes et singulas eas facultates ordinis et iurisdictionis, tum eam vicariam potestatem, quae Tibi, qua Missionario necessariae in id sunt: ut gravi destinationi Tuae correspondere, piissimis votis Augustissimi Imperatoris et Domini Nostri Clementissimi, desiderio quoque cordis nostri, nec non positae in dilectione Tua fidutiae, satisfacere valeas; prout re ipsa Instrumento praesenti conferrimus dilectioni Tuae potestatem:

a) Celebrandi in quo libet convenienti loco divinum officium et utendi in eodem hypogenatio, erigendi et benedicendi Altaria fine peragendi super iis decenter adoratis incruentum novae legis sacrificium, consecrandi vasa ad usum altaris destinata, benedicendi paramenta Ecclesiastica, campanas, oratoria, coemeteria, fundamenta Templorum et Templa instaurata ac ritui graeco catholico convenienter exornata.

b) praedicandi omnibus bonae voluntatis hominibus verbum divinum et docendi eos, quae sit voluntas Dei bona et beneplacens et perfecta (ad Rom. 12. v. 2.); quaenam sint media salutis praestita nobis ad Redemptore nostro Christo

---

[1]) Ціла ся копія переписана чоловіком, що латинську мову мало знав, з чого вийшли похибки.

Jesu, qui factus est nobis via, veritas et vita; indicandi illis, quaenam sit illa inexpugnabilis petra, super quam aedificavit Christus Ecclesiam Suam, adversus quam juxta divinum ejus effatum nec portae inferi praevalebant (Math. 16. v. 18.)

c) Catechezandi parvulos ad erudiendum eos in rudimentis fidei orthodoxae; ad ingerandum tenerris eorum animis filialem Dei timorem, qui est initium sapientiae, adsvefaciendum eos reverentiae et pietati erga Deum, quae fundamentum est, probitatis morum et virtutis erga homines, ne secus excrescant inferitatem, incorribilem (2) et verificeat illud spiritus sancti effatum: adolescens iuxta viam suam etiam cum senuerit, non recedet ab ea (Proverbiorum 20. v. 6.)

Damus porro dilectioni Tuae potestatem

d) suscipiendi ad sinum ecclesiae catholicae, secundum praescripta euchologica, omnes personas singulares et morales, quae agnita veritate doctrinae catholicae, operante in illis gratia Spiritus Seti Domini vivificantis animum redeundi ad eam manifestaverint, et obstringendi eos, ad tenendam firmiter hanc salutis anchoram, quam quicunque dimiserunt, naufragaverunt (Pauli I ad Tim. I v. 19.)

e) Examinandi presbyteros ad sinum ecclesiae catholicae redeuntes, super scientia et moribus eorum, et adhibendos eos pro subjectiva eorum indole ad curam animarum, providendique eos Nomine Nostro Instrumentis, munitis sigillo missionis, cujus usus dilectioni tuae per praesentes quoque conceditur.

f) Administrandi Sacramenta juxta ritum graeco-catholicae Ecclesiae, omnesque Sacras functiones in Ecclesia receptas et usitatas sive in curam animarum incidentes, sive ad elevandum fidelium ad Deum animos inservientes peragendi, eosque administrare et peragi faciendi.

g) Ligandi et solvendi, seu denegandi in Sacro poenitentiae Tribunali absolutionem sacramentalem illis, qui defectu verae contritionis laborant, absolvendi vero ab omnibus Nobis quoque reservatis pecatis et censuris ecclesiasticis, poenitentes vero contritos imposita eis congrua satisfactione et obligatione faciendi dignos fructus poenitentiae.

Et cum dilectio Tua effectuandis omnibus cum gravi missionarii officio conexis obligationibus solus neutiquam suficeres et propterea Adm. Rdos Presbyteros Sabbatium Harasiewicz Seminarii generalis r. g. c. Leopoliensis poenitentiarium, tum Joannem Czestyński in eodem Seminario studiorum praefectum in adjutores Tuos Tibi sellegisti, Eosque Nobis humillime proposuisti, idque nos rati habuerimus et ratibeamus ea propter,

h) extendimus jurisdictionem tuam in praefatos Presbyteros, eisdemque autoritate Nostra (3) Archi Praesulea ordinamus, ut dilectioni Tuae tanquam a Nobis delegato Missionario debitam reverentiam et oboedientiam exhibeant; unitis tecum viribus

cooperentur ad obtinendum exoptatum Missionis hujus finem; tanquam boni operarii evellant una tecum sentes et tribulos in agro Domini excretos, sustineant una Tecum obtuta denarii mercedis aeternae actum diei in excolenda Christi vinea, quod ut fiat precamur supplices ab illo, qui dedit incrementum illis, quae Paulus plantavit, Appollo rigavit et damus vobis Archipastoralem Benedictionem.

3.

МЇХАИЛЪ ЛЕВѢЦКІЙ

Мл҃тїю Бж҃їю Митрополитъ Галицкїй Архї-Еп҃пъ Львовскій, Еп҃пъ Каменецкїй, Егѡ Кесарско-Царскагѡ и Ап҃лск. Величества Дѣйствительний Тайный Совѣтникъ.

Возлюбленнымъ ѡ Хр҃тѣ Гд҃ѣ Презвѵтеремъ пречестномꙋ престолной церкве Перемислской греческо-каѳолическагѡ ѻбряда сосѣдателнꙋ крилошанꙋ Алеѯїю Стꙋпнѣцкомꙋ, честнымъ Презвѵтеремъ: Їаковꙋ Честинскомꙋ въ греческо-каѳолической Лвовской Семинарїи оученїѧ правителю, Василїю Терлецкомꙋ Гимназїи Черновицкой Вѣроꙋчителю, таже Їаковꙋ Геровскомꙋ Кесарско-Царскаго Вїенскагѡ питалища совершеннꙋ ѹченикꙋ — здравїе и наше Архї-Ерейское благословенїе.

Всепресвѣтлѣйшїй и Великодержавный Їмператоръ Францѣшокъ I. ꙗкѡ вѣрный строитель и мꙋдрый, егоже постави Гд҃ь надъ челѧдїю своею еже бдѣти и пещисѧ ѡ ней, ꙗкѡ Бж҃їй на земли мѣстоблюститель емꙋже первая и высочайшаѧ должность есть Царствїе Божїе въ странахъ державы своеѧ всѣми силами оумножати, православнꙋю вѣрꙋ безъ неѧже не возможно есть оугодити Бг҃ꙋ чистꙋ, цѣлꙋ ꙗкоже ѹсты Їи҃са Хр҃та Бг҃а истинна нашегѡ ради спасенїѧ вочеловѣчшасѧ благовѣствованна, свѧтыми егѡ Апостолы въ силѣ знаменїи, и чꙋдесъ силою Дх҃а Бж҃їѧ въ конци вселенныѧ произнесенна, и свидѣтельствомъ кроке свѧтыхъ Мꙋченикъ знаменана бѣ, всѧкою ревностїю блюсти и хранити; сꙋщꙋже емꙋ прочее первороднꙋ сынꙋ церкве ст҃ыѧ, церковъ тꙋю каѳолическꙋю назданнꙋю на основанїи Ап҃лъ, и Пр҃рѡкъ сꙋщꙋ краеꙋголнꙋ самомꙋ Їи҃сꙋ Хр҃тꙋ ѡ немже всѧко созданїе составлѧемо растетъ въ цр҃ковъ ст҃ꙋю ѡ Гд҃ѣ силою десницы своеѧ воздержати, соблюдати, и превозносити ѿ всѧкагѡ насилїѧ храбрѡ защищати и застꙋпати,

къ се́мꙋ и҆стинномꙋ кора́блю нова́гѡ завѣ́та внѣ̀ коегѡ нѣ́сть спасе́нїѧ всѧ̑ и҆́миже ѡбладаетъ на́роды ѻ҆́бразомъ первонача́лнагѡ въ христїѧ́нѣхъ вели́кагѡ царѧ̀ Константи́на приводи́ти.

Сей ѹ҆́бѡ Все-пресвѣтлѣ́йшїй Ї҆мпера́торъ Францѣ́шокъ и҆спо́лнь стра́ха Бж҃їѧ и҆ ре́вности вѣ́ры каѳоли́ческїѧ, прилѣжаю́щїй ѡ҆ и҆сти́нномъ благополꙋ́чїи люде́й свои́хъ ѹ҆достои́лъ є҆́сть смире́нїе на́ше всемилостивѣ́йшимъ возвѣще́нїемъ ѹ҆се́рднагѡ жела́нїѧ своегѡ̀; да и҆збере́мъ ѿ Мїтрополи́ческой Ї҆ера́рхїи на́шей Пресвѵ́теры дꙋха апо́столска, ре́вности свѧще́нства и҆ спасе́нїѧ дш҃ъ и҆спо́лнены, воє҆́же и҆́мъ въ стра́ны Далматїйскїѧ пресла́вной Имперїи А҆встрїйской присообще́ныѧ пресели́тисѧ, жи́телей тамо́шныхъ въ нѣ́дра є҆ди́ныѧ свѧты̀ѧ собо́рныѧ и҆ А҆постолскїѧ Це́ркве, и҆ въ послꙋша́нїе види́мыѧ тойже Цр҃кве гла́вы блаже́ннагѡ Петра А҆по́стола исти́нна въ Ї҆ерархїи наслѣ́дника приверну́ти, свѧще́нникѡмъ и҆ мі́рѧнѡмъ та́мѡ жителствꙋю́щимъ ѹ҆до́бенъ пꙋть соє́диненїѧ Вѣ́ры ѹ҆готови́ти, дꙋхо́вныхъ ѡ҆ дꙋша́хъ попече́нїе и҆мꙋщи́хъ, полꙋче́нїѧ є҆́ще чи́на свѧщенства̀ жела́ющихъ прилѣ́жнѡ наставлѧ́ти, ѹ҆чи́лища на̑роднаѧ къ ѡбꙋче́нїю ю҆́ношества ѹ҆строѧ́ти, и҆ ѹ҆тверждати: та́кожде всѧ́чески бдѣ́ти и҆ надзира́ти, да лю́дїе стра́нъ Далматїйскихъ не быва́ютъ ктомꙋ (2) младе́нцы ѹ҆момъ вла́ющесѧ и҆ скита́юще всѧ́кимъ вѣ́тромъ ѹ҆че́нїѧ — но и҆́стинствꙋюще въ лю́бви да возрастꙋ́тъ въ негѡ̀ въ всемъ и҆́же є҆́сть гла́ва Хр҃тосъ — дондеже дости́гнꙋтъ всѝ въ соедине́нїе вѣ́ры и҆ позна́нїѧ Сн҃а Бж҃їѧ, въ мꙋ́жа соверше́нна, въ мѣ́рꙋ возраста и҆сполненїѧ Хр҃това.

Возва́нїе сїе Є҆гѡ̀ Вели́чества Ї҆мпера́тора на́мъ всеми́лостиво низпосла́нное неизреченнымъ воисти́ннꙋ весе́лїемъ се́рдце на́ше и҆́сполни, поне́же Бж҃їею ми́лостїю на свѣ́щницѣ Цр҃кве Хр҃товой поставле́нны ѹ҆се́рднѡ мо́лимсѧ и҆ жела́емъ да посѣти́тъ восто́къ съ вы́шне и҆ просвѣти́ть въ тмѣ и҆ сѣ́ни сме́ртнѣй сѣдѧ̑щїѧ, невѣдѣ́нїемъ илѝ заблꙋжде́нїемъ ѡмраче́нныѧ, да дости́гнꙋтъ всѝ въ соеди́ненїе вѣ́ры и҆ ра́зꙋма Сн҃а Бж҃їѧ, да и҆спо́лнитсѧ молитва є҆гѡ̀ и҆́же по тайнѣ́й съ А҆по́столы своимѝ вече́ри возведѐ ѡчи сво́и на не́бо и҆ речѐ: Оч҃е ст҃ый соблю́ди и҆́хъ во и҆́мѧ Тво́е, и҆́хже далъ є҆сѝ мнѣ̀ да бꙋ́дꙋть єди́но ꙗ҆́коже и҆ мы, и҆ да сбꙋ́детсѧ и҆́ное є҆гѡ̀ прорече́нїе: И и҆́ны ѻ҆́вцы и҆ма́мъ ꙗ҆́же не сꙋ́ть ѿ двора̀

се́гѡ и҆ тѧ́ѧ ми подоба́етъ приве́сти и҆ гласъ мой оуслы́шатъ; и҆ бꙋ́детъ єди́но ста́до, и҆ єди́нъ пасты́рь. Богобоѧзне́нно оу҆́бо благочеств҃аго и҆ всемилостивѣ́йшаго Ї҆мпера́тора хотѣ́нїе съ внꙋ́трною на́шею ра́достїю є҆ли́кѡ по на́мъ сотвори́ти жела́юще; ва́съ возлюбле́ннїи ѡ҆ Хр҃тѣ Пресвѵ́теры, и҆́хже въ поꙋче́нїи и҆скꙋ́сныхъ, въ ре́вности слꙋже́нїѧ свѧщенни́ческа непоколеби́мыхъ, въ благонра́вїи жи́тїѧ постоѧ́нныхъ ѡбрѣта́юще, ѿ Митрополи́ческой Іера́рхїи на́шей избра́хомъ и҆ настоѧ́щимъ писа́нїемъ оу҆вѣро́хомъ, кое́же пꙋтешествова́ти вамъ во предѣ́лы Далматїйскїѧ и҆ жител҆ствꙋющымъ та́мо лю́демъ вѣ́рꙋ Хр҃товꙋ по чи́нꙋ гре́ческомъ и҆сповѣда́ющымъ, сло́во и҆стинны и҆ соедине́нїѧ ст҃агѡ проповѣда́ти.

Мо́лимъ вы оу҆́бѡ и҆ нака́зꙋемъ ѡ҆ Гд҃ѣ, да потщи́тесѧ сїѧ Іллѵ́рїйскїѧ стра́ны ѡ҆зари́ти паки о҆вѣ́мъ и҆́стинныѧ вѣ́ры свѣти́ломъ є҆́же, пе́рвѣе въ предѣ́лѣхъ тѣ́хъ вели́кїй А҆по́столъ Паѵелъ возсїѧ: Ꙗ҆́кѡ ѿ Іер҃лима и҆ ѡкре́стъ да́же до Іллѵ́рїка и҆спо́лнити бл҃говѣтствова́нїе Хр҃тово.

Мо́лимъ па́ки и҆ нака́зꙋемъ: шествꙋ́йте о҆пасно по оу҆бѣща́нїю А҆п҃ла сегѡ̀: Во все́мъ представлѧ́юще себѐ ꙗ҆́коже Бж҃їѧ слꙋ́ги въ терпѣ́нїи мно́зѣ въ ско́рбехъ, въ бѣ́дахъ, въ тѣ́снотахъ въ трꙋ́дѣхъ, въ бдѣ́нїихъ въ ра́зꙋмѣ, въ долготерпѣ́нїи, въ бла́гости, въ Дх҃ѣ ст҃ѣ, въ любви̑ нелицемѣ́рнѣ. Да бꙋ́детъ си́цевъ ѡбразъ жи́тїѧ вашегѡ̀ є҆́же сожи́тельствꙋющымъ и҆ взира́ющимъ на ва́съ людемъ оу҆разꙋмѣ́ти, ꙗ҆́кѡ тща́нїемъ и҆ преподо́бїемъ ва̑шимъ найпаче и҆́хъ дꙋшеполе́зности и҆́щете.

Смире́ннѡ молимсѧ Ѡц҃ꙋ свѣ́томъ ѿ Негоже всѧ́кое даѧ́нїе бла́го и҆ всѧкъ да́ръ сове́ршенъ и҆схо́дѧтъ, да почїетъ на вы̀ Дх҃ъ Гп҃день Дх҃ъ премр҃ости и҆ разꙋма, Дх҃ъ совѣта и҆ крѣ́пости, Дх҃ъ вѣдѣ́нїѧ и҆ благоче́стїѧ, и҆ да поспѣши́тъ ва́мъ благоꙋтро́бнѣ изходѧ́щымъ сѣ́ѧти сѣ́мѧ сло́ва Бж҃їѧ, ꙗ҆́кѡ да па́детъ на зе́млю бла́гꙋ и҆ пло́дъ стори́цею сотвори́тъ.

(3) Послѣ́диже возлюбле́ннїи преподаемъ ва́мъ всѧ́кꙋю вла́сть чи́нꙋ Іере́йскомꙋ прили́чнꙋю, є҆́ѧже оу҆потреблѧти имате къ соблю́денїю все́гѡ, є҆́же ва́мъ по преждереченномꙋ заповѣда́хомъ, и҆ къ соверше́нїю дѣ́ла є҆́же ва́мъ по си́мъ на́шимъ за́повѣдемъ дѣла́ти подоба́етъ. Ѡба́че сїѧ такожде и҆звѣ́стна вамъ тво́римъ; ꙗ҆́кѡ пречестнаго Ѡц҃а А҆леѯїѧ Стꙋпнѣ́цкаго первѣ́йшимъ посре́дѣ ва́съ оу҆строѧ́емъ, кое́же є҆мꙋ̀

мѣждꙋ вáми начáлствовáти, и что̀ кíйждо ѿ васъ творíти дóлженъ бꙋдетъ, опредѣлáти. Вы ѹ҆кò томꙋ ꙗкw наставникꙋ вáшемꙋ повинꙋйтеся. Пачеже и дрꙋгъ дрꙋгá чтúте, да въ любви и ѥ҆диномыслíи ходя́ще нáродꙋ Далматíйскомꙋ ѻ҆бразъ соединéнїа ꙗ҆вúтеся, и такw нáродъ сей до соединенїа сѣ҃тагw привлечéте. Къ сéмꙋже вáсъ и людей Далматíйскихъ, къ нúмже грáдете, Благословéнїемъ нáшимъ Архїпастúрскимъ вселюбéзнw ѻ҆щедря́емъ. Мúръ братíи и любóвь съ вѣ́рою ѿ Бг҃а Ѻц҃а и Гд҃а Іи҃са Хр҃та. Благодáть со всѣ́ми любя́щими Гд҃а нáшего Іи҃са Хр҃та въ неистлѣ́нїи Ꙗмúнь.

Во ѹ҆твержде́нїе же всѣ́хъ сúхъ предлежáщее писáнїе рꙋкóю нáшею влáсною подписáхомъ и вáшшею печáтїю ѹ҆твердúти повелѣ́хомъ. Дáна вы҃шла сїѧ̀ въ грáдѣ Львовѣ въ Палáтѣ Митрополúческой при Хрáмѣ Сѣ҃таго Великомꙋ҃ченика Гюргїа̀ въ лѣ́то ѿ Ржества Хр҃тва ҂ѕѧѡдı҃ мц҃а Їꙋнїа дня а҃.

Михаíлъ Митрополитъ.

4.

Nr. 93.

Michael Lewicki Divina Miseratione Metropolita Haliciensis, Archi-Episcopus Leopoliensis, Eppus Camenecensis, Suae Caes. Reg. et Apostolicae Majestatis actualis Intimus Consiliarius.

Omnibus, quorum interest, notum sit, quia Nos perspectis laudabilibus qualitatibus et meritis Perill. A. R. Alexii Stupnicki, Canonici Gremialis Premisliensis, qui dumtaxat universa studia philosophica et theologica in Universitate Leopoliensi eximio cum profectu absolvit; munere Vicarii et Concionatoris ad Metropolitanam Ecclesiam Leopoliensem S. Georgii Martyris diligenter functus fuit; speciali dispositione p. m. Praedecessoris Nostri in Bukowinam Anno 811. missus fidelibus Ritus Graeco-Catholici ibidem inter Graecos non Unitos degentibus obsequia spiritualia cum fructu administravit; deinde ad parochiam Hostow promotus officia curae animarum omni cum exactitudine exercuit et simul officium Vice Decani Tlumacensis, praeterdum autem officium actualis Decani foranei Ottyniensis cum plenaria Satisfactione Consistorii nostri gessit; scholas parochiales in suo Decanatu solerter instituit et ordinavit; ad dignitatem Canonici Gremialis in Capitulo Cathedrali Premisliensi promotus officis huic dignitati adnexis cum omnimoda dexteritate constanter excelluit; Eidem Perill. AB. Alexio Stupnicki Canonico Gremiali Premisliensi in praemium multiplicium Ejus meritorum et in

pignus singularis Nostrae complacentiae Titulum et Characterem Consiliarii (2) Consistorialis contulimus, obsecrantes Eum in Domino, ut nova hac dignitate insignitus bonum Religionis et Patriae continuo promoveat, atque hoc modo Seniorum merita et gradus attingat, junioribus autem fiat exemplo.

In quorum fidem praesentes literas manu Nostro subscriptus et majori Nostro sigillo munitas expediri jussi sumus. Dabamus Leopoli in Palatio Nostro Metropolitano ad Ecclesiam Archicathedralem S. Georgii Martyris die 5. Septembris 1819.

Hochlöbliche k. k. Landesstelle!

Ich zeige hiemit in Ehrerbiethung an, daß ich dem Domherrn Alexius Stupnicki in Erwägung dessen ausgezeichneter Fähigkeiten, Verdienste und Sitten den Titel und den Charakter eines Konsistorialraths ertheilt habe.

Lemberg den 5-ten 7-ber 819

An Ein Hochlöbliches k. k. Gubernium Michael Lewicki Metropolit zeigt an, daß er den Domherrn Alexius Stupnicki zum Konsistorialrath ernannt habe.

III. Листи.

1. Лист о. Олекси Ступницького до митр. Мих. Левицького (15. XII. 1815 року).

Illustrissime ac Reverendissime Archi-Pastor
Domine Domine!

Infra sriptus natus 1781 anno A) absolutis in C. R. stipendio studiis philosophicis et theologicis B. C. ordinatus est in Presbyterum 1807 anno D. Postea titulo concionatoris penes Ecclesiam Archicathedralem Leopoliensem applicatus E. F. G. Qua concionator fuerat idem qua primus missionarius in Bucovinam missus H. I. Dein promotus est post absolutum Examen Concursuale K. in Parochum Hostoviensem ac Vice-Decanum Tlumacensem L. tandem in Decanum Ottyniensem M. calet linguas ruthenam, polonicam, germanicam, latinam, gallicam et valachicam. Ejus agendi ratio tempore hostilis incursionis 1809 nota est Illustrissimo et Reverendissimo Archipraesuli ac Domino.

Idem supplicat humillime ad munus Consiliarii Consistorialis, vel saltem ad munus Concionatoris penes cathedram r. g. Premisliensem, cum quo titulus Canonici capitularis est conjunctus gratiosissime promoveri.

Hostow die 15. X-bris 815.

Alexius Stupnicki mp.

Parochus Hostoviensis, Decanus foraneus Ottyniensis in Archidioecesi Leopoliensi.

Ad Illustrissimum et Reverendissimum. Episcopum Premisliensem, Samboriensem et Sanocensem Nominatum Metropolitam Haliciensem.

Dominum, Archipraesulem ac Pastorem venerandissimum.

Parochus Hostoviensis et Decanus Otyniensis Stupnicki supplicat humillime ad munus Concionatoris penes Cathedram Premisliensem promoveri.

Окрім сего подання вніс він друге на руки адміністратора митрополії барона Мих. д'е Neustern Гарасевича, в якім просив о поперте прозьби до Перемишля. На нім читаємо дописку Neustern-Гарасевича:

„Vidi atque hunc Competentem tum intuitu suarum qualitatum quam quoad diligentiam ac zelum in implendis officiis sibi commissis, tum demum quoad morum probitatem singulari comendatione esse dignum eo superaddito perhibeo, quod si votorum Suorum compos evaserit ex hac Archi Dioecesi ad Dioecesim Premisliensem nullo negotio dimittendus sit. Leopoli, die 3. Januarii 815. *L. Baro de Neustern* Sede Vacante Administrator.

2. Лист о. Олекси Ступницького до митр. Мих. Левицького (24. V. 1817 р.).

Excellentissime Domine!

Wezwanie WJX. Kustosza Kapituły Przemyskiey dato 16. Maij na Rozkaz Waszey Excellencyi uczynione: abym się na 25. b. m. stawił do Przemysla. gdzie Wasza Excellencya postanowiłaś zaprowadzić kapitułę, dopiero 23. m. c. wieczorem odebrałem. Już sam dnia tylko iednego przeciąg do terminu oznaczonego, sprawia niepodobieństwo dostania się z Hostowa do Przemysla; ale gdyby nawet i ta nie była zawada, nie byłbym teraz w stanie dopełnienia wysokiego Waszey Excellencyi Rozkazu z powodu choroby na oczy, w którą od miesiąca prawie zapadłem, a ktorą iazdą w przeszłym tygodniu celem zaprowadzenia i ufundowania szkoł parafialnych w Dekanacie z dość pomyślnym skutkiem przedsięwziętą, znakomicie pogorszyłem.

Excellentissime Domine! Ta iest prawdziwa przyczyna, dla ktorey teraz w Przemyslu nie iestem. Jeżeli Wasza Excellencya ważność teyże nie raczy nayłaskawiey uznać, zostanę nayniesczęsliwszym w swiecie człowiekiem; bo naygoręcey pragnę tego, abym pozorem nawet nieposłuszeństwa, tey łaskawey Waszey Excellencyi o mnie opinii nie skaził; ktora mnie tak wielu hoynych Dobroczynności sprawiła uczestnikiem; iakoż i to mnie dotyka boleścią, że z powyższych względow nie mogę bydź widzem i uczestnikiem zaprowadzenia kapituły, tey uroczystości,

w rocznikach powstaiącey Rusi nader pamiętney, którą Mądrość Waszey Excellencyi, wpływ, pełne skutku rachuby nayłaskawiey na nasz pożytek i zaszczyt sprowadziła.

Excellentissime Domine! Oczekuiąc z nadzieią i boiaznią sprawiedliwego Waszey Excellencyi na te moie naypokornieysze przedłożenie wyroku, składam mnie u stop Archipasterskich, ktore z nayglębszym uszanowaniem całuię i oraz zostaię Waszey Excellencyi

nayuniżeńszym Podnożkiem

Alexy Stupnicki.

Hostow dnia 24. maia 1817.

3. Лист о. крил. Ол. Ступницького до митр. Мих. Левицького (15. IX. 1817 р.)

Excellentissime Domine!

Z nayglębszym uszanowaniem donoszę Waszey Excellencyi: ze księgi Cerkiewne dla Missyi Dalmackiey iuz sprowadzilem do Hostowa. Wysokie Gubernium oznaczylo na moią prosbę komorę celną Popowce do przebycia kordonu, i bezpłatnego przez nią przeprowadzenia ksiąg powyżey wspomnionych. Dowiedziałem się iednak na granicy ze iadąc przez Popowce, musiałbym podług ukazow Rossyiskich, stawic się do Zytomierza 36 mil od granicy odległego, przeto: ze przeciwległa Komora Rossyiska do Wołyńskiey Gubernii nalezy. Dla uniknienia więc tey dalekiey podrozy, udałem się do Gubernii Podolskiey do Kamienca, gdzie prezentowałem się JWGubernatorowi Pawłowskiemu, od ktorego otrzymałem paszport wnętrzny, tak zwany, pozwalaiący przeiazd w krayu, i drugi pozwalaiący wyiechać z Rossyi. Księgi Dalmackie kosztuią 1824 fl. w srebrze, są teraz na granicy w Okopach zaplumbowane z nakazem abym ie w dniach 14 do komory Celney głowney Lwowskiey dla opłaty cła i cenzury przystawił. Ponieważ zaś przystawienie w tak krotkim terminie byłoby dla mnie uciążliwe; przeto uczyniłem pod 28 Augusti do Wysokiego Prezydyum przedłożenie, aby mi pozwoliło rozplumbować te księgi, ktore iuż są censurowane w Konsygnacyi przez V. Winiwartera, albo tez aby termin stawienia onych do Lwowa został przedłużonym. Zdaie mi się, zem rzecz te dość iasno wyłożył, wszelako niezrozumiano moiey prośby, bo, iak mi JXSabaty pisze, posłano do Okopow rozkaz: aby mi za opłatą 6 fl. od cetnara wydane były. Teraz muszę ie przystawiać do Lwowa z plumbowaniem, i tam cło za 128 cc. opłacić. Dla Waszey Excellencyi sprowadziłem Mineię, Oktoich, Czasosłow wielki, w ktorym iedynie Ekteniy lityjnych na wsenocznom niedostaie, połustaw naynowszey edycyi, i kilka Mszy S. Jana Złotoustego dla wprawienia w służebniki, w ktorych taż Służba iest podartą.

Excellentissime Domine! Pozwalam sobie uczynić krotki opis tey moiey zagraniczney podrozy, ktory dla samey krótkości czasu przez który postrzezenia czyniłem interesownym być niemoze. Przeto upraszam Waszey Excellencyi poprzedniczo o przebaczenie nayłaskawsze moiey smiałosci. Kamieniec podolski od pierwszego swego założenia, zawsze był na twierdze przeznaczonym dlatego, ze na skale wodą oblany lezy, od granicy naszey ma cytadelle, ktora z samem miastem mostem uwagi godnym iest połączona. Most ten na filarach kamiennych bardzo wysokich, miesci pod sobą miasteczko zwane Kamasary bogate we Młyny i rzemiesnikow. Kosciołow iest dostatkiem. Katedralny łacinski zachował dotąd wierzę turecką, z ktorey Małnowie, Duchowni tureccy, zwoływali do tego kościoła na meczet obroconego na modły. Soborna Cerkiew S. Jana niegdyś do poprzednikow Lwowskich Waszey Excellencyi należąca, iest pięknie urządzona. Pałac zaś biskupi obrocony na kancelaryę konsystorską. Druga Cerkiew zwana Archijereyska kosztem JW. Arcybiskupa teraznieyszego Błahoczestywego Joannikia Połonskiego urządzona bardzo gustownie i po prostu z kościoła łacinskiego małowidła piękne historyę z starego i nowego testamentu naypamiętnieysze wysłowiaiące, filary z porządkiem knynolium ala mosaique, srebrne wrota z emaliami, ołtarz czworograniasty litemi materyami okryty iedynie krzyz i Ewangelię z Antimissem na sobie maiącym, trzy lichtarze czyli postawniki są całą onego ozdobą. Uniackey Cerkwi niema tu zadney: kapłan zaś naszego wyznania miesci się w kosciołach a naywięcey u Karmalitow, gdzie na boku mizerny ma ołtarzyk, nazywa się Kokondowicz dwa razy nie zastałem go w domu, w kosciele zaś nie mogłem z nim mowić bo iuz zastałem go przy nabożeństwie. JW. Archijerejowi Błahoczestywemu prezentowałem się dwa razy, raz na Preobrazenyie, a drugi na Uspenyie za powrotem z Poczajowa. Raczył mnie przyimować sniadaniem wraz z innemi licznemi goscmi ktorych naywiencey było woyskowych. Wypytywał się o Waszey Excellencyi, o wieku, o sp. JWMetropolicie, wypytywał: czy iest roznica między naszą a Jego celebrą — dodaiąc to mi się u was nie podoba; ze mieszane czyny duchowne tak naprzykład kapłan dyakonuie — Spiewakow Archijereyskich nieprzestanę chwalić, bo prawdziwie zachwycaiącym sposobem spiewaią. Dla Waszey Excellencyi mógłbym był tu miec dobrego i zręcznego człowieka: ale on żądał 100 rubli rocznie, i ordynaryi bo ma zone i dzieci, nie mogłem zatem w zadną ugodę wchodzić. Książkę bardzo interessowną pod tytułem Istopia объ Уніи obstalowałem przeiezdzaiąc na Preobrazenyie przez Kamieniec, ktorą tameczny Protoierey Dobrowolski kupił dla mnie u Archijereja za 2 ruble. Autor narzeka w niey na Uniatow: ze przy zaprowadzeniu Unii wiele gwałtow Błahoczestywym czynili, z tego powodu za powtorną, moią u Archijereja bytnoscią, byłem od tegoz zapytany, czy iuz mam powyzszą książkę, dodaiąc proszę nas uniewinnić, gdyśmy was przy

zaprowadzeniu Błahoczestyi nasladowali: Tutay Duchowieństwo z swoią rodziną i sługami cerkiewnemi az do Pałamarza nikomu więcey, iak tylko samemu Archijerejowi (3) nie podlega, ktory podrządnych swoich w scisłey trzyma subordynacyi, podług swey woli parafie rozdaie, odeymuie, łączy i rozłącza, swięci, rozstrzyga, daie w sałdaty, nakłada podatki, do usług swoich bierze etc. Iednakze ani surowość i samowolność ani zaprowadzona błahoczestyia, nie czynią stan duchowny lepszym. Sam protoierey Dobrowolski niegdys Uniat i Dziekan Iwaniecki wyznał: ze między Duchowieństwem tamecznym, daleko teraz większa nieobyczayność, iak dawniey za Uniatow panuie. Rząd Dyecezyi bardzo prostym sposobem urządzony, kapłanow 12 lub 10 podlegaią błahoczynnemu, ten protopopię ktory iest dziekanem cyrkularnym, kazdy Cyrkuł czyli powiat ma zatem iednego protopopa, ktoremu kilku błahoczynnych powiatowych podlegaią. Protopop ma u siebie małą kancelaryę i sam rozsądza mieiszey wagi interessa. Protopopi powiatowi podlegaią protoierowi, ktory iest naczelnikiem konsystorza. — Odwiedziłem konsystorz, ktory od lat 20 swuy byt rozpoczął, ale aktow w dwoynasob ma tyle iak np. Lwowski konsystorz, więcey iak 20 pisarzow pomnazaią ie codziennie 8 godzinnym pisaniem. Na stole radnym są trzy tabliczki w troygran spoione, na postumencie tak osadzone, aby się mogły obracać, zwane fescato: Na kazdey stronie iest ukaz Piotra Wielkiego, iak sprawy sądzone być maią. Nie miałem czasu odczytać te ukazy. Archimandryta S. Troycy iest Przemyslanin po nazwisku Jaszczurzyński żądał odemnie aby mu wyrobić Nobilitacyę, która w Rosyi wielkie korzyści przynosi. Archierey obowiązany o wszystkiem donosić do Synodu rządzącego.

Poznałem się także z tuteyszym Ormiańskim Officyałem, czyli administratorem Warteresiewiczem blizkim kuzynem JW. Nominata Ormiańskiego. Naliczył 11 kapłanow w całey swoiey az do Chersonu rozległey dyecezyi. JW Biskupa r. l. Matusiewicza nie zastałem w Kamieńcu, byłem iednak w iego własnym ubogim domie. Rząd skonfiskował wszystkie dobra Biskupie z powodu zachowania się sp. Biskupa Krasińskiego, ktorego czyny Rhuliex dokładnie opisał. Dyecezya łacińska liczy 120 parafii i parochow, z ktorych czwarta część kanonikami. Widziałem tu kapłana w tym roku wyswięconego lat 24 dopiero rachuiącego i iuz kanonika. Jest tu takze X. Ignacy Biliński moy niegdyś współuczeń, pierwey kleryk ruski, potem łaciński kapłan. Dosłuzył się takze kanonii — załuie przecie, ze nie został w Galicyi. Biblijne towarzystwo Rosyiskie ma tu skład książek — kupiłem dwie biblie ruskie po 12 fr. drukiem stereotypnym 816 w Petersburgu wydane, z tych iedne będę miał zaszczyt złożyć Waszey Excellencyi, wraz z obszernemi opisami postępu przedsięwzięć powyższego Towarzystwa. Synod ostrzegł sobie wydawanie i korektę bibliy ruskich. Drukuią zaś po Ormiańsku, Fińsku, Gruzyńsku, Tatarsku,

po wołosku, persku, litewsku, po polsku. Duchowieństwo Katolickie (4) w Rosyi odebrało od Oyca S. upomnienie: aby się do tego towarzystwa nie wiązało, ale iuz zapozno bo rzecz iuz była ukończona.

Do Poczaiowa iedzie się z Kamieńca przez Wiszniowice, dawne siedlisko ruskich książąt Wiszniowieckich, teraz do Mniszkow należące, miasteczko w zachwycaiącey okolicy lezące, maiące Pałac ozdobny malowidłami, i piersiami sławnych Polakow — są tu obrazy przypominaiące zaslubienie i koronacyę Demetrego mniemanego carewicza Moskiewskiego, ktory tu wiarę, schronienie i poparcie znalazł, ozeniwszy się z Mniszkowną. Poczajow lezy na skale, ktora iest iednym wzgorzem wsrod rozległey rowniny. Klasztor teraznieyszy z Cerkwią wspaniale wybudowany hoynością Mikołaia Potockiego zwanego Kaniowskim. Zwłoki iego kolosalne tu spoczywaią w ogromney trumnie. Są tu także relikwie Joba Zeliza naszego ziomka, ktory w Uhornikach czyli Rabiance o mile od Hostowa do klasztoru wstąpił, a potem był superiorem w Poczaiowie. Zwłoki te odbieraią od przychodzących swiętemu nalezne uszanowanie. Cerkiew ozdobiona Dolinskiego malowidłami, ktore tu powszechną pochwałę, odbieraią. Klasztor ten iest bardzo bogaty, niemasz w okolicy obywatela, aby mu znacznych sum nie był winien. Obraz cudowny Matki Bozey w drogie kleynoty przybrany, zakrystya bogata w kielich i drogie apparaty. Przy wchodzie do Cerkwi iest stopka pod ołtarzem, ktorą powiadaią Matka Boza okazawszy się pasterzom w słupie ognistym zostawiła na skale wycisnioną. Stopka ta sączy nieustannie wodą, ktorą przychodnie obficie bierą, płacąc za małe buteleczki znaczne summy klasztorowi. JX. Superior Demkowicz powiadał, ze ma 70 zakonnikow. Drukarnia tylko iedną prasą drukuie i to tylko książki do modlenia polskie i obrazki cisnie. Nominat Biskup Łucki JW. Martusiewicz nie maiąc potwierdzenia z Rzymu, ieszcze niekonsekrowany. Mila od Poczaiowa iest Krzemieniec maiący Akademią, staraniem zmarłego Czackiego założoną, na ktorą się obywatele Wołynskiey i Podolskiey Gubernii składać muszą. Własnie w czasie moiey bytności w Poczaiowie były wakacye, przeto nie iezdziłem oglądać tameczną bibliotekę i inne urządzenia, bo słyszałem: ze się professorowie, w ktorych ręku iest rząd Akademii, poroziezdzali.

Ja teraz zaymuię się zbiorem w polu i sprzedaniem moiego gospodarstwa, przewiduię, ze przed Nowembrem trudno będzie wybrać się w podroz. WJX. Kustosz Przemyski pisał do mnie, ze Wasza Excellencya raczysz mnie nayłaskawiey uwiadomić o tém, co z Wiednia o misyi moiey doniesionym będzie. Z głębokiem poszanowaniem czekam na tę nayłaskawiey przyobiecaną wiadomość: abym wiedział wiele i na iaką pensyą mam przyimować diakow, bo bez kontraktu nikt nie chce ze mną puszczać się w drogę. Przy pokornym ucałowaniu stop Arcypasterskich iestem

z nayglębszym uszanowaniem i submissyą Waszey Excellencyi nayunizeńszy sługa

Alexy Stupnicki mp.

Hostow dnia 15 Fbr. 817.

4. Лист. еп. Снѣгурского до митр. М. Левицького (6. II. 1819 р.)

Excellentissime Illme ac Rme Dne Archi-Praesul gratiosissime!

Na łaskawe wyrazy Waszey Excellencyi dt. 29. el. nie mogłem odpisać, bo wcale w tym tygodniu we Srodę i Czwartek było Übergabe dóbr w Walawie.

Załączam tu zdanie moie względem Sebenico; daruiesz Wasza Excellencya, że może w czem zadosyć nie uczyniłem. Ponieważ to iest ważny interes, w czasie myślenia i pisania przychodziły różne wyobrażenia o sposobie naypewnieyszym uskutecznienia tego zamiaru z pożytkiem i honorem; na piśmie nie da się tak zrobić interes, iak ustnie zwłaszcza, gdzie o zdanie idzie, bo zawsze są różne Ansichten, a zatem myślałbym, ieżeli Wasza Excellencya pozwolisz, w tym zamiarze do Uniowa na dwa dni udać się; ia zostanę w Przemyślu aż do Narodzin Cesarskich, to iest do piątku, w sobotę myślę wyiechać na tydzień do Straszewic a na Sessyę znowu do Przemysla powrócę; w przypadku gdybym od Waszey Excellencyi otrzymał wezwanie do udania się w tamte strony, mógłbym zaraz po Narodzinach Cesarskich do Uniowa wyiechać.

Przez umyślnego posłańca Woyta Wielunickiego posyłam do JX. Barwinskiego 400 fr. Conv. Münze. które racz Excellmus Dnus do zmazywania długów przyjąć. Nie mam ieszcze wiado- - (2)- mości, co na górze z moią Kongruą ndecydowano; ale tuteysza Kassa tak była grzeczna, że mi Kwartał przeszły w monecie wypłaciła, chociaż ia o tem nic nie mówiłem. Nie mogłem tego nie przyjąć, zwłaszcza że Kassa musiała na iakowymś fundamencie to uczynić, a poźniey ex possessorio z niemi mówić łatwiey będzie.

Odebraliśmy dekret z Gubernium, które na mocy naywyższey rezolucyi zgadza się na liczbę alumnow dla naszey dyecezyi 112, albo rocznie wychodzących z Seminarium 28 i żąda ieszcze Gubern um informacyi, wiele wypadnie mieścić w Seminarium? wiele na Stipendium? a wiele może bydź o swoim koszcie? Będziemy się tego trzymać, abysmy mogli mieć teologów przynaymniey 112. mniey lub więcey, i ieżeli w Seminarium się nie będą mogli pomieścić, to wypadnie prosić i o Stipendia, zwłaszcza że Gubernium także nie iest od tego, dać iakie Stipendium Substytutom w tym roku, którzy nie mogli bydź przyiętymi do Seminarium, ieżeli dobre klassy pokażą. Słyszałem że JX. Rektor z powodu, iż tabellas individuales tuteyszych Alumnów do Kon-

systorza przesyła, nie chciał więcey one do tamteyszego Metropolitalnego Konsystorza oddawać; nigdy myśl ta moia nie była tamować, albo odmieniać zwyczay dawny, zwłaszcza że tamteyszy Konsystorz ma bezposrzedni (3) dozor, lecz tylko chciałem mieć informacyę od Rektoratu o tuteyszych Alumnach.

Polecaiąc mnie łaskawym względom Arcy-Pasterskim, zostaię z głębokiem uszanowaniem

Excellencyi Waszey
uniżony
Snigurski.

Przemysl dnia 6 go Lutego 819.

5. Лист єп. Снігурського до митр. Левицького (6. II. 1819 р.)

Praesent. 11. febr. 819. N. 16. F. IV.

Excellentissime Domine!

Za kommunikowanie mi pisma wiadomego o Dalmacyi, bardzo dziękuię; na które, otrzymawszy od Waszey Excellencyi pozwolenie, mam honor zdanie moie pod wysoki rozsądek Arcy-pasterki w ten sposob przedłożyć.

Jak szczérze pragnę połączenia Nie-Unitow Dalmackich, tak z drugiey strony otwarcie wyznać muszę, że poprzedzaiące dwa plany (przez s. p. Sponringa i X. Stupnickiego) w tym sposobie, iakim Rząd uskutecznić chciał, nie były podług mego zdania do osiągnienia zamiaru stosowne, i nieuskutecznienie podwoynych przedsięwzięć prawie Opatrzność zarządzała, aby posteriora non essent pejora prioribus. Plan przez X. Biskupa Kraglovich wyrażony: duchowienstwo i lud przez nauczanie i oswiecenie do Unii przygotować, iest nayrostropnieyszy i w teraźnieyszych czasach, gdzie przymuszać, albo gwałtownych środkow używać nie można, do tego zamiaru iedyny środek.

Chwalebna i prawdziwym duchem tolerancyi natchnięta mysl X. Biskupa Kraglowich chcącego Seminarium w Sebenico założyć, i naszych Xięży na professorow przyiąć; zaufanie Rządu w naszym klerze położone dla nas naypodchlebnieysze, któremu nayusilniey odpowiadać starać się musiemy; a przytém Waszey Excellencyi dzięki nieskończone, bo przez Swoie arcypasterskie pracy zaufanie te u Rządu dla nas sprawiłeś. — Kler nasz winien iest całą swoią edukacyę i subsystencyę Rządowi, a zatem będzie gotów wszystkiemi siłami starać się zamiarom i żądaniu (2) Rządu odpowiadać. Możnaby natychmiast 3. Xięży do tego zamiaru zdatnych wybrać, i ich do Dalmacyi wysłać; iednakże zdanie moie otworzyć muszę, iż za tém nie iestem, aby zaraz w początku razem 3. Xięży do Seminarium i na Professorów do Sebenico posyłać. Albowiem pomimo że JX. Biskup Kraglovich do Unii może bydź nayskłonnieyszy; wszelakoż nie tylko nasi Xięża, ale i sam

X. Biskup muszą interes ten tak zaczynać, aby przynaymniey w początku żadnego pozoru nie dali; bo duchowienstwo tamteysze i lud gotowi nie tylko naszych Xięży, ale i samego JX. Biskupa w ambaras wprowadzić: wiem iak w przeszłym roku pomimo starania Missyę dalmacką w sekrecie zatrzymać, cały Wiedeń prawie o niey wiedział. Nie-Unici szemrali, sarkali i szkalowali. Zdaniem więc moiém byłoby, Rządowi 3. Xięży zdatnych przyobiecać a nareszcie i mianować, lecz oraz przedstawić, aby Rząd tym czasem iednego w początku tam ohne alles Aufsehen posłał, któryby z JX. Biskupem tamteyszym i z okolicznościami w Sebenico się rozpoznał, drudzy zaś Xięża, aby tym czasem w języku illyryiskim i w materyach teologicznych do przyszłego swego powołania ćwiczyli się. Tym sposobem zamiar może być wprawdzie powolnieyszym, ale pewnieyszym i bezspiecznieyszym krokiem osiągniony.

Xięża ci na Professorów posyłać się maiący, muszą naprzód przez iaki czas do tego przysposobić się; nie mogą bowiem ma-(3) -terye teologiczne w tey obszerności, i w tym filozoficznym stylu, iak się uczyli, dawać, lecz potrzebuią książek popularnych, i czasu, aby sobie plan i materye do poięcia swoich przyszłych uczniów ułożyli; a zatem naylepiey by było, gdyby Xięża powołani w konwikcie albo w Instytucie Frinta od Xięży Dalmackich tamże zostaiących nieznakomicie ięzyka illyryiskiego uczyli się, i oraz do katedr teologicznych przygotowywali.

Co do Subiektów, tudzież kondycyi i emolumentów dla tychże wyznaczyć się maiących. W niedostatku Indiwiduow bezżennych i bezdzietnych wypada proponować JX. Stupnickiego, chociaż tenże dał poznać, iż magis quaerit, quae deorsum, quam quae sursum, X-a Gierowskiego, i X-a Czestynskiego młodszego, (chociaż starszy iest zdatnieyszy i ma ochotę do katedry, ale w czasie bytu swego w Wiedniu z X. Stupnickim pokazywał Eigensinn); spodziewam się, że dwa ostatni odpowiedzą zaufaniu, gdyby tylko mieli rozstropnego przewodnika. O kondycyach i emolumentach dla tychże Xięży nie mogę dać moie zdanie, bo niewiem okoliczności w Sebenico, ani ceny rzeczy. Wszelako wypada za zasadę brać, lepszą i wyższą pensyę, aby zdatnieysze indiwidua w dalekie kraie i między obcy lud zachęcić, zwłaszcza że nadzieią wielką promocyi w dyecezyi tuszyć ich nie możemy. Transport Indiwiduow z Galicyi do Wiednia nie wiele kosztowałby, bo JX. Stupnicki, ieżeli otrzyma parochię S. Barbary, o swoim koszcie będzie musiał iechać. X. Gierowski na mieyscu zostaie, a X-u Czestynskiemu 100 fr. CMünze na podróż dosyć będzie. — Z Wiednia mógłby się (4) JX. Stupnicki do Sebenico dla poznania i zwiedzenia tamteyszych okoliczności incognito und ohne alles Aufsehen do JX-a Biskupa udać, a tym czasem X. Gierowski i X. Czestynski mogliby Parochię zastępować. — Supponuiąc JX. Stupnickiego iako Parocha, do swoiey pensyi maiąc ieszcze miesięcznie 66 fr. 40 Kr. CMünz. mógłby podróż do Sebenico odbyć,

X-u Gierowskiemu do teraźnieyszych emolumentów w konwikcie miesięczny dodatek 25 fr. CMünze. a X-u Czestynskiemu do teraźnieyszey pensyi Prefecta Studior., proporcyonalny dodatek, aby wynosiło miesięcznie 50 fr. CMünze, powinny by wystarczyć, aż do czasu wyiazdu ich z Wiednia w podróż do Dalmacyi. — Na mieyscu zaś w Sebenico antragowałbym oprócz emolumentów domowych, to iest: Stancyi i wiktu, dla Direktora Seminarium i oraz professora 1000 fr. CMünz, dla Professora drugiego i razem Spiritualnego czyli Exhortatora 800 fr. CM., dla Professora trzeciego i oraz Vice-Rektora 700 fr. CM. albo 800 fr. CM.

Co do planu: X. Stupnickiego poprzedniczo mianować bezpośrzednim Przełożonym w Seminarium. nie ważyłbym się dać moie zdanie, nie znaiąc JX. Biskupa Kraglovich i tamteyszych okoliczności; przed uskutecznieniem tego, potrzeba, aby ieden z Xięży, albo X. Stupnicki sam w Sebenico rozważył rzeczy. Lepiey by było, aby JX. Biskup Kraglovich sam oddał dozor swego Seminarium iednemu z naszych Xięży, aby sam Biskup wyższy dozor sobie zatrzymał, i wszystkie zarządzenia za wiedzą i w imieniu JX-a Biskupa robiły się.

Kondycye i emolumenta, pod któremi JX. Stupnicki chciałby Missyę tę przyiąć, podług mego zdania powinny by bydź dla niego dostateczne, oprócz stancyi i wiktu ieszcze 1000 fr. CMünze. — Co (5) się zaś tycze: professury iakiey, musiałby bydź poprzedniczo o tém pytany; ia sądzę, że katedra Moralney i Pastoralney nie powinna by mu wiele pracy i trudności sprawić.

Nauczycieli do szkołek tamecznych niemożemy ztąd posyłać, bo chociażbyśmy ich mieli, nie byli by oni tam przydatnymi. Naylepiey byłoby, aby w Sebenico przy Seminarium razem Instytut dla nauczycieli założony był. Xięża nasi tam przeznaczeni mogliby ten Instytut prowadzić. Nareszcie można by iednego ztąd na nauczyciela do Instytutu tamecznego proponować, którenby pod dyrekcyą naszych Xięży mógł tam bydź użyty. Możeby nie było od rzeczy, przy tey okazyi JW-u Saurau przedłożyć, dla iakich przyczyn chcemy my obrządek nasz zachowywać. Nie dla iakich innych powodów albo zamiarów, lecz szczególnie dla tego, że my Unici iesteśmy iako Anhaltspunkt dla Nie-Unitów, aby tém łatwiey ci mogli bydź przyprowadzeni do Unii, bo gdyby obrządek nasz grecko-katolicki exystencyę swoią stracił, wten czas nie było by nadziei do zachęcenia nie-unitów do Unii.

Poleciwszy mnię względom Arcy-Pasterskim z głębokiem uszanowaniem zostaię

Excellencyi Waszey

uniżony

Snigurski

6. Лист митр. Мих. Левицького до о. Вас. Терлецького (27. IV. 1819 р.)

Ad N. 57/819 — F. IV.

Adm. Rde Dne Terlecki!

W przekonaniu, iż WM. Pan z ochotą i gorliwością zechcesz korzystać z wszelkiey sposobności przysługiwania się dobru publicznemu, uwiadamiam WMPana, iż teraz sposobność ta wydarza się.

Cesarz Jego Mość postanowił Duchowienstwu i Ludowi Obrządku Greckiego w Prowincyach Dalmackich potrzebnego udzielić oswiecenia i tą drogą zbliżyć owe Duchowienstwo z Ludem do trwałego szcześcia (перечеркнено: do połączenia się z kosciołem katolickim). W tym celu zaprowadzone ma bydz Seminarium w Sebenico, gdzie oprocz nauk teologicznych, ma bydz także nauka, czyli kształcenie przyszłych nauczycieli szkołek triwialnych przedsięwzięte. Jest to dowodem wysokiego zaufania Nayiasnieyszego Pana w klerze Ruskim Galicyiskim, iż na Nauczycieli do owego Seminarium naszych Xięży wezwać raczył. JX. kanonik Stupnicki, a z nim X. Jakob Czestynski, Prefekt Seminarium Generalnego i X. Jakob Gierowski w konwikcie Wiedenskim ieszcze bawiący przeznaczeni są do uczenia teologii, na WMPana zaś pada przeznaczenie kształcenia nauczycieli szkołek. Tamci z wszelką gotowością postanowili odpowiedzić woli Monarchy, o WMPanu nie wątpię, iż rowną gotowość także okażesz. Uległość woli Naywyzszey, przysługa publicznosci, pomnożenie zaszczytu kleru, ktorego WMPan członkiem iesteś, własne nareszcie korzysci WMPana i widoki na przyszłość powinny WMPanu tyleż bydz pobudkami do odpowiedzenia wezwaniu, ktore WMPanu oznaymuię. Z katedrą, ktorą WMPan w Sebenico przy Seminarium zaiąć masz (2) połączona iest pensya roczna 1000 fr. w monecie konwencyiney, oprocz wolnego Wiktu i pomieszkania, Koszta podroży z Czerniowiec do Wiednia a z tamtąd do Sebenico wyznaczone będą WMPanu ze skarbu, nareszcie przez czas bawienia w dawnieyszych panstwach austryackich pobierać WMPan będziesz 6 f. W. W. na dzień. Nie wątpię, że WMPan za tém powołaniem ochoczo poydziesz i wzywam WM. Pana, abyś interessa swoie wczesnie w Czerniowcach poułatwiał i miał się na pogotowiu do podroży, do ktorey w krotce wezwanie nastąpi i kwota na drogę potrzebna assygnowana będzie.

Proszę WMPana, abyś mię o odebraniu tey moiey odezwy natychmiast uwiadomił. Zostaię z życzliwością Adm. Rdae Dnationis V ae addictissimus

Leopoll 27. Apr. 819.

7. Відповідь о. Вас. Терлецького митр. Мих. Левицькому.
(8. V. 1819 р.)

Jasnie Wielmozny Metropolito!

List Waszey Metropoliczey Mosci pod dniem 27-a Aprilis r. b. datowany, dnia 7 May r. b. odebrałem. Co za szczęscie! co za ukontentowanie! że Pan swego nawidza sługę. Nie chcę ia okrzyslać(!), bo by mi ani Wyrazow wystarczyło, tę radość, ktorą się ma Dusza w tym momencie napawała; omi(j)am wynurzenia wdzięcznosci za wysokie względy y dobrodzieystwa zaraz po ukończeniu nauk szczodrobliwą Jego rączką na mnie sypane, gdyż bym był nieskonczonym, y gdy ta z dobrodzieystwy w nierozerwanym związku zostaie; ale to tylko w krotkości rzekę: że dosyć było z daleka tylko dać mi poznać wolę, y życzenia w tey mierze, nigdybym się w tak potrzebnym razie nie ważył odmowić tak szlachetnym żądaniom. Ale gdy naywyzsza wola rozkazuie, gdy Publiczność tego wymaga, gdy nareście Waszey Excellencyi wyrazne życzenia wyczytuię, ktoż by się mogł iuż samym tylko błahem swiatłem Rozumu (2) rządzony od tego uchilić? Ktożby Jarzmo Chrystusowe dzwigaiący prywatny Interess nad publiczny przenosił? Te troiakie Głosy przytłumiły we mnie Głos słabosci natury moiey, wszystkim urodzoney, (że muszę opuszczaiąc błędne sieroty z własney kieszeni edukowane, opatrznosci boskiey polecić, że muszę utratę na maiątku moim 1200 fl. V. V. ponosić, że muszę lubych Przyiacioł zostawić, że narescie muszę Owieczki Xsowe, ktorem tak pilnie przez ciąg 7 lat oswiecał, z brudu ocierał y paszą duchowną nakarmiał, zostawić, y ie może nigdy nie oglądać.) y tak ustaliły chęć do przedsiewzięcia tak dalekiey podroży, że iak tylko nastąpi wysoki rozkaz, natychmiast poydę, pospieszę się y apostolskim krokiem pobiegnę na ow Rozkaz na mieyscu przeznaczenia y będę koił y osładzał wszelkie wyniknąć mogące smutki tą słodką nadzieią, że pod Rządem Opatrzności Boskiey, y przy troskliwosci Waszey Excellencyi nie umrę, ale żyć będę y opowiem Dzieła Panskie. —

Racz Excellentissime łaskawie przyiąć te wynurzenia tego ktory Excellentissimi Dni Obsequentissimus

Basilius Terlecki mppria
katecheta gymnas. y Cooptor

Czerniowce die 8-o May 819.

8. Лист о. Т. Лаврецького до митр. Мих. Левицького
(7. V. 1819 р.)

Excellentissime Domine!

JX. Terlecki, katecheta czerniowieckiego gymnasium y moy kooperator odebrał list od Waszey Excellencyi, ktorym iest wezwany, aby zostawił Czerniowce a przeniosł się w strony Ilirii.

Cieszę się tem niezmiernie. że Waszey Excellencyi Władza rozszerza się; ale smucę się, że tracę szanownego kapłana i od ludu tuteyszego kochanego w Parochii Pracownika. Życzę mu tego szczęscia, do ktorego iest powołanym. Wstawiam się do Waszey Excellencyi za nim, abys raczył (2) i z powodu moiey odezwy bydz na niego łaskawym. Rownie tez proszę Waszey Excellencyi i za sobą i za moiemi, ktorych mi łaskawie wręczyłeś, nie zostawić i nas bez pomocy. Tu trzeba i w Czerniowcach czuwać, ia sam temu wszystkiemu wydołać nie zmogę. Trzeba tedy, aby mieysce X. Terleckiego pierwy ktoś obiął, zanim się on oddali, o ktorą łaskę Waszey Excellencyi pokornie proszę. Słyszałem, że X. Michalczyk z Przemysla ma się starać (3) o wakuiące mieysce stud phyl. katechety w Czerniowcach. Ten by mi nadgrodził stratę X. Terleckiego Proszę Waszey Excellencyi i za nim, abys go raczył do tey promocyi łaskawie wesprzeć.

Z ukontentowaniem całuię Ręce Waszey Excellencyi, jako wierny posłuszenstwa syn

Teodor Laurecki
Dziekan

w Bukowinskich Czerniowcach
dnia 7-o Maja 819.

9. Лист митр. Левицького до о. В. Терлецького (27. V. 1819 р.)

Adm. Rde Dne Terlecki.

Wyrazy WMPana z dnia 8 b.ʳm. odebrałem, z ktorych wyczytałem, iż WMPan gotow iesteś opuścić teraznieysze swoie mieysce i obiąć zatrudnienie, ktore w moim liscie z dnia 27. kwietnia r. b. wskazałem. Spodziewam się, iż WMPan applikacyą swoią w innem sobie przeznaczonem powołaniu odpowiesz zupełnie moiemu oczekiwaniu i usprawiedliwisz zaletę, ktorą o WM. Panu do Naywyższych Instancyi podałem.

Wzywam teraz WMPana, abyś po odebraniu ninieyszego moiego pisma natychmiast do Lwowa pospieszał i do mnie osobiscie zgłosił się dla powzięcia dalszey informacyi i dla odebrania wyznaczonych pieniędzy na wydatki podrożne.

Aby WMPana od urzędu katechety przy Gymnasium Czerniowieckim natychmiast uwolniono, Rząd ze swoiey strony do względnych Przełożonych wydaie dyspozycyę, do tych więc Przełożonych WMPan się zgłosić masz. JX. Laurecki odbiera także uwiadomienie, iz WMPan zaprzestać musisz pomagania mu w zatrudnieniach parafialnych. Potrzeba, abyś WMPan własciwy powod swoiego z Czerniowiec oddalenia się vulgo nie oznaymiał, aby zaś komu to oddalenie się opacznego o WM. Panu nie zrobiło wrażenia, dosyć iest mowić, iż WMPan na wezwanie Rządu do innego przeznaczenia udaiesz się.

Jestem z życzliwością Adm. Rndae Dnationis V-ae
addictissimus

Leopoli 27. Maji 819.

10. Відповідь о. В. Терлецького митр. Мих. Левицькому (16. VI. 1819 р.)

Illustrissime ac Excellentissime Metropolita!

List Waszey Excellencyi pierwszy zadysponował mi był do podroży do Sebenico gotować się, luboć z wielką szkodą moią to urzeczywiszczać usiłowałem. — Drugi zas list pod dniem 27. May r. b. pisany a 31. May odebrany zastał mnie iuż zupełnie gotowego, aleć nie mogę puscić się w drogę, choćbym y rad, gdyż ani z Gubernium niema ieszcze zadney dispozycyi w rękach przełożonego względnego, ani mi P. Hofrath Stutterheim Direktor Gymnas. y P. Vice Direktor Orułewicz pozwalaią, gdyz dla niedostatku nauczycieli ia muszę oprocz Religii także Phizikę, Geografię y Chistoryę dawną w Gymnas. (2) dawać, a innego supplenta bez Wiedzy wyzszey dispozycyi obrać nie chcą, a nawet takowego w tey okolicy nie masz, a oprocz tego młodziez, przywykła do mego sposobu dawania nauki, musiała by wielką szkodę ponosić. To w krotkosci doniosłszy resztę zostawuię Waszey Excellencyi dalszey Dispozycyi iako obsequentissimus

B. Terlecki

Czerniovicii die 16 Juny 819.

11. Лист о. Ол. Ступницького до митр. М. Левицького (28. VI. 1819 р.)

resp. 9. Julii 819 in Uniów.

Excellentissime Domine!

Dzisiay właśnie tydzień, iak szczęsliwie przybylismy do Wiednia. Przeszłey srody prezentowalismy się JW. Jüstlowi Nadw. konsyliarzowi, a w następuiący czwartek Jego Excellencyi JW. Hrabiemu de Saurau — ktoremu ukłony Waszey Excellencyi oswiadczyłem. JW. Hrabia i Minister spraw wewnętrznych raczył mi zalecić; abym nawzaiem iego szacunek oswiadczył Waszey Excellencyi, mowiąc: Wenn Sie werden an Seine Exzellenz schreiben, so richten Sie meine Empfehlung aus. JW. Hrabia Minister Spraw wewnętrznych wysokim ku Waszey Excellencyi szacunkiem iest przeiętym, iak się o tem z ciągu całey audyencyi przekonałem. Względem proiektu fakultatow, nietylko nic niema naprzeciw, ale owszem styl, układ, tendencya bardzo się Mu podobały. (2) Łaskawe przyięcie, ktoregu u JW. Ministra doznalismy, winnismy iedynie rekommendacyi Waszey Excellencyi. Za te wysokie Waszey Excellencyi na nas względy, naypokornieysze składamy dzięki.

Względem naszego przyznaczenia nic nam więcey nie odkryto, iak tylko to, co iuz z Lwowa wiemy. Kazano nam tylko uczyć się po illyryisku i włosku. Jak uwazałem, zostawią urządzenie

nauk na nas zupełnie, gdyz nie żądaią aby wiele i dobrze, ale aby tylko coś uczynić na mieyscu naszego przyznaczenia, i aby się tam przynaymniey zagniezdzić.

JW. Minister kazał mi, abym u Niego często bywał, i abym na pismie podawał, cobym tylko względem naszego przedsięwzięcia uzytecznym być sądził. Nayneprzyiemnieyszą dla nas rzeczą iest to: ze nam względem przyznaczenia naszego nakazano zachować sekret, a tymczasem wszyscy tuteysi okolicznie nasze powołanie znaią, i o tem powszechnie mowią. JW. Justel zalecił nam ostrozność w oddawaniu wizyt, ktorey my się trzymać będziemy. Względem Ksiąg doręcznych mam uczynić (3) pisemny proiekt. JW. Staatsratha de Lorenz nie zastawaliśmy w domu, dopiero iutro spodziewamy się: ze będziemy przypuszczeni. U Jego Xiązęcey Mosci Arcybiskupa tuteyszego bylismy dzisiay. Juz go pamięc opuszcza. Pytał się nas kto, po sp. Angellowiczu iest Metropolitą? a gdysmy Waszey Excellencyi wspomnęli imię, odpowiedział: Richtig! der brave Lewicki, den habe ich ja konsekrirt! JW. Justel kazał nam, abyśmy o licencyę czytania Służby Bozey JW. Arcybiskupa prosili, z tego wnoszę: ze Jurysdykcyą nad Parafią S. Barbary tuteyszemu r. l. Ordynaryatowi przypiszą, gdyz powiadaią, ze na nadworney sessyi per majora zdanie te poparte. Operat ten, iest dotąd u Majestatu.

JX. Barwiński na propozycyą Waszey Excellencyi zgodnym wszystkich Subtelliow Antragem rekommendowany Nayiasnieyszemu Panu, otrzymał kanonię honorową. Z nayglębszym uszanowaniem winszuię Waszey Excellencyi: ze w tym zacnym i pracowitym kapłanie pozyskałes Wasza Excellencya w obszernych dyecezalnych interessach zręcznego pomocnika.

JX. Gierowski przeniósł się z konwiktu do naszego pomieszkania, abysmy bez przeszkody mogli razem do naszego powołania przygotowywać się.

Mieszkamy teraz in der Kärthnerstrasse beim weißen Hahn im 2-ten Stock (4) № 1138. Stancyę taką wzięlismy: aby się JX. Terlecki, gdy przyiedzie, mogł wygodnie pomiescić — miesięcznie kosztuie 200 fl. VV. z poscielami i meblami.

JX. Kanonik Harasiewicz mieszka dotąd w Wiedniu, spodziewa się bibliotekarstwa Lwowskiego, mnie się zaś zdaie, ze go nie otrzyma Moze by lepiey było, gdyby się został przy S. Bărbarze, iak gdyby miał do innego obrządku przechodzić, to bowiem dałoby prejudicatum dla naszego obrządku bardzo szkodliwe.

JW. Tarkowicz Nominat Eperyeszyński głębokie swoie ukłony Waszey Excellencyi zasyła. Czeka na finalną rezolucyę, względem swoiego uposazenia, i sprawienia biskupiey apparatury.

W Munkaczu zawiązały się kłótnie między JW. Biskupem i kapitułą, ktore tu nieprzyiemne czynią wrazenia.

W tych dniach tu się zrobiło powietrze wilgotne, skoro tylko będzie ciepło wyiadę na krotki czas do kąpieli do Baden.

Co tylko zaydzie nowego z nami, nie omieszkam donieść Waszey Excellencyi. Oddaię mnie na zawsze pod wysokie Waszey Excellencyi względy i Łaskę, i ucałowawszy z moimi towarzyszami Waszey Excellencyi stopy zostaię z nayglębszym uszanowaniem

Waszey Excellencyi naynizszym Sługą
Słupnicki Alexy

Wieden 28. Junii 819.

Moiego staruszka Oyca dobroczynney Waszey Excellencyi pamięci naypokorniey polecam.

12. Лист крил. Ол. Ступницького до митр. Мих. Левицького.
(2. VIII. 1819 р.)

Excellentissime Domine!

Nayłaskawsze Waszey Excellencyi wyrazy dd-o Uniow 9 m. el. odebrałem w Badenie 27. u. m.

Nayczulszą wdzięczność szlę u stop Waszey Arcypasterskiey Mosci, za te wszystkie względy i Łaski, ktoremi mnie Wasza Excellencya raczyłes dotąd obdarzać, i ktoremi mnie ieszcze obsypywać przyrzekasz. Jakze nie kochać takiego Naczelnika, ktory dobrą wolę bierze za uczynek? Jakze nie używać wszystkiego natężenia sił, aby naydostoynieyszego Arcypasterza iako dobrego oyca, nieodpowiadać zamiarom? Excellentissime Domine! pozwol niech ex plenitudine cordis wyrazę, co czuię, kochałem zawsze i szacowałem wysoce Waszey Excellencyi osobę naydostoynieyszą, ałez teraz gdy taki miły, otwarty, umysłem oyca dziatki kochaiącego serdecznie, tchnący list odbieram, mogęz się od czułych łez wstrzymać. Tak iest i gdy czytałem wyrazy Waszey Excellencyi, i gdy teraz piszę, ronię łzy wdzięcznosci, nayglębszego uszanowania i nayszczerszey zyczliwości, aby Bog dobry Naszego dobrego Arcy Pasterza dnie zachował przy zdrowiu i pomyslności w lata nay- (2) -poznieysze.

Nayiaśnieyszy Pan approbował JX. Terleckiego na czwartego professora podług propozycyi Waszey Excellencyi, tudziez chce aby iurysdykcyi diploma w starey slawieńszczyznie było wydane, tak iak Wasza Excellencya chciałeś w swoim proiekcie. Co się tycze kollizyi mogących z tego powodu nastąpić, ze dwor rzymski sobie zachował wysyłanie missyi, mowiłem podług zalecenia Waszey Excellencyi z JW. Jūstlem, ktory sądzi, ze tem mniey takowych kolizyi obawiać się należy i ze Nayiasnieyszy Pan z Jego Swiętoscią o tych okolicznosciach pewnie rozmawiał, a potém mniema JW. Konsyliarz Nadworny: ze w tém nikomu ublizenia nie bedzie, gdy Wasza Excellencya praw swoich pierwiastkowych używać będziesz. Nayiasnieyszy Pan pisał takze z Włoch: ze pragnie: abysmy, gdy nas zobaczy, natychmiast do Dalmacyi

iechali; sądzę iednakze, ze zostaniemy w Wiedniu, albo moze gdzie na ustroniu (JW. Konsyliarz pronował w klasztorze Rain w Styryi) poki nam nie odrosną zupełnie brody. JW. Konsyliarz nadworny żąda: aby napisać w tresci proiekt z wszystkich materyi ktore uczyć mamy, tém się zatém zaiąc musiemy.

JX. Terlecki przyiechał 23 m. el. do Wiednia, skarzy się na boleść głowy i oczu. Dzis dopiero prezentowałem go JW. Justlowi, (3) bo od 12 dni bawiłem w Badenie, iutro znowu tamze powracam, bo mi ta kąpiel bardzo skutkuie, i szkrofuły ktore się od lat trzech były otworzyły, zupełnie spędza. JX. Vicerektor Wisłocki i JX. Jan Harasiewicz uzywaią takze kąpieli.

Interes o Barbarę S. przez połowę ukończony, pro hic et nunc przyznali Jurysdykcyę Waszey Excellencyi, iednakze motiva judicata komunikować kazali JW. Stanich, aby iesli co ma na przeciw, opponował. A do czegoz to takie, iz tak powiem, Hezerey? Czyliz ten sposob nie narazi miłość braterską? nie wnieciz osobistości między Unitami? — Extrakt Dekretu zasłałem JW. Biskupowi Przemyskiemu, z prosbą, aby tenze Waszey Excellencyi raczył kommunikować. Konkurs nowy będzie wypisany. JX. Jan Harasiewicz wciąz sobie osiągnienia tego beneficium zyczy.

JX. Jachimowicz w przeszłym tygodniu w Poniedziałek czynił dysputy pro laurea doctorali, ktorą z pochwałą powszechną odprawił. Dnia 8. Julii byłem u JW. spraw wewnętrznych Ministra, z prosbą, aby nam raczył pensye czyli salaria fixa assygnować, obiecał uczynić do Maiestatu interpozycyę i oraz zalecił mi łaskawie, abym pisząc do Waszey Excellencyi, Jego szacunku wyraz Waszey Excellencyi oswiadczył.

Uciązliwy Dekret de 1818 względem chrzczenia nieokreslonego dzieci naszego obrządku, wymaga wszakze remonstracyi, własnie teraz z JX. Terleckim konferuię, aby stosowną Waszey Excelencyi uczynić (4) relacyę; Remonstracya Waszey Excellencyi w tey mierze uczyniona, nie wątpię, ze wezmie pomyslny skutek, tak iak wszystkie inne Waszey Excellencyi przedłozenia.

JW. Staatsrath Lorenz bawi teraz w Badenie, gdysmy się mu prezentowali, przyiął z ukontentowaniem oswiadczenie szacunku, ktore Wasza Excellencya oswiadczyć mu zaleciłes. Pytał się ten dobry i szacunku wysokiego godny Pan, z wszelką troskliwoscią o zdrowiu Waszey Excellencyi, tudziez czyli iuz Excellentissimus Dominus wizytę odprawił w nowo obiętey Archidyecezyi, Ktora iey bardzo potrzebuie, albowiem JW. Angellowicz mało coś wizytował. Dodał i to w przytomnosci moich kollegow, ze sobie z wizyty Waszey Excellencyi tyle w Archidyecezyi dobrego obiecuie, ile Wasza Excellencya zdziałałes w Przemyskim. Kazał mi takze bywać u siebie, ale wkrotce do Badenu wyiechał, gdzie iak powiadaią, niechętnie wizyty odbiera. Jednakze za powrotem będę u tego dobrego Pana.

Nayiasnieyszy Pan dzis spodziewany z powrotem w Szenbrunie. Na prymasa węgierskiego nominował JW-o Rudnay Biskupa w Siedmogrodzkiey ziemi.

Za nayłaskawszą pamięc o moim Staruszku Oycu, z wdzięcznoscią Waszey Excellencyi stopy całuię. Mam doniesienia, ze znowu w podgorzu grassuią rozboynicy, lękam się mocno o moiego Oyca.

JW. Nominat Eperyeszyński zasyła głębokie uszanowanie Waszey Excellencyi rownie i JX. Joachim. Ja z moiemi kollegami scielę się u stop Waszey Excellencyi i zostaię z naygłębszym uszanowaniem

Excellentissimi Domini Domini
naynizszym Sługą
Kanonik Stupnicki.

Wiedeń 2. Augusti 819.

13. Лист крил. Ол. Ступницького до митр. Мих. Левицького (30. IX. 1819 р.)

Excellentissime Domine!

Nayłaskawsze Waszey Excellencyi wyrazy de 6. 7-bris a. c. odebrałem dnia 17. b. m. wraz z Instrumentem missyi i drugim Instrumentem. ktorym Wasza Excellencya Nayłaskawszy moy Arcy-Pasterz, dodaiąc do dawnych nowe Dobrodzieystwa, raczysz mnie zaszczycić tytułem konsyliarza konsystorskiego. Na te nayszanownieysze wyrazy, i nowe dowody Arcypasterskiey dla mnie łaski, powinien byłem natychmiast naygłębsze złozyć podziękowanie, lecz maiąc sobie zalecono od JW. Jüstla, aby za naypierwszym wezwaniem, ktore za dwa, lub trzy dnie miało nastąpić, stawić się do umowy względem nauk na mieyscu naszego przyznaczenia dawać się maiących, czekałem tego terminu, abym oszczędzaiąc i pocztę i naybardziey nie zabieraiąc Waszey Excellencyi czasu, za iednym razem o wszystkim, co się posłania naszego tyczy, okolicznie doniosł. Niemogąc się zaś do dziś doczekać powołania od JW. Jüstla, ktory teraz zatrudniony iest bardzo. na powyzey wyrazone nayszanownieysze (2) Waszey Excellencyi wyrazy z głębokim uszanowaniem odpisuię, i oraz naypokornieysze dzięki tak za nowy tytuł, a nayszczegolniey za wysokie Waszey Excellencyi dla mnie względy i Łaskę składam. Niech Bog dobry, szczodrze wynagradza Dobrodzieystwa Waszey Arcy-Pasterskiey Mości, a nam szczęsliwym Waszey Excellencyi podręcznym, niech uzyczy: abysmy wielkim i zbawiennym Waszey Excellencyi zamiarom zawsze odpowiadać mogli.

Dnia 20. b. m. znayduiąc się w biorze JW. Justla, odebrałem od Tegoz zlecenie: abym nayprzod Jego ukłony Waszey Excellencyi oswiadczył, powtore abym oswiadczył Jego przeproszenie: ze dla wielkich zatrudnien, ktoremi iest obarczony, na

dwa listy Waszey Excellencyi nie odpisał. Rownie i JW. Staatsrath Lorenz, u ktorego dopiero wczoray być mogłem, zasyła Waszey Excellencyi swoie ukłony. Skoro wszedłem do tego dobrego Pana, naypierwsze Jego słowa były: czy nie mam wiadomosci od Waszey Excellencyi, i czy nie wiem, iak się Waszey Excellencyi powodzi; to mi dało powod bardzo dobry, zem JW. Staatsrathowi to wszystko mogł przedłozyć, co mi Wasza Excellencya w powyzszym liscie raczyłes zalecić. Co do niedostatku indywiduow do prac dyecezalnych, oswiadczył JW. Staatsrath, ze On przedłozenia wszelkie Waszey Excellencyi, co do osadzenia mieysc z chęcią będzie popierał. Z powodu interessow Perehyń- (3) -skich nic wcale nie mowił, tylko wszczął mowę o JX kanoniku Harasiewiczu, ze słyszał: ze chce być parochem S. Barbary: i ze on nic niema przeciw temu, iesli go Wasza Excellencya proponować raczysz.

Jasnie Wielmozny Spraw wewnętrznych minister, ktoremu dnia 3. Fbrii dziękowałem: ze nam solaria fixa od dnia wystąpienia z dawnych lokacyi łaskawie naznaczyć raczył, rozkazał mi takze: abym Jego ukłony Waszey Excellencyi oswiadczył.

Dnia 12 Augusta miałem z kollegami, a 23 b. m. sam audyencye u Nayiasnieyszego Pana. Przyiął nas nayłaskawiey, nasmiał się do woli z brod naszych, a przytem zapewnił: ze my wtedy nawet zadney szkody nie poniesiemy, kiedyby się nam poselstwo nasze nie udało. Toz samo twierdzi i JW. Justel i JW. Lorenz: ze nam niepomyslny skutek, nikt za złe nie poczyta.

JW. Nominatowi Eperyeszyńskiemu ukłony Waszey Excellencyi oswiadczyłem. Składa on nawzaiem swoie nayglębsze uszanowanie.

Jeszcze sub 1 b. m. podałem insynuacyą do JW. Spraw wewnętrznych Ministra: ze pro 26 8-bri iuz do podrozy będziemy gotowi, i zeby nam oznaczyć podrozne expensa. Dotąd nie mamy zadney rezolucyi. JW. Justel zaś zgadza się, zebyśmy 26 8-bris wyiezdzali. Skoro tylko dzień wyiazdu oznaczony, i koncertacya względem porządku i metodu szkoł w Sebeniku przedsięwzię- (4) -ta będzie, doniesę o wszystkim z naypowinnieyszym uszanowaniem. Za nayłaskawszą pamięć o moim staruszku Oycu stopy Waszey Excellencyi z pokorą całuię. Przedłuzysz Wasza Excellencya swoiey Łaski wyrazeniem, dnie moiego dobrego Oyca i za Swoie zdrowie naygorliwszego Bogomodlcy.

Kolledzy moi uczą się włoskiego ięzyka, ktory daleko łatwiey idzie, iak dalmacki. Całuią wraz zemną Stopy Waszey Excellencyi.

Z Nayglębszym uszanowaniem zostaię

Waszey Excellencyi nayłaskawszego
Arcypasterza Pana i Dobrodzieja
naynizszym Sługą
Alexy Stupnicki.

Wiedeń 30. Fbrii 819.

14. Лист. крил. Ол. Ступницького до митр. М. Левицького (6. XI. 1819 р.)

Excellentissime Domine!

Ultimis Octobris a. c. odebralismy nareszcie zalecenie: aby iechac do Sebenico w celu Dekretem Waszey Excellencyi nam oznaymionym. Znayduiąc się iuz w rzeczywistey koniecznosci oddalenia się ieszcze większego od lubey Oyczyzny, od Naydostoynieyszego i Nayszanownieyszego Arcypasterza Pana i Dobrodzieja; ieszcze raz zwracamy wzrok pozegnalny ku domowym przybytkom, i z rozrzewnieniem całuiemy Arcypasterskie Waszey Excellencyi ręce i stopy; polecaiąc się nieustanney Łasce i wielowładnego dopraszaiąc się błogosławieństwa.

Dla słabosci kilkunastodniowey JW. Jûstla, dopiero dnia 1 b. m. przeczytana nam iest deklaracya JW. Biskupa Kragliewicza, przez tegoz JW. Konsyliarza po odzyskaniu zdrowia. Deklaracya ta nie zawiera zadnego przerzeczenia kategorycznego: iz JW. Kragliewicz żąda i chce ziednoczenia; ale iedynie tylko proiekt: zeby zaprowadzic oswiecenie między Jego klerem i ludem. W celu takowym żąda on: aby z Galicyi Duchownych do tego zręcznych wysłać i onym tak oswiecenie, iako tez i ziednoczenie poruczyć. Waruie sobie iednak nayscisley, aby przybyłym Duchownym zadnych urzędow nie powierzać, i aby promocye, osobiste niektorych z Jego kleru potwierdzić. Nie smiem czynic z deklaracyi takowey zadnych wnioskow, ktoreby łatwo czynić mozna: ale idąc za powołaniem od Waszey Excellencyi wskazanym (2) poruczam się z rezygnacyą losowi, iaki kolwiek mnie z kollegami spodka. Co do naszego zamieszkania w Sebeniku i przyrzeczonego wiktu, o tém tutay nikt nic nie wie, dopiero JW. Gubernator w Zarze co, gdzie i iak będzie, rozstrzygnie. JW. Justel zalecał mnie przy kazdych odwiedzinach, abym Waszey Excellencyi Jego uszanowanie oswiadczył, i kazał mi powtornie Waszą Excellencyę przeprosić: ze na odebrane listy nie odpisywał. Dał on takze Exemplarz Instytutu dla wdow nauczycielskich w Czechach, z zaleceniem, abym go Waszey Excellencyi przesłał. Sądzi JW. Jûstel: ze podobny Instytut moze byc w Galicyi dla wdow kapłańskich zaprowadzony. JX. kanonik Harasiewicz przywiezie go do Lwowa i uzyczy Waszey Excellencyi. JW. Staatsrath Lorenz od dni kilku zachorował, czyli raczey zasłabł, przeto nie moglismy być u niego na pozegnaniu. JW. spraw wewnętrznych Minister przy pozegnaniu, raczył powiedzieć: ze Waszą Excellencyę o naszym wyiezdzie urzędownie oznaiomił, tudziez pytał się, czyli oswiadczyłem ukłony Jego na dawnieyszym posłuchaniu Waszey Excellencyi zasłane, ktore teraz znowu ponowić kazał. Zalecił mi takze JW. Minister, abym czasami o postępie naszego powołania bezposrednie Jemu donosił, czego nie zaniedbam: zycząc sobie, abym pomyslne doniesienia mogł posyłać. Na podroz naznaczono nam 950 frl. Mc. i inskadowano nas przez Grac, Laybach do Fiume. Dzisiay więc

udaiemy się w tę podroz O podrozy tey i o przyięciu naszym w Zarze i Sebenico nie mieszkam uczynić Waszey Excellencyi doniesienie, wiem bowiem: ze Wasza Excellencya iako nasz nayłaskawszy Arcypasterz iesteś zawsze o naszym losie troskliwym.

Względem S. Barbary podał przed czasem niejakim JW. Stanich rekurs w tey treści: aby do czasu wyrobienia obszerney demonstracyi sub spe futurae acceptationis, zasuspendować ostatni względem teyże wypadły (2) Dekret, i JX. Czucich na tez parafię prezentować, a gdy Dwor prosbie tey odmowił, owoz podał tenze JWielmozny Biskup, iak słysze długą remonstracyą, w ktorey swoie prawa do teyze parafii wykłada, i koniecznie JX. Czucich rekommenduie. W iednym z tych pisem wystąpił przeciw JX. Fogarassy, utrzymuiąc, ze młody, ze do tego mieysca niema potrzebnych talentow i t. d. Co na to nastąpi, ieszcze dotychczas nie wiedzieć. — Podobno iest do wierzenia: ze ta interwencya obsadzenie parafii tey cokolwiek opozni. JX. Czucich pisał do JX. Gierowskiego dawnieyszymi czasy: zeby się pogodzili Biskupi względem powyzszey parafii: gdyby w Wiedniu erygowane było Biskupstwo dla narodowcow obrządku greckiego znayduiących się w Austryi. List ten ma ieszcze dotychczas JX. Gierowski.

Teraz znayduią się w Wiedniu JJWW. Biskupi Wulkan i Poczey tudziez JW. Tarkowicz. Pierwszy powiadaią, zamysla starać się o Metropolię w krajach węgierskich; drugi prowadzi proces z kapitułą o pieniądze, trzeci czeka ostateczney rezolucyi względem uposazenia swoiego Biskupstwa. JX. Fogarassy, będąc wczoray ze mną na pozegnaniu u JW. Wulkana, był od tegoz pytany: co się stało z S. Barbarą, albowiem i on chce się upominać, o prawa, ktore ma do teyze parafii.

Studenci do Konwiktu przyznaczeni, iuz przybyli do Wiednia, przystoyni i roztropni młodzience, i są dobrze przyięci od JX. Dyrektora. Czy choć w roku biegącym zostaną zapełnione mieysca, ktore Łaska Monarchy dobrego dla ruskiego narodu przyznaczyła?

JX. Terlecki chorował znakomicie, a to z boiazni, ze mu Aura Dalmacka służyć nie będzie. Musielismy namowić sekretnie Doktora, aby go inaczey przekonał, od tego czasu Bogu dzięki i zdrowszy i weselszy. JX. Czestynski i Gierowski są zupełnie zdrowi.

JX. kanonik Harasiewicz wkrotce wyiezdza do Galicyi. Życzyłby on sobie (3) przy tuteyszey parafii bydz pomieszczonym.

W tych dniach nadeszły tu urzędowe doniesienia o Seymie Galicyiskim, i o Elekcyi deputowanego w osobie JX. Mogilnickiego. Nie mozna wątpic, ze ta elekcya, pomimo zapadłego dekretu, od Nayiasnieyszego Pana zadowolnioną zostanie, zwłaszcza, ze Wasza Excellencya cum Illmo loci ordinario Premisliensi a residentia JX. Deputata dyspensuie. JW. Lorenz dawniey pytał mnie o JX. Barusiewicza, iakich iest talentow i zachowania, a gdym się na propozycyę Waszey Excellencyi odwołał, dodał, ze nie wątpi, iz będzie do wyzszego kapłańskiego Instytutu przyiętym.

Składam mnie z kollegami u Stop Arcypasterskich, ktore z uszanowaniem całuię i z nayglębszą unizonością zostaię

Waszey Excellencyi nayłaskawszego
Arcypasterza Pana i Dobrodzieja
nayuniżeńszym Sługą
Alexy Stupnicki.

Wiedeń 6. 9-bris 819.

15. Лист крил. Ол. Ступницького і товаришів до митр. М. Левицького (11. XI. 1819. р.)

Excellentissime Domine!

Przy zblizaiącym się dniu uroczystym Imienia Waszey Arcy-Pasterskiey Mosci, i my takze chociaz przestrzenią mieysca oddaleni, zawsze iednak czułoscią serdecznego zyczenia i sentymentem nayglębszego uszanowania Waszey Excellencyi nayblizsi, wznosiemy głos nayszczerszego powinszowania, aby Bog Wszechmogący dnie i zdrowie Waszey Excellencyi w naypoznieyszy wiek dobrotliwie zachować raczył, i za przyczyną Swiętego Patrona nayobfitszemi obsypywał błogosławieństwami. Do takowych serdecznych zyczeń nietylko nas powoduie wysoka Waszey Arcy Pasterskiey Mosci dostoyność, zacność i przyiemność osoby, ale nadto i nasz, własny interes, ktoz bowiem lepiey, iak Wasza Excellencya dobro lubey naszey Oyczyzny popierać, zaszczyt i oswiecenie kleru wznosić, kto bardziey nami biedńemi teraz tułaczami opiekować się zechce, raczy, i potrafi?

(2) Dla tego racz Wasza Excellencya nayłaskawiey wierzyć ze dopoki zyć będziemy, zawsze wdzięczność i nayczulszą Zyczliwość w sercach naszey (!) nosić będziemy, i ze i teraz rzetelne tylko uczucia duszy tłumaczymy, gdy Waszey Excellencyi wspolnie zyczymy Сотвори Господи многая лѣта здравіе и спасеніе многая лѣта. Składamy się wszyscy u stop Waszey Excellencyi, ktore z uszanowaniem całuiemy i oraz z nayglębszą kornością zostaiemy

Waszey Excellencyi
naynizsi Słudzy
A. Stupnicki
Bazyli Terlecki mp.
Jakób Czestyński mp.
Jakób Gierowski mp.

w Grätz dnia 11. 9-bris 819.

(2) Dnia 6. 9-bris, iak iuz donosiłem, opuscilismy Wiedeń i pozłey nader drodze i w porę dzdzystą stanęlismy wczoray w Grätzu, miescu gubernialnym i stołecznym w Styryi pięknie i porządnie budowanym. Tu zabawiemy dobę dla wypoczęcia i dla obaczenia tuteyszych ciekawosci. W iednym z tuteyszych kosciołow zastaliśmy Służbę Bozą ruską, co nas mocno zdziwiło, był to woyskowy

teraz quieskowany kapellan z Dyecezyi Lwowskiey po nazwisku Lewicki, staruszek, więcey nie chciał nam powiedzieć co do okolicznosci swego zycia.

Drozyzna nie iest tu znakomita nawet dla przeiezdzaiących — owszem w proporcyi do Galicyi tutay wszystko iest taniey i wygodniey.

Gory Styryialne iuz są sniegami okryte, całe pasmo od Wienerisch Neustad az do Grätzu wystawia straszliwie piękne widoki. Lud zupełnie do naszych Gorali podobny (3) prawie się podobnie nosi i w podobnych chatach mieszka. Cura animarum tak się w Gorach tuteyszych sprawuie iak u nas, katechizacye rzadkie, albo żadne. Ja widzę te same okolicznosci, wszędzie te same sprawiaią skutki.

W ogole zaś lud górski iest tu nader pilnym — naybardziey robią koło zelaziw, tu 100 w hucie kos, tam 200 ludzi w hucie łańcuchow, lub gwozdzi, lub rydlow, bo każdy gatunek narzędzi ma swoią osobną kuznicę i osobnych ludzi do roboty.

Daruy Wasza Excellencya pospiechow i pisaniu rozwlekłemu. Powtarzam niewygasłego nayglębszego uszanowania wyraz iako

Waszey Excellencyi
nayunizeńszy Sługa *Stupnicki.*

16. Лист крил. Ол. Ступницького до митр. Мих. Левицького (6. I. 1820 р.)

Excellentissime Domine!

Ostatni list, który do Waszey Excellencyi pisałem, był dat-o 10 9-bris a. el. z Grāzu. W ten czas z moimi kollegami winszowałem Waszey Excellencyi drogich Imienin. Dzis kontynuuiąc uczucia głębokiego poszanowania i serdeczney za tyle dobrodzieystw wdzięcznosci, z powodu dzisieyszego nowego Roku, naypokornieysze u Nóg Waszey Excellencyi wszystkiego Dobrego składam zyczenie, i mnie oraz z moimi, na zawsze wysokim Waszey Excellencyi względom polecam.

Wsrzód wielkich słót, grzmotow i gęstych piorunow, po kilkodniowey podróży, zaiechalismy z Grāzu do Fiume, przez okolice gorzyste nader, i skaliste. W Laybachu, maiąc list rekommendacyjny z Wiednia, prezentowałem się JW. Gruberowi Biskupowi, byłemu Hofrathowi aktualnemu. Byłem dobrze przyięty. JW. Biskup wiele okolicznosci z swoiey podrozy Galicyiskiey przypominał, i cieszył się z tego: ze do zaprowadzenia szkół parafialnych fundament założył. Prezentował mnie JW. Baronowi Kraft Prezesowi Fori Nobil. byłemu w Dalmacyi Wice-Prezydentowi Gubernialnemu, który mi udzielił waznych wiele obiaśnień, co do moiego teraznieyszego powołania. W Fiumie musielismy 12 dni czekać na wiatr pomyslny; wstąpilismy o 6 wieczorney na morze, pozegnawszy się z naszym ziomkiem professorem

*

w Gymnazyum Fiumańskim JP. Kluczenko, synem Parocha w Glinkach w Dekanacie Oteniyskim. O 10 w nocy przy nadeszłey z nienacka burzy, o mało nie utonęlismy, zwłaszcza ze wiatr tak był silny: ze maszty gołe do powierzchni wody przychylał, i co moment przewróceniem okrętu groził. Za Boską opatrznoscią i przy wielkiey marynarzow pracy zawinęlismy do portu (2) pustego na wyspie Veglia. Po trzech dniach w głodzie przetrwanych, wypuscilismy się w dalszą podroz. Znayduiąc się w przewale przeciw Zengg, ieszcze większa burza, iak przed kilku dniami zaczęła okręt kołatać. Fale morskie zmywały pokład okrętu: a JW. Czestyński i ieden z moich ludzi, o mało falą nie zostali do morza wtrąceni. Strach pomnozył się w nas ieszcze bardziey, gdyśmy postrzegli, ze się marynarze sami mocno lękać poczęli. Dotego chybanie okrętu, powietrze morskie sprawiły gwałtowną boleść głowy i womity. Pomimo pocieszeń Religii i zasad filozoficznych, niepodobna w podobnych okolicznosciach nie lękac się i nie ucierpić znakomicie na zdrowiu, iakoz i my mocno ucierpieli. Przebywszy przewał przeciw Zengg płynęlismy iuz spokoynie do Zary, gdzie 7 Xbr. a el. przybylismy. Przybycie nasze iuz poprzedziły rozmaite rozsiane wiesci. Wysiadaiąc z okrętu z zadumieniem słyszelismy mowiących prostych nawet ludzi, kto my iesteśmy i po co przyiezdzamy? Procz tego z Wiednia od Rządu dany nam paszport: ze iestesmy katoliccy grecy — przez co wiesci poprzednicze natychmiast zostały potwierdzone. Ale choć by i tey pomyłki ostatniey nie było, nie mogło by się wyznanie nasze ukryć żadną miarą, nayprzod że Archimandryta Zelich Dalmatynin, tu dla poratowania zdrowia mieszkaiący, był razy dwa w Lwowie a 809 roku osobiście sp. JW. Angellowicza poznał; zna zatym dobrze, ze w Galicyi są Uniaci. Procz tego Szematyzm i Geografia wysłowia w Galicyi iedynie uniacki Kościoł, po trzecie bardzo wielu officyalistow tu umieszczonych, którzy byli w Galicyi, czyniąc nad brodami i odzieniem naszym teraznieyszym reflexye, rozgłosili, ze Galicyanie, iako Unici, podobnego stroiu nie maią. Pomimo tego JW. Kragliewicz otrzymawszy z Wiednia od Dalmatynow w Konwikcie Cess: znayduiących się wiadomość: ze my z Wiednia wyiezdzamy do Dalmacyi, w sam prawie tydzień przybycia naszego do Zary, wyiechał do Cattaro na kanoniczną wizytę, i ztamtąd pomimo Rządowey (2) rekwizycyi powrocić niechce. Rząd tuteyszy mniema, ze pomimo tych przeszkod interes zaprowadzenia szkół do swego celu doyść musi. My tymczasem, iako obcy, ani z grekami, ktorzy nam nie ufaią, ani z Łacinnikami, do ktorych nam iść nie wypada, nie mamy konwersacyi, lecz w ustawiczney obawie, przymusie i naprężeniu prawdziwie smutne dnie prowadzimy. Kto wie iaki wypadek być moze. Jezeli nie straciemy zycie, to pewna honor i zaufanie Rządu i Przelozonych, na które zaufanie całe zycie pracowaliśmy.

Jego Excellencya JW. Gubernator, JW, Hofrath Weingarten JW. Konsyliarz referent duchowny Braunitzek, są dla nas bardzo

uprzeymi. JW. Gubernator sam się lituie nad naszym położeniem, i każe nam często u Siebie bywać.

Na nabożeństwo chodziemy do tuteyszey greckiey parafialney Cerkwi, w którey na żądanie parafian spiewamy po naszemu, co się tak dobrze wydaie, ze nawet i Łacinnicy bywaią, i od czasu przybycia naszego Cerkiew zawsze zostaie w czasie nabożeństwa napełnioną.

Naypierwsi tuteysi Grecy, którzy są znakomitemi kupcami, czasem proszą na Sniadanie, ale poznać, łatwo ze raczey to z etykiety, iak z otwartości czynią. Illyryiski ięzyk, którym tu mówią, iest w kazdey prawie wsi inny. Grammatyki zadney niema, i to nam wielką trudność w nauczeniu się onego sprawia.

Do Sebenico nie wprzody poiedziemy, az póki JW Kragliewicz nie powroci. On zaś oświadczył się, ze przed wiosną Cattaro nie opusci.

Sub 19 X-bris el. pisałem do JW. Kragliewicza, donosząc: ze na Rozkaz Monarchy przybyłem do Zary z trzema kapłanami, celem usłuzenia Jego Dyecezyi i zaprowadzenia szkoł: Nieomieszkałem iak należało, polecic się. Oczekuię odpisu. List ten od rządu przeyrzany (3) przy Rządowych expedycyach odesłany do Kattaro.

Przybywszy do Zary, iestem tu zwany od Rządu i wszystkich innych Dyrektorem Studyow teologicznych — Grecy zas zowią czasem Signore protosingello.

Cały wypadek naszego powołania, zależy od owego zwrotu, iaki wezmie naprężenie to, które między JWKragliewiczem i Mnichami ton całemu Duchowieństwu daiącemi, ieszcze od samego początku postrzega się. Wyznawcy greckiego obrządku są albo wiesniacy, a ci są ze wszystkiego kątenci, co im Zakonnicy bliskiego klasztoru powiedzą; albo kupcy w miastach nadmorskich, a ci są stekiem z rozmaitych narodow: z Lewante, z Grecyi, z Mołdawy, z Serwii, z Bosnii; ci ostatni nie tylko: ze od Unii są dalecy; ale nawet między sobą samemi w wyznaniu i trzymaniu obrzędow zgodzić się nie mogą, sądząc ze oryginalna Cerkiew tego kraju z ktorego są rodem, iest lepszą nad drugie.

Z tego wszystkiego przekonać się Wasza Excellencya raczy: iak smutne iest nasze położenie, a osobliwie moie, ktory się odpowiadalności i zplamienia dobrey sławy, ktorą dotąd miałem, wielce obawiam. Dotychczas służy nam na zaspokoienie, owe postrzezenie JWGubernatora, ktore mi w tych słowach udzielić raczył: Die Griechen sind nicht für Sie, den das können sie nicht seyn, allein auch nicht gegen Sie, was in den gegenwärtigen Umständen viel sagt. Scielę mnie u Nog Waszey Excellencyi, ktore z uszanowaniem całuię, i polecaiąc się z Moimi Wysokiey Łasce, z głęboką Submissyą zostaię

Waszey Excellencyi nayunizeńszym Sługą
A. Słupnicki mp.

w Dzień nowego Roku 6 Jan. 820 w Zarze.

17. Лист крил. Ол. Ступницького до митр. М. Левицького (4. I. 1820 р.)

Excellentissime Domine!

Znayduiąc się w Dalmacyi, raz tylko ieden miałem zaszczyt pisac do Waszey Excellencyi na dzień samego ruskiego nowego roku, który dla zimna wtedy panuiącego, pospiechu i słabości, podobnoś mylnie sub 6 Januarii datowałem. Od tego czasu niesmiałem zaymować Waszą Excellencyę moiemi pismami, wiedząc dobrze: ze Wasza Excellencya drogie zycie swego momentu na dobro Cerkwi swoiey, i małey garstki ruskiego narodu poswięcasz; iednakze przez JW. Biskupa Przemyskiego dawałem wiadomosci o sobie, do ktorego sub 11 Febr: 16 et 30 Apr. ac. pisałem. Gdy się teraz przecie czas zblizył przeniesienia się naszego do Sebeniku; o tem, iako tez o zayszlych z powodu naszego zamieszaniach, winien iestem w pokorze i z ucałowaniem serdecznym drogo cenionych Rąk Waszey Excellencyi, uczynić następuiące doniesienie. Jak iuz w wyzey wspomnionym liscie pisałem, Grecy tuteysi wiedzieli natychmiast, ześmy Uniaci, a nawet przed przybyciem naszym, przeszła się pogłoska: ze JW. Kragliewicz zamysla inny system religii wprowadzić: i dla tego powracaiącemu z Wiednia, Grecy Tryestańscy zadnych honorow nie czynili, ani do domu przyiąc nie chcieli. Gdybyśmy przybywszy do Zary, zaraz się byli udali do Sebeniku, było by moze wszystko w cichości przeszło. Ale oddalenie się JW. Biskupa do Kataro na 5 miesięcy, wstrzymało nas w Zarze, w tym czasie mieli Grecy dostatkiem porę namyslenia się, zasiągnienia dokładnych wiadomosci o nas, co za iedni iesteśmy? a nawet nieszczęscie nasze chciało, aby kupiec Agramski, grek który był przytomny poswięceniu JW. Gierowskiego, przybył do Zary, poznał go i rozgłosił: ze sam widział, kiedy był od uniackiego Biskupa na kapłana stawiony. Mimo tego wszystkiego (2) Grecy Zaratyńscy zawsze się grzecznie z nami obchodzili, zwłaszcza zesmy niektore ofiary małe dla Cerkwi czynili, kapłanom greckim do nas z ciekawosci przybywaiącym stipendya dawali, i podług mozności o ubogich nie zapominali. W cerkwi często nas prosili spiewać po naszemu, co my tez i czynili. Naywiększy ambaras doznalismy w wielki tydzień i w dnie wielkanocne, nie mogąc ani współcelebrować ani kommunikować, iako od czasu wyiazdu naszego z Wiednia anismy się spowiadali, ani kommunikowali. Gdziesmy się tylko obrocili, wszędzie nas pilne oczy strzegły. Ciekawi i interessowani tak ze strony Grekow, iako tez z strony JW. Biskupa ustawicznie oblegali nas wizytami i badaniami do zywego trapili. Nareszcie powrocił JW. Biskup z Kataro, ale nietylko, ze zle był przyięty od Grekow w Sebeniku, ale nadto postawili mu przed drzwi trzy krzyze z Cmentarza wzięte, w Cerkwi przeciw tronowi zawiesili tablicę z napisem: ze to iest Cerkiew grecka, nie unicka, i rozsiali po

całey Dalmacyi satyry i paszkwile — wszystkie w tey treści: ze zaprzedał wiarę prawosławną. Właśnie miałem iechac do Sebeniku z iednym tuteyszym Grekiem, swiatłym i dobrym człowiekiem, abym komplementował JW. Biskupa i polecił się Jego iako tez i Sebeniczanow łasce; gdy tymczasem nadeszła o tych scenach urzędowa wiadomość do Gubernium. Natychmiast dla uciszenia tych rozruchow, był posłany kommissarz Cyrkułowy; ktory przysłał grekow celnieyszych do Zary, dla usprawiedliwienia tego, co się stało. Ci ustnie skarzyli się na Biskupa, a gdy im kazano zale pisemnie podać, opuscili w tém wszystkie powyzsze skargi, tylko prosili o to, aby nas precz ztąd odesłać. Bog nas ieszcze ma w Swoiey opiece, ze naszego charakteru moralnego nie tylko w niczym nie naruszyli, ale nawet dobre o nas dali swiadectwo: Mogliby byli bespiecznie co się imby (3) podobało opisać, a nawet na nas obcych, w kraju, w ktorym pieniądze są naypierwszym działań popędem, dostatecznych postawić swiadkow. JW. Gubernator polecił im spokoyność, i zapewnił, ze tu nie idzie o przewrocenie wiary ale o oświecenie narodu greckiego. Tym czasem przybył tutay sam JW. Biskup, ktory nas grzecznie po swoiemu przyiął Na obradzie u JW. Gubernatora zostało ułozono: abym ia z iednym z moich kollegow do Sebeniku poiechał i tam miarkował, czyli co z zaprowadzenia szkoł być moze lub nie? tym czasem chce nam rząd dać cerkiew dawniey łacinską, potém grecką, a teraz prozną dla prawienia Nabozeństwa, aby przekonać: ze my takiez same mamy nabozeństwo. JX. Terleckiego zyczyliby odesłać dla tego: ze sam niekontent z swego położenia, i ze w zadney konwersacyi niema udziału i ze przed témi co nas szpiegowali, w czymsić się wymowił. Ale to wszystko i nas a osobliwie mnie czeka. Wina musi zawsze paść na słabszego. Rrząd, JW. Biskup, i narod cały grecki pomylić się nie mogą, gdy więc przedsięwzięcie nie przydzie, co iest rzeczą podobną do prawdy, my zatem winę poniesiemy. Cobądz będzie, iestem na wszystko rezolwowany, pocieszaiąc się tym przynaymniey ze nam dotąd zadney winy nie przypisano. Odiazd moy do Sebeniku nastąpi przy końcu biegącego tydnia, kto wie, moze w teraznieyszym zaiątrzeniu grekow, ta podroz będzie ostateczna. Niech się dzieie wola Boza. Ja tylko Waszą Excellencyę upraszam naypokorniey, racz tę łaskę swoią, ktorey mnie nayłaskawiey uczestnikiem dotąd czyniłeś, przywrocić dla moiego starego Oyca, brata i rodziny, ktorych opiece JW. Pana naydrozszego moiego Arcypasterza polecam, rownie iak i moich teraznieyszych kollegow, ktorzy zemną tysiączne położenia teraznieyszego przykrosci wiernie i statecznie dzielili. Gdy to piszę, nie tracę przez to nadziei, Bog iest mocny i dobry. Zakrywać sobie tylko tego nie mogę, co się łatwo stać moze, i (4) co się w podobnych okolicznosciach prawie zawsze działo. Dzisiay iest JW. Biskup ze mną, Parochem tuteyszym, i grekiem moim przyiacielem na obiedzie u JW. Gubernatora. O JW. Biskupie wszyscy powiadaią: ze iest bardzo dobrym

człowiekiem. Gdybym iakobądź inną miał applikacyę w Zarze, byłbym dosyć spokoynym. Znayduie się tu JW. konsyliarz Chlumecki, Starosta cyrkulowy niegdyś kommissarz w Zółkwi Pluschk, i innych wielu officyalistow niegdys maiących umieszczenia w Galicyi, ktorzy przyiazni swoiey nie ublizaią dla mnie. Ale to odemnie nie zalezy. Nie smiem zadnych dawać rad w moim położeniu, aby śnadz nie radzić daremnie, lub aby przez usłuchanie rady niesciągnąc na siebie odpowiedzialność. Z resztą iezli mi Bog pozwoli wyiść z zdrowiem i z honorem z tego labiryntu, będę zawsze wdzięczen i dobroci wielkiego Boga i Waszey Excellencyi tak za oswobodzenie z ambarassownego położenia, iako tez i za dobrą szkołę, ktorą z prawdziwym moim pozytkiem odbywam w Dalmacyi. Az tu dopiero postrzegłem, ze w wielu rzeczach byłem złym a po naywiększey części nierozsądnym człowiekiem. Niewstydzę się wyznać to przed moim ukochanym Arcypasterzem i Dobrodziejem, ktory dotąd zawsze mi wszystko łaskawie przebaczał. Doswiadczenie naylepsza szkoła. Rozkaż nayłaskawiey Excellentissime Domine! aby kto z podręcznych doniosł nam o drogim Waszey Excellencyi zdrowiu i zdarzeniach niektorych Dyecezyi. Moie serce iest zawsze w moiey Oyczyznie. Dotąd miałem tylko wiadomosc o chorobie JW. Arcybiskupa JW. Gubernatora, o przeniesieniu się JW. Kriega i zastąpieniu go przez Stuterhaima. Gorąco tu iest iuz bardzo uciązliwe, mowią, ze większe będzie. Polecam mnie wraz z moiemi kollegami wysokiey protekcyi i ucałowawszy wraz z niemi ręce i nogi Arcypasterskie iestem z naygłębszym uszanowaniem

Waszey Excellencyi
naynizszym Sługą
Stupnicki.

Zara 14. Maja 820.

18. Лист крил. Ол. Ступницького до митр. М. Левицького (15. VI. 1820 р.)

Excellentissime Domine!

Pod dniem 14. Maja r. b. doniosłem z głębokiem uszanowaniem Waszey Excellencyi: ze wkrotce miałem do Sebeniku wyiezdzać. Rozruchi pod ten czas tamze zaszłe stały się powodem, ze odiazd az do dzisiayszego dnia został spozniony. Własnie wybieraiąc się w te podroz, ktorą okrętem publicznym Peniche w zołnierze i armaty uzbroionym mam odbyć, otrzymałem od moiego Oyca Parocha w Utoropach list płaczliwy: ze brat moy młodszy expensą krajową edukowany na ostatnim teologicznym roku z Seminaryum został exkludowany; Do ambarassow wielkich, ktore moie położenie samo z sobą przynosi, do obawy prawdopodobney nieszczęsliwey przyszłosci dla mnie, dołączone staruszka moiego Oyca łzy i lamenta, pogrązaią mnie w smutek ostatni.

Opatrzność Boza prowadzi mnie prawdziwie ciernistą drogą do zgonu zycia. Niech się iey dzieie wola swięta. Nayokropnieyszym iest dla mnie ciosem: ze od domu oyczystego na mil dwiescie oddalony, łez zgrzybiałego na 38 letnich usługach nienagannych osłabionego Oyca otrzeć nie mogę. Móy (2) Oyciec sądząc, zem ieszcze godzien owey wysokiey Łaski i względow, mocą ktorych Wasza Excellencya z pomiędzy półtora tysięca podrządnego Duchowieństwa nayłaskawiey mnie powołanie ninieysze tak delikatne pracowite i niebespieczne powierzyć raczyłes, a przez co on na starość swoią podpory i pociechi pozbawionym został, rozkazał mi abym i iego i moim imieniem za moim niegodnym wprawdzie bratem, u stop Waszey Excellencyi naypokornieysze złozył wstawienie się.

Jezeli młodociane moiego brata pobłądzenia są tego gatunku: ze poprawy ieszcze spodziewać się mozna, iezeli dla zasług starego Oyca na syna wzgląd miany bydz moze: iezeli w gatunku przewinień moiego brata wysoka Waszey Excellencyi Łaska z sprawiedliwością pogodzone bydz mogą; racz Wasza Excellencya raz ten onemu przebaczyć i nayłaskawiey do Seminaryum przypuscić, albo przynaymniey o swoim koszcie ukończenie teologii dozwolić: Smiałość moią ninieyszą raczy Wasza Excellencya niepoczytać mi za złe. Posłuszeństwo moiemu Oycu winne, los dalszy zycia moiego brata, a naybardziey troskliwość: aby ninieysza zgryzota (3) nie skrociła naydrozszych dla mnie dni zycia Oyca moiego, skłoniły mnie do tego, ze Waszą Excellencyę naypokornieyszym ninieyszym pismem zatrudniam.

Jaki bądz skutęk wezmie ta moia naypokornieysza prosba; ia zawsze z nayglębszym uszanowaniem być nie przestanę

Waszey Excellencyi
naynizszym Sługą
Stupnicki.

Zara 15. Juni 820.

PS. Dopiero w Rządzie dowiedziałem sie: ze tey nocy podrzucony Paszkwil grozący JW. Gubernatorowi, JW. Biskupowi i dwom nayswiatleyszym Grekom za to, ze sprowadzono wiele woyska do Sebeniku. My iedziemy na Peniche Vigilante, Capitano Guita na ktorym pięc armat i 24 zołnierzy. JW. Minister Saurau kazał przyspieszyc odiazd do Sebeniku. (3) W tem momencie odłozono odiazd nasz na Subotę, a policya mnie przestrzegła, abym się miał na ostroznosci od Maszki, ktora od dni kilku daie się widzieć koło okien mieszkania mego, i ktorą dopiero sledzić będą. Jezeli Wasza Excellencya na te moie obawy troski i bolesci, raczył kazać komu odpisać pocieszaiące słowo: naylepiey by było posłać pod adressą Starosty Cyrkułowego w Zarze de Pluschk, ktory był w Zółkwi kommissarzem, i teraz wiele dla mnie ma przyiazni. Całuię nogi Waszey Excellencyi.

19. Начерк листу митр. М. Левицького до крил. Олекси Ступницького (4. VII. 1820 р.)

Wszystkie listy Perilt. Dnationis V-rae pisane do mnie od czasu wyiazdu z Wiednia do Zara doszły rąk moich. Dowiaduiąc się z tych listow o krytycznem położeniu Perilt. Dnationis V-ae i obawiaiąc się, aby moie odpowiedzi nie dostały się w ręce tych, ktorym missya nie podoba się, i aby to do większego zaiątrzenia nie stało się powodem, nie odpisywałem, chociaż to usilném było żądaniem moiem. Teraz zainformowswszy się z ostatniego listu dt. 15. m. el., iż naylepiey iest pisać pod adressą Starosty Cyrkułowego w Zara de Pluschk, pospieszam z odpowiedzią moią. —

Poymuię ia cały ogrom trudow, przykrości i niebespieczeństw, na ktore Perilt. Dnatio V-a ze swoiemi kollegami wystawiony iesteś, i nie bez troskliwości myslę o dalszych wypadkach. Ależ z drugiey strony wystawiam sobie wysokość powołania Waszego, opiekę Rządu i doswiadczoną przezorność Perilt. Dnationis V-rae, ktora mi iest rękoymą, iż Peril. Dnatio V-ra za pomocą Boską a przy protekcyi naywyzszey Liniowey władzy potrafisz obstać naprzeciw wszelkim trudnosciom i odpowiesz zaufaniu Monarchy. Każde ważne przedsięwzięcie musi bydz połączone z trudnościami. Przedsięwzięcie, do ktorego Perilt. Donatio V-a wezwany iesteś, liczy się między nayważnieysze, bo się tycze bezpośrednio dobra kraju i Religii; muszą mu więc towarzyszyć trudy i niebespieczenstwa ważnosci iego odpowiadaiące; ale te nie są do niezwyciężenia; ostrożnie więc wprawdzie i przezornie, wszelakoż mężnie i odważnie postępuy Perilt. Dnatio V a w swoiem dziele, stosuiąc do siebie i swoich kollegow owo: **мѫдрствѹйте, стоите не бойте сѧ.**

(2) O pomyślnym skutku przedsięwzięcia zdaie się to niejako wyiasniać, że JW. JX. Biskup tameyszy i swiatleysi z Grekow dobrych są myśli. Że się znayduią Malkotenci i staraią się zniweczyć zamiary rządu, to nie dziw. Wszakże i w Galicyi zaprowadzanie szkoł normalnych i popularnych czyniło początkowo opaczne wrażenie. W Czechach zaś, za czasow Cesarzowey Maryi Teresy stało się było powodem do zamieszań, Rząd iednak wszystko usmierzył, szkoły powstały i naypięknieyszy wzrost wzięły; nie trzeba tracić nadziei, że się podobnie stanie w Illyrii także, a gdyby nawet tą razą żądanego celu nie dopięto, to Perilt. Dnatio V-a nie trwoż się wcale, abyś miał z dishonorem powracać, gdyż to nie będzie uchybieniu Perilt. Dnationis V-rae przypisano, rownie iak nie było przypisano uchybieniu s. p. Sponringa, iż w roku 805. bez skutku powrocił; gotowość Perilt. Dnationis V-ae na wezwanie Rządu zjedna Mu zawsze zadowolnienie Monarchy tak, iak zjednafo pochwałę Naywyzszą w Roku 818., aczkolwiek wtenczas bez skutku powrociłeś.

Brat Perilt. Dnationis V-ae nadużył pobłażania, ktorego poprzedniczo doświadczył, będąc zostawionym w Seminarium przez względy na swego Oyca i na zasługi Perilt. Dnationis V-rae, aczkolwiek wypadało go na on czas oddalić. Byłbym y tą razą chętnie oszczędził Perilt. Dnationi V-rae niemiłey wiadomości o dymissyi iego z Seminarium, ale wykroczył przeciw karności Seminarzyckiey w Towarzystwie takich, ktorych nie mozna było dłuzey w Seminarium zatrzymywać, i on więc w towarzystwie ich musiał to mieysce opuscić. Pewny iestem, że gdybyś Perilt. Dnatio V-a był okolicznie informowanym, do iakiego stopnia rozwiozłości teraz przyszło w Seminarium, sambyś podpisał wyrok (3) na oddalenie tych, w ktorych towarzystwie Brat Jego oddalonym został. Wszelakoż o dalszy los iego bądź Perilt. Dnatio V-ra spokoynym i do swoiego Oyca napisz, aby się nie troszczył. Konczy on teraz teologię, otrzymał certyfikat, iż ad Ordines sacros przypuszczonym będzie, idzie tylko o to, że kilka miesięcy sam się utrzymywać musi, w tym własna iest iego wina, wyrzucałem mu to na oczy, protestował, iż się poprawi i dobrym kapłanem zostanie. Chciey mu Perilt. Dnatio V-ra także rympimendę napisać, aby tém pilniey starał się obietnicy swoiey dochować. —

Ja dzięki Bogu dosyć zdrow iestem, nie mało iednak nieprzyiemności doswiadczać muszę. Tém sobie słodzę wszystko, że przecież cokolwiek dobrego zrobić się może, i że Rząd dobrą o klerze moim ma opinię.

Proszę mi donosić o swoich dalszych zdarzeniach, dodaiąc zawsze, iak mam adressować, ażeby listy pewnie dochodziły; naybespiecznieyszą będzie rzeczą, abym i następnie pod adressą obcą odpowiedzi moie posyłał. Teraz adresuię do Zara; w Sebenico może kto inny będzie, ktorego bym mogł adressu używać; proszę mię o tem zainformować.

Życzę z serca, aby Naywyzszy wzmacniał zdrowie Perilt. Dnationis V-rae i aby udzielał męstwa potrzebnego. **Дꙋхъ свѧтый сниидетъ на тѧ и сила вишнѧгѡ осѣни́тъ тѧ.**

Proszę kollegow swoich pozdrowić odemnie.

Zostaię z szacunkiem i zyczliwością Perilt. Reumae Dnationis V-ae addictissimus Frater

M. L.

Uniow 4. Julii 820.

20. Лист крил. Ол. Ступницького до митр. Мих. Левицького (28. X. 1820 р.) [1]

Excellentissime Domine!

W roku przeszłym obchodzilismy Solenność dostoynego Waszey Excellencyi Imienia w przystani Portu w Fiume, na

---

[1]) На четвертій сторонї дописка митр.: Resp. 2. Febr. 821. de Uniow.

angielskim okręcie Cathcart, tamze pod ten czas znayduiącym się. Kapitan okrętu człowiek uprzeymy i grzeczny, przyimował nas na pokładzie z wszelką goscinnoscią. Przy dobrym sycyliańskim winie spełnialismy wraz z Kapitanem i iego towarzyszami naydrozsze Waszey Excellencyi zdrowie, ciesząc się rownie z dnia tego naypierwszey naszego lubego Narodu Osobie należącego, iako tez z zaspokoienia naszey ciekawości, oglądaiąc raz pierwszy ogromną machinę okrętu.

W tym roku po odbytych rozmaitych obawach zgryzotach i niebespieczeństwach, założylismy w Sebeniku Kolonię prawosławia i bohoczestyia, należącą do Apostolskiey Waszey Excellencyi władzy. Z tego więc naszego siedliska z powodu przybliżaiących się Waszey Excellencyi dostoynych Imienin, i iako naypokornieysi Waszey Excellencyi podręczni, i iako pełni nayczulszey za wysokie dobrodzieystwa wdzięcznosci, (2) i iako członki owego narodu, ktorego Wasza Excellencya iestes naydobroczynnieyszym Naczelnikiem, składamy u stop Waszey Excellencyi te pełne nayglębszego poszanowania i nayserdecznieysze Życzenia: aby Bog Wszechmogący, który nas łaskawie, w owych czasach krytycznych, w Osobie Waszey Excellencyi tak dobrym, miłym, wysoce szanowanym, czynnym, o dobro swoiey trzody gorliwym obdarzył Hyerarchą, zachował dni Waszey Excellencyi przy zdrowiu i pomyslnosci w lata naypoznieysze, a więcząc pomyslnym skutkiem wielkie Waszey Excellencyi o podwyzszenie Religii, dobro Cerkwi, i zaszczyt kleru starania i zamiary, pomnazał ową czystą radość, o ktorą Wasza Excellencya z nieustannymi trudami wspaniałomyslnie dobiiasz się. Przyimiy Wasza Excellencya wyrazenie tych uczuciow nayłaskawiey, złozonych w dowod naypokornieyszey uległosci i nieograniczonego uszanowania, z ktorym iestesmy

Waszey Excellencyi
nayuniżeńszemi Sługami
A. Stupnicki mp.
Bazyli Terlecki mp.
Jakób Czestyński mp.
Jakób Gierowski mp.

Sebenico 28. 8-bris 820. (2)

Drogie Waszey Excellencyi wyrazy de 25. Aug. ac. pod kopertą Kommendanta Grimer pisane, doszły rąk moich. Wiadomość o statecznym Waszey Excellencyi zdrowiu, i o pomnozeniu Seminaryum bardzo mnie ucieszyła. Przy tylu zawadach, ktore się podwyzszeniu liczby Alumnow naprzeciw stawiały, Wasza Excellencya potrafiła czynnym swoim staraniem, zamiary swoie doprowadzić do poządanego celu. Bog dobry niech uzycza naszemu dobremu Monarsze i Waszey Excellencyi wszelkich błogosławieństw. Wielkość dobroczynnosci tey rownie mnie przenika iak i moich wspołziomkow. Niech będą Waszey Excellencyi nayczulsze dzięki od nas wszystkich. Polepszenie spodziewane solariow

dla parochow i kapellanow i kooperatorow, doydzie do porządanego kresu. Co bowiem Wasza Excellencya przedsięwziąłes wszystko zostało uskutecznione; Dowod: ze Wasza Excellencya rzeczy słusznych i potrzebnych żądasz.

Moy brat, ktory sam Waszey Excellencyi poprawę swoiey lekkomyslnosci przyrzekł, zapewnił i mnie takze: ze na przyszłość nie da żadnego powodu do nieukontentowania. Zaręczam za iego serce, ze iest dobre. Złe towarzystwo, sprowadziło go na bezdroze, ale troski zycia, okolicznosci gospodarskie i grunt charakteru dobry, utrzymaią go nadal przy obowiązkach, ktorym się poswięcił. (4) I iego i nayszczegolniey moiego starego dobrego Oyca wraz i siebie całego, dobroczynney Łasce wysokiey naypokorniey polecam.

My dotąd zdrowi pomimo okropnego Scirocco wiatru. Interessa Seminaryum idą bardzo powolnie. Kilka proiektow względem ustalenia Seminaryum podałem podług formularzow mi przysłanych, ale Rząd, a bardziey niektore osoby (Partout comme chez nous) chciałyby niczym zbyć potrzeby Seminaryum. Juzto dla oszczędzenia wydatkow chciano dać ubior łacinskich Alumnow, iuz odmawiano bieliznę, iuz obrębywano liczbę od Nayiasnieyszego Pana przyznaną. Ale ia o to co słuszna upominałem się i będę się upominał, bez nadwerężenia winnego Rządowi uszanowania, naśladuiąc Waszą Excellencyę w małym tym okręgu co mi iest przyznaczony, i Bogu dzięki upominania moie niezostały bez skutku — tylko ze wszystko się dzieie ieszcze powolniey, iak pomału. JW. Biskup łaskaw iest na nas, i przyimie nasze przedłozenia z modestyą uczynione chętnie. Odjechał na poswięcenie Cerkwi w Dyecezye końmi wierzchami: bo drog wzorowych wszędzie ieszcze niema. Grecy iak byli, tak są. Teraz przynaymniey, gdy idziemy, raczą nas pozdrawiać, czego przedtym niebywało. O Semynarzystow nie będzie trudno, będą się garnąć ze stron wszystkich — gdyby tylko Seminaryum; 5 Indywiduow iuz a 19. Julii chodzą do szkoły. Całuię Stopy

Słupnicki.

(5) Nayprzykrzeyszą iest dla nas rzeczą: ze dotąd ieszcze swoiey Cerkwi nie mamy. Zaczęlismy chodzić do Cerkwi greckiey, i musiemy chodzenie te kontynuować mimo tego, ze się na nas zyzem patrzają, a niektorzy młodziki nawet i przekąsy sobie pozwalaią. Nie wypada zdaie mi się opuszczać sposob ten, ktorysmy powzięli z początku. Przedłozenia moie względem Cerkwi, posłane są do dworu, i codziennie oczekuiemy decyzyi.

Do JW. Jûstla pisałem in Augusto list, ktory podałem przez JX. Barusiewicza, kazał mi niektore grzecznosci napisać, ale sam, iak się spodziewałem, nic nie odpisał.

Oprocz Grekow, ktorzy nas, iak naturalnie, niechętnie widzą, wszyscy drudzy wiele nam szacunku dowodow daią. Kto tylko przeiezdza z znacznych ludzi woyskowych lub cywilnych iako to

Generalowie sztabowi i nizsi officyrowie, konsyliarze Gubernialni Foralni i inni Duchowni i Swieccy zawsze nas odwiedzaią i albo mieszkaią u nas, albo obiad lub kolacyę iedzą. Sposob ten goscinnosci, ile z siebie iuz nienaganny, musiemy utrzymywać dla tego, aby sobie wszędzie ziednać dobre imie i przyiacioł.

Moi koledzy daią niemieckiego ięzyka naukę i po domach znakomitych, i w szkole — ale to gratis. JX. Gierowski postąpił znakomicie w ięzyku serbskim, a ia sobie podchlebiam toz samo (6) w włoskim: maiąc zwłaszcza konieczną potrzebę mowienia codziennie tym ięzykiem. Widzę konieczną potrzebę uczenia Alumnow moich grammatyki illyryiskiey, geografii, arythmetyki, psycholygii, a potem az teologii. Niepodobna, aby poięli prawdy teologiczne, bez nazwyczaienia się przez owe poprzednicze nauki do zastanowienia się i myślenia. Musiemy więc tworzyć nowy ięzyk, bo w psychologii np. nic dotąd nie pytano po serbsku. Z tego powodu osmielam się Waszą Excellencyę naypokorniey dopraszać: Racz tak młodym w Seminaryum naszym Lwowskim przełozonym, iako i Konwiktystom Wiedenskim nakazać i serio zalecić: aby się uczyli po francuzku i po włosku, kto wie iakie kiedy potrzeby zayść mogą. Gdyby mnie był kto silniey iak moia wlasna wola, przynaglił do uczenia się ięzykow, nie byłbym teraz walczył z temi przykrosciami, co mi potrzeba ięzykow sprawuie. Dla Wiedeńskich Alumnow myśmy gotowi potrzebne szkolne księgi i Dykcyonarze posprawiać. Będąc my ubogiemi, sama tylko zręczność i sposobność moze naszą dalszą exystencyę zapewnić, i przeciw znanemu Swiatu prozelityzmowi Jezuitow zabespieczyć. Ci Oycowie, iak się dowiedziałem — osiadaią w Galicyi. Ktoryż z naszego rodu moze zapomnąc przesladowania, ktore czynili az do tego stopnia: ze zabytki nawet dawne dziejow, ktore tak miło kazdemu przypominać narodowi poniweczyli i popalili? Day Boze: aby nauka dana im w Rossyi wykorzeniła w nich tego ducha, ktorego tysiączne całey Europy krzyki i kary przemienić niezdołały? Daruy Excellentissime Domine tey moiey niepotrzebney rozwlekłosci. Zdaie mi się: że przy moich przykrosciach i dolegliwosciach, rozprawiaiąc z moim serdecznie ukochanym i naydostoynieyszym Arcypasterzem, poczuwam wielką ulgę i pocieszenie. Stopy i rączki powtornie całuię.

Stupnicki.

21. Лист крил. Ступницького до митр. Левицького (17. XI. 1820 р.)

Excellentissime Domine!

Uwiadomienie Gubernium tuteyszego o zaprowadzeniu szkoły i Seminaryum dla Grekow w Sebeniku, w ktorym iest zaszczytna wzmianka o professorach do tegoz celu przyznaczonych, zasyłam z wyrazeniem nayglębszego uszanowania dla wiadomości Waszey Excellencyi. Dom Seminarzycki zaczyna się iuz restaurować, nie

bez przeszkod przecie, albowiem oprocz Grekow, wielu iest takich, ktorzyby Instytut ten dobroczynny dla samey zazdrości zniweczyć chcieli. Na rozkaz JW. Excellencyi Gubernatora wypracowałem Instrukcye dla organizacyi Planu Nauk i Edukacyi (2) w tuteyszym Seminaryum. Spodziewam się: ze się i JW. Gubernatorowi i Kancellaryi nadworney podoba, i potwierdzenie uzyska.

Od kiedy zimnieysze czasy nastały, ia często zapadam na zdrowiu, osobliwie boleść i zawrot głowy nieprzestannie prawie cierpię. Dyeta nayscisleysza, i medycyny nic nie pomagaią. Moze być, ze zle zaopatrzone pomieszkanie, przystępne kazdemu wiatrowi, iest moiey słabosci przyczyną.

Rozruchy się usmierzyły, lecz nie uspokoiły zupełnie. Kandydaci do Semi- (2)- naryum zgłaszaią się codzień więcey, aktualnych zaś uczniow nie mamy więcey nad 6. Bardzo wielką przykrość cierpiemy, nie maiąc swoiey Cerkwi. Juz rok minął iak nikt z nas na sobie Epitrachila nie miał. Cierpliwość i stateczne wytrwanie czey nas do pożądanego celu doprowadzą.

Niepraktykowanym dotąd sposobem został Biskup rl. w Traci pensyonowanym i rocznie miasto dochodów, ktore aktualnym dotąd będąc Biskupem pobierał, 3000 fr. opatrzonym. To Biskupstwo iest procz tego zniesione, więc iuz odtąd zadnego pasterza mieć nie będzie.

(4) Kilkunastu Karbonarzow odkryto tutay i do scisłego wsadzono więzienia. Są to ludzie nikczemni, znani z złey moralnosci, i podłego charakteru. Zadnego niema, zeby przecie miał iakowe znaczenie, rozum lub cenę moralną. Niech nas Bog i dobry nasz Monarcha zachowa od takich Reformatorow, i Konstytucyonistow. Moi kolledzy wraz ze mną Nogi Arcypasterskie całuią. I ia polecaiąc Wysokim Względom ich, moią lubą Galicyiską rodzinę i siebie samego, iestem z nayglębszym uszanowaniem

Waszey Excellencyi
nayunizenszym Sługą
Stupnicki.

Sebeniko 17. 9-br. 820.

22. Лист крил. Ол. Ступницького до еп. Снігурського (29. VII. 1819 р.)

Jaśnie Wielmozny Panie Naydostoynieyszy Pasterzu Panie i Dobrodzieju!

Szacowne JW. Pana wyrazy przez JX. Terleckiego podane, doszły mnie dnia onegdayszego w Baadenie, gdzie od 20. b. m. z skutkiem bardzo pomyslnym uzywam kąpieli, albowiem w nogach i piersiach iuz dotąd wielką ulgę poczułem. Zabawię tu ieszcze przynaymniey dni 20. abym się ze wszelkiego defektu radykalnie wyleczył.

List JW. Pana do JW. Nominata Eperyeszyńskiego odesłałem natychmiast przez JX. Gierowskiego z zaleceniem, aby go do

Adressu erga reversales wręczył. JW. Nedeczki przed 14. dniami wyiechał z Badenu, gdzie kąpieli dni kilkanascie używał. Z niedzieli muszę być dla interessow w Wiedniu, a za tem podług zalecenia JW. Pana list do JW. Nedeczkiego adressowany erga reversales JP. Zidok oddam. Reversales oboie będę JW. Panu produkował.

Za przysłaną lyturgiczną książkę naypokornieysze dzięki składam, oraz o przysłanie Logiki Lodego z głębokim uszanowaniem dopraszam się. Książka ta dla mnie i dla kollegow co do definicyow i terminologii iest koniecznie potrzebna (2) i JW. Pan raczył nam przysłanie oney nayłaskawiey przyobiecać.

Co względem iurysdykcyi nad parafią S. Barbary wypadło, raczy JW. Pan obaczyć w załączeniu. Z tego widać, że ta decyzya nie iest ieszcze finalną, i ze tylko iako prowizoryum uwazac iey nalezy. Podług mo'ego zdania dwie mogą być przyczyny, dla ktorych tak decydowano. 1-o Moze niepodobna było obalić powody, ktoremi Metropolia prawa swoie do jurysdykcyi popierała. 2-do Moze nie chciano, dla iakowych przyczyn politycznych odmowić natychmiast JW. Stanich. Co zaś bądz iest: zawsze zle, ze między unitami takie się wszczynaią processa, ktore rozdwoienia i nieprzyiazni osobistey mogą być powodem. Konkurs nowy na tąz parafią kazano wypisać. Raczy JW. Pan o tem Jego Excellencyi donieść, albowiem ia się wstrzymam z pisaniem, dopóki więcey bliższych okolicznosci z naszym powołaniem nie zapadnie.

JW. Panu i JX. Sieleckiemu z powodu wyniesienia go na kanonię głębokie moie uszanowanie uczucia i powinszowanie składam JW. Panu, że w nim pozyskuiesz uczciwego, pracowitego dobrego urzędnika; iemu zaś, ze za łaską JW. Pana wstąpił na ową drogę, na ktorey talenta swoie i dobre przymioty moze poswięcać z większym skutkiem dobru krajowemu i Dyecezyi. Racz go tylko JW. Pan wziąść w swoią protekcyę, aby tak iak JX. s. p. Fredorowicz nie stał się ofiarą prywaty.

Dom kapitularny zapewne wzniosł się iuz znakomicie. Życzę naypomyslnieyszego dokończenia, ale oraz właścicielom братолюбія więcey i rzetelnosci, iak dla mnie okazywali, a osobliwie sensum communem, bez ktorego w teraznieyszych czasach (3) rzeczy nasze nie tylko się nie podniesą, ale czasem upadną.

Jasnie Wielmozny Pan iesteś cnot towarzyskich wzorem i życzę, aby ci, co są JW. Pana nayblizsi onego się trzymali.

JX. Gierowski przez dobroć swoią i powinną uwagę na JW. Pana zabrnął z powodu JP. Lewickiego w okropną odpowiedzialność. Zaręczył on za niego długi, do 1000 fr. W. wynoszące, sądząc, ze tego, ktorego JW. Pan raczyłeś rekommendować, kompromitować nie nalezy, wydaiąc go na ręce wierzycieli a za tem do aresztu. Jesli go JW. Pan przez swoią powagę nie raczy wydzwignąć z tego ambarassu, nic mu nie pozostanie, iak oddać p. Lewickiego tym, ktorym za niego dał porękę.

Brody nasze czynią postep, a my takze od Woltiggego znanego Dykcyonarza autora uczymy się po illiryisku i włosku. JW. Rudnay nominowany prymasem węgierskim. — Powrotu Nayiasnieyszego Pana spodziewaią się 2. Augusti rb. i oraz za powrotem wiele odmian w Staatsracie i Ministeryum. Tak powszechnie mowią.

Jest tu w Badenie Burmistrz Lwowski z familią, Appellacyiny konsyliarz z Lwowa Reindl, ma takze przyiechać Hofrath Krieg i Kniebel starosta Brzeżański do kąpieli.

Sanctitas Sua zezwolił na concentracyę biskupstw włoskich tak, ze z 12. Dalmackich 4 tylko subsystować będą Biskupstwa, toż samo i w Lombardji zaydą Kapituł i Biskupstw redukcye.

JX kanonik Harasiewicz, JX. Vicerektor Wisłocki i JP. komornik graniczny Jaczewski (?) Matłachowski znayduią się (4) także w Badenie.

JX. Rektor Ławrowski possessyonat i obywatel myśli, iak tu mowią, serio zostać moim następcą. — Jesli się to stanie, a ia bym pytanym został, kogo by na iego mieyscu z pożytkiem postawić —? był bym za JX. Dubowickim exclusive, bo to czynny, zacny i akuratny kapłan. Mamie Dobrodzieyce rączki całuię i moie uszanowanie dołączam. Całuię oraz stopy JW. Pana i zostaię z głębokim uszanowaniem i submissyą Jasnie Wielmożnego Pana naydostoynieyszego Pasterza, Pana i Dobrodzieja

nayuniżeńszy sługa *Stupnicki.*

Baaden 29. Julii 819.

23. Лист крил. Ол. Ступницького до еп. Снігурського (11. II. 1820 р.)

Illustrissime et Reverendissime Domine Domine Pastor gratiosissime!

Sub 6. Januarii ac. N. S., pisałem ad Suam Excellentiam JW. Metropolity zasyłaiąc powinne roku nowego powinszowanie, i opisuiąc naszą podroz z Wiednia i bawienie się w Zarze. Zapewna iuz Jaśnie Wielmozny Pan Dobrodziey iesteś a Sua Excellencya o wszystkim uwiadomiony. Gdyby zaś ieszcze dotąd żadnych o nas nie było wiadomości, przy złozeniu głębokiego poszanowania, i przy ucałowaniu rąk Pastyrskich krotkie ninieysze zasyłam doniesienie.

Jak iuz z Wiednia pisałem, wyiechalismy z tey stolicy 6. 9-br. 819 i wyiąwszy niewygody słotnego czasu, zaiechalismy przez Grätz, Laybach do Fiume: w Laybachu złozyłem moie uszanowanie JW. Gruberowi Biskupowi i JW. Fori nob. prezydentowi Baronowi de Kruft, od ktorych niektore Informacyi względem Dalmacyi powziąłem. Na Planinie między Loitsch i Adelsbergiem o mało nas pioruny nie ubili: o kilka krokow

tylko od naszego powozu padały. Opatrzność tylko Boza mogła nas w takowym niebespieczeństwie ratować; Po 12 dniowym czekaniu w Fiume na czas i wiatr pomyslny, pozegnawszy się z P. Professorem Kluczenko tu przy Gymnazyum applikowanym moim Ziomkiem, udalismy się na morze, i nawalnoscią Flory o mało dwa razy przy Veglii i przeciw Zengg nie zatonęlismy w morzu. Boiazń, chybanie okrętu i przewracanie się po wałach, oczewiste smierci niebespieczeństwo, sprawiły w nas (2) gorączkie wielką, womity, i tak nieprzyiemne z zawrotu głowy pochodzące uczucie, ze go opisać niepodobna. Przebywszy i to szczęsliwie dostalismy się 7. X-br. ac. do Zary: gdzie dobrze od Rządu bylismy przyięci. JW. Gubernator człowiek więcey iak sredniego wieku, bardzo zacny i uprzeymy. Poniewaz JW. Biskup Kraglievich w tychze dniach, w ktorych my przybylismy do Zary, wyiechał na Wizytę o więcey iak mil 60 niemieckich do Kattaro, i na żądanie rządu, aby się dla urządzenia Seminaryum powrocił, dotąd się nie powraca, ale dopoty się tamze bawić zamyśla, póki interessa wizyty nie ukończy; przeto i my daley nie iedziemy. Niedosyć na tym. JW. Kraglievich prosząc o zaprowadzenie Seminaryum w Swoiey Diecezyi dla ułatwienia swoiey prosbie drogi, przyrzekł: ze w Swoim pomieszkaniu, ktore iest zniesiony obszerny zakonnic klasztor, i zamieszkania i Audytorya Seminarzyckie pomiesci. Gdysmy przyiechać mieli, rząd tuteyszy żądał na zlecenia wyzsze, aby w tymze domu dla nas przygotować przyięcie. — Nie dozwolił tego JW. Kragliewich, wymawiaiąc się, ze sam potrzebuie tegoz zabudowania. Musiał zatem rząd kazać wyporządzić dla nas iedno skrzydło kasarni i więzienia publicznego; tak ze pod nami aresztanci, a obok nas zołnierze mieszkać maią. Podług moiego obowiązku pisałem do JW. Kraglievicha rekommenduiąc się z kolegami i ofiaruiąc usługi gotowe dla kleru i Dyecezyi. Odpisał JW. Biskup sub 10 m. el. ze kontent z naszego przybycia, zeby był nie udawał się w tak daleką podroz, gdyby był o naszym przybyciu do Zary dowiedział się wprzody. Zaleca abysmy ostroznemi byli, i od rządu o radzie nam w (2) teraznieyszym położeniu zachować potrzebney, dowiedzieli się. Żądał zaś od Rządu: abysmy udawali niekontentnych i przymuszonych — coby nam pierwsze bardzo łatwo ze względu na nasze położenie, i nieprzyiazne widoki, było. Tuteysi Grecy, ktorych iest w Zarze do 800 dusz stronią od nas, chociaz powierzchownie zadney grzecznosci nie ublizaią. Rząd mniema: ze niepodobna miec ich przyiaciołmi, dosyć zyskano, ze nie są nieprzyiaciółmi. Żeśmy Unitami zaraz się przy naszym przybyciu rozniosło tak z paszportu, iako i z naszey powiesci: żeśmy Galicyanie z Dyecezyow Lwowskiey i Przemyskiey. Archimandrita Zelich był dwa razy w Lwowie i 809 poznał sp. JW. Angellowicza. Geografia illyryiska Sollanicha toz samo iako i włoska Balbi opisuią w Galicyi rownie iak Schematyzm iedynie koscioł uniacko-katolicki. Mimo tego my spiewamy w tuteyszey Cerkwi; i niezle się podoba w porownaniu

z greckim wcale nieregularnym spiewaniem. Wczoray własnie Archimandryta Zelich, ktory iest antagonistą JW. Biskupa naturalnym, zwierzył mi się całego swego zycia i stosunkow z JW. Biskupem; czy to podstęp, czyli interes, czyli moze potrzeba uczynienia sobie przez zmiejszenie się ulgi, zawsze sobie z tego dobrze wróżę: ze nas za osoby z wpływem uwazaią, a zatem czey nam działać pozwolą. JW. Stanich pisał do mnie sub 29. m. el. ze w Regimencie Ogulinskim paroch z familią i kilku sąsiadami przyiął unię: iest on tego zdania, abym ia ad Suam Majestatem napisał: izby tego kapłana udotowawszy przy teyze parafii zostawił. To uczynię w tey mierze; co mi Rząd tuteyszy poradzi. Co do rządu Cerkwi i religiynego uczucia nie mam, czym bym gorliwość JW. Pana Dobr. ukontentował, pisząc o tuteyszym kraju. Dyecezya więcey nad 100 mil niemieckich ciągnie się (3) od Illyryi az do Montenego. Plebani bez nauk, bez dotacyi, bez wszelkiego porządku i reglamentu sami są Biskupami, pasterzami i wszystkim. Rzadko się kto referuie do swoiey duchowney zwierzchnosci dalekich – poblizcy zaś muszą. Znaydą się i tacy, ktorzy oprocz ksiąg cerkiewnych, innych czytać a tém mniey pisać nie umieią. Słowem zarosl nayciemnieysza. Trzeba zaś przyznać: ze lud tuteyszy nader bystry ma naturalny rozum i wymowę prawdziwie cudowną chociaz prostą. — Obywateli i duchowni r. l. Zaratynscy są dla nas grzeczni i uprzeymi, gdyby nie okolicznosci naszego powołania, moglibysmy zyć tutay bardzo przyiemnie, a tak zawsze pod ciężarem przymusu i dyssymulacyi chodzić musiemy. Moi kolledzy są zdrowi, uczą się po włosku i illyryisku, wszyscy razem ze mną z uszanowaniem ręce pasterskie JW. Panadb. całuią. Otoz to w krotkości wszystko, co godnym byc sądziłem wiadomosci JWPanadobr. — Z tego mozesz JWPandobr. wnieść łatwo: ze i przytomność, a osobliwie przyszłości niepewność wiele nam troskow i turbacyi sprawia. Pociesz nas JWPanie D. swoiemi kilka szanownemi literami, donosząc: ześ zawsze zdrow: i ze nas dotąd z względow swoich nie wypusciłes. Moy Boże! co tez JW. Baron w Wiedniu czyni? Czy może processa i woyny toczy domowe? Racz JWPandob. o ile podobna oddalać te, od biednego ruskiego narodu. Jego Excellencyi JWielmoznemu Metropolicie z uszanowaniem nozki całuię; Raczy JW. Pan Dobr. ninieysze doniesienie Jego Excellencyi kommunikować, i mnie zachować zawsze w Swoich wysokich względach i iako tego ktory z głębokim poszanowaniem iest

Illustrissimi et Revmi Domini Pastoris
gratiosissimi
naynizszym Sługą
A. Słupnicki Dyrektor Seminar.
greckiego w Sebenico.

Zara 11. Febr. 820.

tylko od naszego powozu padały. Opatrzność tylko Boza mogła nas w takowym niebespieczeństwie ratować; Po 12 dniowym czekaniu w Fiume na czas i wiatr pomyslny, pozegnawszy się z P. Professorem Kluczenko tu przy Gymnazyum applikowanym moim Ziomkiem, udalismy się na morze, i nawalnoscią Flory o mało dwa razy przy Veglii i przeciw Zengg nie zatonęlismy w morzu. Boiazń, chybanie okrętu i przewracanie się po wałach, oczewiste smierci niebespieczeństwo, sprawiły w nas (2) gorączkie wielką, womity, i tak nieprzyiemne z zawrotu głowy pochodzące uczucie, ze go opisać niepodobna. Przebywszy i to szczęsliwie dostalismy się 7. X-br. ac. do Zary: gdzie dobrze od Rządu bylismy przyięci. JW. Gubernator człowiek więcey iak sredniego wieku, bardzo zacny i uprzeymy. Poniewaz JW. Biskup Kraglievich w tychze dniach, w ktorych my przybylismy do Zary, wyiechał na Wizytę o więcey iak mil 60 niemieckich do Kattaro, i na ządanie rządu, aby się dla urządzenia Seminaryum powrocił, dotąd się nie powraca, ale dopoty się tamze bawić zamyśla, póki interessa wizyty nie ukończy; przeto i my daley nie iedziemy. Niedosyć na tym. JW. Kraglievich prosząc o zaprowadzenie Seminaryum w Swoiey Diecezyi dla ułatwienia swoiey prosbie drogi, przyrzekł: ze w Swoim pomieszkaniu, ktore iest zniesiony obszerny zakonnic klasztor, i zamieszkania i Audytorya Seminarzyckie pomiesci. Gdysmy przyiechać mieli, rząd tuteyszy ządał na zlecenia wyzsze, aby w tymze domu dla nas przygotować przyięcie. — Nie dozwolił tego JW. Kragliewich, wymawiaiąc się, ze sam potrzebuie tegoz zabudowania. Musiał zatem rząd kazać wyporządzić dla nas iedno skrzydło kasarni i więzienia publicznego; tak ze pod nami aresztanci, a obok nas zołnierze mieszkać maią. Podług moiego obowiązku pisałem do JW. Kraglievicha rekommenduiąc się z kolegami i ofiaruiąc usługi gotowe dla kleru i Dyecezyi. Odpisał JW. Biskup sub 10 m. el. ze kontent z naszego przybycia, zeby był nie udawał się w tak daleką podroz, gdyby był o naszym przybyciu do Zary dowiedział się wprzody. Zaleca abysmy ostroznemi byli, i od rządu o radzie nam w (2) teraznieyszym położeniu zachować potrzebney, dowiedzieli się. Ządał zaś od Rządu: abysmy udawali niekontentnych i przymuszonych — coby nam pierwsze bardzo łatwo ze względu na nasze położenie, i nieprzyiazne widoki, było. Tuteysi Grecy, ktorych iest w Zarze do 800 dusz stronią od nas, chociaz powierzchownie zadney grzecznosci nie ublizaią. Rząd mniema: ze niepodobna miec ich przyiaciołmi, dosyć zyskano, ze nie są nieprzyiaciółmi. Ześmy Unitami zaraz się przy naszym przybyciu rozniosło tak z paszportu, iako i z naszey powiesci: ześmy Galicyanie z Dyecezyow Lwowskiey i Przemyskiey. Archimandrita Zelich był dwa razy w Lwowie i 809 poznał sp. JW. Angellowicza. Geografia illyryiska Sollanicha toz samo iako i włoska Balbi opisuią w Galicyi rownie iak Schematyzm iedynie koscioł uniacko-katolicki. Mimo tego my spiewamy w tuteyszey Cerkwi; i niezle się podoba w porownaniu

z greckim wcale nieregularnym spiewaniem. Wczoray własnie Archimandryta Zelich, ktory iest antagonistą JW. Biskupa naturalnym, zwierzył mi się całego swego zycia i stosunkow z JW. Biskupem; czy to podstęp, czyli interes, czyli moze potrzeba uczynienia sobie przez zmiejszenie się ulgi, zawsze sobie z tego dobrze wróżę: ze nas za osoby z wpływem uwazaią, a zatem czey nam działać pozwolą. JW. Stanich pisał do mnie sub 29. m. el. ze w Regimencie Ogulinskim paroch z familią i kilku sąsiadami przyiął unię: iest on tego zdania, abym ia ad Suam Majestatem napisał: izby tego kapłana udotowawszy przy teyze parafii zostawił. To uczynię w tey mierze; co mi Rząd tuteyszy poradzi. Co do rządu Cerkwi i religiynego uczucia nie mam, czym bym gorliwość JW. Pana Dobr. ukontentował, pisząc o tuteyszym kraju. Dyecezya więcey nad 100 mil niemieckich ciągnie się (3) od Illyryi az do Montenego. Plebani bez nauk, bez dotacyi, bez wszelkiego porządku i reglamentu sami są Biskupami, pasterzami i wszystkim. Rzadko się kto referuie do swoiey duchowney zwierzchnosci dalekich – poblizcy zaś muszą. Znaydą się i tacy, ktorzy oprocz ksiąg cerkiewnych, innych czytać a tém mniey pisać nie umieią. Słowem zarosl nayciemnieysza. Trzeba zaś przyznać: ze lud tuteyszy nader bystry ma naturalny rozum i wymowę prawdziwie cudowną chociaz prostą. — Obywateli i duchowni r. l. Zaratynscy są dla nas grzeczni i uprzeymi, gdyby nie okolicznosci naszego powołania, moglibysmy zyć tutay bardzo przyiemnie, a tak zawsze pod ciężarem przymusu i dyssymulacyi chodzić musiemy. Moi kolledzy są zdrowi, uczą się po włosku i illyryisku, wszyscy razem ze mną z uszanowaniem ręce pasterskie JW. Panadb. całuią. Otoz to w krotkości wszystko, co godnym byc sądziłem wiadomosci JWPanadobr. — Z tego mozesz JWPandobr. wnieść łatwo: ze i przytomność, a osobliwie przyszłości niepewność wiele nam troskow i turbacyi sprawia. Pociesz nas JWPanie D. swoiemi kilka szanownemi literami, donosząc: ześ zawsze zdrow: i ze nas dotąd z względow swoich nie wypusciłes. Moy Boże! co tez JW. Baron w Wiedniu czyni? Czy może processa i woyny toczy domowe? Racz JWPandob. o ile podobna oddalać te. od biednego ruskiego narodu. Jego Excellencyi JWielmoznemu Metropolicie z uszanowaniem nozki całuię; Raczy JW. Pan Dobr. ninieysze doniesienie Jego Excellencyi kommunikować, i mnie zachować zawsze w Swoich wysokich względach i iako tego ktory z głębokim poszanowaniem iest

Illustrissimi et Revmi Domini Pastoris
gratiosissimi

naynizszym Sługą
A. Stupnicki Dyrektor Seminar.
greckiego w Sebenico.

Zara 11. Febr. 820.

24. Лист крил. Ол. Ступницького до еп. Снігурського (30. IV. 1820 р.)

Illustrissime et Reverendissime Domine

Pastor dignissime!

W roku przeszłym miałem zaszczyt z starozytney Galicyanow stolicy pisać Jasnie Wielmoznemu Panu Dobrodziejowi naypokornieysze moie wysokiego Waszey Pasterskiey Mosci Imienia powinszowanie. Szczególnym losu zdarzeniem na drugi kray ogromney austryackiey Monarchyi rzucony, nosząc zawsze tez same dla Jasnie Wielmoznego Pana Dobrodzieja w sercu moim niewygasłe uczucia uszanowania, unizonosci i serdeczney miłosci; z cudzey ziemi na dzień drogich Waszey Pasterskiey Mosci Imienin, rodowite serdeczne zasyłam Życzenie: aby Bog wszechmogący dobrego naszego Pasterza, od Rodakow swoich i od podległych wielce ukochanego, dla zaszczytu lubego ruskiego rodu, dla podwyzszenia dobrego, i dla satysfakcyi wszystkich dobrze zyczących, w naypoznieysze lata przy dobrym zdrowiu i ukontentowaniu zachował. To wszystko zyczę ia i mała prawowiernych uniatow tuteyszych, bo tylko z 4 osob składaiąca się trzodka, ale zyczymy nayserdeczniey, upraszaiąc Waszey Pasterskiey Mosci: abys słabe z dalekich krain wielbicielow swoich głosy, pomiescić raczył obok tych swoich współziomkow, ktore ci są z powodu szczerosci nayprzyiemnieysze.

(2) W tym momencie nadeszła wiadomość: ze JW. Biskup Kralewicz powrocił z Kataro, gdzie pięć miesięcy wizytę odprawiał. Uczyniłem proiekt do JW. Gubernatora; aby wprzod do Sebeniku z iednym z tuteyszych znakomitych i roztropnieyszych Grekow poiechać, tak dla polecenia się JW. Biskupowi, iako tez dla zaznaiomienia się z Sebeniczanami, ktorzy przez posłow dali nam zrozumieć: ze się bez nas mogą obeyść, bez ktorych zaś my się obeyść nie mozemy. JW. Gubernator uznał za dobre moie przedłozenie, iako i wszystkie moie skromne i ostrozne przedłozenia łaskawie respektuie. Jaki wypadek tey wizyty będzie, niewiem: wielebym zyskał: gdybym sobie przynaymniey na takie przyięcie zasłuzył, iak u Grekow zaratyńskich. Rząd tuteyszy wie dobrze o wszystkich przeszkodach naszemu powołaniu przeciw stawiaiących się, rownie iak i Dwor, i sam Pan Nayiasnieyszy. Przeciez nietylko zadnych krokow wstecznych nie czynią; ale nadto assygnował Nayasnieszy Pan 600 fr. MC. na restauracye Seminaryum i na Meble dla nas 1500 fr. MC. Kroki stałe rządu a moze tez i nasza osobista ku kazdemu uległość, czeyze sprowadzą ządane zamiarow wysokich uskutecznienie. Lecz więcey pisać nie ośmielam (3) się, niemaiąc zwłaszcza od Waszey Pasterskiey Mości do tego pozwolenia; i upraszam ten raz popędowi szczerego serca darować, ktory iedynie do tego pisma był powodem.

Z głębokim uszanowaniem i przy ucałowaniu rąk pasterskich, iestem

Illustrissimi et Reverendissimi Domini
Pastoris dignissimi
naynizszym Sługą
Stupnicki.

Zara 30. kwietnia 820.

25. Лист крил. Ос. Ступницького до еп. Снігурського (15. VI. 1820 р.)

Illustrissime Domine!

Właśnie wybieraiąc się do Sebeniku z Zary, otrzymałem list pełen żalu i troskliwosci od moiego Oyca: ze moy brat Piotr z Seminaryum exkludowany został. Na zalecenie moiego Oyca piszę prosbę do JW. Metropolity Excellencyi, aby młodocianym przewinieniom łaskawie przebaczywszy, onego znowu do Seminaryum przypuscić raczył. W tem celu zanoszę do Jasnie Wielmoznego Pana Dobrodzieja moie naypokornieysze prozby: racz się JW. Pan Dobrodziey choć za niegodnym moim bratem ze względu na starość moiego Oyca i moią odległość, do Excellencyi nayłaskawiey przyczynić. Bog widzi, iakie ambarassy, iakie zgryzoty i obawy mnie procz tego dotykaią. Łzy i zgryzota moiego Oyca zadaią mi raz ostateczny. Nie mam nic w swiecie drozszego nad moiego Oyca. Dla niego gotow iestem zycie nawet same poswięcić. Dlatego kazdy raz, ktory go dotyka, iest dla mnie nayokrutnieyszym razem. Od lat dwustu familia Stupnickich słuzy Bogu w stanie kapłańskim nieposzlakowanie. Spodziewać się należy, ze i brat moy zapłaciwszy lekkomyslności młodocianey przewinienie karą i wstydem poniesionym, na przyszłość (2) w slady poczciwych przodkow wstępować będzie. Z uszanowaniem głębokim pelecam go protekcyi wiele mozney Illustrissimi Domini. Moi kolledzy zapewniaią mnie: ze Sua Excellencya, i Jaśnie Wielmozny Pan Dobrodziey iestes na mnie urazony. Nie wierzę temu wcale, bo chociaz iestem grzesznym człowiekiem. Bogiem i sumieniem swiadczę się, zem przeciw oboch moich Hyerarchow zadnego przewinienia nie popełnił; chyba by komu się podobało, iak za zwyczay bywa, w niebytnosci uszyć mi buciki. Jesli Bog zawierzył kres dłuzszy zyciu moiemu, stanę zawsze i wszędzie do oka, a nawet iesli potrzeba będzie, prosić będę o wyiasnienie przyczyn i powodow. Zem radził zgodę z Harasiewiczem Baronem, czyniłem to z naylepszego serca i z chęci zgody, i uniknienia zgryzot, ktore nastąpiły, i nastąpić mogą; a oprocz tego, com w oczy JW. Panu i Excellencyi mowił, nic więcey ani pomyslałem. Zresztą, niech się dzieie wola Boza. Illmo Domino, iako Biskupowi, mogę szczerze powiedzieć: ze ludzie myslą, a Bog kieruie. Ja mam to za sobą: ze sobie nic wyrzucić nie mogę. Jesli tutay nie zginę, będę miał satysfakcyę

pewną (3) w sprawiedliwoąci JW. Pana i Suae Excellencyi z moiey niewinności; a potem za nadto drobnym iestem, abym mogł być przedmiotem gniewu tak wysokich osob. Zresztą zawsze myslę, człek mysli a Bog kieruie: na niego się zdaie.

Podroz nasza do Sebeniku była oznaczona na dnie ostatecznego dziesiątka Maia; Rozruchi w Sebeniku wszczęte spoźniły nasz wyiazd dotąd. Teraz zaraz wsiadamy na okręt rządowy w zołnierze i armaty opatrzony, zwany Penisch i udaiemy się do Sebeniku dlatego, aby przez zostawienie nas w Zarze nie skompromitować rządu. Sebenico opatrzono procz tego zołnierzami. Niedawno postrzelono w Skurdonie kapłana iadącego, w tey mysli, ze on iest osobą do nas należącą. Bog wie, co się z nami stanie. Na Zielone Swięta podczas celebry Biskupiey nikt z Grekow do Cerkwi nie przyszedł.

Ta obawa, położenie ambarassowne, gniew JW. Pana i Excellencyi, nieszczęscie moiego Brata a nadewszystko łzy moiego Oyca pogrązyły mnie w smutek i utrapienie okropne. Bądz tylko (4) JW. Pan Dobr. na mnie łaskaw, ale oraz i sprawiedliwym. Ja tysiac lat zyć nie będę, abym się exponował na nienawiść przełożonych. I ten cierpi, co się gniewa, i ten, na kogo gniew pada. Na coz zatruwać sobie goryczą zycie z powodu samego podeyrzenia? Daruy Illustr. Domine tym reflexyom. Dziecięciem nie iestem, więc do Męza iako mąz mowić mogę, co czuię. Gdyby nie wolno było cieszyć się podobnemi uwagami i nadzieią w Bogu, przyszło by dawno do śmierci, lub przynaymniey ciężkiey choroby.

Jeszcze raz polecam mnie i interes Brata, a raczey interes moiego dobrego Oyca i ucałowawszy z moimi kollegami ręce Pasterskie iestem z głębokim uszanowaniem Illustrissimi Domini naynizszym sługą

Stupnicki.

Zara 15. Junii 820.

P. S. Dopiero dowiaduię się za paszkwil tey nocy znaleziony na osobę JW. Gubernatora, i dwoch nayswiatleyszych Grekow, grozących okropnemi skutkami, za to, ze do Sebeniku zasłano wielu zołnierzy.

26. Лист крил. Ол. Ступницького до еп. Снігурського (29. VIII. 1820 р.)

Illustrissime et Reverendissime Domine!

Nie potrafię okreslić ukontentowania, ktore uczułem, odebrawszy dnia 22. b. m. drogie i z upragnieniem pożądane Illmi Domini wyrazy de 1-a m. c. Nayczulsze dziękczynienia składam u Stop Pasterskich za owe łaskawe w naszych umartwieniach, przykrosciach i obawach podkrzepienie, i za zapewnienie o nie-

odmiennym Swoim na nas i pełnym względu umysle, równie iako i za wstawienie się za moiego wykluczonego z Seminaryum braciszka, i za nayłaskawszą o mnie pamięć w dniu moich imienin, ktorey wyrazenie de 29. Martii ac. wszelako rąk moich nie doszło. Niech Bog dobry na te wszystkie łaski Pasterskiey dowody, nadgradza Illmo Domino dopełnieniem wysokich JW. Pana zamiarow, i zdrowiem i zyciem długim.

Od czasu, iak się znayduię w Dalmacyi, pisałem Illmo Domino sub 11. Febr. 15. Apr. 30. Apr. i 15. Junii, donosząc po części o naszym położeniu. Od dnia 19. Junii ia z JX. Gierowskim a od 22 Julii JX. Terlecki z Czestyńskim znayduiemy się w Sebenico. Miasto to podobnie iak Przemysl na pochyłosci gory ku południowi lezy — przed nim port ogromny, a na około skały gołe nie urodzayne. Mieszkancy tuteysi są Grecy, mnieysza liczba, lub Łacinnicy, ktorzy ostatni są grzeczni, goscinni, uprzeymi i nam dające wszelkie szacunku i przyiazni dowody. Pierwsi stronią od nas, tak ze dotąd (2) z zadnym Grekiem tuteyszym nie mamy znaiomosci. Boią się: aby nie zarazili się Papismem, tak iak się przeymuie zaraza epidemii, lub powietrza. Grecy Zaratyńscy daleko inni byli, albowiem z nami się grzecznie obchodzili; iadali, konwersowali, na spacer chodzili i do siebie zapraszali. Grecy tuteysi na zaboy nieprzyiaciołmi są JW. Kraglievicha; oprocz tylu dowodow zawziętosci i zniewagi, ktore mu czynili, nie mogą się wstrzymać od dołączenia nowych wszelkiego gatunku ublizań. Na Zielone Swięta podczas celebry wszyscy Grecy opuscili Cerkiew, toz samoż onegday na Uśpienie Matki Bozey, zostawiwszy Biskupa z Duchowienstwem samego w Cerkwi. Ale tez i JW. Biskup zachowaniem swoim okazuie: ze ich za nic niema. Zawzdy rzecz iest niebezpieczna i nieprzyzwoita dawać o wyzszych Osobach zdanie, ale przecie nie mogę wstrzymać się, abym nie wyznał: ze JW-ny iest trocha w całym swoim pozyciu lekkomyslny, i do przeciwnoległych decyzyi podług momentu i wrazenia skłonny.

Z Kattaro przywiozł z sobą czterych młodzieńcow naypierwszych tamecznych familiy greckich, celem umieszczenia ich w Seminaryum. Pewien Grek, utrzymuiący urząd Sardara, dla dowodu swego ku JW-u przywiązania, oddał Mu swego brata dobrego i okrzesanego młodzienca w tymże samym celu. JW-ny utrzymywał tych u siebie, ale zaufany służący rozpędza ich biciem, zniewazaniem i złym traktamentem. Skargi ich naymnieyszego skutku nie odniosły. Ci więc biedni z wszelkim zaufaniem powierzyli się nam, prosząc, aby byli od nas przyięci, nim Seminaryum zaprowadzone zostanie, inaczey do domu uciekną. Ja w tey mierze nie mogę nic uczynić, aby nie wpaść z JW-ym (3) w kollizyę. Okoliczność tych dzieci moze za sobą pociągnąc odrazę ad Seminaryum i upowszechnić nieufność, ktorą cały kray ma w Biskupie.

Z siedmiu księzy na ostatnią Uspieńską celebrę zwołanych ieden tylko Pop Andrey Dobrota nas onegday i wczoray odwiedzał, wstawiaiąc się za grekiem z powodu insultacyi JW. Biskupowi czynionych uwięzionym: abysmy się o iego wypuszczenie przyczynili. Komissarz, ktory od czasu powrotu JW. Biskupa z Kattaro utrzymywał porządek w Sebeniku, iest teraz odwołany. Woyska zas kompania cała, ieszcze dotąd zostaie i zostanie na dal. W domie, w ktorym mieszkamy, miesci się Pretura: Urząd odpowiadaiący Justyaryuszowi i Mandataryuszowi: Więzienie, szkoła, którąśmy z owemi 5 młodzieńcami 19. m. c. po serbsku poczęli i dom warty żołnierskiey. Dyrektor budowniczy z Zary Hatzinger JX. Kanonikowi Sieleckiemu dobrze z Sambora wiadomy, proiektował, aby w teraznieyszym pomieszkaniu i Seminaryum i szkołę instaurować: Jabym rad temu dla uniknienia tych kolizyi, ktoreby nastąpiły, mieszkaiąc w domie Biskupim.

Od niedziel 8. nie było tu ani kropli deszczu. Barometer często gęsto okazuie w cieniu 29½ gradus. Gorąco to dla narodowcow tuteyszych iuz iest nieznosne a dla nas ciężarem i przykroscią nieopisaną. Juześmy się na skwarki prawie a osobliwie JX. Terlecki, pozsychali. Około południa gorąco tamuie oddech i zawrot głowy nastaie, ktory się az u wieczor kończy. Zdaie mi się, zesmy w pustyniach Libyi lub na brzegach Nilu, gdzie spiekota naywiększa na swiecie panuie. W Zarze iuż dawno nie stało wody, i u nas iuz nie staie a nadziei deszczu zadney niema.

Zyiemy tu dosć drogo; bo wszystkie prawie wielkie nasze solaria idą na gosci, na gębę i na ubogą (4) odziez; bo tutay cudzoziemcy za wszystkich muszą płacić; a osobliwie my, ktorych Maystrami nazywaią, i podobnoż za maystrow trzymaią, bo nas niektorzy pytali: czy nie umiemy sukni kraiać i szyć, będąc kalogerami.

Do tych wszystkich przykrosci i obaw, dodadz nalezy i obawę ot tuteyszych szkorpionow i tarantuł, ktore po scianach naszych ogromnych stancyi łażą i w moment smiertelnym ukąszeniem grożą. Bogu dzięki wszystko się przebyło dotąd szczęsliwie, i moze z czasem lepiey będzie. Nayiasnieyszy Pan kazał nam oswiadczyć das Allerhöchste Wohlgefallen über unser bisheriges Betragen; i moze z czasem pozyska się przyiazń i tych, co dziś od nas stronią, gdyby tylko posłuzyło zdrowie.

Moy brat ukończył iuz studia probabiliter, i miał przy moim odjezdzie zostawioną sobie za rękami dostateczną kwotę, z ktorey mogł się utrzymać: teraz niech się sam stara, iak ma zyć na swiecie. JW. Pan Dobrodziey raczy podług swoiego upodobania zatrzymać u siebie owe kilkanascie ryńskich, ktore raczyłeś mi przysądzić, dopoki się podobać będzie. Jedynie prosilibysmy wszyscy Sebenczańscy Signori Maestri, abyś JW. Pan D. raczył wskazać zaprenumerować dla nas Pamiętnik Lwowski i za rok płynący 820. iesli się znaydzie cały Exemplarz i na 821., abyśmy

po polsku nie zapomnęli. — Alumnom w konwikcie Cesarskim w Wiedniu racz JW. Pan zalecić, aby się języków francuzkiego i włoskiego koniecznie uczyli. Ja doswiadczam wielkiey przykrości, będąc przymuszony na starość nabywać tego, coby się było z wielką łatwoscią nabyło w młodosci. Języki są nader potrzebne, osobliwie w naszych czasach dla młodych ludzi.

Odkiedysmy z Wiednia wyiechali, nie prawilismy służby Bozey, nie maiąc swoiey własney Cerkwi. Ci, co nam nie sprzyiaią, rozsiali, że my po sławieńsku wprawdzie, lecz obrzędem łacinskim (5) prawimy nabozenstwo, a do tego in azymo. Radbym doczekać się swoiey Cerkiewki: o ktorą uczyniona propozycya i dany budowniczy Überschlag. Z resztą nie iest tu brak na Cerkwiach, kosciołach, kosciołkach, kaplicach, kapliczkach, nawet kapliczętach. Do kazdych trzech domow przylepiona iest brudna, okopciała waląca się kaplica, z dzwonami kilkoma, ktoremi, gdy wszędzie poczną dzwonić, omal nie ogłuszą. Swiąt mamy dostatecznie, nawet po ośm i dziewięć na tydzień; to iest w dziewięciu kosciołach odprawiaią nabożeństwo uroczyste na tydzień i one za dni dziewięć świątkuią.

Na S. Christofolo po nieszporach bezposrednie przed kosciołem odprawił się dalmatyński taniec **koło** zwany od 7-mey do północy trwaiący. Umarłych we dwie godzin po zgonie naydaley grzebią, obniosłszy ich na wielkim stole niepokrytych po całym miescie. Mszy ś. iest dostatkiem, rownie iak i księży. Kazań tylko 8 na rok cały w poscie trzymaią. Cała zasługa księzy zalezy ceremonialnie pontyfikować, na festyn uroczysty pięknie kosciol ubrać, swiecami wieloma opatrzyć. Nieiednego słyszałem kapłana załącego się: ze za piękną processyę, ktorą dyrygował, za illuminacye, ktore sprawiał zebranemi pieniądzmi w kosciele, ani nawet podziękowania nie odebrał: ze Cesarz powinien by takie zasługi inaczey nadgradzać. Tuteysze Biskupstwo ma 9 parafii, ktore są wszystkie w ręku mnichow, a Dyecezya Skardońska 8 takze pod zakonnikami. Dobrze to czasem cudzą ziemię zobaczyć, aby się i swoią cenić nauczyć. Przekonałem się, że barbarzyńcy północni, za iakich nas miano, w wszelkim względzie wyzsi są od południowych cywilizowanych narodow. Jedney cnoty wielkiey nie mozna tuteyszym zaprzeczyć: to iest popularnosci, Conte i Morlak, pan i sługa, Bogaty i ubogi wszyscy sobie rowni i bez komplementow.

Roztropność kaze nam mało i rzadko gdzie bywać, chociaz po domach tuteyszych obywateli r. l. są zabawy, spiewania, gry, konwersacye prawie (6) codziennie. Kler tuteyszy iest bardzo ubogi. Kanonik kapitulny, prałat idzie sam na barkę z chusteczką, aby sobie chwycił dwie rybek na obiad, ktore sam gotuie. — Mysmy trzymani powszechnie za bardzo naboznych, bo po 2 f. M. C. daiemy stipendyum i co suboty kazdemu ubogiemu, co przyidzie 1 kr.; bywa ich czasem 70, czasem goczasem (!) 110, na zimę ieszcze więcey są spodziewani.

Na spacer czaszem iedziemy z JW. Biskupem wozem, lub barką po wodzie, osobliwie dla brania kąpieli, dla gorąca wielkiego i dla wyrzutow, czyli osypu calori zwanego, bardzo uzytecznych. Србски и Талиански диванимо сви малано и надаемосе да ђемо болие во временомь диванити и писати to iest: Po serbsku mowiemy cokolwiek, i mamy nadzieie, ze z czasem ieszcze lepiey mowić i pisać będziemy. U nas słychać, ze JW. Biskup Bukowiński umarł. Mozeby był czas dać naszego Biskupa do tey krainy. — Mamy takze wiadomosci, ze JW. Pan Dobrodziey masz na jesień przedsiewzięcie iechać do Wiednia. Ze się dom kapitulny z pospiechem restawruie, bardzo mnie to cieszy. WJX. Prokurator raczy wygodne kazać budować stancye. Powracaiąc do domu, do zadney inney austeryi czyli otelu nie zaiadę, iak tylko do kapitulnego. Day Boze, zeby to tylko prętko było.

Czas, zebym ukończył. Daruiesz JW. Pan, ze czyniąc dolegliwościom swoim ulgę, w rozgowor długi zapusciłem się. Jest to dla mnie słodkim pocieszeniem: myslić i uprzytomniać sobie dostoyną Pasterską osobę, od ktorey tyle łaski, przyiemnosci i przyiazni doznałem. Jezli JW. Pan znaydzie co interesownego w tym pismie, proszę to Excellencyi donieść. Polecam mnie z moiemi uczciwemi i rownie ze mną biednemi kolegami Wysokiey, nieustanney łasce JW. Pana i przy ucałowaniu rąk Pasterskich wyznaię: ze iestem Illustrissimi et Reumi Domini Domini naynizszym sługą

A. Stupnicki
Director Seminarii Seben.

Sebenico 29. Aug. 820.

Szanowney Mamie Dobrodzieyce moie unizone ukłony i rąk ucałowanie. Iezeli nas JW. zaszczycić raczy odpisem: przez JW. Pluszka naylepiey.

27. Лист крил. Ступницького до еп. Снїгурського (28. X. 1820 р.)

Illustrissime & Reverendissime Domine!

Nayłaskawszem Illmi Domini dt. 1 Aug. ac. wyrazami o nieodmiennych dla mnie Illmi Domini względach i wysokiey Łasce zapewniony, osmielam się pisać ninieyszy list rekommendacyiny tyczący się mnie i moiey lubey familii bardzo blisko nalezącey osoby. JX. Borysławski Alumnus teraznieyszy generalnego Seminaryum po ukończoney filozofii, poswięcił się był obronie Oyczyzny i Monarchy, i przez lat 6 słuzył z zaszczytem przy artylerii. Po przywroconym Europie pokoiu, czuiąc tenze chęc w sobie do stanu duchownego, wyrobił sobie Abszyd i ukończył Nauki Teologiczne. Będąc on z Dyecezyi Przemyskiey przez Boze wyroki

udał się w odległosci moiego urodzenia i tamze poznawszy moią Siostrą rodzoną, na dniu 1. 8-bra r. b. wszedł z nią w małżeńskie sluby. Jak się (2) z listu moiego Oyca się dowiaduię: chce on zostawać w owey Dyecezyi, w ktorey się urodził i ktora procz tego w wielkiey iest dusz starownikow potrzebie. Tego więc moiego Szwagra Łasce, względom i dobroci Illustrissimi Domini z pokorą polecam dopraszaiąc się znaney serca Illmi Domini wspaniałomyslnosci, abyś w umieszczeniu tego moiego Szwagra na poprzednicze iego kraiowi czynione usługi caeteris paribus nayłaskawszą mieć raczył reflexyę. Spodziewam się, ze się wkrotce zgłosi do poswięcenia i odbycia praktyki domu prezbyteralnego.

U nas w Dalmacyi wszystko po dawnemu. Upały i posucha wypaliły wszelkiego rodzaju zboza. To co zebrano, ledwo wystarczy wiesniakowi do Bozego Narodzenia: a potem głod pewny. Jarzyny, masło, (3) mąkę sprowadzamy dla siebie z Fiume, Tryestu, Traci, Seminarynm bardzo się pomału ustanawia. Cerkwi swoiey dotąd ieszcze nie mamy, i choć nie radzi chodziemy do Greckiey, bośmy od początku zaczęli: Moi kolledzy zdrowi są: po wszystkich księgach, dykcyonarzach i rękopismach szperaią z wielką pilnoscią, aby wynaleść terminologią do nauk teologicznych i do psychologii potrzebną. Logika Lodego, ktorą dla nas gorliwa dobroć Illmi Domini odstąpiła, iest nam na wielkiey przygodzie.

JX. Kanonik Wileński Bobrowski Michał uczyniwszy z Rzymu exkursyę do Dalmacyi, odwiedził nas takze w Sebeniku wraz iadąc do Zary z JX. Prefektem Gymnazyum Dubrownickiego Appendinim, znanym ze swoich dzieł etymologicznych Autorem. Zalecił mi (4) on pierwszy, abym przy pierwszym ad Illm. Dominum liście, u stop Illmi Domini złozył iego uszanowanie i obietnicę: ze powracaiąc do swoiey Oyczyzny takze osobiscie Ilmo Domino w Przemyslu służyć będzie.

Akwizycyi Jezuitow winszuię. Od lat sto i więcey narodow krzyki, kary Monarchow, kartania Duchowney władzy, obfitość dobrodzieystw, nie mogły ich od Prozelityzmu odzwyczaić. Zapomnąz go w Galicyi? lecz велика Мати Руска: mawiał s. p. Garbaczewski: ia się tez na to spodziewam i na osobiste talenta wysokie i zasługi moich oboch Hyerarchow, ktorzy nam przepaść nie dopuszczą.

Moi koledzy wraz zemną składaią wyraz nayglębszego poszanowania z ktorym ia iestem

Illmi et Reudmi Domini Dni
naynizszy Sługa
Stupnicki.

Sebeniko 28. 8-bris 820.

Szanowney Mamie dobrodziejce ręce całuię.

28. Лист Як. Геровського до еп. Снігурського (6. II. 1820 р.)

Jaśnie Wielmozny Pasterzu!

Czułość, miłość i uszanowanie przymusza mnie, uśmielić się, spokoinosci Jasnie Wielmoznego Pasterza narazić się, przykonany, że te wyrazy za złe poczytane mi nie będą. — Komuż bowiem mam to odkryć, co mnie martwi, dotyka i niespokoinym czyni, jak nie memu Pasterzowi i Oycu?

W podrozy naszey przez miesiąc cały wiele przykrosci doznać musielismy — na ziemie i na morzu, między zyciem i smiercią walczyć musielismy. Cała nasza podroż na ziemie słotna była; 18-o 9-bris z. r. na gorach koło Adelsberg może o 100 krokow od nas, tak mocno Pioron w skałe uderzył, że nam konie popłoszył, a nas nieco poprzygłuszał.

Na morzu zostawalismy przez dni 8: w okolicy Miasta (2) Zeng całkiem Dusze nasze polecilismy byli Bogu, gdyż o wyratowaniu się z nawalnicy Fal morskich i Maitkowi już powątpiewywali.

Ledwie cośmy do Zary przypłynęli, już w całym miescie, prawie naymnieysze Dziecie mowiło, co my za iedni iestesmy, i w iakim zamierze przyiechalismy.

Archimandrita Zelicz, ktory w Roku 809 w Lwowie u s. p. Jego Excellencii X. Metropolyty był, gdy się o naszym przybyciu dowiedział, mało paraluszem nie był narażonym. —

Grecy, wiedząc o naszym zamierze teraz całkiem neutralnemi zostaią, t. i. nie są nam przeciwnemi, ale też i nie są za nami. — My chodzimy co niedziela i co swięto do Cerkwi, spiewamy w chorze, i wszystko tak, iak w ich książkach ritualnych stoi, czytamy; — ia pierwszy byłem, ktory symbolum przy Mszy s. czytać musiałem. — Nędzne iest tutay nasze położenie. nigdzie nie mozna wyiść i nic nie mozna mowić, bo prawie każde nasze słowo i każdy nasz krok całemu miastu iest wiadome, — od dnia do dnia pod kritiką zostaiemy. — Bóg wie, co się z nami stanie, — Biskup (3) ledwie się dowiedział, że my już w Drodzy zostaiemy, zaraz na Visitę wyiechał; i iak się oswiadczył; może aż koło kwietnia, lub Maja powroci.

Prawo koscielne, ktore ich Duchowienstwo obserwować musi, w następuiących Canonach zawiera się: Canones Apostolor. 3. 5. 9. 15–20. 26–31. 35. 39. 42. 47–8. 51. 53. 54–61. 68. 69. 73. 74. 76. 77. 82. 83. Canones Concilii Nicaeni I. 1. 9. 13. 15. 18. Concilii Amyrensis 15. 20–24. Caesareensis 1 6. Gangrensis 3. 5. 6. 10. 13. 14. Laodicensis 15. 25. 27. 32. 40. 41. 52. 53. Chalcedonensis 4 6. 9. 18. Carthaginensis 36. 41. 73. 128. Trulani 9. 26. 27. 33. 64. 75. 76. 80. 86. 87. 91. 92. 101. Nicaeni II. 2. Constantinopolitani in Ecca S. S. Aplor. celebrati. 13. Wiele S. Basilego i Timotheusza Arcybiskupa Alexandriyskiego 11. 14. 15. Obserwuią takze Reglament Cerkwi Rossyiski. Wszystko to wypisałem z książeczki pod Tytułem:

Малыи катихисїсъ съ нѣколикѡ правилъ изъ кормчїи и Пѹнктѡвъ из Регламента Дѹховнагѡ преведеныхъ Їеромахомъ Спѵрїдѡномъ Милорадовичъ реченымъ Алеѯїсничъ, економомъ, причетникомъ и парохомъ Дернишкимъ, съ Россїискагѡ на нашъ простыи сербскїй матернїи ѧзикъ. въ Млеткахъ (Venetiis) ҂аѡаі. Писмены Греко-Їллѵрїческїа Печатни Паны Ѳеодосїѧ. —

(4) My iako obłąkane owcy, dni nasze trawiemy na czytaniu książek, częścią italienskich, częścią dalmatinskich. Aura nie koniecznie nam dobrze zprzyia. X. Terlecki często nam zapada, a X. Czestynskiego takze dziś do Łuzka z Lekarstwami położyłem.

Zima trwała przez dni 8. od 8. do 15-go Januarii, gdzie snieg nieco ziemie i Dachi był pokrył, zresztą w nocy są przymrozki a w dzień dobre się daie czuć ciepło, lub w nocy deszcz pada, a w dzień mraka, czyli mgła wszystko pokrywa. —

Moich Braci i mnie łaskawemu Jaśnie Wielmożnego Pasterza polecam. Jasnie Wielmoznego Pasterza nayniższy i nayposłusznieyszy sługa *Jakob Gierowski.*

Zara dnia 6-go Lutego 820.

Zostaiemy na stancii pod N-rem 721 koło graeckiey Cerkwi.

29. Лист Як. Ґеровського до еп. Ступницького (29. VIII. 1820 р.)

Jaśnie Wielmożny Pasterzu!

List Jaśnie Wielmożnego Pasterza de 1-o Aug. a. c. został mi przez ręcy WJX. Kanonika razem z 2 kwitami wręczonym, za co iak nayczulsze Dzięki u Nog Jego składam, i oraz iak naypokorniey proszę za zle mi nie poczytać, że ten moy czyn i śmiałość tyle Nieprzyiemnosci Jaśnie Wielmożnemu Pasterzu uczyniła, do czego mnie iedynie Ufność w Łaskę i w Względy Jaśnie Wielmożnego Pana na mnie uśmieliła. — Położenie i stan moich Braci mocno mi na Sercu lezy, i życzę sobie ich iak w naylepszym widzić — chciałbym dla nich robić i im pomagać ale nieszczęście dla mnie, ze mi ręcy przez te oddalenie się od nich tak mocno są związane. — Brata w Woysku zostaiącego ponoś trzeba na Miłosierdzie i Opatrzność Boga zostawić — ia dla niego tutay nic nie mogę robić -- a za drugiego Mikołaia (2) u Nog Jaśnie Wielmożnego Pasterza o Łaskę proszę, czy by mu przez Institut Kantorow Przemyski iakie subsistencii nie można dać, — przez to mogłby on być zdolnym Grunt Oyca i iego zatrudnienia przy Cerkwi obiąć — tym bardziey ze Grunt Oyca po naywiększey częsci tylko dla Kantorow iest, więc ieźliby ani ieden z moich Braci Kantorstwo na siebie przyiąć nie był w stanie, musiałaby się cała familia z Gruntu ustępywać — o co się naywięcey obawiam, bo gdy moy Oyciec

ktory z dniem na siłach ustaie, do obowiązkow Cerkiewnych niezdolnym stanie, naweć i tyle mieysca nie będzie miał, by swoią starość mogł opłakiwać. — Moy Oyciec daiąc mnie do szkół po kila razy mi powtarzał: Synu ucz się dobrze, ty będziesz podporą mey starości, a On się teraz tego doczekał, ze mnie już 6 lat nie widział, i ponoś (3) więcey widzić nie będzie — lecz przestanę o tem, bo się czułość w Sercu coraz więcey rozszerza i więcey mnie niespokoynym czyni, widząc położenie teraznieysze moich Rodziców, Braci i moie — nic mi nie zostaie iak Ufność i Nadzieja w Bogu i w Łaskawych względach Jasnie Wielmożnego Pasterza, który swoiey Trzodzie rozpruszyć się nie da. — Nasze tuteysze położenie z wielkiemi przykrościami i nieprzejemnosciami iest złączone, bolenie głowy z nieokryślonego gorąca, niedostatek wody, prześladowanie i nękanie Grekow. Zaratynscy Grecy przynaymniey powierzchownie grzeczni byli, ale tuteysi nie do wypowiedzenia zacięci, ieźli się trafi na Ulicy z ktorym zpodkać, to na 10 krokow nas obchodzi, by się Unią nie zaraził. — Poczołem w Języku illyryiskim zamiast (4) Dogmatiky i Studii biblici. Gramatikę czytanie i pisanie dawać — z początku miałem 7 chłopcow, a teraz tylko 5. bo ich z Cerkwi Zakrystian wypędza, muwiąc: hayda mi z Cerkwi wy proklaty Uniaty. — Drudzy moie XX. Colledzy ieszcze siedzą bez czynności, dopóki ia grammatiki nie zkończe, ieźli będzie komu. W tym naszym położeniu cieszymy się, iak tylko możemy, a osobliwie WJX. kanonik sobie i nam i nayprzykrze momenta przyiemnemi robi — iemu iedynie mamy podziękować, że dotychczas przy czerstwym zdrowiu zostaiemy.

Polecaiąc się łaskawym Względom i Serdcu Pasterskiemu niemniey i swoich Braci zostaie

Jaśnie Wielmożnego Pasterza

naynizszy i nayposłusznieyszy sługa

J. Gierowski.

Sebeniko dnia 29-go Augusti 820.

30. Місіонарі до митр. Мих. Левицького (11. VI. 1821 р.)

praes. 2. Julii 821. ad N. 66.

Excellentissime Domine!

Wczorayszego dnia o godzinie 6 po południu utraciliśmy naszego Naczelnika WJX. Kanonika. Po obiedzie, na ktorem się znaydywały Major Kunert od Artelleriji, i Komissarz Cyrkularny Gitaldi, któren ze strony rządu dla uśmierzenia niespokoiu tuteyszych Grekow był posłany, w poiezdzie biskupskiem s. p. nasz Dobrodziey z wyż spomionemi osobami poiechał był na spacer; gdzie Go kulą, w same serce trafioną i w okamgnieniu wyrzekłszy te słowa: ich sterbe, rostał się z tem światem. Dnia dzisieyszego

Kapituła Łacińska, z wszystkiem Klerem świeckiem i klasztortornym oswiadczyła ś. p. zwłokom o dobrą Kościoła tak gorliwego męża ostatnią przesługę i opłakuiąc z tysiącma Ludzi JEGO utratę, pochowała go w tuteyszey Katedrze, przynadlezoncey tuteyszym Kanonikom — My naokoło otoczeni od Nieprzyiacioł oczekuiemy nasz koniec. Polecaiąc się wysokiem Waszey Excellencyi względom zostaiemy

Nayponiznieyszemi Sługami

Bazyli Terlecki mp.
Jakób Czestyński mp.
Jakób Gierowski mp.

Sebeniko dnia 11-go Czerwca 821.

(2) Przy boku ś. p. nachodzący się tuteyszy Platzkommendant Grümer staruszek poczciwy iest śmiertelnie raniony, a wysz. spomnionym osobom Kulie, małe kartacze y szrót podziurawiły Surdute i Kapelusze.

31. Відповідь митр. Мих. Левицького (3. VII. 1821. p.)

Doniesienie Wasze z dnia 11. Czerwca r. b. o nieszczęśliwym zgonie JX. kanonika Stupnickiego na dniu wczorajszym doszło do rąk moich. Żal Wasz dzielę ia i dzielą wszystcy, ktorzy, tylko zmarłego w Bogu znali. Strata nieodwetowana!

Ale iuż stało się, nie pozostaie nam, tylko opłakuiąc to smutne zdarzenie, polecać Duszę Nieboszczyka Miłosierdziu Boskiemu. Na pamiątkę iego kler cały Lwowski, zebrany do Archykatedry tuteyszey odprawia dziś wraz ze mną żałobne nabożeństwo.

W nayswiętszey naszey Religii iedyne iest zrodło ukoienia wszelkiego smutku; jesteście kapłanami, ktorych powołaniem iest, prowadzić innych do tego, źrodła pociechy, kiedy się w przykrych znayduią okolicznościach. W tem więc źrodle szukaiąc sami pociechy, a oddaiąc się miłosierdziu Boskiemu, i tem także zaspokajaycie się, ze rząd skutecznych pewnie użyie srodkow, abyscie na dal żadnemu nie podpadali niebezpieczeństwu.

Życzyłbym sobie, aby ktory z Was okolicznie doniosł mi, iakie mogły bydz powody do tego nieszczęsliwego zdarzenia, i azali sprawa tak okropnego uczynku nie iest iuż w ręku sprawiedliwości. Życzę Wam wszelakiego od Boga błogosławienstwa.

W Lwowie 3. Lipca 821.

Adm. R-di in Xto fratres: Terlecki, Czestyński, Gierowski.

32. Micionapi до митр. М. Левицького (25. VII. 1821. p.)

Excelentissime!

Od Momentu okropnego wydarzenia, y przemieszczenia szanownych zwłokow S. P. J. X. K. A. Stupnickiego, męża Bogu y Monarsze wiernego między kości szanownych Prałatow i Biskupow w katedrze tuteyszey, konkomitowanych płaczem powszechnym wszystkich — Rzenice Łez naszych niczym innym nie były, iak obfitym Źrodłem łez nieutulonych. A Serca smutkiem obarczone przez utratę Kochanego, y wzaiemnie nas kochaiącego Przyiaciela, byłyby nas w tym niewdzięcznym Kafernaumie do rozpaczy usposobiły były; gdyby Przekonanie nasze o naszey Niewinności — litość od katolikow okazywana nad niezasłużonym losem naszym: (którą litość nam Harmonia między nami braterska, uprzeymość, y postępowanie podług prawideł pastoralnych ziednały:) — a naybardziey, gdyby ta iskierka światła ewangelicznego ieszcze nie zupełnie przytłumiona Nawałem smutku — ta słodka Nadzieja; ze Bog światem włada, y wszystko ku nayzbawiennieyszym kieruie Zamiarom — nas nie oswiecała, słodziła y wspierała w okropnych momentach Życia naszego. — Ta radość wytryskaiąca na Dusze nasze ze Źródła ewangelicznego powiększyła się tym bardziey na dniu 21. July r. b. otrzymawszy pocieszenie Arche-(2)-pasterskie pod dniem 3. Lipca r. b., ku nam posłane. Miła iest dla nas Nowina! y, niewypowiedziane od radości Szamotanie się Serc naszych! widząc w Duchu rozczulonego Archepasterza nad nienadgrodzoną Zgubą naszego lubego Współpracownika, y nad naszym Osieroceniem. — Ta Mysl o Czułości Waszey Archepasterskiey Mości będzie dla nas potężną podporą w dolegliwościach naszych. — Zostaiemy w zupełney dotychczas Niewiadomości względem dalszego naszego Przeznaczenia, y zamknięci iak Apostołowie niegdyś po Utracie nayszczerszego Przyiaciela, oczekuiemy pocieszenia. Ale Bog wie, czyli zobaczemy Oyczyznę naszą, y czyli nie stanie się tak podobnie z nami, iak z X. Kanonikiem, ieśli nam będzie trzeba tutay y nadaley zostać — uskuteczniać Zamiar, dla któregosmy posłani; albowiem zważaiąc założony fundament, tak rzeczy, y spływ okoliczności trzeba tak a nie inaczey wnioskować. Ha! Niech się Boża Wola z nami dzieie, ieżeli nie będzie mozna ten kielich oddalić, z którego X. Kanonik wypił. — Prawda, że dotychczas (3) Rząd naszego Życia bespieczeństwo, daiąc straże nieustanną nocną y dzienną do Wnętrza pomieszkania naszego, ale któż może od potaiemney zdradzieckiey Złości, osobliwie w tym kraiu być wolnym, gdzie Principia autochireae y Homocidii bardzo głęboko ukorzeniły się?

Co się teczy Powodow wydarzenia tego, oto były następuiące:

a Spisek powszechny Mnichow, a zatym y Swieckich Xięży y ludu greckiego (gdyż pierwsi na Czele drugich stoią y niemi

kieruią) na JW. Biskupa bezpośrednie, a posrednie na Nas dla tego, co się, iak Waszey Excellencyi wiadomo iest, w Wiedniu zrobiło względem warunkowey Deklaracyi, *b* Niewiadomość o istocie rzeczy, Ciemność gruba, przesądy Grekow, a nawet y Złość wielu iako przyczyny istotne Spisku, *c* Interessowność, Ambicia, y chciwość pierszenstwowania, co wszystko autentice iest dowiedziono y Dworowi wiadomo. —

Co się teczy Winowaycy: Tenże iest iuż w Rękach sprawiedliwości Sądowniczey, z ktorym kommissia agitować kontynuie się tutay, y ktory wyznał Essencyę. — Tenze był niegdyś Wychowankiem JW. Biskupa, potym applikowawszy się dobrze wyświęconym, a nareście ozdobionym (4) krzyżem, y wywyszony na Urząd G. Wikaryusza. Ten Niewdzięcznik po uczynionym Spisku subornował 3. Chłopow, aby JW. Biskupa za miastem iadącego na Spacer zastrzelili, w Nadzieji, że zabiwszy Biskupa swoiey Chciwości pierszenstwowania dogodzi, Plan Monarchiczny zniweczy, y nas tym sposobem rozpłoszy, podług owych S. P. Wyrazow: Uderze Pasterza y rozbiegną się owce, co by się y w samey istocie stało: — Ale Nieszczęsny! Wystrzelił Śmierci Strzałę nienależytą, ktora nie JW. Biskupa ale X. Kanonika trafiła. Ha, Nieszczęście w Oczach naszych! ale może być źródłem wielu korzyści, gdyż iak spodziewać się można, Nayiasnieyszy Pan swoie Oko obróci na Disunitow, y inaczey się z niemi postąpi zwłaszcza będąc od kilka Miesięcy o Charakterze onych przez X. Kanonika uprzedzonym. Co moze y dla Bukowiny mieć pomyślnieyszy skutek. Te są nasze nayszczersze wyrazy, ktore Waszey Archipasterskiey Mości z nayglębszą pokorą y nayczulszą wdzięcznością u Nog składamy, y o Archepasterskie błogosławieństwo zebrzemy.

Sebeniko die 25-go July 821.

Obsequentissimi

Bazyli Terlecki
Jakób Czestyński
Jakób Gierowski.

• JW. Biskup tudzież opłakuie Smierć X. Kanonika y kazał Exekwię w katedrze łacinskiey odprawiać, będąc sam z zapłakanemi oczyma przytomnym.

33. Місіонарі до митр. Мих. Левицького (10. VIII 1821 р.)

Excellentissime!

Już też i Platzkomendant Grümer bywszy Uczestnikiem Nieszczęścia, ktorego pociskiem X. Kanonik padł Śmierci ofiarą, die 4 Augusta r. b. po kilkotygodniowym Męczeniu przeniosł się do Wieczności, a zwłoki iego z nayokazalszą pompą na znak osobliwszego k'niemu przywiązania y wdzięczności złożone w ko-

ściele katedralnym a to wszystko bezpłatnie iako y Nieboszczyka kanonika luboć ta okazałość z wielką Expęsą kapitulną, klasztorną y bratską połączona była — za co kapituła Sebenicka y wszystkie klasztory pochwalnę dzięki od Komando otrzymały.

To Przywiązanie Naczelnikow Klasztornych, y kapituły ku Nieboszczyku kanoniku y ku nam od Momętu przybycia naszego do Sebenika do tego Czasu nieprzemienne : — te honory zwłokom Nieboszczyka wyświadczone bezpłatnie, nareszcie okazanie wdzięczności ku nim ze strony Komando ośmiela nas prożbę naszą u Nóg Waszey Excellencyi złożyć ; by i nasze kapituły (ieżeli być moze) raczyły swoie podziękowanie tuteyszey Kapitule (ktorey Generalnym Wikariuszem iest Wiviani zacny Mąż) y Klasztorom (2) oswiadczyć, a to tym bardziey, gdyż nie wiemy, czyli Naywyższe Wyroki nie skażą nam tutay zostać. w ktorym Wypadku żebyśmy y na daliey z tychże łaskawego Względu nie zostali ogołoceni.

Akta wszystkie to iest : akta direktorialne, y inne dekanalne y rozmaite Listy zaraz po Śmierci Nieboszczyka podług formy obsigilacyiney przez względną władzę Mieyscową do Gubernium zostały odesłane.

Pozostały Sukcessor y Brat Nieboszczyka Juzef Stupnicki będąc ieszcze małoletnym, został przez wzgląd na Nieboszczyka y naszą Intercessią deklarowany Majoren, a nie chciawszy na zaden Sposob na naszę perswazyę, bez naymnieyszego nadwerężenia iego spadłości z nami zostać — odebrawszy substancyą swoią (około 2600 fl. in M. C.) wynoszącą defalcatis Ventilationis Massae post defunctum derelictae et caeteris Expensis, oprocz innych ruchomości mogących uczynić także kilka Set Rk: odiechał (3) przed dwoma tygodniami, ale tak, ze co się teczy Summy iego zadnemu Niebezpieczenstwu podpaść nie może, gdyż Gubernium y Policia Zaratynska na wstawienie się nasze pisemne napisawszy do Policyi Triestynskiej obliguiąc ią, by ta Sumka w Banku erga Cambiale (Wechselbrief) złożona, a iemu za pokazaniem onego we Lwowie wypłacona była. Co sie nas tycze na zdrowiu więdnieiemy, schniemy y zapadamy nie wychodząc dla boiaźni z Chałupy, ciesząc się iednak, że niewinnie cierpiemy, do ktorey Cierpliwości nic nam nie dostaie, iak Waszey Excellencyi wielce skuteczne iako Archipasterza błogosławieństwo, o ktore naypokorniey prosząc Waszey Archipasterskiey Mości zostaiemy dozgonnie

Datum Sebeniko 10. Augusta 821.

Obsequentissimi

Bazyli Terlecki.
Jakób Czestyński.
Jakób Gierowski.

34. Лист. Як. Геровського до митр. М. Левицького (8. V. 1823 р.)

Resp. 10. Maji 823.

Excellentissime Illustrissime ac Reverendissime Dne Archipraesul gratiosissime!

Nayjaśnieyszy Pan raczył nas sub 30 Aprillis a. c. z Dalmacii łaskawie uwolnić, i naznaczyć nam od 1-go Maja a. c. po 500 fr. C. M. rocznie, iako Quiescentom az do dalszego naszego ulokowania.

Ja gotuie się teraz na Rigorosum z Dogmatiky i chodzę oraz na Praelekcie z Języków orientalnych, życzyłbym sobie bowiem z całego Serca być w tym polu pożytecznym we Lwowie; teraz zaś gdy na 26 Junij a. c. Konkurs iest wystawionym dla obszyrności Materii i krutkości czasu odpisać go odważyć się nie mogę — łatwo być może, ze i teraz nikt odpisywać nie będzie, przynaymniey dotychczas tutay ieszcze się nikt nie zgłaszał.

Ja życzyłbym sobie tutay całkiem Rigorosa zakończyć i gradum wziąść, ieźli Wasza Excellencia ze mną co innego łaskawie nie zadysponuie.

(2) X. Terlecki mocno iest usłabiony, — prawą Ręką mało co może władać. — Za Dyspozycią Medikow odieżdża jutro do kompieli do Deblingu.

Polecaiąc mnie nayłaskawszym Względom
Waszey Excellencii
zostaie naynizszym
Sługą
Jakub Gierowski.

Wideń dnia 8-go Maja 1823.

IV. Дальматинська, урядова, печатана оповістка (28. IX. 1820 р.)

1)

N-o 19,706/3,423.

Notificazione	Oznanjenje
Dell'	od strane
Imperiale Regio Governo	Cesarsko-Kraljeva Vladanja
Della Dalmazia	od Dalmacie
riguardante l'erezione di un' Istituto d' istruzione, e d'educazione	varhu zastavljenja jednoga mista u Sibeniku za Nauk i kriposno

in Sebenico per li giovani di rito greco in Dalmazia.

Non isfuggi alle paterne e provide viste di Sua Maestá L'Augustissimo Nostro Sovrano la mancanza d'un apposito istituto d'istruzione e d' educazione per i suoi sudditi di rito greco in Dalmazia. In benigna considerazione quindi del danno risultante da tale mancanza per la riuscita ed il futuro ben essere della gioventu di questo rito, si degno la stessa Maestá Sua di ordinare l' erezione d' un tale istituto a spese erariali in Sebenico, e la destinazione apresso il medesimo di letterati Istruttori, i quali dietro i sistemi prescritti, e col miglior successo giá sussistenti nei rimanenti Stati della Monarchia, abbiano ad insegnare tutte quelle dottrine, che servono allo sviluppo ed alla cultura dello spirito e delle forze morali degli uomini, e forniscono i giovani di quelle cognizioni, le quali si richieggono come incamminamento per quegli stati, o cariche, che presuppongono una coltura scientifica.

Per rendere possibile anche a' giovani poveri, ma pieni di talento di profittare di tale Istituto, si estesero le sapientissime cure di Sua Maesta anche allo stabilimento d'un apposito Seminario, per collocarvi gratuitamente alcuni di questi giovani. Norme piú precise e dettagliate per tale Istituto saranno in seguito rese pubbliche; si porta intanto ad universale notizia l' esistenza del medesimo, onde que' genitori, o tutori, cui cale di procurare ai loro figli o pupilli una piú

odgojenje mladosti rischanskoga obsluxenja u Dalmacii.

Nie ubiglo ljubeznivoj i providnoj pomnji Njihova Vellicaustva Priuzmnoxita Nasega Samovladaocza pomankanje jednoga posobita mjesta od nauka i kriposna odgojenja za njegove podloxnike rischanskoga obsluxenja u Dalmacii. Toga radi millostivo promisljajuchi stetu koja izlazi iz takova pomankanja za napridak i dosjasto dobro stanje mladosti rischanske, dostojalose jest Njihovo Velliçanstwo narediti dase uzdighne takovo misto od nauka u Sibeniku na troske Kraljeve azne, i odabralo jest za isto mjesto valjanih Nauçiteljaa koji po zapovidjenim upravam s'kojimise sluxe najobilatiom koristju sve ostale Cesarske Kraljevine, podadu nauk od sviuh onnih mudrostih i poznanjaa koja sluxe za razbistriti um i pamet çoviçju i naresuju mladost s'onnimi mudrostim, kojese iziskuju kako upravlenje za onna razlika stanja illi naredbenstva u kojimise hochie mudri nauk.

I nekabi i mladichi siromaski, alli punni podobnosti za nauk, mogli okoristitise od takova zastavljenja; primudre pomnje Njihova Velliçanstva prostarlese jesu narediti joster jedan posobiti Seminar, za u njemu odhraniti mufte nikolliko ovizich mladichaa. Bittichie unapridak proglasene uprave bistre i potanke varhu ovoga zastavljenja. Meju to dajese na svaçihovo znanje da biva ovo mjesto od nauka, neka onni otci, i sirotobranitelji koj xele podati njihovim sinovom illi sirotam jedan nauk visji i kripos-

alta cultura, ne sappiano senza ritardo profittare a vantaggio de' medesimi.

Zara 28 ottobre 1820.

nii mogu odma bez kasnenja upravitij h za okoristitese od ovoga blagodarja.

U Zadru na 28. listopada 1820.

Il Barone De Tomassich Governatore.

Il Can. De Braunizer
Consigliere di Governo.

2. Переклад оповістки на німецьку мову.

Kundmachung

vom k. k. dalmatinischen Gubernium, welche die Errichtung eines Lehr- und Erziehungs-Instituts in Sebenico, für die Jünglinge des gr. Ritus in Dalmazien beabsichtiget.

Den väterlichen und vorsichtigen Blicken S-r Majestät unsers großen Monarchen ist der Mangel eines ordentlichen Lehr-Erziehungs Instituts für Seine Unterthanen in Dalmazien nicht entgangen. In der gütigen Erwägung also des Schadens, der aus einem solchen Mangel für den Fortgang und das künftige Wohlseyn der Jugend g. R. entspringt, geruheten S-e Majestät die Errichtung eines solchen Instituts, auf Kosten des Aerariums in Sebenico anzuordnen und bey demselben gebildete Lehrer zu bestimmen, welche nach den vorgeschriebenen Systemen, die schon mit besserem Erfolg in den übrigen Staaten der Monarchie bestehen, alle jene Wissenschaften zu lehren haben, welche zur Entwicklung und Ausbildung der moralischen Kräfte des Menschen dienen und die Jünglinge mit jenen Kenntnissen auszieren, welche als Einleitung für jene Stände, oder Ämter, die eine scientifische Kultur voraussetzen, erfordert werden.

Um auch den armen, aber tallentvollen Jünglingen es möglich zu machen, daß sie aus einem solchen Institute den Nutzen ziehen, erstreckten sich (2) die weisesten Sorgen S-r Majestät auch auf die Errichtung eines ordentlichen Seminariums, um dort einige dergleichen Jünglinge umsonst unterbringen zu können. Näher bestimmte und detaillirte Vorschriften für dieses Institut, werden in der Folge kundgemacht; man macht nur das Daseyn eines solchen (Instituts) bekannt, damit jene Väter, oder Vormünder, denen obliegt, ihren Söhnen oder Waisen zu einer

höheren Kultur zu verhelfen, sie ohne Verzug den Vortheil davon zu benützen wissen. —

Im dalmatischen wird ausgesprochen:

sch . . . . wie das slav. *ш*
x . . . . . „ „ „ *ж*
ç . . . . . „ „ „ *ч*
ch . . . . „ „ „ *ч* richtiger wie das *tsch*.

XI. З переписки митр. Мих. Левицького з Гр. Яхимовичем.
Рік 1839.

Ч. 1.

Perillustris Reume Dne!

Chciałbym w tym jeszcze roku podać do Gubernium plan regulacyi Dekanatow, ktory od roku 836. był w robocie. W tym celu posłałem teraz na ręce JX. Scholastyka relacyę o tym przedmiocie, aby w kancellaryi przemundowana była tak, abym za moim powrotem, ktory przy koncu następującego tygodnia nastąpi, podpisał i aby wszystko do Protokołu Gubernialnego przed nowym jeszcze rokiem podanem bydz mogło. Idzie zaś o to, że konsygnacye spisywane w Seminarium inaczey urządzone bydz muszą, gdyż porządek, jakim w tych konsygnacyach Dekanaty są spisane, nie zgadza się z porządkiem, podług ktorego też Dekanaty na Mappach ponumerowane zostały. N p. w konsygnacyi Cyrkułu Lwowskiego loco 1. jest Dekanat Lwowski, loco 2. Dekanat Grodecki, loco 3. Dekanat Szczyrzecki; a na Mappie tenże Szczyrzecki loco 2. stoi, a Grodecki loco 3. Co do innych Cyrkułow niezgodność ta jeszcze bardziey jest wpadająca i utrudnia przegląd wszystkiego, iak tego sam przy sporządzaniu relacyi doswiadczyłem. W jednym tylko cyrkule tarnopolskim konsygnacya i Mappa zgadzają się, podobna zgodność (2) zachodzi co do Cyrkułu Bukowińskiego, i te dwie konsygnacye, tak jak są, zostać mogą, a reszta stosownie do Mapp urządzić potrzeba. Obliguję więc Perill. Reumam Dnationem V-ram, abyś do tey roboty zręcznych Alumnow użył, ktorzy oprocz tego z powodu Świąt łacinskiego obrządku kilka dni od kollegiow wolni będą. Piszących zaś uważnymi zrobić trzeba, aby nazwiska mieysc wyraznie, ile możności i czytelnie pisali i rubryki nowych konsygnacyi podług tego samego rozmiaru sporządzali, jaki jest w dawnieyszych konsygnacyach, przez co uniknie się potrzeby nowego laterowania i summowania. W Dekanacie Lwowskim wykrysliłem kuracye ad aedes Inquisitorum et ad aedes condemnatorum, bo to nie można ani jako parafie, ani jako kapellanie uważać, są właściwie appendices tych parafii, w ktorych obwodzie leżą; inaczey potrzebaby także urząd Spiri-

tualnego w Seminarium liczyć, bo on ma podobnie jak tamci curam animarum względem Alumnow, a przecież w Seminarium niema ani parafii, ani kapellanii.

Wykryslenie rzeczonych dwoch kura-(3)-cyi tę dogodność pociąga za sobą, że na Dekanat Lwowski nie przypada tylko 31. częścią parafij, częścią kapellaniy a chociaż i to nie zgadza się z principium; że żaden Dekanat nad 30. w sobie mieć nie powinien, to przecież daje się w relacyi lepiey justyfikować, jak gdyby było 33. Dobrżeby też było, aby każda konsygnacya swoje Frontis capita miała, podobnym sposobem jak teraz do konsygnacyi Cyrkułu Lwowskiego dodałem. — Zliciłem JX. Scholastykowi, aby i konsygnacye, ktore przepisywane bydz mają i Mappy do tychze konsygnacyi Perillustri Reumae Dnationi V ae doręczył, i aby z kancellaryi na owe konsygnacye papieru wydano. — Może też, aby robota ta zamiarowi odpowiadała, zechcesz Perill. Reuma Dnatio V-ra widzić relacyę, do ktorey ta robota przyłączona bydz ma. Koncept tey relacyi JX. Scholastyk do przeczytania udzieli. Zostaję z wszelką życzliwością Perillustris Reumae Dnationis V-rae addictissimus

w Uniowie 18. Grudnia 839.

M. Lewicki.

Pix 1840.

Ч. 2.

Excellentissime Illustrissime ac Reverendissime Domine Archipraesul Gratiosissime!

Nie będąc w stanie wywdzięczyć się za tyle łaskawych względow z ukątentowaniem wyczytuję polecenia Waszey Excellencyi ktore mi nadają sposobność przynaymniey małą przysługą wdzięczność moją okazać. W interesie Perehińskim będę mowił z P. Referentem, ale dopiero następującego tygodnia, gdyż dziś i jutro mają sessyę i cokolwiek w tym względzie zrobią, Waszey Excellencyi donieść nie omieszkam.

Wniosek o JX. Kuziemskim na naypierwszey Sessyi Kapitulney zrobię, ktoremu niktby sprzeciwiać się nie powinien, gdyż weyście tak zdatnego kapłana do kapituły zaszczytném i pożytecznem by było.

W Seminarium utrzymuje sie porządek i Alumni do examinow pilnie się przygotowują, ktore może pomyślnie pozdają, lubo między niemi niektorzy osobliwie z trzechletnego studium bardzo słabych są talentow i może po wakacyach examin powtórzyć bedą musieli. Licytacya na wikt potwierdzoną została, lecz przytem bezpośredni dekret Gubernialny otrzymałem, abym teraznieyszemu traktyerowi jeszcze niepodpisany kontrakt od 1-go Lipca wypowiedział, i oraz doniósł, czyli tenże do następney licytacyi ma bydz dopuszczonym. Było tu także zapytanie, czyli

dotacya dla spiritualnych w Galicyi od Nayjasnieyszego Pana na 600 fl. podniesiona z powodu niedostatku zdolnych indiwiduow jeszcze i nadal jest potrzebną, gdyż fundusz religiyny za nadto obciążony ulżenia wymaga. Odpowiedziałem, że tuteyszy Spiritualny tylko 500 fl. pobiera: czyli zaś przy wydarzonem oprznieniu o wyższą dotacyę prosić by potrzeba, zostawiłem do rozstrzygnienia Konsystorzowi. dodając tylko tę uwagę, że na Spiritualnych tylko bezżenni księża lub bezdzietni Wdowcy powołanemi bydz mogą, między ktoremi niewiele takich się znaydzie. (2) ktorzyby obowiązkom tego urzędu zadosyć uczynić i chcieli i mogli. WKonsyliarz Kronfels kazał sobie dać wzory sukna dla alumnow na suknie przeznaczonego chce je pokazać na dzisieyszey sessyi i uczynić wniosek, aby w lepszym gatunku były dostawiane. Podanie o Reisegeld dla alumnow na Wakacyę jadących zwrocone zostało z nakazem, aby wszystkich zaświadczenia ubóstwa przedłożyć.

Początek Lipca pogodny i ciepły czyni nadzieie, że można będzie użyć kąpieli dla pokrzepienia zdrowia Waszey Excellencyi tak potrzebnych. Niech Bog łaskawy wspiera siły Waszey Excellencyi i pozwoli w naydłuższe lata cieszyć się szczęśliwym rządem Dyecezyi, ktora cały swoy zaszczyt i całą swą nadzieją w Waszey Excellencyi pokłada.

Z ucałowaniem Stop Waszey Excellencyi zostaję

nayniższym sługą

Lwow 3. Lipca 840. *Jachimowicz.*

4. 3.

Szkoda że X. Konstantynowicz ściągnął na siebie podeyrzenie, które umieszczeniu jego staje na przeszkodzie, gdyż teraz i przy Archikatedralney Cerkwi umieścić go niewypada.

JX. Prefekt Lewicki, ktory tak chętnie byłby służył Waszey Excellencyi, zmuszonym jest pozostać tutay dla wypełnienia ważnego i przykrego obowiązku. W tych dniach nadszedł Dekret wymierzający karę śmierci na czterech złoczyńców, ktorzy w Cyrkule Żółkiewskim całą familię żydowską zamordowali. Między temi znayduie się dwóch żydow, jeden ob. łac. a jeden obr. g. k. ostatniego musi X. Lewicki do okropney śmierci przez trzy dni przygotowywać i na mieysce kary smierci odprowadzić. Dekretu nie można było dotychczas ogłosić, gdyż Kat otrzymawszy na 14 dni pozwolenie, dopiero w następującą sobotę z Czeniowiec ma przyjechać, co jeżeli nastąpi Dekret w poniedziałek czytany a egzekucya we Czwartek się odprawi, jeżeli zaś jakowym przypadkiem dłużey się zabawi jak do wtorku, rzecz cała znowu na drugi tydzień odłożoną bydz musi. Od obowiązku tak ważnego usunąć się niewypada, a nawet może (2) i trudnoby było, gdyż

tutay nie łatwo znaleść kogo, ktoryby i chciał i mogł na siebie ten obowiązek przyjąć.

W interesie Perehińskim byłem u P. Traitlera, lecz dotychczas jeszcze szukają priorow. Po wyrobieniu interes ten z porządku podpadałby rewizyi WP. fiskalnego Adjunkta Matkowskiego, ktorą sobie WW. Kons. Pfeifer rezerwował.

Prosiłem listownie WJP. Komornika Tustanowskiego aby przyjął obronę interesow institutu Wdow i Sierot, lecz ten nic nie odpowiedziawszy na parę miesięcy do Cieplic odjechał. Szczęściem, że niema teraz żadnego procesu, gdyż i od sprzedanego domu Jarosiewicza procenta za 4 lat teraznieysi nabywcy wypłacili, a dom Ulricha, gdzie takze procenta od kilku lat są zaległe, już na sprzedaż ma być wystawiony. Można zatem spokoynie powrotu oczekiwać.

W całem mieście rozchodzi się wiesć o spisku między militarnemi w Obwodzie Przemyskim zostającemi odkrytym, między obwinionemi znayduje się znaczna liczba oficerów, z ktorych już kilku, (mowią 13) do Lwowa (3) przywieziono a tak spokoyność i zaufanie na nowo zostały nadwerężone.

X. Prefektowi Fortunie remuneracya pod dniem 8. b. m. jest wyznaczona.

Po wyjezdzie Waszey Excellencyi dopiero dnia dzisieyszego pierwszą sessyę Kapitulną mieć będziemy, na ktorey poleconą propozycyę uczynię i o skutku pozniey doniosę.

Polecając mnie łaskawym względom Waszey Excellencyi

Zostaję prawdziwym i nayniższym sługą

G. Jachimowicz.

Lwow 17. Lipca 810.

Ч. 4.

Niepomyslną nowinę przywiozł nam tutay JXKan. Lewicki, oswiadczając, że Waszey Excellencyi kąpieli nie posłużyły tak, jak wszystcy bysmy sobie szczerze życzyli, może też jeszcze cokolwiek sprzyjająca pora przyczyni się do wsparcia zdrowia, na ktorem szczęscie i zaszczyt całey Dyecezyi polega.

W interesie Perehynskim Fiskus rekwirował Administracyę dochodow o wydanie aktów tradycyi Lolina i Niagrowa, względem rozpoznania granic pastwiska o ktore między Perehynskiem i rzeczonemi gromadami spory zachodzą, w tych aktach i o rozgraniczeniu Wełdziza z Perehynskiem ma bydz mowa; powiadał jednakze P. Adjunkt fiskalny Treutler, że o części gruntu teraz przez prowizorium przyznaney już w roku 807 jakaś decyzya miała nastąpić i że nowe prowizoryum od Apellacyi potwierdzone zostało, a zatem interes w drodze prawa długo pociągnąć się może. Jezeliby więc jakie nowe zachodziły wdzierania się

WP. Matkowskiego, sądzi (2) że naylepiey by było te odłączyć od dawnieszych i względem tych osobną pertraktacyę rozpocząć.

O spisku w Przemyślu odkrytym rozne rozchodzą się wieści, z ktorych naywięcey fałszywych, lub przesadzonych być się zdaje, to tylko pewna, ze wiele osob aresztowanych bydz musi, gdy dla nich nowe więzienie przy kosciele S. Maryi Magdaleny urządzono, a włoczęgów dotychczas tam zostających przeniesiono do dworkow XX. Dominikanow.

Temi dniami był u mnie kleryk z klasztoru Bazylianow w Chełmskiey Dyecezyi będącego i opowiadał, jakie przygotowania tam do zniesienia unii postrzegać się dają i że on bez pozwolenia rządowego jedynie dla tego przyszedł w te strone, aby się dowiedział, czyli w przypadku przesladowania tameczni Bazyliani w tuteyszych klasztorach nie mogliby znaleść schronienia, co mu jednakże tuteysi Bazyliani zupełnie odmowić mieli.

W nadzieji, ze wkrotce będziemy mieli zaszczyt w czerstwém zdrowiu oglądać Waszą Excellencyę, polecam mnie wysokim względom i z ucałowaniem stop Waszey Excellencyi

zostaję naynizszym sługą

G. Jachimowicz.

Lwow 13. Sierpnia 810.

Ч. 5.

Pogoda tutay ciągle trwająca każe nam się cieszyć nadzieją, że teraźnieysza lubo mimo późna pora roku do wzmocnienia sił Waszey Excellencyi posłuży.

O Celebrze u XX. Jezuitów odprawiać się mającey zapewne juz obszernie doniósł WJX. Officyał a za tem i o miejscu, na ktorym dla Waszey Excellencyi tron ma bydz postawiony a cornu Ewangelii przeciw dzwi do zakrystyi prowadzących, gdy pod czas nabożeństwa znayduiący się JEX. Primas na kościele przeciw ambony postawiony ma zająć. Urządzenie takie, lubo ile się zdaje, przyjęte od WJCX. Oficyała, ktory oświadczył że tak Kanony przypisują, że tron naśrodku kościoła gospodarzowi należy, że JWArcybiskup Ormianski takze tym sposobem tron urządzony mieć będzie, ze inaczey JEXPrimas niemogł by bydz na nabozenstwie, coby złe wrazenie uczyniło — wszystkie te przyczyny nie zdają mi się bydz dostatecznemi do usunienia wrazeń, jakieby na Duchowieństwo, lud i obrządek tak publiczne uposledzenie sprawić mogło, i przyznać się musze, że i mnie na Ambonie, mając przed oczyma JEX. Primasa, przykro by było z prozbą o błogosławieństwo szukać Waszey Excellencyi gdzieś tam w zakątku Kościoła. W czasie processyi mają bydz czytane cztery Ewangelie, z ktorych jeżeli jedną Wasza Excellencya czytać zezwoli, JEXPrimas i JWXArcybiskup Ormianski dwie drugich

tutay nie łatwo znaleść kogo, ktoryby i chciał i mogł na siebie ten obowiązek przyjąć.

W interesie Perehińskim byłem u P. Traitlera, lecz dotychczas jeszcze szukają priorow. Po wyrobieniu interes ten z porządku podpadałby rewizyi WP. fiskalnego Adjunkta Matkowskiego, ktorą sobie WW. Kons. Pfeifer rezerwował.

Prosiłem listownie WJP. Komornika Tustanowskiego aby przyjął obronę interesow institutu Wdow i Sierot, lecz ten nic nie odpowiedziawszy na parę miesięcy do Cieplic odjechał. Szczęściem, że niema teraz żadnego procesu, gdyż i od sprzedanego domu Jarosiewicza procenta za 4 lat teraznieysi nabywcy wypłacili, a dom Ulricha, gdzie takze procenta od kilku lat są zaległe, już na sprzedaż ma być wystawiony. Można zatem spokoynie powrotu oczekiwać.

W całem mieście rozchodzi się wiesć o spisku między militarnemi w Obwodzie Przemyskim zostającemi odkrytym, między obwinionemi znayduje się znaczna liczba oficerów, z ktorych już kilku, (mowią 13) do Lwowa (3) przywieziono a tak spokoyność i zaufanie na nowo zostały nadwerężone.

X. Prefektowi Fortunie remuneracya pod dniem 8. b. m. jest wyznaczona.

Po wyjezdzie Waszey Excellencyi dopiero dnia dzisieyszego pierwszą sessyę Kapitulną mieć będziemy, na ktorey poleconą propozycyę uczynię i o skutku pozniey doniosę.

Polecając mnie łaskawym względom Waszey Excellencyi

Zostaję prawdziwym i nayniższym sługą

G. Jachimowicz.

Lwow 17. Lipca 810.

Y. 4.

Niepomyslną nowinę przywiozł nam tutay JXKan. Lewicki, oswiadczając, że Waszey Excellencyi kąpieli nie posłużyły tak, jak wszystcy bysmy sobie szczerze życzyli, może też jeszcze cokolwiek sprzyjająca pora przyczyni się do wsparcia zdrowia, na ktorem szczęscie i zaszczyt całey Dyecezyi polega.

W interesie Perehynskim Fiskus rekwirował Administracyę dochodow o wydanie aktów tradycyi Lolina i Niagrowa, względem rozpoznania granic pastwiska o ktore między Perehynskiem i rzeczonemi gromadami spory zachodzą, w tych aktach i o rozgraniczeniu Wełdziza z Perehynskiem ma bydz mowa; powiadał jednakze P. Adjunkt fiskalny Treutler, że o części gruntu teraz przez prowizorium przyznaney już w roku 807 jakaś decyzya miała nastąpić i że nowe prowizoryum od Apellacyi potwierdzone zostało, a zatem interes w drodze prawa długo pociągnąć się może. Jezeliby więc jakie nowe zachodziły wdzierania się

WP. Matkowskiego, sądzi (2) że naylepiey by było te odłączyć od dawnieszych i względem tych osobną pertraktacyę rozpocząć.

O spisku w Przemyślu odkrytym rozne rozchodzą się wieści, z ktorych naywięcey fałszywych, lub przesadzonych być się zdaje, to tylko pewna, ze wiele osob aresztowanych bydz musi, gdy dla nich nowe więzienie przy kosciele S. Maryi Magdaleny urządzono, a włoczęgów dotychczas tam zostających przeniesiono do dworkow XX. Dominikanow.

Temi dniami był u mnie kleryk z klasztoru Bazylianow w Chełmskiey Dyecezyi będącego i opowiadał, jakie przygotowania tam do zniesienia unii postrzegać się dają i że on bez pozwolenia rządowego jedynie dla tego przyszedł w te strone, aby się dowiedział, czyli w przypadku przesladowania tameczni Bazyliani w tuteyszych klasztorach nie mogliby znaleść schronienia, co mu jednakże tuteysi Bazyliani zupełnie odmowić mieli.

W nadzieji, ze wkrotce będziemy mieli zaszczyt w czerstwém zdrowiu oglądać Waszą Excellencyę, polecam mnie wysokim względom i z ucałowaniem stop Waszey Excellencyi

zostaję naynizszym sługą

G. Jachimowicz.

Lwow 13. Sierpnia 840.

Ч. 5.

Pogoda tutay ciągle trwająca każe nam się cieszyć nadzieją, że teraźnieysza lubo mimo późna pora roku do wzmocnienia sił Waszey Excellencyi posłuży.

O Celebrze u XX. Jezuitów odprawiać się mającey zapewne juz obszernie doniósł WJX. Officyał a za tem i o miejscu, na ktorym dla Waszey Excellencyi tron ma bydz postawiony a cornu Ewangelii przeciw dzwi do zakrystyi prowadzących, gdy pod czas nabożeństwa znayduiący się JEX. Primas na kościele przeciw ambony postawiony ma zająć. Urządzenie takie, lubo ile się zdaje, przyjęte od WJCX. Oficyała, ktory oświadczył że tak Kanony przypisują, że tron naśrodku kościoła gospodarzowi należy, że JWArcybiskup Ormianski takze tym sposobem tron urządzony mieć będzie, ze inaczey JEXPrimas niemogł by bydz na nabozenstwie, coby złe wrazenie uczyniło — wszystkie te przyczyny nie zdają mi się bydz dostatecznemi do usunienia wrazeń, jakieby na Duchowieństwo, lud i obrządek tak publiczne uposledzenie sprawić mogło, i przyznać się musze, że i mnie na Ambonie, mając przed oczyma JEX. Primasa, przykro by było z prozbą o błogosławieństwo szukać Waszey Excellencyi gdzieśtam w zakątku Kościoła. W czasie processyi mają bydz czytane cztery Ewangelie, z ktorych jeżeli jedną Wasza Excellencya czytać zezwoli, JEXPrimas i JWXArcybiskup Ormianski dwie drugich

czytać mają. Nie zdaje mi się, aby mozna przyjąć taką propozycyę gdyz (2) w tym przypadku zapewnie czwartą ewangelię czytałby prowincyał Jezuitow, aby się niby rownym lub wyzszym jeszcze okazał. Processye naszych parafii na dniu powszednym dla szczupłości przytomnych moze się nie naylepiey wydadzą. Z resztą program cały Waszey Excellencyi musi bydz już doręczony, z którego co i jak się da uskutecznić, Wasza Excellencya naylepiey osądzi. Alumni, ktorzy do spiewu należyć mają, odjezdzając solennie przyrzekli, ze na wyznaczony czas do Lwowa przybędą.

Z ucałowaniem Stop Waszey Excellencyi zostaję na zawsze

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow dnia 5. Września 840.

Ч. 6.

Juz i tak wielką ofiarę uczyniła Wasza Excellencya, dzieląc szczupłe swe dochody na utrzymanie Szufragana, lecz przyjęcie wydatków jakich potwierdzenie od Stolicy Apostolskiey nastąpić mające wymagać będzie, jest już zbytek Łaski, na którą nigdy nie zasłużyłem, i ktorą zaledwie kiedy będę mogł odwdzięczyć. Racz Wasza Excellencya przynaymniey moje zapewnienie łaskawie przyjąć, że wiernie służyć Waszey Excellencyi jest moim nayszczerszem życzeniem, obyt ylko siły i zdolności moje tey chęci zawsze odpowiadać zdołały!

List do JOKsięcia Nuncyusza podług rozkazu Waszey Excellencyi wygotowany dziś jeszcze odchodzi, i także list do JX. Pasławskiego z dołączeniem dat do procesu kanonicznego potrzebnych, nie sądze jednak, aby prekonizacya w Rzymie już następującego Miesiąca mogła się odprawić, gdyż odpowiedz JONuncyusza na Odezwe Waszey Excellencyi chociazby prędko przyszła i pomyślną była, jednak złozona tutay professio Fidei zaledwie około 15 Grudnia mogłaby bydz w Nunciaturze, a moze ieszcze Nuncyusz do subdelegowania nie jest upoważnionym i dopiero do Rzymu będzie musiał się odnosić. Zdaje mi się, ze nie prędzey jak w Marcu, prekonizacya będzie mogła nastąpić.

(2) W Seminarium nic nowego nie zaszło, oprocz oswiadczonego już przez JX. Archydyakona podeyrzenia o niektorych Alumnach, że byli w związku z Felixem Baczyńskim, który teraz pod inkwizycyą się znaydnje. Podług zlecenia Pana S. podałem data, jakie w Rektoracie o imionach wyrazonych znaleść można było, i zrobiwszy rewizye u podeyrzanych i u gdzieniektórych innych Alumnow zabrałem wszystkie papiery, z ktorych nic politycznego nie okazywało się, z tych doręczyłem P. S. listy obo-

jętney treści do Czerwińskiego Alumna tuteyszego Seminaryum od jego brata, ktory przy straży pograniczney się znayduje a zatem do woyskowych należy i od byłego Alumna Jana Wasylkowskiego pisane; tudzież malenki niecały katalog tych, ktorzy razem z Czerwińskim w Tarnopolu studia filozoficzne kończyli i w ktorym przy końcu pod napisem: De essentia et modo Rep. kilkanaście Imion z klassami przy tychże znaydującemi się wyrażonych było. Ci, na ktorych podeyrzenie pada, prawie wszyscy w Tarnopolu studia filozoficzne konczyli, na ktorą okoliczność uwagę Auditora zwrocić obiecał P. S. i oraz oswiadczył, że z tak ogolnego doniesienia sądu woyskowego jeszcze wcale nic wnosić nie można, że dopiero dalsze data otrzymawszy, może po dwóch tygodniach dalszą da mi (3) wiadomość. Przy tej sposobności oświadczył mi, że w łac. Sem. wielki nieporządek postrzegają, że JWP. Prezydent z JEX. Primasem już od ośmiu dni względem innego Rektora układają się. Że teraznieyszy Biskup Przemyski wielki patryotyzm w liście swym pasterskim okazał, zaco Obywatele a szczegolniey P. Marszałek (W.) się pogniewał na niego, ze i JW. Tarnowski Biskup wprawdzie mowi o patryotyzmie, lecz nie tak dobrze jak poprzedniczy. O byłym Prefekcie Hordynskim oświadczył, ze bardzo w złem świetle się okazał i przeciw Rządowi nawet z Ambony mowił, ze jeżeli to wszystko, co o niem doniesiono, się sprawdzi, przynaymniey na lat 15 do więzienia wskazanym będzie. Dnia 21 przejęto list na poczcie od Alumna Czerwińskiego do brata przy straży pograniczney będącego, w ktorym o Baczynskim była wzmianka, i dlatego rzeczonego Alumna zaraz do komisarza Policyi Lorenci wezwano, gdzie był badanym, zkąd ma znajomość z Baczynskim, oswiadczył na to, ze jak był razem z bratem w parwie w Brzezanach, Baczynski był ich Dyrektorem i ze teraz bratu donosił, ze pozyczonych Baczynskiemu pieniędzy odbierać nie będzie, gdyz z woyskowym nie chce nic mieć do czynienia, i ze o to tylko chodziło, listem od brata odebranym udowodnił. Więcey jeszcze zaden z podeyrzanych Alumnow nie był wołanym.

(4) Listy do przeczytania łaskawie mi udzielone tudziesz i koncept Odezwy do Nunciusza z naywiększem podziękowaniem załączam.

Posyłam oraz i spis wszystkich kandydatów stanu duchownego w roku teraznieyszym na studiach znaydujących się, i z ucałowaniem stop Waszey Excellencyi

zostaję naynizszym sługą

G. Jachimowicz

Sem. Rektor.

Lwow 28. Listopada 840.

До листу додана окрема картка з отсими прізвищами:

Janowicz Hippolit.
Króll Anton.
Czerwinski Paul.
Łukaszewicz Leo.
Sziengalewicz?
Kuninski ob. Kunicki.
Hoterowski — Chodorowski.
Jakubowicz?
Bobikiewicz Anton.
Wasylkowski Joseph — zwey Brüder.
Niedzwiecki vier Brüder.
Baczynski w Tarnopolu aresztowany.

Ч. 7.

Szanowne Wyrazy Waszey Excellencyi z dnia 1-go Grudnia dziś otrzymałem; są one nowym dowodem troskliwości o przyspieszenie podjętego interesu, i wkładają na mnie nowy obowiązek wynurzenia wdzięczności za tyle trudow, ktorych promocya moja już dotychczas wymagała i jeszcze na potem wymagać będzie.

Nie wiedziałem, ze JWBiskupi Tarnowski i Przemyski podobnie do złozenia wyznania wiary wzywani i od osobistego stawienia się uwolnieni byli, dlatego wątpiłem, czyli Nuncyusz do subdelegowania jest upowaznionym, teraz spodziewam się pomyslney a moze i spieszney odpowiedzi jego na odezwę Waszey Excellencyi, i gdyby ta podług wyrachowania na dniu 8 b. m. stanęła, natychmiast podług rozkazow Waszey Excellencyi stawiłbym się do Uniowa, dla złozenia wyznania wiary, aby akt jak nayspieszniey do Wiednia mogł bydz odesłanym.

Czyniąc rozkazom Waszey Excellencyi zadosyć, pisałem pod 28. Listopada jeden list do JO. Księcia Altieri, a drugi do JX. Pasławskiego (2) z dołączeniem wszystkich dat, jakie do procesu kanonicznego są potrzebne, aby na pytania które się dawać zwykły, i ktore mam przepisane, odpowiedzić można.

Względem wezwania Oyca S. do składek na towarzystwa religijne a wszczegolności de propaganda fide, co tuteysi Arcy-Biskupi uczynić postanowili, nie wiem jeszcze, lecz moze się będę mogł dowiedzić.

Rozchodzi się tu pogłoska, ze Hr. Kolowrat chce się zupełnie usunąć od dotychczasowego urzędowania, a moze z tem postanowieniem i odmiany przy powszechney nadworney Kamerze zaszłe są w związku. Zapewnie nie daremnie przybył do Wiednia poseł Papiezki Książe a oraz i Kardynał Ruspoli; będzie moze względem zmiany niektorych zasad prawa kanonicznego rozprawa, ktora przy teraznieyszych stosunkach może dla duchowienstwa korzystną by bydz mogła.

Dla Unitow na Bukowinie widoki nie naylepsze się otwierają, gdy nieunita Starostą został, mowią tu, ze P. Kom. Cyrk. Krieg ma tam (3) zostać Wice Starostą, moze by choć on był protektorem opuszczonych a moze i przesladowanych Kapłanow.

Wniosek móy, aby Kapituła prosiła Waszą Excellencyę o wyniesienie JX. Kuziemskiego na Kanonika gremialnego położono ad akta, gdyz JX. Officyał podania takiego podpisać nieobiecuiesię dla tego, ze Kuziemski miał na JX. Officyata powiedzieć „to na spacer może jechać a na Sessyę to nie może przyiść".

W Seminarium nic nie zaszło i o wskazanych Alumnach Policya zadnego zapytania daiey nie czyniła.

Polecając mnie łaskawym Względom Exellentissimi Illustrissimi ac Reverendissimi Archipraesulis

Zostaję naynizszym sługą

G. Jachimowicz.

Lwow 3. Grudnia 840.

Ч. 8.

List Waszey Excellencyi, doręczono mi właśnie w Wilię Swiąt Bozego Narodzenia, i dla tego nie mogłem się zaraz dowiedzieć, co z Encykliką papiezką się stało. Dopiero po Swiętach byłem w Konsystorzu łacińskim, i dowiedziałem się od JX. Franka, Sekretarza konsystorskiego, że JEJWXPrymas zważywszy ze ta Bulta z pism publicznych już klerowi po większey części jest wiadomą, że w wyciągu nie wypadałoby ją ogłaszać, przypisywanie dla kancellaryi byłoby trudnem, a litografowanie własnym kosztem musiało by bydz uskutecznione, od oswiadczonego na sessyi konsystorskiey zamiaru odstąpił, i tylko jeden exemplarz dla złożenia między akta konsystorskie przysłał, a zatem powyższa Encyklika wcale ogłoszoną nie będzie.

Nie spodziewam się. ażeby JEJWP. Prezydent czynił jakie dalsze doniesienia de professione Fidei, ile że cały ten interes za wiedzą rządu jest przedsięwziętym, na ktory pozwalając, upoważnił i do tego, co niezbędnie jest potrzebnem, jako to: wezwanie świadkow, ządanie dokumentow i złozenie wyznania wiary, co wszystko Rządowi musi bydz wiadomem, gdy przy każdym procesie kanonicznym się powtarza.

(2) Powiadają tu, że na rozkaz z Wiednia uwięziony, i pod sąd kryminalny oddany został, Hr. Marcin Zamoyski Dziedzic Łopatyna, i że przywieziono tu takze właścicielkę dwoch wsi w Cyrkule Tarnowskim, P. Chrzanowską, ktorą własny brat pod inkwizycyą zostający miał wydać, że u niey schadzki się odprawiały.

Podług doniesień z Przemysla JWX. Biskup Zacharyasiewicz ma bardzo chorować na ból oczu, i pokazujące się bielmo, obawiać się każe, aby zupełnie nie ociemniał.

W dzień pogrzebu s. p. Frazowskiego, wypisany był konkurs na oprozniona kanonię, termin na Wilię się skończył. Podało się 4 Kandydatow, X. Professor Amtmann, X. Kanclerz Gałdecki, X. Kan. Iwanski i X. Pleban Tłumacki Stossak. Z tych JEX. Primas miał już prezentować X. Gałdeckiego, ktorego installacya następujacey Niedzieli się odprawi. JWX. Dziekan Kapituły Ostrowski, otrzymał w dzień Bożego Narodzenia Infułę, w którey będzie mogł 3 razy do roku celebrować, ma on zostać Dyrektorem Kancellaryi Konsystorskiey, w którey mieysce Kanclerza ustanie, (3) natomiast Sekretarz Konsystorski X Frank otrzyma wyzszą o 100 fl. pensyę, a tak 700 fl. C. M. się oszczędzi, lecz za to moze inny wypadek nastąpi, gdyż Komisarz Cyr. ukończywszy komissyę w kluczu Obroszynskim, udał się do JEP. Prezydenta oswiadczając mu, że oczewiste pokrzywdzenia poddanych się okazały, i pytał się jak sobie daley ma postąpić, ktory go do JEXPrimasa posłał. by mu rzecz całą przedłożył i do ugody nakłonić starał się. Lecz gdy propozycya ta z oburzeniem odrzuconą została, protokuł w pertraktacyę wzięto i zasądzono wynagrodzenie, ktore kilkanaście tysięcy ma wynosić. Przeciw temu wyrokowi założony rekurs do Wiednia, na ktory jeszcze nie nastąpiła decyzya.

W Seminarium żadna nie zayszła odmiana, ktoraby na zwrocenie uwagi Waszey Excellencyi zasługiwała.

Całując stopy Waszey Excellencyi, zostaję z nayglębszem uszanowaniem

Waszey Excellencyi

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwów dnia 30. Grudnia 840.

Pik 1841.

4. 9.

Sądziłem że już zadney nie będzie przeszkody w rospoczęciu kanonicznego processu, a tymczasem jeszcze nowy niedostatek formalności okazał się, ktory łatwo zostałby był uchilonym, gdyby tak jak teraz w przysłanych exemplarzach podawane były kartki, na których żądane potwierdzenie mogłoby bydz napisanem. Wskazane mieysca w exemplarzach, ile mieysce i papier zalewający pozwalały, wypełniłem i razem z przepisaną i zatwierdzoną kopią professyi odsyłam, spodziewając się, że Nuncyatura nie zechce korzystać z czasu między odbytym i nastąpić mającym Konsystorzem będącego do robienia nowych zapytań, lecz

zaraz po otrzymaniu zwroconych dokumentow, proces kanoniczny ukończy i akta do Rzymu odeśle.

JE. X. Prymas dał dziś obiad in gratiam nowego i już instalowanego Kanonika Gałdeckiego, ktory zostanie Rektorem w Seminarium. Pospiech, z jakim tę promocyę uczyniono, niedobrze przyiętym został w Prezydium, gdyz tym sposobem i osoby Rządowi non gratae promowane bydz by mogły.

JW. Biskupi Zacharyasiewicz i Woytarowicz prosili, aby dochody ich Biskupstw a die nominationis im wyznaczone były, teraz nadeyszła decyzya nieco dziwna, gdyz Woytarowiczowi, ktory jako początkowy więcey byłby potrzebnym, naznaczono dochody a die installationis a zas Zacharyasiewiczowi a die praeconisationis, na ktorą przy wymierzaniu dochodow jedynie dla tego może zwrocono uwagę aby fundusz religijny oszczędzić, ktory zamiar lepiey jeszcze mozna by było osiągnąć, wyznaczając dla obydwoch dochody a die installationis.

Liczba więzniów u Brygidek znacznie się pomnozyła i teraz 1500 wynosi a wszystkie po prowincyi znaydujące sądy kryminalne ustawicznie nalegają, aby jeszcze z tamtąd osądzonych na kilka lat zbrodniarzy pozabierać, gdyż ich więzienia są przepełnione. X. Zieliński I. o na ciezkie więzienie 8. lat, osądzony miał tutay swą karę odbywać, lecz przyszedł rozkaz, aby i jego do Berna odesłano. Oprocz Obywatelki z Obwodu Tarnowskiego ktora nie Chrzanowska, jak mylnie pisałem, lecz Chrząstowska się nazywa, znayduje się pod inkwizycyą i druga z Cyrkułu stanisławowskiego P. Grocholska. Obydwie damy dziś na Mszy X. Lewickiego znaydowały się.

Racz Wasza Excellencya łaskawie przyjąc moje nayszczersze Życzenia Swiąt wesołych i czerstwego zdrowia, na ktorem całey Dyecezyi i całemu obrządkowi tak wiele zależy, abysmy jeszcze przez długie lata szczycili się zarządem Waszey Excellencyi.

(2). Polecając mnie wysokim względom Waszey Excellencyi z nayglębszem uszanowaniem zostaję

Excellentissimi ac Revendissimi Domini

naynizszym sługą

G. Jachimowicz.

Lwow dnia 3. Stycznia 841.

Ч. 10.

Expedycya do JO. Xięcia Altieri dzisieyszą pocztą odesłana do Wiednia, we Środę lub Czwartek następujący tam stanie. Podług rozkazu Waszey Excellencyi zapłaciłem na poczcie 2 fl. 48 kr., resztę zaś 2 f. 10 kr. posyłam razem z listem na ręce P. Łysakowskiego. Podług pogłoski umieszczoney w dzisieyszym

numerze gazety powszechney następujący Konsystorz ma się odprawiać dnia 2 Lutego b. r. jako w dniu wstąpienia Oyca S. na Stolicę apostolską, na ktorym i JOXiąże Altieri ma otrzymać purpurę. Może już pod ten czas proces Kanoniczny w Rzymie znaydowac się będzie, gdyz swiadkowie JXX. Pasławski i Litwinowicz iuż dnia 30 z. m. w Nuncyaturze swiadectwo swoje pod przysięgą złożyli, jak dołączony list JWX. Pasławskiego okazuje. Na przypadek, jezeliby Nunciusz po otrzymaney expedycyi proces Kanoniczny zaraz do Rzymu odesłał i Waszą Excellencyę o tem zawiadomił i gdyby wypadła potrzeba pisania listu do Agenta w Rzymie, wypisuję tytuły jego z Szematyzmu: Herr Carl Freuherr v. Linden-Kriegelstein, Ritter des öst. Kais. Leopold-Command. des constant. St. Georg Ordens von Parma, Ritter des Königl. sard. St. Mauritz- und Lazarus-, dann des Kön. Schwed. Nordstern-Ord. k. k. Hofrath und Agent für die geistl. Angelegenheiten.

(2) JMXX. Jezuici przyniesli mi kilka egzemplarzy kazania drukowanego, ktore wczasie ich uroczystości miałem, z ktorych jeden u stop Waszey Excellencyi złozyć osmielam się, dołączając razem i kazania X. Kan. Baranieckiego i X. Jezuity Beks. X. Kan. Kierkowicz swego kazania nie chciał dać drukować. Powiadali, ze wszędzie te egzemplarze już porozsyłali w szczegolności do Warszawy, Wiednia, Modeny i Rzymu, takze JKMCi Arcyksięciu Gubernatorowi, ktory zapewnie czytać będzie kazanie niemieckie, lecz na polskie ledwie się popatrzy. Nabożeństwo nasze tak im się podobało, ze zyczyliby sobie, aby mogło bydz u nich w czasie 40-godzinnego nabozenstwa w drugiy dzień zapust, a nie smiejąc upraszać Waszą Excellencyę, chcieliby żebym ja z Alumnami tam celebrował. JX. Officyał, u ktorego wprzody byli, te trudność zrobił, że u nas będzie wtenczas pierwszy dzien postu, w ktory Mszy S. mieć nie mozna, ja to decyzyi Waszey Excellencyi zostawiłem.

Przybył tutay prosto z Czerniowiec P. Kom. Nadworny Milbacher i obeymuje urząd Starosty Cyrkularnego, przez co niektore projekta zniszczone zostały. Starosta Cyr. Stryiskiego P. Kratter tak był pewnym, ze przyidzie do Lwowa a nawet meble swoje tam posprzedawał i Corkę swoją wydał za tamteyszego Fizyka cyrk. Ressig. Teraz teść na nowo meblować się, a zięć inney posady szukać jest przymuszonym. Czecz i nadal w Przemyslu, a jego mniemany następca Madurowicz jeszcze sekretarzem na jaki czas zostać musi.

Dziedzic w Obwodzie wadowickim Stawinski zonaty i dwoje dzieci mający, (3) zawikławszy się w swoich interesach i niemogąc się oprzeć nalegającym Kredytorom, wezwawszy kilku powiernikow swoich, z niemi przebrany i zamaskowany napadł w nocy na bogatego Zyda w karczmie przy wiedenskim trakcie mieszkającego, tam powiązali Zydow i pieniędzy w rozney monecie do 5000 fl. M. K. juz byli zabrali i właśnie otwierać zaczęli szafę

w ktorey jeszcze do 20,000 fl. miało się znaydować, gdy usłyszeli pocztarską trąbkę nadchodzącego Szybkowozu, tem przestraszeni rzucili się na wozy, które przed karczmą byli zostawili i uciekli. Na drugi dzień znaleziono powiązanych Zydow i lubo zadnego znaku nie było, podeyrzenie jednak jakiemś sposobem padło na rzeczonego obywatela, przedsięwzięto rewizyę i znaleziono worki, w ktorych cwancygiery się znaydowały i zaraz go do Wisnicza odesłano.

Dnia 4 b. m. umarł tytay nagle X. Kan. honorowy i proboszcz u S. Marcina Urbański, ktory o godzinie 5 po południu jeszcze chorego Sakramentami opatrzył, a o god. 8 apoplexyą tknięty został. Przy obdukcyi przekonano się, ze na Schlagfluß umarł, lecz razem postrzezono, ze w mozgu znaydowały się Hydatiden Blaswürmer, co za życia pewnie nie mały ból głowy sprawiać musiało.

W Seminaryum nieprzyjemny wypadek wydarzył się następujący: Alumnus Diecezanin Przemyski Salwicki Klemens, mając juz w czasie wakacyi krosty i z temi przybywszy do Seminarium słabość swą dotych czas taił, co mu się udawało, gdyz miał jakowąś masć, ktorą natarłszy się, na parę niedziel tracił krosty, ktoremi jednak niektorych nabawił, a ktore, gdy się pokazywać zaczęły, zrobiono scisłą rewizyę całey klasy i wszystkich podeyrzanych odłączono do osobnej stancyi z tych juz na osmiu krosty się pokazały (4) o 6 jeszcze jest wątpliwość. Rzeczony Alumnus, ktory taką klęskę sprowadził, zasługuje na przykładną karę, ktorey wymierzenie Przemyskiemu Konsystorzowi zostawić zamyslam.

Wasza Excellencya łaskawie daruje, ze i ten przypadek donoszę, gdyz zamilczać co się w Seminarium dzieje, byłoby przeciw memu obowiązkowi.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i z wynurzeniem nayglębszego uszanowania a oraz z nayszczerszem życzeniem naypomyślnieyszego nowego roku zostaję

Excellentissimi Domini

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow dnia 9. Stycznia 841.

Ч. 11.

Oswiadczę XX. Jezuitom przyiemną wiadomość, ze Wasza Excellencya pozwolić raczyłeś, aby nabożeństwo w ich kosciele odprawione było, chociaż u nas dzień pierwszy postu pod ten czas będzie. Życzą oni sobie, aby nie tylko w tym, ale i w następujących latach podobne nabożeństwo się odprawiało, na co JEX. Prymas chętnie zezwolił. Rozszerzona wieść, ze Arcyxiąże juz nie powroci i samych Jezuitow niepokoić zaczyna. By coś z pewnością się dowiedzić, udawali się oni i do P. Dufoura i do

P. Sala, lecz od tych nic nie mogli się dowiedzieć; teraz pisali do X. Beckx, aby się dokładnie dowiedział i im doniosł, co o tey pogłosce trzymać mają, a skoro odbiorą odpowiedz JXPerkowski i mnie o niey uwiadomić przyobiecał.

Zaządaną kwotę 30 fl. odesłałem do Wiednia, obawiam się tylko by widok pieniędzy JX. Sekretarzowi nie przywiodł na pamięć nowey jakiey taxy, ktorąby znowu płacić potrzeba.

Jak prędko JX. Litwinowicz o cenie pojazdow mi doniesie, za naypierwsyą sposobnością Waszą Excellencyę o teyze uwiadomić nie omieszkam.

Względem rozszerzenia krost nie mozna obwiniać P. Gerbla, gdyz Alumnus, ktory (2) je sprowadził, już drugi rok jest w Seminarium, z ktorego wyjechawszy na wakacyi jakimes sposobem ich dostał. Zdaje się, ze gdzie niektorzy z podeyzrzanych Alumnow jakąś inną moze ze krwi tylko pochodzącą osypkę dostali, ktora i po odbytych potach nie okazuje się jako prawdziwa krosta.

Głoszą tutay o wielkiey nastąpić mającey rekrutacyi, ktora juz ma bydz wypisana w takim sposobie, aby kompanie teraz 80 ludzi liczące na 160 podwyzszyć. Liczba, ktorą Lwow ma stawić, ma bydz 6 razy większa, jak zwyczaynie bywała.

Mówią, że juz przyszła nadworna Decyzya, aby od 1 kwietnia b. r. we wszystkich Sądowniczych instancyach interesa w języku niemieckim pertraktowane były, a tak usunie się i ten popęd do uczenia się języka łacinskiego i ułatwi się przeniesienie urzędnikow z innych prowincyi.

Racz Wasza Exceilencya łaskawie przyjąć szczere zyczenia naypomyslnieyszego nowego roku, ktore w imieniu całego Seminarium u Stop Waszey Excellencyi składając, z nayglębszém uszanowaniem zostaję

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 11 Stycznia 841.

Ł. 12.

Zapewnie już wiadomo Waszey Excellencyi, ze proces kanoniczny już wyruszył z Wiednia, o czém i mnie JOKsiąze Altieri łaskawie uwiadomić raczył w liście, ktory tu załączam razem z listami od JXX. Pasławskiego i Litwinowicza dziś właśnie odebranymi. Prosiłem o doniesienie ceny kocza a JX. Litwinowicz z powodu, ze w Wiedniu prałaci koczami nie jezdzą, koniecznie karetą mnie traktuje, ktorey rozne wzory i ceny przysłał. Pokazuje się tylko ztąd, ze ceny pojazdow w Wiedniu daleko są mnieysze jak tutay a lepiey transport zapłacić, jak tutay moze tylko odnowiony kocz za nowy i Wiedeński przepłacać. Oczekuję roz-

kazow Waszey Excellencyi które otrzymawszy, dopiero mu odpiszę.

Oswiadczyłem JXX. Jezuitom, ze Wasza Excellencya pozwolić raczyłeś, aby pomimo postu juz zachodzącego, w czasie 40-godzinnego Nabozenstwa celebra w obrządku naszym odprawiona była, z czego mocno się cieszyli i spodziewają się, ze i JEJWX. Prymas przytomnym będzie. Zaleciłem Alumnom, aby do spiewu się sposobili, co tez zapewnie juz i dla własnego interesu uczynią. X. Prefekt (2) Lewicki gotuje się z kazaniem, ktore podług ich zyczenia w języku niemieckim ma bydz miane. JX. Perkowski bawi teraz w Tarnopolu i dla tego zapewnie jezeli i od X. Beckx o JKM Arcyksięciu jaką otrzymał wiadomość, tey mnie udzielić nie mogł.

Podług doniesień z Czerniowiec P. Prof. Baranowski nie umarł, jak tu powszechnie rozgłoszono było, lecz tylko apoplexyą był tknięty i spodziewają się, ze przyidzie do zdrowia.

Lwów znacznie w wydoskonaleniu zbrodniarzow postąpił, ktorzy teraz juz nie w nocy, lecz wśrod dnia napadają i przymuszają do dania pieniędzy, jak to uczynili Hr. Borkowskiemu, Skarbkowi Janowi i Sieminskiemu. Zapewnie znaczna a moze i połączona liczba podobnym przemysłem się trudniących się znayduje, ktorych policya przynaymniey do tychczas wysledzić nie mogła.

Własnie teraz rozpoczęły się examina, ktore zaledwie dla wszystkich Alumnow i Stipendystow pomyslnie się ukączą, gdyz między niemi znaydują się niektorzy, ktorych talenta zaledwie miernemi nazwać można.

(3) Liczba słabych na krosty zmieyszyła się nieco i spodziewać się mozna, ze reszta wkrotce do zdrowia przyidzie. Obawę rozszerzenia się tak brzydkiey słabości naylepieyby mozna usunąć, gdyby ich mozna do szpitala oddać. Lecz tam mieysca tak są zajęte, ze i do tych, ktorzy za osobną stancyę płacą, chorych dają, a w Salach chorzy pomiędzy łużkami na ziemi leżeć muszą.

Między temi, którzy do prezbyterium się zgłaszają, ma bydz znaczna liczba, mowią 18, ktorzy u cywilnych się pozenili. Smutne to doswiadczenie dla Xięży maiących dorosłe córki, które nawet na instytut wdow niekorzystny wpływ mieć może.

Spodziewam się w krotce, oby tylko w czerstwem zdrowiu, powitać Waszą Excellencyę i z ucałowaniem stop zostaję

Waszey Excellencyi

najniższym sługą

Jachimowicz.

Lwów 27 Stycznia 841.

4. 13.

Naypokornieysze składam dzięki za udzieloną mi łaskawie wiadomość od JOksięcia Altieri otrzymaną, podług ktorey zdaje się, że Konsystorz dopiero w przyszłym miesiącu, a wiadomość o rezultacie onego dopiero z końcem Lipca lub początkiem Sierpnia do Lwowa się dostanie.

Polskie tłumaczenie Listu pasterskiego zapewne niedługo zabawi w censurze, więc ilość drukować się mających egsemplarzy już teraz oznaczyć by potrzeba. Do tego zaś potrzeba by wiedzieć, jak wiele exemplarzy potrzebować będzie Diecezya Przemyska. Z tem wszystkiem dubeltowa ilość jak była encykliki łacinskiey, czyli 5000 exemplarzy, zdawałaby mi się dostarczaiąca, tem bardziej, że jeszcze i w ruskim języku takowe rozesłane być mają. Poprawa ruskiego tłumaczenia jeszcze nieukończona, a przepisywanie na dwie ręce takze duzo czasu potrzebować będzie, którem Alumni przy nadchodzących examinach nie będą mogli się zająć. Czy nie moznaby tylko jeden exemplarz przedłożyć, przez co by druk przyspieszonym być mogł. Korekturą polską JP. Zubrzycki chętnie się zatrudni, bo i dla drukarni eraryalney dogodnym będzie, gdyz on w sąsiedztwie mieszka.

Mylnie podałem Waszey Excellencyi cenę transportu kół, który nie 4 lecz 14 f. 48 x. M. K. kosztował, musiałem zatem dodać 10 f 48 x. MK.

Nowin, ktoreby zasługiwały na doniesienie Waszey Excellencyi, nie zdarzyło mi się nabyć oprocz tej, ktorą tutay przywiuzł ksiądz na pograniczu Krol. polskiego, mieszkający niedaleko wsi Luchowa, ktorey mieszkańcy opuscili uniją i pomimo starań w szyzmie zostają, gdzie teraz dla zachęcenia zapewnie innych, cerkiew murować zaczęto. Powiadał takze, ze jednemu z tych, ktorzy z Biskupem byli w Petersburgu, nadane ma być Opactwo klasztoru szyzmatyckiego i ze w Diecezyi Chełmskiej teraz wielkie panuje zamieszanie (2) z tąd pochodzące, ze wielu osobliwie młodych księży uniji opuscić by chcieli, a starsi oswiadczają, ze oni w młodszym wieku i przy lepszych siłach swoje robili, a teraz działanie młodszym zostawiają i podług ich przykładu stosować się będą. Jezeli Bog nie natchnie gorliwością wahających się kapłanow, i ten ostatek unitow pod wpływem Rządu moze już w krotkim czasie zniesiony zostanie.

Przy sprzyjającym czasie niech Wasza Excellencya raczy pamiętać o poratowaniu swego zdrowia, na ktorem Diecezyi obrządkowi i katolickiey Religii tak wiele zależy, a ktorego w naypoznieysze lata szczerze życząc, zostaję z nayglębszem uszanowaniem

Excellentissimi Illustrissimi ac Reverendissimi Archipraesulis

najnizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 25 Czerwca 841

Pis 1846.
4. 14.

Dałby to Bóg, aby stan zdrowia Waszey Excellencyi bez uzycia pomocy lekarskiey w krotce się polepszył, co aby jak nayprędzey nastąpiło, nayszczerzey życzę.

Przeszłey niedzieli była pierwsza wizyta u JKr. Mści Arcy-Xięcia Gubernatora, na ktorey i Damy znaydowały się. Dla wielkiej ciżby miałem tylko sposobność ukłonić się Arcy-Xięciu, ktory przyimowaniem Dam zajęty, z nimi wyłącznie rozmawiał.

JE. Prezydentowi Krieg oswiadczyłem troskliwość Waszey Excellencyi o jego zdrowiu, za co on dziękując, dodał: O mit meiner Gesundheit ist es nicht weit her, i radził by Wasza Excellencya juz to dla łatwieyszey pomocy lekarskiey i dla rozerwania się przynaymniey na jaki czaś do Lwowa przybyć raczył.

JE. Prezydent Enzendorfer i Hofrat Ettmayer swoje ukłony zasyłają.

WJMP. Tustanowski zobligował mnie, bym jego życzenia z powodu nowego roku oswiadczył Waszey Excellencyi, ktore on uwiedziony doniesieniem gazety osobiscie chciał złozyć, i mocno się dziwował, jak takowa omyłka stać sie mogła.

W dzień nowego roku byli u mnie JXX. Jezuici, ktorzy na uczynione zapytania o zdrowiu JEx. JWJX. Arcybiskupa oswiadczyli, ze była wprawdzie nadzieja powrotu (2) do zdrowia, lecz teraz juz ustawać się zdaje. Od niejakiego czasu oddalił on doktorów, a gdy puchlizna od nóg co raz bardziey się szerzyła, zaczął zazywać morisonskie pigułki, ktore mu jakis Xiądz poradził, te spędziły w krotce puchliznę, ktora, gdy przez dwa dni zazywanie pigułek zaniechał, na nowo się pokazała.

Dawne rany z operacyi pochodzące nie są dotąd pogojone, a do nich nowe przybyły, które wielkie bole i bezsenność sprawiają, słabość co raz się wzmaga i sądzą, że nastąpiło Auflösung der Säfte. Xiężom o. l. polecono odmawiać commemoracye pro infirmo Pontifice.

Zapewnie już wiadomo Waszey Excellencyi, ze w Przemyslu XKan. Kubajewicz własnie na pierwszy dzień swiąt po krotkiey słabosci pomarł. I w Diecezyi Xięza chorują i własnie koło Lwowa parochowie w Winnikach, Hołosku, Lisienicach i JXK. Lipnicki są słabymi. X. Slimakowski admin. w Jezierney moze juz nie żyje, miał dostać gallopirrende Schwindsucht. X. paroch w Suchostawiu Kraykowski pomarł i takze młody paroch w Ostrowie Woleniuk. Moze tez nastający teraz czas pogodny przyczyni się do utrzymania lub polepszenia zdrowia.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z nayglębszem uszanowaniem

Excellentissimi Illmi ac Reumi Domini

naynizszym sługą

Lwow 15 Stycznia 846. *Jachimowicz.*

Ч. 15.[1])

Wezwanie rządowe względem składek na szpital w Smyrnie ogłoszone zostało Klerowi zwyczaynym sposobem, lecz z niewielkim skutkiem, gdyz z całey Dyecezyi tylko 32 fl. M K. wpłynęło. Troski familiyne, szczupłe dochody, wzmagająca się drozyzna, wstrzymują wielu pomimo nayszczerszey chęci nawet od składek na wdowy i sieroty tak solennie przyrzeczonych, a tem bardziey od takich, ktore dla odległych i niewiele znanych mieysc są przeznaczone. Daleko więcey ofiarowano na Missionarzow wschodnich, gdyz wspomnienie o ziemi swiętey pod jarzmem tureckim zostającey, daleko silniey na umysł działa, jak przedstawienie potrzeby szpitala w ludnem handlowem miescie. Zdaje się, iz naprożno oczekiwane były by dalsze ofiary, wypadnie zreprodukować konsygnacye, wciągnowszy do niey przeznaczony Dar Waszey Excellencyi i składki, do ktorych moze JXX. Kanonicy nakłonić się dadzą, i zebraną chociaz trochu za szczupłą kwotę odesłać do Prezydium.

Stan zdrowia JE. JW. Prezydenta Krieg prawie zawsze ten sam zostaje, co się polepszy jednego dnia, to drugiego znowu gorszym się okazuje. Rany z potłuczenia pochodzące juz zupełnie miały się zgoić, lecz jedną nogą nie moze władać, skarzy się na ból w kłębie, a osobliwie na bezsenność, gdyz w ciągu nocy ledwie na godzinę zasypia. Onegday probował chodzić, lecz pomimo pomocy, tylko dwa kroki naprzod i dwa kroki w tył mógł zrobić. Przy tem mocno go to dręczy, ze będąc wezwany przez Handbilett zur Berathung nie mógł się stawić, gdyz on juz tak (2) długo i na roznych stopniach w kraiu zostając, mogłby naylepiey potrzebne dać wyjasnienia. Chciałem mu powinszować Imienin, lecz wtenczas bardzo osłabionym będąc, nikogo nie przyimował i tylko mogłem się na przygotowanym arkuszu zapisać. Dnia wczorayszego powiedziano memu posłancowi, ze się lepiey ma, moze tez choć to polepszenie będzie trwalsze, jak były poprzednicze.

JW. Konsyliarz Saar, oddalając się do Przemysla na starostę, był u mnie z pozegnaniem i prosił, by donieść Waszey Excellencyi, iz on mocno załuje, ze niema sposobnosci przed swoim odjazdem pozegnać się z Waszą Excellencyą. Jego biuro objął teraz niedawno przybyły nadliczbowy konsyliarz Gub. Hrabia Cavriani.

JW. kons. Bobowski prosił, bym jego ukłon Waszey Excellencyi oswiadczył.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i z nayglębszem uszanowaniem zostaję

naynizszym sługą

Lwow 7 Pazdziernika 846. *Jachimowicz.*

---

[1]) В горі дописка митрополита: Resp. 13. 8-bris 846.

Y. 16.

Z dołączoney odpowiedzi na list z rozkazu Waszey Excellencyi pisany okazuje się, jak niemiło to było JEJW. Biskupowi Przemyskiemu, ze exhibit do konsystorza stylizowany Waszey Excellencyi przedłozyć osmieliłem się, chociaz to wcale nie w tym zamiarze się stało, aby Wasza Excellencyą sporządzeniem odpowiedzi sam się miał zatrudnić. Z 6 kandydatow, ktorzy na Kapellanow woyskowych się zgłosili, wybrano w Przemyskiey Diecezyi czterech, moze dway zostający, jeżeli są kwalifikowani, mogli by bydz prezentowanemi od Waszey Excellencyi, gdyz tutay jeszcze żaden się nie zgłosił.

Interes o pomnozeniu liczby Referentow konsystorskich i kanonikow odesłany został z Gubernium pod 31-m Sierpnia b. r. № 44869 do Buchhalteryi, aby przedłozono Erträgnißausweis z nowo sporządzonych inwentarzow kapituły, katedry i parafii S. Jurskiey, a ze te inwentarze dotąd jeszcze nie doyszły, rzecz cała zatrzymaną została i nie wiedzieć, kiedy będzie daley promowaną, gdyz parafialny Inwentarz jeszcze nie jest zaczęty.

JW. Hofrat Ettmayer, ktoremu dziś pomimo wielkiey słoty z powodu Imienin zyczenia Waszey Excellencyi złozyłem, kazał oswiadczyc czułe podziękowanie za łaskawą pamięć Waszey Excellencyi, a gdy między innemi wspomniałem mu takze o potrzebie pomnozenia kanonikow, powiedział, ze teraznieyszy czas do takiey propozycyi byłby bardzo niegodnym, gdyz Rząd, mając teraz nadzwyczayne (2) expensa musi wszędzie oszczędzać, a nadworna kamera nawet zwyczayną kwotę 2000 fl. na wsparcie ubogich urzędnikow przeznaczoną teraz o 400 fl zmnieyszyła. Powiadał takze, iz patent regulujący panszczyzne od nadwornego komisarza przywieziony, juz jest wydrukowany, ma on wymierzać podług wartosci posiadanego gruntu należącą panszczyzne, ktora w wielu mieyscach zmniejszoną będzie, takowe zmniejszenie wynosić będzie w zachodnich cyrkułach do 46 procentu, a zas naymniey w Złoczowskim Cyrkule, bo tylko 2 procentu. Jakim sposobem tak rozne wyrachowania porobiono, moze dopiero z patentu mozna będzie wyrozumieć. Względem zaprzeczonych w Kryłosie danin urbaryalnych oswiadczył, ze tam juz zjechał exponowany komisarz cyrkularny JP. Henn, który nieposłusznych poddanych do porządku przyprowadzi.

JX. Prof. Zagórski chce prosić, aby wydana od niego Pastoralna dla szkół tuteyszych przypisaną została, i potrzebuje do tego zaswiadczeń, ze w tey książce nic się nie znayduje, co by się wierze katolickiej sprzeciwiało. Takowe zaswiadczenie otrzymał juz od JW. Arcybiskupa Ormianskiego i prosił, by się za nim wstawić do Waszey Excellencyi o podobne zaswiadczenie. Niewypadało mu wzrącz odmowic tey grzecznosci, więc posyłam zaswiadczenie juz wydane i sztępel na przypadek, jezeliby Waszey

Excellencyi wydanie takowego swiadectwa stosownem się bydz zdawało.

Dołączam takze trzy listy z poczty otrzymane.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z nayglębszem uszanowaniem

naynizszym sługą
Jachimowicz.

Lwow 29 Listopada 846.

Pis 1847.

4. 17.[1])

Naypomyslnieyszą jest dla mnie udzielona mi wiadomość, ze zdrowie Waszey Excellencyi służy i pozwala zaymować się interesami dyecezalnymi. Oby tylko nieprzerwanie i jak naydłuzey trwało dla zaszczytu i szczęscia całey Archidyecezyi, jest to moim nayszczerszém, chociaz trochu interesowanem zyczeniem, gdyz słaby konsystorz tak dzielney, pomocy Waszey Excellencyi wiele ma do zawdzięczenia.

Dnia jutrzeyszego odesłaną zostanie expedycya do Feldsuperioratu, i nota do Konsystorza Przemyskiego, moze i do Konsystorza Lwowskiego odesłane zostaną akta o examinach teologicznych, jezeli nota wczesnie sporządzoną zostanie. Indorsat przysłany kazałem doręczyć JX. Rektorowi, ktory na poprzednicza w przeszłym roku daną dyspozycyę względem heretyckich w Seminarium znaydujących się biblii zrobił relacye do Konsystorza, z ktorey zrobiono uzytek i Gubernium pozwoliło, aby inne biblie kupione zostały. Akta tego przedmiotu tyczące się dołączam.

Alumnus Bilinski, powracając z Rzymu, pokazywał mi tylko wydane od Prefekta Propagandy X. Ryłło S. G. zaswiadczenie, w ktorem było wyrazono, ze tam jakoweys części dogmatyki się uczył, czyli zas przyczyna jego oddalenia tam wyrazoną była, tego sobie nie przypominam. Pytany, czyli niema więcey jakich dokumentow, oswiadczył, ze te są z jego rzeczami razem zapakowane i na komorze się znaydują. Pozniey, zwracając mi pozyczone na podroz do familii pieniądze, pokazywał drukowaną instrukcyę dość obszerną, ktorą kazdy wstępujący do propagandy zachowywać obowiązuje się i na to składa przysięgę. (2) Między punktami tey instrukcyi znayduje się i ten, przez ktory obowiązek jest włozony robienia doniesień nawet w tym przypadku, jezeliby wystąpił z propagandy i gdziekolwiek w stanie swieckim lub duchownym by się znaydował. Przyczynę swego oddalenia z Rzymu oznaczał ustawiczną słabość, dla ktorey kilkakrotnie musiał bydz wysyłany na wieś, lecz skoro przyszedłszy nieco do zdrowia, do Rzymu powrocił, na nowo zapadał, a tak niemogąc się zadnym sposobem

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 8. Januar 847.

przyzwyczaić do tamteyszego klimatu, musiał powrocić do Oyczyzny. O liscie do Waszey Excellencyi z Wiednia pisanym oswiadczył, ze takowy w Nunciaturze zupełnie wygotowany i jemu tylko do przepisania i odesłania był danym. Z JX. Rektorem dopiero pozniey będę mogł mowić o Bilinskim, i o rezultacie Waszey Excellencyi donieść nie omieszkam. Reskrypt Prezydyalny tego przedmiotu tyczący się dołączam.

Posyłam takze Akta o Jubileuszach z roznych powodow odprawianych.

Podania Waszey Excellencyi o nabytem prawie do Hamerni Angełłowskiey i o wypuszczenie teyze w dzierzawę, zwrociło Gubernium z zapytaniem o jakieś dalsze dokumenta dla osądzenia, czyli ma należeć zum Stammvermögen der Metropolie, moze to tylko zwyczayny Schuber, aby się pozbyć numeru, moze większey pracy potrzebującego, sprawi jednak ten skutek, ze interes tak pilny znowu się przewlecze. Obydwa indorsaty doręczyłem JX. Scholastykowi, ktory zapewnie odeszle.

(3) Podług zwyczaju przychodzili do mnie z powinszowaniem nowego roku wozni prezydyalni, z ktorych naprzemian zawsze jeden ciągle musi bydz u JEJW. Prezydenta Krieg, o ktorym mi powiadali, ze teraz podług mniemania Doktorów do osłabionych nog miała się dostać Gicht i dlatego ustawicznie flanellami obwijać je muszą, ze początkowo probował on chodzić po pokoju, co mu teraz dlatego, ze słabość się przez to powiększała, zupełnie zabroniono, przypisano mu zamiast kąpieli poprzedniczych z flakow, teraz mydlane kąpiele, ze bezskuteczne rady doktorskie tak mu się juz uprzykrzyły, iz miał posłać po jakiegos chłopa, ktory podobne słabosci bardzo szczęsliwie leczy. Dałby to Bog, zeby on i w tym przypadku był szczęsliwszym, jak wysoko uczeni Doktorowie.

Dostałem zapalenia oczu, ktore osobliwie przy swietle bolą i łzami zachodzą, a tu dzień tak krotki i tak często przerywany. Spodziewam się jednak za parę dni odpoczynku i przykładanie zimney wody ból ten wkrotce zupełnie usmierzy.

Za przysłanego łaskawie szczupaka i zająca pokorne składam dzięki, i zycząc nayweselszych swiąt, zostaję z naygłęszem uszanowaniem

Waszey Excellencyi

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 4 Stycznia 847.

Ч. 18.[1])

Nie spełniła się tą razą moja nadzieja, ze trapiący mnie ból oczu ustąpi przykładaney zimney wodzie. Lewe oko mocniey co

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 19. Januar 847.

raz krwią zachodziło, twarz nabrzmiała i nad okiem na czole pokazała się nabrzmiałość, połączona z wielkiem bolem głowy. Musiałem się do JP. Zerdzinskiego, ktory dotąd ieszcze ma mnie w swey opiece, i ledwie pozwolił, abym choć krociutko o stanie słabosci Waszey Excellencyi doniosł. Na pierwszy dzien swiąt tylko mogłem w pokoju odczytać Mszę swiętą. Dzisiay musiałem takze w stancyi swięcić dziewięciu prezbyterów, ktorzy pozniey titulum mensa dostali, co mnie takze nie mało osłabiło, jednakowoz zadnego niema niebezpieczenstwa, a moze za pare dni do zupełnego powrocę zdrowia.

Był u mnie Administrator Archidiecezyi tuteyszey ob. ł. JX. Zmigrodzki i prosił, aby Wasza Excellencya oswiadczyć raczył, kiedy by naznaczony Jubileusz miał się zacząć, gdyz on chciałby się tak zastosować, aby w obydwoch obrządkach razem był odprawiany. Sądzi, iz moze by stosownie było początek w kilka niedziel po Wielkanocy oznaczyć.

Przyszła rezolucya na podanie Waszey Excellencyi o uwolnienie wdow pobierających wsparcie od stęplow. Nadworna Kamera odwołując się na patent sztęplowy oswiadcza, iz Dziekani odbierający razem pieniądze na niesztęplowanych, wdowy zas na stęplowanych podług ilosci (2) na kwitach odebraną kwotę potwierdzać mają, dodając, ze przeciw wydanemu przypisowi Kamera nadworna udzielić uwolnienia nie jest upowazniona.

Z JX. Rektorem nie mogłem jeszcze mowić o Alumnie Bilińskim, moze za przyszłą sposobnoscią będę mogł odesłać wskazane Dokumenta. List. o ktorym Biliński powiadał, ze w Nuncyaturze był pisany, jest to ten, ktory jeszcze przed odjazdem swym do Rzymu z konwiktu do Waszey Excellencyi pisał, gdzie się wyrazał, ze pomysł jego od Ducha S. mu nadchniony został.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i z nayglębszem uszanowaniem zostaję

naynizszym sługą
Jachimowicz.

Lwow 10 Stycznia 847.

Ч. 19.[1])

Składając Waszey Excellencyi pokorne dzięki za łaskawą troskliwość o moje zdrowie, mogę juz donieść, ze ile mi się zdaje do zupełnego powrociłem zdrowia, gdyz tylko niejakie osłabienie, zapewnie ze scisłey dyety pochodzące czuje. Moze nieco wczesnie odwazyłem się celebrować na Bohojawlenye, lecz gdybym był to

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 26. Januar. 847.

nie uczynił, moze jeszcze za tydzień nie mógłbym był powrocić do moich zatrudnień, a tu ogromny juz tyle razy od trzech lat urgowany protokoł z parochem w Zabiu X. Wiszniowskim zrobiony, zaraz po Swiętach do rewizyi przysłanym mi został. JP. Zerdzinski dowiedziawszy się, ze juz w Niedziele Mszę s. w Cerkwi czytałem, pogniewał się mocno i oswiadczywszy w przedpokoju, „na upartego niema lekarstwa“ oddalił się i juz więcey nie przychodził. Spodziewam się, ze przy nalezytey ostroznosci bez dalszych lekarstw będę się mogł obchodzić.

Kopię z drukowanego exemplarza przepisaną zaautentykowałem i natychmiast do wycisnienia pieczęci i odesłania oddałem. Expedycyę o kapellanach woyskowych oddałem do protokułu, ktore razem z priorami za nayblizszą sposobnoscią Waszey Excellencyi odesłać nie omieszkam. Protokoliscie poleciłem, aby allegata wypadającym numerem exhibitu signował, co on zwyczainie czyni i czasem tylko zaniedbuje. JX. Rektor obiecaney relacyi o Bilinskim jeszcze dotąd mi nie przysłał, może przy nayblizszey sposobnosci będę ją mogł odesłać Waszey Excellencyi.

Dołączam propozycye Direktoratu teologicznego, aby JX. Kan. Lewickiemu nadany został tytuł k. k. Rath, ktorą Gubernium Ordinariatowi zur Außerung własnie nadesłało. Wyliczone zasługi wsparte wstawieniem się Waszey Excellencyi (2) zapewnie dla niego i dla naszego obrządku ten zaszczyt wyjednać zdołają. Naynowsze doniesienie o nadaniu tytułu konsyliarza konsystorskiego, wyszczególnia zasługi onego, ktore takze dołączam.

JX. Barna kooperator w Wiedniu u S. Barbary przysłał mi załączoną remonstracyę do aktow konsystorskich podaną do Naj. Cesarza względem wyznaczenia pomieszkania w Barbareum, ktorą pro notitia posyłam. Szematyzm, o ktory prosi, tak jemu jak i nominowanemu juz kanonikowi Pasławskiemu z tąd posłanym będzie.

Dnia wczorayszego był u mnie JX. Perkowski z zaproszeniem na celebrę w zapusty. Powiadał o JE. Prez. Krieg, ze własnie wczoray miała bydz proba, czyli będzie mógł chodzić po pokoju, gdyz jezeliby się okazało, ma zostać Gubernatorem. A zas JX. Prob. Barwinski takze wczoray przy sessyi, ale tylko cicho mi powiadał, ze miał przyjść reskrypt wzywający go, aby podał o pensye, co go tak mocno oburzyło, ze papierami rzucił, jak to sama JWPani Kriegowa powiadać miała. Co z tego jest prawdą lub falszem, zapewnie tylko czas poznieyszy okaże.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i z nayglębszem uszanowaniem zostaje

Waszey Excellencyi

naynizszym sługą
Jachimowicz.

Lwow 20 Stycznia 847.

4. 20.[1])

Zdaje się, ze JP. Zerdzinski serio się pogniewał, bom go dotychczas więcey nie widział, lecz i opuszczony za pomocą Boga przyszedłem do zupełnego zdrowia i tylko kater zapewnie z innych przyczyn pochodzący nieco mnie trapi.

Z przysłanemi expedycyami postąpiono podług rozkazu Waszey Excellencyi. Wstawienie za JX. Kan. Lewickim dzis do protokułu oddane, zapewnie pomyslny skutek odniesie. Przy wypadłey zwłoce postanowienia kapellanow regimentowych przynaymniey to dobrze, iz w tuteyszey Diecezyi tylko jeden kandydat się zgłosił. W większym kłopocie musi bydz teraz konsystorz Przemyski, ktoremu czterech juz prezentowanych i dla tego zapewnie od dawnieyszego umieszczenia oddalonych kapellanow naprzykrzać się musi.

Bullaryusz Benedykta XIV pozyczony z Bibloteki Archikatedralney JX. Scholastykowi do odesłania doręczam. Cytowana konstytucya zaczynająca się od wyrazów: Sacramentum Poenitentiae, znayduje się na stronie 22, ktorą zaznaczyłem. Dołączam takze papieru do mundowania i konceptowego po trzy liber, a ze do pisania i piora mogą bydz potrzebne, więc i tych paczkę jedną posyłam. Konsystorz zawsze byłby gotow dostarczyc przedmiotow i materyałow do pisania, to tylko jest bolesno, ze Wasza Excellencya w swoim wieku i przy tak osłabionych siłach ustawiczną pracą zaymować się musi.

Relacyę JX. Rektora o alumnie Bilinskim wraz z dołączonymi allegatami do dalszey pertraktacyi odsyłam, ze wszystkiego pokazuje się, ze nie wiele dobrego po nim spodziewac się można, ale i owszem obawiac się potrzeba, aby przez swoją (2) zarozumiałość i nierozwazne donoszenia dla Seminarium a nawet i dla obrządku nie stał się szkodliwym.

JX. Perkowski, bedąc u mnie, skarzył się na Gubernium, ktore w brew nadanym im prawom zaządało, aby ich w konwikcie znaydujący się Filozofowie przed tuteyszemi professorami examina zdawali, przez co ich konwikt stałby się tylko garkuchnią. Załozyli przeciw tey dyspozycyi rekurs ządając, aby do examinow swoich juz potwierdzonych professorow z Tarnopola wzywac mogli. Lecz nadworna komissya studiow rozporządzenie gubernialne potwierdziła Zmuszeni tym zostali udać się do samego Cesarza, i w tym celu Prowincyał Bawgrowski z X. Antoniewiczem do Wiednia wyjechali. Lecz daleko inny powod wyjazdu Antoniewicza do Wiednia oznaczał. JX. Barwinski opowiadając mi, ze X. Antoniewicz na publicznym kazaniu w czasie jakieys uroczystosci w kosciele P. Maryi lub Benedyktynek mianym mowił o nieszczęsciu przez ostatnią rewolucje sprowadzonem, o tak wielu niewinnie poległych ofiarach dodając jeszcze, a za to

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 31. Januar 847.

drudzy krzyzyki otrzymali. Nie uyszło to uwagi policyi i zapewnie na rozkaz prezydyalny zrobiono rewizyę w stancyi X. Kaznodziei, i zaządano od niego manuskryptu kazania, na co się tłumaczył, ze on nigdy kazania nie pisze, ze mogł cos obrazającego powiedzić w zapale, na co sobie teraz przypomnąć nie moze. Czyli takowa exkuza przyjętą, czyli dalsze badania nakazane by były, zawsze bezpieczniey się wydawało na jakiś czas lub na zawsze z mieysca się oddalić, i ten to powod ma bydz wyjazdu do Wiednia.

Przyszła narescie do tuteyszego Prezydium Decyzya, ktorą Nay. Pan pod dniem 18. b. m. Waszą Excellencyę od taxy za order Wielkiego Krzyża uwolnić raczył. Z nadworney (3) Kancellaryi wyexpediowano 30 b. m. zapewnie wkrótce do Waszey Excellencyi bezposrednio lub przez konsytorz razem z innemi nadesłaną będzie.

Niektorzy z JEXX. Referentow spieszyli się w czasie mey słabości z wyrobieniem przeszłorocznych exhibitow i obłozyli mnie dość sporymi stosami referatow, ktore jednak po mału zmieyszać się zaczynają.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i z nayglębszem uszanowaniem zostaję

Waszey Excellencyi

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 28 Stycznia 847.

Ч. 21. [1])

Nayczulsze składam dzięki za życzenia, ktore Wasza Excellencya z powodu moich imienin wyrazić raczyłeś, i bardzo załuję, ze JX. Scholastyk doniesieniem o niemocy moiey Waszą Excellencyę niepokoić osmielił się. Jestto tylko skutek moze trochu za wczesnego narazenia się na ostre powietrze, trochu katru, trochu chrypki, lecz w tem zadnego niema niebezpieczenstwa, a receptę, jakiej od JP. Zerdzinskiego spodziewać się mozna i ja sam, gdybym tylko miał czas, mogłbym sobie przypisać, to jest położyć się na pare dni do łuzka a wszystko by wkrótce ustało, co dopiero po niejakim czasie nastąpi. Od celebry w kościele JXX. Jezuitow wymowie się na kazdy wypadek, chociażby za to i gniewać się mieli.

Względem czasu odprawiania Jubileuszu muwiłem z JX. Zmigrodzkim oswiadczyłem mu zdanie Waszey Excellencyi i powody, na ktorych ono się opiera. Uznał on wazność przyczyn lecz zdawało mu się, ze rozpoczęcie za daleko jest odłozone, ze lud prosty usilnie zwykł się starać, by spowiedz wielkanocną

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 9. Febr. 847.

jeszcze przed swiętami odprawić a po świętach mała tylko część zostawać zwykła, ze moznaby wczesniey zacząć spowiedz wielkanocną, ze w terminie od Waszey Excellencyi oznaczonym już sianokosy zacząć się mogą, przy ktorych nie tylko jak przy sieybie gospodarze, lecz i młodzież jest zatrudnioną i bardzo prosił, by Wasza Excellencya przyjąc raczył termin, na ktory on z JW. Arcybiskupem Ormianskim się zgodził, aby jubileusz na zielone swięta był ukończonym, albo przynaymniey tylko o jeden tydzien tak przydłuzonym, aby i zielone swięta w tym terminie się znaydowały a zakończenie jubileuszu na pierwszą niedziele po świętach wypadło. W tym czasie oprocz niedziel wypadło by Wniebowstąpienie i poniedziałek po Zielonych Swiętach a pobozni tym łatwiey przypisanym odpustu warunkom zadosyc uczynic by mogli. Oswiadczyłem mu, ze o tem wszystkiem doniosę Waszey Excellencyi i o otrzymaney decyzyi uwiadomić go nie omieszkam.

(2) Dnia wczorayszego otrzymałem dołączony Reskrypt prezydyalny, moze on zawiera uwolnienie od taksy. Szkoda ze JX. Pasławski nie moze bydz uzywanym do interesow, ktore by naystosowniey przez niego uskutecznione bydz mogły. Mogłby on się takze dowiedzieć o cenie wstęgi krzyzyka i gwiazd orderowych, o czém pomimo częstego posyłania od P. Glixelli dotąd nic się dowiedzieć nie mozna było. Lecz jego podobne rzeczy wcale nie interesuią, mogłby nawet się postarać moze o wstęgie do Orderu s. Szczepana należącą.

Exhibita, tyczące się Alumna Bilińskiego z aktow konsystorskich, a zas jego prosbę o przyjęcie do Seminariym z Aktow Rektoratu wyjętą, JX. Scholastykowi do przesłania doręczyć kazałem.

Za przysłanego na imieniny zająca pokorne dzięki Waszey Excellencyi składam.

Tutay bardzo wielu choruje i częste widzieć się dają pogrzeby. Temi dniami pochowano Hofratową Milbacher, kons. Gub. Hausmann i Prefekta Gymnazyalnego Krumbholz. JW. Arcybiskup Ormianski zachorował był także, lecz zachowawszy przez trzy dni scisłą dyetę, przyszedł znowu do zdrowia.

Kooperator w Perehynsku na miły Bog prosił o nadanie mu inney lokacyi, gdyz tam na zaden sposob utrzymać się nie moze przez zuchwałość tamecznych parafian, ktorzy nizko się kłaniają, obiecują mu wszelką pomoc, lecz nigdy nie dotrzymują słowa, a nawet za zapłate nie moze nikogo dostać, by mu siana, lub drew przywiozł. Lecz gdy tam kooperator koniecznie potrzebnym jest a innego na jego mieysce nie mozna było wynaleść, zostawionym tam jeszcze został, moze dopiero ktory z tych, co przyiadą w krotce do swięcenia, posłanym tam zostanie.

Przed przyjęciem do domu prezbyteralnego zwykł tu poprzedzać examin z rituałow, który nie bardzo scisły bywa, gdyz i tacy przyimowani bywają, ktorzy nawet dobrze czytać (3) nie umieją,

a w prezbyteralnym domu niedługo mozna ich zatrzymać. Dla tego na ostatniey sesyi zrobiłem propozycye, aby odtąd kazdy zgłaszający się do domu prezbyteralnego w mojey i JXX. Kanonikow przytomności był examinowany, na co wszyscy przytomni się zgodzili. Pociągnie to może skargi za sobą, jeżeli niektorzy z niczym do domu będą musieli powracać i innego oczekiwać terminu, lecz będzie miało dobry wpływ na potem i pomusi Alumnow do pilnieyszego uczenia się dawanych w Seminarium rituałow.

Niektórzy z Przemyskiey Dyecezyi osobliwie z dalszych stron do Archidiecezyi przyjęci mowią językiem w naszych stronach nieuzywanym, czytają ewangelie podług swojey prozodyi, spiewają sposobem, jaki w tuteyszych stronach jest obcym, a mogąc w swoich stronach bydz uzytecznymi, tutay przez dłuzszy czas muszą dopiero oswajać z sposobem mowienia do ludu, lub tez przy swoich naukach polskiego uzywać języka. Czy nie dobrze by było, aby takowy przed rozpoczęciem dalszey pertraktacyi poddał się examinowi z ruszczyzny, powiedział choc krótką naukę w ruskim języku, przeczytał oznaczonę mu ewangelię i t. p. Mozeby to konsystorz Przemyski wziął za urazę, lecz przynaymniey by tutay mozna się przekonać, czyli w naszych stronach takowy Kapłan moze bydz uzytecznym. Wasza Excellencya w obydwoch poprzedzających propozycyach swoją decyzye oswiadczyć raczy.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i z nayglębszem uszanowaniem zostaję

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 6 Lutego 847.

Ч. 22. [1])

Gdyby Wasza Excellencya w poprzedniczym liście choć cokolwiek o swey juz i pod tenczas trapiącey słabosci był wyrazić raczył, byłbym wszelkiemi sposobami starał się nalegającego JP. Birkiewicza wstrzymać od podrozy do Uniowa i naprzykrzania się Waszey Excellencyi w interesie P. Baczyńskiego. Lecz już się stało i pozostaje mi tylko prosić Waszą Excellencyę o przebaczenie tego uchybienia. Czeyze da Bóg, ze ta słabość wkrotce ustąpi, a moze tez dobrze by było juz w początku wezwać JP. Zerdzinskiego i gdyby Wasza Excellencya tylko pozwolić raczył, tobym z naywiększem ukontentowaniem mojemi sankami P. Zerdzinskiego do Uniowa natychmiast wyprawił.

JX. Zmigrodzki niezmiernie się ucieszy, gdy mu oswiadczę, ze Wasza Excellencya na umowiony z JW. Arcybiskupem or-

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 16. Febr. 847.

mianskim termin Jubileuszu zgodzić się raczyleś, juz on wczoraj się o to dowiadywał, lecz nic mu jeszcze nie mogłem powiedzieć, nie otrzymawszy odpowiedzi od Waszey Excellencyi.

Chwała Bogu, że juz nadeszedł reskrypt uwalniający od taxy a tak przynaymniey ten kłopot usunął się w sam dobry czas, gdy juz o zapłacenie upominać się zaczęli.

JEJW. Prezydent Krieg czuie się co do sił umysłowych zupełnie zdrowym, zatrudnia się interesami prezydyalnymi, tylko ze chodzić nie może. Na krzesle do tego urządzoném przywożą go do stołu i odwozą potem do innych pokojow, zaprasza nawet do siebie na obiad, lecz zwykle tylko trzech, by potem uformować partye do wista.

W biurze duchownym teraz wielki nieporządek panuje, expedycye, ktore zwłoki nie cierpią, po miesiącach leżą a tak nadgroda za wikt dla Alumnow w Seminarium dopiero po upłynionym miesiącu wyznaczona została, a traktyerka ze swego zmuszona dla tylu (2) wikt dawać już oświadczyła była JX. Rektorowi, ze przestanie na dal gotować, co gdyby była uczyniła jak wielki kłopot byłby z tąd nastąpił, osobliwie gdy teraz w kassie seminarzyckiej bardzo mała kwota znaydować się zwykła. Na utrzymanie w Prezbyterium jest systemisowana kwota, lecz z Gubernium assygnacye przychodzą zamiast 64 f. 48 k. raz tylko 64 fl. drugi raz 64 f 18 k. co pomusza Konsystorz na nowo prosić o całą oznaczoną kwotę, gdyż do rachunków muszą bydz załączone assygnacye, w ktorych pomyłki sprostować koniecznie potrzeba. Msze fundusowe zwyczajnie kazą odprawiać od dnia doręczonego arkusza Mszów, lecz gdzieniektorym parochom nakazali odprawiać takowe Mszy od dnia istytucyi nachträglich za dwa lub więcey lat, co tem uciążliwiey się wydaje, gdy sąsiad w podobnym przypadku będący tego obowiązku niema włozonego i t. d.

Z powodu nadchodzącego postu, ktorego ścisle zachować niebyłbym w stanie, upraszam Waszą Excellencyę o łaskawe udzielenie dyspensy dla mnie i tych, ktorzy do mnie w tym interesie zgłaszać się będą.

Całuję Stopy Waszey Excellencyi i zostaje z nayglębszem uszanowaniem

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 11. Lutego 847.

Ч. 23. [1])

Z całego serca życzę, by wszelki ból trapiący Waszą Excellencyę a osobliwie bezsenność zupełnie ustąpiła, gdyz z własnego

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 23. Febr. 847.

niedawno nabytego doswiadczenia bardzo dobrze mi jest wiadomo, jak mocno ona osłabiać zwykła. Mozeby środki od JP. Zerdzinskiego wskazane niekoniecznie w aptykach sporządzane bydz musiały a mozeby tez niektore i z tąd w lepszym gatunku sporządzone bydz mogły, a zawsze by one posłuzyły do prędszego pozyskania tak drogiego dla całey Dyecezyi zdrowia Waszey Excellencyi.

Za udzieloną dyspensę od postu pokornie dziękuję Waszey Excellencyi oraz w imieniu tych, ktorym przezemnie podobną łaskę wyswiadczyć pozwoliłeś.

Dołączam Reskrypt Prezydyalny pozwalający ogłoszenie Jubileuszu wraz z placetum wyrazonem na bulli papiezkiey. Oswiadczyłem JX. Zmigrodzkiemu, ze Wasza Excellencya zgadza się na ułozony z JW. Arcybiskupem ormianskim termin Jubileuszu to jest, aby tenze dnia 2 Maja ogłoszonym a 20 Maja w pierwszy dzien Swiąt zielonych ukonczonym został. Tym sposobem przypisany Jubileusz we wszystkich trzech obrządkach rownoczesnie się odprawi. JX. Zmigrodzki ma zamiar przypisać swoim ilość odmawiać się mających pacierzy w odwiedzanych kosciołach, będzie ta kondycya zapewnie położona jako minimum nieograniczająca pobożności takowych, ktorzy więcey i dłuzey modlić się zechcą.

(2) Drugi Reskrypt prezydyalny pozwalający zrobienie uzytku z wydaney od teraznieyszego Papieza Encykliki oddałem JX. Scholastykowi, ktory go zapewnie dołączy.

Dnia wczorayszego otrzymałem Reskrypt prezydyalny, w ktorym wyrazono, ze przy zblizającey się rocznicy rewolucyi przewidywać mozna, iz żądane będą za poległych żałobne nabozenstwa, ktore do okazania rządowi przeciwnych zasad naduzytemi bydz by mogły. Nakazuje więc Prezydium, aby klerowi polecić, by nie odprawiał Kollektivtodtenfeyer, niedozwalał oprocz tego juz zakazanych mów a Ordynariat ma czuwać nad wykonaniem tego przypisu. Niepodobienstwem jest jakiekolwiek rozporządzenie w tak krotkim czasie ogłosić klerowi, mogło by ono tylko na poznieysze lata posłużyć. Z resztą nie zdaje się, aby ktory z naszych kapłanow dał się do tego użyć, więcey to się tyczy Xięzy obrządku łacinskiego.

W szematyzmie Przemyskim o. l. znayduje się znaczna liczba parochów, ktorzy dodanych mają administratorów zdaje się dla tego, ze sami pod indagacyą polityczną się znaydują, gdzieniektorzy mają juz bydz dekretowani, ztąd ich beneficya oproznione i jako interkalarne w dzierzawę wypuszczane bywają. Mowią, ze paroch w Jasieniu X. Pulatkiewicz na 10 lat więzienia ma już bydz osądzonym, co tez potwierdzać zdaje się okoliczność, ze puszczenie w dzierzawę prowentow parafii Jasien przez gazetę ogłoszonem zostało. Takze i ci, ktorzy Burmistrza w Pilznie Markla zabili, mają (3) juz bydz osądzeni na smierć, wstrzymano się tylko z wykonaniem wyroku dla tego, ze jeszcze do dalszych

indagacyi są potrzebnymi. Pomiędzy obywatelami tutay mieszkającymi dają się słyszeć narzekania na Rząd, ze im wpływ i majątek odbiera a nie zwazają na to, jaki uzytek z obydwoch w ostatnim czasie zrobiono. Obawiają się osobliwie przymusowey reluicyi panszczyzny, ktora jezeliby podług przyjętey zasady, iz jak długo waluta wiedenska w obiegu zostanie, reluicyi ciężarow w dawnych inwentarzach wymienionych w teyze monecie rachowane bydz mają, i na teraz wymierzoną została, zapewnie wielką szkodę przynieść by im musiała.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaje z nayglębszem uszanowaniem

naynizszym sługą

Lwów 17-go Lutego 847. *Jachimowicz.*

Ч. 24. [1])

Rozporządzenie prezydyalne względem X. Czaykowskiego za pozno juz nadeyszło. Propozycya na parafije Nakwasza miała bydz zrobiona na sessyi dnia 1-go Grudnia p. r. Uczyniłem uwagę JX. Referentowi, ze między kandydatami znayduje się Czaykowski, o ktorym potrzebaby zrobić relacyę do Prezydium, czyli juz moze bydz promowany na parocha, a gdy ostatniego reskryptu nie było wzięto na Sessye, odłozono zrobienie propozycyi na nayblizszą Sessyę. Dnia 8 t. m. odczytano Reskrypt prezydyalny, ktory i w teraznieyszem rozporządzeniu jest cytowany, i okazało się, ze dopiero jak zostanie lokowanym, relacya ma bydz zrobiona. Poszła więc zwyczaynym sposobem propozycya, a X. Czaykowski otrzymawszy prezętę, zgłosił się 27. Stycznia b. r. i tegoz dnia na parafiją Nakwasza instytuowanym został. Gdy zas dotychczas o jego installacyi doniesienie nie nadeszło, polecono dziekanowi Brodzkiemu, aby z installacyą wstrzymał się do dalszey Dyspozycyi oraz i Dziekanowi Rohatynskiemu polęcono, aby sumienną relacyę o dotychczasowem postępowaniu Czaykowskiego przedłożył, i onemu erga reversales oświadczył, że ma jeszcze nadal pozostać przy administracyi Swistelnik, gdyz nakazano Dziekanowi Brodzkiemu, aby się z jego installacyą do Nakwaszy do dalszego rozporządzenia wstrzymał.

(2) Moze go to spowoduje do wykonania zamiaru, z ktorym przed Administratorem Kapellanii Jasinowiec X. Korczynskim miał się oswiadczyc, iz parafii Nakwasza zrzec się zamysla.

Expedycya o Jubileuszu dziś odesłana została do Gubernium, będę się o to starał, aby druk przyspieszonym został a korektura jak naydokładniey przedsięwziętą była.

Za przysłany exemplarz Encykliki Papiezkiey, ktorey upomnienia i mnie się takze tyczą, pokornie dziękuję. Sądzę, iż Gubernium nie będzie trudnić jey ogłoszenia, gdy juz nawet w Gazecie

---

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 27. Febr. 847.

wiedenskiey umieszczoną była. Robienie excerptow, tłumaczenie na język polski z wielką trudnością byłoby połączone i dawało by powod do posądzenia, ze się coś umyślnie przed klerem ukrywa, osobliwie tym, ktorzy mieli sposobność czytania jey w gazetach. Zdaje mi się, ze naylepiey by było dodawszy wstęp i zakonczenie całkowicie ją klerowi ogłosić.

Przestroga prezydyalna względem odprawiania nabozeństwa załobnego za poległe ofiary jak tutay się wyrazać zwykli, w samym Lwowie okazała się bezskuteczną. Udawano się poprzedniczo do XX. Jezuitów, lecz ci za ostrozni jakieś trudnosci robić zaczęli, osobliwie gdy żądano, aby Kościoł tak jak w dzien zaduszny był ubrany. Udano się więc do XX. Bernardynow, ktorzy jak naysolenniey nabozenstwo odprawili w przytomności licznych obywateli, ktorych pojazdow koło Kościoła się znaydujących do 60 liczono.

Z tego powodu wzywany był osobiście JX. Administrator Archidiecezyi do Prezydium zapewnie tam pytany, czyli za jego wiedzą i pozwoleniem się stało. Wiadomośc o takiey demonstracyi moze dac powod znaydującym się na prowincyi żądania pozniey podobnego nabożeństwa, więc rozporządzenie prezydyalne chociaz pozniey otrzymane moze zapobiedz uchybieniu naszych Xięzy.

(3) Dołączam nadesłane tu podanie JXX. parocha i kooperatora wiedenskiego względem pomieszkania i podwyzszenia pensyi. Moze Wasza Excellencya remonstracye tę poprzedniczo JEJW. Biskupowi Przemyskiemu, jako znającemu z własnego doswiadczenia tamteysze okoliczności, komunikować będzie, dla tego priora, ktore moze pózniey potrzebne będą, tymczasem u siebie zatrzymałem.

JX. Perkowski powiadał mi, ze juz powrocił ich Prowincyał z Wiednia, ze rekurs od Arcyxięcia Ludwika grzecznie przyjętym, lecz zwyczayney pertraktacyi poruczonym został. Widać było nieukontentowanie na twarzy a przytem narzekania, ze Rząd nie chce religiynego wychowania młodziezy, ze do zasad Jozefinskich chciałby powrocic, dodając, teraz nam sowicie wypłacają za protekcyą, ktorąsmy mieli u Arcyxięcia, nawet na Metternicha narzekał, jak on się odwazył w nocie do angelskiego rządu takie fałsze o Galicyi pisać. Zdaje się, ze w Wiedniu zmieniono dotychczasowe mniemania.

Całuję stopy Waszey Excellencyi zostając z nayglębszem uszanowantem

Waszey Excellencyi

naynizszym sługą

Lwow 25. Lutego 847.

Jachimowicz.

Ч. 25. [1])

Przysłane poprzedniczo Expedycye do JW. Biskupa Przemyskiego i do JW. Biskupa Apostolskiego Wikariusza z dołączeniem dla ostatniego szematyzmu teraznieyszego odesłane zostały.

JW. Hrabia Zabielski w Remonstracyi swey niedokładnie doniosł Waszey Excellencyi, jak się rzecz ma z parafiią Horodnica. Z aktow konsystorskich okazuje się, ze na prosbę pozostałey wdowy, aby ta parafija niebyła wystawioną na konkurs przed początkiem Lipca dla tego, ze jey syn X. Gromnicki paroch w Mieczyszczowie, ktoremu już konkurs upłynął o te parafije starać się mysli, odpowiedziano pod dniem 20 Maja z. r., ze parafija Horodnica wystawia się na Konkurs na dzien 28. Lipca z tym dodatkiem, ze X. Gromnicki musi odprawić examen konkursowy. Nie uczynił on tego i nie mając zaswiadczenia konkursowego prosił, by był wziętym do propozycyi na rzeczoną parafię. Gdy oprocz niego tylko X. Czahrynski się zgłosił a temu niektore zaswiadczenia brakowały, postanowiono nowy wypisać konkurs, ktorego termin dla tego, aby Gromnicki mogł odprawic examen konkursowy, na cztery miesiące to jest od 11. Sierpnia do 27. Listopada oznaczono. Po upłynieniu drugiego terminu zgłosił się znowu Gromnicki, nie odprawiwszy examenu konkursowego, więc nie mogł bydz proponowanym. Drugi kandydat Lezohupski tylko sam pozostał, ktoremu JWHr. Zabielski wcale nic nie zarzucał i tylko o nowe wypisanie konkursu prosił. By tey parafiji po trzeci raz nie wystawiać na konkurs, zdawało się bydz słuszną rzeczą wezwać JW. Kollatora, aby proponowanego kandydata prezentował, lub oswiadczył, jezeli mu co ma do zarzucenia. Spowodowało to remonstracye powyzszą, wskutek ktorey na parafiję Horodnica nowy konkurs został wypisany.

(2) Dopiero przeszłego tygodnia przysłał konsystorz Przemyski prośby trzech kandydatow zgłaszających się na kapellanow woyskowych. Między tymi znayduje się dwoch, ktorzy jeszcze nie odprawili examinu konkursowego, takowi mieli bydz prezentowanemi od JEJW. Biskupa Przemyskiego. Wasza Excellencya oswiadczyć raczy, czyli od nich ma się wymagać, aby rzeczony examen odprawili, lub tez przez wzgląd na brak kandydatów i bez tego prezentowanymi zostaną.

X. Kornemu dana jest w administracyi Kapellania Hołosko, gdzie nie miałby wprawdzie utrzymania, lecz umowił się z XX. Jezuitami, ktorzy mu przyrzekli dawać stipendia na Mszy w ich kosciele lub tez w domu odprawiać się mające, tak więc do czasu powołania swego będzie miał jakie takie utrzymanie i zatrudnienie.

---

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 9. Mar. 847.

W obwieszczeniu encykliki papiezkiey nic nie znalazłem, co by odmienić wypadało i tylko na dowod, ze z uwagą czytałem przytaczam, iz zdawało mi się, ze słowo interpretari nie powinno by się uzywać in passivo libros... interpretatos, lecz musi to bydz dobrze, gdyz i w drukowanym exemplarzu tym samym sposobem jest położono.

Wezwania do prenumeraty na korzyść szpitala wiedenskiego doręczyć kazałem wszystkim do ktorych są adresowane, nie wiele można się spodziewać prenumeratorow, dla ktorych jeden spis byłby dostarczającym. Obraz ten i w tuteyszych sklepach się znayduje a chcący go mieć i bez prenumeraty moze dostać.

Pomimo częstych obietnic, P. Glixelli zadney nie mogł dać wiadomosci o cenie insigniów orderu Leopolda, a gdy nauczyciel kaligrafii częste związki ma z Wiedniem, proszono go, aby żądaney zasiągnął wiadomości, co tez i uczynił. List w tym względzie z Wiednia otrzymany dołączam. Moze Wasza Excellencya odebraniem i wypłaceniem wybranych insigniow zatrudnić raczy JX. Kanonika Pasławskiego, ktory właśnie pisał do mnie, co mu teraz wypadało by zrobić, gdyz juz od miesiąca ma uwiadomienie o swojej nominacyi z tam-(3)-teyszego Gubernium i nie wie, czy ma podawać prozbę, lub czekać na dalszą dyspozycyę. Tutay o jego nominacyi do tychczas nic nie przyszło, moze jeszcze lezy w Gubernium a może tez tylko przez tamteysze Gubernium expedyowano.

JE. Prezydent Krieg moze przez pokoy się juz przechadzać lecz o dwoch kulach i obok niego musi iść dwoch, by przypadkiem nie potknął się i nie upadł, ci sami muszą go potem posadzić na krzesło, gdyz o swojej mocy tego nie moze uczynic. Jednakze, jak mi powiadał JW. kons. nad. Pöcher, miał oswiadczyć: ich glaube daß ich in 4 Wochen die Reise nach Wien werde antretten können.

Powiadano mi wczoray, ze juz miała przyiść tutay nominacya trzech nowych starostow, ze P. Krieg ma przyiść do Stanisławowa a P. Krater do Lwowa na Starostę.

JX. Manasterski oswiadczył, iz podobno Biskupowi Tarnowskiemu podziękują.

Czterech Konsyliarzow foralnych w Tarnowie: Nowakowski. Golaszewski, Ciolkosz i Oraczewski mają bydz pensyonowanymi. W Przemyskiey Dyecezyi o. k. kazano 5 Dziekanow od tego urzędu uwolnić.

Odesłano stąd niedawno do Berna na 10 lat osądzonego stolarza Jawoskiego, ktory podług danego mu zlecenia plan całego pomieszkania, w ktorym Arcyxiąze się znaydował, dokładnie odrysował, aby w przypadku zajęcia wszystkie wchody i wychody mieć przed oczyma.

Dołączam expedycye z Dekanatu Horodenskiego na wezwanie Waszey Excellencyi nadesłaną, tudziez referat o wyznaczenie kwoty na swiatło dla Referentow konsystorskich, ktory dla tego

nie expedyowałem, ze mi się zdaje niezgodną z urzędem kons. by o tak małą kwotę tak często się naprzykrzać. Wasza Excellencya raczy oswiadczyć, czyli rekurs sporządzony, ma bydz odesłanym, lub nie.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z nayglębszem uszanowaniem

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 7. Marca 847.

Ч. 26. [1])

Ubolewam mocno ze Wasza Excellencya po tyloletnich trudach, jeszcze teraz tak licznych doswiadcza nieprzyjemności. Poddani Perehynscy, zrobiwszy uporem swoim tyle szkody, powinni by to sami uznać, iż niemają prawa żądać zapomogi, a jezeli im takowa ze strony Rządu przyznaną została, słuszną byłoby rzeczą, aby Rząd i zwróceniem oney zajął się, nie zas na Waszą Excellencyę tak ogromny wkładał ciężar i żądał tak wielkiego wydatku, nie postarawszy się poprzedniczo o zabezpieczenie prawnego dochodu.

JWJX. Arcybiskup Ormianski zwykł za kazdym proszącym go wstawiać się, chociaz ten nie zawsze okolicznosci rzetelnie opowiada. X. Kotowicz, paroch Chorostkowski juz kilkakrotnie do Prezydium podawał, by jego Syn mogł bydz przypuszczonym do stanu duchownego, lecz jego prozby nie były komunikowane poprzedniczo konsystorzowi zur Äußerung, ale zaraz decydowane w Prezydium i X. Kotowicz o wypadłey rezolucyi przez Dekanat byl uwiadomiony. Jednakowoz w ostatniey prozbie pod 2. kwietnia z. r. do Arcyxięcia podaney zamilczał o tem, iz mu przyczyny, dla ktorych syn jego od stanu duchownego oddalonym został, są wiadome. Prezydium w reskrypcie z 10. Sierpnia z. r. do l. 2186/g rozkazało uwiadomić go o tych przyczynach dodając w koncu: Kotowicz hatte übrigens abgesehen von seiner politisch bedenklichen Gesinnung auch sonst während seines Verbleibens im Seminar einen ungeistigen Ruf, wie aus dem Ordinariatsberichte vom 16 Dezember 841 Z. 89. zu entnehmen ist. Er erscheint daher nicht als wünschenswerthe Aquisition für den geistlichen Stand, zumahl auch schon sechs Jahre verflossen sind, seit er die theologischen Studien absolvierte, und weltlichen Beschäftigunden lebt. Derselbe wolle daher zur Ergreifung eines anderen paßenden Lebenserwerbes angewiesen werden.

---

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 16. Mar. 847.

O tey rezolucyi uwiadomiony został Kotowicz pod dniem 8/15. Septembra z. r. Przeszłego miesiąca był on znowu we Lwowie i miał jakowąś prośbę do Prezydium podać, ktorey rezultat jeszcze niewiadomy. List JW. Arcybiskupa do zamierzoney odpowiedzi potrzebny dołączam.

Przemyscy kandydaci mogliby zdać examin konkursowy, jezeliby obsadzenie kapellanii Woyskowych wstrzymane zostało do Lipca, na co jednak potrzebowaliby pozwolenia, gdyz trzechletniey applikacyi przynaymniey jeden z nich Wikowicz, ktory dopiero rok jeden po wyswięceniu liczy, nie mogł by okazać. Mozeby konsystorz Przemyski dał o nich szczegolne poswiadczenie, na ktorem dla braku innych kandydatow na teraz przynaymniey poprzestać by mozna.

JX. Dziekan Dolnicki zrobił by przysługę, gdyby się zajął wyrobieniem niektorych zaległych protokołów. Moze on się teraz pogniewa, ze konsystorz nie dał mu administracyi Kapellanii Połtew o ktorą prosił. Oparł się temu w szczegolności JX. Proboszcz Kapituły Barwinski, przedstawiając, ze dekanalnymi i szkolnymi interesami juz i tak jest dosyć zatrudniony i w swojey własney parafii musi bydz wyręczonym, nie wypada mu więc nadawać administracyi z dwoch mieyscowości składającey się. Za tem zdaniem poszli i inni Referenci a tak conclusum niepomyslne dla niego stanęło. Lecz tym sposobem zostawało by mu więcey czasu do wyrabiania interesow konsystorskich, ktore jednak nie bardzo trudne bydz by musiały. Z odebranych p. r. od X. K. Dębickiego 13 protokołów dwa tylko zostały i te są tak wielkie, ze dla początkowego byłyby odstraszające. Mozeby JX. Dolnicki mogł tym czasem (3) wyrobić protokoł u X. Scisłowskiego się znaydujący, a pozniey wynalazł by się jaki inny, ktory by posłać mu mozna.

Całuję Stopy Waszey Excellencyi i zostaję z nayglębszem uszanowaniem

Excellentissimi Illustrissimi ac Reumi Domini

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 11-go Marca 847.

Ч. 27. [1])

Przeszłey Niedzieli był u mnie JX. Kanonik Czestyński i oswiadczył mi, iz z polecenia Waszey Excellencyi mowił z JX.

---

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 20. Mar. 847.

Slimakowskim, ktory mu przyrzekł, iz chętnie zaymie się wyrabianiem powierzonych mu interesów konsystorskich, co zapewnie przy jego zdolnościach bardzo by korzystnem było. Na umyslne wezwanie był on już przed dwoma niedzielami u mnie, zachęcałem go do przyjęcia interesow, z ktorych mu takie tylko były by dawane, co nie są bardzo pilnymi, do których wyrabiania zapewnie dosyć czasu by mu zostawało.

Wymawiał się, ze może on nie będzie mogł zadosyć uczynić, przyjął jednak uczynioną propozycye i chciał tylko wiedzieć, jakim sposobem exhibita do niego dostawiać się będą. Oswiadczyłem mu, ze exhibita takowe w kancellaryi juz nagotowane będą a jak będzie we Lwowie, niech tylko się tam uda. Na teraz gdy wielkanocna spowiedz się zaczyna, kazałem przygotować dla niego tylko kopie Metryk z dwoch dekanatow, aby je kiedy będzie miał czas wolnieyszy, przelustrował. Dotąd jednak jeszcze się nie zgłaszał. Może by go to więcey zachęciło, gdyby Wasza Excellencya w skutek oświadczoney gotowości Referentem konsystorskim mianować go raczył.

Dołączam litografowany exemplarz Kurrendy tyczącey się wypłacania wsparcia dla wdow i sierot, pomyłka w jedném mieyscu, niedokładne odcisnienie po wielu mieyscach, musiały przed rozesłaniem piorem bydz poprawiane. Dopiero (2) teraz, gdy wypłata się rozpoczęła, przychodzą rozne zapytania od Dziekanów, które będą wymagać dodatków w daney instrukcyi, by na podobne zapytanie do innych Dekanatów już naprzod odpowiedzieć i nie pomnazać pisaniny.

JE. Prezydent Enzendorfer zasyła Waszey Excellencyi swóy ukłon. W przeszłą niedzielę zastałem u niego na stole mappe Galicyi, na ktorey właśnie z przytomnymi konsyliarzami podział robił cyrkułow do Gubernium Krakowskiego nalezyc mających. Pytałem, czyli to juz pewną jest rzeczą, ze Galicya na dwa Gubernia ma bydz podzielona, oswiadczył na to, ze jeszcze urzędowey wiadomosci niema, lecz ma to juz bydz pod 3 Marca zadecydowano, i juz teraz gdzie niektorzy we Lwowie od zamierzonego budowania nowych domow zupełnie odstąpili. Do Krakowa miało by należyć 7 zachodnich cyrkułow a reszta przy Lwowie zostanie. Mowią, ze Hr. Deym Krakowskim a Hr. Stadyon z Tryjestu Lwowskim Gubernatorem zostanie.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z nayglębszem uszanowaniem

nayniższym sługą

G. Jachimowicz.

Lwow 17. Marca 847.

Ч. 28.[1])

Rozporządzenie Waszey Excellencyi, aby kler podziękował za pomyslny wzrost funduszu wdow i sierot kapłanskich, i aby na cwierciorocznych zgromadzeniach za zmarłych i zyjących fundatorow się modlono, zachęci pewnie do gorliwego wspierania tak zbawiennego zakładu. Zrobiono tu tylko uwagę, ze temi nabozenstwami wszystkie kongregacye zajęte zostaną, a tem samem dotychczasowe zwyczaje po Dekanatach ustać muszą. Takowe zwyczaje są po niektorych Dekanatach, ze przy tey sposobnosci raz w rok załobne nabożeństwo za tych się odprawia, ktorzy za zycia w tym samym Dekanacie umieszczeni, w blizszych styczno-sciach, a moze i w scisley przyjazni zostawali, i do swych kondekanalnych, jak gdyby do familii nalezeli. Wspomnienie o zgasłych mogło się przyczyniać do wzbudzenia wzajemney miłosci. Examen cwierćroczny nie zawsze u Dziekana, lecz koleyno u parochów, po wielu dekanatach zwykł się odprawiać. Gospodarz domu, łoząc znaczny koszt na przyjęcie przeszło 20 kapłanow, miał przynaymniey te wynagrodzenie, ze przy tey sposobnosci odprawiano nabozenstwo za jego zmarłych rodzicow i krewnych, co by takze juz teraz ustało, a moze by koley i na takiego przyszła, którego rodzice, w innym będąc stanie, do funduszu wdow wcale się nie przyczyniali. Z tych powodow moze by mogło bydz zarządzonem, aby tylko na dwoch cwierćrocznych examinach, raz za zmarłych, drugi raz za zyjących, odprawione było nabozenstwo, a zaś pozostałe dwie Mszy s., kazdy podług swych okolicznosci, bez oznaczenia czasu, u siebie odprawił, a w czasie wizyty dekanalney, zwyczaynym protokółem Mszów z tego się wywiodł. Tym sposobem i ci, ktorzy by na zgromadzeniu cwierćrocznym, dla waznych przyczyn nie znaydowali się, przynaymniej w domu (2) przepisane odprawic nabozenstwo, byli by zpowodowani. Uwagi te osmielam się przedłozyć decyzyi Waszey Excellencyi, ktorey oczekując, wstrzymałem litografię przysłaney kurrendy.

JX. Pasławskiemu posłano Dekret i oraz professyi formularz, nie dodając rewersu o taynych towarzystwach, gdyz takowy i od poprzednich kanonikow honorowych nie był wydawany. JE. Prezydent Enzendorfer raczył mnie odwiedzieć, i kazał podziękować za oswiadczony mu ukłon Waszey Excellencyi.

Sądziłem, ze JX. Scholastyk, jak dawniey tak i teraz, posyła wszystkie litografowane rozporządzenia i cyrkularze Waszey Excellencyi, nie wiem, od kiedy to ustało. Kazałem X. Kanclerzowi pozbierać takowe rozporządzenia, i JX. Scholastykowi do odesłania doręczyć.

Dołączam 10 exemplarzy ogłoszenia o nabożeństwie jubileuszowém.

---

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 1. Apr. 847.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i z nayglębszem uszanowaniem zostaję

naynizszym sługą
Jachimowicz.

Lwow 27 Marca 847.

Ч. 29.[1])

Wasza Excellencya łaskawie darować raczy, iz odwazyłem się przedłozyć, uwagi względem nabozeństwa za fundatorow instytutu wdow, odprawiac się mającego. Spowodowany byłem do tego szczegolnie uwagą JX. Scholastyka, ze na jedney kongregacyi zwykło się odprawiać załobne nabozeństwo za kondekanalnych, ktory zwyczay chwalebnym mi się wydawał. Lecz w ogólnem nabozeństwie za fundatorow i ci także objętymi będą. Teraz kaze odesłac kurrende do litografii, poprawiwszy tylko jedną oczywistą myłkę, co do trzeciey kongregacyi, na ktorey i za zywych i za zmarłych fundatorow nabozeństwo odprawiać by się miało.

JP. Jabłoński podał takze podobną prozbę do konsystorza, ktora jeszcze nie jest rezolwowaną. Chociaz podobne ogłoszenia przez gazety do wiadomosci kleru dochodzą, nie wielu jednak znaydzie się, ktorzy by gazety utrzymywali, a przecie dobrze by było, gdyby nie mając ruskiey, przynaymniey polską biblię xięza dla siebie, lub dla bibliotek dekanalnych, w cenie tak bardzo umiarkowaney, nabyc starali się. Dawnieysze wydania były drogie, nowsze wydanie w Lipsku jest wprawdzie ozdobnieysze, lecz nietylko o dwa razy drozsze, ale nawet z dodatkami, nie zgadzającymi się z wiarą katolicką, i dlatego konsystorz o. l. był przeciwnym upowszechnieniu tey biblii. Sądzę, iz mozna by ogłosić klerowi zniżenie ceny, a nawet (2) zachęcic go do jey nabycia z tym dodatkiem, aby w tym celu bezposrednie do księgarza się udawali, gdyz w prywatnym interesie konsystorz ani zbieraniem pieniędzy, ani przesyłaniem książek zatrudniać się nie moze.

Spodziewany Nadworny Komisarz jeszcze dotąd nie przyjechał, tylko wieść się tutay rozeszła, ze JE. Prezydent Krieg na swoją prozbę miał zostać juz pensyonowanym.

Daleko weselsze były by dla nas swięta, gdybysmy się mogli oraz cieszyć bytnoscią Waszey Excellencyi, czeyze z przyjemnieyszym czasem ustaną trapiące dotąd cierpienia, i Bóg łaskawie czerstwego zdrowia Waszey Excellencyi dla swojey chwały i naszego pozytku udzielić raczy.

Obowiązek zastąpienia w funkcyach pontyfikalnych naychętniey wypełnię, i szczerze prosić będę Boga, by Waszey Ex-

---

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 8. Apr. 847.

cellencyi uroczystość Zmartwychwstania Jezusa Chrystusa, przyniosła prawdziwą radość i usunęła wszelkie dotychczas doswiadczane umartwienia.

Za przysłaną szynkę pokornie dziękuje i z ucałowanlem stop Waszey Excellencyi z nayglębszém uszanowaniem zostaję

Excellentissimi Illustrissimi ac Rmi Domini

naynizszym sługą
Jachimowicz.

Lwow 3 kwietnia 847.

Ч. 30.[1])

Expedycya o porządku nabozenstwa za zyiących i zmarłych fundatorów funduszu wdów i sierot odprawiać się mającego, dla zayszłych w tym czasie swiąt, jeszcze dotąd nie jest litografowaną, lecz skoro ją otrzymam, za naypierwszą sposobnoscią Waszey Excellencyi do podpisu przedłozyć nie omieszkam.

Nauki swiąteczne w Dyecezyi Munkaczowskiey drukować się mające, pomimo dyalektu nieco odmiennego, były by i dla tuteyszego kleru uzyteczne, spodziewać się mozna, ze znaydą się prenumeranci, chociaz moze nie bardzo liczni. Było by to lepiey, gdyby kazania te juz wydrukowane, a cena ich juz oznaczoną i przy podpisie składaną była, gdyz poznieysze zbieranie oney przy wydarzyc się mogących wypadkach, z trudnoscią moze bydz połączone. Gdyby tez i na wzajem w Dyecezyi Munkaczowskiey chcieli kupować kazania, które nasi XX. Witwicki i Hankiewicz wydać zamyslają, ktore juz przeszły cenzurę i tylko z niewiadomych powodow jeszcze dotąd się nie drukują. Było by to tém korzystnieyszem, gdy pierwszy koszta druku sam ponieść chce, a korzyść całą na instytut wdow przeznacza.

Ktore mieysca w Biblii Lipskiego wydania zawierają dodatki, dla ktorych konsystorz o. ł. upowszechnieniu tey Biblii się sprzeciwiał, będę się starał dowiedzieć i o tem Waszey Excellencyi pozniey doniosę. JP. Jabłonski złozył tyle drukowanych doniesien o wydaney Biblii, ile dekanatow się znayduje, te więc do kazdego dekana tu posłane zostały.

(2) Wszyscy, ktorzy w czasie swiąt swą bytnoscią zaszczycić mnie raczyli, dopytywali się troskliwie o zdrowiu Waszey Excellencyi, w szczegolnosci JW. Hr. Lazansky, prezydent sądow szlacheckich Kronwald, kons. Bobowski, Dr. Zerdzinski i t. d. JE. Prezydent Enzendorfer nie był u mnie tego roku, powiadają ze nieco słaby, a zas protokulista rady przy Apellacyi Rogalski oswiadczył, ze jest zmartwiony następującym wypadkiem: JW.

---

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 15. Apr. 847.

H. Dębińska w czasie ostatnich rozruchow mocno zkompromitowana, została do Lwowa wezwaną, gdzie ją w Domu P. Kokurewicza wraz z dziecmi umieszczono i pod dozor policyi oddano. Sąd kryminalny zadecydował, aby rownie, jak wszystcy inni uwięzioną została. Przedłozono takową decyzye sądowi Apellacyinemu, o czem w małym senacie P. Haimberger referował i zgodzono się na potwierdzenie sentencyi sądu kryminalnego. Prezes Apellacyi kazał ten interes reasumować w większym senacie, lecz i ten podobnego był zdania. Zwołano więc plenum, a natenczas conclusum przeciwne decyzyę pierwszey instancyi zniosło. Ponieważ sentencye się nie zgadzały, musiano przedłozyć cały interes wyzszej instancyi w Wiedniu, dokąd tylko protokół trzeciey sessyi posłano. Tymczasem P. Haimberger, referent tego przedmiotu na Hofrata do Wiednia przeniesiony, gdy ten interes przyszedł do pertraktacyi, zapewnie cały tok tegoz musiał opowiedzieć, bo nie tylko zatwierdzono decyzyę pierwszey instancyi, lecz oraz Prezesowi tłumaczyc się kazano, z jakich powodow, aż trzy razy kazał referować, gdy prawo żadnych nie czyni wyjątkow i dlaczego wszystkich protokołow rady nie przedłożył. Jak o tem referowano, (3) tak mocno to uczuł Prezydujący, ze nie mogł się wstrzymać od wyrzeczenia na sessyi, das haben wir einem aus unserem Gremium zu verdanken. Wspomnioną Hrabinę aresztowano, dzieci oddano pod dozor panny stołowey, a poźniey jeszcze i drugą jakąś Hr. Bobrowską takze odprowadzono do więzienia. Wypadek ten tak nieprzyjemnym jest JE. Prezydentowi, ze teraz prosić o Urlaub, a potem zupełnie pensyonowac się zamysla.

JE. Prezydent Krieg ma się od niejakiego czasu lepiey, gdyz chociaz o kulach, jednak bez pomocy ludzi przeyść się, a nawet na spacer wyjechać moze. Chce on w koncu tego, lub z początkiem następującego miesiąca do Wiednia wyjechać, a jak powiadają, juz i pomieszkanie dotąd zaymowane, miał juz wypowiedzieć.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z nayglębszem uszanowaniem

naynizszym sługą
Jachimowicz.

Lwow 10 kwietnia 847.

Ч. 31.[1])

JW. Baron Werner, zostając w Wiedniu, mogł naylepszą informacyę dać o insygniach Orderu i takowe podług ich rzeczywistey ceny kazać sporządzić, gdy każdy kupiec przy zamowieniu i o swoim zysku pamięta, od czego i korespondent P. Wysło-

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 17. Apr. 847.

bockiego nie chciał bydz wyjętym, tylko ze trochu za wysoko swoją fatygę ocenił.

JX. Witwicki swoje kazania na własny koszt w Czerniowcach drukować kazał, a gdy juz wydrukowane będą, cena ich będzie mogła bydz z pewnoscią podana do wiadomosci kleru, a na tenczas mozna będzie odezwę uczynic do JW. Biskupa Munkaczowskiego.

Co zas JX. Hankiewicz ze swoimi kazaniami zamysla uczynić, nie wiadomo jest, przynaymniey nie zgłaszał on się, aby prenumerata była ogłoszoną, zapewnie jeszcze z drukarnią nie zrobił układu, i nie wie sam, jaka by cena wypadła.

JW. Prezydent Krieg zapewnie odjazd swoy az na czas ciepleyszy odłozy, gdy teraz dla nieprzyjemnego zimna rawet na spacer wyjechać nie może. Zdaje się, ze daleko lepiey się teraz ma, gdy na pon'edziałek z powodu Imienin Nayj. Cesarza obiad daje, na ktory zapraszający bilet i mnie przysłać raczył. JE. Prez. Krauss miał długo chorować na reumatyzm w nogach, podług tuteyszych wiadomosci musiał się kazać na sessye w lektyce nosić, gdyz z resztą mogł bydz czynnym. Moze on teraz jako apellacyjny Prezydent znowu tutay powróci, co by zapewnie dla kraju było bardzo pozyteczném.

X Mandyczewski juz z tąd odjechał do objęcia nadaney kooperatury w Załukwi, a X. Kaszubinski przeniesionym został na kooperatora do Brzezan.

(2) Zdanie Waszey Excellencyi względem podania, aby Referentom konsystorskim swice woskowe albo Pauschalquantum assygnowane było, oswiadczę JXX. Referentom, a jezeli zechcą, będą mogli bezposrednie udac się ad Majestatem. Uwagi w roku 843 zrobioney, ze Referenci Przemyskiego konsystorza swiatło pobierają, teraz juz nie mozna będzie przytoczyć, gdyz wprawdzie poprzedniczo kupowano dla nich swiatło za pieniądze taxalne, a położoną w rachunkach kancellaryi expens Buchhalterya przepuszczała. Z powodu powyzszey uwagi rozpoczęto pertraktacyę, którey był ten rezultat, ze i Przemyskim Referentom odjęto dotychczas pobierane swiatło. A zaś Bukowiński konsystorz w innym stosunku do swego tak zamoznego funduszu, zostaiąc moze wyjątkowo posiadać dodatki, ktore na inne konsystorze rosciągnąc się nie dadzą.

Z łaski Nayj. Cesarza otrzymał teraz kler nowe dobrodziejstwo, gdy wsparcie dla Administratorow dotąd na 100 fl. i 60 fl. oznaczono, teraz dla Administratorow parafii na 120 fl., a dla Administratorow kapellanii na 100 fl. podwyzszoném zostało. O tem dobrodziejstwie kler przez kurrendę, która się teraz sporządza, uwiadomionym zostanie. Dnia wczorayszego posyłałem do litografii, lecz kurrenda względem nabozenstwa za fundatorów Instytutu wdów odprawiac się mającego, jeszcze dotąd nie jest wygotowaną.

JX. Slimakowski był juz przeszłego wtorku na sessyi z wyrobionym referatem, spodziewam się po jego zdolności i dobrey chęci, ze wiele pomocy przyniesie konsystorzowi.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z nayglębszem uszanowaniem

naynizszym sługą
Jachimowicz.

Lwow 16 kwietnia 847.

Ч. 32.[1])

Podług rozporządzenia Waszey Excellencyi w poprzedniczym liście umieszczonego wyrazono w kurrendzie ogłaszającey Reskrypt Prezydyalny, iz odtąd kollatorowie z trzech tylko kandydatow wybierać mogą, ze konsystorz tylko tych kompetentow w ternach miescić będzie, o ktorych zupełnie mieć będzie przekonanie, ze się wyszczegolniają przymiotami w Reskrypcie wyrażonymi.

JE. Prezydentowi Krieg oswiadczyłem uszanowanie Waszey Excellencyi dodając, ze Wasza Excellencya, jak mocno ubolewałeś nad jego słaboscią, tak i teraz cieszysz się, ze znowu do zdrowia przychodzi. Widok JE. Prezydenta był nie tylko dla mnie, lecz i dla innych przytomnych zasmucający. Moze on tylko wsparty na dwoch kulach nie przeyść, lecz raczey przesunąc się z mieysca na mieysce. Chcąc wstać, lub usiąść, potrzebuje pomocy, stojąc, tak jest skurczonym, ze mowiący z dosyć nizkym Hr. Mier rowney wysokosci bydz się zdawał. Na obiedzie znaydowało się 26 osob, między ktoremi z obywateli znaydowali się: Hr. Mier, Skarbek, Lewicki, Gołuchowski, Stadnicki Kazimierz, Badeni, Sieminski, i Kriegshaber. Woyskowi u komenderującego byli na obiedzie.

JX. Slimakowski był takze i na poprzedniczey sessyi i referat swoy bardzo gruntownie wypracował, spodziewać się, że nadany mu urząd referenta więcey go zachęci, i stanie się dla konsystorza wielką pomocą. Dla zachęcenia JX. Kulczyckiego, ktory exhibita tyczące się instytutu wdów, i metryk pilnie wyrabia i juz w tym roku do 200 numerow wypracował, przyczyniło by się, gdyby Wasza Excellencya i jemu urząd Referenta konsystorskiego nadac raczył.

(2) Kazałem wyszukać i skonsygnować rozporządzenia, tyczące się examinow dekanalnych, które dołączam razem z instrukcyami dawnymi, gdyz nowszych nie znaleziono.

Kurrendę o nabozenstwie za fundatorow instytutu wdow odprawiac się mającem, przyniesiono mi nareszcie z litografii, lecz tak nieczytelnie odcisniono, ze nie odwazyłem się ją posłać

---

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 26. Apr. 847.

do podpisu Waszey Excellencyi, lecz na nowo odpisać i litografować kazałem, chociaz by to na moy koszt uczynionem bydz miało.

Z JX. Vicerektorem Lewickim protokoł juz ukończony, niestaje tylko jeszcze jego, w protokole przyrzeczonych zeznania, potwierdzających podań. Z całey pertraktacyi okazuje się, ze niemozna go będzie pozostawic w Seminarium, i dobrze by to było, gdyby jakiego zdolnego następcę wczesnie wyszukać można. Będę mowic o tem z JX. Kulczyckim, moze on będzie mogł wskazać godnego kompetenta.

Zrobioną pertraktacyę względem nadania odpustu do cerkwi w Ławocznym decyzyi Waszey Excellencyi przedkładam, a jezeli Wasza Excellencya zezwolić raczy, instrument tutay sporządzonym i do podpisu Waszey Excellencyi odesłanym będzie.

Osmielam się takze dołączyć tegoroczny Hof- und Staatshandbuch na wymienianie za przeszłoroczny.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z naygłębszem uszanowaniem

naynizszym sługą
Jachimowicz.

Lwow 24 kwietnia 847.

Ч. 33.[1])

Przeszłey Niedzieli byłem u JEJW. Prezydenta Barona Krieg i miałem sposobność oswiadczenia mu na nowo, jak wielce Wasza Excellencya ubolewałes nad jego słaboscią, a teraz cieszysz się z powrotu do zdrowia, nadmieniłem oraz, ze Wasza Excellencya w Maju do Lwowa przybydz zamysla. Kazał on podziękować Waszey Excellencyi za ukazany udział i oswiadczyć, ze mocno by go to cieszyło, gdyby mogł jeszcze przed odjazdem swoim widzieć się z Waszą Excellencyą. Wybiera on się do kąpieli, lecz doktorowie jeszcze nie oznaczyli mieysca, dokąd się ma udać. W mojey przytomnosci Direktor szpitalu Dr. Heindl radził mu udać się do Töplitz, gdzie woda na podobne słabości ma bydz bardzo skuteczną, wymienił mu i doktora, tam znaydującego się, jakiegoś Szmelkes, (podobno zyda), ktorego bardzo zachwalał, a ktorego imię zanotowaném zostało. Zastałem go siedzącego, był ubrany, i tylko nogi całkiem jakąs z perskiey materyi zrobioną kołderką miał okryte, przed nim na stoliku znaydował się plik urzędowych exhibitow. Oswiadczył, ze teraz daleko zdrowszym się czuje, ze moze zeyść ze schodow i wsiąść do pojazdu, ze sypia dobrze, nie tak jak w początku słabości, gdy bezsenne nocy mocno go osłabiały, ze tylko w jedney nodze, w kłębie

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 1. Maji 847.

i kolanie eine Lähmung czuje. Ma on pewną nadzieje, ze po uzyciu kąpieli do zupełnego przyidzie zdrowia, ktorey naturalnie i Doktorowie, chociaz moze inaczey myslą, odbierać mu nie chcą. Nie zdaje się, aby z podrozy swojey zamyslał tutay nazad powracać, gdyz jak JX. Barwinski twierdził, pomieszkanie dotychczasowe juz wypowiedział, i takowe JE. Hr. Mier od 1. Septembra juz miał nająć.

(2) JE. Prezydent Enzendorfer zasyła swoy ukłon i oswiadczył, ze on chce odwiedzic Waszą Excellencyę, chociaz oswiadczyłem mu, ze Wasza Excellencya tutay przybędzie. W ciągu rozmowy nadmienił, ze podług odebranych wiadomosci Hr. Stadion juz wybiera się z Tryestu dla objęcia tuteyszego Gubernatorstwa, i juz rzeczy swe naprzod miał wysłać. O podziale Galicyi mowił, ze wie ich höre, przygotowania do tego mają bydz robione, ze księgi tabularne będą musiały bydz przepisywane. Na zapytanie, coz będzie z Biskupstwami Tarnowskim i Krakowskim, odpowiedział machnąwszy ręką, das Tarnover Domkapitel wird aufgelöst, co moze jest w projekcie, jeżeli prawda, co X. Juzyczynski z Przemysla przywiozł, ze kanonicy Tarnowscy, wyjąwszy jednego Infulata Fukiera, mniey więcey mają bydz kompromitowani.

O applikacyi JX. Kulczyckiego w Seminarium, nie mając dokładney wiadomosci, nie mogę jeszcze oswiadczyć mego zdania, lecz pomowiwszy o tem z JX. Rektorem, pozniey coś gruntownieyszego donieść nie omieszkam.

Przysłany od JEJW. Biskupa Przemyskiego dekret znayduie się w aktach konsystorskich, tyczy on się parafii gorskich i może nie stosuje się do innych parafii, jak to Gubernium wskazuje, dobrze by to było, gdyby mozna go więcey rozciągnąć na zasłuzonych parochow, lecz odwołanie się na niego mogło by zawsze naprowadzić na ograniczenie w nim zawarte, i zpowodować niepomyslną rezolucyę. Moze Wasza Excellencya zainformować zechce JWJX. Biskupa, jakim sposobem ten dekret uzyskanym został, dla tego dołączam tyczącą się pertraktacye.

(3) Protokoł z JX. Wicerektorem Lewickim przez wykręty, ktorymi prawdę zataić starał się, wzrósł do 20 arkuszowey wielkości i dołączonych przeszło 20 allegatow. Kombinacya roznych, a nawet sprzecznych wniesien potrzebuje czasu, a ten u mnie bardzo jest rozerwanym. Starać się jednak będę, abym rzecz całą jak nayprędzey mogł przedłozyć Waszey Excellencyi.

Mocno ubolewam, ze Wasza Excellencya tyle nieprzyjemnosci z powodu zdarzen w dobrach Metropolii doswiadczac musi, dolegają one zapewnie i JX. Kanonika i przyczyniają się do jego słabości. Przynaymniey teraz w domu, mając kooperatora X. Mandyczewskiego, spokoju spodziewać się może, ktory mu pewnie we wszystkim naychętniey powodować się będzie.

Nadwornego Szematyzmu ja wcale potrzebować nie będę, w przypadku dosyć dla mnie będzie przeszłoroczny, a tegoroczny Wasza Excellencya zatrzymać raczy do swego uzytku.

Dołączam takze drugi raz litografowaną kurrendę o nabożenstwie za fundatorow instytytu wdow i sierot, w ktorey teraz przynaymniey waznieyszych uchybien nie postrzegłem, tudziez 10 exemplarzy encykliki papiezkiey.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z nayglębszem uszanowaniem

naynizszym sługą
Jachimowicz.

Lwow 28 kwietnia 847.

Nr. 34.[1])

Własnie po odesłaniu poprzedniczego listu przybyła Gazeta wiedenska, w ktorey umieszczono, ze Nayj. Cesarz JE. Prezydenta Krieg jubilować, a Hr. Stadiona Gubernatorem Galicyi mianować raczył. Decyzya ta przyspieszy wyjazd JE. Prezydenta, o którym jednak dotąd z pewnoscią nie mogłem się dowiedzieć, kiedy właściwie nastąpi. Nowy Gubernator spodziewany jest tu na 12. b. m. i ma tymczasowo mieszkać w pałacu Arcybiskupim.

Uwiadomienie Feldwikaryatu, ze mieysca kapellanow regimentowych juz mogą bydz obsadzone, gdyz zakrystya dla nich juz jest przygotowana, onegdaj przyszło, oddałem go do protokułu, by wraz z doniesieniem konsystorza Przemyskiego o tamteyszych kandydatach w pertraktacye wziętém było. Chociaz dwoch kandydatow nie odpisywali konkursu, zaręcza jednak konsystorz, ze tak się zdolnymi okazali w dusz Starownictwie, iz bez examinu konkursowego na kapellanow woyskowych mogą bydz prezentowanymi, i ze wszystcy trzech in coelibatu się wyswięcili. X. Korny chorował mocno, i własnie tymi dniami dopiero ze szpitala wyszedł. Udaje on się na swoją Administracye na Hołosko, i będzie mogł kazdego czasu bydz wezwanym, by na mieysce swego przyznaczenia do Tarnowa się udał. Kandydaci z Przemyskiey Dyecezyi zapewnie dopiero przez względny konsystorz, ktory ich od dotychczasowego urzędowania musi uwolnić, o wydaney lub wydać się mającey prezencie uwiadomieni bydz muszą. Aktow tego przedmiotu tyczących się nie posyłam, nie chcąc przed odjazdem nowymi expedycyami zatrudniać Waszą Excellencyę.

---

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 8. Maji 847.

(2) Oczekuję szczęśliwego przybycia Waszey Excellencyi i z naygłębszem uszanowaniem zostaję

Excellentissimi Illustrissimi ac Reverendissimi Domini

naynizszym sługą
Jachimowicz.

Lwow 3. Maja 847.

4. 35.[1])

Kłótnie między parochami oboyga obrządkow w Kamionce Strumiłowey, juz dłuższy czas trwają i dotychczas nie mozna było je ułatwić. Posłana tam już była Komissya z Dziekanow obydwoch obrządkow składająca się, ktora niby zgodę między niemi uczyniła, lecz nim o tem doniosł konsystorz o. ł, juz nowe poróznienia nastąpiły. Oprocz sporów między parochami, moze ze wspolney nierostropnosci pochodzących, wniesione były do tuteyszego Konsystorza skargi parafian na przeciw X. Morawieckiemu, które dla przedsięwzięcia komissyi mixti fori Urzędowi cyrkularnemu jeszcze w Lutym przeszłego roku odesłane zostały, trudno jednak dotąd doczekać się komissyi, ktora i poznieysze skargi podobnie odesłane miała by wybadać. Powod do skarg, podług opowiadania X. Morawieckiego, miało dać sporządzenie Inwentarza, do ktorego wzięto takze pole cerkiewne, ktorego wynajęciem dotąd prowizorycznie się zatrudniali i ktore parochowi do dochodow policzoném zostało. Paroch starał się o reinwentacyę, aby pole to wyłączyć od dochodów, gdyz i tak gruntow erekcyonalnych ma mieć duzo, i zaledwie moze je obrabiać. Komissarz reinwentujący wyłączył pole cerkiewne od erekcyonalnego i oswiadczył, ze na potem jak w przody do prowizorow należyć będzie, lecz w Buchhalteryi dla oszczędzenia funduszu, na nowo dochody parochowi policzono, i taki inwentarz od Gubernium potwierdzonym został. Z tąd powzięli parafiani podeyrzenie, ze X. Morawiecki tylko udawał, (2) jak gdyby zyczeniem jego było, aby pole cerkiewne im było zwrocone, a właściwie się o to starał, aby jemu było przyznane. Niechęć parafian łatwo mogła znaleść powod do skarg przez oczewistą nierostropność parocha wywołanych, osobliwie gdy do tego, jak do protokułu przez X. Adm. D. Hankiewicz zrobionego, zeznali, od X. o. ł. namawiani byli. Niesprzyja tam i Dominium X. Morawieckiemu, gdyz on o budowanie Cerkwi i o pomieszkanie, ktorego dotąd niema, często się upomina. Mieszka on teraz w swoim własnym domu, i juz kilkakrotnie upominał się o wynagrodzenie, lecz zawsze nadaremnie. Teraz naylepiey by było, gdyby wysokie c. k. Prezydium zadysponowało Cyrkułowi niezwłoczne przedsięwzięcie, juz przeszło rok cały, odwlekaney komissyi, a podług rezultatu

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 12. Maji 847.

oney, mozna by cos pewnego zawyrokować o oddaleniu lub ukaraniu X. Morawieckiego. Akta, tyczące się skarg na X. Morawieckiego, dołączam.

Dnia jutrzeyszego odprawiać się będą solenne exequie za s. p. Arcyxięcia Karola, na ktore z polecenia Kommenderującego JX. Feldsuperior mnie i kanonikow zapraszał, nie mogłem mu odmowić tey usługi, i sessyę jutrzeyszą na srodę odłozyłem.

O JX. Kulczyckim mowiłem z JX. Rektorem, ktory oswiadczył, iz tenze wiele dobrych chęci okazuje, lecz trudno mu idzie, osobliwie teraz w pierwszym roku, gdy nauki częścią w ruskim, częścią w polskim języku wyrabiać musi, i w (3) rituałach nie czuje się bydz tak biegłym, by mógł je dokładnie wyjasniać i dlatego prosił, by w tym roku kto inny go zastępował. Wyszczegolnienia co do obowiązkow spiritualnego jeszcze on nie okazał, moze by więc zawczesnie było proponować go na kanonika honorowego.

Na szpital s. Józefa we Wiedniu rozesłane wezwania do prenumeraty Kupferstychu dotąd niewiele skutkowały, bo oprocz mnie tylko trzech prenumeratorow się zgłosiło, to jest JX. Prałaci Barwinski, Bochenski i Lipnicki, więcey czekać podobnos było by daremnem. Wasza Excellencya oswiadczyc raczy, czyli złozone u mnie pieniędzy 24 f. mam posłać do Waszey Excellencyi, lub bezposrednie do Wiednia, obciąży to pocztę, ze kazdy swoje imię na osobnym połarkuszu napisał.

Przybycie nowego Gubernatora znowu odroczono, to na 15. to na 20. b. m., a pomieszkanie znowu inne obok domu dla Gubernatora zbudowanego ma mu bydz przeznaczone. JE. Prezydent Krieg ma tu zabawić aż do przybycia nowego Gubernatora.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z nayglębszem uszanowaniem

naynizszym sługą
Jachimowicz.

Lwow 10. Maja 847.

Ч. 36.[1])

Spiesząc się z napisaniem poprzedniczego listu nie doniosłem Waszey Excellenbyi, ze do Konsystorza dotąd nic nie przyszło o fundacyi dla XX. Bazylianow w Złoczowie, i prosiłem JX. Scholastyka, aby o tem doniosł Waszey Excellencyi, co też zapewnie przez odjezdzającego z tąd Pinkasa uczynił. Już dawniey będąc u mnie JX. Prowincyał oswiadczył, ze fundatorka zosta-

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 20. Maji 847.

wiła Waszey Excellencyi zupełną władzę uczynienia odmian za potrzebne uznanych, i ze teraz mogł by klasztor do miasta bydz przeniesionym, i podług zyczenia Magistratu Gymnazium otworzone, wahał się jednak, czyli obowiązek ten będzie mogł przyjąć, a to z powodu, ze musieli by na teraznieyszym mieyscu postawić kaplicę na grób familiyny Komarnickich i tak urządzić, aby niekiedy Msza s. mogła tam bydz odprawianą, do tego i pomieszkanie z innymi zabudowaniami dla ekonoma tam umieszczonego, do tego jeszcze klasztor obszerny, w ktorym były by pomieszkania dla profesorow, kuchnia, refektarz, składy, i dla 6 klas obszerne sale, na co wszystko przeznaczony kapitał zaledwie wystarczy, gdyby nawet wystarczał, niema tyle zdolnych indiwiduow, aby mogł wszystkie professury obsadzić. Perswadowałem mu, że przeznaczony kapitał na wybudowanie cerkwi i klasztoru moze wystarczyć na sam klasztor, gdy juz cerkiew będą mieli gotową, a kaplica i inne zabudowania na folwarku nie mogą wiele kosztować, osobliwie w Złoczowie, gdzie i materyał i robotnik zapewnie daleko tańszy jak we Lwowie, ze chociaz teraz niema jeszcze dosyć indiwiduow, spodziewać się jednak mozna, ze niedostatek ten ustanie, gdy z kandydatow stanu duchownego inni z powołania, inni zaś nie mając widokow umieszczenia po skończonych studijach, jak to w Przemyskiey Dyecezyi łatwo się zdecydują wstąpić do Zakonu. Zresztą gdyby nawet jakowąs ofiarę uczynić potrzeba, była by ona zawsze nieznaczną w porownaniu z zaszczytem, ktoryby przyjęcie drugiego Gymnazium dla Zakonu i dla obrządku naszego przyniosło. Teraz sprzyjają okoliczności (2) z ktorych korzystać potrzeba, gdyz łatwo się zmienić, a ci ktorzy się teraz zaymują przez doswiadczone opieranie się, łatwo zniechęcić by się mogli. Nie wspominał on, ze Magistrat chce 2000 fl. na utrzymanie Professorow przeznaczyć, co zapewnie dostarczającém by było, gdyz przy otworzeniu Gymnazium tylko dla jedney lub naywięcey dwoch gramatykalnych klas potrzeba by było professorów, dopiero co roku przybywała by jedna klassa wyzsza, zostawała by więc z powyzszey dotacyi zawsze znaczna reszta, ktora by wynagrodziła Zakonowi dodaną kwotę na wybudowanie klasztoru, a na potem mogła by zawsze wystarczyć na utrzymanie 8 indiwiduow, to jest Prefekta, katechety i 6 professorow klas gymnazyalnych, gdyz na kazdego z nich wypadało by 250 fl., a do tego mieli by jeszcze wszystkie naturalia ze swego folwarku. Przez wzgląd na niedostatek indiwiduow i przysługę, ktorą JX. Bazyliani przyimując gymnazium dla kraju i miasta uczynią, potrzeba by ich uwolnić od obowiązku dawania dwoch kooperatorow do parafii Złoczowskiey, dla ktorych pensye Rząd z funduszu religii, a pomieszkanie tameczny Magistrat chętnie oznaczy. JX. Prowincyał nie powinien by się opierać, a jezeli by to uczynił, Wasza Excellencya sprostować go raczy.

Załobnego nabozeństwa za s. p. Arcyxięcia Karola dotąd jeszcze nie odprawiano w kosciołach ob. ł., bydz moze, iz pozniey

uwiadomienie urzędowe przyidzie do konsystorza, ktore kommenderujący wczesniey otrzymał, a chcąc prędzey wyjechać na Urlaub, zaraz nabożeństwo odprawić kazał. Jezeli by zaś bez uwiadomienia takiego, w kosciołach nabożeństwo się odprawiać miało, to i w Archikatedrze w przytomnosci wezwanych Alumnow się odprawi.

Podług uwiadomienia tuteyszego Feldsuperioratu, mieysca kapellanow regimentowych mogą juz teraz bydz obsadzone. Dołączam więc prozby trzech kompetentow (3) z Dyecezyi Przemyskiey, oraz z priorami i tabellami kwalifikacyi tutay sporządzonymi, by Wasza Excellencya ich prezentowac raczył. Dwoch nie odprawiło wprawdzie examinu konkursowego, lecz konsystorz przemyski zaręcza, ze podług okazaney zdatnosci i bez tego examinu prezentowanymi bydz mogą.

Całuję stopy Waszey Excellencyi, i z nayglębszem uszanowaniem zostaję

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 14. Maja 847.

Ч. 37.[1])

Przysłana prozba Gorala z Jadania, nie opatrzona nalezytym sztęplem, mogła by tylko w tenczas w pertraktacye bydz wzięta, jezeliby ze strony konsystorza zrobiono nocyę, co znaczny i daremny expens dla suplikanta by sprawiło. Moze on o przyspieszenie rezolucyi się zgłosić, a na takową na zwyczaynym 10 k. sztęplu podaną prozbę, stosowną informacye przez Dekanat otrzyma.

Dołączam teraz protokół z X. Wicerektorem Lewickim zrobiony razem z aktami konsystorskiemi jego poprzedniczych i teraznieyszey lokacyi tyczącemi się. Starałem się przy końcu protokółu zebrać rozrucone zeznania, by Waszey Excellencyi łatwieyszém uczynić rozpoznanie całey tak nieprzyjemney sprawy. Dałby to Bóg, aby dla tak wazney posady w Seminarium rownie zdolnego jak i cnotliwego następcę wynaleść mozna. O JX. Lukasiewiczu mowią tu dobrze z dodatkiem, ze on takze jest dobrym ritualistą i dobrze spiewa, więc mogł by on czasem i spiritualnego zastąpić.

Encyklika papiezka ma bydz posłaną do Wiednia pro placeto z tym Antragem, ze przeciw zalecenia modłow Prezydium nic

---

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 27. Junii 847.

niema, lecz na zbieranie składek przy panującym niedostatku we własnym kraju zgodzić się nie może.

Całuję Stopy Waszey Excellencyi i z nayglębszem uszanowaniem zostaję

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 11. Czerwca 847.

Ч. 38.[1])

Expedycye o JX. Wicerektorze Lewickim dnia dzisieyszego numerem konsystorskim signowane, i do kogo należą, rozesłane zostały. Ubolewam mocno, że X. Wicerektor stał się powodem tak nieprzyjemney pracy dla Waszey Excellencyi, z ktorey niemała korzyść dla Seminarium wypłynie, jezeli jego mieysce zaymie ze wszech miar godny sukcessor. Sprawiedliwa decyzya Waszey Excellencyi jeszcze łagodną się wydaje w porownaniu z charakterem, jaki okazał X. Lewicki, przy którym obawiać się potrzeba, ze i przy innym stanowisku naduzywając swoich talentow, moze jeszcze niejedną nieprzyjemność konsystorzowi sprawi.

Regulacya parafii Kalne w rzeczy samey dotąd jeszcze w konsystorzu poprzedniczo od JX. Barwinskiego zatrzymana, w roku przeszłym reprodukowana była i X. Lewicki miał wyrobić relacyę, lecz po skonczonym roku nic nie zrobiwszy, jako restancye oddał JX. Łotockiemu, który jeszcze dotąd nie przyniósł tego interesu na sessyę, lecz zapewnie w krotce lubo nie na korzyść JP. Cywinskiego zostanie zrezolwowanym. Propozycya nowey regulacyi z tąd powstała, ze w Kalnem nowa Cerkiew budowaną bydz musi, do ktorey budowy tamteyszy Dziedzic JP. Głowacki chętnie się chce przyłozyć, żąda jednak, aby i Dziedzic Szczepanowa jako przyłączoney wsi, wypadającą kwotę przyjął, lecz ten, aby uniknąć expensow, raczey chciałby swoje wsie razem połączyć, przez co licząca 795 dusz kapellania Telacze ustać by musiała. Oddzieliwszy Kalne od Szczepanowa, i łącząc Uwsie, ustała by dotychczas będąca parafija, (2) ktora i nadal mogła by pozostać, jezeli podług propozycyi Cyrkułu od Sosnowa Małowody odjęte a do Uwsia przyłączone by zostały. Lecz jakkolwiek by regulacya była proponowaną, nie mogła by bydz teraz uskutecznioną, gdy w Kalnem znayduje się aktualny niedawno instituowany paroch X. Łuczeyka, ktory dla niedostatku własney cerkwi, nabozenstwo w Szczepanowie odprawiać musi.

---

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 29. Juni 847.

Na dyspozycye z powodu remonstracyi Alumnow Przemyskich względem składek na ozdobienie cerkwi seminarzyckiey, zbieranych jeszcze w r. 844 daną, Rektorat dotąd nic nie odpowiedział, dnia jutrzeyszego wspomnę o tem JX. Rektorowi, a jezeli by w krotce jakowa relacya nadeyszła, Waszey Excellencyi przedłozyc ją nie omieszkam.

JX. Hankiewicz, Adm. Dek. Buskiego, przysłał tu relacyę o X. Morawieckim, parochu w Kamionce, z którey się okazuje, ze doniesienie do Prezydium mylne było. Odwołuje on się do protokołu poprzedniczo przedłozonego, który do Cyrkułu odstawionym został. Z aktow, tyczących się X. Morawieckiego, dołączam tylko te, ktore do sporządzenia relacyi do Prezydium potrzebnymi bydz mogą. X. Morawiecki prosi sam o naysurowszą komissyę, idzie tylko o to, aby takowa przyspieszoną została, do ktorey ze strony konsystorza po nastąpionem na podaną prozbę JX. Hankiewicza o uwolnienie od tey komissyi JX. Malicki Dziekan Oleski przeznaczonym został. Moze tez Cyrkuł otrzymawszy rozkaz Prezydyalny (3) rozpocznie juz raz tak długo odwlekaną komissyę, z ktorey rezultatu mozna będzie rozpoznać, kto i co zawinił.

JE. Prezydent Krieg uwolnił się już zupełnie od interessow i chciałby wyjechać z tąd dnia 3. przyszłego miesiąca, miał już sobie zamowić pierwszy nocleg w Mosciskach u X. Szafranskiego.

JE. Prezydent Enzendorfer miał juz zostać pensyonowanym' jest on teraz słaby, lecz wyzdrowiawszy, uda się do kąpiel. Jako tymczasowy zastępca, a jak powiadają sukcessor jego, ma bydz Kronwald.

JP. Direktor Policyi Sacher miał zostać nadwornym konsyliarzem bei der Polizeihofstelle, na jego mieysce ma przyiść Bach, teraznieyszy Starosta Kołomyiski, ktory jeszcze dotąd urzęduje jako sekretarz prezydyalny.

O nowym Gubernatorze znowu teraz mowią, ze az z końcem następującego miesiąca ma przyjechać.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z nayglębszem uszanowaniem

Excellentissimi Illmi ac Reumi Domini

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 28. Czerwca 847.

Ч. 39. [1])

Przemyscy Alumni żądali w podaney do swego konsystorza skardze, aby złozone od nich, lecz nieobrucone na upiększenie Cerkwi Seminarzyckicj pieniądze. na fundusz instytutu wdów oddane zostały. JX. Rektor nie mogł sporządzić nakazaney relacyi, gdy konsygnacye składek u X. Wicerektora Lewickiego zatrzymane zostały i niewiadomo było, czyli tych kilku alumnow na skardze podpisanych do składek należało lub nie, i wiele kazdy z nich do tego się przyczynił. Teraz zapewnie wkrotce zrobi relacyę, chociaż jest zatrudnionym odprawiającemi się teraz examinami. Składki te rozpoczęły się na żądanie samych Alumnow, ktorzy widząc wszędzie upiększane koscioły, do ozdobienia swojey Cerkwi podług mozności przyłozyć się chcieli. Zostawiono było kazdemu do woli czyli i jak wiele na to chce ofiarować, do zrobienia konsygnacyi zaden z przełozonych nie wpływał, lecz oni sami miedzy sobą takowe sporządzali, i juz gotowe prefektowi lub Wicerektorowi oddawali. Przyobiecaną kwote niektorzy zaraz składali nayczęściey zaś oswiadczali, ze dopiero w ten czas złożą, jak otrzymają pieniądze na obuwie lub na podróz w czasie wakacyi. Przełozeni seminarzyccy, podobnie co miesiąca ze swojey pensyi jakąś część na ten cel ofiarowali a tym sposobem znaczne lecz nie od samych Alumnow pochodzące kwoty się zbierały.

Kazałem zrobic kopiję intymacyi do JX. Wicerektora Lewickiego i takową dołączam.

(2) JEJW. Biskup Przemyski przekona sie, że nie można było inaczey postąpić. Dobrzeby było gdyby nowy Wicerektor mogł juz urzędowanie swoje z początkiem następującego roku szkolnego rozpocząć. JX. Rektor dopiero dziś zacznie odbierać urzędowanie a w szczegolnosci bibliotekę, od X. Wicerektora Lewickiego, ktorą, obawiając się defektow, dokładnie chce przeyrzeć.

JEJW. Prezydent Krieg dnia wczorayszego o godzinie 6 miał odjechać, nie pocztą, lecz najętemi konmi, gdyz dla słabości swojey pomału musi podrozować. Udaje się teraz do Trenczyna a z tamtąd dopiero na mieszkanie do Wiednia.

JX. Kanonikowi Czestynskiemu oswiadczyłem, jak nieprzyjemną wiadomość o jego urzędowaniu Waszey Excellencyi doniesiono. Twierdził on, ze u niego nie zalegają rozporządzenia, ze zrobiwszy z nich kopije, takową zaraz a czasem na 4 rąk zwykł posyłać.

Zdaje się jednak, ze juz samo przepisywanie niejaką zwłokę czynić musi. Chce on teraz prosić, aby JX. Slimakowski na wicedziekana przyznaczonym został.

---

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 8 Julie 847.

JX. Bielecki Dziekan Grodecki dowiedziawszy się zapewnie, ze X. Slimakowski jako referent wyszczególnia się, był onegdaj u mnie z oswiadczeniem, ze i on by teraz juz mogł zająć się referatem konsystorskim. Obiecałem mu kazac przygotować w kancelaryi jaki exhibit, po ktory w tym tygodniu ma przyjechać.

Nominacya teraznieyszego Prezesa Apellacyi JW. Kronwalda rownie jak i (3) Wiceprezesa foralnego Herold, nadzwyczaynie prędko nastąpiła, a nawet przed ogłoszeniem uwolnienia ich poprzedników JE. Enzendorfa i Zgłobickiego.

Kapellani woyskowi już wszyscy ztąd odjechali do mieysc przeznaczonych. Kazdego z nich w Imieniu Waszey Excellencyi upominałem, aby przyzwoicie się zachowywali, i niedali powodu do skarg, ktoreby nietylko dla nich nieprzyjemne skutki sprowadzić, lecz i na kler, do ktorego należą, złe swiatło rzucić by mogły.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaje z nayglębszem uszanowaniem

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 5. Lipca 847.

4. 40. [1])

Względem konsekracyi Cerkwi w Łabszynie oswiadczyłem JP. Maryanskiemu, ze nayprzod potrzebna jest relacya urzędu dekanalnego, iż ta Cerkiew zupełnie ukończona i stosownie do obrządku jest przyozdobiona, i dopiero wtenczas jeżeli Wasza Excellencya zezwolić raczy, będę mogł zapewnić, iż na wyznaczyć się mający dzień do przedsięwzięcia konsekracyi przybędę. Dotąd ani relacya z dekanatu nie nadeyszła, ani tez ktoś z żądaniem konsekracyi się zgłosił, zdaje się więc, ze Cerkiew nie musi jeszcze bydz ukończoną, lub też odstąpiono od powziętego zamiaru.

Między wyswięconymi tą razą prezbyterami znayduje się Paweł Hrehorowicz, należący do tych, ktorzy podług prezydyalnego Reskryptu 23. Grudnia 846 do l. 7462, g po wyswięceniu pod dozor danymi bydz mają. Ozenił on się u P. Harasiewicza w Krylosie i chciałby umieszczonym bydz blisko rodzicow swey zony, chciałby więc prosić o administracyę kapellanii Przewoziec w Cyrkule Stryjskim, w ktorey już bardzo dawno miejscowego kapłana nie było, gdzie tez zadnych budynkow niema. Możeby wypadało go umieścić jako kooperatora, a na ten przypadek mogłby bydz umieszczonym na wakującey w Stanisławowskim

---

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 10. Julii 847.

Cyrkule kooperaturze w Tysmienicy, Nadorozney, Buczaczu, lub Przewłoce. Jest on bardzo dobrym ritualistą i gdziekolwiek umieszczonym będzie, parafianie na jego nabożeństwo z chęcią uczęszczać będą. Wasza Excellencya zadecydować raczy, jak z lokacyą jego ma bydz postąpiono.

(2) Zaległa pertraktacya o zarzutach uczynionych JX. Kan. Kolankowskiemu wstrzymała inkocessye (?) o uwolnienie od examinu konkursowego, i teraz rzecz całą JX. Scholastyk do decyzyi Waszey Excellencyi ma przedłożyć. Gdyby w swoim czasie była nastąpiła decyzya JX. Kanonik byłby miał sposobność dalszego i gruntownieyszego tłumaczenia, z ktorego by się moze okazało, ze mimowolne uchybienie, ktore dopiero przez parocha Lisienickiego gorszącem się stało, przez wzgląd na wiek i zasługi przebaczyć by wypadało.

Z powodu reskryptu prezydyalnego, ktorym prawo prezentowania na trzech kandydatow ograniczone zostało, sądzi konsystorz, iz dla ułatwienia wyboru kandydatow, dobrze by było, gdyby Dziekani po kazdym kwartalnym examinie osobną robili relacyę i w tabelli nowe umieścili rubryki, z ktorych by sprawowanie kazdego w dekanacie umieszczonego kapłana wyczytać mozna. JX.-Archidiakon wyrobił dołączoną kurrendę, która jednak gdy Wasza Excellencya instrukcye o examinach kwartalnych przypisać zamierza, niepotrzebną by była.

Dołączam takze otrzymany reskrypt prezydyalny, tyczący się zaprowadzonych towarzystw miernosci, na który wypadnie stosowną sporządzić kurrendę z nalezytą oględnością, aby nienarazić czasem nieroztropnych Xięzy i nie dać powodu do odnowienia skarg, jakie z początku do konsystorza przychodziły. Wasza Excellencya mysl swoją w krotkości oświadczyć raczy a potem rzeczona kurrenda tutay sporządzoną zostanie.

(3) JE. Prezydent Enzendorfer zasyła swoy ukłon, spodziewa on się, ze jeszcze z Waszą Excellencyą będzie się mogł widywać, gdyz teraz tylko odjezdza na jakiś czas do Wiednia, pozniey powroci do Milatyna, dokąd swoje rzeczy teraz odsyła, a moze tam osiadłszy gospodarstwem, ktore bardzo lubi, zatrudniać się będzie. Powiada on, ze teraz we Lwowie wszystko nowe jak po potopie.

O nowym Gubernatorze mowią, ze juz jest w Galicyi i spodziewają go się na 15. b. m.

Gub. kons. a tuteyszy Starosta W. Kratter zasyła swoy ukłon Waszey Excellencyi. Oswiadczył on, ze na Gub. Prezydenta przyjedzie tutay JW. Filip Kraus, i ze Arcybiskupem zostanie proboszcz nadworny Feigerle Direktor institutu u Augustynow.

Całuję stopy Waszey Excelencyi i z nayglębszem uszanowaniem zostaję

naynizszym sługą
Jachimowicz.

Lwow 9. Lipca 847.

Ч. 41. [1])

Dyspozycyę Waszey Excellencyi do urzędow dekanalnych z powodu Reskryptu Prezydyalnego daną, kazałem wciągnąć do protokołu konsystorskiego i poleciłem, aby wkrotce wylitografowaną została, by w przeznaczonym terminie mozna zrobić do Prezydium stosowną relacyę. Dnia jutrzeyszego będzie oddaną do biura duchownego dla otrzymania imprimatur, ktorego datum aby nie było wczesnieysze jak expedycyi, zmieniłem położony 26. na 17. Lipca, pod ktorym do protokołu konsystorskiego wciągniętą zostanie.

Szukałem starannie aktow o JX. Kan. Kolankowskim, lecz nigdzie nie znalazłem. Pod dniem 24. Oktobra 843. raczyłeś Wasza Excellencya komunikować mi do przeczytania jakowes doniesienie o sprawowaniu X. Kolankowskiego z zapytaniem, czyli go juz wezwałem do tłumaczenia. Posłałem wtenczas koncept expedycyi do niego daney pod 16. Oktob. 843. Nr. 30. ktory Wasza Excellencya w jego odpowiedzi u siebie zatrzymałeś. Przy tym numerze znajduję w protokule zanotowano, ze nakazaną explikacyę zlozył pod dniem 2. Grudnia 843. N. 412, na ktorą rezolucya pod 15. Gr. N. 66 wypadła.

JX. Kan. Czestynskiemu dana dyspozycya, aby innego proponował na Wicedziekana, gdyż JX. Slimakowski na to pryznaczonym bydz nie może.

Nowy Gubernator w krotce jest tutay spodziewany, ma on juz bydz w Galicyi, jak mowią, ze juz w Rzeszowie miano go widzieć. Urzędnicy Gubernialni nie bardzo są kontenci, (2) powiadają, ze sekuje podwładnych, przychodzić zwykł zu ungelegener Zeit do biura i wypytywać się, czyli ci, ktorzy tam nalezą, rzeczywiscie znaydują, i czem się zatrudniają, ze chce wprowadzić, aby od osmey rano az do drugiey z południa siedzieli dla oszczędzenia światła, ze zawiele wymaga i t. d. Zapewnie musi to bydz nieprzyjemnem dla tych, ktorzy tak rzadko bywali w urzędzie, ze trudno było wynaleść godziny, aby ich zastać mozna.

Hr. Lazansky ma juz w następującym miesiącu a moze i prędzey wyjechać na utworzone dla siebie mieysce Wiceprezydenta przy Morawsko-Slązkim Gubernium.

Nowy Wiceprezydent foralny Herold juz zajął swą posadę a JW. Kronwald przeniosł się juz do Apellacyi. Za poprzedniczym Prezydentem Apellacyi Obywatele żałują, chociaz i jego następcę sobie chwalą.

Do Sądu Kryminalnego miał juz przyiść wyrok śmierci na trzech oskarzonych, na Emisariusza Wiszniewskiego, na zaboycę

---

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 21. Julii 847.

burmistrza w Pilznie niejakiego Kapuscinskiego i na Xiędza dyec. Tarnowskiej Kmietowicza. Były pleban w Pomorzanach Szersznik skazany jest na 12 lat więzienia i o tem konsystorz juz uwiadomiony.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i z naygłębszem uszanowaniem zostaję

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 18. Lipca 847.

Ч. 42. [1])

JX. Kolankowskiemu zapewnie trochu przykro będzie, iz nie otrzyma uwolnienia od examinu konkursowego, a zatem i na parafiję Zarwanicę, na ktorą się podał, proponowanym bydz nie moze, lecz gdyby tylko chciał się zastanowić nad swoim postępowaniem, słuszność daney mu rezolucyi sam by przyznać musiał. Z resztą nie byłoby to szczęściem dla niego, gdyby w swoim wieku otrzymał tak pracowitą parafiję, o ktorą liczni i do pracy zdolnieysi kandydaci się starają, gdyz oprocz niego zgłosili się dotąd: Kanonicy Jędrzejowski i Maxymowicz, Dziekani: Matkowski, Mandyczewski, Ilewicz, Szankowski dziekan Stanisławowski, Lewicki Dz Złoczowski, Głodzinski, były adm. D. Janowskiego Czemerynski, wicedziekan Telichowski, z Przemyskiey Dyecezyi Dziekan Krynicki, za ktorym JE. JW. Biskup nietylko urzędownie posyłając jego prozbę, lecz [illegible]istownie się wstawiał, trudno jednak będzie zadosyć uczynic żądaniu Jego Excellencyi, zważając na lata i zasługi tuteyszych Dijecezanow.

O nowym Gubernatorze słychać, ze z Przemysla udał się przez Sambor, Stryi do Stanisławowa, gdzie dnia wczorayszego miał się znaydować, z tamtąd uda się do Kołomyi, Czerniowiec, Zaleszczyk, Tarnopola i moze (2) dopiero przez Złoczow lub Brzezany do Lwowa przyjedzie. Powiadają, ze w czasie swey podrozy niektorych exponowanych komissarzow zasuspendował, i uzala się na niestosowny wybor takich młodzikow, ktorzyby jeszcze sami pod zarządem obcym zostawać potrzebowali, a teraz niejako oddzielny urząd sprawując, mogą się stać powodem mylnych i niesprawiedliwych zarządzeń.

Obywatele tuteysi spodziewali się, ze Hofr. Zaleski zostanie Vice Prezydentem Gubernialnym a Hr. Gołuchowski Hofratem przy tuteyszem Gubernium. Pierwsza nadzieja juz się nie spełniła, gdyz nominowany drugi Prezydent Krauss bez Vice Prezydenta się obeydzie, a drugą nadzieję podobnoś ten sam los czeka.

---

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 2. Aug. 847.

Hr. Gołuchowski na ktorego z podziału majątku tylko 30 tys. R. wypaść miało, zaciągnowszy pozyczkę 18 tys. R. i wziąwszy trzymiesięczny Urlaub chce zwiedzic obce kraje i ma się udać do Paryza z kąd powrociwszy zaledwie, zastanie nadaną sobie posadę Hofrata.

Całuję stopy Waczey Excellencyi i z nayglębszem uszanowaniem zostaję

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 24. Lipca 847.

Ч. 43.[1])

Przysłane expedycye kazałem oznaczyć numerem konsystorskim i z dzisieyszą pocztą odeydą na przeznaczone mieysca. Okrutne zamordowanie JX. Kanonika Pasławskiego w Cerkwi przed ołtarzem, wielkie wrażenie tu zrobiło i zapewnie naystarannieyszych poszukiwań zaboycy stanie się powodem, którego moze zemsta a może też i obca namowa do tego pobudziła.

Przy tylu dolegliwościach, które Wasza Excellencya ciągle doswiadcza, tem bolesnieyszą stała się utrata JX. Kanonika Lewickiego, który od lat tylu zatrudniał interesami ekonomicznymi i z niemi zupełnie był obeznanym. Z trudnoscią przyidzie wynaleść jego zastępcę a moze lepiey by było puscić odległe folwarki w dzierzawę, o ktorą pewnie tak wielu by się zgłosiło, ze z pomiędzy nich mozna by wybrać uczciwego dzierzawcę, z którym by nowego kłopotu nie potrzeba by się obawiać.

Przybył nareszcie nowy Gubernator i godzinę 11 dnia wczorayszego na przedstawienie subselijow przyznaczył. Bylismy tylko sami naypierwsi wezwani, powitałem go w krotkości w imieniu Waszey Excellencyi i całego duchowieństwa o. g. k. na co dosyć długą słyszelismy odpowiedz, w ktorey wyraził, ze duchowienstwo jest w szczegolnosci powołane do noszenia krzyza, ze i na niego wielki krzyz włozony jest i nie wie, czyli go będzie mogł unieść, spodziewa się, iz za pomocą Boga znosić go potrafi, że duchowieństwo niezupełnie odpowiada swemu powołaniu i dla tego zyczył sobie, aby mu dopomagać w podniesieniu oswiaty ludu dla uskutecznienia lepszego bytu i t. d. Po tey perorze skłonił się, a mysmy się oddalili. Po nas wezwani byli (2) kanonicy ob. łacinskiego, resztę w przedpokojach zebranych zostawiliśmy. Na przyjęcie subseliow niebył ubranym Gubernator w swietny uniform, lecz tylko w zielonym fraku bez haftów, mając jedyne odznaczenie gwiazdę na lewym boku wyszytą i szpadę.

---

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 11. Aug. 847.

O godzinie 3. zapowiedziany był obiad u Wiceprez. Hr. Lazańskiego, na ktorym znaydowało się osób 18 to jest: Gubernator, Hr. Lazansky, Prezydent Kronwald, Viceprezes foralny Herold, Hofraci Ettmayer, Eminger, Pöcher, Sacher, konsyliarze Gubernialni Hr. Althan i Oetl, Jenerałowie Ruff i Lichtenberg, z Obywateli Hr. Krasicki Karol, Cetner i Stadnicki Kazimierz, Burmistrz Festenburg a z duchowieństwa tylko ja i JX. Zmigrodzki. W czasie obiadu grała mieyska banda. Po obiedzie zatrzymalismy się dłuzey, czekając az JE Gubernator się oddali, lecz gdy pozapalano cygara, ktoremi i nas Xięzy traktować chciano, nie spodziewając się, aby prędko się porozchodzili, z kilkoma oddalającymi się i ja z JX. Zmigrodzkim odszedłem. Straciwszy tym sposobem wczoray dzień cały, dziś dopiero mielismy sessyę, na ktorey udecydowano oddać administracyę Załukwi tamecznemu kooperatorowi, a na Zarwanicę proponować Jędrzejowskiego i Maxymowicza, Kanoników a tertio loco Dziekana Mandyczewskiego. Ktorykolwiek z wyrazonych kandydatów otrzyma prezentę, parafia Zarwanica dobrego parocha mieć będzie. Z naywiększem ukontentowaniem służyć będę Waszey Excellencyi na 27. b. m. w Uniowie.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i z nayglębszem uszanowaniem zostaję

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 4 Sierpnia 847.

Ad. 44.

Moze nowy Gubernator widząc Waszą Excellencyę na czele Duchowieństwa, byłby inaczey przemówił, co jednak nie zdaje się, gdyz pozniey w ciągu rozmowy z JP. Konsyliarzem Oetl te same uwagi słyszeć mi się wydarzyło, z czego wnoszę, iz treść upomnienia naprzód już była ułozona. Lepiey się więc stało, ze taką mowę my tylko sami wysłuchali. Teraz całe Prezydium do pomieszkania Gubernatora iest przeniesione, a nawet biuro paszportow, które za Arcyxięcia w Gmachu Gubernialnym było zostawione, tamze znayduje się, z tąd codziennie wiele partyjow a osobliwie zydow około pomieszkania zebranych widzieć mozna, których zołnierze dla uniknienia natłoku tylko częściami przypuszczają. Powiadają, ze Gubernator w czasie swey podrozy przekonał się o nieuzytecznosci exponowanych cyrkularnych komisarzow i tych częścią do cyrkułow, częścią do Gubernium ma powołać, ze przejeżdzając przez jakowąś wies w Cyrkule Przemyskim postrzegł duzo zebranych chłopow około pomieszkania dominikalnego, i udawszy się tam zapytał mandatariusza, co by to znaczyło, na odpowiedz, ze tutay ma bydz komissya przez

exponowanego komissarza Czecz przedsięwziętą, zapytał, gdziez on jest i dlaczego nie robi komissyi, odpowiedział Mandatariusz ze poszedł na polowanie, a ludzie czekają, aby gdy powroci, mogł daley komissyę prowadzić. Rozgniewało to Gubernatora i zaraz w Przemyślu nakazał staroscie, aby rzeczonego komisarza natychmiast suspendował, z tąd wynikła tu pogłoska, jakoby Starosta Tarnowski Czecz został suspendowanym.

(2) Z powodu stracenia Wiszniewskiego robiono tu przez cały przeszły tydzien rozne demonstracye, codziennie obsypywano grób mnóstwem kwiatow, które po naywiększey części damy w żałobę ubrane składały i tam klęcząc, się modliły, zbierając zwiędłe z poprzedniczego dnia kwiaty, takowe jak gdyby relikwije w zanadrzu chowały. Przeszłey suboty jako w oktawę stracenia odprawiały pod dowodztwem Zamoyskiego processye od zabudowania sądu kryminalnego poprzed dom Gubernatora pomiędzy klasztorami Karmelitów i Dominikanow, koło Kościoła P. Maryi aż na górę, gdzie stała szubienica, potem w Wieczor chciano jeszcze jakies oswietlenie robić, zebranych było duzo, i nie chcieli usłuchać policajów z tamtąd ich oddalić chcących. Musiał wyruszyć oddział konnicy i piechoty, i dopiero mozna było ich porozpędzać, przy czem wielu otrzymało since a niektorzy i aresztowani zostali, między ktorymi i kons. Apell. Popiel się znaydował. Osądzonego na smierć X. Kmietowicza Naj. Cesarz ułaskawić raczył, zamieniając karę smierci na 20-letnie więzienie w Kufstein.

Oddalenie X. Wicerektora Lewickiego, Dekretem gubernialnym juz zatwierdzone a pensya i emolumenta z dniem wyrzeczoney suspensy są zastanowione. O tem uwiadomiony Rektorat, i konkurs na Wicerektora wypisany został.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i z nayglębszem uszanowaniem zostaję

naynizszym sługą
Jachimowicz.

Lwow 13 Sierpnia 847.

Ч. 45. [1])

Dziś własnie otrzymany Reskrypt Prezydyalny dołączam, może on co waznego i pilnego zawiera, a Waszą Excellencyę moze spowodjue do dania mi Dyspozycyi, ktorąbym jeszcze przed odjazdem moim miał uskutecznić.

JX. Barna administrator parafii S. Barbary we Wiedniu, przedłożył konsystorzowi niektore zapytania tyczące się nakaza-

[1]) В горі дописка митрополита: Resp. 23. Aug. 847.

nego mu zrobienia inwentarza parafialnego, i chciałby w tym względzie otrzymać od Waszey Excellencyi potrzebne rozkazy. Zdaje się rzeczą niepodobną, aby tak długo istniejąca parafija nie miała jeszcze inwentarza, a jeżeliby tak było, to sporządzenie inwentarza nie do administratora, lecz do polityczney instancyi, do tamecznego urzędu w Rezydencyi Stadthauptmannschaft zwanego należyć by musiało. Podanie jego oraz z aktami do dycyzyi Waszey Excellencyi przedkładam.

Upomnienie Alumnom konwiktu wiedenskiego dane, bardzo skutecznem okazało się, gdyz wszystcy prawie same Eminencye z przedmiotow a nawet i obyczajow domowych otrzymali. a Direktor konwiktu przesyłając ich klassy, podchlebnie o ich sprawowaniu się wyraza.

Ciesząc się nadzieją słuzenia Waszey Excellencyi w przyszłym tygodniu zostaję z nayglębszem uszanowaniem

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 21 Sierpnia 841.

N. 46.[1])

Długoletne zasługi, szczerość i dobroć serca s. p. JW. Biskupa Snigurskiego, zjednały powszechne uwielbienia, ztąd też i wiadomość o smierci Jego powszechny i tym większy zal rozszerzyła, ze rownoczesnie z doniesieniem o słabości się rozeyszła. W przeszłą Subotę doniosł Kapellan s. p. Biskupa tuteyszemu wikaryuszowi przy mieyskiey Cerkwi, X. Witoszynskiemu, ze JWX. Biskup powróciwszy z Chyrowa, gdzie Cerkiew w poniedziałek poswięcał, przeziębiwszy się zachorował we Środę a w piązek zebrani na consilium Doktorowie oswiadczyli, iz zagraza niebezpieczeństwo zycia, i kazali go opatrzec SS. Sakramentami, a w Niedziele o godzinie pół do piątey po południu już było wezwanie od kapituły, by przyjezdzać do oddania ostatniey usługi, gdyz exportacya na zajutrz to jest w poniedziałek, a pogrzeb we wtorek miał się odprawić. Wypadało by było po otrzymanym liscie zaraz na całą noc wyjechać, co byłbym niezawodnie uczynił, gdyby nie ta okoliczność, ze niedziela był to pierwszy dzień, w ktorym z mojey słabosci powstałem i ledwie Mszę S. w pokoju moglem odprawić. Siły moje nie były jeszcze dostateczne, bym tak nagłą podroz i tak długie ceremonie mogł podeymować. Prosiłem, aby ktory z kanoników się pofatygował, lecz nie chciano tego uczynić, gdyz Kapituła zaproszoną nie była. Dobrze się stało ze przynaymniey (2) JX Kanonik Lewicki, chociaz z niebezpie-

---

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 5. 8-bris 847.

czeństwem swego słabego zdrowia udał się szypkowozem do Przemysla i tuteyszą Dyecezyę tam reprezentował.

Polecenie Waszey Excellencyi, bym się miał w pogotowiu do Przemysla, jest nowym dowodem szczegolnych względow, ktorych juz tyle doswiadczyłem, lecz sama mysl, ze to by nastąpić mogło juz mnie wielce przeraza. Waszey Excellencyi najlepiey wiadomo, co juz i ja po części doswiadczyłem, jak jest trudno w teraznieyszym czasie przewodniczyć klerowi a do tego jeszcze w nieznanych krainach i w mieyscu powszechnie uwielbianego Antecessora. Moze tez uznaną będzie za potrzebną propozycya, a wynaleziony kandydat wybawi mnie od kłopotu, ktorego przy moim wieku wcale bym sobie nie zyczył.

Normat przypisujący, aby o poboznych fundacyach Ordynariatow donoszono, wyjęty z Aktow konsystorskich dołączam.

Dowiadywałem się wczoray, lecz dzis dopiero mam otrzymać wiadomość czyli JE. Gubernator z powodu wypadających w poniedziałek Imienin powinszowania przyimować będzie, co jeżeliby nastąpiło, osmielę się i w Imieniu Waszey Excellencyi zyczenia mu oswiadczyć.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z naygłębszem uszanowaniem

naynizszym sługą
Jachimowicz.

Lwow 3 Pazdziernika 847.

N. 47. [1])

Wasza Excellencya będąc zawsze dla mnie łaskawym i teraz powidłami udarować mnie raczyłeś, za które pokorne dzięki składam. Za łaską Boga i staraniem doktora powrociłem juz do dawnieyszego zdrowia i tylko niejaka pozostała jeszcze niemoc wystrzegać mi się kaze gdzie niektorych potraw lub zbytnego natężenia, sądzę jednak, ze i to wkrotce ustanie.

Bractwo Stauropigialne sprawiało dnia wczorayszego solenne nabozenstwo za duszę s. p. JW. Biskupa Przemyskiego w mieyskiey Cerkwi, ktore na ich wezwanie razem z kanonikami Kapitulnymi odprawiałem. Mowę miał JE. Spowiednik Kulczycki, dosyć stosowną, którą ogólnie pochwalano. Dla mnie było to niejakim zaspokojeniem, gdy nie mogąc w Archikatedrze załobnego nabozenstwa przynaymniey tam mogłem takowe odprawić.

Dla JX. Litwinowicza przyiszło juz uwolnienie od konkursu i pod dniem 1. Listopada do Nr. 4860 wygotowaną dla niego intymacya została, ktora mu nie będzie odesłana, gdyz dał X. Kanclerzowi zlecenie, aby wszystkie do Gubernium, o uwolnie-

---

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 4. 9-bris 847.
item 9. 9-bris 847.

nie od konkursu podane zaswiadczenia luvował i b. m. do prozby o parafiję S. Barbary dołączył. Gdy tym sposobem juz ukwalifikowanym został, propozycyę dnia dzisieyszego skonkludowano, aby I Litwinowicz, II Dutkiewicz Dziekan Bohorodczanski a III-loco Dziekan Bielecki był położony. Oprocz tych kandydatow podali się jeszcze Juzyczynski i wikaryusz przy mieyskiey cerkwi Łozinski. Wasza Excellencya łaskawie oswiadczyć raczy, czyli propozycya ma (2) bydz z tąd do nizszo austryackiego Gubernium posłaną, lub tez Waszey Excellencyi przedłożoną, w ostatnim razie potrzebaby dla ułatwienia przynaymniey Tabelle kwalifikacyi tatay sporządzić, ktora jeszcze nie jest wygotowaną.

Podobnie tez dzisiay zrobiono propozycye na Vicerektora, z dwoch kandydatow, położono I-loco Slimakowskiego, II. Telichowskiego, więcey kandydatow dotąd się nie zgłosiło, termin konkursu dopiero wczoray się ukonczył, lecz zyczyć by potrzeba, aby ten urząd był iak nayprędzey obsadzonym, więc z tąd niebawem zwykłym sposobem, propozycya do Gubernium podaną będzie.

Nadeyszłe dotąd doniesienia o towarzystwach wstrzemięzliwosci, kazałem pozbierać i JX. Scholastykowi doręczyć.

O prezencie, na Zarwanicę, nieprawnie otrzymaney, z Gubernium dotąd nic nie nadesłano, zdaje się, ze z doniesienia bezimiennego, nie chciano robić uzytku. Paszkwil do JX. Kan. Gierowskiego, przez pocztę przysłany, był powodem do polecenia JX. Kan. Maxymowiczowi, aby dowody, jakie ma, Ordynariatowi przedłozył. Z relacyi jego nie mozna pewnego wyczerpać dowodu, a JX. Jędrzejowski, na uczynione wezwanie dotąd jeszcze nie odpowiedział. Pertraktacye w tym interesie doręczyłem JX. Scholastykowi, ktory ją Waszey Excellencyi do przeyrzenia ma odesłać.

Alumnus tuteyszego Seminarium, Mielnicki Zacharyasz mając chęć wstąpienia do Jezuitow, prosi o dimissye ad r. l. dołączając przyrzeczenie prowincyała (3), iż po otrzymaney Dimissyi przyjętym zostanie. Konsystorz byłby tego zdania aby jemu, rownie jak innym, do innych klasztorow wstępującym, dać pozwolenie zostawania w ob. łac. jak długo w tem zgromadzeniu zostawać będzie, osobliwie dla tego, ze i konsystorz łac. obr. niejakiego Karola Müller dimitował, z powodu, iz ten do klasztoru Bazylianow wstąpić zamierzał, gdzie i dotychczas, odprawiwszy nowicyat zostaje. Sądzono jednak, aby ten interes do decyzyi Waszey Excellencyi przedłozyć, i dla tego referat oddałem JX. Scholastykowi, aby go razem z innymi Waszey Excellencyi odesłał.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z nayglębszem uszanowaniem

naynizszym sługą

Lwow 2 Listopada 847. *Jachimowicz.*

Ч. 48.[1])

Spodziewałem się, ze po usunieciu febry w krótce do zupełnego powrocę zdrowia, lecz inaczey się stało. Nie będąc jeszcze zupełnie zdrowym, chętnie przyjąłem zgadzające się z moim życzeniem wezwanie, abym dnia 1. b. m. odprawił załobne nabożeństwo za duszę s. p. Biskupa Snigurskiego w mieyskiey cerkwi, ktore dosyć długo trwało; było to w poniedziałek, w następujący wtorek była zwyczayna sessya konsystorska, którą gdy juz za długo trwała, a jeszcze trzech Referentów exhibita dopiero odczytane bydz miały, na następującą srodę odłożyłem, gdzie znowu aż do 12. sessya się przeciągnęła. We czwartek przybył jeszcze X. Hreczański, który mi wyrzuty robił, ze konsystorz ustawicznie a niesłusznie go prześladuje, w piątek przyszedł Dr. Strasky, ktory namęczywszy mnie juz poprzedniczo, przyniosł dorobiony Einlegstück i jak zaczął delikatnymi paluszkami manipulować około pozostających jeszcze zębów, aż mi się zimno zrobiło. Sądziłem, ze to tylko przemijająca alteracya, lecz po południu nastąpiła zwyczaynie z febrą połączona gorączka, w subotę nie powracał paroxyzm, az dopiero w niedziele znowu w południe. Wezwałem Doktora, ktory febrę w krótce usmierzył, a wczoray juz mnie zapewnił, ze więcey nie powróci, a tak mam pewną nadzieję, iz w przyszłym tygodniu będę mógł służyć Waszey Excellencyi.

(2) Nietylko wygotowane podług rozkazu Waszey Excellencyi akta, lecz i nowe tutay nadesłane doręczyłem JX. Scholastykowi, między niemi znayduje się przysłana kopija testamentu Hr. Komarnickiey, i protokół o parochu w Zabiem Wiszniowskim, ktory Gubernium do rozstrzygnienia Waszey Excellencyi zwróciło. Znayduje się w tym reskrypcie wiele naciąganych przyczyn, aby uzasadnić odsądzenie od parafii i wskazanie na kooperatora, spowodowane naywięcey naleganiem Xięcia Jabłonowskiego, o ktorym Hr. Cavriani sam mi mowił er sitzt mir beständig in den Ohren. Około 20. z. m. był wspomniany Wiszniowski we Lwowie, którego umyślnie wezwać do siebie kazałem i robiłem mu przedstawienia, ze jego własną spokoyność wymaga, by się przeniósł na inną parafije, ze gdyby prosił o ktorą z wakujących teraz parafii regiae collationis, moze by Gubernium łatwo się skłoniło do nadania mu takowey pomimo tego, ze niema zaswiadczenia konkursowego, na co oswiadczył, że tego na żaden sposób uczynić nie może, gdyż musiał by opuscić odziedziczone realnosci, które przy tak wielkiey nienawisci Dominium łatwo by przepasdz mogły, a nawet gdyby zupełnie odsądzonym został, czułby się bydz obowiązanym zrzec się wszelkiego beneficium i osiąść w Zabiu, aby swe dzieci od grożącey im krzywdy ochronić.

---

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 15. 9-bris 847.

(3) Względem Czabarowki podała juz dawniey WP. Padlewska, ze proponowanego kandydata prezentować nie chce i z tego powodu pod dniem 26. z. m. nowy konkurs na d. 4. stycznia p. r. rozpisany został, o czem przez Dekanat tameczny Administrator i Kollatorka uwiadomieni zostali. Dalszemu żądaniu, aby w kurendzie wyraznie położono, ze ta kapellania ma 80 morgow pola, jako niezwyczaynemu konsystorz nie mogł za dosyć uczynić. X. Waluchewicz ma w Zawidowicach znaczne gospodarstwo i dobrze mu się powodzi, zapewnie ani by pomyslał o tem, zeby z tak donosnego beneficium na kapellanie się przenosić.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i z nayglębszem uszanowaniem zostaję

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 12. Pazdziernika 847.

N. 49.

Podług rozkazu Waszey Excellencyi zostawiłem zupełnie wolny wstęp do kuchni, przybywającemu z rewirow Waszey Excellencyi zającowi, i za tak łaskawy rozkaz pokorne składam dzięki.

Przysłane na ręce JX. Scholastyka remonstracye wolnym czasem odczytam. Zapewnie duzo pracy juz one kosztowały i nie mogły przezwyciężyć oporu z tąd pochodzącego, ze z nową expensą dla funduszu były by połączone. Zdaje się jednak, ze teraznieysza będzie skuteczną, gdyz samemu Rządowi powinno by na tém zalezyć, aby interesa spiesznicy pertraktowane były, co przy teraznieyszym składzie konsystorza, oczewistą jest niemoznoscią.

Z dzisieyszey poczty przyniesiono jakowes pismo Kapituły Przemyskiey do Waszey Excellencyi, ktore JX. Scholastykowi doręczyłem.

Przyszło takze dwie podan. zgadzających się co do tresci i formy, jedno od parafian Brodzkich, drugie od parafian tuteyszych, do cerkwi SS. Apost. Piotra i Pawła należących, ktorzy uskarzają się na to, ze cerkwi w dnie powszednie zupełnie zamknięte zostają, gdy w łacinskich kosciołach codziennie Msza S. się odprawia i żądają, aby i w te dnie przynaymiej jutrznia i nieszpory z supplikacyami odprawiane były, i aby podobnie jak w łacinskim obrządku, codziennie trzy razy na pacierze dzwoniono. Było by (2) to dobrze, gdyby księza nasi częściey w tygodniu, i nie tylko w ten czas, kiedy otrzymają stipendia, Mszę S. odprawiali, gdyby cerkwie dla poboznych codziennie choć na krótki czas były otwarte i przynaymniey jakies inne nabozenstwo

było odprawiane, lecz co się tyczy dzwonienia na pacierze, nie byłoby rzeczą poradną teraz ten zwyczay zaprowadzać, gdyz parafianie, jak to się w Susznem stało, znak na pacierze dany jako czas uważać by mogli, w ktorym panszczyzniane roboty zaczynane i konczone bydz mają.

Przysłany od nominowanego Arcybiskupa Hofr. Peche, zwiedzając dobra, porobił już ugody z teraznieyszymi possessorami, ktorzy mu deklaracye na pismie dać mieli, że nadal nieco większą kwotę jak dotąd za dzierzawe płacić będą. Widać, ze nowy Arcybiskup musi bydz dobrym gospodarzem, ktory przed wszystkiem się stara, aby dochody jego były zabiezpieczone.

Dziś otrzymałem takze reskrypt Gubernialny uwiadamiający, że konsystorzowi o. l. nakazano, aby szkoła trywialna w Zydaczowie pod zarząd tuteyszego konsystorza została zwroconą, co zapewnie tuteyszym Kanonikom rownie jak i nadzorcy tamze znaydującemu się JX. Kan. Iwanskiemu nie bardzo będzie przyjemném.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z naygłębszem uszanowaniem

naynizszym sługą
Jachimowicz.

Lwow 4. Grudnia 847.

N. 50.[1])

W relacyi o X. Wiszniowskim raczyłeś Wasza Excellencya, ile moznosci, oszczędzać konsystorz, i więcey polegać na przytoczonych w reskrypcie gubernialnym nowych obwinieniach, które, gdyby konsystorzowi były poprzedniczo oswiadczone, może by także sprawiły odmiane wyrzeczoney decyzyi. Obawiam się tylko, aby Gubernium i innych expedycyi, przy ktorych z konsystorzem się nie zgodzi, tą samą drogą posyłać, i Waszą Excellencyę tak nieprzyjemnymi interessami zatrudniać się nie pomuszało, co częściey się wydarzyć może, jeżeli zechcą utrzymywać opinię cyrkularną, przeciw ktorey konsystorz się oswiadczy. Tak i teraz własnie odchodzi protokoł o JX. Kolankowskim, Dziekanie Perehynskim, ktoremu podług zdania Cyrkułu Belehrungen und Ermahnungen, daß er alle Mißhelligkeiten beseitige, ein seinem Berufe entstrechendes Benehmen gegen seine Pfarrlinge beobachte, und sich die genaue Befolgung der Stollpatentes angelegen seyn lasse, ze strony Konsystorza miały by bydz dane, na co z powodu oswiadczenia parafian do protokołu zadyktowanego, ze od swego parocha żadnego nie doswiadczyli pokrzywdzenia, że z niego zupełnie są kontenci i żadnych powodow do skargi nie

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 7. X-bris 847.

mają, nie mógł się zgodzić, gdyż takowe upomnienia były by rodzajem kary, za przewinienie, ktore z przedłożonego protokołu wcale nie wypływa.

(2) Może też odnowiona remonstracya Waszey Excellencyi o pomnożenie członkow Kapituły przyspieszy tak porządaną decyzyę, szkoda tylko, że się własnie teraz do Prezydium dostanie, gdy Gubernator wyjechał na 14 dni do odwiedzenia zachodnich Cyrkułów.

Dobrze by było, gdyby JX. Kolankowski na inną przeniosł sie parafiję, gdyż na ten czas można by Dekanat komu innemu powierzyć, na ktorego by podobne nie zachodziły zażalenia, ze za kazdą czynność sobie płacić kaze. Podług ustnego przedstawienia Mieszczan Bursztynskich nie mało on się przyczynił do tamecznych zatargów, nakazując skasowanemu starszemu bratowi, aby klucza od karbony nie oddawał, ktory dopiero przez Dominium musiał mu bydz odebrany.

JE. Prezydent Kronwald zasyła swoy ukłon Waszey Excellencyi. JW. Hofratowi Ettmayer chciałem powinszować imienin, lecz tylko bilet oddać musiałem, nie zastawszy go w domu.

Dołączam nadesłaną prozbę X. Dołzanskiego, parocha Korczynskiego, o informacyę, jak sobie z takiemi, ktorzy z powodu odpustu jubileuszowego, od ślubu wstrzemiezliwości dyspensowani zostali, ma postąpić.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z nayglębszem uszanowaniem

naynizszym sługą
Jachimowicz.

Lwow 4. Grudnia 847.

Y. 51.

O poleceniu Waszey Excellencyi daném nikt pewnie odemnie się nie dowie, nie musi ono jednak bydz niewiadomem czyniącym forsowne zabiegi, i pobudzi ich do podwojenia usiłowań, by swego dopięli zamiaru.

JX. Sieleckiego, Administratora Dyecezyi Przemyskiey, uwiadomiłem ustnie o terminie dla Archydyecezanów do zgłoszenia się do domu prezbyteralnego oznaczonym, oprocz tego doniosłem o tem pisemnie Konsystorzowi Przemyskiemu, na co nastąpiła odpowiedz, ze termin jest za krótki, aby mozna o niem kandydatow uwiadomić, ze tylko dwoch się zgłosiło i naylepszy był by termin dla nich 5. Marca, w ktorym zapewnie więcey się zgłosi, a ze do Waszey Excellencyi z tą prozbą się udają, więc ich pismo dołączam, a dopiero po otrzymaném zleceniu Waszey Excellencyi im odpowiem. Musiało tam bydz początkowo inne conclusum,

gdyz jednemu kandydatowi, ktory jest kuzynem JXK. Sozanskiego oswiadczono, aby juz nie przyjezdzał do Przemysla, lecz prosto do Lwowa się udał w przeznaczonym terminie, co tez on uczynił, i na 8. b. m. stawił się. Z resztą lepiey się stało, ze nie przyjechali na teraz Przemyscy kandydaci, gdyz naszych dosyć duzo, bo 24 przybyło do domu prezbyteralnego, podług oznaczenia terminu dla Przemyskich, będzie można dla naszych oddzielny, wczesnieyszy lub poznieyszy termin oznaczyć, gdyz jeszcze dosyć znaczna liczba kandydatow do wyswięcenia pozostaje.

(2) JX. Szmerykowski, Administrator Dekanatu Czortkowskiego, przysłał protokoł względem Zarwanicy z X. Borysiekiewiczem, parochem Białoboznicy zrobiony, z ktorego się okazuje, iz prawdy wyjawić nie chciał zapewnie z obawy, by się nie naraził swemu kollatorowi. Protokoł ten razem z poprzedniczymi aktami dołączam. Może by jeszcze mozna zapytać się Vice Dziekana Rohatynskiego JX. Telichowskiego, ktoremu jako zięciowi byłego parocha Zarwanicy, układy między dziedzicem a jego tesciem zrobione, dobrze wiadome bydz muszą, gdyz podczas ostatniey bytnosci swojey w kancellaryi konsystorskiey miał oswiadczyć, ze układ miał bydz zrobiony na lat 10 tak, aby za Cwitowę w pierwszych 5 latach tylko 500 fl., w drugich zas 5 latach 1000 fl. było wypłacono. Możeby na wezwanie zeznał, ile mu w tym względzie wiadomo i wskazał dalsze do potwierdzenia swoich wniesień dowody.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z nayglębszem uszanowaniem

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 12. Grudnia 847.

4. 52.

Reskrypt prezydyalny o wezwaniu do składek na spalony w Bukareszcie Konwent Franciszkański, był wprawdzie zaraz na pierwszey sessyi dnia 1. Wrzesnia odczytany, lecz expedycya dopiero dnia 8. Listopada do rewizyi przysłana została, którą razem z innymi dosyć długo zatrzymał JP. Sekretarz Wohlfart, ktory w tym czasie chorował, a JW. Hr. Cavriani oswiadczył, ze podpisywać imprimatur nie do niego, lecz do jego Sekretarza należy. Z tych przyczyn kurrenda dopiero w tym tygodniu rozesłaną została, a więc dotąd zadnych składek nie zrobiono. Moze tutay nieco da się uzbierać w Seminarium i od zostających w Prezbiterium, między którymi znaydują się niektorzy przy pieniądzach wziętych a conto posagu, bo pomiędzy kanonikami, jak to do-

swiadczenie nauczyło, trudno spodziewać się chętnego udziału i znacznego przyczynienia się do tey składki. Jezeli by się choć jakowaś kwota zebrała, można by przynaymniey coś odesłać tymczasowo do Prezydium z przyrzeczeniem, ze nadesłane z Dyecezyi kwoty, pozniey oddane zostaną.

Dla teologow Przemyskich wyznaczę termin, jaki sam Konsystorz Przemyski sobie wybrał.

Szukając datow o JXK. Krynickim przypomniałem sobie, ze on kiedyś był proponowanym na Rektora Seminarium i ze Wasza Excellencya pod ten czas (2) rozkazać mi raczyłeś, abym ułozył tabellę kwalifikacyi, zdawało mi się, zem sobie pro privata notitia kopije tey tabelli był zrobił; przeyrzałem moje papiery, lecz znalazłem tylko wynotowane data w tabelli położone, ktore na dołączoną kartkę przepisałem. Zapewnie przy propozycyi w aktach Waszey Excellencyi znaydującey się, i ta tabella się znaydzie. Kiedy JX. Krynicki został kanonikiem honorowym, nie mogę z pewnoscią powiedzieć. Znayduję tylko w rzędzie Rektorow Uniwersitetu Lwowskiego w książeczce od Budaka wydawaney, i on był roku 834 Rektorem uniwersitetu. Data te mogłem nikogo nie pytając pozbierać, lecz o X. Gierowskim nie wiem, jakim sposobem mogłbym się z pewnoscią o podobnych datach dowiedzieć. Był on wyswięconym po ukonczeniu trzeciego roku teologii razem z Czestynskim, parochem Horodenki, więc r. 816. Na doktora teologii tutay promowowany dopiero gdzies po 835 r., gdyz w Wiedniu trzy, a tutay czwarte rigorosum odprawił i podobnoś od dysputy był uwolnionym, w r. 842 był on Rektorem Uniwersytetu, więcey jezeli by tego potrzeba było, może pozniey jakim sposobem dowiem się.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z nayglębszem uszanowaniem

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 17. grudnia 847.

Q. 53. [1])

Zebrane składki na spalony klasztor Franciszkanow w Bukarescie razem 23 fl. 53 X. wynoszące z konsygnacyami dołączam. Moze znacznieysza kwota nadeydzie od Przełozonych i Alumnow Seminarium, ktorą jezeliby jeszcze był czas, za naypierwszą okazyą odesłać nie omieszkam.

---

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 26. X-bris 847.

List JX. Kanonika Gierowskiego, na wezwanie Waszey Excellencyi odpowiadający, ma się juz znaydować u JX. Scholastyka, ktory go zapewnie dołączy.

Podług rozkazu Waszey Excellencyi, popodpisuję wezwania do składek na kościoł Portiunkuli, tyczące się kanonikow honorowych, i takowe do JX. Kan. Tyszynskiego juz podpisane dołączam. Żałuję mocno, ze Wasza Excellencya zatrudniać się musi interessami, ktore konsystorz załatwiać by powinien, a ktore jednak pomimo częstych upomnień za nadto się spazniają. Przy początku miesiąca przypominam restancye, jakie u kazdego się znaydują, dałem kazdemu spis numerow, ktore dotąd lub niereferowane były, lub też niewyrobione zostały. Lecz i takowe konsygnacye nie miały zadnego skutku, a po upływie miesiąca do dawnieyszych, nowe jeszcze przybyły restancye.

Dołączam także relacyę Waszey Excellencyi pod № 79 do Prezydium zrobioną.

Co się na świecie dzieje, zupełnie nie wiem, gdyż od dwoch tygodni dla odnawiającey się słabości ani za progiem nie byłem. Jak to trudno utracone odzyskać zdrowie.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z nayglębszem uszanowaniem

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 22. Grudnia 841.

4. 54. [1])

Jako szczegolny dowod łaski, z pokorną wdzięcznością uznaję, iz Wasza Excellencya na wakujące Biskupstwo Przemyskie i mnie proponować, a nawet koncept zrobioney propozycyi do przeczytania udzielić mi raczyłeś, w ktorym Dobroć Waszey Excellencyi umieściła zalety, rownie talenta jak i zasługi moje, moze za nadto przewyszające. Propozycya dnia wczorayszego, została oddaną przez ternion, ktory jakiś Hiersch, do odbierania expedycyi do osoby JE. Gubernatora stylizowanych przeznaczony, podpisał. Koncept Propozycyi, po przeczytaniu dołączam.

Składka na Kościoł w Assissi niepomyslny początek miała, więc do mnie konsygnacya przyniesioną była, abym znaczniey-szym datkiem, do większych ofiar zachęcił, co tez uczyniłem lubo z niewielkim skutkiem, gdyz tylko 16 f. 40 X. zebrano. Podanie kapituły, oraz z konsygnacyą i zebraną kwotą dołączam.

Dziś właśnie przysłał mi JX. Kan. Barwinski, wotum o rozdzielic się mających mszach funduszowych, do przesłania Waszey

---

[1]) На горі дописка митрополита: Res, 30. X-bris 847.

Excellencyi pro decisione, jakiby sposob rozdzielania mogł bydz naystosownieyszym. Podług wypisanego votum byłyby wszystkie Msze, między znaydujących się teraz kapłanow rozdzielone, a mozeby i na tych wzgląd mieć potrzeba, ktorzy kiedys (2) w posiadanie wakujących, dotąd tak licznych beneficyow się dostaną. Zdaje się, że i kooperatorow, możnaby do odprawiania Mszy S. zobowiązać, a obawa pomnozoney pisaniny usunęła by się, gdyby Arkusze nie dla osoby kooperatora, lecz do parafii, przy ktorey kooperatura systemizowana, były wydawane.

JX. Rektor przysłał konsygnacye i zebraną od Przełozonych w Seminarium kwotę 5 fl. ktorą takze dołączam.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z nayglębszem uszanowaniem

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 28 go Grudnia 847.

Pik 1848.

(1. 55. [1])

Całemu obrządkowi a w szczegolnosci całey Archidyecezyi, osobliwie w teraznieyszych stosunkach, bardzo wiele na tem zależy, aby Wasza Excellencya jak naydłuzey jeszcze swym błogim zarządem nas zaszczycał, z tąd tez nie moim lecz wszystkich dobrze myślących jest życzeniem, by Wasza Excellencya, przy ustawicznych i mozolnych pracach o swoim zdrowiu także pamiętać, i nie dopuszczać raczył, aby wydarzające się nieprzyjemnosci, szkodliwy wpływ wywierały, ktorych, ile mnie się zdaje, przez wszystkie wieki kazdy do rządzenia Dyecezyą powołany doswiadczać musiał, gdyz miał do czynienia z ludzmi, rozlicznym podpadającym błędom, ktorych przy naylepszey chęci i nayusilnieyszem staraniu zupełnie wykorzenić jest rzeczą niepodobną.

JX. Kan. Czestynskiego wezwałem, aby dziś do mnie przyszedł, i sam mu expedycyę przysłaną doręczę, z upomnieniem, aby jak nayspiesznicy, nakazaną relacyę zrobił.

Podobne, jak do Rzymu skargi, podane były do tuteyszego Gubernium, od parafian do cerkwi S. Piotra należących, i od parafian Brodzkich, obydwie te skargi, do względnych parochow dla wyjasnienia posłane jeszcze są w pertraktacyi.

Dołączam N. 90. o X. Terleckim, na ktorego juz parę razy przedemną zalił się JX. Prowincyał, ze sobie rady z nim dać nie może. Na podanie Prowincyała i wstawienie się Konsystorza,

---

[1]) На гори-дописка митрополита: Resp. 2 Januar 848.

zadysponowało Gubernium Fiskusowi, aby wszystkie (2) pertraktacye tyczące sią majątku klasztornego nie jak dotąd bezposrednio Prokuratorowi, lecz przez Prowincyała posyłane były, by tenze zostawał zawsze zawiadomionym, jak interesa stoją i o tem względnych superiorow mogł uwiadomić. Dobrze by było, gdyby się zdecydował, i mogł go usunąć z urzędu Prokuratora a nawet było by moze stosownie, do odlegleyszego klasztoru go odesłać, gdyz we Lwowie częsta wydarza się sposobność do roznych i nie bardzo stosownych odwiedzin.

Nr. 88. zostaje u mnie, az do otrzymania relacyi Dziekana Skolskiego.

JW. Arcybiskup Ormianski, ktory tymi czasy był nieco słaby, a nawet w swięta musiał zostawać w domu, przysłał dołączony list do Waszey Excellencyi.

Reskrypt prezydyalny, z powodu jakichyś projektow do Ordynariatu przysłany, do decyzyi Waszey Ekscellencyi przedkładam. Stan tuteyszych włościan, zdaje się bydz trochu za czarno przedstawiony, gdyz jezeliby wyliczone występki w rzeczy samey były an der Tagesordnung, niepodobna byłoby wyzyć między takim ludem. Względem szkoł parafialnych, mozna będzie na poznieysze zapytanie przytoczyć i udowodnić, ze w kilku ostatnich latach bardzo wiele się zrobiło. Co zas tyczy się kazan, ktore by jako urzędowe, Xięzom tylko do odczytania, przypisane bydz by miałe, zdaje mi się, ze na to przystać by nie można, rownie jak i na odczytywanie zbioru praw po nabożeństwie w Cerkwi.

Składając moje zyczenie jak nayczerstwszego zdrowia zostaję z najgłębszem uszanowaniem

Waszey Excellencyi

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 1-go Stycznia 848.

Ч. 56.

Illme ac Reume Domine. [1])

Między innemi expedycyami odebrałem wczora Reskrypt prezydyalny, z dnia 27. Grudnia, aby propozycyę na Przemyśl przyspieszyć. Propozycya ta sporządzona pod dniem 24., a do biura prezydyalnego dnia 27. Grudnia podług zeznania Hirscha oddana, znać rozeszła się w drodze expedycyi z owym Reskryptem.

---

[1]) На горі дописка еп. Ихимовича: p. 4. Januari 848.

Reskrypt Prezydyalny o stanie moralnym i industryalnym ludy Galicyiskiego przeglądnę, skoro siły będą po temu, tymczasem dobrze by było sporządzić wykaz książek w ruskim języku dotąd sporządzonych dla uzytku w szkołkach parafialnych, tudzież z Nauk Niedzielnych lub Swiątecznych, jakiemi się zaymują JX. Witwicki i JX. Hankiewicz, i jakie podobno JX. Witoszynski, jezeli się nie mylę, Dyecezanin Przemyski sporządził. Do tego wykazu należy takze wziąć Grammatykę przez Wagilewicza sporządzoną, bo to wszystko będzie dowodem, że duchowienstwo zajmuje się tem, aby lud naszego obrządku czegoś nauczyć i jego stan moralny polepszyć. JX. Scholastyk niech ze swojey strony zrobi ewidencyę, co się dotąd ze strony Konsystorza przedsięwzięło, aby naukę szkolną po parafiach zaprowadzić, i co temu częstokroć staje na przeszkodzie.

(2) Zeznania X. Borysiekiewicza kompromittują JX. Maxymowicza, jakoby Kollatorowi do dzierzawy Cwitowej miał obiecywać pierwszenstwo, jesli mu prezenta będzie dana. — Proszę Illm Reumum relacyę Urzędu Dziekanskiego Czortkowskiego, ktorą to z jey Allegatem dołączam, kommunikować JX. Maxymowiczowi, co ma na to odpowiedzić. Proszę oprocz tego zalecić Urzędowi Dziekańskiemu Trembowleckiemu, aby się dokładnie dowiedział i doniosł, czy zmarły paroch Zarwanicy Łotocki sam gospodarował folwarkiem Cwitowskim, czy też od czasu objęcia Zarwanicy zawsze i komu w possessyę wypuszczał. JXJX. Jędrzejowski i Maxymowicz przytoczyli w swoich pismach o dezolacyach, zaszłych w Zarwanicy i w Cwitowie. JX-a Janowicza potrzeba i o tem zapytać się, bo on pewnie tę parafię wizytował, a zatem o dezolacyach powinien był zapewnić się. — Nim JX. Telichowski wezwany będzie do zeznania, że były paroch Zarwanicy z kollatorem układ był zawarł, i w pierwszych pięciu latach za 500 fl., a drugich za 1000 fl. Cwitowę w possessyę wypuscił, chciałbym wiedzić, (3) kto słyszał, że JX. Telichowski podczas ostatniey swojey bytnosci w kancellaryi konsystorskiey o tém mówił.

JW. Arcybiskup Stefanowicz nic mi nie doniosł o swojey słabości, wyraził tylko, że się stał niedołężnym i że mu czas spuścić się do grobu. — Klasztorowi Słowickiemu i teraz przysłał 10 fl. kolendy.

Rybę i kiełbasę proszę przyjąć jako kolendę tuteyszą, życząc zdrowia i Swiąt wesołych iestem Illmae ac Reumae Dnationis V-ae addictissimus

M. Lewicki.

W Uniowie 2. Stycznia 848.

Odsyłając poprzedniczo akta o Bilińskim zapomniałem przytoczyć, że on do protokułu wyraził, jakoby miał od JX. Rektora pozwolenie czytać Hegela i jeszcze jakiegoś tam podobnego filo-

zofa. Ja temu nie chcę wierzyć. Proszę jednak na to JX. Rektora uważnym zrobić. O Hegelu sami Prusacy teraz twierdzą, jak to niedawno w Gazecie Powszechney czytać [4] można było, że on nauką swoją rzucił ziarno do religijnych nieporozumień i dysput, z ktoremi Rząd Pruski tyle ma teraz do czynienia.

Ч. 57. [1])

Propozycya na Przemysl dopiero po południu oddaną bydz mogła do biura prezydyalnego, łatwo więc mogła się rozminąć z Reskryptem, moze juz przed południem wyekspedyowanym.

Załuję mocno, że Wasza Excellencya pomimo osłabionych sił, zająć się zamysla odpowiedzią na Reskrypt prezydyalny o stanie moralnym i industryalnym ludu Galicyjskiego, moze by tez było dostatecznem, gdyby Wasza Excellencya, główne punkta tylko wskazać a sporządzenie relacyi do decyzyi przedłożyć się mającey, konsystorzowi zostawić raczył. Względem książek, w języku ruskim wydanych, już poprzedniczo poleciłem X. Kanclerzowi, by w tuteyszey Stauropigialnej drukarni, dokładnie się dowiedział, jakie książki były drukowane, jak liczne ich nakłady były, i jaki pokup znalazły. Będzie moze nadal potrzebném, jezeli w rzeczy samey JE. teraznieyszy Gubernator zamysla, i jak się miał dać słyszeć, ich werde es durchsetzen, aby wszystkie dla szkoł parafialnych przeznaczone książki, literami polskiemi były drukowane. Spis książek, dla szkoł przeznaczonych, rownie jak i wydanych kazań pozniey Waszey Excellencyi przysłać nieomieszkam. Kazania JX. Witwickiego, juz są drukowane. JX. Hankiewicza juz otrzymały imprimatur, lecz dla braku funduszu, jeszcze (2) w manuskrypcie zostają. Kazań Dycezanina Przemyskiego JX. Pasławskiego, rodzonego brata zmarłego w Wiedniu Kanonika, wyiszło juz dwa tomy, w ktorych znaydują się Kazania na wszystkie Niedziele, kazania Swiąteczne będą zaymowac tom trzeci, ktory dopiero ma bydz drukowanym. Upowszechnione są między klerem Kazania Dyecezanina Mukaczowskieno Lutskay, prenumerantow na nowo wydać się mające w Munkaczu Kazania X. Michalits, tylko 16 się zgłosiło, gdyż wolą kupować Kazania od tuteyszokrajowych księzy wydane. Na wezwanie rządowe, książki dla szkoł przypisane zostały tłumaczone. JX. Błońskiemu, za tłumaczony Lesebuch, przyznana została nagroda 200 fl. K. M. w pertraktacyi jest podane tłumaczenie Książek, obeymujących naukę rachunkow, dla wszystkich klas normalnych, nawet dla czwartey klasy, ktora dotąd w naszych szkołach jeszcze się nie znayduje. Tłumaczenia historyi bibliyney starego i nowego Testamentu, pierwsza edycya zupełnie rozkupioną została a teraz druga i znacznieysza wychodzi. Usilne starania duchowieństwa

---

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 14. Januar 848.

dowodzą tak liczne pertraktacye o zaprowadzenie szkoł parafialnych pomimo przeszkod roznych ze strony niechętnie na to poglądających Dominiów, i nie bardzo się o to starających niektorych Urzędow Cyrkularnych.

Mozeby przy teraznieyszey sposobności mozna Rządowi, chcącemu podnieść oswiatę i obyczayność ludu galicyiskiego, przedstawić konieczną potrzebę (3) rozdzielenia za nadto obszernych Dyecezyi, gdyz i naylepsze przypisy stają się bezskutecznymi, jezeli ich zachowania dopilnować nie mozna, co przy teraznieyszey rozległosci pomimo naylepszey chęci jest rzeczą niepodobną.

Expedycye do JXX. Maxymowicza i Janowicza, wkrotce sporządzone zostaną.

O układach, względem Cwitowy, między byłym parochem Zarwanicy i JP. Ochockim zrobionych opowiadał JX. Vice-Dziekan Telichowski tylko samemu X. Kanclerzowi, niepowinien by się tego wyprzeć, gdyz z jego opowiadania okazywało się, że z tego nie chce robić sekretu.

Składając dzięki za łaskawie przysłaną kolędę, szczerze życzę, by Wasza Excellencya nadchodzące Swięta Bozego Narodzenia z taką radoscią i z takiem uczuciem sił czerstwych, jak przed piędziesięciu laty i teraz obchodził, i polecając mnie łaskawym względom z naygłębszem uszanowaniem zostaję

Waszey Excellencyi

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 4. Stycznia 848.

Ч. 58.

Illme ac Reume Domine! [1])

Zebrałem, co mi jeszcze pozostaje sił i sporządziłem odpowiedź na prezydyalny reskrypt o srodkach polepszenia moralnego stanu ludu Galicyiskiego. Projekt, aby Musterpredigten były wydane i aby każdego zobowiązać, aby tych punktualnie trzymał sią i do ludu ani mniey, ani więcey nie mowił, jest bardzo podobny do tego, co się w Rossyi dzieje. Mowią, i jesli się nie mylę, wzmiankowano raz w Gazecie powszechney, że tam przepisane są Kazania, albo Homilie i każdemu surowo nakazano, aby tych trzymał się i ze swojego nic do ludu nie mowił. Dąży to do tego, aby komu nie zdarzyło się wymowić się z czém naprzeciw panującey tam Religii. — Starałem się wyjaśnić, że u nas Musterpredigten nie były by do rzeczy. Proszę Illm Dnum

[1]) На горі замітка еп. Яхимовича: p. 16. Jan. 848.

przeczytać tekst mojey remonstracyi, i postarać się o to, aby odezwa do duchowieństwa w Konsystorzu sporządzona bydz mogła. W odezwie tey potrzeba uwiadomić kler, że Prezydyum krajowe odebrało doniesienie, jakoby kapłani niestosownie lud nauczali. Tu wypada przytoczyć treść tego, co w Allegacie reskryptu prezydyalnego czerwonym ołówkiem zakrysliłem; i daley dodać, że stosownie do żądania Wysokiego Prezydyum w Reskrypcie dtt. etc. wyrażonego konsystorz widzi się być spowodowanym wszystkim Dusz starownikom i każdemu z osobna ważność obowiązku nauczania ludu przypomnąć, i scisle (2) zalecić, aby słowo boże pilnie opowiadali i młodzież starannie katechizować nie przestawali, pamiętając na to, jak scisły kiedyś rachunek z tego Bogu samemu oddać będą musieli. Tu wypadało by przytoczyć np. z Rozd. 3. w 18 Ezechiela Proroka i inne podobne mieysca Pisma S. Sporządziłem sam taką odezwę, ale to by poszło na zwłokę, bo ДѢХЪ БОДРЪ. А ПЛОТЬ НЕМОЩНА. Z Reskryptu prezydyalnego wnosić potrzeba, że podobnych projektow nie mało jeszcze będzie, i może przyidzie do takiey konferencyi, na jaką jeszcze z Przemysla do Gubernium wzywany byłem, kiedy zakrawano na to, aby, język ruski z naszych szkołek był wykluczony. Co zmogę, obstawać będę za naszą sprawą, ale ja nie jestem teraz to, co byłem w on czas, przeto chciey Illmus Reumus mieć się na pogotowiu, a JX. Scholastyk niech także zawczasu gotuje się, aby jak przyidzie co do czego o stanie szkołek, o przeszkodach w ich zaprowadzeniu i o szrodkach do upowszechnienia onych swoje uwagi mogł przytaczać.

Wykazując w remonstracyi książki wydane dotąd dla użytku w szkołkach, i w nauczaniu ludu, trzymałem się tego (3), co mi alias już wiadomem było, i co Illmus Reumus Dnus w swoim liscie z dnia 4. Stycznia wyraziłeś. — Pomimo to spis wydanych dotąd książek albo w pertraktakcyi wydania zostających proszę mi kazać przysłać. Jeżeli co w remonstracyi pominąłem, nadarzy się pozniey sposobność przytoczenia.

O JX. Slimakowskim na urząd Wice-Rektora przeznaczonym, niema dotąd rezolucyi Gubernialney. Czy nie zaszły jakie zawady?

Mrozy trwają już spory czas i dotąd nie folgują. Mowiono mi, że u S. Jura zimno do 25. stopni doszło było. Jeżeli by do następującego wtorku nie sfolgowało, to wypadnie zaniechać święcenia wody w Rynku. We wielkim zaś przypadku potrzeba będzie Ordynaryusza Seminarzyckiego zapytać, albo też i samego Protomedyka, azali Alumni bez niebezpieczenstwa zdrowia, będą się mogli na tem nabożenstwie znaydować. Zostaję z wszelką życzliwoscią Illmae Reumae Dnationis V-ae addictissimus

M. Lewicki.

Uniow 14. Stycznia 848.

ч. 59. [1])

Wasza Excellencya łaskawie mnie przestrzegać raczyłeś, bym w czasie swiąt nie exponował się na niebezpieczeństwo z powodu Nabożeństw przy silnieyszych nieco mrozach zagrazające, a ja nawzajem, osmielam się prosić, by Wasza Excellencya raczyłeś pamiętac na swoje zdrowie, i nie natężać za nadto, juz i tak osłabionych sił, do ktorych utrzymania, tak obszerna i w tak krotkim czasie wypracowana, remonstracya do Prezydium, zapewnie się przyczynić nie mogła. Remonstracyę dzis do Prezydium odeszlę i postaram się, aby odezwa do Duchowienstwa, wskazanym sposobem sporządzoną została.

Przyidzie moze do rozprawy, o wprowadzenie liter łacinskich w druku ruskich książek, gdyz JE. Gubernatorowi podane to, jako szczegolny srodek do zaprowadzenia oswiaty, lecz projekt ten juz tyle razy powtarzany, i jeszcze za rządow polskich, wydrukowaniem dwoch książek i napisaniem statutu litewskiego probowany, zapewnie i teraz nie przyidzie do skutku, gdyz na fałszywey zasadzie gruntuje się, jakoby mowa ruska i polska zupełnie się zgadzały, a trudność wzajemnego zrozumienia pochodziła tylko z roznosci liter w druku używanych. Pozbieram gdzieniektore uwagi, aby je przytoczyć mozna, jeżeli jakowa w tym względzie, wypadnie rozprawa.

JX. Slimakowski wkrotce juz obeymie urząd Vice Rektora, gdyz decyzya Gubernialna juz przyszła do Konsystorza, dekret dla niego juz wyrobiony, tylko mu jeszcze nie jest doręczonym.

Mrozy silne są wprawdzie, lecz większego nad 18 stopni, tutay jeszcze nie było. Gdyby (2) takowy mróz wypadł we Wtorek, publiczne swięcenie wody, nie mogło by się odprawić. Zdaje się jednak, że takie zimno, nie długo trwać będzie, a ta jedna w obrządku naszym pozostala solenność, podług życzenia ludu, bez narazenia się na niebezpieczenstwo, przedsięwziętą zostanie.

JEJW. Gubernator już tylko jedną teraz oznaczył etykietalną wizytę, we Czwartek o godzinie 7 w wieczor. Byłem u niego zeszłego czwartku, a po przewitaniu niezwykłemi wyrazami bischöfliche Gnaden, zaraz zapytany byłem o zdrowiu Waszey Excellencyi, na co oswiadczyłem, ze Wasza Excellencya, ciągle cierpiącym jesteś, i gdyby nie to było na przeszkodzie, już dawno dla złozenia swego uszanowania, do Lwowa przyjechać byłbyś nie omieszkał. Na zapytaniu o wieku, odpowiedziałem ze Wasza Excellencya 73 lat sobie liczy, na co oswiadczył, ze to jeszcze wcale nie jest bardzo znaczny wiek, a Feldmarszałek Radecki, mający lat przeszło 80, jeszcze szypko dosiada konia i zwawo jezdzi, odpowiedziałem na to, ze pewnie to sprawia silniejsza konstytucya i całkiem inny sposob zycia.

---

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 19. Januarii 848.

Hofraci Ettmayer i Eminger kazali oswiadczyć swoje uszanowanie Waszey Excellencyi.

JX. Perkowski powrocił z Rzymu, i przywiozł otrzymane i własną ręką papieza podpisane, błogosławieństwo, dla Waszey Excellencyi, dla mnie, dla tuteyszey Kapituły naszego obrządku, dla JX. Kan. Gałdeckiego i jeszcze innych. Pokazuje się z tego, ze on coś tam plotł o nas. Przywiozł także, dołączoną notatkę, od znaydujących się w Collegium romanum z tąd posłanych uczniów, zapewnie od ktoregoś z przełozonych (3) tego instytutu dyktowaną, względem przysięgi, od nich wymaganey, na co jednak, dopiero po otrzymaney Rządowej odpowiedzi, coś im oświadczyć będzie mozna.

Dołączam takze notę Złoczowskiego Urzędu Cyrkularnego, względem budować się mającego klasztoru Bazylianow, na którą JXK. Sozanski wygotował zapytanie, które moze niepotrzebnem będzie.

JXK. Krynicki, ma szczegolne względy u JE. Gubernatora teraznieyszego, i do konferencyi tyczących się reformy szkół, wzywanym bywa.

Dawniey ani u JKM. Arcy-Xięcia, ani u JE. Prezydenta Krieg, nie można było zobaczyć, ktorego z Professorow Uniwersytetu, teraznieyszy Gubernator, zdaje się chętnie ich widzieć u siebie, jak to ostatnią razą z rozmowy z Professorami Grassl i Tuna, widzieć mozna było.

Całuję Stopy Waszey Excellencyi i zostaje z nayglębszem uszanowaniem

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 15. Stycznia 848.

Ч. 60. [1])

Illme ac Reume Dne!

Proszę dla swoiej tylko wiadomości odczytać, a potem mi zwrocić, zapytanie o kandydatach na Przemysl, i moją na to odpowiedz. Nim co do czego przyjdzie, może kto więcey jeszcze takich kandydatur nastręczy.

Jego Excellencya, zdaje się, nie chce wątpić o niepomyślnym stanie zdrowia mojego. Jesliby wzor Radeckiego miał co stanowić, to lepiey by było przytoczyć JW. Arcybiskupa Stefanowicza, ktory 94 lat sobie już liczy. — Ja ciągle cierpię, każdego rana alteracya nagabuje mię mniey więcey podobna do tey,

[1]) На горі замітка еп. Яхимовича: 20. Januarii 848.

ktora dwa razy już mię zmusiła była do Lwowa pospieszać i rady lekarskiey zasiągać. Słuch mam dotąd przygłuszony. Przez okulary nawet często dowidzić nie mogę. Nogi nie chcą mi służyć. Stanąwszy na Mszą S. ledwie stać mogę, a po schodach łazić z wielką mi przychodzi trudnością. — Do tego wszystkiego przyczyniają mi wiele nieprzyjemności i ujmują zdrowia nie mało zawikłania, w jakich komisarz moy gospodarstwo po folwarkach zostawił. Opatrzności tylko Boskiey mam zawdzięczyć, że dotąd przecie jestem jeszcze na świecie i cokolwiek ruszać się zdołam.

(2) Posyłam teraz dwie Komemoracye: o klasztorze złoczowskim, ktoremu szkoły normalne mają tam być poruczone, i o rosporządzeniu do Duchowieństwa, aby się o rozszerzenie trzeźwosci i miernosci starano. Każ Illmus Reumus pokazać sobie obydwie te komemor(ac)ye i na ostatny dzień do Expt. dodać.

Zdaje się, że JX. Perkowski, coś dobrego w Rzymie o nas mowił, kiedy Ojciec Swięty podpisał mu błogosławieństwo Apostolskie dla nas. — A czy tez nie on zawiozł tam skargę, że w Swiętego Piotra i u Swiętych Pietnic niema nabożenstwa codziennego. Na samym czele tey skargi stało: Laudetur Jesus Christus; a wiadomo jest, czyje to jest godło.

O przysiędze zostających w Collegium de Propaganda, nie odebrałem jeszcze żadney od Rządu rezolucyi, dla tego żadney odpowiedzi dać nie można. W wszelkim zas przypadku (3) gdyby nawet Rząd coś rezolwował, należało by o tym same Kollegium czyli Przełożonych jego uwiadomić, nie zaś na notatkę Strumieńskiego odpisywać. — Zostaję z wszelką życzliwością Illmae ac Reumae Dnationis V-ae addictissimus

M. Lewicki.

W Uniowie 19. Stycznia 848.

P. S. Proszę i teraz zadysponować, aby Expedycyę do JE. JW. Gubernatora stylizowaną przez turnum Konsystorskie do Biura odniesiono.

Dobrze by było, aby kto peritus przeyrzał text expedycyi do Duchowienstwa, czy niema jakich uchybień, bo ja nie zdołam tam wszystkiego dopilnować.

Ч. 61. [1])

Spełniło się doniesienie, JW. Arcybiskupa Ormianskiego o zabiegach kandydatow na Biskupstwo Przemyskie, znalazł się

---

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 26. Januarii 848.

ktoś zapewnie znacznieyszy, który uwagę JEJW. Gubernatora zwrocił na dwoch Kanonikow Przemyskich, z ktorych pierwszy ma zdolności i zasługi, drugi zaś tylko dla tego dodanym się bydz zdaje, by robiący przedstawienie, nie zdawał się bydz ujętym. Uczynione o nich zapytanie, jest dowodem, jak wysoce ceni JW. Gubernator zdanie Waszey Excellencyi, a może już poprzestanie na wskazanych mu kandydatach. Zapytanie prezydyalne, oraz z odpowiedzią Waszey Excellencyi z nayczulszem podziękowaniem dołączam.

Nie zdaje się, aby JEJW. Gubernator, miał powątpiewać o słabości zdrowia Waszey Excellencyi, gdyz troskliwość jego, z jaką zaraz po zobaczeniu się ze mną, o zdrowiu Waszey Excellencyi się dowiaduje, jego zyczliwość i prawdziwy udział dowodzi, o czem za pierwszém z nim obaczeniem Wasza Excellencya zapewnie się przekona.

Skarga przedmieszczan tuteyszych, chociaż może nie przez JX. Perkowskiego do Rzymu zawieziona, zawsze jednak pod wpływem OO. J. sporządzoną bydz musiała, inaczey nawet na mysl byłoby tym prostym ludziom nie przyiszło, udawać się do Stolicy Apostolskiey.

(2) Stan zdrowia Waszey Excellencyi wymaga wstrzymania się od pracy, a tu ustawiczne zachodzą interessa, ktore Waszey Excellencyi przedłożyć zmuszonym jestem. I teraz muszę dołączyć relacye JX. Barwinskiego o przeszłorocznych examinach teologicznych, i dwie expedycye tyczące się XX. Bazylianow, z ktorych jedna zawiera instrukcyę, dla domu korekcyinego w Krasnopuszczy urządzić się mającego, do potwierdzenia podaną, druga zaś, zupełnego oddalenia z klasztoru niejakiego Borysa, pomimo tego, ze już dawno professyę złożył, od ktorey by go uwolnić potrzeba, co istniejącym przypisóm sprzeciwiało by się.

W rewirach Uniowskich musi bydz duzo zwierzyny, gdy Wasza Excellencya, znowu zająca mi przysłać raczyłeś, za ktorego pokornie dziękuję.

Moze Waszą Excellencyę interesować będzie Szematyzm Rzymski, ktory jako moją własność, Waszey Excellencyi pokornie ofiaruję.

Z ucałowaniem stop Waszey Excellencyi zostaję z nayglębszem uszanowaniem

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 22. Stycznia 848.

Ч. 62.[1])

Illme ac Reume Domine!

Aby katalogi examinow teologicznych z przeszłego roku nie zalegały u mnie, odsyłam teraz moją relacyę o tym przedmiocie do Gubernium stylizowaną. —

W Instrukcyi dla domu poprawy, w klasztorze Krasnopustenskim, dodałem jeden paragraf o trunkach. Prowincyał opuścił był całkiem, co o tem w Instrukcyi naszego domu poprawy w tey mierze postanowiło się. Potrzeba tey reformowaney Instrukcyi kopię mieć w Aktach konsystorskich, bo może kiedy wątpliwości jakie powstaną.

Propozycyę JX. Prowincyała o Borysie nie można do Gubernium podawać, jak on sądzi. Zrobiłem na to uwagę, ktorą trzeba mu intymować.

Komunikuję Illmo Reumo Dno korrespondencyę sąsiadek tamteyszych. Chciał bym wiedzić, czy Przełożoney przeszłey już tam niema. List ten pisany po francusku, a Dziekońska jako Przełożona podpisała się po polsku, a nie lepiey, że by było wszystko po (2) polsku pisać? — Pisze o jakimsiś Romanowiczu, ktory tam posługuje do Mszy, i żąda, aby mu wolno było ich Kommunię przyimować, pokąd w służbie tey zostawać będzie. Czy nie mogł byś Illmus Reumus Dnus wezwać do siebie przez kogo tego Romanowicza, wybadać go z kąd jest, czy w rzeczy samey do obrządku naszego należy, i czy iego to jest życzeniem kommunikować ritu latino? Gdyby przytoczył słuszne powody, że pomimo bliskosci mieysca w Archikatedrze kommunikować nie może, to można by ustnie, ale nie na pismie pozwolić, pokąd tam zostawać będzie. A chciałby pozwolenia na pismie, to sam o to powinien by podać prozbę.

Radbym, aby już przyszło do postanowienia parocha Ad. S. Barbaram, bo Barna nie przestaje zatrudniać mię niepotrzebną korrespondencyą. Dotąd jednak nie wiadomo, co się stało z propozycyą, (3) ktorą jeszcze w Listopadzie p. r. zrobiłem.

Zostaję z wszelką życzliwoscią Illmae Reumae Dnationis Vae addictissimus

M. Lewicki.

Uniow 26. Stycznia 848.

P. S. Za Schematyzm Rzymski mocno dziękuję. Wizerunek Oyca S. zdaje się, że powinien by bydz prawdziwy. Jesli mi się nie zdarzy nabyć go w większym formacie, to każę ten wyjąć i w ramki oprawić?

---

[1]) На горі замітка еп. Яхимовича: 27. Jan. 848.

Ч. 63.[1])

Rozkazy Waszey Exccellencyi, tyczące się przysłanych expedycyi, dokładnie wypełnione zostaną. Dodany do instrukcyi paragraf o używaniu trunków bardzo jest stosowny, osobliwie w teraznieyszych czasach, gdy towarzystwa wstrzemiezliwosci są zaprowadzone, do ktorych i zakony przykładem swoim zachęcać by powinny.

List Przełozoney sąsiedzkiego konwentu łaskawie mi komunikowany zwracam, i sądzę, że dawnieysza Przełożona i teraz jeszcze tutay zostaje i tylko moze dla jakieyś przeszkody P. Dziekonska zastąpić ją musiała, gdyz przed nowym Rokiem był u mnie Wikaryusz od S. Maryi Magdaleny X. Wondrzec, ktory im Mszę S. zwykł odprawiać i jeszcze o dawnieyszey Przełozoney jako przytomney mowił. Dokładnieyszą wiadomość zasiągnąć postaram się, i o tém rownie jak i o Romanowiczu, ktorego do siebie wezwę względem dokładnieyszego wyjasnienia jego chęci komunikowania w obrządku łac. Waszey Excellencyi donieść nie omieszkam.

Propozycya na Wiedenską parafię zaległa dłuzey w Gubernium, gdyz na prozbę X. Juzyczynskiego zwrocone były jego allegata przed 10. Grudnia r. z. Nr. 84671, a ten Dekret dopiero 31. Grudnia do konsystorza przyszedł. Zdaje się, że pod tą samą datą i propozycye do Wiedenskiego Gubernium odesłano, gdyz odwołując się na podanie (2) pod dniem 19. Listopada do liczby 4980, pod którą propozycya expedyowaną została, polecono konsystorzowi, aby podług rozporządzenia Nadworney Kancellaryi, podobna propozycya na potem bezposrednio do Wiedenskiego Gubernium odsyłana była. Dobrze by było, gdyby dekret do JX. Litwinowicza teraz przyszedł, gdy po skonczonym właśnie pierwszym kursie mogł by zaraz się oddalić z Czerniowiec.

Dnia wczorayszego dowiadywał się znowu JEJW. Gubernator o zdrowiu Waszey Excellencyi i opisałem mu dokładnie stan zdrowia Waszey Excellencyi, na co oswiadczył, ze Wasza Excellencya przeciez expedycyami się zatrudnia, na to odpowiedziałem, ze Waszey Excellencyi zawsze było staraniem, ile tylko siły wystarczały, swemu obowiązkowi zadosyć uczynić. Mowiłem pozniey z Jego sekretarzem JW. Konsyliarzem Oetl, ktory się zalił na nieporządek w Konsystorzu Przemyskim, gdzie przeciez po smierci s. p. Biskupa ci sami kanonicy zostali i rady sobie dać nie umieją, ze na uczynione nawet łatwe zapytania odpowiedzi nie mozna się doczekać. Exkuzowałem podług możności osieroconych nielicznych kanoników, ktorzy natłokowi zatrudnień wydołać nie mogą, pomimo naylepszey chęci.

---

[1]) На горі дописка митрополита: R. 2. Febr. 848, а на долі: Kurrenda, składka.

JW. Hr. Komorowski Cyprian zasyła swoy ukłon Waszey Excellencyi.

Z ucałowaniem stop Waszey Excellencyi, zostaję z nayglębszem uszanowaniem

najnizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 28. Stycznia 848.

U. 64. [1])

Illme ac Reume Domine!

Na niedzielę przyszłą przypada pamiątka Григорія Богослова, miło mi jest z tego powodu powinszować Illmae Reumae Dnationi Vestrae Imienin, i życzyć z serca wszelkich pomyslnosci, nade wszystko zaś stałego zdrowia.

JX. Prowinciał Kossak stara się zapobiedz uszczerbkom, ktore spływają na klasztory z lada jakiego sprawowania się i urzędowania Prokuratora Terleckiego. Za wstawieniem się Konsystorza zarządzono już, aby w sprawach klasztornych nie jak dotąd do Prokuratora, lecz do Prowincyała intymacye były postawione. Żąda on jeszcze podobnego wstawienia się do Gubernium w swojey relacyi swieżo przysłaney do mnie. Relacya ta razem z innemi priorami przyłączona jest do komemoracyi, ktorą teraz do Protokołu konsystorskiego odsyłam. Może konsystorz potrzebować będzie jeszcze objasnienia jakiego co do rzeczonego żądania, więc o to JX. Prowincyała zarekwirować, a potem do Gubernium wstawić się należy.

Ofiary na kościoł Portiunkuli w Assissi nie odesłałem jeszcze (2) do Prezydyum w oczekiwaniu, azali co kanonicy honorowi i Przełożeni klasztorow ofiarować będą. Jeżeli by się zdarzyło mowić z JX. Prowincyałem i jeżeli by uzbierał już cokolwiek, dobrze by było, aby teraz przysłał mi. Może też wpłynęło co ze strony kanonikow honorowych, razem odesłał bym do Prezydyum. JX Kanonik Tyszynski bywa tu często i oświadczył się, że ofiarę swoją do rąk moich odda.

Odezwa do duchowienstwa, aby potrzeby mierności i trzezwości zalecać nie przestawało, może już wylitografowana, jeżeli byś Illmus Reumus Dnus nie podpisał tę odezwę, było by nie zle przysłać mnie do podpisu, aby w dyecezyi wiedzieli, że ja jeszcze żyję i czuwam.

Jego Excellencyi JW. Gubernatorowi nayuniżeniey dziękuję, że się o mnie dopytuje. Pomimo że lata ciężą na mnie, nie leżę

---

[1]) На горі дописка еп. Яхимовича: 3. Februarii 848.

przecie w łożku i w godzinach południowych cokolwiek robić mogę. A chociaż życzeniem mojem jest widzić się osobiscie z Jego Excellencyą, pokąd jednak pora sposobna nie nastąpi, nie jestem w stanie zdążyć do Lwowa, (3) a i tam musiał bym skornieć w zimnych pokojach, kiedy i tu, chociaż pomieszkanie zaciszniejsze, zimno mię wskroś przeymuje.

To, że w Przemyslu nie umieją sobie dać rady, powinno by przekonać, że kandydaci JW. Gubernatorowi od kogoś tam nastręczani nie są tak kwalifikowani, aby ktory bądz z nim był w stanie zarządzać ogołem Dyecezyi.

Zostaję z wszelką życzliwością Illmae Reumae Dnationis V-rae addictissimus

M. Lewicki.

Uniow 2. Lutego 848.

P. S. Miasto wiązania proszę przyją (ć) dwa kapłony i zająca. Jeżeli przedsięwzięciem jest JW. Gubernatora nastawać na to, aby ruskie pisma literami polskiemi były drukowaue, to może przyidzie do podobney rozprawy, jak ow czas, kiedy język ruski chciano ze szkoł naszych wykluczyć. — Mnie przychodzi na mysl zapytać się JPana Zubrzyckiego, co on o tem sądzi. Jeżeli Illmus Reumus Dnus uznasz tego potrzebę, napisał bym do niego.

q. 65.[1]

Za odebranych tak wiele Dobrodzieystw z rąk Waszey Excellencyi, do ktorych łaskawa pamięć o moich imieninach i nadesłane z wiązaniem zyczenia się łączą, nie mam innego zawdzięczenia sposobu, jak tylko prosić Boga, aby nam Waszą Excellencyę przy czerstwém zdrowiu na długie lata utrzymać, a wszelkie nieprzyjemności, skąd kolwiek pochodzące, łaskawie oddalać raczył.

JX. Prowincyał Kossak zaymuje się szczerze podniesieniem swego zakonu, a jego gorliwe starania zasługują na to, aby jak naylepiey ze strony konsystorza wspierane były. Naywiększy kłopot ma teraz z prokuratorem Terleckim, ktoremu urzędowanie juz dawno powinno by było bydz odjętem, co gdyby poprzedniczy Prowincyał był uczynił, lub zebrana Kapituła nie potwierdziła go była w nadaném mu urzędowaniu, nie wypłynęły by skutki dla pojedynczych klasztorow i dla całego zakonu tak bardzo szkodliwe. Będąc u mnie dnia wczorayszego JX. Prowincyał oswiadczył pod sekretem, ktorego przed Waszą Excellencyą dotrzymywać nie ośmielam się, że X. Terlecki list zastawny u possessora wsi Bukowa za 500 fl. zastawił, ktory teraz produkując

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 7. Febr. 848.

list zastawny o zwrocenie daney kwoty się zgłosił i tylko na prozbę do 12. Marca czekać obiecał się; ze nie wiadomo co z innymi listami zastawnymi się dzieje, o których rownie jak i o kapitałach i pobieranych procentach nie mozna się dowiedzić; ze X. Terlecki nietylko na dłuższy czas z klasztoru wyjeżdza, lecz i tu będąc, o 11. lub 12. godzinie w nocy zwykł przychodzić, co dało powód JX. Prowincyałowi, ze klucze od furty u siebie składać kazał, a gdy przez pare nocy bardzo pózno (2) go budzono, by otworzyć dla X. Terleckiego furtę oswiadczył, ze nadal nie kaze mu zupełnie otwierać i polecił superiorowi klasztoru, aby pilnie czuwał i przekroczenia reguł zakonnych nie dopuszczał. Teraz zostaje wprawdzie Terlecki w domu, lecz wszystko, co do wyrobienia mu jest polecono, lezy nie tknięte u niego. Oswiadczyłem JX. Prowincyałowi, ze tu nie wypada uwodzić się delikatnoscią, gdy oczewiste zagraza niebezpieczeństwo, ze potrzeba uzyć energicznych środków i jak nayprędzey odebrać mu sposobność frymarczenia klasztornemi pieniądzmi, na co odpowiedział, ze czeka jeszcze na dyspozycyę Waszey Excellencyi, a teraz musi wyjechać do Zołkwi i Krystynopola, dokąd już dnia wczorayszego miał się udać i zapewnie po swoim powrocie moze coś stanowczego przedsięwezmie.

Dnia wczorayszego wezwany byłem na obiad do JEJW. Gubernatora i przykro mi było, ze musiałem zająć pierwsze mieysce, potrawy roznoszone były na jednym półmisku, ktory nayprzod mnie, a dopiero na końcu Gubernatorowi podawano. Pytał się mnie, czém Wasza Excellencya na wsi się zatrudnia, odpowiedziałem, ze na zatrudnieniach Waszey Excellencyi nigdy nie zbywa, gdyz interessa Dyecezalne bardzo często do decyzyi Waszey Excellencyi posyłane bywają, a oprocz tego wiele innych, które tylko prezydyalnie pertraktowane, zupełnie wyrabiane bywają od Waszey Excellencyi. Oswiadczył on na to, das ist ein sehr langweiliges Leben. Mowił takze o tem, dlaczego nie zamieniamy cyryliyski alfabet na łacinski, ktory od innych narodow jest przyjętym, dowodziłem mu, ze pisownią łacinską nie można dokładnie wyrazić zmiękczonych zgłosek w mowie ruskiey znaydujących się, odpowiedział, że i w francuzkiey lub angielskiey mowie inaczey się pisze, a inaczey wymawia, potrzeba by tylko roznice w czytaniu oznaczyć, zrobiłem na to uwagę, że gdyby dano takie przy literach znaki, musiał by uczyć się ich chcący dobrze czytać, co wyrownywało by (3) pracy na nauczenie alfabetu potrzebney, dla innych zaś były by te znaki niezrozumiałe, i tak n. p. w Nazwisku nieboszczyka Arcybiskupa stojąca nad *e* kréska nie pomogła do dobrego wymawiania właściwym sposobem, bo w polskiey mowie zmiękczonego t nie mają, oprocz tego jest w języku ruskim właściwa prozodya, którą jezeli mowiący lub czytający nie zachowuje, nie będzie zrozumianym od słuchającego, że zmiana liter nie posłuzyła by do tego, aby polak ruskie a rusin polskie książki mogł czytać i rozumieć, gdyż wiele właściwych

wyrazów w obydwoch mowach się znayduje, ktore wzajemnie stają się niezrozumiałe, dowodzi to uznana od obywateli potrzeba mowienia z poddanymi w języku ruskim, jezeli chcą bydz zrozumianymi. Oswiadczył, że i on będąc w Stanisławowskim Cyrkule, nauczył się był po rusku i lepiey mowił jak po polsku, lecz teraz juz zapomniał. Wspomniałem mu tez o czasopismie, które instytut stauropigianski chciałby wydawać w języku ruskim dla oswiaty ludu wieyskiego, i nadmieniłem o treści, jaka w tymze ma się znaydować. Byłby i on za tym, lecz sądzi, że spocżątku zaledwie się opłaci, potrzeba by, aby ktoś na takowe chciał dać Vorschuß. Program tego czasopisma b. m. dla tego podany, aby X. Kanclerzowi pozwolić zająć się redakcyą, dołączam do decyzyi Waszey Excellencyi.

Zebraną na kościoł w Assissi kwotę oraz z konsygnacyą, tudzież odebrane od Dziekanow Bukowinskiego i Trembowelskiego odpowiedzi względem Zarwanicy i Dekret Gubernialny dla X. Wiszniowskiego dołączam.

Odezwa do Duchowienstwa względem rozszerzania miernosci i wstrzemięźliwości jeszcze nie powrociła z litografii, ktorą następnie Waszey Excellencyi przedłożyć nie omieszkam.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i z wyrazeniem nayglębszego uszanowania zostaję

Waszey Excellencyi

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 4. Lutego 848.

Y. 66. [1])

Illme ac Reume Dne!

Intymat Gubernialny o X. Wiszniowskim zwracam do konsystorza z komemoracyą, aby Dekret rekollekcyi dla niego był sporządzony. Od kilku dni czuję jakieś osłabienie sił, ktore mi utrudnia umysłowe roboty. Nie ufam sobie, czy w tey komemoracyi nie zaydzie jaka niedokładność, dla tego proszę Illm. Reumum, abyś z reskryptem Rządowym pokombinował i uzupełniwszy, coby potrzebnym okazało się, Dekret rekollekcyi expedyował.

Jak gdyby w tuteyszey Dyecezyi nie było dosyć Warchołow, dostarczać nam ma jeszcze Przemyska Dyecezya. Posyłam także z komemoracyą do Protokułu Konsystorskiego Reskrypt Prezy-

[1]) На горі дописка еп. Яхимовича: praes. 8. Febr. 848.

dyalny o Kulczyckim i Minczakiewiczu. Woli Cesarskiey sprzeciwiać się nie można, proszę więc postanowić in Consistorii (!), gdzieby ich ulokować należało. Podobni znaydują (się) u nas, może ich do Dyecezyi Przemyskiey relegować rozkażą.

(2) Oprocz gramatykalnych trudnosci zachodzą jeszcze polityczne względy, aby zaniechać projektu liter polskich w pismach ruskich, wyrażę ja się o tem dokładniey, jesli do rozprawy tey przyjdzie.

Miałby Kanclerz konsystorski przyimować na siebie funkcyę Redaktora Pszczoły halickiey, to wolał by się zająć wyrabianiem konsystorskich interesow, ktorych tyle jest w restancyach. Zamysł tey pszczoły jest godziwy, ale już S. Paweł pisał: Omnia mihi liceat, sed non omnia expediunt.

JX. Prowincyał Kossak żalił sie już przedemną, że odkąd sam w sprawy prokuratorskie wchodzić zaczął, X. Terlecki uchyla się od roboty, on zaś sam wszystkiemu wydołać nie może. Od przypadku, gdyby zdolnego do tey funkcyi Bazylianie między sobą nie mieli, radziłbym im, aby ktorego z adwokatow obsta- (3) -lowali. Kosztowało by to, ale nie przychodziło by do takich uszczerbkow, jakie się po Terleckim pokażą pewnie.

Zostaję z wszelką życzliwością Illmae Reumae Dnationis V-ae addictissimus

M. Lewicki.

Uniow 7. Lutego 848.

Ч. 67.[1])

Dla skompromitowanych Dyecezanow Przemyskich znaydą się jeszcze mieysca w tuteyszey Dyecezyi daleko łatwiey, jak gdyby naszych do Przemyskiey już i tak przepełnioney Dyecezyi odesłano, bydz może, iż Przemyski konsystorz, wstawiając się za niemi, już swoje oswiadczył życzenie, aby w odlegleyszych stronach tuteyszey Dyecezyi byli umieszczeni.

Czyli względem uzywania liter polskich w przeznaczonych do druku książkach ruskich jakowa pertraktacya nastąpi, nie można jeszcze z pewnoscią przewidywać, i dlatego zdaje mi się, iż wezwanie JP. Zubrzyckiego, o którem Wasza Excellencya w poprzedniczym liscie nadmienić raczył, było by za wczesném, a rozszerzona o tem wiadomość mogła by posłużyć do sądzenia, że zamiarom jeszcze nie oswiadczonym opierać się staramy, co w teraznieyszych okolicznosciach mogło by stać się szkodliwém, gdyz jak opowiadał JX. Kanonik Zmigrodzki, ze JEJW. Guberna-

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 19. Febr. 848.

tor przed nim o duchowienstwie tuteyszem tak się wyrażał, że aż przykro było słuchać. i miał dodać, ich werde von der Geistlichkeit gehetzt wie ein Hirsch, aber ich werde doch meine Absichten durchsetzen. Co do tego było powodem, jest mi niewiadomo, przynaymniey ze strony naszego duchowienstwa nie zdaje się, aby jakowe przykrosci były wyrządzone, gdyz podobnym sposobem był by się i przedemną użalał, do czego miał sposobność, gdy juz po tém dwa razy u niego byłem, a moze dopiero dzisiay coś podobnego usłyszę.

O wydawaniu czasopisma ruskiego starają się usilnie sekretarz Gub. Chominski, fiskalny adjunkt Więkowski, konsyliarz Magistratualny Kiereczynski, właściciel cukierni (2) Towarnicki i inni; jakiś ksiądz z Przemyskiey Dyecezyi miał na ten cel przeznaczyć już 25 # bez wszelkiego wynagrodzenia i wielu swieckich i księży miało juz przyobiecać przysposabianie roznych materyi, w tym czasopismie umiescić się mających, idzie tylko o redaktora, w którym by duchowna i swiecka Władza zaufanie mieć mogła. Zyczyli by sobie redaktorem mieć Księdza dla tego, aby uniknąć uchybien w religiynym lub moralnym względzie. Nie chcieli przyjąć mego przedstawienia, ze X. Kanclerz tym się zatrudniać nie może, i prosili o odniesienie się do Waszey Excellencyi, co też uczyniłem.

Przeszłego wtorku był JEJW. Gubernator z konsyliarzem Cavriani w czasie obiadu w Seminarium, zwiedził muzea, kancellaryę, dormitarze, kuchnie, spizarnie i refektarz i miało mu się nie podobać, ze wszędzie zastał brudną posadzkę, powiedział, ze co 14 dni powinno by się o jey wymycie postarać, w Muzeach mowił z Alumnami o przedmiotach, których się uczą, pytał się jednego z pastoralistow, ktory hebraiki i oryentalnych dialektow się uczył, czyli teraz co z tego jeszcze umie, a gdy odpowiedział, ze nie mając w uzywaniu to, co się był nauczył, juz zapomniał, oswiadczył, ze szkoda tego czasu, ktory tak niepotrzebnym przedmiotom poswięcił. W bibliotece, widząc tylko dawne dzieła, powiedział, ze to wszystko tylko spalić by potrzeba, alumnom trzeba by dać Schillera, Göthe, Voltaira, a uwaznymi ich zrobić na to, co złego w nich się znayduje, w refektarzu znalazł niesmaczne potrawy, słowem znalazł wiele do ganienia i odchodząc powiedział, ze tylko corka traktyerki mu się podobała, bo sama traktyerka jest tak brudną, ze ją tylko obcęgami wziąść by można.

Podług rozkazu Waszey Excellencyi dałem Romanowiczowi zastępującemu u sąsiadek (3) zakrystyana ustne pozwolenie przyimowania S. Komunii podług obrządku łacinskiego na tak długo, jak w ich służbie zostawać będzie, wkładając na niego obowiązek powrocenia do swego obrządku, jak się z tamtąd oddali. Dowiedziałem się od niego, ze panna Starsza juz od pare miesięcy wyjechała do Wiednia i jey mieysce P. Dziekońska zastępuje az do powrotu, ktory w tych dniach jest oczekiwany.

JW. Prezydent Kraus, u którego przeszłey Niedzieli byłem, zasyła swoje uszanowanie, tudziez i kons. Maszek.

Całuję Stopy Waszey Excellencyi, zostając z nayglębszem uszanowaniem

Waszey Excellencyi

najniższym sługą

Jachimowicz.

Lwów 10. Lutego 848.

Y. 68. [1])

Illme ac Reume Domine!

Powszechne jest w klerze mniemanie, że Synod Archidyecezalny odprawiać się będzie i JJXX. Dziekani spodziewają się wezwania. Cieszyło by mię mocno, gdybym zdołał odpowiedzić temu oczekiwaniu. Kler synodalnie zebrany dowiedział by się dokładniey, jak z pisemnych obwieszczeń, co się robiło, aby fundusz wsparcia wdow i sierot kapłanskich wzmogł się do tego stopnia, na jakim jest teraz, miał by także sposobność rozpatrzenia się, czyli i w jakiey mierze to, co w poprzedniczych synodalnych naradzań się przedmiotem było, do skutku przyszło. — Będę ja, ile. siły moje wystarczą, zaymować się praeliminarzami Synodalnemi, ale potrzeba, aby i w Konsystorzu zawczasu robiono potrzebne przygotowania.

Zachodzi fortis suspicio, że prezentę na Zarwanicę poprzedziły układy kompetenta z kollatorem. Przedmiot ten potrzeba będzie pertraktować w konsystorzu. Nim jednak zażądam zdania konsystorskiego, proszę Illm Reumum Dnum zrobić Constitutum z JX. Kanclerzem, aby zeznał, kiedy to, gdzie i co JX. Telichowski rozpowiadał mu o podobnych układach przeszłego Zarwanickiego parocha co do odstąpienia w possessyę Cwitowey. Skoro otrzymam zeznania te. wezwę JX. Telichowskiego. Sprawę tę bez wiedzy Rządu nie można będzie decydować.

(2) Czy tez JX. Slimakowski objął urząd Wice Rektora, i czy zaymuje się ciągle konsystorskiemi interesami? Jabym myslał, użyć go do Referatu Wizyt dziekanskich. Dziekani obowiązani są o wizytach swoich corocznie podawać relacye do Ordynariatu princypalnie w tym celu, aby się o stanie rzeczy w całey Archidyecezyi zapewnić można. Ale takiey ewidencyi dotąd nigdy otrzymać nie mogłem. JX. Slimakowski potrafił by ją sporządzić, i pomogł by mi do sporządzenia relacyi, ktorą każdy Ordynariat

[1]) На горі дописка еп. Яхимовича: $\frac{20}{21}$ Febr. 848.

ze swoich wizyt a jesli sam nie wizytuje, z wizyt dziekanskich Suae Majestati immediate podawać ma.

Po wyrazach: Ich werde von der Geistlichkeit gehetzt etc. nie można sobie nic dobrego obiecywać. Aby nasze Duchowieństwo do tego dało jaki powód, nie sądził bym ja także. Nie sądzę też, aby życzeniem Rządu było Alumnom poddawać do czytania Schillera, Goethe, Voltaira, bo to by łatwo wywołać mogło u nas także Deutsch Katholiken. Göthe wyrażał się, jak niedawno czytałem in den Monatblättern zur Ergänzung etc., że podług jego przekonania, eine Idee (3) und die Kunst, są Bogiem.

Na Redaktora pszczoły ruskiey niech by sobie uprosili JX. Professora Gierowskiego. Ogrom interessow dyecezalnych nie dozwala, aby kto bądz z Członkow Konsystorza mogł się tem zaymować. Kanclerz ma dużo roboty około samych rachunkow kancellaryi. Wiadomo jest, do jakiego przyszło nieładu w rachunkach z lat poprzedniczych, osobliwie po nieboszczyku JX. Barusiewiczu. Do finalney decyzyi podobno jeszcze nie przyszło. Wystawiać kanclerza odtąd jeszcze na podobne uchybienia, ktore łatwo by zayść mogły, gdyby się redakcyą miał zaymować, było by wystawiać się na niebezpieczenstwo bonifikacyi defektow, ktore w kasie konsystorskiey wykryć by się mogły.

Proszę JW. Prezydentowi Kraus podziękować odemnie, że pamięta o mnie, rownie i JW. Konsyliarzowi Maszek.

Pod napisem: Von der k. k. Genie-Districts-Directur etc. przysłał mi JX. Scholastyk ieszcze na początku teraznieyszego miesiąca expedycyę zapieczętowaną, w ktorey znalazłem prosbę o przyjęcie do naszego kleru jakiegoś Filozofa, ktory się podpisał (4) Doctor et docens. Musi on mieć swojego agenta przy rzeczoney Dyrekcyi, ktory się może dowiadywać będzie, czy jest jaka rezolucya, a może i sam Kompetent na ostatek zjawi się. Proszę więc w takim razie oznaymić Agentowi jego, albo jemu samemu, że do prosby jego przychylić się nie można. Trudno jest wierzyć temu, że jego Przodkowie w Dalmacyi byli graecocatholici, bo tam takich katolikow nie było. Pisze on, że chrzczony jest in ritu latino i był już klerykiem Ordinis Praedicatorum, niech by więc w tymże obrządku szukał przyjęcia do stanu duchownego. Exhibit jego do przeczytania załączam tu. Zdaje się, że on doswiadczył jakichiś awantur.

Zostaję z wszelką życzliwością Illmae Reumae Dnationis V-ae addictissimus

M. Lewicki.

Uniow 19. Lutego 848.

Ч. 69.[1])

Z wielorakich względow było by to rzeczą porządaną, aby Synod dyecezalny mogł się odprawić, na ktorym by interessa dyecezalne w związku i łatwiey załatwione bydz by mogły, jak to częściowo i pisemnie stać się może. Niech Bóg pokrzepia siły Waszey Excellencyi, aby to tak zbawienne dzieło do skutku przyiść mogło, a wszelkie przygotowania, jakie tylko Wasza Excellencya za potrzebne uzna, jak naydokładniey w konsystorze uczynione zostaną.

Względem podeyrzenia, ze przy udzieleniu prezenty na Zarwanicę układy między kollatorem i kompetentem zayść mogły i ze juz dawniey takowe bywały, zrobiłem konstytut z JX. Kanclerzem, wzywając go, aby sumiennie zeznał, co o podobnych układach opowiadał JX. Vice Dziekan Telichowski, ktory Waszey Excellencyi do dalszego uzytku dołączam.

JEJW. Gubernator wydał z powodu ostatnich odwiedzin w Seminarium dołączone dwa Reskrypta pod jedną datą, ktore razem z odpowiedzią na nich daną Waszey Excellencyi z prozbą o dalszą informacye przedłożyć osmielam się, gdyz jak widać, bardzo się chcą zaymować reformowaniem Seminarium, a przy pospiechu, jakim to czynią, obawiać się potrzeba, aby coś gorszego jeszcze nie wypadło. Chociaż na otrzymane reskrypta wkrotce wygotowana była odpowiedz, lecz gdy nie była jeszcze przepisaną we srodę, to jest 16. b. m., juz przysłany został dla zaurgowania JW. kons. Cavriani, ktory razem oswiadczył, ze ma ułozyć punkta dla statutow Seminarii, i chciałby kiedys przyiść (2) na sessyę konsystorską, aby je przeczytać, czyli konsystorz się zgodzi na to. Oswiadczyłem mu, ze toby się na nic nie przydało, gdyz interes tak wielkiey wagi, jak jest urządzenie całego Seminarium musi bydz do decyzyi Waszey Excellencyi przedłożonym. Chciał by on muzea tak urządzić, aby przy kazdym mieszkał prefekt, z ktorego stancyi drzwi do muzeum wychodzące, kazdego czasu mogły by otwarte bydz, a w szczegolnosci w czasie studyow otwarte by wciąz zostawały, dla lepszego dozoru chciał by jeszcze dwoch prefektow dodać, lecz razem zyczył by sobie, aby na ten urząd swiatli i doswiadczeni kapłani wybieranymi byli, zrobiłem mu uwagę, ze wybor prefektow jest bardzo ograniczony, gdyż prawie wszystcy księza są zonaci, ktorych na podobne posady nie mozna powołać, i ze trudności zachodziły względem kapellanow woyskowych, na ktorych z Dyecezyi Przemyskiey musiano wziąść kandydatow.

JX. Slimakowski dotąd jeszcze nie objął urzędu Vice Rektora, dopiero w pierwszych dniach następującego miesiąca ma się do Seminarium sprowadzić. Spodziewam się, że jeżeli mu

---

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 24. Febr. 848.

tylko zdrowie posłuzy, zaymie się chętnie interessami konsystorskiemi, do których nie pospolitą zdolność posiada.

JP. Zubrzycki, proszony od członkow Instytutu stauropigialnego, by redakcyę czasopisma ruskiego przyjął, nie wymawiał się wprawdzie od tego, lecz i stanowczo nie przyjął, gdyż przy samey dnia wczorayszego odbytey sessyi Instytutu, względem roznych mniemań o celu i sposobie wydawania, do zgody przyiść nie mogło.

JP. Doctor i Docens mogłby sobie zostać przy ł. ob. lub udać się do Munkaczowskiey Dyecezyi, gdyz pomimo obszernych wiadomości i wydawanych dzieł, ani tuteyszego, (3) a jak z jego prozby się okazuje, nawet łacinskiego języka nie umie, inaczey nie popełnił by tyle gramatykalnych błędów, a oprocz tego musiał by jeszcze na nowo studya teologiczne zaczynać, z ktorych dwa lata moze juz przed kilkoma laty i to w prywatnym zakonu Dominikanskiego zakładzie ukonczył. Jezeli on lub iego agent się zgłosi, otrzyma ustną rezolucyę, ktorey napisanie dla braku stęplu nie można by wydać.

Tu wciąż panuje niepokoy i demonstracye patryotyczne, z których jedna w teatrze z powodu przedstawienia Barbary Radziwiłowney, druga przy zaslubieniu Hr. Karnickiego z Hrabianką Czacką, bardzo były jawne. Chciano, aby w czasie ślubu obywatele w kontuszach wystąpili, pod którą kondycyą Komitet paryski miał dać dyspense do obchodzenia wesela w teraznieyszym czasie załoby. Lecz gdy przytomni we frakach się pokazali, wołano publicznie niech zyją kontusze, fraki na haki! w powozach powybijano okna, a jak Hofr. Pöcher dnia wczorayszego powiadał, że pannie młodey zerwano bukiet przypięty na piersiach, pana młodego i rozne inne damy kłóto dużymi igłami, na odchodzących rzucano błotem, sniegiem i t. d. Policya w to zamieszanie zupełnie się nie wdawała. Takie zamieszanie zapewnie nieprzyjemném było JW. Arcybiskupowi ormianskiemu, który ten nieszczęsny ślub w swojey kaplicy dawał. Jakowąs demonstracyę zapewnie chciano zrobić w tych dniach, gdyż JW. Gubernator dnia 18. b. m. przysyłał do mnie Prezydyalnego koncepistę Mauthnera, aby tuteyszych księzy przestrzegł, by w tych dniach załobnego nabożeństwa za poległych rewolucyonistow nie odprawiali. Mowią między sobą, ze czekają, aby tylko wybuchnęła woyna we Włoszech, a na ten czas będzie (4) musiało bydz zmnieyszone woysko w kraju, i dobra będzie sposobność ruszenia się i w Galicyi, w którey i teraz wielu emisaryuszow ma bydz rozprószonych.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i z nayglębszem uszanowaniem zostaję.

Waszey Excellencyi

naynizszym sługą

Lwow 21. Lutego 848. *Jachimowicz.*

Ч. 70. [1])

Illme ac Reume Domine!

Odpowiedzi na Reskrypta Prezydyalne o rzeczach Seminarzyjskich są stosowne. Ja przy mojem teraznieyszém lichém zdrowiu musiałbym się nie mało mozolić, chcąc podobnie i tak rychło odpowiedzić. Niech Bog raczy pokrzepiać siły Illmae Reumae Dnationis V-rae do podobnego odtąd zawodu, bo na tém się nie skonczy. Moje siły opuszczają mię wprawdzie coraz bardziey, proszę jednak na to nie zważać, i ilekolwiek potrzeba zaydzie, do mnie się referować.

JW. Gubernator zażądał odemnie informacyi o jakimś zbiegłym Xiędzu D. Korbut zwanym. W naszym Schematyzmie znaydują się imiona, o jakich przedtem nie słychać było np. Batóg, Torba, Redka etc., ale Korbuta żadnego nawet w tegorocznym Schematyzmie Przemyskim niema. Załączam tu niezapieczętowaną odpowiedź; proszę ją przeczytać i jesliby w istocie nie było u nas żadnego Korbuta, kazać w kancellaryi zapieczętować i do biura prezydyalnego odnieść, w przeciwnym zaś razie, jak się rzecz ma, informować mię, bo może bydz, że w ciągu zeszłego roku Korbut jaki w naszey dyecezyi zjawił się. Doctor docens znowu się zgłosił, i załączył dwa sztęplowane allegata. Prosby jego niesztęplowane nie można brać do (2) protokułu, ale trzeba mu dać rezolucyę, bo nie przestanie naprzykrzać się. W tym celu załączam kommemoracyę, aby mu in forma Rubri odpowiedziano, że przyjęcie jego do kleru tuteyszego mieysca mieć nie może. Odpowiedź tę na sztęplowanym papierze niech JX. Kanclerz konsystorski zwykłym sposobem podpisze i supplikantowi pocztą na jego koszt do Wiednia poszle, aby mu tam na Leopoldstadt pod N. 495. oddana była. Do tey odpowiedzi przyłączyć należy allegata, ktore do pierwszego swojego pisma i do drugiego załączył, i aby mu oddane były, upomina się. Drugie jego pismo załączam także. Sztępel rezolucyi JX. Kanclerzowi z mojey strony będzie bonifikowany.

O demonstracyach patryotycznych we Lwowie rozchodzą się wiesci, a jak zazwyczay z dodatkami, ktore nie obiecują nic dobrego. Zdaje się, że pełno jest takich, ktorzy usiłują lud na prowincyi przerabiać na swoją stronę. Z tąd to podobno pochodzi, że gdzie niegdzie chłopi zuchwale się stawią komisarzom cyrkularnym. — Niech Bog uchowa, aby co we Wloszech nie wybuchło, (3) bo w rzeczy samey i tu nie obeszło by się bez zamieszania.

Naystosowniey będzie, jeżeli WJP. Zubrzycki przyimie redakcyą czasopisma ruskiego. On jest biegłym w ruszczyznie, zna położenie ludu Galicyiskiego, i ma wiadomości o gospodarstwie,

---

[1]) На горі дописка еп. Яхимовича: 25. Febr. 848.

o stosunkach handlowych, przemysłowych i t. d. i naylepiey potrafi urządzeniem owego czasopisma zajmować się. Kanclerz konsystorski, rownie reszta konsystorskich członkow, mają dosyć zatrudnienia około interesow dyecezalnych, seminarzyckich, tych, ktore się tyczą Instytutu wdow i sierot kapłanskich etc.

Wspomniane wyżey Reskrypta prezydyalne i odpowiedzi oddaję. Może tymczasem jeszcze jaki Reskrypt wypadł, proszę więc uwiadomić mię przez teraznieyszą okazyę. — A gdyby się co potem ważnego przydarzyło, to wypadało by donieść mi przez woznego, wszakże dlatego dwoch konnych przy konsystorzu znajdują się.

Niech Naywyższy ocala i ustala zdrowie Illmi Reumi Dni, życzę tego z serca, i zostaję Illmae Rumae Dnationis V-ae addictissimus

M. Lewicki.

Uniow 24. Febr. 848.

Ч. 71.[1])

Łaska to tylko Waszey Excellencyi mogła z takim pobłazaniem, osądzić odpowiedzi na Reskrypta Prezydyalne i pominąć uchybienia, ktore się tak łatwo wcisnęły w korespondencyę, nagle wymuszoną, od ktorey dotąd prace Waszey Excellencyi mnie zasłaniały. Moze jeszcze więcey i waznieyszych rozkazów nastąpi, do ktorych ułatwienia zmuszonym będę odnosić się do Waszey Excellencyi, cobym daleko częściej uczynił, gdybym się nie obawiał stać się przyczyną nadwerężenia tak drogiego zdrowia Waszey Excellencyi, i Gdyby Wasza Excellencya, na podobne odniesienia, tylko głowne punkta wskazać, a zas wyrobienie expedycyi mnie zostawić raczył. Na ten czas, chętnie bym posłał woznego, ktory teraz przybywszy, jak na exekucyi siedząc, przynagla do spieszney, często mozolney pracy, co pewnie do utrzymania zdrowia, wcale się nie przyczynia. Na projekta, w odpowiedzi wyrazone, zgadzać się zdaje JW. Gubernator, przynaymniey względem dwoch, oswiadczył to przeszłego Czwartku względem sprawienia komod i zmiany bielizny, chce on jeszcze dla lepszego porządku wprowadzić, aby Alumni po dormitarzach nic własnego nie mieli, lecz tylko uzywali odzienia i bielizny funduszowey, co jednak z niejakiemi niedogodnościami byłoby połączonem.

(2) Oswiadczył także, iż wkrotce odwiedzić chce Konwikt XX. Jezuitow, i będzie examinowac ich elewów. Będzie on musiał dobrze się przygotować, jezeli nie zechce dać się omamić pozornem wykształceniem, i ocenić postępy w języku łacinskim,

---

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 29. Febr. 848.

w ktorym, iak sam powiadał, nie jest biegłym. Moze to z tego powodu i Hr. Cavriani oswiadczył zyczenie, aby statuta Seminarii, które teraz podług teraznieyszych potrzeb przerobione, i Rządowi przedłożone bydz mają, nie w łacińskim, lecz w niemieckim języku były ułożone. Jedna dla Seminarium bardzo korzystna reforma, przyidzie moze w tym roku do skutku, to jest dostarczenie materyałow na odzież i bieliznę Alumnow, przed wakacyami, gdyz na naleganie Gubernatora, preliminaria juz aprobowane przyiszły, a liwerantom ma bydz wyznaczony termin do odstawienia z końcem Maja, więc mozna się spodziewać, ze dla Alumnow zostających w Seminanium, przynaymniey suknie, w czasie wakacyow wygotowane zostaną. Dotąd, rzeczy funduszowe na rok, lub dwa lata wydawane były Alumnom i stawały się po upływie przeznaczonego czasu, ich własnością. Teraz chce P. Cavriani proponować, aby uzywane rzeczy do skarbu zwrocone były, skoro na ich mieysce, nowe wydane zostaną. Zwrócenie takowe nie wiele korzyści przyniesie dla skarbu, a będzie szkodliwym dla Alumnow, ktorzy teraz przeszłoroczną rewerendę w zimie pod płaszczem nosić, lub w domu przyodziewać zwykli, aby nową na lato, gdy bez płaszczow chodzą, zakonserwować mogli, jezeli zas w jedney (3) z początku roku, z niebardzo trwałego sukna otrzymaney rewerendzie, będą musieli wciąż chodzić, w lecie prawie wszyscy, z rozmaitemi łatami występować będą.

Relacyę Waszey Excellencyi, o jakimś zbiegłym Xiędzu D. Korbut, odesłałem do Prezydium, gdyz takowy między klerem tuteyszey Dyecezyi wcale się nie znayduje.

Doctor docens otrzyma na swe podanie rezolucye wraz z nadesłanymi allegatami, ktorą przyspieszyć potrzeba, by na nowo Waszą Excellencyę nie molestował.

Kończą się już długie zapusty, w ktorych teroryzm dla jakieys załoby nie pozwalał zwykłych zabaw w domach obywatelskich, gdyby to z tymi wszystko się skonczyło i nie powstawały nowe patryotow demonstracye z powodu co raz groznieyszych zaburzeń we Włoszech. Rozsiano tu pogłoskę, ze na wiosnę woyska rossyiskie mają obsadzić Galicyę, do czego dla ustawicznych niepokojow, łatwo by przyisć mogło.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i z naygłębszem uszanowaniem zostaję

nayniższym sługą

G. Jachimowicz.

Lwow 27. Lutego 848.

Ч. 72.

Illme ac Reume Domine! [1])

Zdolność do. wyrabiania urzędowych pism opuszcza mię wprawdzie coraz więcey i dla tego mam wdzięczność Illmae Reumae Dnationi Vestrae za oswiadczoną gotowość wyrabiania expedycyi w waznieyszych przedmiotach, byle w przypadkach odnoszenia się do mnie wyraziłem glowne punkta, ktore w takich razach należałoby w expedycyach przytaczać; z mojey jednak strony życzeniem jest, abyś Illmus Reumus Dnus odnosząc się do mnie, jak co ważnego zaydzie, swojego zdania udzielał mi, to ułatwiać mi będzie robotę, ktora mi zawsze z mozołą przychodzi, bo i pamięć mię częstokroć zawodzi i czytać przez okulary nawet z trudnością tylko mogę. Prawa także ręka odmawia mi posługi, muszę co moment pioro składać, bo nieraz przy pisaniu samo wypada mi z palcow.

Zaprowadzona w Wiedniu Akademya Umiejętności ma w zamiarze zająć się dziejami ludu ruskiego w Galicyi. Kommunikuję Illmo Reumo Reskrypt prezydyalny w tym przedmiocie do mnie wydany. Uwiadamiam o tem kapitułę i Prowincyała Bazylianow i czekać będę ich odpowiedzi, nim moją odpowiedź do Prezydyum sporządzę. Pismo s. p. JX. Barona (2) Neustern, ktore sporządził we Wiedniu, zdaje mi się, że do zrzodeł dziejow naszych należyć by mogło. W archiwum kapitulnym znaydują się także: Xięga dosyć spora, ile mi się zdaje od JX. Brodowicza z Dyecezyi Łuckiey, s. p. JX. Baronowi Neustern przysłana o wypadkach, jakich duchowieństwo ruskie tam w czasie krajowych rozruchow doswiadczało, tudzież Dyaryusze spisywane przez Biskupa Przemyskiego Ryłło i przez Chełmskiego Biskupa Ważyńskiego. Manuskrypt Brodowicza czytałem sam a o Dyaryuszach słyszałem tylko od s. p. Metropolity Angellowicza, ktory był zdania, że Ważynski ważne a Ryłło mniey ważne rzeczy zapisywał. Możeby więc i to było zrodłem dziejow ruskich, ale kto się zaymie odczytywaniem i wyrabianiem, o ktore idzie podług Prezydyalnego Reskryptu? — Z tych, co należą do kapituły i w konsystorzu zasiadają, nie może żaden tem zająć się, bo interesa kapitulne i dyecezalne jeszcze bardziey by oporem szły.

Day Boze, aby zamierzone reformy w Seminarium do skutku przyszły. O czem jednak wątpić można, bo to bez nowych wydatkow nie da się uskutecznić, i skonczą się projekta na tem, że fundusz religii nie wystarcza. Wszakże ten wzgląd na fundusz religii jest przyczyną, że Seminarium w Przemyslu dotąd nie mogło bydz urządzonym, chociaż uznano, że tego jest konieczna

---

[1]) На горі дописка еп. Яхимовича: p. 29. Februarii 848.

potrzeba. — JW. Hrabia Cavriani chciałby dwoch jeszcze prefektow systemizować i tak urządzić, aby tuż przy Muzeach mieszkali; więc i Muzea i ubikacye Prefektow reformować by potrzeba. Dawniey były muzea wewnątrz Seminarium, pociągało to za sobą niedogodności, zostały więc urządzone w officynach, gdzie przedtem kollegia teologiczne bywały. I tu nie obeszło się bez niedogodności. Przeniosłszy muzea do Seminarium powrocą dawnieysze trudności. Życzyć by także w rzeczy samey, aby kuchnia gdzie indzie była urządzona. Ale te wszystkie urządzenia nie mogą się obejść bez znacznych wydatkow, na ktore wyższa Instancya zaledwie pozwolić zechce.

Paroch Denysowa Jozef Strumienski doznał paraliżu, i żąda, aby Jan Hankiewicz, zięć jego po wyswięceniu mogł bydz do tuteyszey Dyecezyi przyjętym, bo z niego obiecywałby sobie pomocy. Prosbę jego odsyłam do Protokułu, aby na niego wzgląd miano. Prosbę tę proszę kazać zaciągnąć do Protokułu.

To co się w krajach Włoskich a nawet i niemieckich wydarza, (4) jest nader zatrważającém, że Rossyanie Galicyę zająć w pierwszym przepadku mogą, i tu gadają, rownież jak niejedne inne wiesci rozchodzą się, rozsiewane oczywiście od tych, ktorym obecny stan rzeczy nie jest dogodnym. Zostaję z wszelką życzliwością Illmae Reumae Dnationi Vae addictissimus

M. Lewicki.

Uniow 29. Lutego 848.

Ч. 73.[1])

Wasza Excellencya raczy mi wierzyć, ze moim nayszczerszem zyczeniem jest, ułatwiać ile mozności pracy, ktore od Wa. szey Excellencyi odwrócić nie mogę. Będę więc korzystać z danego mi pozwolenia, i przy daney sposobności wyrazę myśl moją, o przedmiocie, do decyzyi przedłozonym, chociaz takowa moze często tylko tyle okaże, iz interes tym sposobem traktowanym bydz nie może.

Zaprowadzona Akademia Umiejętności, zamierza wydać na zrodłach opartą Historyę kraju, ktora nasze stosunki lepiey jak dotąd wyjasnić by mogła, jezeli by mężom około niey pracującym obfite materyały dostarczone zostały.

Znaydują się zapewnie i u nas niektore dokumenta, nieznane publiczności, juz to dla tego, ze ich wazność w historycznym względzie, nie poznaną lub za mało cenioną bywa, albo dla tego, ze z obawy narazenia się obywatelom, tuteysza cenzura, ogłoszenie takowych dokumentow, nie była by pozwoliła. Mężowie w Reskrypcie prezydyalnym wskazani, nie będą mieli

---

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 9. Mar. 848.

powodu do podobney obawy i przedstawią w rzeczywistem świetle wypadki, z ktorych się okazą trwające przez wieki prześladowania rusinow. Zdaje mi się, ze teraz naywięcey o to chodzi, by wskazać, gdzie i iakowe do historyi służące dokumenta się znaydują, o czem zawiadomiona Akademia, podług zachodzącey potrzeby, zarządała by przysłania takowych w kopiach, lub tez w oryginałach, po uczynionym uzytku zwrocić się mających. Potrzeba by jednak spis dokumentow podług pewnych zasad uporządkować, i choć wkrotce wskazać, do ktorych zdarzen takowe się odnoszą. (2) Ktokolwiek tém by się chciał zająć, musiałby posiadać wiadomości historyi krajowey, i mieć dosyć czasu wolnego, by z uwagą przeglądał, często nieczytelne, lub nadwerężone rękopisma a do takiego zatrudnienia zaledwie by można ktorego z kapitulnych zobowiązać. Naylepiey by było, gdyby się tem zająć chciał JMP. Zubrzycki, ktory słyszałem miał już podać do cenzury zebranych dotąd 150 dokumentow, by takowe jako Codex diplomaticus wydrukowane zostały. Może by tez i X. Kapellan Waszey Excellencyi do tego był zdolnym, gdyby więcey czasu mu zbywało, co by mogło moze nastąpić, gdyby został spowiednikiem archikatedralnym, na ktore mieysce teraz konkurs jest wypisany, a na kapellana mogłby moze przeznaczonym bydz teraznieyszy prefekt zakrystyi X. Chominski. Moze by tez ktoremu z JXX. Professorow podobało się zająć tym przedmiotem.

Względem przeniesienia Muzeow i kuchni w Seminarium tuteyszym, miała bydz dnia wczorayszego komissya, o ktorey rezultacie jeszcze mi nie doniesiono.

Lepsze materyały na odziez Alumnow, są w projekcie, ma się sprawiać corocznie 50 płaszczów, dla kazdego 3 par szkarpytek, spodnie zimowe, z daleko drozszey jak teraz materyi wełnianey, na kształt Kazimirku robioney, spodnie letne, ktorych dotychczas nie dawano. Płotno ma dostarczać nie liwerant, lecz Cyrkuł Jasielski. Sukno ma bydz dekartowane, multan stępowany i t. d. co nowe i bardzo znaczne wydatki za sobą pociągnie, ktore projektowanem urządzeniem zabudowania (3) o wiele się pomnożą, a jak oswiadczył JP. Inzynier, więcej jak 9 tysiecy kosztować będę.

Przemyska kapituła, przysłała tutay do wyswięcenia 27. alumnow, nie wiem gdzie ich umieszczą, gdy tam wielu Xięży się znayduje, ktorzy tymczasem u swoich, lub zony rodzicow przesiadywać muszą. Między przysłanymi znajduje się i Hankiewicz, o ktorego JX. Strumienski Waszą Excellencyę prosił. Podawał juz tenze Hankiewicz o przyjęcie do tuteyszey Dyecezyi, ale dla tego, ze Rektorat o niem niepomyslną zrobił relacyę, przyjętym nie został. Zrobiono to, by dac poznać alumnom, ze ich sprawowanie w Seminarium i nadal także wpływ mieć może, lecz w czasie sessyi juz postanowiono, by Hankiewicza przyjąć, jezeli się zgłosi i uznawszy swe uchybienia o przebaczenie onych

prosić będzie, co mu tez radziłem, ale on inną drogą poyść wolał, i spowodował swego teścia, by się za nim wstawił.

Nominowany Arcybiskup, ma się konsekrować w Pradze 25. b. m. a dopiero 7 maja ma objąć tuteyszę Archidyecezyę.

Komunikowany mi Reskrypt prezydyalny dołączam, a JX. Scholastyk, ma dołączyć drugi Reskrypt, tyczący się towarzystwa wstrzemięźliwości, o ktorego postępie Prezydium nowey relacyi żąda. Jezeli by Wasza Excellencya z tego powodu odezwę do duchowieństwa uczynić raczył, prosiłbym o to, by Wasza Excellencya przy expediatur cały podpis umieścić raczył, gdyż poprzedniczą, tylko jedną literą podpisaną kurrendę, nie chciano dopuscić do druku, i żądano, bym ją poprzedniczo zawidymował.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z nayglębszem uszanowaniem

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 3. Marca 848.

N. 74.[1])

Illme ac Reume Domine!

Reskrypt prezydyalny, o postępie miernosci w napojach zaciągnąłem pro notitia do mojego protokułu, i zostawiłem sobie jego kopię, oryginał zać odsyłam, aby był wzięty do Protokołu Konsystorskiego. Niech względny Referent sporządzi Intymat do Dziekanow, ktorym zalecić potrzeba, aby kapłanow o wyrazach JW. Gubernatora uwiadomili, i jeżeli by gdzie używano wytkniętych w Reskrypcie nieprzyzwoitych sposobow, aby temu zapobiegali, a po 4. miesiącach o dalszym postępie mierności, aby konsystorzowi donieśli. Ekspedycye te zechcesz Illmus Reumus Dnus podpisać. Ja nie jestem teraz w stanie sporządzić odezwę w tym przedmiocie, bo nie tylko cierpię ból w prawey ręce, i z trudnością przychodzi mi pisać, ale nadto jeszcze, ogromny katar teraz już trzeci raz tey zimy opanował mię, i do roboty niezdolnym mię zrobił.

X. Pietruszewicz ma w zamiarze pisać historyę narodu ruskiego od pierwszych początkow, aż do zajęcia Rusi czerwoney przez Kazimierza W. Zbiera on od dawna potrzebne do tego data. Nie dał jednak dotąd żadnego dowodu, na ktorymby polegać można, ze coś takiego jest w stanie sporządzić, co by Wiedenskiey Akademii przedłożonem bydz mogło. — Jeżeli życzyć

---

[1]) На горі дописка ен. Яхимовича: p. 9. Martii 848.

sobie będzie umieszczenia przy Archykatedrze, nie (2) będę nic mieć przeciw temu. O czem jednak wątpię, bo on dopraszał się bydz umieszczonym przy mnie, aby o wikt, opał, swiatło i t. p. nie troszczył się i dla tego zyczył sobie, bydz odwołanym z Perehinska. — Gdyby na ostatek przychodziło do tego, aby do Archika(te)dry był wzięty, wypadało by rozważyć, czy dobrze będzie przeznaczać mu stallum Penitencyusza, mając na uwadze, że Penintencyariusz powinien by bydz doswiadczonym, a on niedawno kapłanem został i nie miał sposobności do nabycia potrzebnego doswiadczenia. O. X. Chominskim mowiono mi, że Oyciec jego i Stryj będący teraz sekretarzem gubernialnym postanowili prosić, aby był posłany do Instytutu Augustyanow, i tam rigorosa odprawiał. Po nim więc spodziewać się trudno, aby był u mnie kapelanem. W przypadku odejścia X. Pietruszewicza, kogoś innego szukać trzeba będzie.

Prosbę X. Strumienskiego za Hankiewiczem nie w tym celu oddałem do konsystorza, aby ten na tę prosbę zaraz był przyjętym. Hankiewicz powinien sam o przyjęcie prosić, kwalifikacyę swoją allegatami udowodnić i zadosyć uczynić temu, czego po nim konsystorz wymaga. Jeżeli by więc nie chciał uchybień swoich wyznać i o przebaczenie prosić, X. Strumienski jemu będzie musiał (3) przypisać, że go nie otrzyma do pomocy.

Zamierzone reformy w Seminarium muszą pociągnąć za sobą znaczne wydatki; jak co do czego przyidzie, może więcey nad 9 tysięcy potrzeba będzie. Bardzo zaś wątpić wypada, aby Nadworne Instancye pozwoliły na to, zwłaszcza, że w teraznieyszych czasach Rząd tyle innych nadzwyczajnych ma wydatkow.

O starozytnych zrzodłach do dziejow narodu ruskiego, żądałem informacyi od kapituły Archikatedralney i od Prowincyała Bazylianow. Jeszcze nie odebrałem nic, a tym czazem może JW. Gubernator na przyspieszenie nastawać zechce, bo już w pierwszym Reskrypcie żądał eine thunlichst beschleunigte Eröffnung. JP. Zubrzycki nayzdolnieyszym byłby do tey roboty, bo też dał już tego dowody. — Może JW. Gubernator wie już o nim, i może ja w odpowiedzi mojey nastręczać go będę.

Illmus Reumus Dnus przy mozolney pracy około przedmiotow konsystorskich, nie będziesz mogł scisłego postu zachować, z mojey więc Duszy udzielam Dyspenzy, a razem obliguję Illm. Reumum Dnum, abyś resztę w konsystorzu pracujących, skoro ktory żądać będzie, imieniem moiem dyspenzował.

Rząd niższo-austryacki nadał parafię S. Barbary JX. Litwinowiczowi. Reskrypt o tem razem z allegatami odsyłam do Protokułu Konsystorskiego, może o te allegata kompetenci upominać się będą. Tego Reskryptu kopię wziąłem do Aktow moich pro notitia. Dobrze by było, aby JX. Litwinowicz przed Wielkanocą zdążył do Wiednia i objął urząd parocha. On pewnie zgłosi się do mnie, wybrawszy się z Czerniowiec, i ja sporządzę mu tu

Instrument Instytucyi. Proszę w tym celu kazać wyszukać w Aktach i przysłać mi formę Instytucyi wydawancj przeszłym parochom.

JX. Telichowski był tu dnia wczorayszego. Odczytawszy zeznania JX. Kanclerza i sam swoje dopisał. Kommunikuję to erga restitutionem. Wypadnie teraz percypować JX. Mandyczewskiego. O tem pozniey mysl moją wyrażę. Tym czasem życzyłbym sobie, aby wyjęte były i mnie przysłane Normalia rządowe, zabraniające podobnego sposobu dobijania się o beneficya.

Posłaniec teraznieyszy bierze ztąd nieco pstrągow Perehinskich, z ktorych proszę przyjąć dwie pary na jaki dzień postny.

Zostaję z wszelką życzliwością Illmae Reumae Dnationis V-ae addictissimus

M. Lewicki.

Uniow 9. Mar. 848.

Ч. 75. [1])

Wasza Excellencya uprzedzić raczyłeś moją prośbę, udzielając łaskawie dla mnie i dla pracujących w konsystorzu dyspensę od postu, za którą w imieniu wszystkich, którzy z tey łaski korzystać będą, pokorne dzięki składam.

Wezwanie o wstrzemięzliwości i niestosownych do jey rozszerzenia od niektorych kapłanow uzywanych środkach, zostanie wkrotce z tąd wyexpedyowane, na ktore po czterech miesiącach zaledwie coś nowego będzie mozna się spodziewać od Dziekanow, wypadnie moze jednak ta korzyść, ze kler pozna chęć Rządu, aby ile mozności, wstrzemięzliwość rozszerzoną została.

JX. Pietruszewicz mając zamiar napisania historyi, nie moze nigdzie mieć tak dogodnego umieszczenia, jak u Waszey Excellencyi, gdzie niczem się nie turbując, prawie cały swoy czas moze poswięcić na wyszukanie i porownanie stosownych do swego zamiaru wypadków, mając jeszcze do tego tak liczne zasiłki z biblioteki Waszey Excellencyi. Na spowiednika byłby on jeszcze za młody, a mozeby i sam Lwów przyczyniał się do przeszkod w jego pracy. JX. Chominski, w czasie studyow teologicznych podobno nie myslał o rigorozach, gdyz nie zdawał examinow z dyalektow orientalnych, a do tego zdaje mi się, ze otrzymał drugą klasę, z jakiejs częsci Studii biblii V. F. Mogłby on wprawdzie posłanym bydz do Instytutu wiedenskiego, lecz tam musiałby dopiero chodzić na prelekcyę z orientalnych języków.

---

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 14. Mar. 848.

(2) JEJW. Gubernator zdaje się szczerze zaymować polepszeniem naszego Seminarium, co i z dołączoney odpowiedzi na uczynione projekta, zdaje się okazywać, byleby tylko znacznie pomnozone koszta nie były na przeszkodzie.

Na wezwanie Waszey Excellencyi, względem źrodeł starozytnych tutay znaydujących się, JX. Proboszcz Barwiński, miał juz oddać relacyę tuteyszey kapituły. Od JX. Prowincyała XX. Bazylianow, nic jeszcze dotychczas nie nadeyszło. JMP. Zubrzyckiego zna juz osobiscie JW. Gubernator, i niedawno był on razem z innymi członkami Instytutu Stauropigianskiego, wezwanym, ktorych animował JW. Gubernator, aby dla nacyi ruskiey byli czynnymi, obiecując swoje wsparcie, jednak z dodatkiem, allein die Trägheit werde ich nicht unterstützen. Nastaje koniecznie na to, aby czasopismo w języku ruskim było wydawane.

Dopisana odpowiedz JX. Telichowskiego, na wniesienia o udzieloney prezencie jego teściowi na parafiję Zarwanica, potwierdza podeyrzenie, ze i teraz podobne układy zajść mogły. Wynalezione normaty o nieprawnych dobijaniach się o parafiję, dołączam, tudziez formularz wydanego instrumentu instytucyi na parafiję S. Barbary w Wiedniu.

Dwa exhibita, do N. 803 i 865., zawierające żądania, aby w cerkwiach parafialnych, i w dnie powszednie nabozenstwa odprawiane były, osmielam się przedłozyć Waszey Excellencyi do dalszey decyzyi, i sądzę, ze możeby nie od rzeczy było, z tego powodu upomnąć duchowieństwo, aby częściey i nie tylko w swięta lub niedzieli, albo gdy (3) ktoś o odprawienie Mszy S. prosi, lecz ile moznosci, co dzień, chociaz nie Mszę S., przynaymniey inne jakie nabozenstwo w cerkwiach odprawiali, lub takowe dla poboznych parafian w pewnym czasie otwierać kazali, polecając diakowi, by pod ten czas, jutrznie lub nieszpory odczytał.

Dołączam też reskrypt Gubernialny, pozwalający robić uzytek z wydanego rozporządzenia papiezkiego o zaprowadzeniu i utrzymaniu karności klasztorney, ktore do tych czas jeszcze nie przyszło. Reskrypt Prezydyalny i list JW. Arcybiskupa Ormianskiego onegday otrzymany dołączam.

Z powodu zaburzen we Włoszech i nowej rewolucyi Francuzkiey, rozne niepokojące wiesci tutay się rozchodzą, i wywierają znaczny wpływ na kurs pieniężny, gdy juz wczoray był dukat po 5 f. 12 k. M. K., w kassie wexlowej taki natłok, ze az policyę musiano postawić, a ze szparkassy, bardzo wielka część zwrocenia wkładek żąda, co natychmiast, oczewiście nie moze bydz uskutecznionym i pomnaza nieufność. JWHofr. Pöcher powiadał, ze jego służący, za sprawunkiem posłany, był w czterech sklepach, lecz nic dostać niemogł, za danego mu banknota żądano srebrney monety. Tenze opowiadał, ze komitet polski, przeniosł swoją siedzibę z Wersalu do Paryza, aby mogł zostawać

w nieprzerwanym związku z zaprowadzonym tamze rządem republikanskim, i ze juz dla dania pomocy rewolucyonistom reformowaną została w Paryzu legia polska, ktorą okoliczność i gazeta powszechna potwierdza. Od niejakiego czasu juz (4) nie donoszą gazety o wypadkach w krolestwie lombardzko Weneckim, znaczna i ustawicznie pomnazająca się siła woyskowa tam się znayduje, powiadał mi jednak będący u JW. Gubernatora we czwartek, regimentowy Doktor JP. Brum, ze mają wiadomości, jakoby zmuszonym miał zostać Feldmarszałek Radecki do ustąpienia z Medyolanu. Chociaz zamieszania te w odległych zachodzą krajach, jednak wpływ ich na tuteysze umysły, jest az nadto widocznym.

Składając za przysłane pstrągi pokorne dzięki Waszey Excellencyi zostaje z naygłębszem uszanowaniem

Excellentissimi Illustrissimi ac Reumi Dni

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 11. Marca 848.

Y. 76.

Illme ac Reume Dne!

Słabość katarowa nie opuściła mię dotąd, a tak mię opanowała, że ani do czytania, ani do pisania sił nie mam.

Referaty N. 803 i 865, o skargach, ze u SS. Pietnic i u S. Piotra we Lwowie i w Brodach rzadko dzienne nabożeństwo odprawia się, pozniey przeglądnę i moze obydwa zwrocę do konsystorza, bo Referent pod N. 803. jakies niby votum pod napisem conclusum dodał, a Numer 865 simpliciter bez żadnego votum i conclusum zostawił.

Przyłączam tu prosbę Gromady z Żyrawki, ktora życzyła by sobie miec parochem X. Merunowicza, umieszczonego dotąd w T . . . . . Wdowa po X. Maxymowiczu miała się ze wszystkiem wyprowadzić do Podzanowa, z tey strony nie było by żadney zawady do postanowienia parocha w Żyrawce. Czy jednak X Merunowicz jest juz kwalifikowanym do propozycyi, to z aktow konsystorskich pokaże się.

JX. Dolnicki, Dziekan Uniowski wstawia się w swoim Exhibicie, ktory takze przyłączam, aby X. Zielski umieszczonym mogł bydz jako adm. w Kutkorzu. Wdowa po X dzu Stefanowiczu, miała także pożegnać się z tym swiatem, a owdowiałą corkę po X. Wiszniowskim przyrzeka X Zielski utrzymywać daley w Bezbrodach. Jeżeli (2) więc inna jaka nie chodzi przeszkoda, byłbym zdania, aby X. Zielskiemu poruczona była Administracya. Pocieszyło by to JX. Dolnickiego, ktorego wypada menażować, bo on

zaymuje się Prokuraturą klasztoru Słowickiego. X. Scisłowski od dawna już życzy sobie innego umieszczenia. W tych dniach odjechał do Strzelisk odebrawszy wiadomość, że oyciec na śmiertelnym łożku. W przypadku smierci, zapewnie zechce dla utrzymania sierot objąć parafię, a do Słowity nim się kto nadarzy, wypadnie, aby JX. Prokurator częściey doieżdżał i nadglądał, bo Zakonnice same nie dadzą sobie rady.

Cieszy mię to, że Illmus Reumus Dnus, JW. Gubernatorowi o rzeczach Seminarzyckich należyte przedłozenie zrobiłeś i zadowolenie jego zyskałeś. Reskrypt przezydyalny przeczyławszy, oddaję.

Czeyże pozniey będę mogł więcey co pisać. Tymczasem proszę oswiadczyć JX. Scholastykowi, że Pakiet jego dnia 11. Marca ze wszystkimi allegatami odebrałem. Zostaję z wszelką życzliwością Illmae ac Reumae Dnationis V-ae addictissimus

M. Lewicki.

W Uniowie 14. Marca 848.

(3) P. S. Encyklika Oyca Swiętego o przywroceniu karności zakonney po klasztorach nie doszła tu jeszcze. Tymczasem zostawiłem w moich aktach kopię Intymatu Gubernialnego, a oryginał oddaję.

Expedycyę do JX. Prowincyała Bazylianow niech mu z kancellaryj odeszlą.

Ч. 77.[1])

Illme ac Reume Domine!

Nie odzyskałem ja dotąd zdrowie, i dla tego nie byłem w stanie zająć się Referatami, ktore mi poprzedniczo przysłane są. Nawet leży jeszcze doniesienie kapitulne o Archiwie i Bibliotece Archikatedralney, rownie y o tem, że JPanu Zubrzyckiemu można by polecić przeyrzenie, azali tam są jakie żrodła do dziejów narodu ruskiego. Piszę ja do niego, czy można się spodziewać, aby się zajął tą pracą, i skoro affirmative odpowie mi, doniesę o tem JEJW. Gubernatorowi. Marzec dla mnie jest bardzo niepomyslny; czeyże w następującym miesiącu nie będę tak męczonym cierpieniem mojem.

Ze Lwowa rozchodzą się wieści zatrważające o podobnych demonstracyach, jakie w prowincyach włoskich zachodzić zwykły. Może to są wieści, nie mającę zasady; proszę mię jednak uwia-

---

[1]) На горі дописка еп. Яхимовича: p. 22. Mart.

domić, co się dzieje. Jestem z wszelką życzliwością Illmi ac Reumi Dni addictissimus

M. Lewicki.

w Uniowie 21. Marca 848.

Ч. 78.

Excellentissime Illustrissime ac Reverendissime Domine!

Zatrwazające wypadki, ktorych skutku przewidzieć nie można, zmuszają mnie donieść do Waszey Excellencyi z prośbą o wydanie rozkazu względem postępowania, ktore ma zachować Konsystorz, by nie nadwerężyć sumienia, i nie zkompromitować interesu Rządu i obrządku.

Skreslić musze tu nayprzod po krotce wypadek, ktory się w seminarium wydarzył, o ktorym JX. Rektor dnia wczorayszego miał przysłać relacyę, lecz dotąd nie przysłał, mogę więc tylko nieco z opowiadania powzięte tu przytoczyć. Przeszłey niedzieli około godziny czwartey przyszło kilku swieckich do seminarium, wzywając alumnow, by szli do Akademii podpisywać jakowąś prozbę do Prezydium o wyjednanie koncesyi, ktora już o szostey godzinie podaną bydź miała. W czasie, gdy im to przedstawiano, iż na to Rektorat pozwolić nie może, wszedło przemocą do Seminarium mnostwo ludzi z rożnych klas, jako to Jurystow, Alumnow ła. ob., mieszczanow, służących, zydow, kobiet, zołnierzy i t. d., ktorzy zajęli seminarzycki dziedziniec, reszta zas zastąpiło całą szeroką ulicę. — Zaczęli nalegać, by wypuszczono alumnow, dzwonić na ich zgromadzenie się, a jakiś Dobrzański wysadzony na przewroconą beczkę z wody, wzywał Alumnow do połączenia się z patryotami przedstawiając krzywdy, jakie ponoszą obywatele, obiecując rowność, wolność i t. d. JX. Rektor, nie mogąc nalegającym inaczey się oprzéć, oświadczył, iż tak nadzwyczayne wypuszczenie alumnow nie jest w jego mocy, i dla tego musi się poprzedniczo do mnie udać i posłał po fiakra. Zdaje się, że chciano cokolwiek zaczekać, lecz gdy już przyszedł fiakier, do ktorego wsiadłszy JX. Rektor już nieco był odjechał, krzyknęli w hurmie, iż ucieka, łapajcie zawołano, a pospieszywszy zatrzymano nie bardzo spieszącego fiakra i zawrocono przed Seminarium, gdzie ieszcze wsiadło do powozu pare przewodniczących patryotow, i tak odwieziono do Akademii JX. Rektora, a część alumnow, częścią przymuszonych, częścią dobrowolnie się tam udała. O tym wypadku doniosł mi JX. Wice Rektor Ilnicki i zaraz kazałem założyć konie, chcąc się udać do JW. Gubernatora i oświadczyć mu, co w Seminarium zayszło. Wychodząc, spotkałem JX. Rektora, ktoremu udało się wynieść się nieznacznie z Akademii, więc razem pojechaliśmy do JW. Gubernatora i opowiedzieliśmy, co się

stało, na co oświadczył, że on wie o tém, i że ten adres ma mu bydź przyniesionym o godz. 6., że to dobrze, iż alumni poszli go podpisać, lecz nie potrzeba ich było zostawić bez nadzoru, na co oświadczyłem, jeżeli tego potrzeba, to ja nazad odwiozę JX. Rektora do Akademii, polecił mi, bym to zrobił, że tam Professorowie także będą, a Direktor Wydziału filozoficznego JP. Stroński ma tam mieć polecone przestrzeganie porządku. Na zapytanie JX. Rektora, czyli i on ma to podanie podpisać, odpowiedział allerdings. Że tu idzie o utrzymanie porządku i uchylenie wypaść mogących excessow, dodając: aufhalten können wir nicht mehr, es handelt sich nur darum, daß wir die Leitung behalten, wie das endigen wird, weiß Gott, ich weiß es nicht, morgen werden sie vielleicht wissen, ob ich es wissen werde, kann ich nicht sagen, was bin ich schuld daran, daß ich Gouverneur bin. Po tak zasmucającem oświadczeniu odwiozłem JX. Rektora do Akademii, ktory tam przedłożony mu adres podpisał. Przejeżdżając około Zorza widziałem cały plac Ferdynanda, zajęty ludźmi różnego gatunku, ktorzy do podpisywania podobnego adresu u krawca Kulczyckiego przedłożonego cisnęli się. Po godzinie 6. oddano JW. Gubernatorowi podanie, zawierające 11 rożnych punktow, z ktorych dwa zaraz miał pozwolić i wydał rozkaz do wypuszczenia więźniow stanu, ktorzy częścią już w Niedziele, częścią w Poniedziałek więzienia opuścili. Okrzyk wszędzie się obijał radosnych wiwatow, w wieczor illuminacya wszędzie, a nayprzod pałac Gubernatora, dom gubernialny, a wszędzie w mieście i po przedmiesciach domy zostały oswietlone, więc i my musieliśmy oswiecić cokolwiek, by nie dać powodu rozjątrzenia, ktorego unikać radził sam JW. Gubernator. Dnia wczorayszego ogłoszono patent, iż Naj. Cesarz zezwolił nadanie konstytucyi w swoich krajach, była więc powtórna i daleko rzęsistsza illuminacya, do ktorey już przynaymniej jakiś sprawiedliwy był powod. Gdyby się na tem kończyło, ze tylko zbroja studentom, rzemiesnikom, mieszczanom, a nawet żydom rozdana posłużyć ma do utrzymania porządku i bezpieczeństwa, było by to zapewnie bardzo pomyslném. Lecz wiadomości krążą, iż patryoci inne mają zamiary i chcieli by wkrotce obwołać rzeczpospolitę, a w tym celu zapewnie nalegać będą, by wszystcy się z niemi połączyli, bedzie na ten czas położenie nasze bardzo trudnem. Co się mnie tyczy, gotow jestem na wszystko, i dnia wczorayszego napisałem już testament, gdyż przyniewierzyć się Rządowi na żaden sposob nie myslę. Wasza Excellencya łaskawie rozkazać raczy, by żaden z konsystorskich nie odważał się bez wiedzy i pozwolenia Waszey Excellencyi jakichkolwiek czynić podpisów, lub wysyłać do Duchowieństwa odezwy, ktorych może się domagać będą.

Tuteyszy burmistrz Festenburg oprocz odezwy Mieszczan, drugą od siebie podał do Prezydium z zapewnieniem swojey wierności, co tak oburzyło mieszczan, że JW. Gubernator na jego

mieysce Hr. Gołuchowskiego postanowił, a jemu do Czerniowiec wyjechać nakazał, co tez dnia wczorayszego uczynił.

Jak smutne wypadki zayszły we Wiedniu i jakie za sobą pociągnęły skutki, Wasza Excellencya z gazet, ktore JX. Scholastyk zapewnie dołączy, wyczyta.

Podanie JX. Dziekana Dolnickiego oddałem do kancellaryi, a że Wasza Excellencya w poprzedniczym liscie nadmienić raczyłeś, by nadać zięciowi jego x. Zielskiemu administracyę Kutkorza, jeżeli nie zachodzi jaka przeszkoda, ośmielam się przedstawić, że własnie teraz na praktyce znayduie się syn nieboszczyka Stefanowicza, na ktorego scheda w zasiewach i znayduiącym się jeszcze nie wymłoconym zbożu spadła, i ktory dla swojey siostry może by łatwiey, jak obcy mogł dać utrzymanie. Dlatego expedycyę tę do dalszego Rozkazu Waszey Excellencyi wstrzymałem.

Dołączam tu także nadesłaną notę konsystorza Przemyskiego z zapytaniem, jak na Reskrypt Prezydyalny względem Musterpredigten odpowiedzieć mają. Może Wasza Excellencya komunikować im rozkaże całe lub treść podania od Waszey Excellencyi przedłożonego.

Właśnie co odebrałem relacyę JX. Rektora, po ktorą dziś umyślnego posłać musiałem i takową dołączam. Może Wasza Excellencya jakową dyspozycye do Seminarium dać rozkaże, a dzisiay jeszcze polecę JX. Rektorowi, aby tak nieprzyzwoite przypinanie kokard alumnom nie pozwalał.

Wasza Excellencya łaskawie przyjąć raczy zapewnienie naygłębszego uszanowania, z ktorym zawsze zostaję

Excellentissimi Illustrissimi ac Reumi Domini

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 21. Marca 848.

Ч. 79.[1])

Illme ac Reume Domine!

Potrzeba by mieć zdrowie stalowe, a nie mieć żadnego czucia, aby nie bydz dotkniętym temi zdarzeniami krajowemi. Wczoraysze doniesienie wieczorem mi oddane sprawiły, że przeszley nocy każdą godzinę rachowałem, przeto dziś mocno czuię się bydz osłabionym i w krotkosci tylko Illmo Reumo Dno odpisac mogę.

Skoro nadeydzie taka pora, że bez opalenia pieca obeydz się można będzie, wypadnie mi udać się do Lwowa, tymczasem

---

[1]) На горі дописка Яхимовича: praes. 23. Mart.

muszę starać się o zapasy, bez ktorych tam utrzymywać się trudno. Nie mam nawet koni i bryczki, aby ludzi domowych z tąd zabrać. Tak zmarły moy komisarz w ostatnich czasach gospodarował.

Wypada przestrzegać, ile moznosci, Alumnow, aby się z tymi nie wdawali, ktorzy stają na czele: kokardy z odzieniem seminarzyckiem muszą się wydawać jak dziwoląg jaki. Dobrze by było zasiągnąć o tych kokardach dyspozycyi od JEJW. Gubernatora, może on zezwoli, aby seminarzysci nosili, rownie jak zezwolił stawic się (2) do Akademii i podpisywać adres.

Podanie Przemyskiego Konsystorza proszę oddać do protokułu. Wypada komunikować im kopię podania tuteyszego, aby się mogli do niego zastosować.

O Kutkorzu naylepiey będzie decydować w Konsystorzu per Vota, komu ma bydz dana administracya. Już nie raz zarzucano, że konsystorscy swoim tylko faworyzują. JX. Dolnicki prosił, aby przez moje ręce exhibit swoy podać mogł, bo mowił, nie ufa dla familiynych związkow tych, co po X. Stefanowiczu pozostali.

Exhibit Kulczyckiego oddaję także do protokułu. Nie wiem okolicznie awantury jego. Jeżeli jednak rezolucyami względnych sobie..... usprawiedliwił się, to wypadało by może przywrocić go do funkcyi woźnego.

Zostaję z wielką życzliwością Illmae Reumae Dnationis V-rae addictissimus

M. Lewicki.

w Uniowie 22. Marca 848.

Y. 80.

Excellentissime, Illustrissime ac Reverendissime Domine!

W smutnem bardzo zostaję położeniu, ktore mnie przymusza donosić Waszey Excellencyi o wypadkach tak nieszczęśliwych, że wiadomość o nich musi nadwerężać już i tak osłabione siły Waszey Excellencyi. Może też to w krotce ustanie, a ja będę szczęśliwym, jeżeli pomyslnieysze wiadomości będe mogł donosić.

Naylepiey by rownie dla nas, jak i dla Rządu było by, gdyby Waszey Excellencyi siły i okoliczności pozwoliły, choć na krótki czas przybyć do Lwowa.

Wzniecone zaburzenia dotąd jeszcze nie ustały. Przeszłego wtorku po ukończoney sessyi pytali się mnie JXX. Kanonicy, jak sobie mają postąpić, gdy się wieść rozchodzi, że mają obwołać rzeczpospolitą polską i zbierają się przyiść do nas z żądaniem, bysmy do nich przystąpili i na to się podpisali. Odpowiedziałem, że było by to oczewistem wypowiedzeniem posłuszeństwa Rządowi

i poleciłem, aby w takim przypadku żaden się nie podpisywał. Na dalsze zapytanie, jeżeli by wpadli i ktoregoś do podpisu przymusić chcieli, oświadczyłem, żeby wtenczas zasłaniali się tém, że tutay jest Konsystorz, a ja mieysce Waszey Excellencyi zastępuję, więc żeby się do mnie poprzedniczo udano, jeżeli by zaś na ktorego naglono, aby się zaraz podpisał, niech z tymi, ktorzy go napadną, do mnie przyidzie. Jeżeli by zaś, jak to się w miescie teraz dzieje, zbierano składkę a niby dla złożenia rachunku wymagano podpisów, ktorych by pozniey może nadużyć chciano, aby, jeżeli kto zechce, dał, ile mu się podoba, a przy zapisywaniu kwoty tylko N. N. położył. Z resztą oświadczyłem, iż względem dalszego postępowania odniosłem się do Waszey Excellencyi i wydania stosownych rozkazow oczekuję, a jakich kolwiek napadow tem mniey się obawiam, gdy już na naygorszy przypadek przygotowanym jestem, a nawet testament już napisałem, a tak wziąwszy całą odpowiedzialność na siebie, zaspokoiłem (2) mocno zatrwożonych JXX. Kanonikow. Tego samego dnia, to jest 21. b. m. wzmagał się coraz silniey rozruch po mieście. W rynku jakiegoś mowcę noszono, ktory do ludu przemawiał o połączenie się do zaprowadzenia polskiego rządu, a na wywołanie, czyli przystajecie? z wielkim krzykiem odpowiedziano: przystajemy. Do Gubernatora, ktory do siebie nikogo nie puszczać kazał, chciano się przedrzeć przemocą, a na głównym odwachu wśrod miasta chciano broń odebrać żołnierzom. Takie napady wywołały wystąpienie woyska, rozstawiono wszędzie piechotę, konnicę, wytoczono działa, przy ktorych kanonierzy z zapalonymi luntami stali, a znaczne oddziały woyska i milicyi mieyskiey przeciągały po ulicach. Dla usmierzenia zaburzeń wydał JEJW. Gubernator przestrogę w gazecie wczorayszey umieszczoną. Lecz umysły za nadto były zagrzane, aby podobném upomnieniem zaspokojone bydz mogły. Dnia wczorayszego musiało także woysko częścią wystąpić, częścią bydz w pogotowiu, uwięziono niektórych hersztow, a jednego z nich, jak powiadają, Dobrzańskiego uznano za waryata i oddano do domu obłąkanych. Musiano użyć ostrzeyszych środków i wydano dwie odezwy, ktore tutay załączam. Ustały zatem niepokoje, a pomiędzy woysko mało tylko było można zobaczyć przechodzących, a sklepy onegdaj zamknięte, pootwierane zostały. Może też już ustali się pokoy przez oddalenie tych, ktorzy z prowincyi licznie tutay zjechać się mieli. Na zapytanie, czyli ma poyść deputacya alumnow ruskich z prozbą o wydanie im broni, oświadczyłem, że to się z ich stanem, rownie jak i z porządkiem w seminarium nie zgadza, aby wartę obywateli, lub uzbrojeni po ulicach patrolowali, usłuchano mnie, i tylko alumni łacińskiego Seminarium z tym żądaniem udali się do Gubernatora, razem z innymi studentami. Wydarzają się przy teraznieyszem zamieszaniu dosyć zabawne wypadki i tak w czasie, jak pośrod tłumu wpadłego do Seminarium, mowca na beczce z wody stojący o wzajemnem braterstwie perorował, przytomny alumnus semin.

łać. takim zapałem się uniosł, że przyskoczywszy (3) do żyda tamże stojącego publicznie go pocałował, tak noszący żydom wodę, nie mając na sobie odzienia i nakrycia głowy, kokardę na ramieniu sobie przypiął. Nauczyciel szkoły trywialney u s. Maryi Magdaleny wszystkich swoich uczniow odprowadzał do Dominikanow, aby tam podpisywali podać się mający adres, zapewnie z jakiegoś zlecenia, aby nazbierać wzmiankowanych w gazecie tysiące, tysiące podpisow i t. d. Noszenie kokardy już ustaje, a między alumnami tylko niektorzy byli takową poprzypinali. Przed Akademią widziano alumna I. sem. w czerwoney konfederatce z siwym barankiem.

Punkta podanego adresu przetłumaczył na język ruski Bazylian X. Ustyanowicz i swoje tłumaczenie przyniosł dnia wczorayszego do Seminarium, aby poprawione było przez alumna Skomorowskiego, z ktorym przyszedł także do X. Wicerektora Ilnickiego, prosząc o sprostowanie gramatykalnych pomyłek. Wicerektor chciał to odwlec, a gdy nie chciano przystać na zwłokę, zaczął czytać, potem niby dla pomówienia z Rektorem ze stancyi się oddalił, a powrociwszy, już ich nie zastał. Tłumaczenie to ma się drukować w przedziałce, tak że na jedney stronie ma bydz po rusku ruskiemi literami, w drugiey połowie także po rusku, lecz polskiemi literami odcisnięte. A że teraz jest wolność druku, więc już wczoray, jak mi to powiadał P. Wysłobocki do stauropigialney drukarni oddane i dziesięć tysięcy exemplarzy zamowionych zostało. Prosiłem P. Wysłobockiego, pod ktorego zarządem drukarnia zostaje, aby odmowił, lub przynaymniey wstrzymał druk tego tłumaczenia, ktore między lud prosty rozsiane, mogło by wiele wzbudzić nieporozumień, a może uznano by podanie takowe jako prawo już im przyznane nie robienia pańszczyzny.

Podług umowy Professorow teologicznych i porozumienia z Direktorem teologii mają bydz od dnia jutrzejszego dawane prelekcye dla teologow z pierwszego, drugiego i trzeciego roku w naszem Seminarium w Muzeach, dokąd łacińscy alumni (4) przychodzić będą, dla teologow czwartego roku będzie z pastoralney prelekcya w klasztorze Karmelickim w refektarzu, a z katechetyki w szkołach normalnych. Tym sposobem przerwie się komunikacya alumnow ze swieckiemi i usunie się sposobność oddalania się z domu, lub z prelekcyi.

Dnia dzisieyszego chciałbym bydz u JEJW. Gubernatora około godziny czwartey, by zasięgnąć jego rozkazow względem dalszego postępowania.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i z nayglębszem uszanowaniem zostaję

naynizszym sługą
Jachimowicz.

Lwow 23. Marca 848.

Ч. 81.[1])

Illme ac Reume Domine!

Jeżeli obecne zdarzenia zatrważają, to przyszłość większem jeszcze zagraża zamieszaniem.

Do tego więc przyszło nareszcie, że absolutna Monarchia w Petersburgu tylko jeszcze i w Stambule istnieje, reszta konstytucyine są Panstwa. Gdybyż się na tem skonczyło, ale podobno Radykaliści francuscy i szwaycarscy usiłowac nie przestaną, aby wszędzie zaprowadzono rządy republikanskie. Dałby Bog, aby panujący, ktorzy zaprowadzili w swoich krajach konstytucyjne rządy, między sobą porozumieć się mogli, bo tak prędzey by się oparli propagantystom republikańskim.

(2) Czy też prawda, że we Lwowie ci, co formują Gwardyę narodową, składając przysięgę nie krolowi Galicyi, ale krolowi Polskiemu na wierność przysięgali? Jesli tego wyrazu uzyto, to Imperator Rossyiski, pisząc się krolem Polskim, nie będzie na to obojętnym, i moze zaprowadzeniu rzeczypospolitey polskiey wkroczeniem do naszey prowincyi zapobieży. Dopiero to odkryło by się zrodło nieszczęść.

Mnie jak na toż zbywa na zdrowiu, ktorego by tak bardzo potrzeba w (3) teraznieyszych okolicznosciach.

Robię przygotowania, abym do Lwowa z tąd wyjechać i przynaymniey iakiś czas zabawić tam mogł. Ale podobno, nie wiele ja tam przydam się, bo nogi także nie chcą mi służyć, w pokoju chodzę chwiejąc się, a po schodach z trudnoscią tylko chodzić mogę.

Zostaję z wszelką życzliwością Illmae ac Reumae Dnationi V-rae addictissimus

M. Lewicki.

Uniow 25. Mart. 848.

Ч. 82.

Excellentissime, Illustrissime ac Reverendissime Domine!

Przyjazd Waszey Excellencyi do Lwowa przy tak osłabionych siłach i w tak krytycznym czasie jest prawdziwą ofiarą, ktora z wdzięcznością i radością nie tylko od wszystkich stroskanych Rusinow, lecz i od Rządu przyjętą zostanie. Oczekiwać będziemy z niecierpliwoscią tak długo pożądanego przybycia Waszey Excellencyi w dniu oznaczonym, aby tylko nieprzewidziane przeszkody nie zawiodły i teraz naszey nadzieji.

---

[1]) На горі дописка еп. Яхимовича: p. 25. Mart.

JX. Rektora zobliguję, by uważnym zrobił X. Vice-Rektora Ilnickiego, że lepiey by było, gdyby przed rozpoczęciem dalszey pertraktacyi dobrym sposobem usunął się z Seminarium. Tym czasem dołączam tu skargę alumnow razem z dyspozycyą tymczasową daną Rektoratowi, ktora dnia wczorayszego ogłoszona została Alumnom zaraz po nauce Spiritualnego, ktory im dotychczasowe postępowanie ostro zganił, oświadczając, że musi podług swego obowiązku bez wszelkich ogrodek rzetelną im przedstawić prawdę. Obydwa upomnienia przyjęli Alumni w naywiększey cichości i zdaje się, że już poprzedniczy szał przeminął, całkiem inny duch w Alumnach okazywać się zaczyna.

Na odezwę z Ungwaru zrobi się z tego doniesienie, że na wydane kazania zgłosiło się tu 80 prenumeratorow, ktorzy kwotę należną w tuteyszey kancellaryi złożyli. Widać, że kler chętnie nabywał by pożyteczne książki w tuteyszo krajowym języku wydawane, kiedy ich tylu na kazania nieznanego Autora i w odmiennym języku pisane prenumerować odważyło się.

Przysłany jest tu z Gubernium do decyzyi Waszey Excellencyi protokoł (2) o X. Kropiwnickim, parochu Buczacza, który spodziewając się w krotce przybycia Waszey Excellencyi, tymczasem zatrzymałem.

Dnia wczorayszego można było już więcey, jak przedtém widzieć noszących kokardy polskie koloru czerworego z białym, jako znamiona polskiego herbu białego orła w czerwonym polu. Nie sądzę, aby takowym robiono jaką przeszkodę, gdyż podobne kokardy i między tymi widać było, ktorzy jako gwardya narodowa zebrawszy się na bazarze dnia wczorayszego militarne ewolucye robili. Do tey gwardyi należą i urzędnicy. Hr. Cavriani nasz referent patrolował na przedmieściu Żołkiewskim, powiadają, że Prokurator i Vice Prokurator Kamery Holzgethan i Pfeifer przy teyże milicyi jako szeregowi się znaydują, więc i niższych urzędnikow musi bydź znaczna liczba, co bardzo jest korzystném, gdyż zasłania od nadużyć, ktorych by od zebraney tłuszczy tak łatwo obawiać się można.

Od wysłaney Deputacyi nie tylko kanonicy łacińscy, lecz i ormiański X. Axentowicz wyexkuzował się. Dnia wczorayszego oswiadczył JX. Barwiński, iż słyszał, że Deputacya ta podług rozkazu z Wiednia danego, z drogi ma bydz zawrocona.

Dołączam także list JW. Arcybiskupa Ormianskiego i z ucałowaniem stop Waszey Excellencyi zostaję z nayglębszém uszanowaniem

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 31. Marca 848.

Ч. 83.

Illme ac Reume Domine!

X. Minczakiewicz przeznaczony na kooperatora do Tysmienicy podał remonstracyę do krajowego Prezydyum, aby mu pozwolono starać się o parafię Bronica w Cyrkule Samborskim. JEJW. Gubernator zażądał odemnie doniesienia, azali on zasługuje, aby go łasce Najjasnieyszego Pana polecić. Wzywam teraz JX. Administratora Dyecezyi Przemyskiey, aby mię uwiadomił z Aktow konsystorskich o dawnieyszey applikacyi X. Minczakiewicza. Skoro odbiorę na to odpowiedź, przedłożę zdanie Konsystorza Przemyskiego JEJW. Gubernatorowi, ale do tego potrzebny mi będzie Reskrypt Prezydyalny i Referat Konsystorski, podług ktorego X. Minczakiewicz miał bydz umieszczony w Tysmienicy.

Przeznaczona jest z tąd szynka na stoł Illmi Reumi Dni, proszę bagatelę tę przyjąć, i życząc swiąt pomyslnych, zostaję Illmae Reumae Donationis V-ae addictissimus

M. Lewicki.

Uniow 20. Kwietnia 848.

Ч. 84.

Excellentissime, Illustrissime ac Reverendissime Domine!

Raczy Wasza Excellencya łaskawie przyjąć szczere życzenia nayweselszych swiąt i oraz podziękowanie moje za przysłany mi darunek.

Przeszłey niedzieli była u mnie Deputacya gwardyi Narodowey, składająca się z dwoch oficerow i jednego szeregowca z żądaniem, aby klerowi, ktory nie wie, jak sobie ma postąpić, i po niektorych mieyscach już skargi rozne spowodował, urzędownie oznaymił o tem, co się dzieje i wskazał, jak ma sobie postępować. Oswiadczyłem na to, że ze strony Konsystorza podobne politycznych interesow tyczące się rozporządzenie wydane bydz nie może, lecz żeby prosili JE. Gubernatora, ktoremu stosunki krajowe naylepiey są wiadome, aby Konsystorzowi wskazał, co i jak ma bydz klerowi ogłoszoném. ktoremu rozkazowi jak nayspiesznicy zadosyć uczynionem będzie. Odpowiedzieli na to, że udadzą się do JE. Gubernatora i spodziewają się, że ich żądaniu zadosyć uczyni, gdy już kilka skarg w tym przedmiocie mu przedłożono. Dotąd jeszcze żadna dyspozycya nie nastąpiła.

JX. Prowincyał Bazylianow żalił się mocno na XX. Terleckiego i Ustyanowicza, ktorzy przepisow zakonnych zupełnie nie zachowują, wyjeżdżają bez wiedzy, nie chodzą do chóru, pozno w nocy, lub wcale do klasztoru nie powracają, dają zgorszenie będącym tu na studijach zakonnikom, tak że dyscyplina

klasztorna zupełnie upadła. X. Ustyanowicz, wybrany za Członka tuteyszego komitetu, otrzymawszy nakaz, aby się udał do klasztoru Hoszowskiego, sprowadził gwardystow, ktorzy JX. Prowincyałowi przedstawiali, że ten jako potrzebny dla Komitetu nie może bydz oddalonym ze Lwowa. Oswiadczyłem JX. Prowincyałowi, że takie nadwerężenia przepisow klasztornych nie mogą bydz cierpiane, i wymagają może ostrzeyszych srodków, poleciłem mu, aby rzecz całą dokładnie opisawszy Waszey Excellencyi do decyzyi przedłożył. Nazajutrz dnia 17. b. m. doniosł mi (2) JX. Prowincyał, że X. Ustyanowicz dniem wprzody wyjechał dla objęcia przeznaczonego mu mieysca w klasztorze Hoszowskim. Tym sposobem usunęło się zawikłanie, w ktore łatwo wpaśdź mogł by był Zakon Bazylianow.

Sądzę, że JX. Scholastyk dołączy text petycyi, ktorą w imieniu Rusinow podpisalismy, a ktora od JEJW. Gubernatora łaskawie przyjęta została. Będzie ona przynaymniey znakiem, że tutay oprocz polakow znaydują się jeszcze i rusini, ktorzy zawsze wiernymi będąc Rządowi, bardzo skromne życzenie zabezpieczenia swych wolności oświadczyć są spowodowani.

Reskrypt Prezydyalny i pertraktacyę tuteyszą o X. Minczakiewiczu dołączy JX. Scholastyk.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i z naygłębszem uszanowaniem zostaję

Excellentissimi Illmi ac Reumi Domini

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 22. Kwietnia 848.

Y. 85.

Illme ac Reume Dne!

Nie wiedzić, do czego przyszło by, gdyby na żądania gwardyi Narodowey miał Konsystorz wydawać rozporządzenia do kleru nie wiedzić jakie. — Dobrze się więc stało, żes Illmus Reumus Dnus deputowanych odesłał do JEJW. Gubernatora. — Chciałbym wiedzieć, czy z tego powodu Jego Excellencya wydał jaki Reskrypt do Ordinariatu i czy nie było by do Konsystorza intimacyi jakiey rządowey o zniesieniu Panszczyzny. Komisarz cyrkularny ze Złoczowa obwieścił te zniesienie w Uniowie i Jachtorowie przeszłego wtorku. — Ledwie że przy panszczyznie można tu było porobić zasiewy wiosenne; jak przyidzie do zbiorow, nie będzie zgoła komu kosic, żąc i do gumna zwozić. — Bonifikacya

przyrzeczona, kto wie, kiedy przyidzie do skutku. Ja nie mając kapitału, zostanę bez srodkow utrzymania się.

Dnia 25. kwietnia słychać było do Uniowa wystrzałow armatnich ode Lwowa. Były to znać salvy na obchod urodzin Cesarza Jego Mości, ale mogło by się było zdawac komu, że we Lwowie przyszło do krokow nieprzyjacielskich.

Podług wezwania JEJW. Gubernatora zapowiedziane było otwarcie Seymu na dzień 26. kwietnia. JX. Scholastyk doniosł mi, jakoby rada narodowa obwieściła, że Seymu nie (2) będzie; proszę mię uwiadomić, czy się w rzeczy samey podług tego obwieszczenia stało?

Text peticyi w Imieniu Rusinow podpisany nie przysłał mi JX. Scholastyk, może przez zapomnienie, zapewnie teraz go dopiero odbiorę.

X. Terleckiego należało bylo dawniey uchylić od Prokuratury zakonney. Jeszcze za rządu Arcyxięcia Gubernatora pisałem o tem do Prowincyała, ktorym był podowczas X. Fizio. Robiłem na to uważnym także JX Kossak (a); widząc się ze mną podczas gdy byłem we Lwowie, mowił mi, że czeka w tey mierze na jakąś rezolucyę gubernialną. — Bazylian Ustyanowicz może wybrał się dla tego do Hoszowa, aby jako członek Komitetu na prowincyi działał. Gdyby tylko kto z naszego Duchowienstwa za jego przykładem nie poszedł.

Może JX. Adtr. Dyecezyi Przemyskiey nadesłał już dotąd informacyę o. X. Minczakiewiczu; proszę w tym razie zalecić, aby mi teraz przysłana była, gdyż (3) chciał bym bez dalszey zwłoki rzecz tę odesłać do krajowego Prezydyum.

Przy tych nieszczęsnych zdarzeniach krajowych, ktore szeregiem po sobie następują, nie mogę przyiść do zdrowia. Alternacya nerwowa nie opuszcza mię, gdybyż przynaymniey ciepła pora już się ustaliła, może bym się kąpielami poratował. Zostaję z wszelką życzliwością Illmae Reumae Dnationis V-rae addictissimus

M. Lewicki.

W Uniowie 27. kwietnia 848.

Proszę załączony list doręczyć JX. Scholastykowi.

Y. 86.

Illme Reume Dne!

Rada Narodowa we Lwowie, a komitety po Cyrkułach nie można uważać za legalne, dla tego też JEJW. Gubernator radę Lwowską rozwiązał, a Starostom cyrkularnym polecił, aby na prowincyi Komitetow nie dopuszczali.

Cesarz Jego Mość raczył uchylić Cenzurę, przywrócił też wolność druku i obiecał nadać konstytucyę, ale ustawy tey konstytucyi muszą bydz wprzody w sposob od Najjasniejszego Pana wskazany rozważone, a w tym celu Imieniem Jego C. K. Mosci zwołano Sejm prowincyonalny, po ktorym zapewnie nastąpi Sejm walny, a wtenczas dopiero konstytucya wszystkich obowiązująca zaprowadzona będzie. Pokąd się zaś to nie stanie, winni jesteśmy stosować się do praw istniejących, i Rządowi krajowemu, dotąd wszakże w Imieniu Monarchy i podług praw istniejących działającemu posłuszeństwo oddawać. — Tego wymaga od wszystkich mieszkancow Galicyi, a szczegolniey od Duchowieństwa zaprzysiężona Cesarzowi Austryackiemu, Krolowi Galicyi wierność. Sprawiedliwie przeto Illmus Reumus Dnus wymowiłeś się o(d) rady narodowej. Uczestnictwa w niéj ja ani pozwalać, ani doradzać nie mogę, bo nie jestem mocen uwalniać kogobądź od wierności Monarsze zaprzysiężonej. Gdybym nawet poważył się zalecać komu przystąpienie do tej rady, każdy miał by prawo odmowić mi posłuszeństwa, stosownie do owego: więcej trzeba słuchać Bog(a), a nizeli ludzi. Nie (2) może też z tego powodu bydz mojem życzeniem, abyś Illmus Reumus Dnus funkcyonował w rzeczonej radzie, bo to odrywało by go od interesow Archidyecezalnych, ktorym ja sam przy nachylonym moim wieku i zwątlonych słaboscią siłach już od sporego czasu wydołać nie mogę, a ktorych regularnego ułatwiania dobro kleru i ludu naszego wymaga.

Sprawiedliwie także odmowiłeś Illmus Reumus Dnus zezwolenia, aby ze strony Alumnow do Uniwersitetu Wiedenskiego był wysłany iakiś deputat. — Alumni niech by nauk pilnowali, aby w przypadku złych klas miejsc swoich w Seminarium nie utracili. — Do ustalenia pomyslnosci kraju jest rzeczą niezbędnie potrzebną, aby liczbę kapłanow, ktorych obecnie jeszcze 147. nie staje, jak najprędzej uzupełnic można. Ci, ktorzy Alumnow od nauk odrywają i pociągają do politycznych spraw, nie miarkują, jak dalece szkodzą przez to Ojczyznie.

Na Komitet, ktory by się zajmował przestrzeganiem naszych interesow, tem bardziej zgadzam się, że to po mysli JEJW. Gubernatora stanie się, i że ten Komitet nic nie przedsięwezmie, co by się istniejącemu Rządowi sprzeciwiało.

Oprocz tych zatrważających krajowych okolicznosci biedzę się jeszcze niedostatkiem subsystencyi. Sporządzam ja prosbę do Najjaśnieyszego Pana, aby mi wsparcie jakie wyznaczyć raczył, prosbę tę może jeszcze w tym tygodniu do JW. Gubernatora odeszlę.

Zostaję z wszelką życzliwością Illmae Reumae Dnationis V-ae addictissimus

M. Lewicki.

W Uniowie 1. Maja 848.

На четвертій сторонї адреса: Reumo Dno Gregorio Jachimowicz Episcopo Pompejopolitano, nec non Archidioecesis Rit. Gr. Cath. Leopol. Eppo Suffraganeo Leopoli franco i станцїї почтові: Podhaiczyki. Franco. Lemberg 2. Mai.

Ч. 87.

Illme Reume Dne!

Nie wątpię, że list moy pod dniem 1. Maja pocztą pisany doszedł rąk Illmi Reumi Dni. Z Gazety Lwowskiey dowiedziałem się, że JE. JW. Gubernator otoczył się wymienionymi w teyże Gazecie osobami, ktorych zdania w terazniejszych krajowych zdarzeniach zasiągać postanowił. Może więc rada narodowa przestanie odtąd nalegać, abyś Illmus Reumus do niey należał.

W teyze Gazecie wyczytałem wiadomość o tem, co zaszło w Krakowie. Niepomyslny skutek rozpoczętych tam usiłowań o wzniesienie Oyczyzny, może we Lwowie także tych, co do tegoż celu dążą, uważnieyszymi zrobi, ze do krwawych kollizyi nie przyidzie.

Przykro mi jest, że w teraznieyszych okolicznościach, gdzie naywięcey czynnym należało by bydz, ja w podeszłym wieku i przy ladajakiem zdrowiu do niczego przydać się nie mogę. Zaspokajam się tylko tem, że Illmus Reumus stale mię wyręczasz. Życząc do tego zdrowia i pomocy od P. Boga, zostaję Illmae Reumae Dnationis V-rae addictissimus

M. Lewicki.

w Uniowie 5. Maja 848.

На четвертій сторонї адреса: Illmo ac Reumo Dno Gregorio Jachimowicz, Episcopo Pompejopolitano nec non Archidioecesis Metrop. Leopoliensis Eppo Suffraganeo Leopoli.

Ч. 88. [1])

Excellentissime, Illustrissime ac Reverendissime Domine!

Już z samey pisowni poprzedzającego listu Wasza Excellencya zapewnie postrzedz raczyłeś jak dalece ustawiczne napaści umysłową spokoyność mi odjęły, w tym stanie musiałem sobie życzeć udziału i wsparcia Waszey Excellencyi, ktore mi list ostatni przysłany przez pocztę przyniosł. Poznali zapewnie, że nie namowią mnie na swą strone, gdyż już potem wcale się nie zgłaszali, osobliwie, gdy i ci Biskupi i Xieża, ktorzy przystąpili

[1]) На ropi замітка митр. Мих. Левицького: Resp. 11. Maji 848.

byli, uznając swe uchybienie, publiczną odezwą krok swoy uniewinniać zmuszonymi się bydz sądzili, gdyż postępowanie ich od osob rządowych ostro ganionem było.

Komitet ruski uformował się, będzie jego głownem zadaniem przez czasopisma wychodzić mające oświecać lud ruski, dostarczać mu pożytecznych wiadomości, prostować błędy, zbijać zarzuty, wskazywać potrzeby etc., zawsze dążyć do wzmocnienia przychylności do Rządu a zatem dalekim będzie od wszystkiego, co by spokoyność zaburzyć mogło. JEJW. Gubernator chce na koszt Rządu prenumerować kilkaset exemplarzy, by takowe pomnieyszym ubogim gminom bezpłatnie rozesłane zostały.

Teraz odprawiają się sessye bardzo częste, już u JEJW. Gubernatora, już w biurze prezydyalném. Wydział, do ktorego należę, zaymuje się uporządkowaniem szkoł gminnych na posadzie narodowości. Podług przyjętey rozesłać mającey się odezwy na wszystkich szkołach parafialnych i trywialnych obwodow (2) wschodnich rowną liczbę godzin ma mieć polski i ruski język, a zaś niemiecki tylko w ostatniey klasie szkół trywialnych ma bydz dawanym. Duchowieństwo ob. łac. opiera się mocno, gdyż w szkołkach pod ich zarządem znaydujących się, niema nauczycieli, ktorzy by zdolnymi byli uczyć w języku ruskim. Rząd chce takim nauczycielom zostawić czas, by w rok, albo w dwa lata nauczyli się po rusku, co gdyby nie nastąpiło, mają bydz kwieskowani, lub do zachodnich Cyrkułow przeniesieni. Jutro będzie sessya w biurze prezydyalnem o wyborze książek dla szkoł narodowych, pojutrze konsystorska, a we srodę znowu u Gubernatora, gdzie mają bydz podane pod rozwagę srodki utrzymania kredytu krajowego, proponować mają obywatele, aby byłych poddanych przymusić przynaymniey w tym roku do odrobienia zaległych należytości: aby już teraz wynadgrodzenie za zniesioną panszczyznę przynaymnie w części oznaczyć i takową na wsparcie posiadaczy dobr wypłacić; aby żydom wolno było brać dzierzawę dobr ziemskich; aby dla przeszkodzenia zniszczyć zupełnie mogących nalegań o zwrocenie długow, zaprowadzone zostało na dwa lata moratorium. Nie wiele będę mogł w podobnych przedmiotach radzic, jednak bydź muszę, by nie zdawało się, że i ja rownie, jak niektorzy Obywatele, terroryzmem rady narodowey odstraszonym zostałem, z ktorey nadchnienia otrzymałem bezimienny list, wzywający mnie, abym się upamiętał, i usunął od zasiadania (3) w radzie Ateusza, gdyż czas bardzo krotki mi pozostaie.

Nayjasnieyszy Cesarz postanowieniem z dnia 12. kwietnia b. r. nominować mnie raczył na Biskupstwo Przemyskie. Dekret nadworney kancellaryi z dnia 26. kwietnia podpisany od Ministra wewnętrznych interessow JW. Gubernator sam osobiście mnie przyniosł, bez wszelkiey intymacyi. Szczegolnym względom Waszey Excellencyi zawdzięczając takową promocyę, będę się

usilnie starać, bym nie zawiodł zaufania, ktorém Wasza Excellencya zaszczycić mnie raczyłeś.

JX. Sielecki, odjezdzając, zostawił do przesłania Waszey Excellencyi otrzymany list od Misionarza Terleckiego, a dnia wczorayszego otrzymałem z poczty jakąś expedycyę od kooperatora Wiedenskiego JX. Barna, ktorego pisma dołączam.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z nayglębszem uszanowaniem

Excellentissimi Illustrissimi ac Reumi Domini

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 7. Maja 848.

N. 89.

Illme Reume Dne!

Z postanowieniem Biskupa w Przemyslu nie tak się rzecz ma, jak np. z postanowieniem Kreishauptmana, albo innego jakiego urzędnika, ktory dziś wyznaczonym, a jutro na swoje mieysce wysłanym bydz może. Rozumiem, że Illmus Reumus oswiadczyłeś JE. JW. Gubernatorowi z powodu nalegania Starosty Przemyskiego, że potrzebujesz uwolnienia od Biskupstwa Pompejopolitanskiego i że w tym punkcie do Rzymskiey Stolicy udawać się potrzeba. Dołączam ja w tym przedmiocie moje pismo do JW. Gubernatora, i jeżeliby co innego tym czasem tam nie intymowano, proszę to pismo zapieczętowawszy, kazać do biura Jego Excellencyi odnieść. Załączam także remonstracyę do Gubernium w interesie JX. Litwinowicza. Jeżeli by ta remonstracya nie uchodziła na prostym papierze, to proszę kazać suppletorie zastęplować, i niech zapieczętowawszy do Gubernialnego protokułu wozny konsystorski odniesie.

Życzyłbym sobie mieć exemplarz litografowany upomnienia na żądanie JW. Gubernatora do duchowienstwa po Archidyecezyi wydanego, aby się nie wdawali w stosunki i czynności rad naro- (2)-dowych. Łatwo może i tu przyiść do tego, co się dzieje w Xięstwie Poznanskim, że tych, ktorzy nie chcą się stosować do rządu i mieszają pokoy w kraju, rząd aresztuje i pod sąd oddaje. A w takim razie każdy z naszych kapłanow, ktorzy naprzeciw rządowi łączą się, sobie będzie musiał przypisać, co po tem ucierpi.

Od dnia wczorayszego ustała panszczyzna, i już wczora użyto 20 fur do wożenia gnoju za zapłatą od każdey po 20 k. M. K. i innych robotnikow w stosunku do zatrudnienia po 18 i po 10 k. M. K. płacić potrzeba. W Załukwi, Kryłosie i Perehinsku także robotnikow naymować trzeba, a to codziennie

znaczney gotowizny wymaga. Zleciłem JX. Kolankowskiemu, aby się dowiadywał, czy nie znalazł by się kto, może wreszcie z żydow, ktoryby zechciał zasiewy tegoroczne swoim kosztem zbierać, a do moich dochodow należytości, jaką umowioną kwotę wypłacić. Nie wiem, czy ten moy projekt da się uskutecznić.

Cieszy mię to, że Illmus Reumus Dnus przyrzekasz mi (3) z pewnością odwiedzić mię tu w tym miesiącu. Gdybym mogł wreszcie wiedzić o dniu przybycia, wysłałbym konie moje na gosciniec.

Zostaję z wszelką życzliwością Illmae, Reumae Dnationis V-ae addictissimus

M. Lewicki.

W Uniowie 16. Maja 848

Ч. 90. [1])

Zaraz po otrzymaném uwiadomieniu o nominacyi mojey oświadczyłem JW. Gubernatorowi, ze do Przemysla nie zaraz będę się mogł udać, gdyż poprzedniczo jeszcze od nadaney mi Dyecezyi muszę bydz uwolnionym, na co mi odpowiedział, ze tém lepiey, gdyz teraz we Lwowie jestem potrzebnym. Sądzę jednak ze on podanie Waszey. Excellencyi, do Ministra zewnętrznych interesow wkrotce odeszle, lecz kiedy z Rzymu nastąpi decyzya, przy terazniejszych zamieszaniach wcale przewidzieć nie mozna.

Remonstracye w interesie JX. Litwinowicza odesłałem do Gubernium, bydz moze, iz mu naznaczą żądaną kwote, a jezeli by to nie nastąpiło, i tym sposobem spowodowany byłby odstąpić od otrzymaney parafii, przydał by się on i tutay na referenta konsystorskiego, lub na jaki inny urząd, chociażby utracił katedrę nauki Religii w Czerniowcach, co może nowym planem Studiow zarządzonem zostanie.

Dołączam exemplarz litografowany kurrendy, z pospiechem napisaney, ktorą nawet przeyrzeć a tem mniey potrzebne poprawki i połączenia lub wyjasnienia uczynić nie mogłem. Podług konstytucyi wolne są stowarzyszenia, nie mozna więc było przeciw nim wbrew powstawać, musiałem wiele do domyslenia się zostawić.

Narady u JEJW. Gubernatora, są teraz co dzien. Wczoraysza trwała od 10 az do 3 godziny, dziś znowu moze tak długo trwać będzie. O przedmiotach i decyzyach nie donoszę, gdyż wszystko obszernie w Gazecie drukować się zwykło.

Będzie to dla mnie największem ukątentowaniem służyć wkrotce Waszey Excellencyi i osobiście złozyć dzięki za odebra-

---

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 26. Maji 848.

nych tyle dobrodzieystw, a tym czasem polecając mnie wysokim względom zostaję z naygłębszem uszanowaniem

Waszey Excellencyi

naynizszym sługą
Jachimowicz.

Lwow 18. Maja 848.

(3) P. S. Rezolucya nayjasniejszego Cesarza na podaną petycyę własnie już przyszła, podług oswiadczenia JEJW. Gubernatora ma bydz pomyslną i wkrótce mi przysłaną będzie.

Ч. 91.

Illme Reume Domine!

Gromada Winnicka polska, jak brzmi napis przycisnioney pieczęci, podała prosbę do JW. Gubernatora, aby X. Julian Sembratowicz przy parochii w Winnikach mogł bydz utrzymanym. Przyłączam o tem Reskrypt Jego Excellencyi pro notitia Consistorii. Kapłan ten, dopiero w roku bieżącym wyordynowany, nie jest pewnie kwalifikowanym do urzędu parafialnego, trudno więc będzie żądaniu Gromady zadość uczynić, zwłaszcza że o to idzie, aby paroch w Winnikach był zdolnym do sprawowania urzędu dziekanskiego.

Rozchodzą się wiesci o zaburzeniach w Wiedniu, ktore tam 17. Maja zajść miały, ale te wiesci podobno pochodzą od tych, ktorzy w zaburzeniach oyczyzny szukają. Starają się oni wszelkiemi siłami lud skłonić do swoich zamiarow, chociaz im się to nie udaje. Lud ruski jest na stronie Rządu Austryackiego. Z powodu uchylenia panszczyzny zażądali parafianie po niektorych mieyscach, aby za pomyslność Cesarza dziekczynne nabozenstwo odprawione było. W obwodzie parafii Przemyslanskiej Nabożenstwo takie juz wprzody (2) odprawiono. Jachtorowianie odprawili na początku przeszłego tygodnia, a tuteysi przeszłego wtorku z naywiększą solennością. Gospodarze, ich żony i dziatwa licznie się znaydowali, a bractwa cerkiewne ze światłem, jakby w naywiększą uroczystość asystowali. Gromady będą zapewne brać przykład jedne z drugich i także Nabożenstwo po wielu innych parafiach odprawiać. To dowodzi, jakiego ducha są Rusini.

JM. Mn. XX. Kucharski i Skibiński dowiedli w swoich twierdzeniach, w dodatku do Gazety Lwowskiej umieszczonych, jakiego są ducha i czego ruś nasza, obrządek ruski i język doswiadczyłby, gdyby podług ich zdania rzeczy stać się miały. JX. Pietruszewicz pisze uwagi swoje na te ich twierdzenia, ktore potem wydrukować i duchowieństwu naszemu komunikować trzeba będzie.

Zapewnie Illmus Reumus Dnus, przybycie swoje do Uniowa do ostatniego Maja odłozyć postanowiłeś, wygląd-(3)-dać więc będę w przyszły wtorek, albo może we środę z powodu tego, że we czwartek przypada Wozneseniје i łatwiey można się będzie od zatrudnień tamecznych na ten dzień uwolnić. Na wszelki przypadek konie moje we Wtorek i we Srode na gościńcu oczekiwać będą. Zostaję z wszelką życzliwością Illmae Reumae Dnationis V-ae addictissimus

M. Lewicki.

W Uniowie 26. Maja 848.

Załączam list do JW. Arcybiskupa Ormianskiego i bilet do JX. Scholastyka Kuziemskiego; proszę kazać doręczyć obydwom.

Y. 92.

Excellentissime, Illustrissime ac Reverendissime Domine!

Administrator parafii Winniki potrafił sobie zjednać przywiązanie swych parafijan, co mu do zasług policzonem będzie, nie jest jednak dostatecznem, by przy parafii mogł się utrzymać, gdyż do tego jeszcze niema kwalifikacyi potrzebney. Termin konkursu na Winniki konczy się 30 b. m. i zapewnie więcey kandydatow się zgłosi, dla tego wezwanym został administrator dotychczasowy, czyli nie życzył by sobie wziąść kooperaturę w Stanisławowie, o ktorą poprzedniczo prosił, gdyż on i jego żona tylko we Lwowie wychowani, do prowadzenia gospodarstwa wieyskiego nie są usposobieni.

Zaburzenia w Wiedniu aż do tego stopnia się posunęły, że Nayjasnieyszy Cesarz zmuszonym został wraz z familią wyjechać do Insbruku i tam już szczęśliwie stanął. Odjazd ten spodziewać się każe dobrego skutku, gdyż teraz dopiero Wiedeńczykom otworzyły się oczy, poznali swoy błąd i z utęsknieniem oczekują powrotu, ktory zapewnie dopiero w ten czas nastąpi, jak użyte może surowsze środki spokoy i bezpieczenstwo utwierdzą. Ministerium dotąd stale teraz tem mocniejsze, bo koniecznie potrzebne się stało. Burzyciele zaczęli już tracić tak zgubny wpływ, ktory dotąd wywierali. Powiadają tu, że między kompromitowanymi mają bydz Xiążę Sapieha i Hr. Adam Potocki, są to jednak wieści, ktore potwierdzenia potrzebują.

Lud wieyski wszędzie swą przychylność do Rządu okazuje, w szczegolności lud i kapłani naszego obrządku uznani są za naysilnieyszą podporę Rządu, tak że im tylko (2) do zawdzięczenia jest spokoy, ktory dotychczas trwa w tuteyszym kraju,

jak to wyraził JW. Gubernator w Reskrypcie do mnie pisanym, ktorego nie mogę jeszcze dołączyć, gdyż właśnie znayduje się przy kurrendzie do kleru, teraz w druku znaydującey się, a razem z rezolucyą na naszą petycyę ma bydz ogłoszonym. Rezolucyę tę kazano litografować dla generalney komendy i między Woyskiem ogłosić, exemplarz ieden dołączam.

Zapał dla ruskiey narodowości wszędzie się okazuje i łączy z oswiadczeniami przywiązania do Rządu, co polskiey partyi bardzo się nie podoba, ktora roznymi sposobami stara się przeszkadzać, osobliwie przez rozsiewanie roznych kłamstw w swoich dziennikach. JX. Kapellan Waszey Excellencyi przysłuży się wiele, jezeli zechce się podjąć sprostowania przynaymniey niektórych krzywdzących nas oswiadczeń.

Chciałem właśnie dnia dzisiejszego udać się w podroż do Uniowa i już o tem byłem zawiadomił JW. Gubernatora, gdy właśnie wczoray dowiedziałem się, że dla tuteyszego Woyska ma bydz odprawione w następującą niedziele nabożeństwo w Ogrodzie Jabłonowskim i jest życzeniem, abym ja miał tam Mszę S. dlatego, że naywięcey woyska jest ob. ruskiego. Musiałem więc moy odjazd znowu odłożyć, by zrobić przyjemność naszym grenadyerom, z ktorych 40 po części dawniey diakow już od tygodnia uczą się spiewać Христосъ воскресе, a jak powiadają Oficyrowie, że dosyć dobrze spiewają. Jeżeli by nie posłużyła pogoda, nabożeństwo będzie odprawione następującego wtorku, a tak znowu z pewnością nie wiem, kiedy będę mógł służyć Waszey Excellencyi, osobliwie, gdy teraz JW. Gubernator ze swoiey przyboczney rady uformował wzmocniony wydział stanowy, ktory nad ułożeniem przypisu wyborow do zwołać się mającego Seymu ma się zaymować, (3) na ktorym wszystkie stany rowno reprezentowane bydz mają, gdyż należąca dotychczas szlachta przy ostatniem zebraniu naszym oswiadczyła, że nie czuie się bydz umocowaną do reprezentacyi narodu. Dnia wczorayszego zastanawiano się tylko nad liczbą deputowanych, ktorych Duchowienstwo, Uniwersitet i miasta wybierać mają. Starać się będę jak nayprędzey służyć Waszey Excellencyi, lecz dokładnie czasu oznaczyć nie mogę, a przykro by mi było, gdyby konie nadaremnie były wysyłane.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z nayglębszem uszanowaniem

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 27. Maja 848.

Ч. 93.

Z wyrazow Waszey Excellencyi w ostatnim liście zamieszczonych wnosiłem, ze Wasza Excellencya juz w krotce chociaż na jaki czas przyjechać raczy do Lwowa, lecz podług oswiadczeń JP. Sędziego przyjazd ten nie jest jeszcze tak pewnym, bo zależeć ma od tego, czyli i kiedy okoliczności przybycia Waszey Excellencyi koniecznie wymagać będą. Teraz niby spokoy tutay panuje, lecz czy długo trwać będzie, tego nikt zaręczyć nie może, gdyż wzburzone umysły jeszcze się nie uspokoiły, a pobłażanie do nowych wybuchow osmiela. Tymi dniami uczniowie Humaniorow w Gymnazium akademicznym nie puścili do klasy swego Prefekta a gdy tenże razem z Direktorem JX. kan. Baranieckim przyszedł, po wysłuchanem upomnieniu wypuszczono JX. Baranieckiego, lecz Prefekta w klasie zamknięto, gdzie zapewne musieli mieć zamiar nie tylko słowami, lecz i uczynkiem go znieważyć, odparł on wprawdzie natarczywość swoją odwagą, lecz nie usmierzył zupełnie umysłow. JX. kan. Gałdecki, Rektor Seminarium łacińskiego skarzył się, że nie może wytrzymać daley w Seminarium, tak niesforni stali się jego alumni A w naszem Seminarium chcą Alumni, aby koniecznie oddalić znienawidzonego Wicerektora Ilnickiego. Przeszłey niedzieli przyszła w tym celu deputacya wraz z Rektorem do mnie, a przysłani alumni chcieli tylko ogolnie swoje nieukontentowanie z Vicerektora Ilnickiego oświadczając, podać mi na arkuszu spisane imiona Alumnow, nie wyrazając w szczegolności punktow, jakieby X. Vicerektorowi zarzucić mieli. Oswiadczyłem im, że dla tego tylko, ponieważ oni sobie życzą, przełożonego z seminarium oddalić nie można, jeżeli jakie mają krzywdy, niechay tu wyszczegolnią, a takową skargę mnie przyniosą, na ktorą wkrotce otrzymają stosowną rezolucyę. Przyrzekli wprawdzie zaraz (2) skargę takową napisać i jeszcze tego samego dnia, lub nazajutrz mi przynieść i w rzeczy samey przynieśli już prawie w nocy, bo o godzinie poł do osmey w wieczor dnia wczorayszego. Odebrawszy skargę, upomniałem ich, by spokoynie i przyzwoicie się zachowywali i to samo drugim zalecali, oswiadczyłem oraz, że nie mogę im wkrotce wydać rezolucyi, gdyż na dzień jutrzeyszy oznaczone jest solenne nabożeństwo, na ktorym wszyscy alumni znaydować się mają, że wniesione punkta muszą bezstronnie bydz badane, a sprawiedliwość wymaga, aby i oskarzonemu dano sposobność tłumaczenia się, że w tey mierze zasięgnę rozkazu Waszey Excellencyi. Lecz gdy podług doniesienia przełożonych seminarzyckich rozjątrzenie jest bardzo wielkie, umysliłem poprzedniczo zawiadomić alumnow; co się z ich skargą stanie, przytem upomnąć ich, by zachowywali przypisany porządek, a Rektorowi polecić, by radził JX. Wicerektorowi Ilnickiemu, aby dla uniknienia dalszego rozjątrzenia alumnow, na jakiś czas wstrzymał się od swego urzędowania. Mowiłem o tym wypadku dnia

wczorayszego z JE. JW. Gubernatorem i z JE. Prezydentem Krauss, obydwa byli tego zdania, aby wniesioną skargę ostro indagować.

JEJW. Gubernatorowi oswiadczyłem, że Wasza Excellencya chciałby choć na jaki czas przybydz do Lwowa, dodałem i to, ze Wasza Excellencya mocno osłabiony jesteś a nawet w pokoju z trudnością przechodzić może a tym więcey obawia się trudności chodzenia po wschodach, na co oświadczył, żeby Wasza Excellencya, przyiechawszy, nie fatygował się do niego, że on sam do Waszey Excellencyi przyidzie.

Przyszedłszy do JW. Gubernatora, oswiadczyłem mu, że tylko na krotki czas proszę go o audyencyę, gdyż tam czeka deputacya w przedpokoju — was für eine Deputation? odpowiedziałem: (3) Deputacya wypuszczonych więzniow chce mu swoje złożyć podziękowanie — na to oswiadczył: das ist kein Geheimniß i prosił, abym był przytomnym a ich zaraz zawołać kazał.

Było wszystkich może dziesięciu, między ktorymi dwoch Xięży w surdutach, na czele stanął jakiś nie bardzo młody a rownie jak i kilku innych porządną brodę mający, zapewnie obywatel, w polskim stroju i przemowił po polsku, oświadczając dzięki uwolnionych i wskazując, że przez ten czyn na wieczną sławę zasłużył. Gubernator odpowiedział na to w języku niemieckim, że swemu obowiązkowi zadosyć uczynił, spodziewając się, że oni teraz także swe obowiązki wypełniać i do uspokojenia wszędzie przykładać się będą. Lecz zaraz orator z nowym wystąpił żądaniem, aby pułk szwolezerow, ktorzy im wiele przykrości wyrządzili, ze Lwowa był oddalony. Przykro to zapewnie było JW. Gubernatorowi, odpowiedział, że tutay tylko jeden szwadron tego pułku się znayduje, że proskrypcye nigdy nic dobrego nie zrobiły i że na takowe on pozwolić nie może, sądzi, że oni ze swey strony nie będą dawać powodow do nowych zamieszań.

Że młodzież teraz tak wzburzoną się okazuje, niema się co dziwować, gdyż i ludzie w pewnym wieku i znacznym stanie znaydujący się, tak łatwo uwodzić się dają. Jakiś nieznany, lecz rządzący komitet się uformował, ktory deputacyę wyprawił do Wiednia, nie wiedzieć w czyjem imieniu. Do tey Deputacyi wybrany był X. kan. Baraniecki, lecz wymowił się, iż własnie teraz odbiera nową wieś w tenutę, chciano potem X. kan. Manasterskiego, pozniey Gałdeckiego oznaczyć, lecz gdy się nie udało, wzięli ormianskiego kanonika Axentowicza. Na czele deputacyi jest Xiąże Jerzy Lubomirski, należą do tego Dobrzański, Nowakowski Aktor, kilku kupcow, z Żydow Rabin Kohn, syn Mizesa i Horowic, w Przemyślu mają wziąść kan. Czaykowskiego, a cała Deputacya ma się składać z 33. osob. (4) Od P. Wasylewskiego wzięto cztery polskich ubiorow, Pan Nowakowski ma swoy własny ubior i wziął także pas lity sprawiony od Hr. Moszynskiej

za sto dukatow, zapewnie więc w polskich ubioraeh w Wiedniu wystąpić myslą. To tylko jest dziwne, że do tey Deputacyi nie wiedziec od kogo wysłaney przystąpił i JX. Jan Krynicki, ktory opusciwszy katedrę w niedzielę, o godzinie 9 w wieczor wyjechał. Był on u Gubernatora poprzedniczo o paszport, ktory mu wydanym został. Lecz rownie JW. Gubernator, jak i Prezydent Kraus zastanawiali się nad tym postępkiem i obydwa pytali mnie się, czyli też on opowiadał się, że odjeżdża, na co jak w samey rzeczy było, odpowiedziałem, że ja dopiero po jego odjezdzie o tem dowiedziałem się. Mowią, że deputacya ta ma podziękować Nayjaśnieyszemu Cesarzowi imieniem kraju za nadaną konstytucyą, lecz zachodzi pytanie, kto ich do tego upoważnił.

Dołączam Reskrypt Prezydyalny, ktory dopiero za radą JX. Rektora otworzyłem, by się dowiedzieć, czyli nie jest tak pilny interes, aby woznego umyslnie wysłać, pokazało się, że tu tylko chodziło o nabożeństwo, ktore się dziś odprawiać miało, a o ktorem bylibysmy nie wiedzieli, gdybym był nie odpieczętował, lub do Uniowa odesłał.

Wasza Excellencya daruje, że osmieliłem się odpieczętować. Dwa Exhibita jeden z Dekanatu Skolskiego, drugi od Konsystorza Munkaczowskiego także dołączam.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z nayglębszem uszanowaniem

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 28. Marca 848.

Ч. 94.[1])

Illme ac Reume Domine!

Pomimo to, że ledwie łażę, składam moje rzeczy w celu wyjechania zląd do Lwowa. Nie prędzey jednak będę mogł tam stanąć, jak w następujący poniedziałek, bo i spiżarnia tam prózna wymaga zapasow i coś trzeba w kieszeni mieć, a o intratę bardzo trudno teraz już, jesli zas rozeydzie się wiadomość o daro waniu panszczyzny, to moje dochody całkiem ustaną.

Postrzegano już dawniey, że JX. Wicerektor Ilnicki niema szacunku między Alumnami. S. p. JWJX. Biskup Snigurski miał go wezwać do kapituły Przemyskiey, nie przyszło jednak do tego. Miało by do scisłey indagacyi tego, co Mu Alumni teraz zarzucają i do formalney decyzyi przyjść, to wolałby złożyć urząd, anizeli stawać się przedmiotem zawasnienia w Seminarium. Proszę JX. Rektora zobligować, aby go na to uważnym zrobił.

---

[1]) На ropi замітка еп. Яхимовича: p. 30. Mart. 848.

Dawniey żadna deputacya nie mogła się udawać do Wiednia bez poprzedniczego na to zezwolenia Cesarza Jego Mości. Teraz jednak może deputacya, do ktorey JX. Kan. Krynicki, nikomu nic nie (2) powiedziawszy, przystąpił, w Wiedniu otrzyma posłuchanie, a w takim przypadku nikomu z deputowanych przymawiać nie można będzie.

Bardzo dobrze stało się, że Illmus Reumus Dnus Reskrypt prezydyalny o zapowiedzianem Nabożeństwie i Te Deum otworzyłeś i że takie Nabożenstwo w dniu oznaczonym odprawiło się. Reskrypt już do protokołu konsystorskiego wpisany do aktow oddaję.

Proszę także zalecić, aby relacyę z Dekanatu Skolskiego o parocha w Kruszelnicy Merunowicza wzięto do protokołu. Przedmiot ten potrzeba odtąd, aby w konsystorzu był pertraktowanym.

Przyłączam także odezwę z Ungwaru o wydanych tam drukiem kazaniach. Zdaje mi się, że na poprzedniczą o tych kazaniach rekwizycyę Kler nasz był uwiadomiony, ale jeśli nikt nie prenumerował, to dobrze było o tem (3) Vicarium gen. uwiadomić, aby wiedział, że daremnie by przysyłał tu exemplarze.

Przy okazyi chciey Illmus Reumus Dnus JX. Scholastyka uwiadomić, że Pakiet Gazet z dnia 28. Mart. odebrałem.

Zostaję z wszelką życzliwością Illmae Reumae Dnationis V-ae addictissimus

M. Lewicki.

Uniow 30. Mar. 848.

№ 95.

Illme ac Reume Domine!

X. Pietruszewicz odjeżdża dziś do Lwowa a stamtąd ma się udać do oyca swego, ktory ma bydz słabym i żądał widzić go. — Dyssertacyi swojey o języku ruskim nie ukonczył jeszcze, ale mowił mi, że ukonczy w domu i doręczy Illmo Reumo Dno. Spodziewałbym się, że on coś do rzeczy napisze, wszelakoż potrzeba będzie dzieło jego przeyrzeć; jabym był zdania, że najlepieyby było WJP. Zubrzyckiego do tego zaobligować, a moze on sam do niego uda się. Skoro się pokaże, że robota jego jest do zamiaru stosowna proszę zarządzić, aby do druku była dana na moy koszt, bo tę dyssertacyę w Zorzy Halickiej przytaczać nie było by rzeczą dogodną, raz że trzeba by na ruski język tłumaczyć, to zaś wymagało by długiego czasu, a potem lud ruski na prowincyi nie korzystałby z pisma literaturę a nie to, o czem lud wiedzieć potrzebuje za przedmiot mającego.

(2) Dołączam tu komemoracyę, aby parafia Załukiew była wystawiona na konkurs..

Listy do JW. Arcybiskupa Ormianskiego, JX. Scholasyka i JX. Kanonika Sozańskiego proszę z łaski swoiey kazać poodnosić.

Zostaję z uprzeymą życzliwością Illmae Reumae Dnationis V-rae addictissimus

M. Lewicki.

W Uniowie 4. Junii 848.

Y. 96.

Illme ac Reume Dne!

W ciągu przeszłego tygodnia nie było z tąd okazyi do Lwowa, nie wiem więc, jak się tam rzeczy mają od czasu wyjazdu JW. Gubernatora. — Teraz posyłam umyslnego, przez ktorego spodziewam się, że zabrane tam Gazety przysłane mi będą.

Podług twierdzeń, krążących w tuteyszych stolicach, Czesi proklamowali Cesarstwo Sławianskie, Windischgrätz bombardował Pragę, w Neapolu zabito krola i następcę tronu, Rossyanie mają zająć Galicyę, a nawet woysko Tureckie ma tu wkroczyć. Temu jednak wszystkiemu żydzi nawet nie chcą wierzyć.

JX. kanonik Tyszynski oznajmił mi ze zlecenia Illmi Reumi Dni, że patrioci z Cyrkułu Kołomyjskiego № 20. zbierają się przybydz do Uniowa. Może to będzie grono kocich Muzykantow i zechcą z koncertem swoim produkować się, tak jak się to ma dziać na wzor lwowskich artystów, nawet w Przemyslanach, a może zechcą mię przymuszać do swojej sprawy, i wmowić mi coś takiego, o czem ja ani myslę. W przypadku jednak, gdyby taka liczba Pa- (2) -triotow tu się zjawiła, kto wie, czy Gromada tuteysza nie zastąpiła by im drogę. Niedawnemi czasy zjawił się tu był jakiś od gwardyi narodowej Woyt i przysiężni chcieli go aresztować, Bauch pomiarkował, że ten Rycerz był nieszkodliwy i kazał go przepuscić. Ale oddziałowi 20 patriotów nie tak łatwa była by przeprawa.

Koszta druku dyssertacyi JX. Pietruszewicza zapłaci JX. Scholastyk na moy rachunek. Życzeniem moiem jest, aby każdemu Dekanatowi po exemplarzu gratis do czytania i złożenia w bibliotece dekanalney rozesłano. Dla mnie przydało by się kilka exemplarzy, autorowi zaś także jakąś liczbę udzielić potrzeba. Na resztę może będzie pokup, co by więc z tej przedaży zyskać się dało, życzyłbym sobie, aby oddanem było Radzie narodowej ruskiej do jej dyspozycyi.

O. X. Minczakiewiczu podałem do JW. Gubernatora relacyę jeszcze pod dniem 10. Maja r. b. N. 44. Załączam teraz (3) kon-

cept tej relacyi razem z priorami. Proszę, aby to wzięto do Aktow pro omnimoda notitia et usu officioso.

Czytałem już poprzedniczo w Wiedenskiey Gazecie rezolucyę Naywyzszą o amnestyi tych, ktorzy się Rządowi przeniewierzyli byli. O duchownych osobach rezolucya ta wyrażała, że Ordynariat ma rozpoznać, czyli znowu applikowani bydz mogą. Chciałbym wiedzić, azali ta rezolucya intymowana już Konsystorzowi od Rządu?

Przy tej sposobności oddaję Intymat prezydyalny N. 6425. do aktow, odebrawszy tymczasem exemplarz jego drukowany, a po części także litografowany.

Po dekanatach formuje się także rada narodowa ruska, ale od przeciwnikow bywają nagabywani. W Stanisławowie miało do tego przyiść, żo woysko motłoch rozproszyło. Musiało już o tem doyść okoliczne doniesienie do głownej lwowskiej rady. Kapłani tuteyszego Dekanatu (4) życzyli by sobie, abym im pozwolił tu zgromadzać się, bo zebrawszy się pierwszy raz w Glinianach w szczupłym pomieszkaniu Dziekana rada, do ktorey gromady także zaczęły zbierać się, mieścić się nie mogła i obawiają się, że im przeciwnicy tam dokuczać będą. Zezwolę ja na to, ale wprzody z Dziekanem rozmowię się. Zostaję z wszelką życzliwością Illmae Reumae Dnationis V-ae addictissimus

M. Lewicki.

W Uniowie 19. Czerwca 848.

Listy do JXJX Archydyakona i Scholastyka proszę kazać oddać, a JX. Kanonikowi Czestynskiemu przypomnąć, aby mi przynajmniey wrócił Exhibit kongredacyi de Propaganda i jego Allegat. Taka opieszałość w takiey sprawie jest do nie zniesienia — i warta by Rekollekcyi.

Y. 97.[1])

Po wyjezdzie JW. Gubernatora ucieszyli się nieco patryoci, zwazając, iz z Rządem niby woyskowym zartować nie wypada, pomimo to nie poprzestają starac się bądz jakowym sposobem zaburzenie wzniecać, do czego teraznieysze wybory porządaną dają im sposobność. JW. Hr. Gołuchowski będąc u mnie oswiadczył, ze JW. Gubernator zyczył by sobie bydz obranym na Deputata seymowego, co gdyby wczesnie było wiadomem, zapewnie wielu włoscian do tego mozna by było nakłonić, którym i na mysl nie przychodziło tak wysoko sięgać. Zrobiłem zaraz z tego uzytek, proponując Xięzom, ktorzy do mnie się zgłosili z roznych

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 25. Junii 848.

Cyrkułow, a nawet do Przemyskiey Dyecezyi należących, Zołkiewskiego i Samborskiego, aby w tym celu działali na swych parafian i sąsiedzkich Xięży do tego zachęcili. Podobnie upominani byli wiesniacy, ktorzy do tuteyszey rady się zgłaszali, a wszczegolnosci wielki wpływ w okolicy mający Jędrzey Załuzny z Kamionki wołoskiey. Upomnienia te nie były bezskuteczne, gdyż w dwoch sekcyach Cyrkułu Zołkiewskiego JW. Gubernatora wybrac mieli. W Lwowskim Cyrkule trudno to będzie uskutecznic, gdyz oprocz przeciwnych Obywateli, bardzo dużo Lwowianow wyborcow na swą stronę pozyskać się stara. Twierdzą, ze JW. Gubernator nie zyczy sobie zając posadę Ministra w teraznieyszych okolicznosciach, to jednak zdaje się bydz pewnem, ze tutay nie powroci, gdyz rzeczy jego w pałacu znaydujące się juz wyprzedają. Chociaz moze nie teraz, pewnie jednak zostanie on ministrem, a po jego uczciwosci spodziewać się mozna, ze interesa nasze dzielnie popierać będzie.

(2) Wiadomości z Pragi są bardzo zasmucające. Komenderującego Windischgrätz zona dwiema kulami, jedną w głowę, a drugą w piersi ugodzona, padła trupem przy oknie, z ktorego wyglądała, a syn niebezpiecznie zranionym został. Walka od 12. az do 14. b. m. trwała i musiała wiele sprowadzic nieszczęscia. Dom zajezdny pod Aniołem, z ktorego wystrzały na zonę komenderującego padły, zupełnie zburzony został. O rezultacie do tychczas jeszcze nie wiadomo. Znayduje się tutay nie mało takich, którzy nie mogą ukryć uciechy z tych nieszczęść, ktore tak często w stolicy i w prowincyach się wydarzają, i chętnie by coś podobnego i tutay rozpoczęli, gdyby nie dwunastotysięczna załoga, i wiadoma przychilność do rządu ludu wieyskiego nie wzniecały słuszney obawy.

Reskrypt prezydyalny, tyczący się ułaskawionych Xięży, dołączam. Co się tyczy Zustimmung des Ordinariats, takowe zostało juz wyrazone w podanych swiezo relacyach do Prezydium, by pozwolono ich w Duszstarownictwie umiescić, na co jeszcze zadney nie otrzymalismy odpowiedzi. Bydz moze, iz każą ich przenieść w odlegleysze Cyrkuły.

Dnia wczorayszego był u mnie udający się na Seym do Wiednia JX. Dziekan Gnidkowski, który z dwoma diakami i Woytem w jedney Sekcyi Cyrkułu Stryiskiego został wybranym. Oprocz niego jest jeszcze wybranym w Stanisławowskim Cyrkule X. Szaszkiewicz, a moze i więcej kapłanow po innych Cyrkułach wybiorą. Dobrze by było, gdyby nasi z polityką nieobeznani, mogli znaleść w Wiedniu rzetelnych i biegłych doradcow, gdyz i tam duzo przeciwnikow się zbierze.

(3) Uformowana tutay z obywatelow, niby ruska rada, widząc, ze zadnego zaufania pozyskać nie może i rozwiązać się musi, chce się juz poddać naszey radzie i przysyłała deputacyę z oswiadczeniem, ze na wszystkie kondycye przystanie, byli by

tylko wybrac sobie z nich przynaymniey kilku i policzyc między członkow rady, co nie było by korzystnem, gdyż im by to niepomogło, a dla nas było by z uszczerbkiem zaufania. Niema urzędowego jeszcze doniesienia, lecz wiesci krążą, iz w Cyrkule Stanisławowskim 5 Gromad nie chcą nadal mieć Xięży swoich dlatego, iz ci wpisali się do rady narodowey polskiey. O X. Mogielnickim w Komarowie, który w tym samym ma bydz przypadku, twierdzą, iz za mowę mianą w Stanisławowie bryczkę i pare koni otrzymał. Oprocz niego mają to bydz XX. Mogilnicki w Gruszczu, Lewicki w Hostowie, Piotrowski w Kordowie, Kadayski w Tłumaczu i Macieliński w Sciance. Jezeli jakowa skarga na tych Xięży nadeydzie, potrzeba będzie niemiłą rozpoczynać pertraktacyę, na ktorą patryoci narzekać będą.

Całuję stopy Waszey Excellencyi, zostając z nayglębszem uszanowaniem

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 21. Czerwca 848.

Ч. 98.

Illme ac Reume Domine!

Bardzo by dobrze było, jesli by wybor deputowanego JW. Hrabiego Stadion do skutku przyszedł. On zna dobrze stosunki Mieszkancow Galicyi i na Seymie walnym Wiedenskim najlepiey potrafił by Prowincyę tuteyszą reprezentować.

Że Patryoci Polscy do tego dążą, aby rusinom szkodzić, pokazuje się to ze wszystkich ich krokow. Dowodem tego jest także list Bogusławskiego, pisany z Podhajec. Oddaję go z kommemoracyą do Protokułu konsystorskiego. W klerze naszym nie jednemu zbywa na potrzebney roztropnosci, i nie jeden kompromittuje siebie i resztę Duchowienstwa. W Dekanacie Bobreckim zebrali się pierwszy raz na radę narodową ruską, i niektorzy zaczęli zaraz srożyć się na Polakow, a naczelnik Dekanatu[1]), miasto aby ten niepotrzebny zapał zgasił, sam miał się groźno odzywać, z czego niektorzy wnosili, że dla tego, bo ma urazę na Polakow za brata swojego. — Coś podobnego musieli niektorzy w okolicy (2) Podhajec wygadywać; broń Boże, jeśli by tam do jakich kollizyi krwawych przyszło, do czego może sami Patryoci i ich emissaryusze dadzą powód, zaraz by przypisywali to Duchowienstwu ruskiemu. Dlatego wypada wydać ze strony Konsystorza odezwę po dekanatach podług tego, co wyraziłem w kom-

[1]) Над сим словом дописка оловцем: Dzerowicz.

memoracyi. Może by też nie od rzeczy było umieścić w Zorzy Halickiej krotką jaką do ludu odezwę w tym samym sensie.

JX. Litwinowiczowi odmowiono subsidium, o ktore prosił, zapewnie na mocy Normału, że Übersiedelungskosten tym tylko urzędnikom assygnują się, ktorzy za rozkazem z jednego mieysca na drugie przechodzą, ktorzy zaś sami przeniesienia żądają, swoim kosztem przenosić się powinni. Załączam także kommemoracyę z Indorsatem Gubernialnym. aby JX. Litwinowicz ze strony Konsystorza uwiadomionym (był) de negativa resolutione.

Jak mi mowiono. w Złoczowskim Cyrkule obrano (3) na deputowanych do Wiednia Administratorow Dekanatow Złoczowskiego i Buskiego. Gdyby z reszty Cyrkułow choć po dwoch deputatow było, to była by jakakolwiek reprezentacya ruskiego duchowienstwa.

Zostaję z wszelką życzliwoscią Illmae Reumae Dnationis V-ae addictissimus

M. Lewicki.

Uniow 25. Czerwca 848.

Ч. 99.[1])

Wybory na Seym Wiedeński znaydowały liczne przeszkody, pochodzące częścią od Obywateli, ktorzy one na siebie lub swoich zwrócić wszelkiemi sposobami starali się, częścią od urzędnikow do tego przeznaczonych nie wszędzie trzymających się przepisow, częścią tez od ludu, który pierwszy raz do takich wyborow wezwany, nie poymował zamiaru wyborow i obawiał się, aby Deputowani nie podpisali się na przywrócenie zniesioney pańszczyzny. Podług umieszczonego w Gazecie spisu Deputowanych wybrano niewiele Obywateli ziemskich i między policzonymi do nich znaydują się imiona, które raczey obywateli wieyskich oznaczają. Naywiększą liczbę stanowią wiesniacy, ktorzy nie posiadając wyzszey oswiaty, tylko swojemi wotami do układu Konstytucyi przyczynić się mogą. Będą oni potrzebowali takich, ktorzy by ich prowadzić i od szkodliwych uchybien przestrzegać mogli. Naylepiej będzie mogł informować naszych Deputowanych JEJW. Gubernator, który przeciez w Cyrkule Zołkiewskim w dwoch Dystryktach wybranym został, chociaz przeciw wyborowi jego w Sokalu chcą remonstrować. Nawet gdyby nie przyjął zadnego wyboru, znaydował by się on na Seymie, gdyz ma bydz wybranym w Tryescie i na tenczas mogłby on dzielnie popierać nasze interessa, gdyz stosunki tuteysze bardzo dobrze są mu wiadome. Z naszych Xięzy wybrano 6, z Xięzy l. ob. 3. W Cyrkule Prze-

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 2. Juli 848.

myskim musiano jeszcze nie skonczyć wyborow, gdyz tego Cyrkułu nie umieszczono jeszcze w Gazecie. Wiele wyborow, jak twierdzą 18., nie przyjęto z powodu zachodzącey nieprawosci, a pomimo ze juz wybrani do Wiednia się udali, nowe wybory nakazano. Tutay (2) dopiero 30. b. m. mają wybierać trzech Deputatow Miasta Lwowa i codziennie zgromadzają się Wyborcy w sali biblioteki Osolinskiego do słuchania rozprawiających patryotow a szczegolnie adwokatow dowodzących, ze między mieszczanami nie masz takiego, ktory by mogł bydz wybranym na Deputowanego, a za tem naylepiey by było wybrać Adwokata, na co Mieszczani odpowiadając przez swego mowcę P. Jabłonskiego, w naygorszém swietle wystawili Adwokatow, przypisując im przyczyne wielu nieszczęść na kraj i pojedyncze familie sprowadzonych.

Patryoci polscy urazeni są mocno na rusinow nie chcących popierać ich sprawy, więc nie dziw, ze roznych uzywają sposobow, byle tylko zaszkodzić, chociaz sami o falszywosci swych twierdzeń są przekonani. Bydz może, iż niektorzy Xięza nieostroznie się wyrazając, dają powod do słusznych skarg, lecz i na to powinni by patryoci zwazać, ze i oni sami swoim postępowaniem tak oburzają, iz niepodobną jest rzeczą zachować cierpliwość, a przy tem jednak pięknymi słowami niby to pojednania szukają, a jak gdyby juz nastąpiło, zewnętrznymi znakami dowiesdz usiłują. Do tego zdawało im się słuzyć nabozeństwo w przeszłą niedziele odprawione. Na prozbę wysłanych od Instytutu stauropigianskiego, powtorzoną od trzech kapitanow gwardyi mieyskiey, odprawiłem w mieyskiey cerkwi przy assystencyi kommenderującego i Hr. Gołuchowskiego solenną Mszę S., a potem była processya w rynku i Ewangelie czytane przy tych samych ołtarzach, ktore były przystrojone w czasie processyi ob. ł. Na całym rynku rozstawione było woysko liniowe, wszystkie oddziały gwardyi mieyskiej narodowey i akademiczney. Salwy dawano z armat i broni ręczney, trzy bandy (3) rozstawione na rynku, a czwarta na galeryi ratuszney przygrywały w ustępach. Cały rynek napełniony był ludzmi, z których mało poboznoscią, naywięcey ciekawoscią sprowadzonych bydz się zdawało. I tego nabozenstwa uzyto na polityczną demonstracyę, gdyz na ratuszu wywieszono ruską i polską chorągiew na znak, niby juz uskutecznionego pojednania, o ktorem nikomu się nie sniło, i ktore tem mniey nastąpic nie moze, kiedy patryoci w pismach swoich rownie Rządu jak i rusinow szkalowac nie poprzestają.

Dołączam otrzymane z poczty expedycye od JW. Biskupa Ziegler i JX. Barny.

Wasza Excellencya łaskawie przyjąc raczy wyraz nayglębszego uszanowania, z ktorem zawsze zostaję

Excellentissimi Illustrissimi ac Reumi Dni

naynizszym sługą

Lwow 27. Czerwca 848. *Jachimowicz.*

P. S. Własnie na dzisieyszey sessyi wniesiono na nowo, aby Alumnow zobowiązać, (4) by prociwszy z wakacyi na nowo podawali się o przyjęcie do Seminarium, gdyz wielu znayduje się między niemi, ktorych pobyt mogł by bardzo szkodliwym bydz dla wszystkich Alumnow. Konsystorscy Referenci zwazając, iz w Seminarium ob. l. to juz ma bydz postanowioném, ze teraz nasi pierwszego roku teologowie na examin e studio biblico V. F. zupełnie stawic się nie chcą twierdząc, iz nie mieli czasu do przygotowania się, chociaz az nadto czasu mieli do zatrudniania się przedmiotami do nich nie należącymi, byliby tego zdania, aby przed odjazdem oswiadczyc Alumnom, ze po wakacyach tylko ci przyjętemi zostaną, których jako godnych Rektorat i Konsystorz uwazać będzie, o czem Konsystorz Przemyski mozna by uwiadomić, zostawiając mu do woli, jak ze swojemi Alumnami zechce postąpić. Wasza Excellencya łaskawie zadecydować raczy, czyli tym lub innym jakim sposobem ma bydz uwolnione Seminarium od indiwiduow, z ktorych dobrych kapłanow zadną miarą spodziewać się nie mozna.

Y. 100.

Illme Reume Domine!

Może Illustritas V-a jestes in praecinctu itineris na Sejm walny, bo ktoś tu mowił, że tu i owdzie postanawiano Illmum Reum Dnum na Deputowanego obrać. Dałby tylko Bog, aby temu Sejmowi nie zaimponowali studenci wiedenscy, bo oni tam dotąd panują i rozkazują tak, że oczywiscie przyszło do tego, czem Bog niegdyś Izraelitom przez Izaiasza groził: Et dabo eis Principes pueros et effeminati dominabuntur eis.

Zgadzam się zupełnie na to, aby po wakacyach tych tylko Alumnow przyimować, którzy w niczem nie uchybili, i dobrze examina poodprawiali, a zas przyjęcie odmowić umysłom burzliwym, ktorzy chwytając się terazniejszych politycznych zamachow, dowiedli przez to, że nie mają w sobie ducha do stanu kapłanskiego potrzebnego i jak teraz w Seminarium, tak potem w Dyecezyi po parafiach byli by szkodliwymi. Teologowie pierwszego roku sami sobie przypisać będą (2) musieli, że nie odprawiwszy examinow w Seminarium, na przyszły rok mieysca nie znajdą, bo dawniejsze jest rozporządzenie, że przez dwa roki w tej samej klassie żadnego karmić nie można. Należało by, aby także Konsystorz Przemyski tym samym sposobem z tamteyszemi Dyecezaninami postąpił i do tego wezwać go potrzeba.

Przyłączam dwie kommemoracye, z ktorych jedna tyczy się X. Michała Minczakiewicza, a druga X. Soniewickiego, parocha w Gwoździcu małym.

JX. Kanonik Czestynski swoją rozwlekłą i, że tak powiem, niedorzeczną pisaniną, nie mało przyczynił mi mozoły, zwłaszcza,

że od niejakiego czasu znowu dużo cierpię na zdrowiu. Sporządziłem jednak już doniesienie ad Congregationem de propaganda fide i teraz odsyłam JX. Scholastykowi, aby na pocztę oddana była. Mam (3) jeszcze sporządzić rezolucye dla JX. Czestyńskiego i Żukowskiego, jak się zachować w pełnieniu swoich obowiązkow powinni, aby nie dawali powodu na przyszłość do podobnych skarg.

Zostaję z wszelką życzliwością i uprzeymością Illmae Reumae Dnationis V-ae addictissimus

M. Lewicki.

W Uniowie 2. Lipca 848.

Ч. 101.

Illme Reume Domine!

Przyłączam tu Посланіе moje. X. Pietruszewicz przyjął skoropyś rossyiską; jak wielu innych zarzuciwszy właściwą Rusinom tuteyszym i niegdyś powszechnie używaną, po rossyisku piszą. Jesliby miano umieszczać w Zorzy Halickiey, kopię cyrylliką sporządzić by należało, aby correcte wydrukować można.

Sporządziłem także expedycyę do JX. Kanonika Czestynskiego na jego wspolną z X. Żukowskim rozprawę o zarzutach do Rzymu naprzeciw obydwom podanych. Text tey expedycyi do przeczytania pro officiosa notitia kommunikuję Illmo Reumo Dnoerga restitutionem do Aktow tey pertraktacyi. Do Swiętych Pietnic i na Łyczakow do S. Piotra dobrze by było dum et quando posyłać w powszedne nawet dnie prezbyteralistow, a z drugiey strony mniey było by powodu do zarzucania, że tam po całych tygodniach cerkwie zamknięte zostają.

Mam teraz zająć się sporządzeniem podziękowania Najjasniejszemu Panu za nadaną godność. Chciałbym wyrazić, że nader ograniczone moje dochody nie pozwolą mi tak się prezentować, jakby ta godność wymagała, że iednak ufam, iż Najjasniejszy Pan może (te)mu niedostatkowi zaradzić raczy.

Upały panują znowu i jeszcze w wyższym stopniu, jak zeszłego miesiąca. Pokazuje się już, że ziarno owsa i jęczmienia nikłe mieć będziemy, a lękać się potrzeba, że reszta także zbiorow nie odpowie nadziei.

Zostaję z wszelką życzliwością Illmae Reumae Dnationis V-rae addictissimus

M. Lewicki.

W Uniowie 12. Lipca 848.

Ч. 102.

Посланіе, którem Wasza Excellencya mnie zaszczycić raczyłeś, nie tylko od tuteyszey rady ruskiey lecz i od całego kleru i ludu z naywiększą radością i wdzięcznością przyjętem będzie, a błogosławienstwo Waszey Excellencyi wzmocni nasze siły i pobudzi wszystkich dobrze myslących do usilnego wspierania wszelkich starań, dążących do oswiecenia, podniesienia i uszczęsliwienia tak długo zaniedbanego i ucisnionego ludu, który dopiero teraz wolniey oddychać zaczął, a przy swejey ciemnocie, udzieloney mu wolnosci tak łatwo mogłby naduzyć. Deputacya, która dnia jutrzeyszego ma się udać do Waszey Excellencyi, będzie miała oraz zaszczyt podziękować Waszey Excellencyi za tak dzielne wsparcie naszych starań.

Z powodu rozpisaney rekrutacyi obawiano się tutay zapowiedzianego powstania, ktore kazdego momentu mogło by było wybuchnąć. W Poniedziałek był u mnie Feldmarschal-Leutnant Malkowki (?) z zapytaniem, czyli by mozna się spodziewać, ze pobliscy włoscianie stawili by się, gdyby do tego wezwani zostali — odpowiedzialem, ze o ich przywiązaniu do Rządu nie wątpię i spodziewam się, ze gdyby tego była potrzeba, zaraz by się stawili. Na dalsze rządanie, by ich do tego jakowym sposobem przygotować, oswiadczyłem, ze ja tylko mogłbym polecić im przez Xięzy lub inne osoby, aby wezwani do przystawienia rekrutów nie opierali się i nie słuchali, gdyby ich kto do tego chciał namawiać, do czego dodać by mozna upomnienie, ze nie tylko ci, ktorzy mają bydz wzięci do woyska, lecz inni takze, jezeli by wezwani byli, przez wdzięczność, ktorą (2) za odebrane dobrodzieystwa są winni Rządowi, do bronienia onego są obowiązani. Ułozono zatem, aby w przypadku potrzeby wysłano do nayblizszey wsi oficyra z assystencyą parekonnych zołnierzy, który do Woyta miał się udać ten gromadę wezwać, by natychmiast do Lwowa, ale tylko do rogatki dla przecięcia komunikacyi wszystcy zbroją, jaką pod ręką będą mieli, uzbrojeni się udali, oraz miał bydz natychmiast wysłany kto z gromady do nayblizszey wsi, by tam podobne uczynił wezwanie. Ogolne upomnienie pobliskich gromad uczyniono przez Xięzy, ktorym ostroznie i ustnie tylko na radzie w poniedzialek i we wtorek osobno będącym potrzebne polecenia dano. Nie przyszło jednak do wybuchu, gdyz pomimo srozenia się, wezwani stawią się do assynterunku, więc tą razą niebezpieczenstwo minęło.

Raczy Wasza Excellencya łaskawie przyjąc zapewnienie nayglębszego uszanowania z którem zawsze zostaję

Excellentissimi Illustrissimi ac Reumi Domini

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 14. Lipca 848.

N. 103.

Illme ac Reume Domine!

Spodziewam się, że ta moja odezwa zastanie Illm Reum Dnum jeszcze we Lwowie, bo wyjazd do Wiednia był przeznaczony na Piątek. Jak tu obecnie, tak teraz na pismie, życzę Illmo Reumo Dno z całego serca dobrej podróży, pomyslnego w Wiedniu pobytu i z tamtąd szczęsliwego powrotu. W przykrych teraznieyszych czasach Pan Bog raczył na nas łaskawie weyrzyć; ufam więc dobroci Jego, że w trudach dla dobra narodu ruskiego podjętych łaskami swojemi wspierać będzie Illm Reum Dnum.

Jeżeli byś Illmus Reumus Dnus życzył sobie rozmowić się w Przemyslu z członkami Kapituły, a zachodziło by niebespieczenstwo jakich tam nieprzyjemnosci od przeciwnikow, to może by najlepiej było uprzedzić rzeczonych członków Kapituły, aby się przed Przemyslem np. w Szechiniach, albo po tamtej stronie Przemysla dogodnem jakiem mieyscu dla pomowienia zebrali. — Wreszcie może by JW. Starosta porobił stosowne rozporządzenia w celu zapobieżenia napadnienia w samym Przemyslu, ale o tem wypadało by go wczesnie uwiadomić.

Przyłączam odcisk mojej pieczęci, ktory zapomniałem dać (2) i proszę abys Illmus Reumus Dnus, jak się wydarzy pora od zatrudnień sejmowych wolna, dopytał się z łaski swojej, jakby należało sporządzić rysunek eines Wappenentwurfes, który mam do krajowego Prezydium podać. Do tego potrzeba być biegłym w sztuce heraldycznej. W Wiedniu nie zbywa na posiadających tę sztukę i czey sie nadarzy kto, że za przyzwoitem honorarium rysunek sporządzi. W Reskrypcie prezydyalnym nie wyrażono, wiele wynoszą Ausfertigungsgebühren. O tem chciey Illmus Dnus dowiedzieć się bei dem General Hoftaxamte.

Jak zajdzie potrzeba pisania do mnie, najlepiey będzie stilizować: Vom gr. kath. St. Barbara Pfarramte, zur eigener Eröffnung des Metropoliten in stricto offsis., i ja moje expedycye tym sposobem oddawac będę na pocztę, i nie będzie kosztu, i expedycye pewniey dochodzić będą.

Sporządziłem moy Adress podziękowania do Najjasniejszego Pana, i teraz posyłam na ręce JW. (3) Wice Prezydenta Gubernialnego, prosząc go, aby był łaskaw w drodze prezydyalney wyżey expedyować.

Zostaję z wszelką życzliwością Illmae ac Reumae Dnationis V-rae addictissimus

M. Lewicki.

W Uniowie 26. Lipca 848.

P. S. Na pieczęciach zwykły się dodawać insignia orderowe. Na wycinku, o którym wyżey namieniłem, niema żadnych, bo w ten czas, kiedy moja pieczęć była rznięta, zaszczytu orderowego nie miałem. Może wypadnie uważnym na to zrobić tego, który się podeymie sporządzić heraldycznie den Wappenentwurf.

Ł. 104.

Dnia dzisieyszego w wieczor o 8 godzinie wyjezdżam do Wiednia zwyczaynym szypkowozem, w ktorym oprocz konduktora, nikt obcy nie będzie się znaydować. Jutro o godzinie 6. z rana mam stanąć w Przemyslu, a tamteyszych JXX Kanonikow prosiłem, by spacerem wyiszli az do poczty, gdyż czas za krotki mi pozostanie, bym ich mogł odwiedzić w ich pomieszkaniach. W Poniedziałek a naydaley we Wtorek spodziewam się stanąć w Wiedniu, o czem juz niektorzy tam znaydujący się Deputowani są uwiadomieni, i wskazą mi formalnosci, które tam będę musiał uskutecznić, nim się będę mogł przyłączyć do toczących się obrad. Spodziewam się, ze za błogosławienstwem Waszey Excellencyi będę się mogł choć cokolwiek przyczynić do dobra publicznego, opierając się zamachom burzycieli spokoju i broniąc swobody, któremi Opatrzność nas obdarzyć raczyła, i mam nadzieje, ze Bóg łaskawy słabe moje siły pokrzepi, ktore całkiem do pomnozenia Jego chwały i dobra moich bliźnich poswięcić pragnę.

Z przysłanego odcisku pieczęci bardzo łatwo sporządzić da się rysunek herbu, do którego podobnoś tylko ta zmiana dodaną będzie, ze troysty krzyz we srodku, a z jedney strony mitra, z drugiey zas pastorał stanie, jak to na herbie s. p. Arcyb. Ankwicza widziec się daje.

Postanowiono na seymie, aby nie tylko listy do Deputowanych pisane, lecz i wszystkie listy od Deputowanych do osob w kraju znaydujących się, pisane (2) od opłaty pocztowey były wolne, a dla zapobiezenia naduzyciom listy deputowanych w mieyscu na to oznaczoném oddawane i własciwym sztęplem oznaczone bydz mają.

Na dniu 31. b. m. jako w rocznicę stracenia Wiszniowskiego chcieli by patryoci demonstracyę zrobić, odprawiać nabozenstwo na mieyscu stracenia, a niektorzy z Xięży I. o. udawali się juz do JW. Hr. Gołuchowskiego, by im pozwolił przy tey sposobnosci mieć kazanie, na co im odpowiedział, ze nie do niego nalezy oznaczać, kto i gdzie ma mieć kazanie, aby się z tem do swego Konsystorza udali. JEx. Kommendérujący oświadczył, ze pod zadnym warunkiem na takową demonstracyę nie pozwoli. Oczekuje on jednak końca tego miesiąca z ogłoszeniem nadesłanego rozkazu, aby wszystcy z obcych krajow sprowadzeni bracia tułacze w przeciągu dni trzydziestu z kraju się oddalili, co teraz jeszcze

mogło by sprawić niejakie zamieszanie, gdyby i zamierzona demonstracya odmowioną, a razem i tak nieprzyjemne wydalenie ogłoszonem zostało.

Dnia wczorayszego przysłał JE. Kommenderujący umyslnego z zapytaniem, kiedy i o ktorey godzinie wyjadę do Wiednia, zdaje się, ze moze bacznych na to uczynić chciał kommendantow załóg znajdujących się w miastach, przez ktore przejezdzać będę, a moze też chciał się tylko dowiedzieć, czyli mnie jeszcze zastanie, gdyz sam z adjutantem swoim przybył na pozegnanie.

Prezydium w Konsystorzu oddałem juz JX. Archydijakonowi i spodziewam się, że interessa konsystorskie dobrze i podług mozności spiesznie wyrabiane będą.

Racz Wasza Excellencya bydz przekonanym o mojey szczerey chęci wypełniania rozkazow, ktoremi Wasza Excellencya mnie zaszczycić zechce i oraz przyjąć zapewnienia nayglębszego uszanowania, z ktorem zawsze zostaję

Excellentissimi Illustrissimi ac Reverendissimi Domini

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 28 Lipca 848.

Ч. 105.[1])

Wasza Excellencya łaskawie darować raczy, że już od 1-go b. m. znaydując się w Wiedniu, dopiero dzisiaj znalazłem nieco wolnego czasu by Waszey Excellencyi, donieść o skutku danego mi zlecenia i o tuteyszych na Seymie pertraktujących się przedmiotach.

Zaraz po przyjezdzie moim, starałem się dowiedzieć o ilości, jaką za sporządzenie Dyplomu na godność Prymasa złozyć potrzeba, lecz odpowiedziano mi w Hoftaxamcie, ze tam dwojaka taksa się nalezy, jedna za nadaną godność 500 fl. a zaś za Dyplom 200 fl., a gdy oswiadczyłem, ze o pierwszey taxie Waszą Excellencyę nie uwiadomiono, i tylko drugą taxę chciałem zapłacić, powiedziano, ze te taxy nie mogą bydz rozdzielone, gdyz razem wyznaczone zostały i wydano mi dołączoną taxnotę. Udałem się potem do Ministra Finansow JEP. Krauss, ktory przy oswiadczeniu swego Uszanowania radzi Waszey Excellencyi by podać prosbę, do Nayjasniejszego Cesarza, o darowanie taxy od honorowey tylko i zadney korzyści nie przynoszącey godności, a do uskutecznienia tey prosby on się naychętniey przyczyni.

---

[1]) В горі дописка митрополита: Resp. 24. Aug. 848.
29. d. postatio 500 f.

Jezeliby zaś Waszey Excellencyi wolą było, obydwie taxy zapłacić, prosiłbym tylko o zwrocenie taxnoty, by żądaną kwotę mogłem złożyć do kassy.

Dołączam takze herb odmalowany z przysłaney pieczątki, z ktorym insignia Primasa mają bydz połączone. Zdaje się, ze zrobią tylko tę roznicę, ze po bokach postawią pastorał i Mitrę a po srodku krzyz potroyny, gdyz podobny herb widziałem wycisnięty na Szematyzmie z czasow s. p. Arcybiskupa Ankwicza.

Interessa Seymowe, bardzo pomału postępują. Przez cały czas mego pobytu zatrudniam się tylko ułozeniem porządku, jakim przedmioty pertraktować się mają. Występuje bardzo wielu z potrzebnemi i niepotrzebnemi poprawkami, byle by tylko coś powiedzieć. Między deputowanymi znayduje się nie mało az nadto liberalnych, zdaje się jednak większa liczba do umiarkowanych należyć. Do wydziału, ktory ma ułozyć rys konstytucyi i mnie takze obrano.

(2) Wydział ten, zebrawszy się, wybrał z grona swego Prezydenta, jego zastępcę i sekretarza, a zwazywszy iz 30 osob nie łatwo naradzać się moze, postanowił dwie komissye, jedną składającą się z 3 członkow do wyrobienia ogolney części konstytucyi, a druga z 5 członkow do sporządzenia szczegolney części. Jezeli te prace wygotowane zostaną, dopiero wtenczas będziemy się naradzać nad szczegolnymi paragrafami; co ułozymy, będzie dano pod rozwagę dziewięciu postanowionych Sekcyi, a dopiero przedłozonem zostanie Seymowi. Podług dotychczasowego postępowania sądząc, potrzeba będzie przynaymniey 3 miesięcy do przyięcia projektu. Naywaznieyszym byłby dla nas podział Galicyi, ktoremu polacy wszelkiemi siłami się opierać będą. Sessye co dzien od 10 do 2, 3, a czasem i dłużey trwają. O godzinie 9 kazdy w swoim oddziele ma się znaydować, po południu od godziny 5 lub 6 odbywają się sessyi w oznaczonych komissyach, ktore czasem do 10 trwają, a tak cały dzień przemija, ze z deputowanymi naszymi tylko o godzinie 8 z rana, w ktorym to czasie niektorzy do mnie się schodzą, porozumiewać się mozna. O podziale Galicyi jeszcze nie pertraktowano, polacy jednak odzywają się przy sposobności z tym, ze w Galicyi jest tylko polska narodowość, ze roznica obrządku nie stanowi narodowości i t. d. Ich wynurzenia posłużą do zbierania odpowiedzi, jak rzecz ad serio przyidzie.

Byłem u nowego Gubernatora Galicyi JW. Zaleskiego, ktory dobre chęci okazuje, obawiać się jednak potrzeba, ze pod wpływem szlachty nie naylepiey popierać będzie nasze interesa. O Hr. Gołuchowskim sądzą tu, iz on za swoją posadę podziękuje. Powrot Cesarza ma nastąpić w przyszłą subotę. Deputacya jeszcze dotąd nie powrociła z Insbruku.

Minister Krauss i JE. Pillersdorf, ktory na Seymie przy mnie siedzi, zasyłają swoje uszanowanie.

Pomieszkanie moje znayduje się na Himmelspfortgasse N. 956, drugiem piętrze, mam trzy pokoje ze wszelkim urządzeniem, lecz dosyć drogo na mięsiąc 70 fl. C. M.

(3) Nasi wieyscy Deputowani przyzwyczaili się już nieco do Wiedenskiego życia, lepiey by zapewnie było, gdyby umieli po niemiecku, gdyz po mimo najlepszey chęci głosują czasem za takowym wnioskiem, ktory by pewnie odrzucili, gdyby wiedzieli o co chodzi, a nie chcą zupełnie zaufać takim, ktorzy by im przewodniczyć mogli, lub słuchają podszeptow pod dobrym pozorem od nieprzyjaznych uczynionym.

Oczekując dalszych rozkazow Waszey Excellencyi, zostaję z naygłębszem uszanowaniem

Excellentissimi Illustrissimi ac Reverendissimi Dni

naynizszym sługą

G. Jachimowicz.

Wiedeń 10. Sierpnia 848.

Ч. 106.[1])

Podług rozkazu Waszey Excellencyi, zapłaciłem taxę należącą się za nadaną godność Prymasa i sporządzenie potrzebnego na to dyplomu. Otrzymane zakwitowanie dołączam. Do dalszey dyspozycyi Waszey Excellencyi, zostaje u mnie 298 fl. M. K. gdyż tylko 2 fl. za odmalowanie herbu z przysłaney pieczęci zapłaciłem.

JEJW. Minister finansow zasyłając swoy ukłon Waszey Excellencyi, kazał oświadczyć, ze juz przed dwoma miesiącami podanie Waszey Excellencyi o polepszenie dotacyi Cesarzowi przedłożył i ze swojey strony się wstawił, aby pomyslnie rezolwowanem zostało, nie wie tylko, dla czego do tych czas jeszcze zaległo, zapewnie z powodu, że Cesarz w Insbruku się znaydował, musiała nastąpić niejaka zwłoka, a teraz niepokoy w Wiedniu, deputacye roznego gatunku, nie mało przeszkadzają.

W Nuncyaturze znayduje się tylko Auditor, który oswiadczył, ze o moim interesie nic nie wie, a o nominacyi tylko b. m. się dowiedział, zdaje mu się jednak, ze nuncyusz musiał pisać do Rzymu, gdyz mu z tamtąd doniesiono, że o mojey promocyi pozniey otrzyma wiadomość. On chciałby rozpoczynać proces kanoniczny, co mu wyperswadowałem. Moze teraz po uspokoje-

---

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 4. 8-bris 848.

niu we Włoszech i zawarciu jakowey umowy z Oycem S., nastąpi moje uwolnienie od Dyecezyi Pompejopolitanskiej, a natenczas będę prosił, aby mi choć przynajmniey odtąd przyznano dotacye nadanego mi Biskupstwa, i spodziewam się, ze tymczasem przyznane zostanie polepszenie dotacyi Waszey Excellencyi, a moja pensya tem łatwiey na następnego sufragana przeniesioną zostanie.

JE. Ministrowi Doblhof przedstawiłem ustnie, ze konieczna jest potrzeba postanowienia przynaymniey jednego urzędnika z Rusinów dla interesow ruskich w Ministerium spraw wewnętrznych, ktoryby dokładnie z obrządkiem, stosunkami i pismem ruskiem był obeznany, a gdy takową potrzebę uznał, zarekomendowałem mu bawiącego teraz w Wiedniu komisarza cyrkularnego p. Kalitowskiego, ktory jako syn kapłana Dyecezyi Przemyskiey, z interesami naszego obrządku obznajomiony, takowe będzie mogł popierać. Zanotował sobie nazwisko i polecił aby mu się przedstawił.

JE. Minister sprawiedliwosci P. Bach, kazał mi przez JP. Professora Kotter oswiadczyć, ze chciał by się ze mną widzieć. Dnia jutrzeyszego mam bydz u niego o godzinie 6 wieczorem.

(2) Tutay wciąz są niepokoje z roznych powodow pochodzące. W przeszłym miesiącu walka krwawa z rolnikami, w tym miesiącu demonstracye przez skupianie się liczne po wszystkich ulicach, poprzylepianie i wywoływane paszkwile na przeciw Rządowi, Religii, pojedynczym osobom, roznym towarzystwom i t. d. Na dużym Arkuszu przedawano tu: der Papst ist verrückt — to znowu: der Papst hat geheirathet, przed kilkoma dniami: Geheimniße der Wiener Konsistoriums der Erzbischof, der Weihbischof und der Kanzleydirektor. Zaprowadzono publicznie loże Freumaurer. Do sekty Deutschkatholiken przyłączyło się pare tuteyszych księzy i swoje zbory publicznie ogłaszają drukowanymi plakatami. Wydalony z tąd republikanin Dr. Schütte znowu się tutay znayduje i z klubem demokratycznym połączony rzeczpospolitą w Wiedniu zamysla wywołać, mowią ze i Hecker ktoremu w krolestwie Würtenberskim nie udało się urządzić rzeczypospolitey, tutay przybędzie. Dnia onegdayszego o godzinie pół do jedenastey, krzyk ogromny był na ulicy, przy ktorey ja mieszkam, przeciągała ulicą gwardya akademiczna, składająca się z kilku tysięcy, do ktorey liczny orszak ciekawych się przyłączył. Niesiono chorągwie i pochodnie, poprzedzała muzyka woyskowa, a gdy ta przestawała, spiewano hucznie piesni Arndta: Was ist der Deutschen Vaterland. Niedaleko od mego pomieszkania zastanowili się wszyscy i wzniesli wiwat Deputowanemu z Pragi Księgarzowi Borosch, dopiero domyslałem się, ze to ma bydz Fackelzug. Miało do zgromadzonych mowę kilku deputowanych, lecz nie mozna było nic słyszeć, oprocz odbijających się wyrazow Reaktion — Freuheit der Völker — Kampf auf Leben und Tod — Aristokratie — Demokraten mit Leib und Seele i tym

podobne teraz ulubione i z wielkim applauzem słuchane wyrazy. Wrzawa ustawiczna trwała az do pół do dwunastey, poczem gdzies daley się udali. — Wyszczegolnienie deputowanego Borosch na tém zalezało, ze na Reichstagu się oswiadczył, iz konstytucyiny Seym do wydawania praw nie potrzebuje sankcyi Cesarza, ktoraby i odmowioną bydz mogła, lecz takowe bezpośrednio ludowi ogłaszać może, na co oczywiście ani ministrowie, ani znaydujący się na Seymie umiarkowani, zadną miarą przystać nie mogli, ktorych tym sposobem zganić chciano.

Między Deputowanymi znayduje się znaczna liczba takich, ktorzy poprzedniczo, z powodu (3) liberalizmu przesladowani, uwięzieni lub na karę wskazani byli, teraz w nadgrodę za deputowanych wysłani, przy kazdey sposobności zemstę wywierają, lub przesadzonym liberalizmem umysły rownomyslących pozyskać starają się. Z tąd ustawiczne sprzeczki, kłotnie, osobistości na sesyach i bardzo leniwy postęp interessow pod obradę wziętych, a chociaz na sprawy w oddziałach od 9 do 10, na sessye publiczne od 10 do 2 a czasem az do 4, na sessye w komissyach od 6 do 9 w wieczor się zgromadzamy, bardzo mało zrobiliśmy. Projekt konstytucyi udzielony tylko tym, co do ułozenia konstytucyi są wezwani, z zastrzeżeniem aby o szczegołach, nawet innym deputowanym nie mowić, aby wolno i bez wpływu zewnętrznego mozna się naradzac, zawiera tylko część ogolną, do ktorey druga część, tycząca się szczegolnie austryackiey monarchii ma bydz dodaną, jest az nadto liberalny osobliwie pod względem religii, na ktorą juz istniejącą i dotychczas za panującą uznawaną bardzo mało zwazając, powod do zaprowadzenia indiferentizmu i rozlicznych sekt łatwo byłby dany. Przy usposobieniu Deputowanych dla religii katolickiej nic dobrego nie mozna się spodziewać. W Komissyi juz do § 11 przyszliśmy i do tego paragrafu projekt, ktorego kopiję załączam, jeste większością głosow przyjety, w poznieyszych paragrafach moze jeszcze znaczne zaydą poprawki.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i z nayglębszem uszanowaniem zostaję

Waszey Excellencyi

naynizszym sługą

G. Jachimowicz.

Wieden 8-go Wrzesnia 848.

Y. 107.

Zapewnie już z gazet, wiadome są Waszey Excellencyi smutne wypadki, ktore tymi dniami wydarzyły się w Wiedniu, i sprawiły nowy nieład, ktorego skutkow przewidzieć nie mozna.

Namowy Burzycieli sprawiły, że część pułku, składającego się z rekrutow wyzszoaustryackich, wysłana do Węgier, przy moście nad Dunajem, sprzeciwiła się rozkazom przełozonych.

Z nieposłusznymi połączyła się część legii akademiczney i część gwardyi mieyskiey. Do poskromienia buntownikow, wysłany był oddział galicyiskiego półku Nassau, nieco konnicy i artyleryi, przyszło do walki i jak powiadają, z obu stron padła dosyć znaczna liczba, co spowodowało wezwać na pomoc Politechnikow i robotnikow, z którymi massa naynizszey klasy ludu się połączyła. Rozhukana tłuszcza wcisnęła się do miasta, chcąc swą zemstę wywrzeć na ministrów, ktorzy pod ten czas mieli obradę w Kriegsgebäude am Hof. Udało się wprawdzie, innym nieznacznie się uchylić, poymano jednak Ministra woyny Hr. Latour, ktory okrutnie zamordowany a ciało jego na latarni w srodku przed odwachem, na długim powrozie powieszone początkowo tylko w koszuli, ktorą pozniey zdarto i zbytkowano się roznymi sposobami nad trupem zupełnie obnazonym, prawie przez całą noc. Juz nocną porą wysłana do Schönbrun deputacya Seymowa, oddalenia znienawidzonych ministrow, odwołania Jelaczyca i amnestyi żądająca, dopiero po dwoch godzinach powrociła z odpowiedzią, ze Cesarz tylko na oddalenie ministrow zezwolił. Seym ogłosił się nieustającym, wysłał rozne deputacye, ktore jednak nie odnosiły skutku, gdyz pomimo przedstawienia deputowanych, minister zamordowany, arsenał przez całą noc broniony, nareszcie pod straz gwardyi oddany a przecie od pospolstwa zrabowany został. Woysko oddaliło się z miasta i stanęło obozem około pałacow Schwarzenberga i Belwederu, gdzie jeszcze dotąd się znayduje, pomimo wysyłanych juz dwa razy deputacyi, aby do koszar powrociło. Cesarz oddalił się z Schönbrun, dokąd niewiadomo, przysłał tylko na ręce Ministra Krauss manifest, w ktorym wspomniawszy, jak wiele dla ludu uczynił, i jakie skutki nastąpiły, oswiadcza, iz będzie szukał środkow do uwolnienia ludu, przez małą liczbę burzycieli dotąd ujarzmionego. Wezwał pozniey ze stacyi pocztowej Siegartskirchen, ministra Hornbostel do Hoflager, ktory jeszcze nie powrocił i zadney nie nadesłał wiadomosci. Baron Jelacsics, wyparty jak powiadają z Węgier, dnia onegdayszego przeszedł w Bruck do Austryi a teraz w Schwadorf tylko parę stacyi od Wiednia się znayduje i wysłanemu z Seymu Deputowanemu Prato ozwiadczył, ze niema nieprzyjaznych zamiarow i zupełnie rozkazom Cesarza się powodować będzie.

(2) Seym wydał dołączoną proklamacyę, ktorey exemplarze na ruski język przetłumaczone wkrotce wydrukowane zostaną.

Własnie teraz o godzinie 3 nowy alarm, jak powiadają komenderujący ma szturmować, a gwardya ma bronić miasto. Przedpoczty Jelaczica mają bydz juz koło linii.

Podług układu, ze deputowani skoro usłyszą alarm, nie czekając na wezwanie, mają się udać do sali Seymowey, spieszę się zadosyć uczynić memu obowiązkowi i z wyrazeniem nayglębszego uszanowania zostaję

Waszey Excellencyi

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Wieden 10-go Pazdziernika 848.

Y. 108.

Ustawiczne podburzania licznych rewolucyonistow sprowadziły na koniec otwartą woynę domową w Wiedniu, ktorey początkiem było wstrzymanie woyska, mającego rozkaz udania się do Węgier, okrutne i haniebne zamordowanie ministra Woyny, zrabowanie arsenału i oddalenie Cesarza od stołecznego miasta, by w innym bezpiecznieyszym mieyscu, mogł obmyśleć środki poskromienia buntu i zaprowadzenia prawniczego porządku. Broń w ręku kilkadziesiąt tysięcy robotnikow się znaydująca, zagrażała niebezpieczeństwem wszystkim dobrze myslącym. Woysko cofnęło się aż za linie miasta, gwardya mieyska zmnieyszona i rozdwojona nie była w stanie bronić dostatecznie osoby i majątki, a legia akademiczna z roznych stron przybyłym rewolucyonistom ulegając, pomnażała niebezpieczeństwo.

W takich stosunkach, niepodobna było mysleć o swobodnych obradach na Seymie, ktoren coraz bardziey z drogi legalney zbaczać zaczął. Większa część umiarkowanych oddaliła się, zostawiając pole zagorzałym rewolucyonistom, ktorych mnieyszość teraz większością się stała, i zaczęła się wdzierać we władzę wykonawczą, ktora do konstytucyjnego Seymu wcale nie należy. Chciano wezwać Węgrów do pomocy Wiedniowi przeciw woysku, wydać proklamacye do ludu, by niosł pomoc przeciw woyskom z rozkazu Cesarza zblizającym się do Wiednia, zruinowano koley zelazną, projekta te, oprocz ostatniego nie przyszły do skutku, gdyz pokazało się, ze liczba znaydujących się na Seymie, nawet połowy wszystkich członkow nie wynosi. Nie smiał się nikt z przeciwnym zdaniem odezwać, gdyz niebezpieczeństwo nie tylko na ulicy, lecz i w sali seymowey mu groziło, bo i na galeryi postrzegano uzbrojonych i między korespondentami gazet i w przedsieniu. Słuszna była obawa, by Seym, co raz daley zbaczając, nie zamienił się w trybunał rewolucyiny, z drugiey zas strony uzbrojony proletariat i sciągające woyska rabunkiem, głodem i niebezpieczenstwem zycia groziły. Ułozyliśmy więc, jak prędko można będzie opuścić Wiedeń i w Bernie, jako bezpiecznem mieyscu oczekiwać dalszych wypadkow, by nie dostać się

jak jenerał Rupczy na zakładników, ktorego legia akademiczna aresztowanego w konwikcie trzyma, by w przypadku jezeli by miasto bombardowano, na basztach powieszonym został. JW. Biskup Wierzchleyski, wyjechał był z Wiednia dnia 17 z rana, lecz musiał nazad powrocić, bo go nie puszczono za most nad Dunajem, dopiero 20 wyjechawszy znowu, ledwie co przejechał, zaraz most rozbierać zaczęli a za nim jadący jakis P. Mamczynski, zostawiwszy rzeczy w powozie, sam tylko po belkach idąc jeszcze nie zerwanych, na drugą stronę mogł się przeprawić. Tegoż dnia, to jest 19 po południu, wybrałem się z Wiednia, rzeczy naprzod przez pocztę odesławszy, przeminąłem szczęśliwie (2) dwie warty, składające się z obdartych, lecz dobrze uzbrojonych robotnikow, ktorym paszport i od Oberkomendy wydany Geleitsschein pokazywałem, chociaz podobnos czytać nie umieli, gdyz jeden długo nic nie mowiąc paszport trzymał, az dopiero drugi po przeczytaniu, groznie pytał, dlaczego odjezdzam, gdy zadnego niebezpieczeństwa niema. Puscili mnie przecież szczęśliwie i dopiero o pół mili dowiedziałem się, ze koley zelazna zruynowaną została, jechałem więc daley zwyczaynym traktem, by się dostać do stacyi pocztowey. Koło Leopoldau stał już na warcie ułan, ktory z wymierzonym pistoletem zawołał, ze daley nie można jechać, na przedstawienia uczynione, kazał udać się do obozu na wzgorzu, prawie o pół mili rozłozonego. Szczęściem wziąłem z sobą bawiącego w Wiedniu Xiędza z przemyskiey Dyeceżyi imieniem Mielnik, gotującego się do examinow rigorozow, ktory udał się do obozu i pozwolenie od półkownika tam znujdującego się otrzymał. Bez dalszey trudności, dostałem się fiakrem wiedenskim do Stamesdorf a z tamtąd po dwoch dniach dostałem się w subotę do Berna. W domu zajezdnym tylko mały pokoik dostałem, gdzie niepodobna było pomieścić się z rzeczami, już pierwiey przez pocztę odesłanemi. Znalazłem pozniey pomieszkanie w domu prywatnym na Jakoben Gasse Nr. 119, dosyć obszerne lecz drogie, bo na 14 dni musiałem zapłacić 30 fl. C. M.

Dnia wczorayszego zebrali się u mnie bawiący tutay Deputowani seymowi z Czech, Morawy i Galicyi na obrady, co nam daley uczynić wypada, gdy część Seymu w Wiedniu pozostała przez gazety wezwała nieprzytomnych deputowanych, by w ciągu dni 10 stawili się w Wiedniu, inaczey nowe wybory na ich mieysce wypisane zostaną. Uradzono, by listownie wezwać tych, ktorzy z Wiednia się oddalili, by na następujący piątek zjechali się do Ołomuńca, dokąd i my się udamy, tam dopiero rozpoznawszy, co Cesarz względem Seymu postanowić zamysla, uradzimy dalsze kroki względem odroczenia lub przeniesienia seymu, jak to juz ma bydz zamiarem Dworu.

Przy tak krytycznych okolicznościach, tylko jedno zlecenie Waszey Excellencyi mogłem uskutecznić, podziękowałem Ministrowi Krauss za wyrobienie dodatku do uszczuploney dotacyi Waszey Excellencyi.

Reszte interesow, musiałem na inny czas odłozyć. Co się w Wiedniu dzieje, tutay niewiadomo, gdyz od 20 poczta wiedeńska przestała dochodzić. Day Boze. aby to się jak szczęśliwie skończyło.

Moze tez mi się uda jakowym sposobem oddalić się ztąd, na co teraz jeszcze nie pozwalają koledzy seymowi, a pospieszać będę złozyć osobiscie moje nayglębsze uszanowanie Waszey Excellencyi, z ktorem zawsze zostaję

Waszey Excellencyi

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Brünn 23. Pazdziernika 848.

Pis 1849.

4. 109.[1])

List Waszey Excellencyi zastał mnie złożonego ciężką słaboscią, z ktorey nieco podzwignąwszy się, musiałem udawać się na bardzo nieprzyjemne sesye z rana na Seym, po południu do Wydziału konstytucyjnego, a takowe sesye razem wziąwszy, przez kilka dni po 11 godzin trwały, a zawsze przynosiły nowe nieprzyjemnosci. Podanie do Seymu względem stanowiska, ktore teraz Cerkiew zająć by powinna, podpisałem zaraz i przez JX. Szaszkiewicza odestałem do protokołu seymowego. Podobne życzenia wyrazili także Biskupi galicyjscy ob. ł. przez JW. Biskupa Wierzchleyskiego i wszyscy inni w Monarchii znaydujący się Biskupi, lecz skutek tych podań, podobnos tylko ten będzie, ze zostaną w aktach seymowych swiadectwa ich gorliwości, sprzeciwiające się uchwałom, ktore seym postanowić zamyśla, jak to oczewiście się pokazuje z oswiadczeń wielu członkow, ktorzy nie jak przyjaciele lub obojętni, lecz jako jawni przeciwnicy Religii występowali. Niewiele tez szczęścia mozna się spodziewać z konstytucyi ułozonej od bezboznych po większey części rewolucyonistow, ktorych jedynym celem bydz się zdaje obalenie tronu i ołtarza pod pięknym pretekstem wolności i rownosci. Część polityczna konstytucyi własnie ukończoną i do druku oddaną została, do następującego tygodnia mają bydz obrady w wydziałach, nad niektorymi w niey zawartymi punktami, a dnia 15. b. m. ma się juz na sessyi publiczney pierwszy raz odczytać. Wiele punktow znayduje się w niey, o ktorych powątpiewać trzeba, czyli otrzymają sankcye, a moze i spowodują odroczenie a pozniey rozwiązanie seymu, ktory ustawicznie nowych uzywa sposobow, aby obalić Ministerium i do tak licznych zamieszań, jeszcze nowe dodaje. Partya czeska, chcąc utworzyć związek fe-

[1]) На горі дописка митрополита: pr. 20. resp. 21. Martii 849.

deracyjny tak zeby w prowincyi był pełnomocny, własnych ministrów mający Vice-Król, do poparcia swych zyczeń złączyta się z polakami i niemcami, ktorych zadaniem jest, aby Austrya zupełnie się rozwiązała i częścią do związku niemieckiego się złączyła, częścią zatrzymała prowincye tylko pozornie przez osobę Panującego połączone. Wzmocniona tak partya opiera się podziałowi Galicyi, ktory na Seymie zapewnie decydowanym nie będzie. Pozostanie więc zarod nowych (2) zatargow na Seymie prowincyonalnym, który tym szkodliwszym będzie, gdy mu nawet prawodawstwo prowincyalne ma bydz powierzone. Bukowina ma stanowić oddzielną prowincyę, a Galicya ma bydz rozdzielona na 10 Cyrkułow, ile mozności oznaczonych podług roznych narodowości. Tym sposobem moze choć nieco będzie zabezpieczona narodowość ruska, osobliwie, jezeli tak jak teraz, sprzyjające Ministerium będziemy mieli. Wiesci powtarzane i jak się zdaje uzasadnione, każą się spodziewać odroczenia lub rozwiązania Seymu, z czego podobnoś nikt wiecey, jak jabym się cieszył, zostawszy uwolnionym od położenia, nayprzykrzeyszego w swiecie, mogłbym się udać do objęcia Dyecezyi i rozpoczęcia gospodarstwa, które mi takze niemało obiecuie kłopotu. W tym względzie miałbym niejaką ulgę, gdyby JP. Bauch, ktory w czasie pogrzebu s. p. X. Sabbatego, niewezwany odemnie, sam dobrowolnie na komissarza mi się ofiarował, swemu przyrzeczeniu chciał zadosyć uczynić, chociaz z drugiey strony Waszey Excellencyi nie chciałbym uczynić przykrości, stając się powodem oddalenia urzędnika, ktorego Wasza Excellencya swem zaufaniem zaszczycać raczyłeś. Zostawiam więc cały ten interes łaskawey decyzyi, którą zawsze z uszanowaniem przyimę.

Zdaje się, ze na kazdy wypadek, na swięta wielkanocne razem z JW. Biskupem Wierzchleyskim przybędę do Przemysla, i umowilismy się juz, abysmy obadwa służyli, jezeliby Wasza Excellencya swą Sekundycyę na ten czas oznaczyć raczył. Było by to dla mnie największem ukontentowaniem i przy tey sposobnosci ucałować ręce Waszey Excellencyi i osobiście złozyć nayglębsze uszanowanie z ktorem zawsze zostaję

Excellentissimi ac Reverendessimi Domini

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Kromierzyz 6 Marca 849.

Wasza Excellencya łaskawie darować raczy, ze przy robieniu koperty i list nadcięty został, ktory gdyby drugi raz musiał bydz pisanym znowu by się zpoznić musiał.

4. 110.[1])

Zapewnie zastanawia Waszą Excellencyę moje tak długie milczenie, które i dla mnie samego jest bardzo przykrem, bo staje się powodem tak częstych wyrzutow, które sam sobie czynić muszę. Słabość ciała była by dostateczną przyczyną uniewinnienia, lecz takowey przytoczyć nie mogę, a przynaymniey dla zmnieyszenia winy zwracam uwagę Waszey Excellencyi na cierpienia duszy, które od początku zayszłych zamieszań w kraju nieprzestannie mnie trapią. Moja promocya w tak smutnych okolicznosciach wypadła, że nawet w mieyscu mego przeznaczenia publicznie pokazać się nie mogłem. Udałem się na Seym, tusząc sobie, że już jakiyś stały zaprowadzony zostanie porządek, nastąpi bezpieczeństwo osoby i majątku, ustaną lub przynaymniey zmnieyszą się tak często miotane potwarze. I tu nadzieja mnie zawiodła. Od samego początku bardzo łatwo poznać można było, ze Seym z tak przewrotnych składający się elementow, nic dobrego uczynić nie może, wytrwałem jednak az do jego rozwiązania, lubo każda sessya publiczna i w wydziale konstytucyinym prawdziwą była męczarnią. Po moim powrocie musiałem spiesznie odbierac zarząd Dyecezyi juzto dla nadchodzących swiąt, juz dla czekających wyswięcenia Alumnów, zastałem puste pomieszkanie, a po między otaczającymi nie znalazłem nikogo, który by interessami mojemi szczerze chciał się zająć. JX. Kan. Witoszynski jako administrator temporalium nie postarał się nawet o to, aby do pokojow nie ciekło, i przyjął na zarządce domu P. Kuszczykiewicza, młodego człowieka, któremu jako dobrze poleconemu musiałem powierzyć expensa domowe, ktore osobliwie w czasie installacyi ogromne się okazały, dopiero pozniey dowiedziałem się od przybywających z Dyecezyi Księzy, którzy z ubolewaniem uwiadomili mnie, ze ow Kuszczykiewicz juz był umieszczony przy Cyrkule, lecz dla sprzeniewierzenia oddalonym został, a s. p. moy Poprzednik pare set Renskich za niego załozyć musiał, ze on u swego własnego (2) wziął był z podatkowych pieniędzy 80 fl. CM., a najałszy sobie stancyę w Przemyslu pod Dębem rozwiązłe prowadził życie, a z tamtąd prosto do usług został wziętym, takiego to człowieka zarekomendowano mi, a do tego jeszcze w samym początku, gdzie wszystko od naymnieyszego do naywiększego kupować potrzeba. JX. Kanonik exkuzował się, ze o tem nie wiedział, lecz teraz dokładnie dowiadywał i przekonał się, ze doniesienia są prawdziwe i sam na to nastawał, aby go zaraz oddalić, co tez przeszłego tygodnia nastąpiło. Mowiłem juz kilka razy JX. Kanonikom jako znającym kler dyecezalny, aby mnie kogoś na kapellana wskazali, lecz i tego nie uczynili oswiadczając, ze teraz wyswięcił się Dobrzanski in coelibatu, ktorego będę mogł umieścić jako Kapellana. Tak tedy wszystkie interessa tylko o mnie

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 17. Apr. 849.

opierają się, a już nic nie wspominam o interessach dyecezalnych, które zalegają, lub nieco dziwnym sposobem załatwiać się zwykły. Nie mało mi też kłopotu przyczynia odwlekanie przybycia przyznaczonego na Komissarza JP. Bauch, ktorego utrata wiosny, spozniony i nie wiedzieć jaki wysiew tak drogo kupionego ziarna, a to w roli najętymi pługami przysposobić się mającey tak mało obchodzi, że ze swoimi interessami dotąd ułatwić się zaniedbał. W krotce nastąpić ma oddanie temporaliów, przy którem takze dopilnować by się potrzeba i do tego nie mam tu kogo użyć. Sądziłem, ze na początek gospodarstwa będę mieć dostateczny fundusz, jezeli by mi dochody od dnia nominacyi przyznane zostały. Prosiłem o to i Nayj. Cessarz do mojey prozby przychylić się raczył. Nic mi to jednak nie pomogło, bo przysłano mi z Gubernium tylko wyrachowanie, ze przyznaczona mi kwota jeszcze nie jest dostarczającą do pokrycia nadboru z poprzedniczey pensyi tax i t. d., musiałem prosić, aby taxy dopiero od następnego roku odciągane bydz mogły, na to nie otrzymałem jeszcze odpowiedzi, lecz inny wykaz, w ktorym z powodu desolacyi w dobrach Walawa i Wielunice postrzezonych na mnie jako nowo nominowanego Biskupa 1030 fl. KM. nałożono, przeciw ktoremu jako niesłusznemu rozporządzeniu koniecznie remonstrować musiałem. Lecz nie dosyć jeszcze na tém. (3) Odebrałem onegday wezwanie od Ministra Stadion, abym względem ułozenia stosunku Kościoła katolickiego mających się rozpocząć obrad na niedziele trzecią po Wielkanocnych swiętach do Wiednia przyjechał, lub mego pełnomocnika przysłał. Zapewnie i Waszey Excellencyi podobne wezwanie dostało się, a jeżeli by tylko siły Waszey Excellencyi pozwalały, było by to dla dobra Kościoła i kraju naykorzystnieyszem, gdyby Wasza Excellencya ten trud podjąc raczył, a jedno słowo w tak waznym przedmiocie z wieloletniego doswiadczenia i znaney oględnosci Waszey Excellencyi pochodzące daleko więcey by wazyło, jak dziesięc naylepszych dowodow z innych ust pochodzących. Na przypadek, jezeli by Minister Stadion, zwazając na wiek, nie odważył się zadawać nowego trudu Waszey Excellencyi i z tego powodu nie wysłał wezwania, dołączam kopię takowego, a jezeli by miał bydz posłanym pełnomocnik, prosił by(m) takze, aby ja onemuz moją plenipotencye mogł doręczyć, gdyz tutay nikogo nie mam, a samemu juz trzeci raz do Wiednia jechać i sił i funduszow nie staje.

Daruje Wasza Excellencya, ze tak obszernie rozwodzić się odwazyłem o moich dolegliwosciach, uczyniłem to jedynie, by chociaz po części uniewinnić zpoznione doniesienie o mojey installacyi, ktore dołączam.

Życzę szczerze nayweselszych swiąt i zostaję z nayglębszem uszanowaniem

Waszey Excellencyi

naynizszym sługą

Przemysl 10. Kwietnia 849. *Jachimowicz.*

Ч. 111.

Nie myslałem juz teraz na nowo wyjeżdzać do Wiednia przy tak przykrych dla mnie okolicznościach, lecz przedstawiania tuteyszych JXX. Kanoników, ze gdyby z obrad mających nastąpić coś niepomyslnego dla naszego kleru i obrządku wypłynęło, mogły by powstać narzekania, iż nie było komu tam za nami się ująć, nasze stosunki wyjasnić i wyjednać korzyści, ktore teraz przy sprzyjającym nam Ministerium moze łatwiey, jak kiedy kolwiek, nabyte by bydz mogły. Waszą Excellencyę kazdy zwazając na wiek i osłabione siły będzie exkuzował, lecz dla mnie nie znaydzie nikt dostateczney przyczyny, ktora by moje usuwanie się od tak ważnych obrad usprawiedliwić mogła, bo ekonomiczne dla mnie bardzo wazne okoliczności w oczach drugich były by tylko prozną wymowką. A gdy jeszcze Wasza Excellencya tak łaskawym byłeś pozwolić P. Bauch, aby tutay na niejaki czas się udał, a ja z zupełnem zaufaniem zaprowadzenie gospodarstwa powierzyć mu mogę, zdecydowałem się i dnia dzisieyszego wyjezdzam do Wiednia i Waszą Excellencyę pokornie upraszam o błogosławienstwo Arcypasterskie, by moje chęci przysłużenia się Cerkwi swiętey i Oyczyznie pomyslny odniosły skutek. Lecz cokolwiek nastąpi, zawsze z nayglębszem uszanowaniem zostawać będę

Waszey Excellencyi

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Przemysl dnia 24. Kwietnia 849.

Ч. 112.[1])

Dowiedziałem się, ze własnie dzisiay posłaniec ma powracać do Uniowa i pospieszam jeszcze przed wyjazdem moim nieco donieść o poleconych mi sprawunkach. JEx. JW. Gubernator ubolewał mocno nad słabością Waszey Excellencyi i solennie przyrzekł, ze tego samego dnia, to jest w Subote, w interesie nominowanego JW. Suffragana wyszle urgens do Ministerium i oswiadczył mi, że to już uczynił dnia wczorayszego przy obiedzie, na ktory mnie był zaprosił. Względem Rady ruskiey oswiadczył, iz nie może dać urzędowego upomnienia, bo zaraz by sądzono, ze Rząd jest przeciwnym narodowosci ruskiey, tem bardziey gdy przewodniczący w radzie JX. Kuziemski za nadto jest podeyrzliwym, i prosił mnie, abym mu potrzebne przedstawienie zrobił, by swym wpływem nadał radzie lepszy kierunek, co tez uczyniłem.

---

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 24. Julii 849.

O JX. Szaszkiewicz obiecał JWXNominat wkrotce przedłożyć sporządzoną propozycyę.

Względem S. Barbary nie znaleziono jeszcze potrzebnych aktow, które mi do Przemysla mają bydz nadesłane, a część doręczoną mi teraz tymczasem z sobą wezmę, zawiera ona przedstawienie o potrzebie innego pomieszkania dla Parocha, Wikaryusza i kantorow, lecz niema jeszcze nic o tem, iz tam nowa cerkiew i pomieszkanie parafialne ma się budować.

JW. Arcybiskup Ormiański pomimo wysokiego wieku dobrze wygląda i jest tak czerstwem, jak dawniey. Ubolewał on mocno nad słaboscią Waszey Excellencyi i obiecał, iz tem gorliwiey modlic się będzie, by Wasza Excellencya jak nayprędzey pożądaném cieszyć się mogł zdrowiem.

Racz Wasza Excellencya rozkazać JX. Kapellanowi, aby mi o polepszeniu zdrowia, ktorego szczerze życzę, częściey donosił, i łaskawie przyjąć raczył zapewnienie mi nayglębszego uszanowania, z ktorem zostaję

Waszey Excellencyi

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Lwow 23. Lipca 849.

Ч. 113.[1])

Propozycya zaprowadzenia Konwiktu w Wiedniu łatwo do skutku przyiść może, gdyz jest oczekiwaną w Ministerium, od ktorego JX. Litwinowicz, jak mi pod dniem 6. b. m. pisał, był wzywanym, aby plan do tego podał. Miał on oswiadczyc ministeryalnemu Radcy Mechutar, iz ze względu ekonomicznego nie mnieysza liczba Alumnow musiała by bydz przyjętą jak 20, oprocz tych proponował, aby dodano dwoch Alumnow, ktorzy juz studya teologiczne ukończyli, a ci mając wszystkie emolumenta Alumnow przez rok, a naywięcey dwa lat zostając w Konwikcie, mogli by się daley kształcić i bydz razem subprefektami. Nadzor mogł by powierzonym bydz parochowi, ktorego zastępywał by postanowiony dla Alumnow Vice-Direktor. Tam mają mysl wydzielić część zabudowania dawnieyszego Konwiktu dla umieszczenia proponowanego dla ruskich kandydatow. JWX. Mechuttar zrobił uwagę, ze dla węgierskich Dyecezyi jeszcze potrzebnieyszy był by Konwikt jak dla naszych, na co X. Litwinowicz odpowiedział, ze na teraz nie było by poradno przyimować węgerskich kandydatow, między ktorych kilka honwedow łatwo by się wcisnąć mogło, na przyszłość mozna by dla nich przy-

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 25. X-bris 849.

znaczyć 16 mieysc, a tak cały status Konwiktu wynosił by 28 Alumnow. Zaraz po otrzymaniu propozycyi (ktora w czasie pisania listu była juz w drodze) chcą tam rozpocząć adaptacyę dla nowego Konwiktu. Jezeli Wasza Excellencya posłać raczył Jego Eminencyi Kardynałowi Szwarcenberg kopię podania o zaprowadzenie Konwiktu, zapewnie by to mile przyjął i stało by się to zgodnie z oswiadczeniem zgromadzonych Biskupow, ktorzy waznieysze podania lub wypadłe decyzye nawzajem sobie komunikować przyrzekli. Teraznieysza pora była by do tego dogodną, bo razem i nowego roku mozna by powinszować.

Bardzo bolesną była dla mnie tak niesłuszna decyzya ministeryalna względem dawaney Dogmatyki w języku ruskim. Z początku miałem juz chęć do przedsięwzięcia (2) proponowaney od JX. Scholastyka podrózy. Lecz pozniey zwazywszy, ktore w teraznieyszey porze podrózni doswiadczać muszą, tudziez stosunki ekonomiczne, a nadewszystko tak wątpliwy rezultat osobistego przedstawienia się Cesarzowi, ktory by mnie, trzymając się form konstytucyinych, do Ministra odesłał, a ten przy naygrzecznieyszém jak zwykle przyjęciu, i oswiadczeniu naylepszych chęci, a na wniesione zazalenie odpowiedziawszy: man hat es nicht so übel gemeint, moze by wcale nic nie zrobił, a przynaymniey o zaszłych dyskursach nie pozostało by zadnego sladu w aktach. Sporządziłem więc remonstracyę do Naj. Cesarza, by obronić sławę Waszey Excelllencyi, wyrazić uczucia jakie wzbudza ministeryalne tak niesłuszne rozporządzenie i odeprzeć podeyrzenia o skłonność do oderwania się od Kościoła katolickiego. Remonstracyę te załączam, a jezeli Wasza Excellencya jey podanie stosownem osądzić raczy, o sprostowanie, ujęcie, lub rozszerzenie takowey upraszam, gdyz takowe w pismie od zalu dyktowaném zapewnie będą potrzebne. Podania Alumnow nie przytoczyłem juz to dla tego, ze wyrazają wszedzie rußische Sprache, co moze bydz lepszym, lecz w pismach urzędowych dotąd nie uzywanym wyrazem, gdy to by mogło bydz wziętém za dowod nowo-wywołaney narodowości ruskiey, ktora jeszcze nie wie jak się ma nazywać. Więcey jeszcze dla tego, ze Alumni mowią o całey teologii ruskiey, co by się sprzeciwiało ministeryalnemu zdaniu, ze przynaymniey niektóre przedmioty po łacinie wykładać by wypadało.

Nieprzyjaciele rusinow starają się wszelkiemi sposobami szkodzić, a teraz do wzbudzenia u Ministrow podeyzrzenia we względzie religiynym przyłączyło się w Wiedniu kilku tam znaydujących się obywateli, na których czele ma się znaydować P. Jasinski z Cyrkułu Czortkowskiego, (moze to raczey z Kołomyjskiego z Zabłotowa), a bardzo czynnie zaymuje się tym zamiarem bliski krewny JW. Gubernatorowey Prowincyał Jezuitow Baworowski. Liga ta ułozyła juz adres i miała go podać przez złozoną deputacyę, udało się jednak nie dopuscić do tego, bo oswiadczono im, ze z hanbą odprawieni zostaną, a tak krok ten zaniechać

musieli. Między innymi dowodami niebezpieczeństwa katolickiey Religii z powodu przewagi ruskiego duchowienstwa, dołączyli i ten, ze wszystcy ruscy Xięza szyzmatycką brodę, na teraz jeszcze tylko na podbródku zapuszczoną, pokrywają katolickim kolarem, by w czasie odsłoniwszy, szyzmatykom całkiem podobnymi byli. Przeciwna demonstracya Dworu sprawiła korzystne wrazenie na Ministrów, a Hrabia Thun jest teraz bardzo grzecznym. Zamachy jednak (3) na teraz odwrócone, zapewnie innym tylko sposobem odnowione będą, dla tego dobrze by było, gdyby kler swe zażalenia o tak niesłuszne posądzanie Konsystorzowi przedłozył, które ad Majestatem podane moze by potrafiły zamknąć usta kłamliwych oszczerców.

JW. Biskup Popowicz nie odnosił się do mnie, a gdyby się to potwierdziło, co głosiły gazety, iz swoim Alumnom kazał się łączyć z honwedami, było by go trudno uniewinnić, a tem mniey, kiedy jeszcze odwazył się apellować do Cesarza rossyiskiego. Nie spodziewać się, aby w jego obronie stanęli Kanonicy, na których czele znayduje się Csurgovits, który jeszcze przed nim spodziewał się z pewnoscią zostać Biskupem Munkaczowskim.

JX. Scholastyk umówił się z tuteyszym referentem szkolnym o podaniach, ktore łącznie przedłozone, lub zgodnie przynaymniey sporządzone bydz mają, lecz dotychczas wcale nic w tym względzie nie zrobiono.

Pisał mi JX. Litwinowicz, ze w Wiedniu na to skłaniają się, aby uzupełnic stalla przy kapitułach ruskich i podwyzszyć pensye Kanonikow. Moim Kanonikom poleciłem, aby takową prozbę do mnie podali, ktorą ja do Waszey Excellencyi z prozbą o wstawienie się przysłał bym. Jezeli by Wasza Excellencya na to pozwolic raczyłeś, moze by do podobney prozby Kapituły Metropolitalney mogła bydz dołączoną.

Wasza Excellencya daruje, ze podania o trzecie Biskupstwo dotychczas jeszcze nie przedłozyłem, bo prawdziwie roznymi interesami tak jestem zajętym, ze dotąd czasu mi nie stawało.

Racz Wasza Excellencya i przy tey okolicznosci przyjąć zapewnienie mego nayglębszego uszanowania, z którem zawsze zostaję

Waszey Excellencyi

prawdziwym sługą

G. Jachimowicz.

Przemysl 18. Grudnia 849.

Pis 1850.

Ч. 114.

Illustrissime ac Reume Domine!

Bog miłosierny pozwolił mi dożyć terazniejszych dni, abym Illmo Reumo Dno powinszował wesołych swiąt i szczęsliwego nowego roku. Dajże Boże, aby Illmus Rmus Dnus cieszył się ciągle dobrem zdrowiem i powodzeniem.

Przy tem przesyłam Illmo Reumo Dno odpis namienionych w przeszłym moim liscie Aktow o oddzieleniu Biskupstwa Chełmskiego od Metropolii i bezposredniem jego należeniu do stolicy Rzymskiej.

JX. Scholastyk Kuziemski doniosł mi, że JX. Litwinowicz już kilka razy ze zlecenia Nuncyusza i Hofrata Meschuta pisał do niego w sprawie tyczącej się teologii, tudzież o trzecim Biskupstwie, o dotacyi Kapituł, kleru, Referentow etc.

O tych przedmiotach miał JX. Litwinowicz pisać ad Illm Reumum Dnum, i zbierał się do mnie także coś pisać, ale dotąd żadney nie odebrałem od niego odezwy. Może chce mi oszczędzić zatrudnień, wiedząc w jak złym stanie zdrowia ja znajduję się. Jeszcze w Listopadzie zeszłego roku pisał JX. Litwinowicz ze zlecenia Nuncyusza do mnie i do (2) JX. Surrogata Bochenskiego, że Nuncyusz chciał by processum Canonicum o nim także sporządzić, aby na Konsystorzu, mającym się w Rzymie dnia 20. Grudnia odprawić, prekonizacya jego na suffragana mogła nastąpić. JX. Bochenski zebrał swoje allegata i posłał na ręce JX. Litwinowicza. Ja także pisałem do Nuncyusza i wskazałem swiadkow do processu potrzebnych. Wszystko to posłano na ręce JX. Litwinowicza, że mogł w Wiedniu około 20. Listopada odebrać. Czy odebrał, i co się dalej stało, ani mnie ani JX. Surrogatowi zgoła nic dotąd nie doniosł, co mnie niepokoi, może znowu zrobiono jaką intrygę.

Do Lwowa ktoś z Wiednia donosił, że Minister załował swojej rezolucyi o prelekcyach ruskich Dogmatyki. Może remonstracya nasza urazi go i jeszcze co nieprzyjemnego wypadnie.

Przy zapewnieniu wysokiego poważania i uprzejmej życzliwości Illustrissimi Reumi Dni addictissimus

M. Lewicki.

W Uniowie 5. Stycznia 850.

Ч. 115.[1])

Daremnie starał bym się usprawiedliwić tak długo odwleczony projekt postanowienia trzeciego ruskiego Biskupstwa zawsze

[1]) На горі дописка митрополита: praes 16. resp. 18. Mai 850.

została by wina, o ktorey przebaczenie Waszą Excellencye upraszam. Początkowo chciałem tylko nieco zatrzymać się, az liczba Kanonikow przy Archikatedrze Lwowskiey pomnozoną zostanie, ktorych potrzebę moze by zaprzeczono, gdyby urządzone było trzecie Biskupstwo! Pozniey musiałem projekt dwa razy zmieniać, bo stosując się do rozkazu Waszey Excellencyi, chciałem w podaniu tylko moje wyrazić zdanie, a jako dowod wyrządzonych krzywd naszemu obrządkowi i z tąd pochodzącego ubostwa naszego Duchowieństwa dołączyć kopije tak obszernie i gruntownie wypracowaney relacyi o prawie do funduszu religiynego. Lecz zastanowiwszy się nad konkluzyą tey Relacyi pod Nr, I., gdzie z odwołaniem na istniejące polityczne przepisy zupełna władza zarządzania dobrami koscielnymi przyznaną bydz się zdaje, sądziłem, ze to ze zdaniem na zgromadzeniu Biskupow względem funduszu religiynego objawionem nie zgadzało by się, zaniechałem wprawdzie sporządzenie kopii, lecz z drugiey strony uważałem za rzecz potrzebną dla wyjasnienia teraznieyszego stanu naszego duchowieństwa przynaymniey niektóre fakta przytoczyć, a takowe częścią z rzeczoney Relacyi, częścią z innych dzieł wyjęte umieściłem w ułożonem podług poznieyszego rozkazu podaniu do Naj. Cesarza, które dla ułatwienia w czytaniu na białym papierze i nie scisło odpisać kazałem, z tąd wydaje się, lecz nie jest obszernem, z którego Wasza Excellencya wykreslić raczy, co niedorzecznem lub niepotrzebnem zdawać się będzie. O propozycyi Kapituły, aby na dotacyę biskupstwa odstąpione zostały dobra w Cyrkule Stanisławowskim położone nie zrobiłem wzmianki, bo nie wiem jakie dochody niosą, moze większe daleko, jakby na dotacyę potrzebne były, a natenczas posądzono by o chciwość, moze tez mnieysze jak by potrzebne były, a wtenczas nie były by dostarczające. Gdyby juz była oznaczona summa na uposazenie Biskupa i Kapituły, na tenczas mozna by łatwo wyjednać zamiast gotowych pieniędzy odpowiednie dobra, jak to sam Rząd (2) Biskupowi Tarnowskiemu chciał nadać. Nie spominam takze o reskrypcie prezydyalnym, aby nie naprowadzić na mysl komunikowania projektu szefowi, który w swejey opinii moze by nie bardzo gorliwie go popierał. Znalezione uchybienia, jezeli by nie były liczne, Wasza Excellencya wprawném swé piorem poprawić, jeźli by zaś za wielkie były, mysli swe wskazać, a projekt do przerobienia zwrocić raczy.

Bardzo wdzięczny jestem Waszey Excellencyi za udzielenie mi kopii listów JX. Litwinowicza. Widać z nich, ze możeby tam chcieli coś dobrego dla nas uczynić, ale nam bardzo wiele nie staje, a spostrzezenie potrzebnych bardzo wielkich wydatkow i naylepsze chęci zmienić moze. Lecz korzystać by potrzeba z wydarzających się sposobności, moze nie wszystko ale choć cokolwiek skorzystać by się dało. Z wielu Dekanatów przyszły już prozby o wstawienie się do Ministerium względem polepszenia Dotacyi Kleru. Wasza Excellencya raczy oswiadczyć, czyli mam

prosbę do wspolnego podpisu ułożyć, a w tym przypadku czyli osobną prosbę o dotącyę Kapitulnych kanoników, czyli razem wziąść ich do kleru! Niebyło by to za wiele aby proponować pensye proboszcza Kapituły 1500 fl. Archidiakona 1400 fl., Kustosza 1300 fl., reszta Prałatow i gremialnych Kanonikow na 1200 fl. Co do Parochów i kooperatorow zdaje mi slę, ze projekt Ministeryalnego kons. Meschutara bardzo stosowny, dodać potrzeba by jeszcze, aby administratorowie także mieli jakowąś pensyę; moim zdaniem mozna by ich porownać z kooperatorami i jak dla tych pensye na 200 fl. oznaczyć, co by juz było polepszeniem terazniejszego stanu. Moze by mozna proponować przynaymniey jaką remuneracyę dla sąsiednich administratorów, ktorzy przy niedostatku kleru potrzebnymi są, bo niestawali by się przykrymi dla pozostałych wdow i sierot. Dla Dziekanow remuneracya 100 fl. chociaż nie wielka wynadgradzała by przynaymniey stratę, ktorą przez oddalenie się od gospodarstwa ponosić muszą. Potrzebna by była jeszcze pensya dla Diakow przy nabozenstwie niezbednie potrzebnych, tudziez koscielnych czyli pałamarzow, dla pierwszych moze by mozna proponować 50 fl. jak zwykle na Bukowinie wyznaczają, co do drugich nie wiem, jaką by można oznaczyć kwotę. Lecz te wszystkie wydatki połączone, uczyniłyby ogromną sumę, a może by to odstraszyło tak dalece, ze podwyzszenie zupełnie by odmowionem zostało. Moze Wasza Excellencya tylko o jedney a potem nieco o innych prozbę sporządzić rozkaze, a mnie by to było bardzo przyjemnie, jezelibym otrzymawszy instrukcyę, potrafił wyręczyć Waszą Excellencyę.

Oczekując dalszych rozkazow zostaję z naygłębszem uszanowaniem

Waszey Excellencyi

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Przemysl 10. Marca 850.

Ч. 116.[1])

Remonstracyę o potrzebie wzniesienia trzeciego Biskupstwa, dnia 20 b. m. otrzymaną podpisałem i zaraz nazajutrz to jest 24 b. m, jak dołączony recepis swiadczy, do Wiednia odesłałem. Byłaby ona daleko lepiey sporządzoną, gdyby siły Waszey Excellencyi dozwoliły były więcey i waznieyszych odmian w niey uczynić i pododawać uwagi na długoletnim doświadczeniu oparte.

---

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 8. Apr. 850.

O polepszeniu subsystencyi kleru, juz dawno zamyslano i roznymi czasy wypadały pomyslne decyzye, ktore jednak dla braku funduszu, nie przychodziły do skutku, jak to z parochiami gorskiemi, lub przyrzeczoną remuneracyą dla dziekanow się stało, gdzie po długiey pertraktacyi, rzecz na niczém się skonczyła. Moze teraznieysze podanie będzie szczęsliwszem, ktorego sporządzeniem szczerze się zaymę, wątpię jednak, abym był w stanie do ostatniego b. m. spewnością go wygotować, bo po całych dniach ustawiczne zachodzą przeszkody, a tylko w nocy i to z przerwami, ktore interesa konsystorskie sprowadzają, mogę się niem zatrudnić. Dzisiaj przyjechał tutay wybrany kollektor składek na Cerkiew i dom narodowy ofiarować się mających, X. Łozinski, a dnia jutrzeyszego ma bydz nabożeństwo i sessya składająca się z Dziekanow Cyrkułu Przemyskiego dla naradzenia się względem dalszych kroków do zaprowadzenia Dekanalnych i mieyscowych komissyi potrzebnych, a tak znowu dwa dni upłynie z krotkiego czasu tak bardzo zblizonego terminu. Ile możności, starać się będę przyspieszyć rzeczoną remonstracyę w nadzieji, ze Wasza Excellencya takową sprostować i uzupełnić raczy.

Zostaję z naygłębszem uszanowaniem
Waszey Excellencyi

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Przemysl 25. Marca 850.

U. 117.[1])

Chociaz dawniey i już często, wydarzyło mi się słyszeć z ust Waszey Excellencyi, o zamiarze podania rezygnacyi, jednakowoz doniesienie, że takowa już podaną została, było tak nowem, jak gdybym jeszcze nigdy o tém nie słyszał, bo nie mogłem sądzić by Wasza Excellencya mogł chcieć pozbawić Dyecezyę szczęścia i zaszczytu, ktorymi przez długie lata dotychczas się cieszyła. Wiadomość tę dopiero w dni kilka otrzymałem, gdy już w Wiedniu znaydować się musiała rezygnacya dnia 5. kwietnia na pocztę oddana. Ochłonowszy z pierwszego przerażenia i żalu, odwazyłem się uczynić krok Woli Waszey Excellencyi przeciwny, i pisałem do X. Litwinowicza, aby ile możności starał się o to, by rezygnacya nie została przyjętą. Zaraz pod dniem 15. kwietnia doniosł on mi o skutku mego wezwania, obiecuiąc z nayblizszą pocztą dokładniejsze o całey procedurze doniesienie, ktore jednak dopiero pod datą 30. kwietnia, na dniu

---

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 30. Maji 850.

6. Maja doręczone mi zostało. Kopije obydwoch listow jak i poprzedniczego o sposobie podań uczynić się mających dołączam. Nie miałem tyle odwagi, donieść Waszey Excellencyi o działaniu woli Waszey Excellencyi przeciwném, ktorego rezultatu nie mogłem przewidzieć, a ktore dla dobra Dyecezyi koniecznie potrzebnem mi się zdawało. Niepewność, w ktorey cały miesiąc zostawałem, przyczyniła się znacznie do spoznienia wyrobić się mającego podania o podwyzszenie dotacyi kleru, bo na coz ona była by się przydała, gdyby rezygnacya została była przyjętą? Wszakże w imieniu oboch dyecezyi nie mogła by bydz podaną, a zrobiona ze strony jedney dyecezyi nie miała by zadnego skutku, bo musiała by bydz odrzuconą az do obsadzenia, kiedys dopiero nastąpić mającego. Zapewnie i z innymi interesami to samo by się stało i to w teraznieyszey tak stanowczey chwili. Z przytoczonych okoliczności Wasza Excellencya wnieść raczy, z jaką radością powitałem łaskawie mi udzieloną wiadomość, ze rezygnacya cofniętą została. Dopiero teraz wziąłem się znowu do ukończenia rozpoczętego podania o polepszenie dotacyi kleru, ktore z niewyraznego i po wielu mieyscach poprawianego konceptu musiałem kazać przepisać, co takze kilka dni zabrało i dopiero teraz mogę go Waszey Excellencyi przedłożyć. Znayduje się w niem wiele, bez czego by się obejść mogło, położyłem to iednak dla tego, aby jeżeli projekt przyjętym zostanie, ministrowi ktory w czasie będzie go bronił, napomknąć (2) niektore mysli, ktoreby podług swego gustu i usposobienia Seymu, w swey mowie mogł obszerniey rozwinąć. Podania dekanatow, będą stanowić znacny konwolut, gdyz ich jest w Lwowskiey Dyecezyi 37. a w Przemyskiey 15. Wyrażają one rozne zyczenia względem dotacyi nie tylko kleru lecz i diakow, pałamarzow, wdow, a gdzieniektore prawią i o zniesieniu patronatu i t. d., zgadzają się jednak wszystkie w przedstawieniu niedostatecznego utrzymania duchowienstwa. Sądziłem, ze ich przedłozyć by mozna tem bardziey, ze są po naywiększey części do Ministerium stylizowane i będą dowodem, ze Ordynaryaty nie z domysłu tylko, lecz w samey rzeczy na prozbę całego kleru wstawiają się.

Naywięcey chodziło mi o to, aby kapellanie na parochie przemienione zostały, a obawiając się, aby po przyjęciu zasady wielkości wydatku nad 60.000 R. rocznie wynoszącego, nie wziętą była za powod do odmowienia żądanego podwyzszenia, ktorego tak wielkie koszta dopiero z poznieyszego wyrachowania się okazały, wolałem od razu na tę okoliczność zwrocić uwagę i oraz okazać jak wielkie ludność cierpi niedogodności z powodu niedostarczającey na utrzymanie dotacyi kapellanom przeznaczoney, tym koncem kazałem zrobić wykazy kapellaniow w obu Dyecezyach znaydujących się, rzetelnie z szematyzmow wypisane, by takowe, jezeli Waszey Excellencyi podobac się będzie, dołączyć. Dla ułatwienia kazałem je przemundować, by przez odpisywanie

i wyrachowanie nie wstrzymywać podania. Względem Kapituł z powodu ich odrębnego stanowiska zdaje mi się potrzebną osobna relacya, ktorey sporządzeniem teraz się zaymę.

Wasza Excellencya opoznienie podania stosunkami wymuszone darować i przyjąć raczy wyraz naygłębszego uszanowania z ktorem zawsze zostaję

Waszey Excellencyi

naynizszym sługą

G. Jachimowicz.

Przemysl 21. Maja 850.

4. 118.[1])

Ułożony dorywczo projekt podwyższenia pensyi dla Kanonikow kapitularnych Wasza Excellencya łaskawie przeyrzeć, poprawić, co by potrzebnego było dodać, a co nie potrzebnem by się zdawało, przekreślić raczy. Byłbym go juz wczesniey przedłożył, lecz musiałem wyjechać do Sambora, aby raz do skutku doprowadzić oddanie dobr Stołowych, ktorych jeszcze do tych czas nie odebrałem. Słyszałem wiele o zdezolowanych budynkach w Straszewicach, lecz w rzeczy samey daleko więcey spustoszenia zastałem, jak sobie mogłem pomysleć.

Dom mieszkalny, ktory ma bydz tylko reperowanym, wewnątrz popodpierany, sciany sprochniałe, a z jedney strony znacznie pochylone, szczeliny zaklejone papierem, zewnętrzny cienki mur porysowany, dach zupełnie zepsuty, inne zabudowania, osobliwie młyny gwałtowney reparacyi potrzebujące, zręby w lasach nie wiedzieć podług jakich, a podobnoś żadnych zasad wyznaczane i t. d., wszystko tak wielkiego potrzebowało by nakładu, że o korzyści ani mysleć nie mozna, i owszem jeszcze z innych zrzodeł potrzeba by tam znacznie dodawać, aby tylko wszystkie zabudowania, ktorych jest przeszło 30., w dobrym utrzymać stanie.

W Walawie przeszłey niedzieli spadł grad i znaczną uczynił szkodę a w Wielunicach cały łan powoli sunie się do Wiaru. Tak więc moje ekonomiczne stosunki nie bardzo przyjemną przybierają postać.

JX. Prowincyał OO. Bazylianow doręczył mi rozkaz Waszey Excellencyi, abym przewodniczył w tym roku na Kapitule, mającey się zgromadzić w czasie i mieyscu odemnie wyznaczonem. Podług zyczenia JX. Prowincyała będzie odbywać się ka-

---

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 5. Julii 850.

pituła we Lwowie dnia 3. Września, w ktorym czasie udając się do Lwowa, będę mieć zaszczyt przed zaczęciem kapituły, lub po jey ukończeniu, służyc Waszey Excellencyi.

Akta tyczące się postanowienia Dyrektora domu korekcyinego, ktore przypadkiem zatrzymały się u mnie, teraz dołączam.

Wasza Excellencya raczyłeś nadmienić, ze jeszcze pozostaje do zrobienia podanie o Patronacie, ktorego Ministerium zarządało. O tym przedmiocie (2) była juz rozprawa na zjezdzie Biskupow w Wiedniu, znaleziono jednak tyle trudnosci, ze nie mozna było się spodziewać stanowczego rezultatu, zostawiono więc rzecz całą do dalszey pertraktacyi i porozumienia się z Ministrami wybraney od Biskupow komissyi, ktora zapewnie teraz się tem zaymuje, jak widać z reskryptu Ministra oswiecenia, ktory od Kardynała zapewnie Waszey Excellencyi już jest komunikowany. Zdawało by mi się, ze teraz oddzielne podanie mogło by tylko powiększyć trudności, gdyby w niem moze jakieś ustępy spostrzezono sprzeciwiające się ogólnemu dla całey Monarchii wydać się mającemu rozporządzeniu. Trudności także nie małe zachodziły by w zrobieniu podania, bo proponując, aby patronat jak dotąd pozostał, potrzeba by się zrzec zamierzonych moze korzystnych odmian, gdyż Ministerium mogło by wyjątkowo zezwolić na oswiadczone zyczenia, proponować zaś odmianę mozna by a nawet wypadałoby wystąpić przeciw dotychczasowym patronom. Zresztą wezwanie było uczynionem w czasie dawnieyszym pod wpływem innych okoliczności, a Ministerium zapewnie nie będzie nalegać, a jezeli oswiadczen w tey mierze zaydzie potrzeba, wskaze szczegołowe punkta i zaząda wyjasnienia.

Z tych przyczyn prosiłbym Waszą Excellencyę o cofnienie danego mi rozkazu.

Własnie dzis odjezdza z tąd powracający z zachodnich Cyrkułow, wybrany do zbierania składek na Cerkiew i dom narodny we Lwowie, JX. Łoziński, ktoremu ninieyszą Expedycyę doręczam, zapewnionym będąc, ze naypewniey i nayprędzey Waszey Excellencyi doręczoną zostanie.

Racz Wasza Excellencya przyjęć wyraz nayglębszego uszanowania, z ktorem zawsze zostaję

Waszey Excellencyi

prawdziwym i naynizszym sługą

G. Jachimowicz.

Przemysl 21. Czerwca 850.

Ч. 119.[1])

Dnia wczorayszego odbyła się konsekracya Sufragana Waszey Excellencyi, JW. Biskupa Bocheńskiego przy assystencyi tylko jednego Biskupa JW. JX. Biskupa Wierzchleyskiego, a jednego Prałata JX. Sieleckiego, Proboszcza Kapituły tuteyszey, co podług Bulli papiezkiey było dostatecznym, gdyz ta tylko wezwanie dwoch Prałatow przypisuje. We Lwowie byłaby konsekracya daleko solenniejsza, bo znaydowało by się przy niey dwoch Arcybiskupów i trzech Biskupów, i moze wielu wysokich Urzędnikow, a tutay przy słocie i burzy nadzwyczayney nawet niewiele ludu w cerkwi się znaydowało.

Odbyła się zresztą konsekracya podług formy przyjętey i nieco odmienney, jak w Pontyfikale się znajduje, tylko z niejakiemi przez niewiadomość lub nieuwagę assystentów wynikłemi przerwami, które przy tak rzadko przychodzącey Ceremonii wydarzać się zwykły. Niech Bog wspiera swą łaską nowo konsekrowanego Biskupa, by wiernie pracując w winnicy Chrystusowey, sobie zasługi wyjednać a oraz dzielną pomocą Waszey Excellencyi będąc, mogł przydłuzyć nam wszystkim tak pożądane dni zycia Waszey Excellencyi.

Propozycya na trzeciego kanonika nadeyszła tu juz po odjezdzie JXX. Szaszkiewicza i Litwinowicza, lecz zaraz tego samego dnia do Wiednia odesłaną została.

Względem stanowiska katechetow gymnazyalnych, obiecali mi wiedenscy goscie zaraz po przybyciu do Wiednia doniesć, co Minister oswiecenia o propozycyi przedłożyć się mający oswiadczy, lecz dotąd jeszcze żadney nie otrzymałem wiadomosci.

Całuję stopy Waszey Excelencyi i z nayglębszem uszanowaniem zostaję

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Przemysl 14. Października 850.

Pis 1851.

Ч. 120.[2])

Łaskawa pamięć Waszey Excellencyi o moich imieninach, obowiązuje mnie do wdzięczności, ktorą tylko wynurzyć mogę szczerem życzeniem, aby Bog Waszą Excellencyę do zdrowia jak nayspiesznicy doprowadzić, a nas wszystkich jeszcze długoletnym zarządem Waszey Excellencyi pobłogosławić raczył.

---

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 22. 8-bris 850.
[2]) На горі дописка митрополита: Resp. 19. Febr. 851.

Podług rozkazu Waszey Excellencyi, ułożyłem kondycye odpustu jubileuszowego, stosując się do przepisow, od Papieza Benedykta XIV danych, i do rozporządzeń, jakie teraz niektorzy Biskupi w swoich Diecezyach w tym względzie ogłosili. Trudno mi bardzo przychodziło się wyrazać w języku ruskim, w ktorym jeszcze nie nabyłem potrzebney biegłości, a niewiadomosć odpowiednich wyrazow i przepisow gramatykalnych, ustawicznie przerywały i tamowały tok mysli. Zaspokaja mnie tylko to, ze moja pisanina dostanie sie pod wprawny sąd Waszey Excellencyi, a należycie sprostowana, będzie mogła bydz w Diecezyi ogłoszoną. Wasza Excellencya łaskawie uwiadomić mnie raczy o punktach, ktore opuszczone, odmienione lub dodane zostaną, abym je, dodawszy wstęp i zakonczenie, w mojey Diecezyi mogł ogłosić.

Bardzo sprawiedliwa uwaga Waszey Excellencyi, ze niewypada zrzec się postanowienia examinatora książek, dla nauki religii wypracować się mających, gdyz mogłyby w nich znaydować się twierdzenia krzywdzące obrządek i stosunki nasze. Zapewnie byłby do tego bardzo zdatnym JX. K. Litwinowicz, (2) obawiam się tylko, aby uczynione zapytanie, czyli się tego przyjąć zechce, nie dało mu powodu do przedstawienia niemozności. JX. Vice Rektor Ilnicki ma wiele wiadomosci teologicznych i nie zbywało by mu na potrzebney pilności do odczytania dokładnego udzielonych mu rękopisow, wątpię tylko, czyli by postrzerzenia swoje mogł jasno wyłozyć, osobliwie w języku niemieckim, w ktorym niebardzo jest biegłym. Zachodziła by także niemała trudność, w przesyłaniu manuskryptow w tak daleką odległość, ktore az po długim czasie powrócić by mogły do Pragi, lub Wiednia, gdyz przy innych zatrudnieniach i obawie skompromitowania się, przegląd bardzo tępo postępowałby, a tym czasem mogły by nadchodzić nieprzyjemne nalegania. Zdaje mi się, ze dosyć będzie, jeżeli tylko jeden JX. Litwinowicz, iako Cenzor wskazanym zostanie, ktory dostatecznie usposobionym jest do zgłębienia rzeczy i ocenienia tendencyi autora, byle by tylko mogł się powstrzymać od dowcipnych i sarkastycznych wyrazow, jakich za często uzywał, krytykując uwagi JXInf. Hoppe, na podanie nasze o studyjach Ministrowi oswiecenia przedłożone. O tem podaniu pisze mi JXK. Szaszkiewicz pod dniem 9 Lutego: Die Angelegenheit wegen des Religions-Unterrichtes und der ruthenischen Katecheten an Gymnasien befindet sich noch statu quo. Ich habe dem Minister bereits ein paar Mal daran erinnert, aber er entschuldigte sich damit, daß er es noch nicht durchgelesen habe, nähmlich die Eingaben, dann einige 10 bis 15 Bogen darein einschlägige Bemerkungen von Hoppe, Dr. Litwinowicz und mir. Er scheint sich zu scheuen die Sache anzugreifen — er fürchtet sich von den hiesigen Zenners. Am Ende wird er es doch thun müssen. Nur Festigkeit von Seiten der Hochwürdigsten Oberhirten, und es wird gehen.

(3) Za przysłane kopije podania o Biskupstwie Stanisławowskim i korrespondencyi o Konwikcie Wiedeńskim składam dzięki Waszey Excellencyi usilnie zycząc, aby trudy Waszey Excellencyi pomyslnym skutkiem uwięczone zostały.

Całuję stopy Waszey Excellencyi, i z nayglębszem uszanowaniem zostaję

Excellentissimi Illmi ac Reumi Dni

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Przemysl 9. Lutego 851.

Ч. 121.[1])

Była by to trudna a przecież daremna praca, gdybym chciał uniewinniać za nadto długie milczenie, zdziałane wpływem publicznych i prywatnych moich stosunków. Jest to z resztą rzecz naturalna, ze wołający o pomoc na reszcie umilknąć musi, jeżeli na głos jego nikt się nie odzywa. Liczne podania nayspra-wiedliwsze zawierające prozby nic stanowczego dotychczas uzyskać nie potrafiły. Odczyty z niektórych przedmiotow teologicznych w języku ruskim tylko prowizorycznie pozwolone; Biskupstwo Stanisławowskie w pertraktacyi, ktora dla braku funduszu jeszcze na niczem się skończyć moze; Konwikt Wiedenski jeszcze nie zaprowadzony, chociaż nowy rok szkolny w krotce się rozpocznie. a to z powodu, że przyznaczone zabudowanie przez woyskowość jest zajętem. chociaż ta sama przyczyna nie wstrzymała oddania podobnie zajętego zabudowania Pasmanitow. Polepszenie dotacyi kleru i kapituł gdzieś tam czy w Ministerium, czy w Sztatracie szczęsliwie spoczywa, obiecana ulga w kwaterunkach ograniczyła się na jeden mieszkalny pokoy i kancellaryę, katecheci przy gymnazyach tylko tolerowani się bydz zdają, bo remuneracya dla nich oznaczona zupełnie do utrzymania niedostateczna, raczey odstraszać, jak zachęcać się zdaje. (2) Tak dla tuteyszego supplenta nauki Religii przy Gymnazium spocżątku wcale nic, w drugim roku 200 fl. wyznaczono, gdy podobny supplent ob. łac. pobierał 300 fl. na przedstawienie niesłusznosci w traktowaniu oboch te same zatrudnienie mających i tylko obrządkiem się rozniących katechetow, zmienione zostało to postanowienie i ruskiemu katechecie 133 fl. 20 x., a zaś łacinskiemu 400 fl. naznaczono. Szkoły trywialne zostają i nadal pod zarządem Konsystorza łacinskiego, chociaż o niektorych udowodniono, ze w nich trzy razy więcey

[1]) На горі дописка митрополита: praes. 23. Julii 854.

ruskiey młodziezy się znayduje. O urządzeniu studyow teologicznych wcale nic nie słychać, chociaż JEJW. Namiestnik tym przedmiotem bardzo zajętym się bydz zdawał. Na jego wezwanie Wasza Excellencya w oznaczonym terminie swoją relacyę przedłożyć starałeś się, ja zas dałem się urgować, bo życzyłem sobie, aby JW. Biskupi ob. łac. pierwiey swą propozycyę przedłożyli, na powtorny urgens musiałem juz podać relacyę, ktorey kopię załączam, a dopiero na tenczas JW. Arcybiskup zważywszy, co powiedziano i naradziwszy się z przybocznymi Jezuitami swoją przedłożył opinię. Czyli zebrane relacye daley posłane i co w tym względzie daley uczyniono, nie wiem, chociaz dla zbliżającego się nowego szkolnego roku już teraz potrzebne przygotowania robić by należało. Posyłając kopię mojey relacyi JX. Kan. Litwinowiczowi prosiłem go, aby mi zaraz doniosł, jezeli Ministerium coś zadecyduje, lecz oprocz listu z 21. Lutego b. m., ktorego kopię dołączam, dotąd żadnego nie otrzymałem uwiadomienia, a z opowiadania powracającego JX. Scholastyka Kuziemskiego przekonałem się, że Minister Oswiecenia rusinom nie sprzyja, a będąc już uprzedzonym, nie przyimuje (3) żadnych chociaż by nayprawdziwszych wyjasnień, i tak nie dał się przekonać, ze u Dominikanow, jak to wszystkim wiadomo i w gazetach głoszono, zaprowadzone jest Gymnazyum polskie i koniecznie utrzymywał, jak mu to przedstawiano: das sind nur Nebenklasen. Zdaje się, że i przy wyborze Namiestnika nie wiele zważano na tuteysze stosunki, bo gdy może bydz w Pradze Moesery, w Węgrzech Göringer u Wenecyi Toggenburg, w Transylwanii Schwarzenberg, dla czegoż własnie u nas musi bydz Namiestnik z rzędu Magnatow polskich, który bezstronnym bydz nie może, a jak doswiadczenie uczy, tajemnie a niekiedy i jawnie sprawie ruskiey się sprzeciwia? W takich stosunkach nie dziw, że wszystko idzie trudno, a może wszystkie interesa nasze odesłane zostaną do decyzyi krajowego seymu, od którego bardzo mało spodziewać się można. Tak nieprzyjazne stosunki, słabość sił własnych, niedostatek obcey pomocy i wiele innych, to dyecezalnych, to ekonomicznych bardzo nieprzyjemnych wypadkow osłabiły chęć do dalszego działania, i sprowadziły jakąś dotąd nie znaną tęsknotę, przy ktorey w podania moje mogły by się wcisnąć cierpkie wyrazy, ktore popieraney sprawie łatwo zaszkodzić by mogły.

Na rozkaz Waszey Excellencyi przysłał mi JX. Scholastyk kopie reskryptu ministerialnego względem książek do podawania Religii w Gymnazyach sporządzić się mających, i dania stosowney instrukcyi dla katechetow. Podobny reskrypt i ja otrzymałem, w którym nayglównieysza rzecz postanowienie katechetow ruskich przy Gymnazyach na końcu dopiero przyrzeczona się okazuje. Czyli i gdzie w mojey Dyecezyi takowy katecheta znaydować się będzie, nie mogę z pewnoscią wiedzieć, bo Gymnazyum Przemyskie nie wiedzieć dla jakiey przyczyny, dla Niemcow ma bydz urządzone, a w Samborze Dyrektorat Gymnazyalny i Mieszczanie

podali, aby tam polskie Gymnazium urządzono. Czekałem więc na decyzye, ktora w krotce nastąpić miała, a dotąd nie nastąpiła, chociaż od daty 4. kwietnia już trzy miesiące upłynęło. Może jeszcze usilnym staraniom nieprzyjacioł wyrobić się uda, że żadnego nie będzie ruskiego katechety, a na coz by sie w ten czas (4) przydał wybor książek, instrukcya dla katechety, wezwanie kleru dla tłumaczenia lub sporządzenia nowych książek i oznaczenie remuneracyi, ktorey Ministerium z dochodow naszych oczekiwać się zdaje. Zresztą jeżeli by przed systemizacyą katechetów wypadało odpisać na reskrypt ministerialny, sądziłbym, ze dla pierwszey gramatykalney klassy można by obrać teraz przypisaną książkę, jak to niektorzy Biskupi uczynili, z kąd ta była by korzyść, że tymczasowi katecheci nie byli by zmuszeni tłumaczyć jakową inną książkę, ktora w krotce nowo sporządzić się mającey musiała by ustąpić, że naylepiey by było gdyby Rząd sam za nową książkę do wykładania obrzędow cerkiewnych i za tłumaczenia przyszłych książek z języka niemieckiego na ruski stosowną wyznaczył remuneracyę, gdyż takowa z naszych funduszow bardzo szczupłą by bydz musiała, że dla katechety dana będzie instrukcya, aby przy wykładaniu historyi bibliyney i o fundujących się na niey obrzędach młodziez obuczał.

Tego roku chciałem zaraz po upłynionym Jubileuszu wyjechać na wizytę kanoniczną, porobiłem do tego potrzebne przygotowania, uwiadomiłem o tem kler Dekanatu Mokrzanskiego, który dla tego obrałem, że po wizycie Waszey Excellencyi w roku 816 odprawioney, dotąd ani razu wizytowanym nie był, w tem nadeyszła urzędowa wiadomość o spodziewanym przyjezdzie Nayj. Cesarza na dniu 3. b. m. do Przemysla, musiałem się więc zatrzymać i do tych czas oczekuję przyrzeczonego uwiadomienia prezydyalnego o nowym terminie, lub odwołaniu przybycia Naj. Cesarza. Gdy jednak już czas żniw się zbliżył musiałem odłożyć wizytę na rok następujący. A tak nawet w tem, co z powołania mojego uczynić powinienem, nieprzewidziane znachodzę przeszkody.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z nayglębszem uszanowaniem

Waszey Excellencyi

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Przemysl 19. Lipca 851.

4. 122.

Po długiem oczekiwaniu pomyślney wiadomości o toczących się, interesach, otrzymałem dnia wczorayszego dołączony list JWX.

Kanonika Szaszkiewicza zapowiadający nadeyść mającą decyzyę ministerialną na przedstawienia o studyach teologicznych i katechetach gymnazyalnych. Klerowi łacinskiemu a może i JE. Namiestnikowi nie bardzo do smaku przypadną postanowienia Ministra nam sprzyjające i zapewnie starać się będą, aby odwlec ich wprowadzenie., lub jakim bądz sposobem wcisnąć supremacyę obrządku łacinskiego szczególnie w urządzeniu fakultetu. Zyczenie JE. Ministra oswiecenia, aby przynaymniey na dwoch odczytach z przypisanych przedmiotow teologicznych łączyli się alumni oboyga obrządkow, ktore jako warunek pozostawienia fakultetu stanowi, musi bydz uwzględnione, lecz idzie o to, które by przedmioty do wspolnego uczęszczania wybrane bydz mogły, co Wasza Excellencya naylepiey rozstrzygnąć potrafi, a na zdanie Waszej Excellencyi zapewnie i JW. Arcybiskup choć może niechętnie się zgodzi. Ja bym sądził, ze jeden z tych przedmiotow mogłby bydz studium biblicum V. F. oraz z hebraiskim i oryentalnymi dyalektami, drugi zas mogłby bydz Historya koscielna, a tym sposobem było by dwoch rożnego (2) obrządku professorow, których prelekcye od wszystkich alumnow uczęszczane, a tym samym i równowaga obydwoch obrządkow zatrzymaną by była. Inny jakowy przedmiot wybrawszy, mozna by przy teraznieyszym stanie professorow łatwo przyiść do tego, że tylko ruscy klerycy prelekcye professorow łacińskich nie zaś przeciwnie i łacinicy prelekcyę prof. ruskiego słuchać by musieli. Fakta historyczne tyczące się obrządku naszego mogły by bydz przytoczone przy odczytach prawa koscielnego. O katechetach gymnazyalnych jeszcze nic nie zadecydowano. Obawa JX. Ka. Szaszkiewicza, że nie będzie dosyć kandydatow do obsadzenia tak licznych otwierających się mieysc, jest po części słuszną. Spodziewam się jednak, ze takowi się znaydą, jeżeli tylko dotacya dostateczna nie tylko dla bezzennego lecz i dla kapłana mającego familię będzie wyznaczoną. Na katechetow gymnazyalnych oznaczyłem długi termin aż na koniec Grudnia, aby mieli czas przygotować się i sądzę, ze będę miał dosyć kandydatow, ktorym dla lepszego przygotowania ofiarowałem na niejaki czas wikt i pomieszkanie, aby mogli korzystać z dzieł w tuteyszey bibliotece się znaydujących. Z resztą potrzeba będzie tak przy studyach teologicznych, jak i przy gymnazyach postanowić supplentow, na co Rząd pewnie pozwoli.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z nayglębszem uszanowaniem

Waszey Excellencyi

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Przemysl 30. Lipca 851.

T. 123.[1])

Po szczęsliwym powrocie Naj. Cesarza do Wiednia wszystkie dotąd wstrzymane interesa zapewnie bardzo spiesznie rezolwowane zostaną. Między zaległemi urządzeniami znaydują się niektóre dla nas bardzo ważne, jako to polepszenie dotacyi kapituł i kleru, rozłączenie nauk teologicznych, systemizacya gymnazyalnych katechetow, nadzor szkół narodowych i t. d., których nadzwyczayna zwłoka wskazuje jakieś trudności moze tylko z nieprzyjaznych podszeptow pochodzące, ktore jasnem przedłożeniem prawdy może by się usunąć dały. Zresztą aby nie mieć sobie coś do zarzucenia, zdecydowałem się pojechać jak nayspiesznicy do Wiednia i już w następujący poniedziałek w podroz się wybrać. W tem przedsięwzięciu utwierdził mię własnie dzisiay otrzymany list Waszej Excellencyi z dołączoną kopiją odpowiedzi na zarzuty nuncyatury daney. Posłuży ona mi bardzo do pertraktacyi interesow w nunciaturze, gdzie także spodziewam się zasiągnąć bliższą wiadomość o denuncyacyach Stolicy Apostolskiey przedłożonych, a te więcey usposobią mnie do zamierzonej obrony na list Kardynała Franconi. Naj. Cesarz zapewnie mile przyjął czułą adressę Waszey Excellencyi i spodziewam się, że własnoręcznym listem za nią podziękuję. Może w czasie pobytu w Wiedniu albo też jako znak większego uszanowania w Pradze zobacze się z Kardynałem Szwarcenberg i jego o protekcye prosić będę, dowiem się także o jego własciwey mysli przy wezwaniu, aby wyznaczeni byli Preisrichter dla złożyć się mających książek na naukę Religii, gdyz zaledwie on sądził, aby wszystkie Ordynaryaty i o wszystkich dla 8 gymnazyalnych klas, a może i po kilka exemplarzy dla jedney klasy napisanych książkach swoje zdanie (2) dawały, gdyz w ten sposob musiało by lat kilka upłynąć, nim by podrozujące po całey Monarchii książki do drukarni się dostały. Co się tyczy examinatorow w udzielonym mi łaskawie i tu dołączonym projekcie umieszczonych zupełnie się zgadzam. Sądził bym jednak, ze wstęp i przyzwolenie, aby wyjasnienia obrzędow cerkiewnych na drugim roku udzielane były, usunąć by wypadało, gdyz Minister Oswiecenia w Reskrypcie z dnia 4. kwietnia b. r. pod liczbą $\frac{10200}{30}$ wydanym pozwolił, aby dla ruskich uczniow wyjasnienia wzmiankowane w czwartey gymnazyalney klasie udzielane były. Roznicę tę juz i dla tego zatrzymać by wypadało, aby i tem poprzeć postanowienie oddzielnych katechetow i wskazać, ze wielki wpływ na pobożność i moralność mają nasze obrzędy, o ktorych dostateczną naukę łacinski katecheta udzielić nie potrafi, gdyz co się tyczy prawd wiary i obyczajow Religii katolickiey zawsze nam zarzucić mogą, ze takowe i od księdza innego obrządku skutecznie udzielane bydz mogą.

---

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 1. 9-bris 851.

Zdaje się ze wiedenski Arcybiskup zamierza zaprowadzić obok uniwersytetu studium dioecesanum gdy nie pozwala, aby prelekcye teologiczne były w jego seminarium i takowe do Konwiktu przeniesione bydz mają, jak to JX. Litwinowicz w dołączonym liscie donosi.

Otrzymawszy błogosławienstwo Waszey Excellencyi, udałem się na seym do Wiednia, a Bog dobrotliwy strzegł mnie od roznorodnych pod ten czas zewsząd grozących mi niebespieczeństw, i teraz pokornie proszę o błogosławieństwo Waszey Excellencyi, abym sprawy nasze skutecznie bronić i popierać był wstanie. O podaniach, jakie wypadnie przedłożyć i o skutku dawnieyszych nie omieszkam uwiadomić Waszą Excellencyę.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z nayglębszem uszanowaniem

Excellentissimi Illmi ac Reumi Dni

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Przemysl 4. Listopada 851.

4. 124.[1])

Racz Wasza Excellencya łaskawie przyjąć moje szczere zyczenia wszelkich pomyslnosci, ktore przy nadchodzącey uroczystosci Imienin Waszey Excellencyi składając, Boga prosić nie omieszkam, aby Waszą Excellencyę dla sławy naszey i pozytku kościoła swojego jak naydłużey utrzymywać, osłabione trudami siły pokrzepiać, błogie zamiary Waszey Excellencyi szczęsliwym skutkiem uwięczyć raczył.

Po odbytey dosyć szczęsliwie podrozy stanąłem w Wiedniu dnia 14. b. m., i tegoz samego dnia prosiłem Nuncyusza o wyznaczenie godziny, w ktorey nazajutrz mogłbym mu służyć, oznaczył mi godzine 10. następującego dnia, pomimo swięta tutay uroczystego S. Leopolda. Stawiłem się o wyznaczonym czasie, i zaraz dał rozkaz, aby nikogo nie przypuszczono, ktokolwiek chciałby się z niem widzieć, a rozpoczęta rozprawa trwała aż do godziny pół do pierwszey. Oswiadczyłem mu, ze Wasza Excellencya, gdyby tylko stan zdrowia pozwolił, był byś osobiscie przybył, aby wyjasnić prawdziwy stan rzeczy i odwrocić powzięte jak się zdaje wątpliwosci, ze dla Waszey Excellencyi jest to bardzo bolesném po długoletnem i wiernem pasterzowaniu widzieć wznieconą niejaką nieufność, słyszeć niezasłuzone wyrzuty. Na to

[1]) В горі дописка митрополита: Resp. 27. 9-bris 851.

solennie oswiadczył, ze o nieufnosci lub wątpliwosci zadney mowy niema i ze tylko niektore okolicznosci zachodzą tey natury, ze ich oddalenia zyczyć by wypadało. Czytał mi potem swoy list do Waszey Excellencyi pisany i otrzymaną odpowiedz, oswiadczając, ze o naszych stosunkach dotąd nic jeszcze do Rzymu nie pisał. O przeysciu samowolnem i przeciąganiu z obrządku do obrządku oswiadczył, ze to niema żadnego znaczenia, das ist nichts jak mowił, ale naywięcey upierał się, aby dogmatyka była wykładana w języku łacinskim, i ze jego przekonaniem jest, ze to koniecznie jest potrzebném, o tem dysputowalismy dwie godzin. Zarzuty naywięcey tyczyły się niewykształconey mowy i z tąd pochodzącego niedostatku wyrazow dla oznaczenia dogmatow katolickich, nowego i z tąd wpadającego wprowadzenia nieużywanego języka, łatwość nadużycia i zaprowadzenia mniemań z wiarą katolicką nie zgadzających się. (2) Dowody, jakie na zbijanie zarzutow przytoczyłem, nie mogły go odprowadzić od powziętey opinii, lubo przeciw nich nie mogł się oswiadczyć. I tak gdy przedstawiał mi, ze dogmatyka tylko w jezyku łacinskim dawać się powinna, zapytałem go, czyliz Melchici, Maronici i unicy grecy uczą się dogmatyki po łacinie, czyz mozna ich przez to nieprawdziwymi katolikami nazwać, że u nich teologia w oyczystym języku się wykłada, pomimo ze cała rozmowa toczyła się po niemiecku odpowiedział de eo tractabatur et tractatur. Na przedstawienie, ze od początku Unii aż do roku 808 u nas była teologia po rusku, odpowiedział, że on w to nie chce wchodzic, jak było, ale ze teraz jest jego przekonaniem, że po łacinie bydz by powinna. By go więcey skłonić, oswiadczyłem mu, że i ja tego przekonania byłem, a nawet w czasie zjazdu Biskupow na posiedzeniu oswiadczyłem, że dogmatyka i wtenczas, gdyby się zgodzili Biskupi prowincyi na odczyty niektorych przedmiotow w oyczystym języku, zawsze w łacinskiey mowie dawana by bydz powinna. Za to pochwycił mnie i oswiadczył wszakże i on nic innego nie chce jak zgromadzeni Biskupi jak i ja sam chciałem. Uczyniłem go uważnym, że to było moim przekonaniem, od ktorego tylko powodami przytoczonemi od Waszey Excellencyi i po długim namysleniu odstąpiłem, a nawet wbrew Konstytucyi papiezkiey nie mogłem przy niem pozostać. Bo gdy Biskupi uniccy na prowincyonalnym synodzie w Kobrzynie postanowili, aby studya były dawane w języku ruskim i takowe urządzenie nowego seminarium i studiow teologicznych do potwierdzenia podali, a Papież swą bullą do ktorey dekret synodu prowincyonalnego dosłownie wniesiony jest, wyrazone postanowienia na zawsze zatwierdził i takowe podług wszelkiey formy prawem prowincyi się stały, i tylko przez nową bullę odmienione bydz mogą. Musiałem do tey Bulli się odwołać, bo mi przytoczył Biskupow węgierskich, ktorzy nie są za tem, aby dogmatyka dawała się w języku ruskim i owszem zyczą sobie, aby i nadal pozostał język łacinski, wskazałem mu, ze tam mogą bydz inne okolicznosci, a rumuńscy Biskupi nie mogą nawet

życzyć sobie odczytow w języku ruskim. Nie moglismy na pierwszey rozmowie ukończyć, odroczył więc na zajutrz JE. Nuncyusz dalszy ciąg i zaprosił na (3) obiad, po którym dalsze konferencye prowadzić się miały. Przy końcu oswiadczyłem mu, że miał bym także prozbę do niego, i wstawiłem się za Biskupem Wierzchleyskim, ktorego przewinienia nie są mi wiadome, a ktorego już od lat 30 bliżey poznałem prosząc, aby jezeli co jeszcze można dla niego zrobić, był łaskaw. Tym sobie JE. Nuncyusza niezmiernie ująłem. Dziękował kilkakrotnie i oswiadczył hoc mihi valde gratum, hoc mihi valde jucundum est, i mogł z tego poznać, że obrządki nie są w takim zwasnieniu, jak mu może przedstawiano. Tymczasem w Niedziele dał mi znać, ze musi koniecznie wyjeżdżać, więc dalsze konferencye do powrotu suspendowane, który dopiero za 10 lub więcey dni nastąpić może, osobliwie gdy własnie zachorował na lewe oko, nad którym wrzod się uformował i niebezpieczeństwem grozi tak, że musiano piawki i wizykatorye stawić, by wzmagające się zapalenie przerwać. Dla czego tak nastaje na zniesienie ruskich odczytow dogmatyki, oswiadczył XK. Litwinowiczowi, ze w Niemczech a szczegolnie w Bonn domagają się professorowie, aby Dogmatyka wykładała sie w języku niemieckim, nie chcą więc koncessyą nam daną stanowić prejudykatu, na który by się odwoływać mogli.

Po przybyciu do Wiednia musiałem wyrwać cztery zęby i dwa pniaki, a teraz z pokaleczonemi dziąsłami musze odbywać domowy areszt, karmić się tylko miętkiemi potrawami i oczekiwać sporządzenia wstawianych zębow, ktore chociaż nie do jedzenia, to przynaymniey do mowienia służyć mi będą. Z powodu mojey słabości nie mogłem jeszcze bydz u ministrow, którzy tylko w pewne dnie, a niektórzy tylko raz na tydzień przyjmują.

Całuję stopy Waszey Excellencyi i zostaję z naygłębszem uszanowaniem

Waszey Excellencyi

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Wieden 18. Listopada 851.

Pik 1852.

Q. 125.

Po długiem przykrem i kosztownym pobyciu w Wiedniu i odprawioney w teraznieyszey porze bardzo uciązliwey podrozy, stanąłem nareszcie w Przemyslu zmęczony, i nie mając ani chwil odpoczynku, musiałem się zająć uporządkowaniem to dyecezali

nych, to domowych interesow, niezwłocznego uskutecznienia wymagających.

Działanie moje w Wiedniu, naylepiey by ustnie przedstawić się dało, co jednak dla nadchodzących swiąt uskutecznić nie mogąc, przymuszonym jestem przynaymniey krotkie doniesienie o stanie rzeczy Waszey Excellencyi przedłozyć.

Po pierwszey rozprawie w Nuncyaturze, o ktorey juz Waszey Excellencyi doniosłem, JE. Nuncyusz zachorował na oczy dosyć niebezpiecznie, gdyz wrzód, ktory na gorney powiece oka uformował się, zalewał oko sączącą się i gryzącą materyą, co go spowodowało, ze przez dni kilka musiał zostawać w łuzku, a ledwie nieco wyleczony i mając jeszcze przykryte plastrem oko, udał się na rozkaz papiezki do załatwienia interesow w Niemczech, az do Wielkiego księstwa Badeńskiego, z kąd w 10 lub 14 dni miał nazad powrocić. Niechcąc z niczém do domu powracać, musiałem go oczekiwać i sądziłem, ze tymczasem z JE. Ministrem Oswiecenia interesa u niego zaległe będę mogł załatwić. Daremna jednak była moja nadzieja, gdyż z początku zażądał czasu, aby mogł akta odczytać i przyrzekł, ze mnie uwiadomi, kiedy będę mogł przyisc do niego. Czekając prawie tydzień, udałem się znowu do niego, wymawiał jednak, ze teraz mocno zajętym jest konferencyami z Prymasem i Biskupami węgierskiemi, ktorzy wysłani od Episkopatu węgierskiego, 13 roznych podan przedłożyli i w Ministerium przez cały tydzień codzienne konferencye odprawiali, a w końcu na wszystkie podania odmowną otrzymali rezolucyę, jak mi to sam Prymas powiadał, dodając, ze to jest lepiey dla nich, jak gdyby było Ministerium cos przyjęło a coś odmowiło. gdyz teraz pozostała im droga przez Arcy-Xięcia Albrechta do Cesarza. Po ukończonych konferencyach Minister zachorował, tak ze ani w Biurze ani na radzie Ministrow nie mogl bywać. Skoro dowiedziałem się, ze juz zdrowszym jest, udałem się znowu do niego, exkuzował się na nowo, ze ma duzo zatrudnienia z expedycyami, wynikłemi z konferencyi z Biskupami Węgierskiemi a ze wkrotce mnie wezwie, widać było, ze i on czeka na przybycie Nuncyusza, bez ktorego porady nic stanowczego przedsięwziąść nie chce.

(2) Powrocił narescie JE. Nuncyusz dnia 17. b. m. z rana i był tak dobrym, ze mi tegoz samego dnia o godzinie 5. po południu przyiść pozwolił. Dwogodzinna konferencya była dostateczną do zupełnego ukończenia interesow. Zrobiłem mu niby ogromną koncessyę, aby Dogmatyka wykładana była podług łacinskich przypisanych autorow w języku łacinskim, zastrzegając jednak, aby dogmata wyłozone po łacinie, oraz także przyjętymi w księgach cerkiewnych wyrazami wykładane były, aby uniknąć błędów, ktore przez tłumaczenie nowatorow język cerkiewny jako martwy odrzucających, bardzo łatwo wcisnąć się, i czystość wiary katolickiey nadwerężyć by mogły, na co Nuncyusz oświad-

czył, ze nie tylko nic niema przeciw temu, ale i owszem zyczy sobie, aby tak postępywano. Moralna ma bydz po łacinie z ruskim wyjasnieniem trudnieyszych mieysc lub wyrazow. Dowodzące texta pisma Swiętego w łacinskim i ruskim języku, aby mocniey utkwiły w pamięci i przy nauczaniu ludu łatwiey przytoczonemi bydz mogły. Prawo kanoniczne i historia Kościelna w języku łacinskim, rownie jak Archeologia i Introdukcya, gdy te przedmioty więcey dla nauki kapłanow jak ludu służą, zawsze jednak i przy tych przedmiotach właściwość naszego obrządku, ma bydz uwzględniona. Pastoralna i Katechetyka w ruskim języku, Exegetyka u Lacinnikow z Vulgaty, u nas z naszey wersyi po rusku. Tym sposobem z zupełnem zadowoleniem Nuncyusza ukończony został spor o język, w ktorym wykładane mają bydz przedmioty teologiczne.

Przedstawiłem mu potem konieczną potrzebę odrębnych katechetow dla młodzieży w gymnazyach zostającey, i okazałem bezzasadność mniemania, jakoby to oddzielenie młodziezy, jedności wiary szkodliwem bydz mogło. Uznał potrzebę i oswiadczył, ze się sam za tem u Ministra oswiecenia wstawiać będzie, i aby miał do tego powod, kazał podać do siebie przedstawienie w tem względzie, co tez uczyniłem i kopię tego podania załączam.

Toczyła się daley rozmowa o samowładnem przeysciu z jednego obrządku do drugiego, i powtarzających z tąd niesnaskach między klerem obydwoch obrządków. Doniesienie, jakoby księża nasi namawiali lub przymuszali do przeyscia, albo nawet drugi raz krzcili przechodzących, jako zupełnie bezzasadne, a przynaymniey bardzo przesadzone dowieść starałem się, przytaczając przeciwne fakta, na ktore od dawna Biskupi ruscy zalili się i teraz zalić by się mogli. Sądził on, ze wzajemne uchybienia puścić potrzeba w niepamięć i oto się postarać, aby na przyszłość takowe nie odnawiały się. W tym względzie kazał mi podać projekt przypisu, obowiązującego kler obydwoch obrządkow. Przedłozylem ustnie co w tey mierze postanowić (3) by wypadało, a gdy na szczegolne punkta się zgodził i takowe na pismie podać kazał aby i Biskupow obrządku ł. o ich zdanie zapytać mogł, uczyniłem to i kopie podania dołączam, ktore jest tylko przepisane z pisma Waszey Excellencyi, w roku 837 do Arcybiskupa Pistka w odpowiedzi na jego propozycye danego, z małemi odmianami, pochodzącemi z oswiadczen Nuncyusza. Po przeczytaniu obydwoch podań JE. Nuncyusz, zadowolnienie swoje oswiadczył powtarzając: vortrefflich.

Załatwiwszy tym sposobem i ten interes, wspomniałem JE. Nuncyuszowi, ze Waszey Excellencyi przykro jest, iż na podanie z roku 844. a nawet na prozbę o błogosławieństwo do odprawienia sekundycyi, jeszcze w roku 849. podaną, dotąd żadna od stolicy Apostolskiey nie nastąpiła odpowiedź. Załował mocno tego, uniewinniając wypadkami nowych czasow, wydarzonymi

w Rzymie, oswiadczył, ze juz pisał o tem do Rzymu i ze na nowo jeszcze pisać będzie, uwielbiał Waszą Excellencyę mowiąc, ze bardzo by sobie zyczył osobistą zabrać znajomość, i niezmiernie się ucieszył, gdym mu oswiadczył, ze podług otrzymanego listu, Wasza Excellencya do Badenu przybyć zamysla, i powiedział, iż go to mocno cieszy, że będzie miał sposobność poznania Waszey Excellencyi, a gdyby się przybycia nie mogł doczekać, to sam w tym celu uda się do Galicyi. Nadmieniłem mu, także, jak by to dobrze było, gdyby Oyciec Swiety, wyswiadczeniem jakowey łaski, opiekę swoją nad nami jawnie okazać raczył, gdyz tym sposobem odwrocił by od nas ustawiczne wzniecanie podeyrzenia, jako bysmy nie szczerze połączeni byli z katolickim kosciołom. Oswiadczył na to, ze on juz o tem traktował z Ministerium, i spodziewa się, ze Jego Swiątobliwość zapewnie przychylnym się okaże. Projektu, jaki zrobił, lub ma zrobić, jako dyplomata nie mogł wyjawić. Ile się zdawało, JExcellencya zupełnie zadowolnionym został, i okazał to jawnie, gdy pontyfikalnie raczył przybyć na sumę odprawioną w Niedzielę a razem swięto niepokalanego poczęcia N. M. P. co go bardzo ucieszyło, ze i my to Swięto obchodzimy. W czasie danego obiadu, unosił się nad pięknością obrzędu i spiewu, opisywał ceremonie Xięciu Biskupowi Rauszer tak dokładnie, iz ten spowodowany był oswiadczyć, Eure Excellenz sind sehr bewandert in diesem Ritus.

Zdaje się, ze naywiększa przeszkoda, ktora nasze interesa tamowała, usuniętą została, bo nawet Sufragan wiedenski JWX. Zenner, ktory dotąd nayzaciętszym był przeciwnikiem, w mowie o studyach dyecezalnych oswiadczył mi: diese gebühren ihnen, die müßen sie haben.

Minister oswiecenia Hr. Thun, dopiero po przyjezdzie Nuncyusza mnie wezwał, i tego samego dnia po konferencyi ze mną mianey do niego o poradę się udał. Uznawał udowodnioną mu potrzebę oddzielnych katechetow gymnazyalnych ruskich. Sądził tylko, ze jeden katecheta, nie będzie w stanie, nauczać Religii przez wszystkie gymnazyalne klassy, a przy tem miewać jeszcze po dwie exhorty co Niedzieli i Swięta. Oswiadczyłem mu, ze nietylko (4) ja, ale i Arcybiskup Lwowski ob. ł. sądzi, ze dostatecznym byłby jeden Katecheta, i takową propozycyę swoim i Sufraganow swoich imieniem zrobił, żądając oraz, aby postanowiony Katecheta, był uwazanym jako Gymnazyalny Profesor, a nie jako supplent, jak to w rozporządzeniu o katechetach opiewa. Względem fakultetu teologicznego nie mogł się zdecydować Minister, chciałby on go zatrzymać, osobliwie dla tego, ze mu się do utrzymania unii potrzebnym bydz zdaje, z drugiey strony obawia się daremnych wydatkow, jeżeliby za mało zgłaszało się słuchaczy, tak jak w samym Wiedniu do fakultetu filozoficznego. O normalney szkole Lwowskiey, ktorej oddanie dla tego wstrzymano, ze JE. Arcybiskup rekurs założył, oswiadczył, ze tylko o to zapytał namiestnika, czyli by nie mozna drugiey szkoły głowney

we Lwowie oznaczyć za normalną, dla obrządku łacinskiego. Polepszenie dotacyi Kapituł i kleru uznaje za potrzebną, lęka się tylko wielkich kosztow, przy teraznieyszym stanie finansow.

O punkcie ostatnim mowiłem z Prałatem Meschutarem, ktory ma juz wygotowany Vortrag o dotacyi naszego kleru, w ktorym osobliwy wzgląd ma bydz na tak mało pobierających kooperatow, Administratorow i Kapellanow. Prozba kapituły tuteyszey na audyencyi Naj. Cesarzowi we Lwowie oddana, była sygnowaną i przyszła do Wiednia 29. Pazdziernika i stamtąd pod 29. t. m. do Namiestnika posłaną. Dowiedziawszy się o tem, kazałem napisać kanonikom, aby o spiesznieysze oney nadesłanie postarali się, ktorzy udawszy się do Lwowa na dniu 3. Grudnia byli u Namiestnika, prosząc go o przyspieszenie, który okazawszy jak naylepsze chęci popierania ich interesu, oswiadczył, ze jeszcze dotąd nic nie otrzymał. Mowiłem znowu z Meschutarem oswiadczając mu, ze tego podania dotąd we Lwowie niema, na co on powiedział: das ist die schlechteste Entschuldigung die der H. Statthalter wählen konnte, i kazał sobie przynieść ten akt, abym własnymi oczami widział, ze 29. Oktobra rzeczywiście posłano do Lwowa. Zdarzenie to jest nowym dowodem niechęci P. Namiestnika, ktory nie mogąc przeszkodzić, przynaymniey odwlec się stara.

Wszystcy znajomi Waszey Excellencyi, ktorzy w Wiedniu zostają, dopytywali się troskliwie o zdrowie Waszey Excellencyi, szczególnie oba Ministrowie Kraus, Namiestnik Eminger, Statthalterey Rath Baron Sala, Hofrath Milbacher a osobliwie Reichsrath Krieg i kazali oswiadczyć swoje uszanowanie, ostatni dowiedziawszy sie, iz Wasza Excellencya Baden odwiedzić zamierza, kazał napisać, aby Wasza Excellencya nie lękał się podrozy, i brał z niego przykład, gdyz i on w podobnym, lub moze jeszcze gorszym stanie zdrowia będąc, tak długą podroz szczęśliwie przebył, i wielką ulgę w cierpieniach swoich doswiadczył przez kąpiele badenskie, ktore rownie i Waszey Exxellencyi zapewnie posłużą.

Z ucałowaniem Rąk Waszey Excellencyi i przy złozeniu nayszczerszego zyczenia szczęśliwych swiąt, zostaję z nayglębszem uszanowaniem

Waszey Excellencyi

naynizszym sługą

Jachimowicz.

Przemysl 2. Stycznia 852.

Ч. 126.[1])

Illme ac Reume Domine!

Do cierpień, ktore dotąd prawie wszystkie siły moje wycieńczyły, podobało się Najwyzszej Opatrznosci dopuscić na mnie słabość ócz. A chociaz przez to do czytania i do pisania niezdolnym stałem się, nie mogę jednak wstrzymać się, abym tę odezwę jak bądź nie sporządził i z powodu przypadającey w przyszłym tygodniu pamiątki Стаго Григорїа Богослова nie powinszował Illmo Reumo Dno szanownych Jego Imienin. Życzę przy tem wszelkich pomyslnosci a szczegolniej zdrowia stałego.

Za udzielone mi wiadomosci zaraz po powrocie z Wiednia najuprzejmniej dziękuję. Może potrzebna będzie odpowiedź na pisania Congr. de prop. fide o zarzutach nam zrobionych. W takim razie proszę usilnie, abys Illmus Reumus był łaskaw sporządzić justifikacyę, ktorąbyśmy wspolnie podpisać mogli, bo to ja sam zrobić już nie potrafię.

(2) Konsystorz moj przedłożyć ma Illmo Reumo Dno projekt obwieszczenia w Archidyecezyi Nabożenstwa jubileuszowego, aby ile możności w obydwoch naszych diecezyach jestostajne było rozporządzenie o rzeczonem Nabożenstwie. Projekt ten zastosowany jest prawie dosłownie do wyrazow w Encyklikach Ojca S. zawartych. Mocno jednak proszę, abyś Illmus ac Reumus Dnus zechciał wziąć pod krytykę, czyli gdzie nie wcisnął się wyraz jaki niestosowny i nieodpowiadający katolicyzmowi. Konsystorz moj do zdania Illmi Reumi Dni zastosuje się.

Zostaję przy zapewnieniu wysokiego poważania i uprzejmej życzliwosci Illmi ac Reumi Dni addictissimus

M. Lewicki.

Uniow 28. Stycznia 852.

Ч. 127.[2])

Illme Reume Domine!

Nie pojmuję, coby mogło dać powod do domyslania się, jakobym ze wszystkiem, co Illmus ac Reumus Dnus w ciągu pobytu w Wiedniu zrobiłeś, zupełnie się nie zgadzał. — Pisałem krotko, bo ciężka choroba pozbawiła mię sił, że obszernie tłumaczyć się i pisać nie jestem w stanie. Dziękowałem wszakże za

---

[1]) На горі дописка еп. Яхимовича: praes. 31. X-br. 851.
[2]) На горі дописка еп. Яхимовича: praes. 18. Martii 852.

udzielone mi wiadomości o sprawach naszych, a to dowodzi, że miałem ratum et gratum to, czém Illmus Reumus Dnus sprawy te popierałeś; nie można przeto domyślać się, jakobym we wszystkiem zupełnie nie zgadzał się. Niezgoda taka, jeśliby istotnie zaszła, byłaby tylko dogodną tym, ktorzy naprzeciw nam stoją. Co o wytrwałej gorliwosci Illmi Reumi Dni o dobro naszego obrządku i o Jego dobrej chęci stawania tam, gdzie moje kalectwo stawać mi nie pozwala, nieodmiennie jestem przekonany, i mniemam, że przekonania tego dałem już nie jeden dowod. Ale ot! **нѣсть исцѣленїа въ плоти моей — — и Сѵѣтъ очїю моею и той нѣстъ съ мною** — znowu przeto krotko tylko pisać mogę i konczę na zapewnieniu wysokiego poważania i szacunku, zostając z wszelką uprzejmością Illustrissimi ac Reumi Dni addictissimus frater in Xto

M. Lewicki.

W Uniowie 15. Mar. 852.

Ч. 128.

Illme ac Reume Domine!

Aczkolwiek do rozważania ważnych przedmiotow i do pisania niezdolny jestem, nie mogę jednak przenieść na sobie, abym na szanowny list Illmi Reumi Dni z dnia 28. upłynionego sierpnia cokolwiek nie wyraził.

W remonstracyach o katechetach gymnazyalnych nie znajduję nic, coby odmienić, albo uzupełnić należało; każę więc obydwie na czysto przypisać, aby do wspolnego podpisania gotowe były. — Mojem zdaniem wypadało by i trzecią remonstracyę o fakultecie teologicznym wspolnie podpisać, bo we Lwowie przynajmniej pro hoc et nunc, kandydaci Dyecezyi Przemyskiej uczą się teologii. Bardzo by mi miło było, gdybyś Illmus Reumus Dnus z tą remonstracyą mogł do Uniowa zdążyć. Przy tej okazyi pomowilibysmy ustnie i łatwiey porozumieli się o wyborze kandydatow do Seminarium Wiedenskiego, ktore, zdaje mi się, trudno będzie z początkiem następującego szkolnego roku zaprowadzić — tudzież o kapłanie zdolnym do cwiczenia w rytuałach naszych kandydatow (2) w Rzymie uczących się, o ktorym JE. JW. Nuncyusz chce mieć wiadomość podług listu, ktorego kopie Illmo Reumo Dno komunikuję.

JX. Szaszkiewicz dotąd nie widział się ze mną, a dobrze było by z nim pomowić to o tem, to o owem.

Jeżeli niepomyslne wiadomosci o sentymentach w Rzymie sprawdzą się, to stanie się podług owego: **не надѣйтеся на князи** etc.

Przybycie JE. JW. Nuncyusza, zwłaszcza gdyby do Uniowa zechciał dążyć, nabawiło by mię nie małym kłopotem. Ja usiadłszy, podnieść się nie zdołam a na nogach ostać się nie mogę. Jakbym ja tak wielkiego Goscia tu przyjął. Illmus Reumus Dnus z nim najprzod widzić się będziesz, proszę więc oznajmić mu w jak opłakanym jestem stanie zdrowia, i że trudząc się (do) Uniowa, boję się, aby nieprzyjemności nie doswiadczył.

W tym momencie przybył tu JX. Szaszkiewicz. Konczę więc, zostając z wysokim poważaniem i uprzejmą życzliwością Illmi ac Reumi Dni devinctissimus in Christo frater

M. Lewicki.

W Uniowie 1. Wrzesnia 852.

Y. 129.

Pakiet i odezwę Illmi Reumi Dni z dnia 17. września dziś przysłano mi ze Lwowa. Tabelle kandydatow z archidyecezyi nie sporządzano należycie, posyłam więc dziś zaraz JX. Pietruszewicza do Lwowa, by tam podług formy drukowanej dołączyć się mającej sporządzono, do wspolnego naszego ad Ministerium pisma przyłączono i natychmiast do rąk Illmi ac Reumi Dni do dalszej expedycyi odesłano.

W interesie wiedenskiego tego Seminariuu, nie jedno jeszcze zajdzie pytanie. Proszę Więc Illm Reum Dnum, abys w przypadku, jak cokolwiek zajdzie, był łaskaw dopomagać mi, bo ja sam nie wydołam. Po odjezdzie Panskiem z Uniowa, słabość moja znowu się wzmogła; byłem pomuszony JP. Millereta znowu do Uniowa na ratunek zaprosić. Zręczny to jest lekarz. Ale cóż? kiedy ja istotnego warunku, ktorego on wymaga, zachować nie mogę, bo mi niepodobna jest zachować spokojność umysłu.

Przy oswiadczeniu nalezytego poważania i uprzejmej życzliwości jestem Illmi ac Reumi Dni addictissimus in X-to frater

M. Lewicki.

Uniow 20. 7-ber. 852.

(2) P. S. Koncept expedycyi do Ministra nie potrzebował żadnej odmiany, tylko zaraz na początku dołożyłem wyraz: wohllwohllende Bemühungen — on sam użył wyrazu: meine eifrige Sorgfalt, przyznać mu więc należało: wohlwollende Bemühungen.

Pik 1853.

Ч. 130.[1])

Przed trzema miesiącami miałem juz wygotowaną expedycyę tyczącą się interesu JX. Schol. Ginilewicza, lecz z posłaniem jey wstrzymać się musiałem, gdy mi oświadczono, ze JEx. Namiestnik miał się wyrazić, że ja jestem przyczyną wszelkich niepokojow i nieporozumienia między obydwoma obrządkami zachodzącego i przez moy wpływ i Waszą Excellencyę do podobnego postępowania pobudzam, a gdy moja korrespondencya pod bacznym zostaje nadzorem, znacznieyszy paket mogł by tylko potwierdzać domysły tem bardziey, ze Wasza Excellencya, mając wzgląd na oskarzonego Ginilewicza, nie każdemu by nadesłany pakiet do przeyrzenia powierzyc by raczył. Zayszłe smutne wypadki spowodowały posłanie krajowey deputacyi do Wiednia, od ktorey JE. JW. Namiestnik chcąc zapewnie dać mi uczuć swoją urazę wyłączyć mnie raczył. Powracający z Wiednia JW. Biskup Bochenski nie do mnie, lecz do oberzy zajechał o godzinie 9 z rana, a dopiero po trzeciey po południu na moment wstąpił oswiadczając, ze musi spieszyć do Lwowa, gdzie ma swięcic czekających na jego przybycie alumnow domu prezbyteralnego. Nie pytałem się, co tam zrobili w Wiedniu, bo zapewnie tego by mi rzetelnie nie oswiadczył, tylko w toku mowy zwrociłem jego uwagę, ze w Adresie, ktora w imieniu kraju Nayjasnieyszemu Cesarzowi podaną została o szlachcie wyłącznie jest mowa, na co oswiadczył, ze tey Adressy nie czytał, gdyz ją dopiero w Krakowie podpisywali, gdy przeciwnie księza kan. Izak i Dutkiewicz, ktorzy do mnie dnia następującego wstąpili, z pewnością twierdzili, iż rzeczona Adressa w Wiedniu w pomieszkaniu JE. JW. Arcybiskupa Baranieckiego podpisaną była. Jeżeli w takiej drobnostce prawdy doyść nie można, coz spodziewać się w ważnieyszych interesach? Z powodu, ze Dyecezya Przemyska przy Deputacyi nie była zastąpioną, zaczęli (2) moji kapitularni na to nastawać, abym wziąwszy pare kanonikow i dekorowanych parochow ze wsi udał się w deputacyi Dyecezyi Przemyskiey do Wiednia, co pewnie wzbroniono bydz nie może, gdyz oprocz Deputacyi krajowych tyle roznych Deputacyi z miast i gmin wieyskich mile przyjętych było. Takową deputacyę i wiedenscy XX. Kanonicy Szaszkiewicz i Litwinowicz potrzebną bydz sądzili, a pierwszy nawet koszta podrózy biednieyszym parochom powrocic przyrzekał. Nie chciałem sie jednak na to odwazyć, obawiając się złego tłumaczenia tego kroku, zgodziłem się jednak na to, żeby zapytać się Ministerium, czyli zamierzona Deputacya przyjętą by została, co też i uczyniłem. Minister spraw wewnętrznych JE. Bach oswiadczył oddawcy mego podania JX. Szaszkiewiczowi, ze już było by za pózno teraz po wyzdrowieniu Cesarza wysełać deputacyę dodał i to: dla czego nie przybyłem z Deputacyą krajową, kiedy do tego

[1]) На горі дописка митрополита: Resp. 16. Maji 853.

byłem wezwany, na odpowiedz, że takiego wezwania nie otrzymałem, powiedział: Wie können sie das behaupten! Er war eigends von Statthalter und außerdem von S. Ex. dem Hr. Metropoliten durch den Weihbischof Bochenski aufgefordert, das hat mir der Erzbischof Baraniecki gesagt, und der Bischof Bochenski und Domherr Iżak haben es bestättiget; aber er wollte nicht mitreisen, nur um eine Demonstration zu machen. Obstawał przy swoim twierdzeniu X. Szaszkiewicz i zaraz listami mojemi dowodził, że nie byłem wezwanym. Po otrzymanem doniesieniu posłałem oryginalny list JW. Bisk. Bochenskiego dla mego usprawiedliwienia, ktorego kopije dołączam, gdyz w niem podobnego, jak Minister sądził wezwania, nikt by nie wyczytał. W jakim celu mnie tak oczerniono, okazuje dosłowny wyimek z listu od X. Dziek. Szankowskiego do Wiednia przysłanego. W Kopyczyncach sprawiała JE. Pani Namiestnikowa dla zmarłego Oyca swego Exekwie, i do pozostałych po odjezdzie gosci, niektórych poufnieyszych Xięzy oswiadczyła się temi słowy: „Duchowieństwo ruskie Dyecezyi Lwowskiey jest w smutném położeniu, bo już od kilku lat nie widzi swego Metropolity i rozumie się, że wszystko jest w rosterce. Moy Mąż chce temu zaradzić i ma pewną nadzieje, że staruszek Metropolita będzie w spokoju zostawiony i uchylony od wszelkiego wpływu na Jurysdykcyę duchowną, ale Metropolitą, czyli tymczasem koadjutorem (3) do smierci tegoż z nadzieją następstwa niezawodnie zostanie X. Biskup Bochenski, a Biskupem Stanisławowskim X. Izak. X. Jachimowicz jeszcze bardzo będzie mogł Bogu dziękować, jezli się ostanie przy swoim Biskupstwie Przemyskim, bo może i od tego odpadnie, ale co o promocyi jego na Metropolitę lub o jakimkolwiek zastępstwie jego Metropolii, ani mowa bydz nie może. To moy mąż polecił Deputacyi, aby wszędzie u Ministrow a nawet w Rzymie kroki imieniem narodu i ludu poczyniła". — Czyli i jakie kroki i z jakowym skutkiem są uczynione, dopiero może w Wiedniu się dowiem, dokąd z dwoma kanonikami następującego tygodnia we wtorek lub srodę udać się zamyslam dla złożenia Nayjasnieyszemu Cesarzowi podziękowania za naznaczoną wyższą pensyę nie tylko dla teraznieyszych, lecz i dla przyszłych Kan. Kapitularnych. Przy tey sposobnosci powinszuję Nuncyuszowi Kardynalstwa, JE. Biskupowi Rauszer, ktory jak donoszą, ma stanąć na czele komissyi zarządem spraw duchownych trudniącey się, otrzymanego Arcybiskupstwa wiedenskiego, ukączę interes chcących zostać Bazyliankami, Peszteńskich Elzbitynek i co tam jeszcze tok interesow przyniesie. W czasie Bożego Ciała przy solenney processyi może było by dobrze, aby i Alumni Wiedenskiego Seminarium przybyli ze mną i wiedenscy kanonicy razem ze mną w assyscie się okazali, było by to znakiem uczczenia łac. obrządku i rusinow, jako jawnych Katolikow Wiedenczykom by przedstawiało. Wasza Excellencya raczy mi w tem swoje otworzyć zdanie, podług ktorego ja się zastosuję.

W tuteyszey drukarni ma się przedrukować Poczajowska Biblia. Druk ten wymaga wielkiego nakładu, ktory tylko wtenczas fundusz kapitulny mogł podnieść, jeżeliby była nadzieja, że exemplarzy wkrotce rozkupione zostaną. To mogło by tylko nastąpić, jezeli by każda parafialna Cerkiew obowiązaną była do nabycia jednego exemplarza, przez co cena mogła by bydz znacznie zniżoną. Tuteysi są tego zdania, aby przedstawić Rządowi potrzebę zaopatrzenia kazdey parafii w rzeczoną księgę, a zatem pozwolono było każdą gromadę zobowiązać do kupienia oney za swoje, lub cerkiewne pieniądze. Sprawiona biblia byłaby wpisaną do inwentarza cerkiewnego i kazdemu księdzu do uzytku pod odpowiedzialnością oddaną. Jezeliby Wasza Excellencya podzielał to zdanie, mowiłbym o tem w Wiedniu z Nuncyuszem i Ministrem oswiecenia.

(4) Mam jeszcze bardzo prywatny interes do uskutecznienia w Wiedniu, ktorego tutay dla braku zrecznego mechanika uskutecznić nie mogę. Ułozyłem plan do zrobienia stosowney do naszego pociągu zniwiarki, ktorą gdyby mi się udała, moznaby na dzień za pomocą jednego człowieka i pary co dwie godzin odmienianych koni 10 do 16 morgów zboza wyząść i w porządne kupki, po dwie na kazdy kwadratowy sążeń ułozyć, tak ze w zniwa i kosowice tylko o wiązalnikow postarać by się potrzeba. Cały rozklad i związek na matematycznem wyrachowaniu się opiera i bydz moze, iz w praktyce skutecznym się okaze.

Czekam rozkazow Waszey Excellencyi i z nayglębszem uszanowaniem zostaję zawsze

Excellentissimi Illustrissimi ac Reverendissimi Domini!

prawdziwym i naynizszym sługą

Jachimowicz.

Przemysl 10. Maja 853.

4. 131.

Illme ac Reume Domine!

Z ubolewaniem czytałem w Szanownym Panskim liscie pod dniem 19. b. m. pisanym, że podroż do Lwowa w przeszłym miesiącu niepomyslny na zdrowie Jego wpływ miała, i że powrociwszy do Przemysla Illmus Reumus Dnus mocno osłabionym i do zatrudnień umysłowych niesposobnym się być uczułeś. Proszę ja Wszechmocnego, aby tę dolegliwość uchylić, i Illm Reum Dnum do czerstwego zdrowia czemprędzej przywrocić raczył.

Że Redakcya Pisma o stosunkach Obrządkow w Galicyi istniejących niejaki czas zwlecze się, nikt temu nie winien. Możeby ona prędzej (2) sporządzona była, gdyby JX. JW. Arcybi-

skup nie był zmuszonym udawać się w lecie do kąpieli za granicę Galicyi, skąd poszło, że konferencye do jesieni odłożyć musiano, a tym czasem Illmus Reumus Dnus zapadłeś także na zdrowiu i dotąd cierpiącym będąc redakcyą proponowanych na konferencyi układów zajmować się nie możesz.

Za powinszowanie imienin serdecznie Illmo ac Reumo Domino dziękuję. Zdawało się, że kąpiele (w) Pod Lutym jakiś dobry skutek (3) zrządziły, ale błahe to polepszenie zniknęło razem z nadzwyczajnie piękną pogodą Pazdziernika. Teraz cierpię znowu tak, jak poprzedniczo cierpiałem, do czego się jeszcze przyłącza także osłabienie wzroku, że ledwie co czytać mogę, a nawet pisząc ten list, z trudnością tylko sam odczytać go mogę.

Zostaję przy zapewnieniu wysokiego szacunku i uprzejmej życzliwości Illmi ac Reumi Dni devinctissimus in X-to frater

M. Lewicki.

Uniow 23. Listopada 853.

Pis 1854.

Y. 132.

Illustrissime ac Reume Domine!

Z powodu przypadającej w następującym tygodniu pamiątki S. Hierarchy Grzegorza Teologa miło mi powinszować Illmo ac Reumo Dno szanownych Jego Imienin i wynurzyć szczere moje życzenia zdrowia czerstwego i wszelkich pomyslności

O porobionych w remonstracyi do Stolicy Rzymskiej odmianach nie wątpię, ze JW. Arcybiskup Baraniecki uwiadomi Illmum Reum Dnum. Moze to pozniej dopiero nastąpi, tym czasem więc przyłączam tu reskrypt tegoż JW. Arcybiskupa i kopię remonstracyi z odmianami, na ktore mniemałem, że potrzeba zgodzić się, aby to, co teraz (2) może tylko przywidziało się, nie dało powodu do twierdzenia, że w rzeczy samey Stolicy Rzymskiej, Rządowi i naszym Poprzednikom chcę przymawiać.

Po przejrzeniu tego, com wyżej przyłączył, bądz JW. Pan łaskaw zwrocić mi nazad te pisma, abym one w aktach moich mogł zachować pro futura notitia.

Zostaję przy zapewnieniu wysokiego poważania i uprzejmej życzliwości Illmi ac Reumi Dni Episcopi devinctissimus in X-to frater

Michael Lewicki.

W Uniowie 3. Lutego 854.

Pik 1856.

Ч. 133.

Odjechawszy w naygorszą chwilę ze Lwowa, zaraz po powrocie pierwszy, a teraz już trzeci raz zachorowałem znacznie, i dopiero dnia onegdayszego zwlokłem się z łóżka, a chociaz i dzis jeszcze dyetę zachować muszę, wybieram się jednak dnia jutrzeyszego do Wiednia, abym jezeli w drodze nie zachoruję mogł się w Subotę dostać do Wiednia. Przeszłej Suboty przejezdzał tędy JE. X. Arcybiskup Baraniecki i chciał mnie odwiedzieć, musiałem jednak za Jego łaskę podziękować, bo własnie w ten czas silny bol głowy mnie trapił. Na samą Wielkanoc wstałem tylko z łożka, bym oddał ceremonialną wizytę JW. Biskupowi i Hofr. Saar, a potem znowu położyć się musiałem.

Odsyłam Waszej Excellencyi udzielone mi exhibita z mniemaniem, jakowe w moich okolicznościach mogłem wyrobić, dołączam taże zaległy u mnie juz dawno exhibit, zawierający podanie Biskupow Galicyiskich do Rzymu, względem przeyscia z jednego obrządku do drugiego, ktory dopiero teraz zbierając papiery potrzebne, postrzegłem, jako do aktow Metropolitalnych należące.

Racz Wasza Excellencya pobłogosławić mojej podrozy, i przyjąć wyraz nayglębszego uszanowania z ktorym zawsze zostaję

Waszey Excellencyi

naynizszym sługą
Jachimowicz.

Przemysl 2. Kwietnia 856.

Pik 1857.

Ч. 131.

Illustrissime ac Reume Domine!

Gdyby siły były po temu, chętniebym udał się do Przemysla; ale kiedy zimowa pora pogorszyla moje zdrowie, że z wielką trudnoscią po pokoju suwać się mogę, przeto składam listownie powinszowanie Illmae Reumae Dnationi V-ae szanownych Jego Imienin, ktore na następujący piątek przypadają. Daj Boże za przyczyną Swiętego Grzegorza Teologa, abyś Illmus Reumus Dnus stałego zawsze doswiadczał zdrowia i wszelkich, jakie na tym padole płaczu mogą być pomyslnosci, doswiadczał.

Zostaję z wysokiem szacunkiem Illmi ac Reumi Dni addictissimus in X-to frater

Mich. Card. Lewicki.

W Uniowie 4. Lutego 857.

XII. Лист Йос. Левицького (граматика) до митр. Мих. Левицького (16. III. 1841. р.)

Ваше Превосходи́тельство Преосвященнѣ́йшій Архіере́ю Милостивѣ́йшій Господи́не!

Со прискорбі́емъ се́рдца мое́го́ дове́дуюся, же клеветники мои́ окру́жающіи Престолъ Ва́шего Превосходи́тельства, во моѣ́мъ Моли́твословѣ вы́данно́мъ для вы́годы Парафіанъ Шко́льскихъ ро́ку 1840 во Перемы́шли, котрого то Ексемпля́ръ я не малъ е́щé способности Ва́шему Превосходи́тельству со высочайшимъ почтені́емъ и смире́ні́емъ вручи́ти, дерза́ютъ вынаходити оши́бки, и Вашему Превосходи́тельству тіяжъ зо зло́и стороны́ представля́ти, приписуючи собѣ вели́кую вѣдомо́сть языка церковного и простонародного ру́сского. — Жела́ні́емъ моимъ е́сть, было и бу́де, жебы ко́ждый Галичанинъ якъ найлучше мо́гъ по́знати язы́къ такъ церко́вный якоже и простонародны́й ру́сскій, до чого многолѣ́тного труда и щоденного цвѣченія ся во ти́хъ же язы́кахъ потре́ба. Не нале́житъ ся встыда́ти при дворѣ вели́ко́мъ, въ мѣ́стѣ Лво́вѣ и по Церква́хъ розмавля́ти и бесѣ́довати по ру́сски, особли́вѣ науки духовныя повинны всюди бы́ти по ру́сски ка́заныя. Для оулатвѣнія нау́ки во язы́цѣ ру́сско́мъ вы́далъ найпокорнѣ́йше по́дъписавшій ся тру́домъ и ко́штомъ свои́мъ Слова́рь Славеньско-Польскій и Грамматику Нѣмецко-Русскую.

Чу́ю, же клеве́тники примѣча́ні́е мое́ на сторонѣ 35 того́жъ Моли́твослова = истлѣ́ні́е = гни́ло́сть, гу́дятъ, та ка́жутъ, же не е́сть справедли́вое, и хотя́тъ дока- (2) -зати, же я текстъ попсовалъ и фалши́вое вырозумѣ́ні́е ти́мже словамъ по́дъложилъ, а сами́ придаютъ то́му сло́ву = истлѣ́ні́е = значе́ні́е (непорочно), якого николи ма́ти не може. Всѣ Словари, яки́и ся досель снахо́дятъ, выкладаютъ = и́мя существительное = истлѣ́ні́е, истлѣва́ні́е, по нѣмецки = die Verwesung, Vermoderung, по французки: la corruption, pourriture; въ писмѣ Свято́мъ стои́тъ: ни пло́ть его́ ви́дѣ истлѣ́нія = daß sein Fleisch (Körper) die Verwesung nicht gesehen hat = que sa chair n'a point senti la corruption = говоритъ ся ту́тка о Іису́сѣ Христѣ; тому́ ка́же ся зъ ко́ньця: Досто́йно е́сть — блажи́ти Тя́ Богоро́дицу пренепорочну́ю, absque omni omnino macula — а низше мо́вится: безъ истлѣ́нія Бо́га сло́ва ро́ждшую: zu preisen die, welche ohne Verwesung Gott Logon geboren hat; das ist: meine Gott Logon dessen Körper der Verwesung nicht unterlag; слѣдова́тельно = безъ истлѣ́нія стяга́ѥ ся на Бо́га сло́ва, а́ле не на причастіе = рождшую = бо въ то́мъ ра́зѣ, е́слибы на причастіе стягало ся, повинно стоя́ти нарѣ́чіе, а́ле не и́мя существительное. — Мое́ примѣчаніе не стои́тъ въ те́кстѣ, е́сть на до́лѣ, я не перекладалъ, що

то значитъ = безъ истлѣнія = єно́ каза́лъ на до́лѣ = истлѣніе значитъ = гни́лость, = та́кже могу́ єще́ каза́ти: дѣйствіе зопсо́ваня, збутвѣлости, порохна, по́роху зъ тѣла; тому́ мо́же собѣ ко́ждый выклада́ти текстъ якъ хо́че: най бу́де и непорочно intemerate; но я трима́юся моєго́ и розумѣю пӧдъ сло́вомъ истлѣніе, дѣло якъ рѣчь якова, особли́вѣ тѣло чоловѣка псова́єся, въ по́рохъ оберта́єся, согнива́є; а́ле и́мя существи́тельноє = истлѣніе не може означати рѣчи, котра́ тӧлько такого шва́нку дӧзнава́є, котра́ зла́муєся, скручаєся, звыхнула ся, ши́бла ся, калѣчѣє: истлѣніе лу́читъ съ собо́ю поня́тіе же рѣчь та́я (3) счеза́є и во гни́лость, по́рохъ оберта́єся. Де́рево тлѣє, огень тлѣє, оге́нь сотлѣлъ, т. е. въ по́пѣлъ ся оберну́лъ. Дѣвица може бы́ти непоро́чна = intemerata, а́ле за́вше єсть тлѣнна и не може бы́ти безъ истлѣнїя, а́ле мо́же безистлѣнного або безистлѣнїя человѣка роди́ти. — Нарӧдъ ру́сскїй ка́же: жи́ти, або гни́ти. Въ пече́рахъ Кіевскихъ снахо́дятъ ся нетлѣнныя тѣла номе́ршихъ люде́й, для того́, же єще́ во по́рохъ не оберну́лися, єще́ не согни́ли; далѣй = тля́, тли́ значитъ по нѣмецки: die Faulniß, der Rost. — Подӧбный складъ бесѣды, якъ безъ истлѣнія Бо́га сло́ва ро́ждщую можемъ сочинити: безъ руки́, пальця́, но́са человѣка ро́ждшую, на щожъ передове и́мя существи́тельноє стягати ся мо́же? Зъ того́ выхо́дитъ, же е́сли сло́во простонародноє не такъ докладнѣ такову рѣчь выясня́є якъ бы повинно, то тому́ ви́ненъ нарӧдъ, котрый не ма́є простонародного такъ выробленного язы́ка, жебы нимъ можь означи́ти ко́ждоє поня́тіе, и мысль во всѣхъ оттѣне́ніяхъ ӧтъдати. — Нарӧдъ Ру́сскїй га́лицкїй не ма́є Слова́ря.

Клеветники мои передъ трома лѣтами приспособляли язы́комъ церко́внымъ ко потребѣ Ва́шего Превосходи́тельства печа́тану Граммоту, котра́ поставле́ннымъ во Пресвѣтерство яко Диплӧмъ Іере́йства (Formata) выдава́тися зви́кла, чого во Перемы́ской Дїецезїи давно нѣтъ во ужи́ваню, тамъ Латиньскимъ язы́комъ потвержаютъ Русского Іерея. Во то́й то Граммотѣ стои́тъ выразнѣ = благовѣ́йного Дїакона, котре́ сло́во благовѣ́йный во церковнӧмъ язы́цѣ, якоже и въ простонаро́днӧмъ ничого незначитъ, и во жадной исправной кни́зѣ не ужива́єся; — и́мя же прилага́тельноє = благоговѣ́йный значитъ по нѣмецки: (4) andächtig, ehrerbietig; по французки = devot, respectueux.

Зъ помежи мно́гихъ книгъ церковныхъ приводжу во доказательство Моли́твословъ Іерейскїй, изданія Почаєвского котро́й во Єкте́нїи вели́кой ма́є, со благоговѣні́емъ и стра́хомъ божїимъ входя́щихъ въ онь, а котру́ Єктенію ко́ждый Священникъ що день читає; для того́ повинненъ былъ зна́ти, же не благовѣ́йный Дїаконъ ино́ благо-говѣ́йный каза́ти належитъ. Жадна Академія Словеньская, того́ не

може потвердити; однакожъ не смотря на оувагу и поправу типографіи Ставропігіаньской, котра благо-говѣйный печатати хотѣла, повелѣно только благовѣйный напечатати, що завше буде хибою = бо = вѣйный = ничого незначитъ, може отъ вѣяти? — говѣніе же значитъ Achtung, Hochachtung; говѣйный geehrt, verehrt, hochgeachtet, для того = благоговѣйный gut geehrt, hochgeehrt. — Далѣй: За благословеніемъ Вашего Превосходительства напечатано во Перемышли року 1833 Катихисмъ великій N. 3. сочиненія покойного Ивана Могильніцкого, де на сторонѣ 160. приходитъ крещеніе похотное. Имя существительное, прилагательное и Глаголъ: похоть, похотный, похотствовати завше оуживаються во злой и неморальной мысли; на пр.: плоть бо похотствуетъ на духа, das Fleisch gelüstet wider den Geist; но по своихъ похотехъ изберутъ себѣ оучители, sondern nach ihren eigenen Lüsten, werden sie ihnen selbst Lehrer aufladen. Похотѣти, восхотѣти, хотѣти оуживаєся во доброй и моральной мысли: аще Господь восхощетъ (але не похотствуетъ) и живы будемъ — so der Herr will (5) und wir leben = оупова на Бога, да избавитъ нынѣ его, аще хощетъ ему. Er hat Gott vertraut, der erlöse ihn nun, lüstets ihn. Отъ того глагола походитъ имя существительное охота и прилагательное = охотный, ая, ое, але не похотный. Тому жебы можъ die Begierd = Taufe переложити на зрозумѣлое русское слово: бо желати, желаніе, желательный не есть во простонародной бесѣдѣ во оуживаню; то треба инного такого слова гляйдати и такъ снаходитъся слово = жадати: чого жадаешь? = сповѣди, елею, крести: жаднѣсть Begierde, жадательный begierig; тому die Begierd = Taufe по русски = жадательное або жаданое крещеніе выразитися може, але не похотное крещеніе, по нѣмецки, nur wohllüstige, unkeusche Taufe; що очивидно безбожное и некаѳолическое маѳ значеніе; но несмотря на возраженіе Г. Гировского и долъгую прю было напечатано = похотное крещеніе. Однакожъ никто для такъ худого и нездалого выраженія не осталъ Єретикомъ — моѣ же изясненіе слова истлѣніе = гнилѣсть маѳ такъ небезпечне быти!!! Die Bösen suchen das Böse heraus.

Найпокорнѣйше подъписавшійся не заслужилъ собѣ виданіемъ Молитвослова для выгоды Парафіанъ своихъ, (котрыхъ науку школьную видѣти и чути кождому цѣкавому справляѳ оудовольствіе) на поруганіе и клеветы; сотворилъ тое, чого жаденъ зъ теперь жіющихъ моихъ сотрудниковъ и клеветниковъ не сотворилъ и тво- (6) -рити не гадаѳ = що больше, выдалъ найпокорнѣйше подъписавшій ся на тую книжку 100 fr. въ срѣблѣ, безъ всякой надѣи заробку — и ктожъ и зъ богатшихъ якъ я, того грѣха допустилъбыся? — Лѣпше было бы было, кобы

я прїйшовши на мою парафїю булъ вже застáлъ книжку або Молитвословъ для выгоды православныхъ Христіянъ, якъ найтаньшую и найстосовнѣйше вы́дану; но такои книжки для простого наро́да нема — длятого хотя́ть жебы и не было. Наро́дъ ру́сскїй що до вѣры найтемнѣйшїй во Австрыйскихъ Державахъ: до всёго єсли кого запытаєшь о вѣрѣ, по найбо́льшой части Ру́сина о́тъповѣдь готова = я не знаю. — Ка́жутъ вчи́ти чита́ти по шко́лкахъ парафіальныхъ: мно́гожь такихъ оусердныхъ душъ па́стерей снахо́дитъ ся, котры́и бы зъ любви́ ко народови своихъ парафіанъ до чи́таня наганя́ли и самы ихъ вчи́ли? — Припустѣмъ же мно́го навчилося чита́ти — щожъ зъ тои нау́ки? — по́дъросли и забу́ли, бо немали ничого при рука́хъ, жебыся въ чи́таню цвѣчити, а до хо́ру не кождый ма́є охо́ту. И чимъ же можна найстосовнѣй ру́сского про́стого человѣка ко чи́таню наганяти, якъ не книжкою, въ котро́й моли́твы, котры́хъ о́нъ на па́мять не вмѣє, снахо́дятъся. — Хоть не що день возме ту́южь до ру́къ, то що дру́гїй, або що тре́тїй — и такъ не забу́де писма́. Того́ му́сѣлъ найпокорнѣйше по́дъписавшїйся и во Шклѣ до́знати. Вчилъ чита́ти, дѣтина вы́йшла зо шко́лы, бо доросла́ 12 року, — щожъ ро́битъ на селѣ, може чита́є? — нѣтъ; бо нема́є книжки, котрабы ону́ ко чи́таню потяга́ла — теперь єсть (7) Молитвословъ и потягає кождого вмѣющого чита́ти, ко читаню. Во Шклѣ до 200 Ексемпляро́въ того́ Молитвослова снахо́дитъся по межи народомъ въ рука́хъ — тѣшатъся книжкою дѣти, чита́ютъ, спѣва́ютъ зъ нѣи, и хвалятъ Бо́га! — и за то́є нале́житъ Іосифа Лѣвїцкого гу́дити? —

Букварь языка Славено-Русского барзъ нездáло оуложенный, въ Перемы́шли и́нный, во Льво́вѣ и́нный, здалъ бы ся лу́чшїй, всюди єднаковый. — Єденъ Катихисмъ ма́лый мо́же оулѣзти, — зъ вели́кого 1833 року вы́данного ледво 600 Ексемпляро́въ, кромѣ Церквей, снахо́дитъ ся по мѣжи народомъ, а котро́го тепе́рь и за гро́ши купи́ти не можна, тому́ на 3333 Ру́сины выпада́є єденъ вели́кїй Катихисмъ: и можнажъ наро́дъ Ру́сскїй, що до вѣры просвѣщенный назва́ти? — Ва́ше Превосходи́тельство оусерднѣйшїй защити́тель Оунїи, хо́че всѣми способами наро́дъ ру́сскїй при тойже оунїи захова́ти — а межи всѣми ти́ми спосо́бами (средствами) просвѣщенiє во вѣрѣ каѳоли́ческой тогожъ народа бу́де непоколибымымъ столпомъ и мо́цнѣйшимъ основа́нiємъ Вашего Превосходи́тельства оусердности. — Бо щожъ латинскоє писмо́ Архiерейскоє во наро́дѣ сотвори́тъ? — Єго ледво Iєреи розумѣютъ; а щожъ мо́же 2000 Iєреѣвъ насупротивъ двохъ мїлліоно́въ про́стого наро́да Ру́сского? — Кто що добре розумѣє, не заразъ дасть ся съ дороги зве́сти, а́ле кто вѣры своє́й и вя́ основа́нія

не зна́є, тому всё єдно, чи та́я, чи дру́гая яка наука, чи наука каѳоли́ческая, чи шисма- (8) -тицкая, ӧнъ анѣ єдной анѣ дру́гой нерозумѣє, якъ ви́дитъ такъ ро́битъ, що му́ бо́льше мірского пожитку прино́ситъ, за тимъ потягаєся; — а въ на́шѣмъ наро́дѣ ру́сскӧмъ є́сть то́є твердо вкорененно = по старосвѣтски; для того́ пӧдъ тимъ знаменїємъ мо́же превращенный и ӧтъступный человѣкъ, мно́го зло́го наробити. — Але якъ нарӧдъ бу́де розумѣти чита́ти, моли́ти ся на книжцѣ и добре вырозумѣє, що то є́сть оучащая Це́рковь, то бу́де ся насильно трима́ти оуніи, бо парастась, погрѣбъ и служба божа такъ оуніацкия, якоже и шисматицкая ма́ло му рѳзници пока́же, въ нёго всё бу́де єдно́, а старосвѣчиною дуже плѣняєся про́стый человѣкъ ру́сскій.

Шко́лы ру́сскія парафіальныя на папе́рѣ, — треба жебы бы́ли во и́стинну по ме́жи наро́домъ — ка́жутъ же трудно — але найпокорнѣйше пӧдъписавшїй ся знайшолъ тїи самыи трудности, що и въ дру́гихъ пара́фіахъ нахо́дятъся; — но доказалъ оусердностїю того́, же во Шклѣ въ часѣ семи́ лѣтъ бо́льше ста́ дѣте́й ходи́ло и хо́дитъ що рѳкъ до шко́лы; — а такимъ образомъ до десяти лѣтъ цѣлу Гали́цію мо́жна переобразова́ти.

Надѣюся, же Ва́ше Превосходи́тельство вирозумѣлъ мо́є благочести́воє намѣре́ніе, и ревнӧсть Христа́ ра́ди, та охо́ту вознесе́нія Каѳоли́чества изволитъ прія́ти благоскло́нно то́тъ самъ Моли́твословъ пӧдъ свое́ защище́ніе, самъ роспростряняти го бу́де, а є́сли яка́я ошибка снайшла бы ся, во любви́ и ми́ло- (9) -сти христїаньской тую попра́вити навчитъ, и до другого лучшого вы́даня дѣ́ломъ и сло́вомъ причинитися не ӧтъмо́витъ.

При той способности ма́є найпокорнѣйше „пӧдъписавшїй ся зъ причи́ни оголошенного сочине́нія толкованія, Книжки для чи́таня во дру́гой кля́ссѣ, котро́й переводъ ру́сскій вже высочайшой Губе́рніи предложенный — не менѣє Грамматики Ру́сско-Нѣме́цкой, котру́ также найпокорнѣйше пӧдъписавшїй ся соверша́є, пӧдъ покрови́тельство Ва́шего Превосходи́тельства со всѣмъ пӧдда́ти, въ той надѣи, же найпокорнѣйше пӧдъписавшїйся вла́снымъ коштомъ и безъ вся́кой нагороды, не єдно́ на свѣтъ вы́далъ, чимъ оусерднӧсть ко язы́кови Ру́сскому въ Гали́ціи возбуди́лась, и на высокую сте́пень былъ вже язы́къ Ру́сскій пӧдънѣсъ ся въ на́шѣмъ кра́ю, кобы зарозумѣлыи писатели ру́сскіи бы́ли пӧйшли́ ӧтъ ра́зу за правилами пӧдъписавшого ся, во чѣмъ Сочинители спаленной Русалки Днѣстровои суть доказа́тельствомъ, не меньше переобразитель Ру́сского писма́ Іосифъ Лози́ньскій зъ Меды́ки.

На коне́цъ молю́ Ваше Превосходи́тельство прїя́ти пöдъ свöй покро́въ гласоударе́нiє ру́сскоє, котры́мъ спо́собомъ язы́къ ру́сскїй єднаково звучащимъ сотвори́тъся; тому́ безъ гласоударе́нія то єсть оѯіи и варїи ничого неказати позваля́ти печа́тати, бо писмо́ русскоє церковноє безъ оѯїй и варїй смѣшно вы- (10) -даєся, особливѣ книжокъ школьныхъ безъ гласоударенія печатати не нале́житъ, бо че́резъ чи́танiє шко́льноє и язы́къ на селѣ бу́де всю́ди однаково що до гласоударенія öтъзова́тися; розумѣю же ту гласоудареніє почаєвскоє, также Га́лицкоє, котре́ во всѣхъ сторонахъ на́шого кра́ю непремѣнно вкорени́лося.

Прося́чи извине́нія моєй дерзости, и любзавъ со всякимъ благоговѣнiємъ Ва́шего Превосходи́тельства ру́ки, ма́ю вели́ку честь,

писа́тися найпокорнѣйшимъ
и найпослушнѣйшимъ
Слуго́ю

Іосифъ Лѣвїцкїй
Священникъ при Церкви
Шко́льской, Дїєцезїи
Перемыскои.

Шкло дня́ 16. Марця 1841.

(12) До Єго́ Превосходи́тельства Преосвященнѣйшого Благочестивѣйшого Господина Господина Михаила Лѣвїцкого, Митрополїты Га́лицкого, Архїєпископа Лвовского, Єпїскопа Каменецкого, Єго Ц. К. Апостольского Величества дѣйсвительного тайного Совѣтника, С. Богословія доктора & & милостивѣйшого Пана.

XIII. Записник Льва Трещаковского від I. V. 16. XII. 1850 р.

Дѣланіе

Льва Трещаковского Пароха Руденьского члена головної руской рады, в справах народних и общеполезных.

Число	День роботи и поданія	Предмет 848	Какое рѣшенє або скуток наступил
1	Мау	До ради головної вносит ся дабы до Симпатии Европейской промовити за Русинами.	Оуражено до Зорѣ дати и печатати. Не наступило.
2	15 Мау 848	Промова до Народов Европы о наших оутисках съ прошенієм о помощ.	Пїслало ся до Газет Вѣденьскои Аvгсбурґскои и ческои. Не знати, чи печатано. На тое Г-дин Кузємскіу читал Denkschrift, що ся печатало и до Вѣдня послало 800 ехемплярів и Нѣмцов по мѣстах од Депутованих отриманих нам богато зискало.
3	Іуний 848	Робили ся желанія рускоґо народа под заглавієм Geliebteste Ruthenische Brüder.	Зложили ся правѣ русини яко П. Товарницки, Сємаш, Малѣновскій, Домкович, Жиковскій, Лотоцкій и єнни, и ся випечатало. — Одно розпродали, але я гроши не видѣв и тии не видѣли що дали. — 100 Ехемпляров послано до Вѣ-

Число	День роботи и поданія	Предмет 848	Какое рѣшенє або скуток наступил
			дня. 500 до дальшого оужитку на другий собор ся зоставило. Решта помежи люде пішло.
4	7/7	Поданіє до ради в зглядѣ оддания Русинам Єзуицкого костела.	
5	7/7	О жнивах давєм до Зорѣ и до Tygodnika rolniczego.	
6	Aug.	Поданє до рады ѣи Міністериум просити Галѣцію на двѣ части руску и польску подѣлити.	Пишло до Министериум и зберают ся подписи по цілѣм краю.
7	d-to	До рады гол. р. би за моученников рускои вольности отправити набоженство v. N. 13.	(Ст. 2.)
8	Aug.	Робило ся два издания под заглавієм Panowie Polacy на кошт печатни Перемисьлскои.	Доуже розкуповали.
9	May	О Господарствѣ вступ.	Печатано в Зорѣ.
10	—	d. d. o гною.	d-to d-to
11	Junj	До Г. Шхолястика мои мисли о школах парохіяльних.	
12	Julj	Робили ся оуваги о Жидах до печатаня.	
13	10/8	До ради би одкликати депутованих, що не оумѣют по нѣмецки.	Не приймлено.
14	30/8	Робило ся письмо an den Reichstag.	Печатано и долучено An die Russinen. До Виєнни послано.
15	10/5	Робила ся одозва до народа.	Читано на радѣ по 2 крати и парохиянам.
16	—	Робило ся поученіє для селян о виборцях.	Я зостал обраний виборціом — ѣхалєм до Винник.

Число	День роботи и подания	Предмет 848	Какое рѣшенє або скуток наступил
17	—	Пан Домкович оудѣляє проґрам о наоуцѣ.	До Вѣдомости.
18	—	О попах, що з Ляхами держут.	
19	—	До сестр о гроши для справи рускои.	
20	10/7	До рады, би ґрунта свящ. не одберати.	
21	12 Aug.	П. Сокульскій пишет о состоянію Русинов в Коломыи; и просит о якіи друки; и о отпис.	Отписано и на почту Бартатовску послано 1. Ехемпляр. Hohe Reichs versamlung.
22	14/8	О ґрунтах парохіяльних зробил я статію.	Печатано въ Зорѣ.
23	31/7	Даби оугоди о панщину неважни били, до ради гол. и бы грунта в чужѣ руки не переходили, отступлено мнѣ.	До министеріум чрез Раду.
24	d-to	До ради би ґрунта в чужѣ руки не переходили, мнѣ отступлено виробити.	
25	12/9	До Нѣмцов на Зимноводѣ, би ся на подѣл подписовали.	Отповѣли же ся будут нараджовати.
26	12/9	Нѣмци з Зимноводи отвѣчают до Н-ру 25/848., же ся над подписом на подѣл Галичини будут нараджовати.	
27	—	О шагах Псеудо Русинов бы нашу народность подкопати.	Зробили ся на тоє противнѣ шаги. И печатано Deutsche Brüder. Hoher Reichstag.
28	—	О Фестинѣ народном.	
29	13/9	До Ради би одобрати мешне и плацу польскому оучителеви, що Русини дают, а дати на руску школу.	
30	13/9	До Рады гол. о небезпеченствѣ яке нам зъ сторони	Била Депутацѣя оу Губернатора.

Число	День роботи и поданія	Предмет 848	Какое рѣшенѥ або скуток наступил
		поляков грозит и просит ся о обмисленіє на тоѥ способу.	На тоѥ зформовала ся комѣсия, би формовати ґвардѣю.
31	—	До ради — би писати, би надписи оулиць в Львовѣ руски били.	
32	26/7	До ради; би народности вражѣ люде не били чиновниками.	
33	—	До селян Синопсѣс Ґосподарки d. 3 Th.	До Зорѣ подало ся.
34	31/8	Лист до Г. Залєвского ґубернатора.	
35 387	4/10	Кс. Геровского до Самборской Ради о заведеній ґвардии рускоѩ.	Чрез раду до ради Самборскоѩ.
36 458	18/10	Г. Малѣновскій вносит, би руски дѣти в школах на рускѥ набоженьство ходили.	Чрез раду до Правительства краєвого, — оддано до актов ради.
37 460	18/10	Г. Борисѣкєвіч вносит, би наоука вѣри в руском языцѣ преподавана била. (ст. 4.)	До ряду на руки Ради подано, би и в Нормалках оучити, оддано до актов ради.
38	26/5	До рады о Средствах къ обужденію народности потребних.	
39	31/5	О будинку руско Народном въ Львовѣ.	
40	23/8	О постаранію ся Аґента в Вѣднѣ.	
41	23/8	До Зорѣ подано о тих купцях, що вивиски руски имѣют, би только од них куповати.	
42	23/8	До Зорѣ. Одозва до народа би вставав.	
43	29/8	До Ради би злодѣйству запобігчи.	

Число	День роботи и подания	Предмет 848	Какое рѣшенѥ або скуток наступил
44	31/8	До Нѣмцов под заглавіем Deutsche Brüder.	Печатано и до Вѣдня многочисленно послано.
45	31/9	П. Кописнянський вносит, би писати до Деканату Мушиньского и Бѣцкого — би просили о подѣл Галицѣѣ, би завести Парафю об. гр. в Новим Санчу. И о завязованію ся рад поменших в Сандецком и Ясельском окрузѣ.	Всіо як желано вироблено и радѣ предложено.
46	2/10	До Ради, би ся вставили до Собора Вѣденьского, би во свящ. вдовичих интересах штемплѣ не платити.	
47	2/10	До Ради, би просити Ряду краѥвого, би війтів и ґвардію и старшину только такую обрати, котори посвѣдченѥ нравственности имѣют.	
48	26/9	До Ради, би запобігчи піянству. 1. чрез мѣссіи, 2. чрез казаня, и одозву до свящ. чрез Зорю, би свои бесѣди о том тут присилали. 3. би ограничати горѣлку пудити. 4. би било Schanksperre. (Ст. 5.)	До Зорѣ подано. До консистора о Мѣссѣѣ подано.
49	2/10	Чрез раду до Собору Вѣденьского, би горѣлка доуже дорога била а пиво добре и тане.	
50	29/7	До Гда Блоньского, чи правда. що нам ґрунта хочут одберати.	Листом до Вѣдня.
51	d-to	До Г. Кобриньского о всполпрацовництвѣ в земледѣлии и о ґрунтах свящ. би ся звѣдал в Вѣдне.	Листом до Коссора.

Число	День роботи и подания	Предмет 848	Какое рѣшенє або скуток наступил
52	14/9	Далѣй розправа (о) ґрунтах свящ.	Подано до Зорѣ.
53	2/10	До ради би подати до министериум, би поданя рады вольни од штемплю били.	Подано чрез Раду.
54	4/8	До Ради о одступленє Ієзуицкого костела на Церков Русином.	
55	8/9	До друку о Stats Controlle.	
56	2/10	До Сеиму чрез Раду, би знести Архїєпископат лат. обр. в Львовѣ.	
57	2/10	До Сеиму чрез Раду о затриманіє парохіяльних ґрунтов — для парохов.	
58	2/10	До Міністер. чр. Раду, би бурмістр Львова и єнни оуредники старши били Русини.	
59	2/10	До Міністра, би що рада руска пише, било без штемплю.	Idem cum N. 53.
60	2/10	До Сеиму чрез раду, би в школах тимчасом по нѣмецки и по руски, поки не будут руски книжки а не польски били.	
61	2/10	Би ґалѣція била названа Königreich Haliz und Fürstenthum Masowien до Міністра чрез Раду.	
62	16/10	Бесѣда на зѣзд оучених о Економіи.	
63	27/10	До ради доношу, же на запровадженє стражи сельскои тут приѣхав комисар циркул., тєгнув протокул, казав же Зоря бунтує, же для нас Собор, же нам не тра ґвардии и пр. до оужитку.	

Число	День роботи и поданія	Предмет 848—9.	Какое рѣшенє або скуток наступил
64	27/10	До ради, би в руских Ре-ґиментах Exercitia по руски викладани били.	
65	27/10	До Г. Пєтрасєвіча. би дав дата Гісторически Богдана Хмѣльницкого.	
66		Петро и Пауло розмови в лѣсѣ 1/12 848.	Пишло до Редакціи до печатаня.
67		Цѣсар и Ганак 4/12 848.	d-to
68		3 маї о Фестинѣ 15/12 848.	Читано на Радѣ великѣи окляскѣ
69		До Зори о ковапю скота exp. 4/1 849.	
70		1/4 849 An die Spedit. der slavischen Zentralblätter in Prag.	ab 1/4.
71		1/1 До Зорѣ о попадях, що ся Рущини стидают.	ab 1/1.
72		До Зорѣ Мѣсяц Сѣчень 1/1	ab 3/1 848 (?).
73		До Зорѣ о попадях. 21/1	ab 21/1 849.
74		До Ради о Скорописѣ пороздавати по оурядах. 28/1 849.	
75		Мѣсяць Сѣчень.	До Зорѣ.
76		Мѣсяць Лютиї.	До Зорѣ.
77		Ans Ministerium der Landeskultur.	exp. 12/2 849. Erga Recepisse. v. acta.
78		До мѣнѣстерѣум аґроно́мѣѣ 4 2 849.	
79		О Русинах, що мови рускоі ся встидают.	до Ради 16/2 849.
80		О аґрономѣѣ на рускоі землѣ до мѣнѣстеріум култури.	Послано 4/2 849.
81		До предсѣдателя матици, що Редакцѣя не хощет о ґосподарствѣ печатати.	Подано 1/3 849.
82		О пѣянствѣ з ради до конс. поменших рад, Г. Малѣ-	Подано до Г. Кузємского 6/3 849.

Число	День роботи и подання	Предмет 848—50.	Какое рѣшенѥ або скуток наступил
		новского, Мѣнѣстериум, ґуберніум Сеймy.	
83		Мѣсяць Марот. 849.	До Редакціи 8/3 849.
84		До Зорѣ Сон о пѣяньствѣ.	Оддано 9/3 849.
85		До Зорѣ ос' то ми.	d-to
86		До Зорѣ о Івані Пѣяку.	d-to
87		До Зорѣ о бульбѣ.	20/3.
88		До Ans Ministerium der Landeskultur wegen Viehseuche 20/3 v. a.	exp.
89		До Зорѣ о Болотнѣвцѣ v. a.	20/3.
90 ст.7.		До Ради, же ми цѣлком правительству довѣряѥм.	24/3.
91		До Ради о том, же ми на конґрессѣ аґрономѣчном не заступленѣ, би радила що тут робити.	18/4 849 подано.
92		Мѣсяць Цвѣтень.	15/4 849 до Зорѣ.
93		Вѣчнѣ липи говорили.	23/4 849 до Зорѣ.
94		Мѣсяцослови.	Зоря.
95		Липовицѣ.	Зоря.
96		Липовицѣ.	Окреме печатано посилаю 12/11 849.
97		Чрез Раду до Мѣнѣстерії о аґрономыѣ.	
98		До Union wegen Räubereien in Gallizien Stanislau... ski.	Abgedruckt in N-o 81/850.
99		До Union wegen National Haus und Stipendien aus Gallizisch Russien ... it.	Abgedruckt in N-o 122.
100		Union, wegen Bequatirung und Vorspann der Geistlichkeit.	exp. 22/3 850.
101		Vorspann der Geistlichkeit.	d-to печатано з
102		Union, wegen Nationalhaus.	перец.
103		Вѣстник Говда.	печатано.
104		d-to Дом народний.	d-to печатано.

Число	День роботи и подання	Предмет 850.	Какоє рѣшенє або скуток наступил
105		Вѣстник, о злом дѣланію рад руских.	exp. 24/2 850.
106		Вѣстник, о Соборѣ руском.	15/3 850. печатано.
107		d-to о Святинях.	21/3 d-to печатано в Іулію.
108		d-to о Пѣяках	21/3 850 печатано пол. 19/5.
109		d-to о Алюмнах.	d-to d-to
110		d-to о Г. Кузємским.	d-to печатано.
111		Зоря, Слово до селян.	печатано.
112		Вѣстник. О Сѣйбѣ ржи въ Маю.	21/3 850 печатано.
113		Union. Die ruthenische Frage.	exp. 27/3. Zeichen 1.
114		Union. Brandweinsuf.	exp. 27/3.
115		Union Inschriften ruth. in Lbrg.	exp. 2/4 850. печатано.
116		Union. weg. Czas und ruth. Ball.	exp. 2/4 850 печатано.
117		Зоря. О вдовицах.	4/4 850 печатано
118		Зоря. О вербах.	4/4 850 печатано
119		Вѣстник. О вербах.	4/4 850.
120		Вѣстник. О вдовицях свящ.	4/4 850 печат.
121		Вѣстник, о злом дѣланю рады.	зостало тут.
122		Зоря, о оунинію рад руских.	под 9/4 850.
123		Листи в справах народних до Г. Малѣновского, Г. Кульчицкого, Г. Уруцкого (Буковина) см. акта.	пошли 10/4 850.
124		Листи до Г. Бєрзєцкого и брата Іузя.	пошли на Львов 22/4
125		До Г. Малѣновского о Дому народном лист.	23/4 На Бартатов носив Маляс.
126		До Вѣстника о домѣ народном, що валити хочут. 28/4 exp.	печатано.

Число	День роботи и подання	Предмет 850	Какое рѣшенє або скуток наступил
127		Вѣстник, о потопѣ, дорожнѣ. exp. 28/4. Парових млинах.	печатано.
128		Union, wegen Theilung Galliziens exp. 28/4.	печатано 12 May.
129		Вѣстник, о Театрѣ руском exp. 28/4.	печатано.
130		Вѣстник, о Сахер Масох дарунку 28/4.	d-to
131		Вѣстник, о Телєґрафах 28/4.	d-to
132		Union, wegen Geschenk des Sacher 28/4.	d-to
133		До Ради о оурядах, що руски письма не приймают. 28/4.	
134		До Вѣстника, о листѣ перекинчика exp. 23/5 н. ч.	
135		О хлопах, що не хочут шапок здоймати exp. 23/5 н. ч.	печатано.
136		Union, Umtriebe der poln. Aristocr. 23/5 aus Milbacher.	печатано.
137		Union, wegen der Deputation nach Wien exp. 23/5.	d-to
138		Union, wegen Gebrauch der ruth. Sprache von Aemtern vor der Constitution exp. 23/5 н. ч.	d-to
139		Zoria, wegen schlechten Weg in Rudno 2/6.	d-to
140		Вѣстник, о картофлях 4/6 850.	До Зорѣ дано.
141		Виробив ся протокол Ради з 4/6 850 н. ч.	оддано.
142		До вѣйта перегиньского писанє, би дал гроши на дом нар. 6/6 850.	d-to
143		Уніон, о злом дѣланію Зоры 18/6.	печатано 1/7 читано.
144		Уніон, опровергає ся в Часѣ написана бредня о Ру-	

Число	День роботи и подания	Предмет 850	Какое рѣшенє або скуток наступил
		синах, именно о школах и що Русини для краю здѣлали.	
145		Уніон, на против артикулу Брзостек Унѣон ч. 274. 27/6 850.	печатано.
146		Внесенiє о обществѣ земледѣльческом вироблено 27/6 850. см. акта.	Взяв Г. Савчиньскій і Г. Кульчицкій до пересмотру.
147		До Вѣстника, о опитах з картофлями 2/7 850. (Ст. 9.)	печатано.
148		Вѣстник. Вопроси Господарскіи 2/7 850 exp.	На Бартатов франковано, печатано.
149		Вѣстник. О поданію ради головнои до Мѣнѣстерства Земледѣлѣя. 2/7 850 exp.	d-to
150		Вѣстник, о комѣссіи вдовичой 2/7 850 exp.	d-to
151		Вѣстник, о 3. маю в городецком деканатѣ 2/7 850.	d-to
152		Вѣстник, о чителнѣ рускоі 2/7 850.	d-to
153		Вѣстник, о селянах Шльончаках 2/7 850.	d-to
154		Вѣстник, о сажнѣ сѣна за 15 кр. exp. 19/7 850, Бартатов.	d-to
155		Вѣстник, о книжцѣ Сборнику exp. 19/7 850. Бартатов.	d-to
156		Вѣстник, о Наоучанію пѣснеі селян exp. 19/7. Бартатов.	d-to
157		Вѣстник, о листах з рускими копертами exp. 19/7. Бартатов.	d-to
158		Вѣстник, о дому народном — одданію exp. 19/7. Бартатов.	d-to

Число	День роботи и подання	Предмет 850	Какое рѣшенє або скуток наступил
159		Вѣстник, о обсадженію цментара exp. 19/7. Бартатов.	d-to
160		Вѣстник, о принужденію Ваґабундов до роботи exp. 19/7. Бартатов.	
161		Вѣстник, Коломийки о пѣяницѣ exp. 19/7. Бартатов.	
162		Лист до Г. Ант. Моґѣльницкого в зглядѣ сочиненія штук театральних. exp. 17/8.	
163		Лист до Г. Гинилєвіча взглядѣ справи Г. Крушиньского, би му споспішествовати exp.	exp. сдѣлано и прийшов отвѣт.
164		Допис' о смерти крилошана Ґєровского — exp.	печат.
165		Унѣон о надужитїях воин exp. 12/7.	d-to
166		Унѣон о написах руских exп. 12/7.	d-to
167		Вѣстник, о не..... що за гроши робили exp. 29/9.	
168		Вѣстник, о неробах містких exp. 29/9.	d-to
169		Вѣстник, о оугорских Русинах их школах exp. 29/9.	печатане
170		Унѣон, о почтѣ що листи руски не приймают 29/9.	d-to
171		Унѣон, о неробах Ваґабундах би робили exp. 29/9.	d-to
172		Унѣон, о написах руских. exp. 29/9.	d-to
173		Унѣон, о хлопах в Немировѣ, exp. 29/9.	d-to
174		Унѣон, о часу и складках на Кракôв 24/10 850.	d-to gelesen 3/11 in 12 Tagen.
175		Вѣстник, о улици дому нар. не еспедіована ще.	
176		Зоря, о картофлях, 24/10. 850.	печатано.

Число	День роботи и поданія	Предмет 850	Какое рѣшенѥ або скуток наступил
177		d-to о складцѣ в Зимноводѣ.	d-to
178		До мѣнѣстеріи аґрономіи о поправленіи раси товару.	подано 11/11 850.
179		До аґрономіи о бульбах.	exp. 11/11 850.
180		До Каплѣчаньского одсилаю книжку ѥвну прошу.	d-to d-to
181		Вѣстник. Артикул из Станиславова exp. 19/11.	печатана не цѣла
182		Вѣстник, о огню exp. 19/11.	печат. 130 ч.
183		d-to о довбнѣ d-to	печат.
184		d-to Байка, пес лис. exp. 19/11. (Ст. 10.)	
185		Зоря. О неробах exp. 2/12. 850.	печат.
186		До Ради и Зори о дому народнбм 2/12 exp.	печатано.
187		Зоря. О псах 5/12 exp.	печ.
188		d-to О пальовинѣ 5/12 exp.	печат.
189		Зоря. О простиралѣ Хтовом 5/12.	печат.
190		Зоря. Опровергаѥ ся Оунион Ч. 514. 5/12.	печ.
191		Зоря. О бесѣдѣ рускоѝ 5/12.	
192		Лист до Г. Добряньского, ответ на ѥго прошеніѥ, яки средства до наоуки Вѣри с. употребляти, — смотри склад листов.	оддано на почту 7/12 850 н. ч. и дано на тоѥ гроши.
193		Лист до Г. Лѥвѣцкого Декана Золочовского взглядѣ книжок Липовици, вторий раз.	d-to
194		Зоря, о вдовицах exp. 10/12.	печ.
195		До Кобриньского о вдовицах наших, exp. 10/12.	d-to
196		Зоря. О рускоѝ бесѣдѣ и § 4. держ. 10/12.	печ.

Число	День роботи и поданія	Предмет 850	Какое рѣшеніе або скуток наступил
197		Лист до Бѣрецкого в Переволоцѣ 10/12.	exп.
198		Лист до Е. Ляховича о тютюн exp. 10/12.	d-to
199		Лист Г. Кобриньского, що рада робит exp. 10/12.	d-to
200		До Ради толковала ся грамота даровизни нар. дом.	exp. 9/12 850.
201		Перерабляла ся вѣсть из Земплѣна до Зори 16/12 850 дано.	печат.

Показчик

назв осіб, місцевостий, часописий, товариств і наголовків творів.

Авдітор нунціятури 338.
Австрия 44, 64, 133, 138, 151, 161, 180, 196, 197, 340, 341, 344, 345, 358, 365, 384.
Австрія висша 341.
Австрія нижша 297.
австрійський цісар 119, 313.
Аґрам (Загреб) 166.
Адам, патер 36.
Адельберґ 177, 188.
адміністратор лат. архідіецезії у Львові 229.
адміністратор перемиської діецезії 310, 312.
академія 47, 64.
академія кременецька 146.
академія львівська 302, 303, 305, 307.
академія наук 294, 295.
академія наук у Відні 293, 296.
академія славянська 382.
Аксентович, вірмен. канонік 309, 322.
Альбрехт, архікнязь 369.
Allatius Leo (op. cit.) 44, 45, 54.
Altieri, князь 206, 209, 212, 214.
Альтган, гр. радник губерн. 256.
Amtmann, проф. 208.
Ангелівська Гамерня 219.
Ангеллович Антін, еп. 5, 10—12, 19, 21, 24, 26—30, 34, 81, 87, 94, 100, 112, 144, 155, 157, 164, 178, 293.
англійське правительство 229.
Англієць 54.
Англія 49.
Анельський 46.
Анквіч, архіеп. 335, 337.
Антін, о. Гриневецький (?) 58.
Антоневич, о. 222, 223.
Аполльо 137.
Apologia ad constit. Vilnense 81.
Аппендіні, префект гімназ. 187.
Аркудій Петро 54.
Арламовський Теодор 56.
Arndt 339.
архів 301.
архів капітульний 293.
архідіякон 28, 204, 252, 326, 336, 354.
архідіецезія гл. діецезія.
архіепіскоп гл. епіскоп.
архієрей 145.
архікатедра гл. церква.
архікнязь 23—25, 211, 213, 231, 232, 256, 275.
архікнязь ґубернатор 95, 215, 312.
архімандрит 80.
Ассеман (op. cit.) 44, 45.
Ассеман Альойзій (op. cit.) 54.
Ассіссі 280, 283.
атеїст 315.

Баворовський, провінціял Єзуїтів 222, 356.
Баден 32, 155—157, 175—177, 371, 372.
Баденї 240.

Баденське вел. князівство 369.
Бальбія ґеоґрафія італійська 178.
Бандтке 51, 52.
Barbara Radziwiłłówna, драма 289.
Баранецький, архіеп. 376, 377, 379, 380.
Баранецький, канонік, дир. акад. ґімназ. у Львові 321, 322.
Баранецький, автор проповідий 210.
Барановський, проф. 213.
Barbareum гл. конвікт віденський.
Барвінський, о. Мартин 130, 147, 155, 221, 222, 233, 242, 245, 248, 267, 277, 299, 309.
Барґа, кооператор у Відні 221, 257, 278, 316, 330.
Баро, о. (Гарасевич) 83.
Баран 179.
Бароні 80, 81.
Бароні, сов. 35.
Бартатів 389, 395, 397, 398.
Барусевич, о. 161, 173, 287.
Basilovits 87 (op. cit.).
Батіг 290.
Bauch 325, 345, 347, 348.
Бах, міністер внутр. справ 376.
Бах, міністер судівництва 339.
Бачинський 87, 206, 225.
Бачинський Феліке 204, 205.
Beveregius 54 (op cit.).
Безброди 300.
Бекс, Єзуїт 210, 212, 213.
Беллюно 100.
Бельведер у Відні 341.
Бем 3, 5.
Бем (син) 5.
Бемова 5.
Бенедиктини 64.
Bergier 51 (op. cit.).
Бережани 56, 177, 239, 254.
Берестє 8.
Берзецький 395.
Берлин (село) 61.
Бернардини 229.
Берно 209, 231, 342—344.
Berthoni 51.
бібліотека 75, 146, 155, 222, 236, 250, 285, 298, 364.
бібліотека архікатедральна 301.
бібліотека деканальна 325.
бібліотека Оссолінських 330.
Біблія 41, 218, 271.
Біблія єретична 218.
Біблія липського видання 237.
Біблія польська 236.
Біблія Почаївська 378.
Біблія руська 145, 236.
Білгород 68.
Білецький, городецький декан 251, 260.
Білецький Йосиф 56.
Білина 83.
Білинський, питомець 218—222, 224, 270.
Білинський Ігнат, лат. священ. 56, 145.
Білобожниця 265.
Білополе 5.
Білянський Петро, еп. 15.
Бірецький 400.
Біркевич 225.
благочинний 145.
Блонський, о. 271, 391.
Блонський, питомець 57.
Бобикевич Антін 206.
Бобовський, радник 216, 237.
Бобовський Франц 3.
Бобровська, ґр. 238.
Бобровський 61.
Бобровський Михайло, віленський канон. 47, 50, 187.
Богачевський Петро 3.
богослови лат. 67.
Богуславський 238.
Bonn 368.
Борис, монах 277, 278.
Борисикевич, парох Білобожниці 265, 270.
Борисикевич Яків 56.
Бориславський, питомець 186, 187.
Борковський, ґр. 213.
Borosch, книгар із Праги 339, 340.
Боснія 165.

Бохенський Іван, еп. 245, 352, 359, 376, 377.
Боянець 90, 91.
братства церковні 318.
Braunitzek, радник 164, 197.
Brayg 37.
Бриґідки 209.
бріdський декан 228.
Броди 65, 262, 268, 300.
Бродович 293 (op. cit.).
Броница 310.
брошури 68.
Bruck 341.
Брум, лїкар. 300.
Буда 53.
Будак 266.
Будзиновський, о. 82.
Букарешт 265, 266.
Буквар язика славено-руського 384.
Буків 281.
Буковина 100, 119, 122, 140, 141, 153, 193, 207, 239, 345, 354, 395.
Буковинець 85, 112.
Булгак, митроп. 47.
булля папська 76—78, 81, 82, 118, 119, 359, 367.
бунтівники 341.
Бурштин 264.
Бучач 65, 252, 309.
Буярський 87.
Бяла 99.

В., маршалок 205.
Вагилевич Іван 270 (op. cit.).
Ваґнер Михайло, еп. 68, 70, 71.
Важинський, холмський еп. 293.
Валюхевич, о. 262.
Валява 5, 82, 147, 347, 357.
Вартересевич, вірмен. еписком-номінат 145.
Вартоломей, о. 39.
Варшава 39, 43, 49, 59, 210.
варшавське богословє 39.
Василєвський 322.
Василій, св. 188.
Василіяни 6, 18, 53—57, 59, 62—65, 80, 85, 89, 99, 100, 203, 245, 246, 260, 275, 277, 284, 293, 297, 299, 301, 307, 310—312.
Васпліянки 377.
Васильковський Іван 205.
Васильковський Йосиф 206.
Вебер Герш 26.
Veglia, остров 164, 178.
Weingarten, гофрат 164, 165, 167, 169, 178, 180, 182.
Велдїж 202.
Велико-Варадинські питомцї 53.
Велюничі 147, 347, 357.
Венедикт XIV, папа 360.
Венедикта XIV буллярій 222.
Венеція 362.
Вернер, барон 238.
Версаль 299.
Венковський, фіскальний адюнкт 285.
Вержхлєйський, еп. 343—345, 359, 368.
видїл конституційний 344, 346.
видїл становий 320.
Викович 233.
Винники 215, 318, 319, 388.
Вислобоцький 238—239, 307.
Вислоцький, віцеректор 157, 177.
Вислоцький Сильвестер 56.
Вислоцькі, братя 81.
Витвицький, о. 237, 239, 270, 271.
Вишатичі 82.
Вишневичі 146.
Вишневецькі, князї 46.
Вишневський, парох Жабя 221, 261, 283, 300.
Viviani, ґенераль. вікар. 194.
Вігор (Wiar) 357.
Відень 3, 5, 17, 23, 25, 26, 30, 36, 43—56, 59—61, 66, 68, 69, 71, 72, 91, 96, 99, 100, 102—104, 106, 110, 112—115, 117, 118, 120—130, 146, 149—151, 154—159, 161—164, 166, 170, 174, 176, 177, 179, 183, 186, 193, 195, 206—210, 212, 219, 221—223, 229, 231, 238, 245, 247, 250, 252, 257, 266, 271,

279, 285, 290, 293, 297, 299, 304, 309, 318, 319, 322—324, 327—330, 334—336, 338—344, 347—352, 354, 355, 358—360, 365, 366, 368, 369, 371—373, 376—378, 380, 386—388, 390, 391.
віденський парох 229.
віденський шпиталь 231.
віденські каноніки 377.
віденські студенти 331.
Віденці 88, 91, 319, 377.
Відман 31.
відозва 273, 274, 280, 283, 296, 298, 303, 306, 315, 324, 328, 387—391.
Wiener Neustadt 163.
вікарій ґенеральний 80.
вікарій ґенеральний уноварський 324.
вікаріят полевий 243.
Віктор, поміщик 66.
Вільно 50, 53, 187.
»Вѣнецъ Христовъ« 26.
Windischgrätz 325, 327.
Вінівартер 143.
Вінклєр, перемиський староста 99—101.
Віртенберґ, кн. 31.
Віртенберське королівство 339.
Вісніч 211.
»Вѣстникъ« 394—399.
Вітошинський 270.
Вітошинський, вікар. 258.
Вітошинський, ректор 94.
Вітошинський Айталь, о. віцеректор, опісля крилошанин 84, 94, 95, 346.
Вітошинський Ігнат, консистор. ради. 6, 7.
Вішньовський 335.
віцедиректор 66, 67.
віцекороль 345.
віцеректор 150, 260, 273, 274.
Wohlfahrt, секретар 265.
Войнич 59.
Войтарович еп. 209.
Воленюк, парох Острова 215.
Володава 41.
Волощина 53.
Voltaire 51, 285, 287.
Voltiggi-я словар 177.
Вондржец, вікарій св. Магдалини 279.
Вороніч Павло, краківський еп. 40, 46, 50.
Вульґата 370.
Вулькан, еп. 161.
вязні стану 303, 322.

Г., барон 76.
Haimberger 238.
Галицько-руська Матиця 393.
Галич 118, 135, 137, 140, 142, 392.
Галичани 45, 69, 109, 112, 116, 164, 178, 180, 270—272, 290, 313, 381, 382.
Галичина 19, 20, 24, 31, 33, 54, 66, 75, 88, 96, 100—102, 105, 106, 108—111, 113, 114, 116, 117, 119, 121, 123, 126, 127, 145, 149, 151, 160, 161, 163, 164, 168, 170, 174, 178, 187, 201, 229, 234, 242, 243, 252, 253, 289, 292—294, 308, 313, 325, 328, 337, 343, 345, 371, 378, 379, 385, 388, 391, 392, 394.
Ганак 393.
Ганасевич 97.
Ганкевич 237, 239, 270, 271, 295, 297.
Ганкевич Д., адміністратор 244, 249.
Ганкевич Іван 294.
Гарасевич із Крилоса 251.
Гарасевич Іван, др. 30, 32, 33, 36, 93, 95, 96, 155, 157, 159—161, 177.
Гарасевич Йосиф, барон, поручник (син Михайла) 33, 34.
Гарасевич Михайло, барон Neustern, др. 3, 5, 7, 12, 17, 27, 30, 31—33, 35, 45, 87, 107, 142, 181, 293.

Гарасевич Савватій, спірітуальний львів. семін. 104, 106, 136, 143.
Гарасевичева (жена Михайла) 8.
Hatzinger, будівничий директор 184.
Hauer, барон, губернатор 31, 34. 99—101, 122.
Hauer a жена 34.
Hausmann, губерн. радник 224.
Hecker 339.
Геґель 270.
Heindl, др., директор шпиталя 241.
Henn, циркуляр. комісар 217.
Герольд, форальний віцепрезид. 251, 253, 256.
Гинилевич Григорій 66—72, 74, 97, 376, 398.
Himmelspfortgasse у Відні 338.
Hirsch 267, 269.
Historia Apostolica 271.
Глинки 164.
Глиняни 326.
Гнїдковський, декан 327.
Годів 1—3.
Голдаєвич Теофан, провінціял Василіян 29, 54, 63, 89.
Голоско 215, 230, 243.
Holzgethan, прокуратор камери 309.
гонведи 349, 351.
Гоше, інфулат 360.
Гординський Микола, префект семінарії 83, 205.
Горнбостель, міністер 341.
Горовиц 322.
Городенка 12, 13, 266.
Городилів 1.
Городиський Онуфрій 68.
Городниця 230.
Гостів 140—143, 146, 147, 328.
Готеровський або Ходоровський 206.
Гошів 312.
Hoflager 341.
Hof-Schwager Jak. 31.
Hof- und Staats Handbuch 241.
Граб Василь 87.
Грамота 382.
Грегорович Павло, о. 251.
Греки 48, 54, 108, 110—112, 116, 118—121, 140, 164—167, 169, 170, 173—175, 178, 180, 182—184, 188—190, 192, 193, 197.
Греки заратинські 166, 180, 183, 189.
Греки трієстенські 166.
Греція 165.
Гречанський, о. 261.
Григорій Богослов, св. 280, 373, 379, 380.
Гриневецький Модест, др., Василіянин 16, 43—46, 48, 52—59, 63—65.
Громницький, парох Мечищева 230.
Груще 328.

Ґазета 45, 49, 283, 315, 320, 324, 325, 329, 330, 340, 342, 343, 351, 362, 387.
ґазета руська 285, 289—291, 299.
ґазети:
Авґсбурська 387.
Віденська 228—9, 243, 326, 387.
Dziennik Wileński 50.
Ergänzungsblätter zur Österr. Zeitschrift 35.
Gazeta Lwowska 314, 318.
Gazeta Powszechna 210, 271, 272, 300.
Зоря Галицька 324, 329, 332, 387—396, 398—400.
Monatsblätter zur Ergänzung etc. 287.
Przyjaciel 35.
Przyjaciel prawdy chrześciańskiej 83.
Пчола галицька 284.
Пчола руська 287.
Die Slavischen Zentralblätter in Prag 393.
Tygodnik rolniczy 388.
Union 394—399.
Czas 395, 396, 398.
Чеська 387.

Ґалдецький, о. канцлєр 208, 209, 275.
Ґалдецький, ректор лат. семінар. 321, 322.
Ґарбачевський 187.
ґвардія 341, 390—392.
ґвардія академічна 330, 339.
ґвардія мійська 330, 341, 342.
ґвардія народова 308—311, 325, 330.
Ґебултович Вінкентій 56.
ґенерал Бернардинів 49.
ґенераліція 29.
Ґенуя 49.
George'a готель у Львові 303, 361.
Ґербель 212.
Ґеровський 61, 176, 383, 390, 398.
Ґеровський, каноник 267.
Ґеровський Микола 189.
Ґеровський Михайло 68, 82.
Ґеровський Яків 112—115, 120, 121, 124—127, 129—132, 137, 149—151, 155, 161, 162, 166, 172, 174, 175, 183, 188—191, 193—195, 260, 266, 287.
ґімназійні катехити 359, 360.
ґімназія 246, 362, 370.
ґімназія академічна у Львові 321.
ґімназія у Дубровнику 187.
ґімназія у Перемишлї 362.
ґімназія польська 362, 363.
ґімназія у Фіюме 164, 178.
ґімназія у Чернівцях 137, 152—154.
Gitaldi, циркуляр. комісар 190.
Glagolita Clozianus 35.
Glixelli 224, 231.
Ґловацький, дїдич 248.
Ґлоґовський Іван, дїдич 90, 91.
Ґлодзїнський, о. 254.
Goethe 285, 287.
Goydan Demetrius 56.
Ґолашевський 55, 81.
Ґолашевський, радник 231.
Ґолуховський 240.
Ґолуховський, ґр. 254, 255, 304, 326, 330, 335, 337.
Göringer 362.
Grassl, проф. 275.
Ґрац 160, 162, 163, 177.
Ґрімер, комендант 172.
Ґрохольська 209.
Ґрубер, еп. 31, 33, 163, 177.
Grümer, місцевий комендант 191, 193.
ґубернатор 4, 24, 59, 168, 175, 221, 245, 249, 252—257, 264, 267, 269, 271, 274—277, 279—282, 284, 285, 288, 289, 291, 292, 296, 297, 299, 300—303, 305—307, 310, 311—318, 320, 322, 323, 325—327, 329, 348, 389.
ґубернатор-архікнязь 210.
ґубернатор галицький 121, 122, 267, 269, 271, 274—277, 310, 329.
ґубернатор у Зарі 160.
ґубернаторова 350.
ґубернїя 4, 18, 22, 25, 32, 33, 57, 58, 141, 143, 147, 154, 167, 174, 194, 199, 200, 217—219, 221, 222, 226, 228, 231, 234, 242, 244, 254, 260, 261, 263, 268, 273, 278, 279, 280, 283, 299, 301, 303, 309, 316, 317, 334, 347, 394.
ґубернїя віденська 279.
ґубернїя волинська 143, 146.
ґубернїя краківська 234.
ґубернїя моравсько-шлеська 253.
ґубернїя нижне-австрійська 260.
ґубернїя подільська 143, 146.
ґубернїяльна комісія 20.
Guita, капітан корабля 169.

Дальматинцї 104, 106, 111, 115, 116, 133, 140, 148, 164.
Дальмація 18, 48, 99, 100, 102, 103, 106—128, 130, 132—134, 138, 139, 143, 148—151, 156, 161, 163, 166—168, 177, 183, 187, 195—197, 287.
Данилевич Агафія 3.
Данилевич Теодор 3.
Данкесрайтер Йос. Непомук, ґр. 4.

Darnaut 37.
Двір римський 156.
Debrois, радн. двору 32, 34.
Deym, ґр. 234.
деканати:
біцький 391.
бобрецький 328.
богородчанський 260.
буковинський 283.
буський 249, 329.
городенський 231.
городецький 199, 251, 397.
золочівський 254, 329.
львівський 199, 200.
мокрянський 363.
мушинський 391.
олеський 249.
перегінський 263.
рогатинський 228, 265.
скільський 269, 323, 324.
станіславівський 254.
теребовельський 270, 283.
уніївський 300, 326.
чортківський 265, 270.
щирецький 199.
яніївський 254.
Дембіцький К., о. 233.
Дембінська 238.
Демкович, суперіор 146.
демократи 339.
Денисів 294.
Держко, о. 97.
Deutsch Katholiken 287, 339.
Дзерович, бобрецький декан 328.
Дзєконська, настоятелька монаст. 278, 279, 285.
Дзібулки 92.
Димитрій, царевич 146.
директор 66—68, 71, 72.
директор, о. 161.
директор бібліотеки 75.
директор віденського конвікту 258.
директор ґімназ. 362.
директор корекційного дому 358.
директор семінарії 150.
директор теольоґії 221, 307.
директор теольоґ. студій 165.
директор теольоґ. шкіл 194.
Diaconicum 104, 105.
діецезія 6, 7, 67, 70, 74, 76—78, 81, 84, 85, 87, 88, 97, 108, 109, 112, 119, 125, 144, 145, 147, 165, 168, 173, 176, 178, 179, 201, 202, 209, 214, 216, 222, 227, 259, 266, 272, 281, 282, 287, 288, 290, 291, 293, 345, 346, 356, 360, 362, 373.
діецезія:
архідіецезія 55, 77, 78, 84, 215, 225, 316.
галицька 10.
каменецька лат. 145.
луцька 293.
львівська 56, 62, 133, 141, 142, 218, 268, 283, 292, 294, 295, 313, 355, 356, 373, 375.
львівська гр. кат. 12, 69, 116, 157, 163, 178, 284, 356, 377.
львівська лат. 220.
мукачівська 80, 237, 271, 289.
перемиська 9, 56, 62.
перемиська гр.-кат. 55, 69, 70, 116, 126, 142, 178, 186, 187, 211, 214, 217, 225, 243, 246, 247, 254, 264, 270, 271, 283—285, 288, 310, 317, 327, 339, 343, 347, 356, 368, 369, 374, 376, 382, 386.
перемиська лат. 231.
помпейополітанська 337.
римницька 53.
скардонська 185.
тарнівська 254.
угорська 349.
холмська 203, 214.
дісунїти гл. неунїти.
діякон 105.
Добльгоф, міністер. 339.
Добратичі 38.
Добриловський Юліян, ректор бучацького монастиря 65.
Добровольський, архієрей, 144, 145.
Доброта Андрій, о. 184.
Добрянський (Dobrzański) 302, 306, 322, 399.
Добрянський, о. 346.

Должанський, парох Корчина 264.
Долинський, маляр 146.
Dolliner 37.
Дольницький, декан 233, 300, 304, 305.
Домарадз 56.
Домініканн 203, 257, 307, 362.
Домкович 387, 389.
Дон 38.
Дорош Лука 56.
Döbling 195.
друкарня 75, 77, 97, 105, 146, 214, 239, 271, 307, 365, 378.
друкарня перемиська 388.
друкарня Ставропігійська 383.
Дубецько 56.
Дубовицький, крил. 27.
Дубовицький, о. 177.
Дубровник 187.
Дукля 59.
Дунай 341, 343.
Du Pinius 53 (op. cit.).
Dufour 211.
Дуткевич, канон. 276.
Дуткевич, богородчанський декан 260.
Дуткевич Константин 56.
дяки 354, 356.

Европа 47, 174, 186, 387.
Евхольогіон 104, 105.
Екснер, віцепрезид. 28.
Ельжбітинки пештенські 377.
Емінґер, гофрат 256, 275.
Емінґер, намісник 372.
емісарії 289, 328.
Enzendorfer, президент 215, 234, 235, 237, 242, 249, 251, 252.
енцикліка 207, 214, 227, 228, 231, 243, 247, 301, 373.
епархія гл. дієцезія.
Eperies гл. Пряшів.
єпископ 79, 80, 149, 179, 186, 192, 209, 214, 254, 314, 350—354, 358—360, 363, 367.
єпископи:
австрійські 344.
апостольський вікарій 230.
архієпископ 87, 168, 206, 215, 233, 243, 282, 359, 362, 378, 379.
архієпископ-номінат 296.
буковинський 186.
віденський архієп. 155, 366, 377.
вірменський архієп. 84, 85, 203, 217, 224—227, 232, 269, 276, 289, 299, 309, 319, 325, 349.
галицькі 380.
галицькі лат. 344.
італійські 177.
краківський 242.
латинські 175, 362, 370.
львівський 6, 49.
львівський лат. 371, 392.
мукачівський 31, 33, 155, 239, 351.
перемиський 6—8, 18, 25, 35, 45, 54, 60, 157, 166, 205, 206, 217, 229, 230, 242, 250, 267, 276, 315, 316.
перемиський лат. 27.
помпейополітанський 314, 316.
Primas Regni archiep. 55.
праський архієп. 32.
пряшівський 33.
румунські 367.
руські 352, 370.
себеніцький 185.
станіславівський 361, 377.
тарнівський 205, 206, 231, 242, 353.
угорські 367, 369.
унітські 367.
холмський 7, 9, 39, 352.
Ettmayer, гофрат 92, 215, 217, 256, 264, 275.

Євангеліє 144, 203, 204, 225.
Єзекеїл, пророк 273.
Єзуїти 87, 174, 187, 203, 204, 210, 211, 213, 215, 223, 229, 230, 260, 277, 291, 350, 362.
Єлячіч 341.
Єнджейовський 254, 256, 260, 270.
єрархія 73, 79, 80, 84, 99, 134, 138, 139, 172, 181, 187.

єретик 383.
Єрусалим 134.

Заббелевич 47, 48
Забєльський, ґр. 28, 230.
Заболотів 350.
Завидовичі 262.
Заґурський, о. проф. 217.
Залєський Вацлав, гоффрат, пізн. ґубернатор 254, 337, 390.
Залїщики 254.
Залужний Андрій 327.
Залуква 239, 256, 257, 325.
Замойський 257.
Замойський Мартин, ґр. 207.
Запорожці 46.
Зара 160, 161, 164—169, 171, 177—182, 184, 187—189, 194, 197.
заратинські латинники 179.
Зарваниця 254, 256, 260, 265, 270, 272, 283, 285, 288, 299.
Застирець Тома 56.
Заткалїк 39.
Захарїясевич, проф. і крилошанин 29.
Захарїясевич, єп. 208, 209.
Збоїска 22.
Зґлобіцький 251.
Здюшинський, провінціал Василіян 31.
Зелїзо Йов 146.
Zelich, архимандрит 178, 179, 188.
Зельський, о. 300, 304.
Зелїнський, о. 209.
Земля Свята 216.
Земплїн 400.
Зимна Вода 388, 399.
Zidok 176.
Зинєїнє 22.
Золочів 56, 245, 246, 254, 311.
Зубрицький Денис 35, 214, 281, 284, 289, 290, 295, 297, 299, 301, 324.
Зубря 56.
Зухаєвич Вячеслав 54—57.

Жабє 221, 261.
Желеховський, о. 82.
Жердзїнський, др. 220—223, 225, 227, 237.
Жидачів 263.
Жиди 41, 210, 211, 241, 256, 302, 303, 307, 315, 317, 322, 325, 331, 388.
Жипковський (чи Жуковський?) 387.
Жиравка 300.
Житомір 143.
Жміґродзький, адміністратор лат. архідіецез. 220, 223, 225, 227, 256, 284.
Жовква 56, 62, 64, 65, 91, 96, 117, 168, 169, 282.
Жовківське передмістє 309.
Жовтанці 92, 93.
Жуковський, о. 332.

Іван, вірменський архіеп. 28, 29.
Івана Золотоустого св. Служба 143.
іванецький декан 145.
Іванський, каноник 208, 263.
ігумен 80.
Ізак, крилошанин 376, 377.
Ілевич, декан 254.
Ілїрія 32, 53, 134, 139, 152, 170, 179.
Ільницький Іван, др., префект, опісля вицеректор і крилошанин 83, 302, 307, 309, 321, 323, 360.
інжинїр 295.
інквізиція кримінальна 58, 87, 204, 207, 209.
Інсбрук 319, 337, 338.
інститут 67, 69, 70, 73, 74, 150, 161.
інститути:
Авґустинів 297.
віденський 298.
для вдів по священиках 160, 213, 236, 239, 240, 243, 250, 291.
для вдів по учителях у Чехах 160.

перемиських канторів 189.
учителїв у Себенїку 196, 197.
Icaia, пророк 331.
Исторія объ Уніи 144.
Italienische Organisierungs-Commission 33.
Італїя 47, 156, 289, 290, 292, 294, 299, 301, 339.
Італьо-Греки 118.

Jakoben-Gasse у Бернї 343.
Йоахим, о. 158.
Йосифа св. шпиталь у Віднї 245.
Йосиф II, цїсар 6, 26, 27, 80, 88.
Йосифинські засади 229.
Jüstl, гофрат 33, 121, 154—160, 173.

Кавнїц, кн. 45.
Cavriani, ґр., радник 216, 261, 265, 285, 288, 292, 294, 309.
Кадайський, о., з Товмача 328.
Казимир Вел. 296.
Калинів 56.
Калитовський, циркуляр. комісар 339.
Кальне 248.
Калєндар сербський 75.
Калєндар церковний 74—76.
Камасари в Каменцї Поділь. 144.
Каменець Подільський 134, 137, 140, 143—146.
Камінка Волоська 327.
Камінка Струмілова 243, 249.
канони апостольські й соборові 21—23, 79, 80, 188, 203.
канонїк 189, 190.
канонїки капітулярні 357.
канонїки лат. 309.
канонїя 92.
канцелярія придворна 25, 32, 33, 92, 99, 123, 127, 175, 220, 223, 279, 315.
канцлєр 4, 93, 235, 259, 271, 272, 283—288, 290, 291, 298.
Каньовський гл. Потоцький Микола.
капелян 258, 295, 320, 346, 349, 356, 372.
капелянїя 356.
Капернаум 191.
капітула 11, 27, 94, 95, 142, 161, 177, 194, 200, 202, 207, 217, 258, 264, 281, 293, 301, 352—354, 358, 361, 365, 372, 378.
капітули:
архікатедральна 297, 299, 351.
гр.-кат. 275.
латинська 191.
мукачівська 155.
перемиська 31, 37, 107, 262, 295, 323, 334.
руська 351.
себенїцька 194.
Камплїчанський 399.
Caponianae tabulae 54.
Капусцїнський, посадник Пільзна 254.
Карабан 14.
Карбонарії 175.
кардинал 358.
Кармелїти 144, 257.
Carminii Falonii op. cit. 44, 45.
Карнїцький, ґр. 289.
Кароль, архікн. 245, 246.
Kärtnerstrasse у Віднї 155.
католик 40, 366, 377.
Cathkarl, анґлїй. корабель 172.
Катерина Мораванка 23.
катехети 362.
катехити ґімназ. 364, 365, 370, 371, 374.
катехити лат. 361, 365.
катехити руські 361—363.
катехізм 384.
Cattaro 164—166, 178, 180, 183, 184.
Кашубінський, о. 239.
Керечинський, радник маґістрат. 285.
Керкович, канонїк 210.
Київ 118.
Київські Печери 332.
Кінмаєр, ґенерал 28.
Кіцький, ґр. 28.

Климент VIII, папа 49.
Климентина, архікняжна 33.
клир (духовенство, священики) 4, 6, 7, 10—13, 16, 17, 19, 20, 83, 110, 145, 148, 160, 169, 183, 185, 188, 191, 192, 203, 206, 207, 213, 214, 216, 227, 229, 235, 236, 239, 256, 259, 270, 273, 276, 280, 285—287, 290, 298, 299, 303, 309, 310—313, 320, 324, 328, 330, 333, 346, 348, 352—356, 361, 363, 365, 370, 372, 394.
клир гр.-кат. (руський) 109, 111, 116—119, 151, 255, 269, 271, 293, 319, 328 329, 351, 377.
клир грецький 109, 166.
клир дальматинський 165.
клир католицький 146.
клир латинський 119, 215, 244, 255, 315, 335, 364.
клир світський 79, 80, 134.
клюб демократичний 339.
Ключенко, проф. ґімназ. 164, 178.
Кметович, о. 254, 257.
Кміцікевич, парох Дикова 19, 20.
Книга Кормчая 79.
книжка 274, 363, 382, 384, 385, 399.
книжка літурґічна 176.
книжка до читання в II. кл. 385.
книжки до моленя 146.
книжки для науки релїґії 360, 362.
книжки популярні 149.
книжки ритуальні 188.
книжки руські 270, 284, 371, 392.
книжки християнські 41.
книжки церковні 104, 105, 107, 143, 179, 369, 382.
книжки шкільні 273, 315, 386.
Kniebel, бережанський староста 177.
Кобринський 391, 399, 400.
Kohn, рабін 322.
Codex diplomaticus 295.
Козакевич, ґенераль. вікар. Берестя 8.
Козловський Мат., провінц. Домініканів 51, 52.
Кокондович, священик у Каменці Под. 144.
Collectio Synodów 79.
Collegium pontificium 48.
Collegium Romanum 275.
коломийський староста 249.
Коломия 254, 389.
Кольоврат, ґр. 206.
Колянковський, канонік 252—254, 263, 264, 317.
комендант 245.
комендант Львова 335, 336.
Комарів 328.
Комарницька, ґр. 261.
Комарницький Іван 56.
Комарницькі 246.
Комітет паріський 289.
Комітет правлячий 322.
Коморовський Кипріян, ґр. 280.
Компаневич Варлаам, суперіор кристинопільського монаст. 65.
конвікт 66—68, 72, 73, 82, 149, 220, 222.
конвікт віденський 23, 36, 68, 101, 112, 113, 122, 126, 132, 137, 150, 155, 161, 164, 174, 185, 221, 258, 353, 349, 350, 361, 366, 374, 375.
Congregatio (Societas) de propaganda fide 45, 87, 206, 218, 276, 326, 332, 373.
консисторія 6, 9, 20, 58, 63, 76, 84, 87, 88, 90, 94, 97, 144, 145, 147, 148, 201, 208, 210, 214, 217, 218, 222—224, 226, 230, 232—234, 239, 240, 242, 245, 247—250, 252—255, 257, 259—263, 265, 268, 270, 271, 273, 274, 276, 278—281, 283, 284, 286—289, 291, 293, 296—298, 300, 302, 303, 305, 306, 310, 311, 315—318, 324, 326, 328, 329, 331, 335, 336, 351, 352, 355, 373, 391.
консисторія:
буковинська 239.

віденська 88, 91, 101, 339.
віленська 84.
латинська 81, 207, 236, 244, 260, 263, 361.
львівська 22, 62, 94, 97, 145, 148, 218.
львівська лат. 237.
мукачівська 323.
перемиська 15, 30, 56, 57, 62, 211, 218, 222, 225, 230, 233, 239, 243, 247, 264, 266, 267, 279, 284, 304, 305, 310, 331.
тарнівська 242.
Константинович, вел. князь 42.
Константин, цісар 138.
Константинович, о. 201.
Контрим Казимир 50, 51.
Конюстянський 391.
Коничинці 377.
Конітар Вартоломей 35, 76.
Корбут Д., о. 290, 292.
Кордів 328.
Корний, о. 230, 243.
король Галичини 308.
король польський 308.
Коропець 56.
Корчин 264.
Корчинський, адміністр. Ясиновець 228.
Косів 391.
Коссак, провінціял 280, 281, 284, 312.
Костецька 14, 22.
Костецький Іван, єпископ-номін. 12—21, 23—25, 31.
Котович, парох Хоросткова 232, 233.
Коттер, проф. 339.
котичі музиканти 325.
Kraglevich Benedikt, грець. єпіск. у Дальманії 109, 114, 115, 121, 148, 150, 160, 164—167, 169, 170, 173, 178—180, 183, 184, 186, 188, 193.
Крайковський, парох Сухостава 215.
Краків 39, 46, 51, 234, 314, 376, 398.
Красінський, еп. 145.
Красіцький Кароль, гр. 256.
Краснопуща 277.
Краттер В., стрийський староста 210, 231, 252.
Krauss, міністер фінансів 336, 338, 341, 343, 372.
Krauss, президент 239, 254, 286, 287, 322, 323.
Крафт, барон, презид. Fori Nobil. 163.
Creygton Robertus 54.
Кременець 146.
Крехів 89, 90.
Крилос 21, 217, 251, 316.
Крим 38.
Криницький, о. 275.
Криницький, декан 254.
Криницький Іван, о. 323, 324.
Криницький Іван, парох Дібулок 92.
Криницький Онуфрій, др., ректор університ. 92, 93, 266.
Кристинопіль 65, 282.
Krieg, барон, гофрат і президент 108, 168, 177, 207, 215, 216, 219, 221, 226, 231, 236, 238—241, 243, 245, 249, 250, 275.
Krieg, правительств. радник 372.
Krieg-ова 221.
Kriegshaber 240.
Кромериж 345.
Кронвальд, презид. шляхотських судів 237, 249, 251, 253, 256, 264.
Кропивницький, парох Бучача 309.
Кронфельс, радник 201.
Króll Anton 206.
Круліківна Маріянна 22.
Крумбгольц, префект гімназ. 224.
Крушельниця 324.
Крушинський 398.
Круфт, де барой, президент 177.
Кубаєвич, о. 92, 215.
Куземський Михайло, схоластик 200, 207, 319, 348, 352, 362, 387, 393, 395.

Кульчицький, о. 240—242, 249, 284, 305, 395, 397.
Кульчицький, кравець 303.
Кульчицький, сповідник 259.
Куманецький Микола 56.
Кунерт, майор 190.
Куніньский або Куницький 206.
куренда (пастирський лист) 78, 87, 205, 214, 234—236, 239, 240, 243, 252, 262, 265, 279, 296, 317, 320, 332, 333, 384.
Куропатницький Йосиф, ґр. 59—61.
кустос 354.
кустос капітули 142, 146.
Куткор 300, 304, 305.
Кухарський, о. 318.
Куфштайн 257.
Кущикевич 346.

Лаврецький Теодор, декан 152, 153.
Лаврівський Іван, др., ректор, опісля архідіякон 19, 20, 29, 81, 94, 177.
Лашнин 251.
Ланчинський, о. 54.
латинник 48, 55, 83, 164, 165, 183, 185, 364, 370.
латинські питомці 306.
Левицький 176, 209.
Левицький, віцеректор 241, 242, 247, 248, 250, 257.
Левицький, о. з Гостова 328.
Левицький, дідич 240.
Левицький, золочівський декан 254, 399.
Левицький, каноніх 202, 221, 222, 255, 258.
Левицький, канцлян 163.
Левицький, префект 201, 213.
Левицький Венедикт, проф. теольогії 57.
Левицький Йосиф, граматик 35, 381—386.
Левицький Михайло, митрополит 25, 29, 32, 33, 37, 43, 45—47, 49, 76—79, 82, 99—103, 107, 108, 111, 120, 122—125, 128, 129, 131, 132, 135, 137, 140—143, 147, 148, 151—156, 158, 160, 162, 163, 166, 168, 170, 171, 174, 177, 179, 181, 182, 186, 188, 190—193, 195, 199—386.
Леванте 165.
Лежогубський 230.
леґія академічна 341—343.
Леопольд, неаполітанський князь 33.
Леопольд II. 88.
Леопольда, св., свято 366.
Leopoldau 343.
Leopoldstadt у Відні 290.
Lesebuch 271.
Липинка 59, 60.
Липницький Іван, крилошан. 26, 29, 31, 95, 215, 245.
Липовиця 399.
Липськ 236.
Лисаковський 209.
Лисиничі 215, 252.
Личаків у Львові 332.
Литвинович Спірідіон 74, 210, 212, 259, 260, 279, 297, 316, 317, 329, 349, 351—353, 355, 359, 360, 362, 368, 376.
Лівія 184.
лїґа 350.
Linden-Kriegelstein Karl, Freiherr 210.
Лїхтенберґ, ґенерал 256.
лїцей львівський 19.
Лозинський 83.
Лозинський, о. 355, 358.
Лозинський, вікар 260.
Лозинський Йосиф 385.
Лолин 202.
Лопатин 207.
Лотоцький 82, 248, 387.
Лотоцький, парох Зарваниці 270.
Лотоцький Антін, префект бучацьких шкіл 56, 65.
Лотоцький Онуфрій 56.
Лукасевич, о. 247.
Лукашевич Лев 206.
Луцьк 146.

Лучейко, о. 248.
Лучкай Мих. 271.
Львів 1, 6, 7, 9, 11—14, 18, 22, 25, 26, 34, 35, 39, 43—46, 48, 49, 52—56, 58, 59, 61—63, 65—67, 75, 77—86, 88, 91, 93, 96, 99, 108, 112, 114, 115, 117, 120, 123—128, 130, 133, 135—137, 140, 141—144, 151, 153—155, 160, 164, 173, 177, 178, 180, 188, 191, 194, 195, 201—205, 207—216, 218—221, 223, 225, 226, 228, 229, 231—234, 236—238, 240, 241, 243—249, 251—252, 254—269, 272, 274—277, 280, 281, 283, 286, 289, 290, 292, 296, 298, 300, 301, 304, 305, 307—309, 311, 312, 314, 316—325, 328, 330, 333, 334, 336, 349, 352, 358, 359, 371, 372, 374—376, 378, 380, 381, 384, 390, 392, 395.
львівський посадник 177.
Львовини 327.
Льодого льоґіка 176, 187.
Loitsch 177.
Льомбардія 177.
Льомбардсько-Венецьке королівство 300.
Lorenz de, Staatsrat 4, 155, 157, 159—161.
любельський віцерабін 41.
любельськкий рабін 41.
Люблин 39.
Любляна 160, 163, 177.
Любомірський Юрій, архікнязь 322.
Людвик, архікнязь 229.
Лютер 40.
Люхів 214.
Lazansky, ґр. 102.
Лянґ, директор конвікту 32, 37.
Latour, ґр., міністер війни 341, 342.
Ляхи 389.
Ляхович Е. 400.
Ляшок 38.

Магдалина св. у Львові 56.
маґістрат 29.
маґнати польські 362.
Мадурович, секретар 210.
Мазовія, князівство 392.
Максимович, чернівецький декан 85, 254, 256, 260, 270, 272, 300.
Максимовичева 300.
Малицький, олеський декан 249.
Малиновський 74—76, 387, 390, 393—395.
Маловиди 248.
Мальковський, фельдмаршал-лайтнант 333.
Маляс 395.
Мамчинський 343.
Манастирський 231.
Манастирський, каноїк 322.
мандатор 2, 257.
Мандичевський, о. 239, 242.
Мандичевський, декан 254, 256, 298.
маніфест 341.
Марія Тереса, цісарева 80, 88, 170.
Маріянський 251.
Маркль, посадник Пільзна 227.
Маронїти 367.
Мартинович, жовківський староста 98.
Мартусевич, еп.-номінат луцький 146.
Маршалкевич 133.
масони 39, 40, 42, 58, 339.
масонський великий майстер 39.
масонська льожа 39, 40.
Матвійків Семен, церковн. провізор 3.
Мати Божа Почаївська 146.
Матковський, декан 254.
Матковський, фіскальний адюнкт 202, 203.
Матусевич, лат. еп. у Камянцї 145.
Матлаховський 177.
Maulberg Wolf, інтролїґатор 97.
Mauss, проф. 58.
Mauthner, президіяльн. концепіст 289.

Машек, радник 286, 287.
Машка 169.
Мацелинський, о., у Стїнї 328.
Медика 385.
Медіолян 300.
Межиріче 41.
Mejer G. D. 81.
Меленевич, крилошанин 27.
Мельник, о. 343.
Мельницький Захарій, питомець 260.
Мельхіти 377.
Мерунович, о. 300.
Мерунович, парох Крушельницї 324.
Мессія 43.
Меттернїх 229.
мечет 144.
Мечищів 230.
Мешут, гофрат 352.
Мешутар, мінїстеріяльний радник 349, 354.
Мешутар, прелат 372.
Милорадович Спірідіон 189 (op. cit.).
Милятин 252.
митрополит 13, 17, 31, 55, 76, 80, 85, 91, 99, 101, 102, 176, 377.
митрополїя 13, 110, 142, 219, 242, 352, 377.
митрополїя угорська 161.
Михальський Доротей, Василіянин 12, 16.
Михальчик, о. 153.
Mier, ґр. 240, 242.
Mizesa син 322.
Міллєрет, лїкар 375.
Мільбахер 396.
Мільбахер, гофрат 372.
Мільбахер, надворний комісар 210.
Мільбахерова 324.
Мільде 37.
Мінея 104, 143.
Мінчакевич 284, 310—312, 325.
Мінчакевич Михайло, о. 331.
місіонар 48.
місіонарі східні 216.
Michalits, автор проповідий 271.
Міцкевич Йордан 43—50, 52, 53, 55.
Мнїшки 146.
Мнїшківна 146.
Могильницький 62.
Могильницький, о. 161.
Могильницький із Грунца 328.
Могильницький із Комарова 328.
Могильницький Антін 398.
Могильницький Іван 27, 79, 383 (op. cit.), 384 (op. cit.).
Модена 210.
Moesery 362.
Мокротин 97.
Молдавія 165.
Молитвослов Єрейський Почаївський 382.
Мольнар, кооператор 88, 91.
монарх 41, 42, 48, 68.
монастир 80, 90, 178, 194, 203, 246, 260, 269, 275, 277, 279—282, 299, 301, 310, 311.
монастир:
у Бучачі 65.
у Гошеві 311.
у Добромилї 81.
Домінїканів 257, 289.
у Золочеві 276.
Кармелїтів 257, 307.
у Краснопущі 278.
у Кристинополї 65.
у Куль.... 77.
у Львові 12.
св. Онуфрія 45, 64, 85.
у Почаєві 146.
у Підгірцях 65.
у Rain у Стирії 157.
у Словітї 270, 301.
св. Трійцї в Каменцї 145.
Угерницький 65.
Францїшканів у Букарештї 266.
Монастириска 56.
монах 64, 65, 79, 80, 192, 194.
монахи дальматинські 165, 185.
монахинї 301.
Монтенеґро 179.
Моравецький, о. 244, 245, 249.
Моравія 19, 88, 91, 343.

Моршинська, ґр. 322.
Москва 53.
московський царевич 146.
Московщина 5.
Мости 62.
Мостиска 56, 86, 249.
Мохнацький, ректор семін. 20, 94.
Мохнацький Йосафат, перемиський крилош. 9, 29.
Мочаровський Ігнат 56.
Мош 25.
Мразович 53 (op. cit.).
Мукачів 31, 86, 155, 271.
Müller Karol 260.
Мяновський, проф. 50, 51.

Нагай 38.
Nagy Panctratius, полевий суперіор 55.
надциректор 73.
Надорожна 252.
Назаревич Вартоломей, ґенераль. вікар. холмський 8.
Наквашна 228.
намісник 362, 364, 371, 372, 376, 377.
намісникова 377.
»Народний Дім« у Львові 355, 358, 394—400.
Nassau, галицький полк 341.
настоятелька конвенту 278, 279.
Наюк Іван, церк. провізор 3.
Неаполь 325.
Nedeczki 176.
Немирів 398.
неуніяти (дісуніти, схизматики) 54, 80, 85, 100, 104, 105, 111, 113—119, 121—123, 140, 148—150, 193, 207, 214, 351, 385.
Недзьвецькі (4 брати) 206.
Нікорович, шамбелян 28.
Ніль 184.
Німецький Звязок 345.
Німечина 294, 368, 369.
Німці 345, 362, 386, 389, 391.
Новаковський, актор 322.
Новаковський, радник 231.
Новий Санч 391.
Новорічник руський 75.
номінат 349.
номінат мукачівський 86.
номінат пряшівський 158, 159, 175.
Номоканон 79.
Novis Henr. 51 (op cit.).
нунціятура папська 18, 55, 57, 204—206, 208, 210, 218, 220, 338, 352, 365—375, 377, 378.
Няґрів 202.

Оберванюк Ґригорій 3.
Оберлїнтнер Андрій, о. 61.
Оброшинський ключ 208.
обряд 88, 150, 203, 209, 220, 221, 244, 251, 337, 348, 353, 361, 363—365, 367, 368, 370, 376, 380.
обряд грецький 7, 20, 23, 57, 60, 79 81, 109, 117—119, 123, 134, 139, 151, 161, 165, 196, 197.
обряд гр.-кат. (руський) 54, 56, 73, 81, 87, 97, 100, 102, 112, 119, 135—137, 140, 150, 155, 157, 164, 201, 213, 246, 270, 274, 278, 285, 287, 302, 318, 339, 360, 364, 371, 374.
обряд католицький 118.
обряд латинський 7, 20, 55—57, 65, 67, 69, 73, 81, 87, 88, 119, 185, 199, 201, 227, 260, 278, 285, 287, 289, 302, 330, 364, 372, 377.
Огилевич, віцедиректор 154.
Оґулїнський реґімент 179.
Oetl, ґуберн. радник 279.
Озїрна 215.
Окони 143.
Октоїх 143.
Олександер, цар 58, 59.
Олесько 3.
Оломунець 14, 22, 23, 343.
опат 63, 64.
опатство 64, 65, 89, 214.
опатство:
Бенедиктинів 64.

Василіянське в Жовкві 64, 65.
Цистерсів 64.
опатська прелятура 63—65.
Орачевський, радник 231.
ординаріят 14, 68, 71, 72, 74, 78, 94, 118, 221, 227, 232, 259, 260, 269, 286, 311, 326, 327, 356, 365.
ординаріят грецький 56.
ординаріят латинський 118.
ординаріят лат. віденський 155.
Ordo Praedicatorum 287.
Ортинський Тома 56.
Остріг 215.
Островський, декан капітули 208.
Островський Петро, війт 3.
Осецславський Вінкентій 56.
Отинія 140—142, 164.
офіціял, о. 203, 207, 210.
Охоцький 272.

Павліковський 80.
Павло, апостол 21 (op. cit.), 24, 63, 134, 137, 139, 284.
Павловський, губернатор 143.
Падлєвська 262.
паламарі 356.
палятин 33.
Pamiętnik Lwowski 184.
панщина 228, 263, 307, 311, 315, 316, 318, 329, 389.
папа римський 28, 55, 82, 87, 92, 100, 101, 111, 133, 146, 156, 177, 204, 206, 210, 227, 278, 338, 339, 367, 369, 371, 373.
Пападопульос 54 (op. cit.).
папський престіл 7, 277, 316, 352, 365, 370, 379.
Париж 47, 49, 50, 254, 299, 300.
Парма 210.
парох капітули 354.
парохія св. Петра у Відні 4.
пасквіль 339.
Паславський, о. Петро 70, 204, 206, 210, 212, 221, 224, 231, 235, 255, 271.
Паславський Гавриїл, парох Рави руської 96, 98, 271.
Пасманіти 361.
Пашкевич Антін 68.
Peniche Vigilante, корабель 168, 169.
Penisch, корабель 182.
Перевозець 251.
Переволока 252, 400.
Перегінсько 34, 77, 159, 200, 202, 224, 232, 297, 298, 316, 396.
перекінчик 396.
переклади 383.
Перемишль 5—7, 9—11, 13—15, 17—19, 24, 35, 37, 49, 54, 55, 58, 60, 69, 77—86, 88, 89, 91, 93, 94, 96, 100, 103, 116, 123, 127, 131, 135, 137, 140—142, 147, 148, 153, 157, 183, 187, 189, 203, 208, 210, 215, 216, 227, 233, 239, 242, 249, 250, 254, 257, 259, 265, 266, 269, 271, 273, 275—277, 281, 293, 299, 301, 316, 317, 322, 334, 335, 345—349, 351, 354, 355, 357—359, 361, 363, 364, 366, 368, 372, 378, 380, 381, 384.
Перемишляни 318, 325.
Перемишлянин 145.
Перковський, о. 212, 213, 221, 222, 229, 275—277.
Петербург 145, 214, 308.
Петрасевич, о. канцлєр 84.
Петро, апостол 138.
Петро Вел. 145.
Петрушевич Антін 296—298, 318, 324, 325, 332, 343, 375.
Пехе, номінат-архіеп. 263.
Письмо про обряди в Галичині 378.
Письмо св. 133—136, 138, 139, 144, 273, 370, 381.
питомці руські 306, 364.
Підгайці 328.
Підгайчики 314.
Підгірці 65, 89.
Під Дубом у Перемишлі 346.
Підлюте 379.
Пій VII 49.
Піллєрсдорф 338.

Пільзно 227, 254.
Пінкас 245.
Пінкас, радник 32.
Пістек, архіеп. 82, 87, 88, 370.
Піяри 30, 40.
Пйотровський, о. із Кордова 328.
Пйотровський Семен 56.
Pletz 73.
Pluschk de, староста в Зарі 168—170, 186.
Placetum Regium 57, 81, 87.
Пляніна 177.
Пляніна, поліціянт 22.
Поджанів 300.
Подолинський Порфір 58.
Познанське князівство 316.
Полинський Йоаникий, каменецький архіеп. 144.
Полтва 233.
Полустав 143.
польська легія 300.
Польська річ посполита 308.
польський комітет 299.
Польське Королівство 49, 214.
польські патріоти 328, 330.
польська република 305.
Польща російська 105.
Поляки 69, 117, 146, 282, 311, 328, 337, 345, 390.
Поморяни 2, 3, 254.
понтифікал 359.
Попель, о. 29.
Попівці 143.
Попович, еп. 89, 91, 351.
Потоцький, еп. 77.
Потоцький Адам, гр. 319.
Потоцький Микола 146.
Почаїв 105—107, 144, 146.
Pócsy (Potsy, Повчій), мукачівський еп. 33, 161.
St. Pölten 32.
Pöcher, радник 231, 256, 289, 299.
Правила св. Отців 48.
Прага 296, 325, 327, 336, 339, 360, 362, 365, 393.
пралати 354.
Прато, посол 341.
президент 205, 207, 208.
президія 143, 216.
президія ґубернії 108—131.
президія краю 5, 10, 12, 20, 223.
прелятура 65, 89, 92.
префект 67, 94, 246, 288, 294.
префект акад. ґімн. 321.
префект семінарії 83, 126.
префект віденський 150.
Пресбурський (Pozsony) комітат 91.
примас 59, 82, 85, 203, 205, 207—209, 211, 213, 336—338.
примас угорський 369.
провінції староавстрійські 120.
провінціял 89, 229, 245, 246, 268, 269, 278, 280—282.
провінціял Василіян 293, 297, 299, 301, 310, 311, 357.
провінціял Єзуїтів 204, 260.
проклямація 341, 342.
прокуратор, о. 57, 186, 301.
пролєтаріят 342.
проповіди 97, 100, 185, 210, 213, 222, 223, 225, 237, 239, 269—273, 304, 309, 324, 335, 381, 391.
протестанти 54, 57.
протопопи 145.
протоєрей 145.
професори лат. 364.
професори руські 364.
Прусаки 271.
Пряшів (Eperies) 86, 155.
Пуляткевич, парох Ясеня 227.
Pfeifer 32.
Pfeifer, віцепрокуратор камери 309.
Pfeifer, радник 202.

Рааб, фоґараський еп. 21.
Рабянка 146.
Рава 97, 98.
Равшер, кн.-еп. 371, 377.
Рагоза Михайло, київський митрополит 118.
Рада Державна у Відні 340, 361, 391.
Рада Народова 312—315, 327.
Рада Народова у Львові 312.
Рада Народова польська 328.

Рада Народова руська 325, 326, 328.
Рада поменша в Новім Санчі 391.
Рада поменша в Яслі 391.
Рада прибічна ґубернатора 320.
Рада руська 327, 328, 333, 348, 395.
Рада руська Головна 386—388, 390—394, 396, 399, 400.
Рада самбірська 390.
Радецький, фельдмаршал 274, 275, 300.
Радкевич Арсен, провінціял Василіян 62, 63, 65.
Радкевич Яків 62.
Радлинський, Бернардин 49.
Райнер, архікнязь 33.
Rhuliex 145.
революційний трибунал 342.
революціоністи 289, 300, 342, 344.
редакція 378, 379.
Редька 290.
Reindl, апеляційний радник 177.
Reyberger 37.
Reychenberger 37.
ректор 69, 218—222, 224, 226, 242, 245, 249, 250, 257, 266, 268, 270, 271, 295, 302—304, 307, 309, 323, 331.
ректор львівський 94.
ректор семінарії 7, 58, 82—84, 94, 147, 148, 204, 205, 209.
ректор семінарії гр.-кат. у Львові 321, 323.
ректор університету 266.
ректор університету у Відні 4.
ректор холмський 38.
республікани 68, 69.
Рессіґ, циркулярний фізик 210.
референт, о. 228, 296, 300.
Рилло, перемиський еп. 59, 393 (op. cit.).
Рилло С. Ґ., префект Пропаґанди 218.
Рим 40, 43—50, 52—55, 58, 87, 146, 187, 204, 209, 210, 220, 268, 275—277, 317, 332, 338, 352, 367, 371, 374, 377, 380.
Риманів 56.
Римляни 45.
римська республика 49.
римська столиця 49.
Robertus 94.
Роґальський, протоколіст 237.
Rozdziel 59, 60.
Романович 278, 279, 285.
Романович Філярет 84, 85.
Rosetti, президент 28.
російські війська 292.
Російський Реґлямент церкви 188.
Росія 46, 47, 107, 143, 145, 146, 174, 272.
Росіяни 117, 294, 325.
Рубішкова 23.
Rudnay, угорський примас 158, 177.
Рудно 387, 396.
Ruzyczka 32.
Rupczy, ґенерал 343.
Русалка Дністровая 385.
Русини 67, 68, 73, 75, 161, 179, 180, 282, 293, 295—297, 299, 301, 308, 311, 312, 318, 320, 324, 328, 330, 332, 334, 339, 345, 348—350, 362, 377, 382, 384, 389, 392, 393, 396, 397.
Русини угорські 398.
Русполї, князь кардинал 206.
Русь 54, 143, 187, 308, 311, 312, 318.
Русь унїятська 47.
Русь Червона 296.
Ruff, ґенерал 256.
Ряшів 253.

Сахер Масох) 204, 205.
Saar, радник 216, 380.
Саббаті 345.
Савчинський 397.
Садовський, коморник 58.
Садолєтті 52 (op. cit.).
Саксонець 38.
Сальвіцький Клим, питомець 211.
Сальо 212.
Сальо, барон, радник намісництва 372.

Самбір 15, 86, 123, 131, 135, 142, 184, 254, 357, 362.
Сапіга, князь 319.
Сардара 183.
Saurau, ґр., мінїстер 108, 110, 111, 121, 122, 124—130, 150, 154, 155, 159, 160, 169.
Сахер, директор полїції 249, 256.
Сахер Масох 396.
Сборник 397.
Свистельник 228.
Свічка Михайло 3.
Себенїко 109—116, 120, 121, 123, 147—151, 154, 159—161, 165—169, 171, 172, 174, 175, 179—184, 186, 187, 190, 191, 193—197.
Себенїчани 167, 180.
секретар, о. 212.
Селецький 83, 176, 316.
Селецький, канонїк 184.
Селецький, пралат 359.
Сембратович Юлїян 318.
Семендрія 68, 111, 112.
Семигород 158.
семінарія 57, 58, 82, 83, 87, 147, 168, 169, 171, 172, 175, 181, 183, 184, 199, 200, 204, 218, 222, 224—226, 232, 242, 247, 248, 265, 266, 288, 290—295, 297, 299, 301, 302, 304—307, 309, 313, 323, 331, 366, 367.
семінарія у Віднї 377.
семінарія ґенеральна 9, 14, 20, 35, 94, 107, 112, 113, 126, 128, 136, 151, 173, 186.
семінарія латинська 205, 321, 331.
семінарія у Львові 67, 94, 104, 137, 205, 208, 211, 212, 240, 285, 295.
семінарія у Львові гр.-кат. 321.
семінарія у Львові лат. 306, 307.
семінарія у Перемишлї 250, 293.
семінарія в Себенїко 109, 110, 114—116, 120, 123, 148, 150, 151, 173—175, 178—180, 183, 187.
семінарія у Тарнові 81.
семінарія у Холмі 38.
семінарія часна 94.
семінарія у Чернівцях 85.
Сербія 165.
Сємаш 387.
Сємінський 213, 240.
Сибір 38.
синод 80.
синоди:
Амиренський 188.
архідіецезальний 286.
діецезальний 288.
Ґанґренський 188.
Замойський 79, 80.
Картаґінський 188.
Кобринський провінціональний 367.
Константинополїтанський 188.
Ляодіцейський 188.
Нїкейський I 188.
Нїкейський II 188.
Правительственний 145.
руський 395.
Трулянський 79, 188.
Фльорентийський 54.
Халькедонський 188.
Цезарейський 188.
Сиропульос Сильвестер 54.
Siegartskirchen, почтова стація 341.
Siel., о. 95.
Сінопсіс господарки 390.
Сїнгалевич 206.
Сїлець 39, 42.
Сїлецький, адмінїстратор перемиської діец. 264.
Скарбек 240.
Скарбек Іван 213.
Скибінський, о. 318.
Скло 384—386.
Скоморовський, питомець 307.
Скородинський Микола, еп. 12, 15.
Скурдон 182.
славянське цїсарство 325.
славянський нарід 53, 54.
Слимаковський, о. 215, 234, 240, 250, 251, 253, 260, 273, 274, 286, 288.
словар 174, 381, 382.

Словар енциклъопедичний 75.
Словіта 301.
Служебник 143.
Смирна 216.
Сміґельський 38.
Смотрицький Мелетій 53.
Снігурський Іван, перемиський еп. 26, 31—38, 42—53, 59—62, 66, 68, 69, 74, 76—86, 88—93, 95, 96, 100, 101, 111, 123, 126, 127, 131, 133, 147, 148, 150, 175, 177, 180—182, 186, 188, 189, 258, 259, 261, 279, 323, 346.
Созаньский 5, 265, 275.
Созаньский, каноник 325.
сойм 59, 86, 312, 313, 320, 327, 329, 334—338, 341—346, 356, 392, 394.
сойм варшавський 48.
сойм галицький 161.
сойм загальний віденський 328, 329, 331, 342.
сойм краєвий 362.
сойм конституційний 340.
сойм провінціональний 345.
Сокаль 329.
Сокульський 389.
Sollanicha ґеоґрафія ілірійська 178.
Соневицький, о. 331.
Соснів 248.
Сосновиця 8.
Сосновський 133.
Societas Presbytorum 33, 45 (статут), 52.
Spendont 37.
спірітуальний 66—68, 94, 150, 199—201, 245, 247, 309.
сповідник архікатедральний 295.
Sponring Юліян, перемиський ґенеральний вікарій 6, 7, 9, 13, 16—18, 99, 103, 104, 106, 148, 170.
Ставінський, дідич 210.
Ставропіґія 95, 259, 271, 289, 299, 307, 330.
Стадіон, ґр., ґубернатор Галичини, пізн. міністер 234, 242—3, 328, 347.
Стадніцький Казимир 240, 256.
Стамбул 308.
Stamesdorf 343.
Стаміровський Семен, крилошанин холмської капітули 3.
Станіславів 56, 231, 254, 319, 326, 328, 394, 399.
Stanich 157, 161, 176, 179.
Стара Сіль 23.
староста в Перемишлї 316.
Статут Литовський 274.
Steindl 37.
Стефан, самбірський парох 37.
Стефанович Самуїл, вірменський архієпіскоп 86, 270, 275.
Стефанович, о. 300, 305.
Стефанович (син) 304.
Стефановичева 300.
Стирійські гори 163.
Стирія 88, 91, 157, 162, 207.
Стисловський, о. 233, 301.
Стїнка 328.
Стоссак, парох Товмача 208.
Страданський Павло 56.
Strasky, др. 261.
Стратимирович 79, 80.
Страшевичі 86, 101, 147, 357.
Стрий 56, 254.
Стрілецький 38, 53.
Стрілецький Йосиф 45.
Стрілиска 301.
Строньский, директор фільософічного виділу 303.
Струмінський Йосиф, парох Дениса 294, 295, 297.
студії діецезальні 371.
студії теольоґічні 364, 365, 367, 370.
Studium dioecesanum у Відні 366.
Ступницький (отець Алексія) 167—171, 173, 181.
Ступницький Олексій, перемиський крилош. 100, 102—115, 120—123, 132—135, 137, 139—143, 147—151, 154, 156, 158—160, 162, 163, 165, 166, 168—175, 177, 179—182, 186, 187, 191—194.

Ступницький Йос. 194.
Ступницький Петро 181, 182, 184.
Ступницькі 181.
Stutterheim, гоффрат, директор ґімназ. 154, 168.
суперіор 65.
суперіор полевий 245, 247.
суфраґан 88, 204, 348, 371.
Сухостав 215.
Сушне 263.
схоластик, Куземський о. Мих. 199, 200, 219, 222—224, 227, 235, 236, 245, 252, 260—262, 267, 270, 273, 287, 296, 301, 304, 311, 312, 324—326, 332, 350, 351, 388.
Сяніk 123, 131, 135, 142.

Т... 300.
Taafe 131, 132.
Таркович, пряшівський еп. 31, 33, 34, 155, 161.
Тарнавський Маркіян, суперіор підгорецького монастиря 65, 89.
Тарнів 59, 60, 231, 242, 243.
Thun, ґр. 351, 371.
театр руський 289, 396.
театральні штуки 398.
Телесницький, о. 91.
Телиховський, о. 260, 286, 298, 299.
Телиховський, віцедекан 254, 265, 270, 272, 288.
Теляче 248.
Теплиці 202, 241.
Терлецький, о. 268.
Терлецький, місіонар 316.
Терлецький, прокуратор 280—282, 284, 310, 312.
Терлецький Василь, катехит 123—125, 127—129, 137, 151—157, 161—162, 167, 172, 175, 183, 184, 189, 191, 193—195.
Тернопіль 56, 205, 206, 213, 222, 254.
Тибр 49.
Тимотей, александрійський архіеп. 188.
Тисьменниця 252, 310.
Тишинський, каноник 267, 280, 325.
товариства 339.
Товариства:
Бібліїйне російське 145.
реліґійне 206.
рільниче 397.
тайні 235.
тверезости 260, 279.
Товарницький 387.
Товарницький, властитель цукорні 285.
Товмач 140, 141, 208, 328.
Тоґґенбурґ 362.
Tommasich, барон, ґубернатор Дальмації 127, 197.
Тополь чани 15, 22.
Торба 290.
Traci 175, 187.
Traitler 202.
Трансильванія 362.
Трансильванські питомці 53.
Тренчин 50.
Трепаківський Йосиф 395.
Трепаківський Лев 387.
Трибунал найвисший духовний 59.
Трифольоґіон 104, 105.
Трієст 43, 52, 166, 187, 194, 242, 329.
Трійця 41.
Туна, проф. 275.
Турки 216, 325.
Туря 56.
Тустановський, коморник 202, 215.
Türkheim, ради. двора 32.

Увсе 248.
Угерці (чи Угерники) 65.
Угорники 146.
Угорщина 5, 80, 89, 91, 161, 341, 342, 362.
Угри 342.
Уґарте Ал., ґр., 25.
Уздоровський І., мандатар 3.
Ужгород (Унґвар) 309, 324.

Ужок 5.
Унів 1, 2, 31, 54, 55, 147, 154, 156, 171, 200, 206, 225, 256, 270, 273, 276—278, 281, 284, 287, 291, 294, 298, 301, 302, 305, 308, 310—314, 317, 319, 320, 323—326, 329, 332, 334, 348, 352, 373—375, 379, 380, 385.
університет 275, 320.
університет у Відні 69, 112, 114, 121, 127, 313, 366.
університет у Вільні 50.
університет у Львові Йосифинський 112, 115, 130—132, 140, 266.
уніят 47, 80, 110, 112, 121, 144, 145, 150, 157, 164, 166, 178, 180, 190, 367.
упімнене до клира 316.
Урбанський, каноник 211.
Уруцький 395.
Устіянович, Василіянин 307, 310—312.
Утороші 168.
Überschlag, будівничий 185.

Faygiel, о., офіціял 58.
факультети 364.
факультет теольоґічний 371, 374.
факультет фільософічний 371.
Фальковський 43, 51.
Falconius 54 (op. cit.).
Фединкевич Теод., крилош. 5—7, 25, 28, 29.
федераційний звязок 344, 345.
Feldsuperiorat 218.
Фердинанда площа у Львові 303.
Фестенбурґ, посадник 256, 303.
Філіповський Ант. Домброва, економ 3.
Fiume 160, 163, 164, 177, 178, 187.
Fizio, провінціял 312.
Фльоренція 124.
Фоґорош (Fogarassy) Іван 161.
фонд вдів і сиріт 235, 237, 286.
фонд релїґійний 25, 353.
Форі 177.
Фортуна, префект 202.
Фразовський 208.
Франк, консисторський секретар 207, 208.
Франконї, кардинал 365.
Франц I, цїсар 10—13, 15—19, 21, 24, 25, 29—31, 33, 45—47, 107, 133, 134, 137—139.
Franciscus de Sanctis 48.
Францїшканський конвент 265.
Франція 5, 299.
французькі радикалїсти 308.
Фредорович, о. 30, 37, 176.
Фрінт 31.
Frintaneum 72, 149.
Fukier, інфулат 242.
Füger, проф. лїцея 19.

Хирів 258.
Херсон 145.
Хідричковський 37.
Хлюмецький, радник 168.
Хмельницький Богдан 393.
Холм 5, 6, 8—10, 36—39.
Хомінський, префект захристії 295, 297, 298.
Хомінський, секр. ґуб. 285, 297.
Хоростків 232.
Хржановська, властителька сїл 207.
Chrzastkowska, властителька сїл 209.

Цайсль, ґубернїяльний референт 5, 12, 13, 16—19, 21.
Цвітова 265, 270, 272, 286.
Zelich, архимандрит 164.
Zengg 164, 178, 188.
цензор 360.
цензура 313.
Zenner, віденський суфраґан 371.
Zentral-Organisierungs-Hof-Kommission 102—104, 107.
церква 6, 7, 10, 13, 14, 90, 97, 134, 136, 138, 144, 146, 162, 165, 166, 172, 173, 175, 177, 178, 182, 183, 185, 187—189, 191—193, 211, 214, 221, 223, 227,

229, 230, 244, 246—248, 250, 251, 255, 258, 261, 262, 267, 269, 299, 344, 349, 353, 359, 366, 378, 381, 384, 385, 392.
церква:
в Ассіссі Portiunculi 267, 280, 283.
Бенедиктинок 222.
у Відні св. Варвари 23, 36, 44, 45, 51, 52, 88, 89, 91, 100, 113, 120, 149, 155, 157, 159, 161, 176, 221, 257, 258, 260, 278, 297, 299, 334, 349.
у Вільні катедра 48.
греко-катол. 118.
грецька 79, 80, 100, 104, 165, 167, 183, 187.
Єзуїтів 388, 392.
у Жовтанцях 93.
західна 54.
у Кам'янці Подільськім архієрейська 144.
у Кам'янці св. Івана соборна 144.
католицька 40, 85, 104, 109, 111, 114, 116—119, 133, 135, 136, 151, 347, 350, 371.
латинська 91, 109, 117, 144, 167, 193, 246, 262.
у Львові архікатедра 191, 247, 259, 278, 297, 353.
у Львові Марії Дїви 222, 257.
у Львові Марії Магдалини 203, 279.
у Львові Мартина 211.
у Львові митрополича 45, 79, 140, 141, 201.
у Львові »Народного Дому« 355, 358.
у Львові Пятниць 15, 22, 276, 300, 332.
у Львові Петра й Павла 262, 268, 276, 300, 332.
у Львові св. Юра 65, 217.
мійська 260.
монастирська 90.
неуніятська 117.
у Перемишлї катедральна 29, 93, 116.
у Перемишлї семінарицька 249, 250.
у Себенїко катедра 191.
Сергія й Баска 44.
у Склї 386.
східна 54, 79.
унїятська 144, 164, 178.
у Чернівцях 85.
Цетнер, дїдич 256.
Цивінський 248.
циркули:
буковинський 199.
вадовицький 210.
жовківський 90, 117, 201, 327, 329.
західні 217, 264, 315, 358.
золочівський 89, 217, 275, 329.
коломийський 325, 350.
львівський 199, 200, 327.
перемиський 202, 256, 329, 330, 355.
самбірський 23, 310, 327.
станїславівський 122, 209, 251, 252, 283, 327, 328, 353.
стрийський 210, 251, 327.
східні 315.
тарнівський 207, 209, 257.
тернопільський 199.
чортківський 350.
ясельський 295.
Цистерси 64.
Ziegler, ен. 77, 330.
цїсар 4, 58, 59, 64, 69, 95, 99—101, 108—113, 116, 118, 120, 121, 123—128, 130, 132, 135, 151, 155—159, 161, 165, 170, 172, 175, 177, 179, 180, 184—187, 192, 193, 195—197, 201, 221—223, 239, 243, 257, 284, 287, 303, 310, 312, 313, 315, 318, 319, 323, 324, 332, 334, 336—338, 340, 342, 343, 347, 350, 351, 363, 365, 369, 372, 376, 377, 393.
цїсар російський 117, 308, 341, 352.
цїсарева 32, 95, 101.
Ціцеро 94.

Czucich recte Chuchich Simeon 161.
Цьолкош, радник 231.

Чабарівка 262.
Чагринський, о. 230.
Чайковський о. 228.
Чайковський, каноїк 322.
Часослов 143.
Чацька, ґр. 289.
Чацький 146.
Чемеринський, адміністратор янівського деканату 254.
Червінський, питомець 205.
Червінський Павло 206.
Чернівці 122, 151—154, 201, 210, 213, 239, 254, 279, 297, 304, 317.
чеська партія 344.
Честинський Ів., префект, опісля крилошанин і парох церкви св. Пятниці у Львові 104, 107, 136, 233, 253, 268, 326, 331—2.
Честинський Яків, префект а опісля парох Городенки 112—115, 120—122, 125, 127, 128, 137, 149—151, 161, 162, 164, 172, 183, 189, 191, 193, 194, 250, 253, 266.
Чехи 33, 88, 91, 160, 170, 325, 343.
Чеч 210.
Чеч, комісар 257.
Чеч, тарнівський староста 257.
Читальня руська 397.
Чуква 56.
Csurgovits 351.

Шанковський, декан 377.
Шанковський, станїславівський декан 254.
Шанковський Матей, парох Городенки 12, 13, 16.
Шафранський, о. 249.
Шафранський Іван 56.
Шашкевич, о. Григорій, крилошанин 327, 344, 349, 359, 360, 364, 374—377.
Шашкевич Григ. (син Івана) 1, 2.
Шашкевич Іван 1—3.
Шашкевич Іван (син) 1, 2.
Шашкевич Ілія 1, 2.
Шашкевич Маркіян 75.
Шашкевич Роман 1, 2.
Шашкевич Семен 1, 2.
Шашкевич Семен (син) 1, 2.
Шашкевичева Маріянна з Сабатовських 1, 2.
Шашкевичева Олена з Ґаванських 1, 2.
Schwadorf 341.
Швайцарські радикалїсти 308.
Шварценберґ 362.
Шварценберґ, кардинал 350, 365.
Шварценберґа палата у Відні 341.
Швінд, придворний секретар 31.
Шематизм 164, 178, 210, 221, 227, 230, 290, 337.
Шематизм надворний 243—244 (Hof- u. Staats Schem.).
Шематизм перемиський 290.
Шематизм римський 277, 278.
Schönberger 37.
Шенбрун 33, 158, 341.
Шептицький Лев, митрополит 82.
Scheremeth Adam 57.
Шершник, парох Поморян 254.
Шехині 334.
Шиманський (отець) 37.
Шиманський П. 36—43.
школа 150, 164, 167, 174, 184, 217, 233, 271, 273, 275, 392, 397, 398.
школи:
варшавська 40.
головна 371.
св. Марії Магдалини тривіяльна 307.
народні 138, 170, 276, 307, 315, 365, 371, 390.
парохіяльні гр.-кат. 116, 117.
руські 389.
теольоґічні 94.
тривіяльні 112, 116, 151, 307, 315, 361.
Шлезаки 397.
шляхта 320, 337, 339, 376, 396.
Шмельке, др. 241.

Шмериковський, адміністр. чортківського деканату 265.
Schiller 285, 287.
Schütte, републиканин 339.

Щепанів 248.
Щурат Василь, др. (op. cit.) 76—79, 82.

Юзичинський, о. 242, 260, 279.
Юр, св. 273.

Яблоновський 97, 261.
Яблоновського город у Львові 320.
Яблонський 236, 237, 330.
Яворський, столяр 231.
Ядань 247.
Янович, о. 270, 272, 275.
Янович Іполит 206.
Ярич 56.
Яричів 23.
Яросевич 202.
Ясинівці 228.
Ясїнський, дїдич 350.
Ясїнь 227.
Яхимович Григорій, перемиський еп. 34, 36 (op. cit.), 91, 157, 199, 201—205, 207—209, 211—216, 218—221, 223, 225, 226, 228, 229, 232—234, 236—238, 240, 241, 243—245, 247—249, 251, 252, 254—260, 262—269, 272, 277, 278, 280, 283, 286, 289, 290, 292, 293, 296, 300, 301, 304, 307—309, 311, 313, 316, 318, 320, 323, 328, 330, 333, 336, 338, 340, 342, 344, 345, 347—349, 351, 354, 355, 357—359, 361, 363, 364, 366, 368, 372, 377, 378, 380.
Яхторів 311.
Яхторовяни 318.
Ячевський, коморник 177.
Яцуржинський, архімандрит у Каменцї Под. 145.

Річевий показчик.

Абсолютна монархія 308.
адреса 302, 303, 307, 376.
азбука:
  кирилівська 282, 332.
  латинська (польська) 271, 274, 281, 282, 284, 307.
  російська скоропись 332.
  руська 281, 307, 339, 385, 396.
  руська церковна 386.
амнестія 326, 341.
баль руський 395.
бунт 342.
вибори до сойму 320.
віденський тракт 210.
візита канонічна 363.
війна домова 342.
геральдика 334.
герб польський 309.
дальматинський танець 185.
декрет надворний 82, 108, 112.
демонстрації 229, 257, 289, 290, 292, 301, 330, 335, 336, 339, 351, 377.
депутація 309, 322—324, 327, 333, 337, 341, 350, 375, 376.
депутація соймова 341.
дотація 343, 353, 356, 361, 364, 365, 372, 377, 389, 396.
друк 313.
зїзд учених 392.
історія краю 294, 295, 298.
історія руська 75, 76, 293, 296, 297.
католицька релїгія 340, 351, 365, 367, 369, 384, 385.
комітет 313.
комітет руський 315.
консекрація 86, 359.
конституція 41, 308, 313, 317, 323, 329, 337, 340, 344, 350, 396.
конституція папська 367.
конференція 273, 368, 369, 371, 379.
лїбералїзм 340.
література славянська 76.
мови:
  анґлїйська 282.
  вірменська 145.
  грузинська 145.
  дальматинська 159, 189, 198.
  европейські 285, 364.
  ілїрійська 99—101, 109, 112—117, 120, 121, 149, 154, 165, 171, 177, 179, 190.
  італійська 99—101, 104, 109, 112, 113, 120, 154, 159, 173, 177, 179, 185, 186, 189.
  латинська 104, 109, 113, 135, 141, 212, 214, 289, 291, 292, 350, 367, 369, 370, 382, 384.
  литовська 146.
  німецька 104, 141, 174, 212, 213, 292, 315, 322, 338, 360, 363, 367, 368, 381—383, 388, 392.
  перська 146.
  польська 104, 109, 117, 141, 146, 185, 214, 225, 229, 245, 274, 278, 282, 283, 315, 322, 392.
  російська 117, 350.
  румунська 141, 146.

руська 104, 112, 113, 117, 141, 214, 225, 245, 270, 271, 273, 274, 282, 283, 299, 307, 315, 318, 324, 341, 350, 360, 361, 363, 367, 368, 370, 381, 383, 385, 386, 390, 392, 393, 396, 399.
сербська 124, 174, 184, 186.
славянська 100, 101, 104, 185.
старі 109, 113.
старо-славянська 156.
східні 66, 195, 285, 298, 364.
татарська 145.
фінська 145.
французька 141, 174, 185, 278, 282, 381, 382.
церковна 124, 369, 381, 382.
наука релігії 360.
патент 217, 303.
патронат 356, 358.
петиція 320.
письменство руське 76.
повстанє 333.
поділ Галичини 337, 345, 388, 389, 391, 396.
польська партія 320.
польське правительство 274, 306.
польський стрій 322, 323.
польські краї 58.
польські хоругви 330.
преконізація 204.
процес канонічний 352.
пруське правительство 40, 271.
реакція 339.
ревізія 204.
революція 69, 222, 227, 299.
рекрутація 333.
республика 303, 339.
республиканське правительство 300, 308.
рескрипт 288.
рукопись 75, 76, 81, 187, 223, 293, 295, 360.
руська народність 350.
руська Служба Божа 162.
руська справа 362.
руська теольогія 350, 367.
руська хоругва 330.
руський акцент 386.
руські письма 284.
руські письменники 385.
руські прелєкції 352, 368.
руські старинности 75.
санкція цїсарська 340, 344.
сарматизм 46.
схизматицька борода 351.
тверезість 296, 298.
терорізм 292, 315.
унія 54, 80, 104, 108, 109, 111, 114, 116—121, 144, 148, 150, 165, 176, 179, 190, 203, 207, 214, 367, 371, 384.
фестин народний 389, 393.
французька пропаґанда 68.
французька управа 49.
хрещенє 157.
целібат 79.
церковний спів 103, 104, 106, 144, 166, 178, 179, 204, 371.
церковні добра 353.
ювілей 76—79, 81, 219, 220, 223, 224, 226—228, 243, 264, 360, 363, 373.

Зміст.

стр.

Шляхом матеріялів XIII і XIV т. »Укр. Архива« 1

I. Завіщанє о. Івана Шашкевича, праїда Маркіяна (24. X. 1795 р.) 1

II. Лист Бема до дра М. Гарасевича (21. XII. 1803 р.) . 3

III. Лист еп. Ант. Ангелловича до о. Теод. Фединкевича (19. VIII. 1806 р.) 5

IV. Митр. Ант. Ангеллович поручає кандидатів на єпископські престоли в Перемишли і Холмі (3. II. 1809 р.) . 5

V. Письмо митр. А. Ангелловича до цїсаря Франца (20. III. 1809 р.) 10

VI. Відручне письмо цїсаря Франца до митр. Ангелловича (12. IV. 1809 р.) 11

VII. Відповідь митр. А. Ангелловича на письмо цїс. Франца (23. IV. 1809 р.) 11

VIII. Заходи митр. Ангелловича против перемиського єпископа-номіната о. Івана Костецького ч. від 1—7 12

IX. **З переписки Ів. Снїгурського.**

I. Лист о. Івана Липницького (23. X. 1813 р.) . . 26

II. З переписки Ів. Снїгурського з бар. Мих. Гарасевичем ч. 1—5 31

III. Листи о. П. Шиманського до Ів. Снїгурського ч. 1—2 36

IV. Листи Йордана Міцкевича до Ів. Снїгурського ч. 1—6 43

V. Лист Казимира Контрима до Ів. Снїгурського 5. (17.) VIII. 1816 р. 50

VI. Лист провінціяла Домінїканів о. Мат. Козловського до Ів. Снїгурського (20. VIII. 1817 р.) . 51

VII. Листи Модеста Гриневецького до Ів. Снїгургурського ч. 1—3 52

стр.

VIII. З переписки еп. Снігурського з гр. Куропатницьким ч. 1—3 59
IX. Лист о. Андр. Оберлїнтнера до еп. Снігурського 61
X. Листи провінц. Василіян, о. Арсенія Радкевича до еп. Снігурського ч. 1—2 62
XI. Листи Григ. Гинилевича до еп. Ів. Снігурського ч. 1—4 66
XII. Лист о. Спір. Литвиновича до еп. Снігурського (14. I. 1837 р.) 74
XIII. З листів еп. Снігурського до митр. Мих. Левицького ч. 1—14 76
XIV. Лист о. Теоф. Голдаєвича до еп. Снігурського . 89
XV. Лист дїдича Бояниі Ів. Ґлоґовського до еп. Снігурського (1. VIII. 1842 р.) 90
XVI. Лист еп. Снігурського до еп Гр. Яхимовича (1. I. 1844 р.) 91
XVII. Лист др. Он. Криницького до еп. Снігурського (23. III. 1844 р.) 92
XVIII. Лист дра Ів. Гарасевича до еп. Снігурського (20. IV. 1845 р.) 93
XIX. Лист о. Гавр. Шаславського до еп. Снігурського (15. VIII. 1847 р.) 96

X. **Матеріяли до історії дальматинської місії (1816 до 1823 р.)**

I. Урядова переписка:
а) в справі висилки священиків (ч. 1—17) . . . 99
б) в справі відкликання священиків (ч. 1—13) . 124
II. Грамоти митр. Мих. Левицького для крил. Ступницького 132
III. Листи (ч. 1—34) 141
IV. Дальматинська урядова печатана оповістка (28. IX. 1820 р.) 195

XI. **З переписки митр. М. Левицького з Григ. Яхимовичем** ч. 1—134 199

Листи митр. Левицького напечатані під числами: 1 (стр. 199), 56 (стр. 269), 58 (стр. 272), 60 (стр. 275), 62 (стр. 278), 64 (стр. 280), 66 (стр. 283), 68 (стр. 286), 70 (стр. 290), 72 (стр. 293), 74 (стр. 296), 76 (стр. 300), 77 (стр. 301), 79 (стр. 304), 81 (стр. 308),

стр.

83 (стр. 310), 85 (стр. 311), 86 (стр. 312), 87 (стр. 314), 89 (стр. 316), 91 (стр. 318), 94 (стр. 323), 95 (стр. 323), 96 (стр. 325), 98 (стр. 328), 100 (стр. 331), 101 (стр. 332), 103 (стр. 334), 114 (стр. 352), 126 (стр. 373), 127 (стр. 373), 128 (стр. 374), 129 (стр. 375), 131 (стр. 379), 132 (стр. 379), 134 (стр. 380). Невичислені тут листи писані Гр. Яхимовичем.

XII. **Лист Йос. Левицького (граматика) до митр. Мих. Левицького** (16. III. 1841 р.) 381

XIII. **Записник Льва Трещаковського** (від 1. V. 1848 р. — 16. XII. 1850 р.) 387

Показчик 401

Зміст 429

Важнїйші друкарські помилки.

стр. 68 перший вірш з долу і стр. 189 в наголовку листу зам. еп. Ступницького має бути еп. Снїгурського.

PUBLIKATIONEN

der Ševčenko-Gesellschaft der Wissenschaften in Lemberg

Čarnećkyj-Gasse, 26.

(in ukrainischer Sprache).

Mitteilungen der Ševčenko-Gesellschaft der Wissenschaften, bis jetzt erschienen Bde, I—CXXVIII (Geschichte, Archäologie Ethnographie, Sprache und Literaturgeschichte, besonders der Ukraine). B. I—XX vergriffen.

Publikationen der Sektionen und Kommissionen der Ševčenko-Gesellschaft der Wissenschaften:

A. Die historisch-philosophische Sektion publizierte bis jetzt:

1. 15 Bände ihrer Beiträge (Zbirnyk istoryčno-filosofičnoi sekcii).

Bd. I: M. Hruševśkyj, Geschichte der Ukraine. T. I. (bis Anfang des XI Jahrh.).

Bd. II: M. Hruševśkyj, Geschichte der Ukraine. T. II. (bis Mitte des XIII Jahrh.).

Bd. III—IV: M. Hruševśkyj, Geschichte der Ukraine. T. III (bis zum J. 1340).

Bd. V: Materialien zur Kulturgeschichte Galiziens im XVIII—XIX Jahrh.

Bd. VI—VII: M. Hruševśkyj, Geschichte der Ukraine. T. IV (bis zum J. 1569).

Bd. VIII—XI: M Hruševśkyj, Geschichte der Ukraine. T. V (Verfassung und soziale Verhältnisse in XIV—XVII Jahrh.).

Bd. X—XI: M. Hruševśkyj, Geschichte der Ukraine. T. VI (Oekonomische, kulturelle und nationale Verhältnisse in XIV—XVII Jahrh.).

Bd. XII—XIII: M. Hruševśkyj, Geschichte der Ukraine. T. VII (Ukrainische Kosaken bis zum J. 1625).

Bd. XIV: M. Hruševśkyj, Geschichte der Ukraine, Bd. VIII, I. Teil.

Bd. XVI: Al. Novyćkyj, Taras Ševčenko als Maler.

2. Ukrainisch-ruthenisches Archiv:

Bd. I: H. Svjencićkyj, Die Handschriften des Museums des Narodnyj Dim in Lemberg.

Bd. II: Iv. Franko, Materialien zur Geschiche des Bauerntums und der Oekonomik Galiziens im XVIII—XIX Jahrh.

Bd. III: M. Teršakoveć, Materialien zur Geschichte der nation. Wiedergeburt der Ruthenen im Galizien 1830—1840.

Bd. IV: Materialien zur Geschichte des ruthenischen Schulwesens in Galizien im XVIII—XIX Jahrh.

Bd. V: M. Vosnjak, Philologische Schriften des Iv Mohylnyckyj.

Bd. VI: H. Svjencićkyj, Die Handschriften des Museums des Narodnyj Dim. II Teil.

Bd. VII: H. Svjencićkyj, Die Handschriften des Museums des Narodnyj Dim. III Teil.

Bd. VIII. Dr. I. Franko, Der Kampf um Alphabet in Galizien im J. 1859.

Bd. IX u. Bd. X: M. Vosnjak, Beiträge zur Geschichte der ukr. Lieder und Versifikationen.

B Die philologische Sektion publizierte bis jetzt 18 Bde ihrer Beiträge (Zbirnyk filologičnoi sekcii).

Ukrainische Bibliothek. Bd. I—VIII.

C. Die mathematisch-naturwissenschaftlich-medizinische Sektion publizierte bis jetzt 17 Bände ihrer Beiträge (Zbirnyk).

D. Die Archaeographische Kommission publizierte biz jetzt folgende Werke:

1. Quellen zur Geschichte der Ukraine.

Bd. I: M. Hruševśkyj, Lustrationen der königlichen Domänen in den Bezirken von Halyč und Peremysl vom J 1565 - 66.

Bd. II: M. Hruševśkyj, Lustrationen der königl. Domänen in den Bezirken von Peremysl und Sanok im J. 1565.

Bd. III: M. Hruševśkyi, Lustrationen der königl. Domänen in den Bezirken von Cholm, Bels und Lemberg im J. 1564—5.

Bd. IV V: St. Tomašivśkyj, Galizische Akten und Annalen aus den J. 1648—1649.

Bd. VI: St. Tomašivśkyj, Galizische Chroniken 1648—1657.

Bd. VII: M. Hruševśkyj, Lustrationen vom J. 1570.

Bd. VIII: Iv. Krypjakevyč, Akten zur Geschichte der ukr. Kosaken 1513 - 1630.

Bd. XII: Dr. M. Korduba, Akten zur Geschichte der ukr. Kosaken 1648 - 1657.

Bd. XXII: Journal von J. Markovyč.

2. Denkmäler der ukrainischen Sprache und Literatur. Bd. I—VII.

3. Kotljarevśkyj, Die travestierte Aeneïs, Abdruck der ersten Ausgabe vom J. 1798.

4. Akten-Sammlung zur Geschichte der sozial-politischen und ökonomischen Verhältnisse der West-Ukraine.

5. Ševčenko, Kobzarj, Facsimile der esten Ausgabe vom 1840.

E. Statistische Kommission publiziert:

1. Studien aus dem Gebiete der Sozialwissenschaften und der Statistik, bis jetzt 3 Bde.

F. Juridische Kommission publizierte bis jetzt:

1. Juridische Zeitschrift, bis jetzt 10 Bde.
2. Juridische und ökonomische Zeitschrift, bis jetzt 10 Bde.
3. Juridische Bibliothek. bis jetzt 4 Bde.

G. Die Ethnographische Kommission publizierte:

1. Ethnographische Sammlungen (Etnografičnyj Zbirnyk ; bis jetzt erschienen 38 Bände.
2. Materialien zur ukrainischen Ethnologie; bis jetzt erschienen 18 Bände.

H. Bibliographische Kommission publiziert:

Beiträge zur ukrainischen Bibliographie, bis jetzt 4 Bde.

Chronik der Gesellschaft, enthält Berichte über die Tätigkeit der Gesellschaft, Sektionen und Kommissionen derselben, erscheint 4 Mal im Jahre. Bis jetzt erschienen N. 1—59 ukrainisch und deutsch.

Diese und andere Publikationen der Gesellschaft sind in der Buchhandlung der Ševčenko-Gesellschaft der Wissenschaften in Lemberg, Ringplatz, Nr. 10 vorrätig.